THEOLOGIA

d o g ma t ic a ,

QUAM CONCINNAVIT

FRANCISCUS PATRICIUS KENRICK,

ARCUIEPISCOPUS BALTIMORENSIS.

VOLUMEN I.

SECUNDIS CURIS AUCTORIS.

Scito nobis nihil esse antiquius qusm Christi jura servare, nec patrum transire terminos, semperque meminisse Romanam fidem Apostolico ore laudatam cujus se esse participem Aleiandrina Ecclesia gloriatur. » S. Hieronymus. *Ep· ad Theophil. Alexandr.*

MECHLINTÆ.

II. DESSAIN, successor P. *i*- HANICQ,
SLUM1 FO.NTIFIC1», s. CORGISOATtORI· O. FBUFMâ»*
et Anemur, aibcul. ttfocbafih. — iidcccewh·

bilterœ Summi Pontificis Gregorii XI I. ad auctorem, tunc Coadfulorn munere in dimcexi Philadelphiensi fungentem , directœ.

GREGORIUS I'. I'. XVI.

Venerabilis Fralcr , salutem cl Apostolicam Benedictionem. Accepimus Volumen nuper a Te in lucem oditum 1res complectens priores Tractatus Dogmatic» Theologi», quam in Americani præsertim cleri usum scribere orsus es. Per latæ simul ad Nos sunt Litterae pietatis et obsequii plenæ, datæ a Te die 2» mensis Aprilis, quibus primordia eadem tui operis dono Nobis offerre voluisti Utinam lectioni ejus Libri vacare Nobis licuisset, sed non permiserunt occupationes gravissimæ, quibus pro solicitudine omnium Ecclesiarum infirmitati uostræ Deo auctore imposita jugiter distinemur. Nixi autem virtute tua facile Nobis pollicemur, Te, Venerabilis Frater, in eo lucubrando opere id præsertim spectare, ut nihil omnino proferas,quod sanioridoctrinæ non conveniat. Itaque gratias pro officio agimus cl habemus ; nec vero praetermittimus Deum 0. M. per merita Unigeniti sui Jesu Christi suppliciter orare, ut adsit Tibi propitius in abundantia gratiæ, quo tum scripiis hujusmodi, tum adjutrice opera pro munere tuo praebenda Venerabili Fratri Henrico Philadelphiae Antistiti magis in dies ac magis de re Catholica, ac de ista potissimum dioecesi bene mercaris Denique superni hujus praesidii auspicem, nostræque testem praecipuae caritati' Apostolicam Benedictionem Tibi ipsi, Venerabilis Frater, peramanter impertimur. Dat. Romae apud S. Mariam Majorem dic 28 Augusti an. 1859.

Pontificatus Nostri Anno Nono.

Gregorius P. P. XVI.

Venerabili Fratri FRANCISCO PATRICIO KENRICK , Episcopo Arathcnsi, in partibus, et Coadjulori Episcopi Philadelphiensis

Placet et ex litteris Archiepiscopi Edessenî, Tgnatii Cadolini, qui deinceps in Sacrum Collegium Cardinalium cooptatus est, aliquid depromere.

« Mirari autem satis non possum, quod inter tot tanlosquc labores, quos in colenda vinea Domini assidue huc usque pertulisti, tempus quoque invenire valueris, quo scriptis, iisque doctissimis ac disertissimis, Catholicæ Religionis utilitati consuleres. Ego enim ex integro primum volumen perlegi, atque ex eo quanta lotius operis praestantia sil probe intellexi. Ea autem usus es methodo, quae meo quidem judicio Missionariorum exigentiis vel maxime est accommodata. Quamobrcm illud mihi ratum suasumque est, dogmaticum theologiae opus quod perfecisti, tum ceteris sacrarum scientiarum studiosis, cum præserlim Missionariis nostris, fore apprime profuturum. »

Romae 26 Novcmb. 1840.

ENGELBERTUS,

MISERATIONE DIVINA TITULI S. BARTHOLOMÆI IN INSULAS. R. E. PRESBYTER CARDINALIS STERCKX, ARCHIEPISCOPUS MECHLINIENSIS, PRIMAS BELGII, PRIMARIA ORDINIS LEOPOLIJINI BELGICI TORQUE, NECNON PRIMARIA ORDINIS 1.EOP0LDINI ACSTR1ACI CRUCE CONDECORATUS, ETC.

Omnibus has visuris Salutem in Domino.

Non modo libenter annuimus, ut *Theologiis dogmatica, quam concinnavit Rdmus* E. P. Kenrick, *Archiepiscopus Ballimorensis,* editio nova in hac nostra civitate in publicam lucem proferatur; verum etiam nobis maxime gratulamur, quod Illustrissimus ille tam spectatæ pietatis ac eruditionis Antistes typographum dioecesis nostra· elegit; quum ea occasione datum nobis sit palam profiteri, quanto studii ac venerationis sensu afliciamur erga eruditissimum illum virum, firmissimum rei catholicæ in foederatis America? statibus columen atque ornamentum.

Datum Mecliliniae, 26 Octobris 1837.

ENGELBEPiTUS Card. Arch. Me<bl.

PRÆFATIO

Opus de Theologia dogmatica ante annos fore viginti in lucem primo editum, iterum prelo subjicere statui, exemplaribus jam divenditis. Studium doctrinam accurate exponendi et firmandi argumentis, explosis adversariorum erroribus, Summo Præsuli placuisse testantur litteræ Gregorii XVI. sanctæ memoriæ; quod et comprobarunt alii munere et eruditione insignes. Questi sunt quidam stylum aliquanto dificiliorero et a scholæ consuetudine alienum : sed verborum barbariem nil conferre putavi, et ratiocinii formas exercitationi studiosorum relinquere satius duxi. Quod ad rerum divisionem et argumentorum vim pertinet, satis me ordim lucido consuluisse existimo, et probationum, sicut et difficultatum, vim exposuisse, quin scholasticorum arctius premerem vestigia, saeculi quo vivimus hominibus morem gerens. Ex ipsis sectarum libris objectiones plerumque exscripsi, quas et exsufflavi, singulis diligentius satisfaciendo. Patrum testimonia innumera collegi. non quod omnia memoriæ mandanda putem, sed ut studiosi ad manus

habeant quibus pro opportunitate utantur; plerisque enim non suppetunt ipsa antiquorum scripta. Λ sententiarum quæ in scholis in utramque partem libere agitantur discussione consulto abstinui, dogmatum intentus vindiciis : haud tamen meam celavi mentem in iis quæ momenti gravioris visæ sunt, aliis aliter sentiendi libertate illæsa. In nova hac editione aliqua adjeci, præsertim quæ ad dogma de immaculato Virginis conceptu a Pontifice nuper definitum vindicandum attinent. Patrum etiam catalogum confeci, operibus eorum a supposititiis sedulo distinctis. Quamvis autem in usum cleri Statuum Foederatorum mea hæc qualiacumque scripta præsertim directa sint, cessi tamen Præsulum quorumdam consiliis ea iterum edendo ex prelo Europæo, ut doctrinæ fideique unitas magis clarescat.

Scripsi Baltimore Maji Kal A. D. MDCCCLVI.

INDEX

TRACTATUS I.

DB RBVer.ATIONB niVUU.

TRACTATUS II.

08 BCCI.ESU.

TRACTATUS 111.

DE VERBO DEI.

APPENDICES.

DE THEOLOGIA.

PROOEMIUM.

Theologia, juxta vim vocis *de Deo sermo,* est scientia quæ tractat de Deo rebusque divinis.Quum rationis ipsius lumine ad Deum, conditorem nostrum et rectorem,dirigamur, *naturalis Theologia* ea audit quæ de Deo et ejus operibus disserit, solo rationis subsidio. Ea quum Metaphysicorum sparta sit, quæ Dei ipsius revelatione hominibus facta innititur nobis est tractanda. Scientia igilur de Deo rebusque divinis, prout ex divina revelatione innotescunt, ageus, *Theologia* proprie dicitur, seu si placeat, *supernaluralis Theologia* est. Apud homines revelationem edoctos viguit semper Theologia , fide scilicet norunt Deum, resque divinas: nec tamen plcrique eam scicntiæ instar cohierfint : vulgus enim hominum salis habuit ea addiscere quæ ipsorum intererat, paucis ad accuratiorem et altiorem notitiam assurgentibus. Patriarcha? ipsi, primævi Dei cultores, rebus divinis non ita studuerunt, ut Theologiam coluisse dici possint : sed floruerunt apud Judæos *Prophetarum schola:,* divinis laudibus concinendis addicta?, rerumque dirinarum studio. ' Theologi nomen Apostolo Joanni tributum est, quod de Christo Deo altius et clarius caeleris Evangelislis sit locutus ; sensu longe inferiori eodem vocabulo ornantur qui rebus divinis student. Ipsa Apostolorum ætate nullum institutum est collegium scicntiæ sacræ studiosorum ; sed ab Apostolis cæteri, præsertim Episcopi, edocti, idoneos selegerunt et fideles homines, quibus eadem alios docendi munus demandarent.a Singuli igilur ad sacra munera evecti lidei didicerunt principia , et ritus quos peragerent, quin ad certam aliquam scientite formam disciplina Christiana reduceretur. Persecutoribus sævientibus, Justinus. Athenagoras , Tertullianus aliique. calumnias Chrislilidelibus impactas refellerunt; cl ut hominum commenta, quibus divina veritas offuscabatur, penitus delerent, plurimum laborarunt egregii rerum sacrarum tractatores, post hærcses exortas. Summorum Theologorum nomen profecto merentur Tertullianus, Oir genes , Cyprianus, Augustinus, Hieronymus , aliique innumeri; quorum nonnulli humani aliquid passi sunt, plerique lidei dogmata egregie vindicarunt. Jam ante

(i) 1. Ileg i. 5. (i) II. Tim. ii. i.

Origenis tempora, Alexandriæ cathedra celebris fuilPantæni et Clementis doctrina, qui Sacras Scripturas, fideique dogmata quamplurimis explicabant auditoribus; quod munus docendi Origenes ipse magna cum laude implevit. Nomen autem « Theologi » S. Gregorius Nazianzenus, ob præclaras Christi Dei vindicias obtinuit. Nec tamen Theologia tamquam scientia ros divinas universas methodo quadam dispositas complectens, ante sæculum octavum felici successu exculta noscitur; primus sciHcct inter Græcos S. Joannes Damascenus eam qualuor libris *de fide orthodoxa* tractavit. Eum inter Latinos, sæculo undecimo exeunto, imitatus est S. Ansclmus Cantuaricnsis, et paulo post Hildeberlus Turonensis Archiepiscopus. Petrus Lombardus, Parisicnsis deinceps Episcopus, medio sæculo duodecimo, sententias ex Scriptura et Patribus collectas ordine quodam disposuit ad quæsliones elucidandas, qui propter *Magister Sententiarum* est dictus, cujus opus in scholis collegiisque sacris est adhibitum. Quæ scientiæ Thcologicæ accessit claritas ex methodo Scholasticorum, (ita enim audiebant Theologi medii ævi,) studiosis mullum contulit : sed purioris linguæ defectu viluit apud rccenliorcs illa quæ per plura sæcula ubique obtinuit disciplina. Barbariem quidem redolent plurima quæ apud eos recepta sunt vocabula, stylusque ipse ab elegantia et facundia veterum scriptorum abhorret; sed qui opera S. Thomæ Aquinatis perlegerit, decimo tertio edita sæculo. mentis vires, hac methodo voluti in palaestram eductas, veritatemque, nebulis erroris dissipatis, plane exhibitam facile percipiet. Ex quo Graecis Constantinopoli pulsis, et Latina littora petentibus, litterarum reflorescere coeperunt studia, Leone X. praesertim favente, minus gratus evasit Scholasticorum stylus, qui adhibitus contra decimi sexti Novatores eorum provocabat bilem, dum exponeret fallacias. Sensim sine sensu liberior scribendi ratio apud plerasquc orbis Christiani obtinuit Acadcmias, quamvis cl Scholastica methodus insignes hal^erit cultores et vindices.

Theologia plurima sortita est nomina pro rerum varietate et methodo eas tractandi. Ea quam aggredimur *dogmatica* vocatur, quod dc fidei dogmatibus praecipue agat. *Polemica* etiam nuncupatur, quum in iis propugnandis adversus fldei hostes, qui bellum nobis inferunt, versetur : *1renieœ* nomen nobis magis arridet, nam ad pacem conciliandam, dissidiorum sublatis causis, conatus hos nostros qualescumquc dirigimus *Ethica sacra,* seu *moralis Theologia* ea dicitur quæ dc morum principiis, regulaquc agendi, tractat, juxta fidei doctrinam. De aliis vocabulis quibus scientia hæc sacra designatur, non vacat disserere.

ERRATA VOLUMINIS I.

P. 2, Not. 3. cujus dum, *lege* cujusdam.
coi. 2, lin. 15, preces quæ, *lege* precesque.
p. 68, n. 349, lin. 4, devioribus , *lege* levioribus.
p. 72, n. 3G3. lin. 6, primorum, *lege* plurimorum.
p. 75, n. 377, lin. 4. quum, *lege* dum.
p. 106, col. 2. lin. 34, morteiu, *lege* mortis.
p. 130, not. 10, Alsemanni, *lege* Assemanni.
p. 130, coi. 1, lin. 22, *post* præbere *adde* significat.
p. 140, coi. 1, *sub finem,* indicat, *lege* vindicat.
p. 148, coi. 2, lin. 10, censent, *lege* coarctant.
» » lin. 13, .Melitium, *lege* Melelium.
p. 149, n. 191, *sub finem,* tnbua, *lege* tribuat.
p. 150. n. 199, *in fine,* actione, *lege* ratione.
p. 159, not. 4, abuot. *lege* about
p. 192, coi. 2, lin. 16, Tanta, *lege* Tantæ.
p. 193, coi. 2, lin. 9, tanta, *lege* tantæ.
p. 197, coi. 2, lin. 7, subrepisset, *lege* subrepsisset.
p. 200, not. col. 2, lin. 1, lest, *lege* left.
p. 201, co). 2, n. 385, lin. 10, Campates, *lege* Campitas.
p. 205, n. 408, lin. 4, opposuit, *lege* apposuit.
p. 211, col. 2, lin. 4, ullo, *lege* ulla.
p. 214, col 2, lin. 7, vindicare, *lege* vindicari.
p. 216 , col. 2 , n. 459 , lin. 24, dicatur , *lege* prsdicatur.
p. 237, n. 536, lin. 19, quœreretur, *lege* quereretur.
p. 239, n. 546, lin. 5, Ecclesiæ, *lege* Ecclesia.
p. 245, n. 563, lin. 2, versantur, *lege* versarentur.
p. 250, col. 1, lin. 13 , impudenter, *lege* imprudenter.
p. 253. not. 8, Bovercsium , *lege* Beveregium.
p. 257, col. 2, lin. 3, sub, *lege* in.
p. 260 , n. 610, lin. 16, *post* igitur, *adde* fas est.
p. 261 , η. 611, *sub finem,* excluso, *lege* exclues.
p. 265, η. 629, *sub finem,* partem, *lege* spart? ni.
p. 272, η. 66.'. lin 2, damnandi, *lege* damnare
p. 286, n. 44 , lin. 10 , mergendo, *lege* mergendi.
p 287, n. 54, lin. 3, hæc, *lege* hæ.
p. 300, n. 119, lin. 14, None, *lege* Nonne.
p. 313, n. 186. Im.7, viginto, *lege* vigmti.
p. 314, coi. 2, lin. 15, tum, *lege* tam.
n » lin. 24 , canonicos, *lege* canonicas.
p. 317, coi. 2, lin. 12, recip, *lege* recipit.
p. 322, n. 219 lin. 18, prænotalas , *lege* prmnotatum.
p. 323, col. 2, not. 4, opo, *lege* opus.
p. 360, n. 363, Hebraic® voces legends linearum ordino inverso.
p. 361, col. 2, lin. 14, itaque, *lege* editaque.
p. 378, n. 32, *infra medium :* Hinueos , *lege* Thumeos.
p. 390, col. 1, lin. 7, S. Ballerino, *lege* Bellarmino *el dele* S.
p. 396, col. 1, tenu» *finem*, S. Isaacum , secundus *dele* S.
p. 398. col. I, Ini. 5, Hetaphraste, *lege* Metaphraste.
p. 401, n. 151, *sub finem* , Chœnice, *lege* Phcenice.
p. 403, n. 165, Marcullus , *lege* Marculfus.
p. 404, n. 177, Monetæ, *lege* Moneta.
p. 418, n. 247, *infra medium,* Paratills , *lege* Paratitla.
p 419, n. 250, in *fine,* habent, *lege* habet.
p. 421, col. 2, lin. 5, Hacii, *lege* Idacii.
p. 432, n. 36, lin. 9, synoda, *lege* synodo.
p- 447, n. 187, lin. 3, Bria, *lege Urion.*
p. 453,0.224, I588 , *lege* 1.!85.
p. 468, col. I, *in fine,* agenda, *lege* agendi.
p. 470, col. 1, in *medio, post* auctorem , *add'* haberi.
p. 491, col 2, in *medio,* 536, *lege* 1536.
p. 495, col. 1, *sub finem,* Tremanlium , *lege* Trementium
p. 497, col. 2, lin. 11, distribuitur, *lege* dis tribuuntur.
p. 499, col. 1 , *sub medium,* 1800, *lege* I8P».

THEOLOGIÆ IX IGAIATICÆ

TRACTATUS I.

DE REVELATIONE DIVINA

. CAPUT I.

OF. VERITATIBUS REVELATIS «UIBUS RATIO SUFFRAGATUR.

1. Pierisquc placuit tractatum quem aggredimur de Religione inscribere, et ab iis quæ ratio de Deo, ejusque cultu , et morum regula dictat sumere initium, gradum inde ad revelationem facturis. Nobis, etsi de vocibus parum simus soliciti, Revelationis titulus magis arridet : in animo quippe est ea tradere et propugnare quæ Deo ipso docente novimus, rationemque ducem baud sequi, sed ancillam exhibere. Alia quidem methodus, uti monet clarissimus Bergier, aptior videri potest, sed hæc simplicissima est ac tutissima, quam ipse magna cum laude adhibuit. * Eamdem commendat vehementer scriptor egregius Muzzarelli.(l)

2. Revelationis nomine intelligimus communicationem a Deo homini factam veritatum credendarum et officiorum implendorum. Eam primo homini factam, et deinceps per sæculorum seriem auctam, prout in Mosis et Vatum Judaicorum libris est consignata, agnoscunt summo consensu Christi mi pariter ac Judæi. Christo adveniente amplius explicatam auctamque ejus cultores profitentur. Deum esse, omnium rerum conditorem ac arbitrum, ulrique fatentur, ipsa revelatione innixi, cui etiam obediendum «locent, servata lege morum, quem insuper spiritu et veritate colere oportet. Quum veritatibus his suffragetur ratio, ordinis diversi habentur ab iis quæ rationis vires longe superant, iisque adversari videntur, quaeque idcirco */Hysteria* audiunt.

Veritatem revelatam de Deo juvat rationi consonam demonstrare, præcipuis breviter recensitis argumentis.

5 Deum esse, rerum scilicet omnium e nihilo conditorem, cujus arbitrio omnia gubernantur, ipsa didat ratio, testaturque universa rerum compages. Natura» veluti instinctu ad eum agnoscendum impellimur, adeo ut ipsi idolorum cultores in subitis animi motibus, oculos corque, non ad Jovem Capitolinum, sed ad cœlos evehentes, Deum immortalem appellare consueverint, uti animadvertit olim Tertullianus, exclamans hac occasione : « O testimonium animæ naturaliter Christians! - ' Ipsa vis conscientia;, «jua virtus a vi-

(I) Traitë de la viaic Religion.

(i) Il buon uso della Logica.

(3} Apulog. ad Gente».

lio discernitur, voluptatem plerumque pœnâ animi sequente, nonnam quamdam a conditore nostro derivatam ostendit, et proinde Numen oxistere supremum, sanctitatis fontem et regulam. 1 In universa rerum compago, miro ordinc disposita, et tanta cum firmitate per steculorum seriem colicercnlc, sicut et in singulis quibusque rebus, etiam minutissimis, consilium quo omnia diriguntur, sapientiam et potentiam summam miretur quisque necessc est. Profecto ni Ens sapientissimum et potenlissimum omnia condidisset cl condita servaret, nihil oxistere, nihil constare posset. Ubique nobis occurrunt polentiæ et sapientia? divinae argumenta, bonitatis etiam, ex qua tot nobis prodierunt beneficia, et misericordiae, quae delinquentes patitur impunitos : nec tamen desunt juslitire indicia.2

4. Alia de Deo existante argumenta exponere, vel haec fusius tractare supervacaneum ducimus; cum enim vix ullus apud nos oxistere negat, 3 imo omnes gentes etiam incullæ et sylvestres magno cum consensu Numen agnoverunt. ♦ Apud ipsos idolorum cultores Dei summi notitia aliquatenus viguit, passim enim in veterum scriptis de eo fit sermo : ipseque cultus ex Numinis fide, a mundi primordiis vigente, profluxit, hominibus in Sole, astris, cielerisque creaturis, Numinis beneficentiam, imo ipsum Numen agnoscentibus. 5 Cupiditates etiam humana? saeptus effecerunt ut dii quererentur viliorum veluli patroni : et egregia e contra nonnullorum facinora cos apud vulgum ad deos evexerunt. Quod igitur homines Numen agnoverint, ex naluræ instinctu, vel doctrina a condito orbe derivata, contigit; cupiditatibus aliisque causis deorum magnam multitudinem invehentibus : triginta quippe millia a Romanis agnita dicuntur.

8. Deo deberi cultum, obsequium scilicet cl adorationem, gratiarum actiones, aliaque humilis graliqtie animi testimonia, ratio ipsa suadet. Quum enim fons sil et origo nostrum, omniumque rerum, potentia, sapientia, aliisque perfectionibus praecellens, majestas ejus suprema colenda est; agnoscendum est ejus in res universas dominium ; gratia? pro collutis beneficiis agenda.·, preces qua* porrigendae ut benigne nos respicial. Infirmitas ipsa nostra ad divinum implorandum auxilium nos impellit, et in summo rerum arbitro spem monet ponendam. Corpore cl spiritu hominem conslarc liquet, cælerorum scilicet animantium instar, membra habet, ab iis ratione discretus. Intellectu et voluntate quum præstet, iis praesertim colendus est Deus, nam cl mens ad ejus contemplationem dcbcl assurgere, cl voluntas ei subjici, ut quo cæleris animantibus præccllit homo, eo gratius reddat obsequium. Cæterum et corpus in cultu divino suam praestat operam : ita enim a natura sumus constituti, ut quæ animo concipiuntur cl foventur, externis manifestemus actibus; et Deus, quum corporis et anima* auctor sit, utriusque sibi vindicat cultum.

6. Fuerunt qui cum Epicuro Deum exhiberent res humanas non curantem, ideoque de obsequio ab hominibus praestando nihil solicitant, utpote quod nihil ei possit conferre. Sed providam rerum omnium curam ex ipso ordine mundi inferre licet, cultumque ei dé-

(lj Rom. II, 15.10.

(S) Vide Uergier *Traité de la vraie Religion,* t. I. cli. 4. llouke llei. nat. prine, t. I.

(') Abner Knecland, nlim præco scctæ cujus, dum lleum palam voce et scripto Uostonii negavit, ı·l damnatus levem subiit pernam, iinpietalem suam deinceps publicis concionibus propagare studuit.

fi) Vide Bcrgicr *Traité de la vraie Religion.* 4. par. §. ix. I. 1., ρ. 30.

(5) Religionem antiquam designat Payne eam quæ ex siderum lotiusquc orbis spectabilis contemplatione orta est; *Age of Reason.* Sed processisse revelatam Religionem ex .Mosaics narrations, et aliis capitibus demonstratur.

heri ob infinitas ejus perfectiones. Quamvis igitur summa· ' jus bealitudini nihil addatur hominum obsequio, illud tamen exigit tamquam debitum , quod creatura rationalis persolvere tenetur quum enim ordinis custos sit, jura sua necessario tuetur cl vindicat. Cultus, quem unusquisque ei debet, aliquando saltem ab hominibus simul congregatis est persolvendus; nam homo non sibi tantum natus est, sed cæteris prodesse debet exemplo : et plurima beneficia hominum communitati collata, publicas omnium exigunt gratiarum actiones; plurima quibus indigemus universi communibus precibus sunt expetenda, ipsumque in omnes Dei dominium ab omnibus simul est agnoscendum. Publicus igitur et privatus cultus Deo debetur. Officia illa quæ ratione probantur ad Religionem naturalem referri solent, quamvis revelatione etiam innotescant

7. Vitii a virtute discrimen , quod ex natura ipsa repetit Tullius, revelatione simul et ratione innititur : « Non est scripta, sed nata lex, quam non didicimus, accepimus, legimus, verum ex natura ipsa arripuimus, hausimus, expressimus. » 1 Consonat Apostolus : « Cum enim gentes, quæ legem non habent, naturaliter ea quæ legis sunt, faciunt, ejusmodi legem non habentes, ipsi sibi sunt lex : qui ostendunt opus legis scriptum in cordibus suis , testimonium reddente illis conscientia ipsorum , et inter se invicem cogitationibus accusantibus , aut etiam defendentibus. » ' Quamvis autem legis hujus, quam dicunt naturalem, principia rationi adeo sint consona, ut videantur veluli mentibus hominum insculpta, nemo tamen ex ipsis celeberrimis philosophis ea adeo evolvit nI fiedos haud admiscuerit errores. ' Nec unquam exiilil *IbUfiio mere, naturalis,* scilicet cultus Dei ab homine sibi relicto excogitatus, juxta nature et rationis ductum; nam ab initio primis hominibus sesc manifestavit Deus , muniaque eis prescripsil obeunda ; « creavit illis scientiam spiritus , sensu implevit cor illorum, et mala . et bona ostendit illis. › *

8 Revelationem divinam veritatum, quas ratio aliquatenus percipit, esse maxime utilem , imo in present! hominis conditione quodammodo necessariam liquet : nam absque ea plcrique homines certam ac plenam earum notitiam non haberent : ea quippe menti offunditur caligo, ea est cupiditatum vis, ea solicitudinum et negotiorum frequentia, ut plerique nequeant rationem felici successu in evolvendis illis veritatibus exercere. Jure igitur S. Thomas Aquinas ait : ‹ Ad ea etiam quæ de Deo ratione humana investigari possunt. necessarium fuit hominem instrui revelatione divina, quia veritas de Dei· per rationem investigata, a paucis, et per longum tempus, cl cum admixtione multorum errorum hominibus proveniret ; a cujus tamen veritatis cognitione dependet tota hominis salus, quæ in Deo est. Ut igitur salus hominibus et convenientius, et cerlius proveniat, necessarium fuit, quod de divinis per divinam revelationem instruantur. >»5

9. Et re quidem vera populi revelatione haud utentes in gravissimos errores de Deo, ejusquecultu, eide morum principiis inciderunt, ° et ne unusqui-

(t) Orat, pro Milone.

(Î) Hom. 11., 1C.

(5) Consule Uergier *Traite de la vraie Religion,* l. I, ch. in., art. un. p. 348.

U) Eceli. XVII. c.

(8) Summa, I par. qu. I , art. t.

(GJ Quum ci universis antiquitatis profana: tnonumentis, constet a "entibus fero omnibus solem ct astra , heroes, ipsa bruta animantia . imo qu» nascuntur in hortis olera di, inus obtinuisse honores, superniium videtur testimonia adducere. ׀›‹ vitiis quæ diis tribuebant, et quibus cultores in ipsis fanis Religionis specie indulgebanl, silenniut legentium parcamus pudori. Dionp. Halicam.

dem homo, ingenio vel studio quantumvis præclarus, solo rationis subsidio Religionem quam dicunt naturalem tradidit. Ipsi fassi sunt Philosophi divino afflatu opus esse ut qn® Nomen respiciunt certo innotescerent. '

10. Consueverunt hostes revelationis veteres laudibus efferre philosophos ob sublimia qn® passim tradiderunt de Numine moribusque præccpla, « totam quippe veritatem et omne divhi® religionis arcanum philosophi attigerunt. »' testante Lactantio. Castorum in iis divin® revelationis, toti humano generi per primos homines, deincepsque per Noe fdios communicat®, vestigia discernere est. Quod si placeat ea ratione excogitata habere, haud repugnamus. Id tamen animadvertendum foedissimos errores illis veritatibus admixtos fuisse, adeo ut veritatem integram apud neminem ex philosophis, vel philosophorum sectis sit reperire : ideo scripsit ibidem Lactantius : « Facile est docere universam pene veritatem per philosophorum sectas esse divisam. » Jactant Deist® in hodiernorum philosophorum libris legem religionemque naturalem accurate exponi, quod tamen de plerisque affirmari non potest, fœdis enim erroribus scatent ; 5. quidquid autem in iis probandum occurrit, ex Evangclio mutuatum merito censetur, uti jpse Rousseau agnoscit : « Nescio quare philosophis tribuatur præclara morum doctrina qu® in illorum operibus invenitur. Doctrina ista est Evangelica; Christiana prius erat, quam evaderet Philosophica. »*

CAPUT *II.*

T>K MYSTRRIORIW REVELATIONE

i I. *De revefationis verosiniUitudinr*

II. Mysteria , veritates scilicet qu® oh earum altitudinem rationem adeo superant ut ei videantur adversar, revelari a Deo nequaquam posse pertinaciter contendunt Deist®. Fatentur quidem ei plurima patere qu® nos latent, imo in ipso spectabili mundo arcana natur® esso, qu® intellectus aciem effugiunt, adeo ut vix ulla res penitius intclligalur, omniaque censeri possint mysteria. Ita quidem Paine in pessimo opusculo de sæculo rationis , et Rousseaupassim.'Negant tamen Deum fidem mysteriorum injungere posse, homo quippe, uti aiunt, nequit teneri ad aliquid credendum contra mentis judicium."

Propositio 1.

Deus revelare potest mysteria , eorumque exigere fidem.

12. *Probatur.* Novit Deus plurima, qu® nos latent : habet innumeras vias ea nobis annuntiandi : et intellectus humanus inlinil® ejus sapienti® et veritati debet obsequium : ergo potest mysteriorum injungere fidem. Ilæc adeo sunt manifesta ut in iis exponendis immorari non juvet.

Objectiones.

15. *Objicitur.* 1. Mysterium et revelatio pugnant inter se : res enim revelata, seu manifestata , jam non est mysterium.

14. *Respondeo.* Nulla est hujusmodi

I. 1. Plin. I. 38. c. I. Lucian, dial. Oc sacrificiis. Fornicatio nequidem crimini habebatur. Epici. Enchir. c. 45. Pirderastiæ passim indulgcbalur. Aul. Geli. I. <8, c. 1, I. 10, c. 11. Plutarch. in «puse, de liberis educandis. In Api colendo .Egypliacæ mulieres, in Veneris Priapique cultu Grœcæ Romanæque sesc prostituebant. Vide Bergier cli. ni. art. vm. p. 109.

(I) La nature est muette, on l'interroge en vain ,
On a besoin d'un Dieu qui parle au genre humais,
Il n'appartient qu'à lui d'expliquer son ouvrage,
De consoler le Faible, et d'éclairer le sage.
Voltaire, *Difsaslro de Lisbonne.* Vol. II.

(S) Lact. 1. vu. Instil. c. 8.

(3) Bergier c. ill. art. vu. §. xi. p. 503.

(1) Epist. 3, de monte.

(5) *Emile* , I. III, p. 30 et 01.

(G) Quest, sur ('Encyclopédie , Foi.

pugna, nam revelatio est rei credendæ manifestatio, seu propositio, quin rei natura plene pandatur. Ea igitur ex parte qua res obscura manet, vini intellectus superans, mysterium dicitur, fideque tenetur, eo quod de revelatione facta certo constet. Sic 1res esse in Deopersoiias revelatum est, quomodo autem tres person» in una divina natura sint nemo valet inteHigore, ideoque mysterium manet, quod ob Dei Instantis-auctoritatem plena fide tenetur. Sic videntes, cæcis natis luminis phænomena annuntiantes, ea quodammodo revelant, quin plene intelligantur.

15. *Obj.* 2. Vel res credenda inlelligitur, vel non inlclligitur. Si intclligitur, jam non creditur, scientia enim fidem excludit : si non intelligalur, non potest credi ; nemo enim credit quod ignorat.

16 *Resp.* Vocibus ludunt qui sic argumentantur. Intelligilur quidem quid credendum sil, cl quibus momentis revelatio ejus probetur : sed intima rei· credendae natura non adeo patet ut fidei non sil locus.

Deus non potest impossibile præciperc : impossibile autem est intellectum assentiri rei haud intellect».

18. *Resp.* Potest intellectus assentiri rei aliorum auctoritate innixus, quin ipsa rei veritas pateat. Sic astronoinis, aliisque scientiarum cultoribus assentiuntur plurimi, quibus principiorum, quæ certissima habent, veritas minime est perspecta : sed jure censent perilissimos viros non facile affirmaturos, communi veluli consensu, quæ falsa sint. Potest igitur Deus exigere ut homo sibi revelanti fidem adhibeat, caque certissima habeat quæ divina auctoritate commendantur.

19. *Obj.* t. Deus revolando videretur agnoscere rationem haud sufficere homini dirigendo, qua cum proinde frustra donavit, subsidio ampliori indigentem.

20. *Resp.* Halio sufficit, natura integra manente, ad ea quæ sunt ordinis naturalis, ideoque non est frustra concessa. Huic præclaro dono, quo a c.t - lteris animantibus homo distinguitur, amplius revelationis lumen adjiciendo. Deus ostendit ralionem haud sufficere illis veritatibus detegendis, quæ supra naluræ oidinem sunt. Minime autem repugnat amplius adjici subsidium ad alliorem assequendum finem, ut sic divina munificentia magis magisque eluceat ; quippe in rebus ordinis naturalis homo ratione dirigitur, sed prcrslantiori lumine revelationis illustratur, ut rerum supernaluralium fide Deo fruondo fiat idoneus.

21. *Obj.a.* Mysteria, fatenlibus omnibus, *supra rationem* sunt, ct *contra rationem* esse videntur ; imo contra ralionem habenda sunt, quum homo non valeat ca rationi conciliare. Deus igitur ea revelando sibi contradiceret, «pium rationi, quæ vox est ejus intima, adversentur.

22. *Resp.* Distinctio illa non temere est instituta : plurima enim ralionem superant, eique adversari videntur, quæ tamen sunt certissima. Quomodo spiritus materiam afficiat, ejusque mutationum conscia fiat, et particeps, ratio non valet penitius iutelligere, quamvis animæ corporisque commercium sil certissimum. Igitur quæ adversari videntur ralioni, non statim adversa habenda sunt ; sed ea tantum contra rationem censore oportet quamanifesto ralioni repugnant. Deus mysteria revelando non potest sibi contradicere : quamvis enim ratio sil quodammodo ejus vox, quum tamen ejus diclamina in picrisque non adeo pateant, revelationi, tamquam altiori certioriquc Dei voci, obaudiendum est: idque pro certo tenendum pugnam, si qua videatur, eam inter et ralionem, specie, non re, esse. Profecto ca*co nato repugnare videtur ut planities, quam manu sentit omnino æqualem, profundi possit ideam exhibere, quod

tamen *in perspective* , uti aiunt, esi adeo videntibus manifestum. [1]

23. *Obj.* fi. Nulla Deo ex revelatione utilitas oritur : nulla homini. qui potius abjecto fit animo , el scientiis colendis ineptus. Vilia etiam fovet revelationis fides, philosophis e contra sola ratione optime suos componentibus mores: Ergo revelatio , tilpolc inutilis et perniciosa, Deo est indigna.

24. *Rcsp.* Ulilitalem nullam Deo provenire ex mentis htimanæ obsequio fateor, quod tamen in ejus gloriam cedit ; rationalis enim creaturae Conditori suo liberum obsequium , summa ejus sapientia et veritate innixum , gratum, el honorificum est : omnia autem oportet suo modo divinam prædicare gloriam, quam lota rerum compages exhibet Homini tamen est maxima utilitas ex revelatione, quum res maximi momenti, arcana ipsa Dei, facile, brevi, cerio addiscat, el qua ratione probus felixque in ævum sil. Nec ideo lit abjectior , quia supremo rerum arbitro et auctori sese subjicit, nam nalurâ ipsâ suâ subjicitur, el frustra sese summo illo dominatu liberare vellet. In rorum examine haud tardius incedit, sed certius, quia in divina auctoritate firmatus , quidquid ei contradicit non dubitat penitus falsum habere, caque firmissima principia nullatenus in quaestionem vocari sinit. Qui, revelationis auctoritate omnino spreta, scientias coluerunt, non ideo præstilerunt aliis Religionis simul et scientiarum cultoribus assiduis ; et saepius fateri coacti sunt ea quæ revelationi objiciebantur ex scientiarum voluti promptuario, vim haud habere; ea potius quæ certo noscebantur, revelationi suffragari, uti egregie demonstravit Nicolaus Wiseman in opere eximio *de nexu inter Religionem et Scientias.* De moribus Christianorum quæ dicuntur, humanam probant infirmitatem , sed revelationis uberes fructus in iis agnoscere est, qui ejus lumine virtutum vacant exercitio. Profecto non desunt ubique scandala : attamen fragrans pietatis virluluinquc omnium odor mœrentes solari debet ; præsto sunt enim qui moribus el fide Christiani sunt. Qui velorum legerit scripta, novit quo loco vilia sint habita, quæ ex cathedra nonnumquam docuerint philosophi, quadeorum exemplo sancirentur; et quæ in ipso templo, cultus specie, patrarentur. [2] De moribus philosophorum

(I) De concordia rationis, et fidei liæc habet liaylius. « En un certain sens , il n'y a point de foi mieux établie sur la raison que celle qui est établie sur les ruines de la raison. Je m'explique : il n'y a point de vérité plus certaine que celle ci : *I.e témoignage de Dieu eut préférable à celui îles hommes. Si l'on en conclut, il n'y a donc rien de plus raisonnable que de croire plutôt ce que Diea dit, que ce que la lumière naturelle dicte , ilfaut donc abandonner ce qu'elle dicte , qui ne s'accorde point avec l'Ecriture* sain/e.N'établit-on pas son Christianisme sur l'une des plus évidentes maximes de la raison? Qu'on foule aux pieds, tant que l'on voudra, s'il est nécessaire, toutes les autres maximes de la raison; s'ensuivra-t-il que l'on établit sa foi sur les ruines de la raison? Et si l'on veut accorder cette conséquence, afin de ne se point rendre difficile sur les termes, ne pourra-t on soutenir qu'un Christianisme établi en ce sens-la sur les raines de la raison, est le véritable Christianisme, le Christianisme le plus raisonnable? »— *Réponses aux questions d'un Provença*‹ l. I,cb. 161.

« La raison te conduit, avance à sa lumière,
Marche encor quelques pas, mais borne la carrière.
Au bord de l'infini ton cours doit s'arrêter. ·
VoLTAine. *De ta modération* 1.11.

Rousseau de Deo disserens , hæc habet in opere suo, heu nimis fumoso, Emile :

« Enfin plus je m'efforce de contempler son essence infinie, moins je la conçois; mais elle est, cela me suffit ; moins je la conçois , plus je l'adore. Je m'humilie , el lui dis : Etre des Etres , je suis par ce que tu es ; c'est m'élever a ma source que de te méditer sans cesse. Le plus digue usage de ma raison est de s'anéantir devant toi. » — Torn. 3. p. 68.

(S) Vitiis contra nnluram Græci, Romani, Sinenses, et Indi, haud exceptis celeberrimis philosophis, passim indulgcbant, iisque patrocinabantur. Plaio ea inter præmia meritorum in rempublicam recenset. De Republ. I 5. Vide etiam Ciceronem de Natura Deorum l. 1, n. 28. Consule Bergier cit. Art. v., § iii., p. 277.

hodiernorum, aliorumque revelationem spernentium, nolumus durius proferre judicium, nec enim conscientia1 arcana novimus; nec quod mortem sibi sæpius consciscant, vitio vitiis inquinata1, cl conscientise remordentis argumentum adducimus : sed si sese intra officii limites contineant, nullam quum habeant regulam morum, praeter rationis diclamina, nullum poenarum metum, nullam spem præmii, non est cur nobis succcnseanl arctiorem regulam morum cx revelatione statuentibus Vim ejus norunt omnes, (pia sæpcsæpius coercentur cupiditates, nulla alia ratione domandæ.

Morum integritatem solis naturæ viribus qui jactant sibi illudunt, quæ etiam saluti assequendae non sufficit, si Dei revelationi quis credere renuat. « Multi enim gloriantur de operibus, el invenis multos paganos propterea nolle Heri Christianos, quia quasi sufficiunt sibi de bona vita sua. Bene vivere opus est, ait : quid mihi præcepturus est Christus? Ut bene vivam ? Jam bene vivo : quid mihi necessarius est Christus? Nullum homicidium, nullum furtum, nullam rapinam facio, res alienas non concupisco, nullo adulterio contaminor. Nam inveniatur aliquid in vita mea quod reprehendatur, el qui reprehenderit faciat Christianum. Habet gloriam, sed non apud Deum. » *

§ II. *De revelationis argumentis.*

His contra possibilitatem utilitatemque revelationis objectionibus solutis, jam ipsa revelatio certis documentis et testimoniis statuenda est.Verum quum plurima sint, ea summatim recensere impræsentiarum lanium possumus, singula postea fusius expositturi.

Propositio 2.

25. Revelatio quam prædicat Chrisli Catholica Ecclesia a Deo est facta.

Probatur ex sanctitate el sublimitate doctrinal : cx diffusione ejus per orbem brevi tempore absque humani» subsidiis offecta : ex mira ejus per sæcnlorum seriem conservatione, ex martyrum in 1er supplicia constanti testimonio, cx vaticiniis insignibus manifesto impletis : et ut alia sileamus, cx libris Sacris iilriusque Testamenti, quibus insunt certissima veritatis argumenta, splendidissima etiam divinse originis indicia.

Objectiones.

26. *Obj.* I. Si revelatio Christiana a Deo provenisset, adeo clare locutus fuisset Deus, ut omnibus innotuisset hominibus, nec ulla posset de rebus revelatis dubitatio haberi : attamen plerique homines revelationem Christianam ignorant, ipsique inter se vehementer disceptant de rebus revelatis Christiani : Ergo a Deo revelatio Christiana non provenit.

27. *Resp.* Deum clare loculum esse, ejusque sermonem omnes spectare homines; quum autem per homines hominibus ejus notitiam communicari voluerit, el liberum sil unicuique arbitrium, contigil ut plurimi cum ignorent, vel haud amplectantur. Suaviter et fortiter consilia sua exequitur, et pro summa sua largitate, omnibus copia salutis per revelationem facta, voluit ut rerum ordine haud turbato, et libertate voluntatis illæsa, cognitio ejus diffunderetur. Plurimi tenebris involuti jacent, quod primævæ revelationis vix ullum supersit apud eos vestigium, nec Evangelii præcones ad eos valuerint pervenire. Universalis tamen est revelatio, utpote ab initio parenti generis humani facta omnibus ejus posteris communicanda, el in nova lege omnibus etiam destinata, quamvis absque miraculo fere constanti non posset omnibus reapse communicari. Quod homines de revelatione disceptent, eorum vitio contingit, subsidia enim amplissima ad eam certo cognoscendam præslal Deus : ejusque certitudo contrariis sententiis nullatenus infirmatur, quum rei dominium non ideo

(I) S. Aug. In Ps. mi. En. 11.

evadat incertum , quod plurimi illud sibi vindicent, singulorum juribus judicio integro subjiciendis

2H. *Obj.* 2. Consensus Christianorum praejudiciis accensendus est, quum ex educatione inslitutioncquc patria nascatur, examine neglecto, imo et dubitatione inter crimina recensita.

29. *Rc.sp.* Fidos et consensus Christianorum per orbem non potest ad præjudicia ex educatione orta referri : quamvis enim plerique a parentibus Christianis orti fidei imbuantur mysteriis a tenera ætale, et ab omni dubitatione abhorreant, in adulta tamen aetate constituti facile deponerent mysteriorum tam sublimium sensum, nisi præsto essent validissima divinæ revelationis argumenta. Hostium nominis Christiani assultus adeo violenti, dolosaque ratiocinandi ars omnia educationis præjudicia facile evellerent, præserlim quum ipsæ uniuscujusque cupiditates cum disponant ad jugum fidei excutiendum. Constans igitur, per tot sæcula tolque nationes, fides certissimis testimoniis nitatur nccesse est. quae pueris patefacta intellectum ita roborant , ut per totum vine curriculum firmus plerumque in fide maneat. Examen autem illud quod ex dubitatione oritur, ideo illicitum habetur, quod animi levitati merito tribuatur , quum praevius intellectus assensus certa notitia verita'tis revelalæ nili censeatur. Caelerum vel culpa sua dubitantes, vel ad hostium repellendum impetum , vel ad dogmatum et probationum pleniorem inlelligcnliam , plurimi examen instituunt, ut interim sileamus de omnibus qui primis præconibus fidei præstiterunt assensum, et de iis qui quovis sæculo ad caslra Christiana transeunt : ethnicos quippe alloquens pulchre dixit Tertullianus : « De vestris fuimus : fiunt, non nascuntur Christiani. »<'

30. *Obj.* 3. Revelationis fidos arle pr> lilica principumque opera videtur inducla , ad homines in oflcio continendos.

31. *Resp.* Revelationis fides Christianæ per tria viguit sæcula , civili potestate eam evellere frustra nitente; ncc nisi cum quodam sui discrimine Constantinus ei palam patrocinatus est : quamvis enim jam foret innumera per imperii fines credentium multitudo, adhuc tamen ethnici numero cl viribus, et audacia ubique pollebant, ita ut ipsis Theodosii temporibus Synimachus Urbis praefectus idolorum cultum restituere laboraverit.

52. *Obj.* 4. Revelationis Christiana fides .jurgiis, civilibus molibus, persecutionibus , aliisque calamitatibus præbuil occasionem : ergo Deum non habet auctorem.

55. *Rcsp.* De calamitatibus quas mundo intulisse dicitur revelatio, fusius disserere non est hic locus ; nam tola Christianae Ecclesiae historia esset pervolvenda , ut singulas res gestas explicaremus, revelationi suas parles vindicaturi. Id fidenter dicimus , eam beneficam necessario esse , et nullam proinde inferre posse calamitatem ; sed (pium homines suis cupiditatibus sæpius abripiantur, religionis nomine non semel eas, velo quasi, obtegere studuerunt. Quæ nata sunt dissidia, superbiae , qua revelationi resistitur, sunt tribuenda : turbae motusque civiles ad sectariorum tumultuantium consilia et machinationes sunt referenda : bella inter principes ex dominandi libidine , vel ex principum in subditos tyrannide qua etiam jura sacra sunt læsa, nata sunt : persecutiones quæ dicuntur, aliquando justorum judiciorum formam præselulerunt, et graviora vindicarunt in societatem crimina. Quæ alias facta sunt dolemus cl reprobamus , quæ tamen inter coelestis revelationis effectus recensenda non sunt.

(I) Afol- a-J Geulc*

54. *Obj.* 5. Revelationis nulla est utilitas, nisi certo unicuique innotescat: innotescere autem nequit nisi liat specialiter unicuique.

35. *Resp.* Certam revelationis notitiam haberi posse, quin specialiter unicuique liat; salis enim est ut tide dignis testibus innotescat: sicut enim certi sumus plurimorum quæ numquam vidimus, testibus tamen et documentis suppetentibus, ita etiam per testes et documenta ccrii esse possumus Deum qutedam revelasse. Utilitas autem quæ ex revelatione derivatur, quoties de ea constat, haberi potest.

36. *Obj.* G. Revelatio per alios communicata periculum deceptionis habet: homines enim ipsi imaginatione falluntur, vel fallere student.

57. *Resp.* Facile quidem homines imaginatione falli, aliosque etiam scienter fallere velle: sed Deo suppetere rationes quibus de revelatione sibi facta quis fiat certissimus, aliique de revelatione per alios communicata plenam habeant certitudinem.

38. *Obj.* 7. Voces inanes, quibus nullus certus adneclitur sensus, plerumque in revelatione proponenda adhibentur: v g: 1res personae in una natura: atqui cx vocibus inanibus adhibitis nulla est utilitas.

39. *Resp* Voces quibus mysteria proponuntur inanes non sunt, quamvis relationem et nexum terminorum mens apprehendere non valeat. Quisque intclligit doctrinam de Iribus personis in una Dei essentia, discrimen proinde personarum a se invicem, licet non valeat percipere quomodo person® inter se discernantur, quum idem sint natura. Cæterum ex mysterio hoc pendet incarnatio, quod Deus scilicet homo sit factus, in quo tanta elucet Dei benignitas, ut affectus nostri omnes ad Deum evehantur. In ipso mysterio Trinitatis adorando maxima reperilur utilitas, homo quippe qnanlo intervallo Deus a creaturis distet sentit, eique profundissimum animi ubsequium exhibel.

10. *Obj.* 8. Deus plerosque saltem homines per omnia fere sæcula revelatione carere sivit; id autem certe non contigisset, si ulla facta esset revelatio.

41. *Resp.* Deus numquam reliquit homines absque necessario illo salutis subsidio, quamvis plerasque gentes justo suo judicio revelationis ignorantia per aliquot sæcula laborare siverit. Ab initio quidem generis humani parenti se manifestavit, qui ad posteros divinitus traditas veritates transmittere haud neglexit. Ad diluvium usque, per mille sexcentos fere annos, revelationis notitia integra videtur mansisse, quæ etiam per Noe posteros est propagata. Quum vitia deinceps invalescerent, ejus conservationi est consultum, ea Abrahamo ejusque posteris specialiter tradita, et legibus ritibusque plurimis per Moysen munita. Nec lamen cælcris gentibus est denegata; nec enim statim vel facile apud eas print® revelationis vestigia deleta fuisse verosimile est 1 Cæterum magnam orbis partem per plura sæcula Dei veri ignorantia laborasse, imo eliamnum laborare, dissimulare non possumus, qua in re divina haud valemus scrutari judicia. Id autem certo constat homines qui absque sua culpa revelationem ignoraverint, nullam ea de causa subituros poenam. « Quicumque enim sine lege peccaverunt, sine lege peribunt. »* Constat quoque Deum revelationem nullis circumscripsisse limitibus, sed loti humano generi per primos homines communicasse, et gentes sui cultus oblitas ad se beneficiis revocare voluisse: « qui in praeteritis generationibus dimisit omnes gentes ingredi vias

ti) Fallit omnino *Paine* dicendo ex Religionis Christiana principiis sequi universos fere liomines per quatuor millia annorum damnatos ease.

(i) Rom. h. Ii.

suns,non sine lostimomo scipsum reliquit, benefaciens de cœlo , dans pluvias el tempora fructifera, implens cibo el fartilia corda noslra. » ' Jure igitur meriloque scripsit S. Prosper : « Secundum ipsam Scripturam credimus el piissime confitemur, quod numquam universitati hominum divinæ providential cura defuerit , licet exceptum sibi populum specialibus ad pietatem institutis direxerit, nulli tamen nationi hominum bonitatis suæ dona subtraxit. « '

§ III. *De modo revelationis indaganda*..

42. Factam esse a Deo revelationem suaderi potest argumentis illis quæ leviter attigimus. Rousseau contendit res quærevelaiæ dicuntur rationis trutina pensandas esse, antequam iis assensus praestetur ; rejiciendas proinde si nequeant cum ea conciliari, quæcumquc alioquin adducantur divinæ originis momenta. ' Theologi Catholici illud praevium rationis examen merito damnant, quum divina consilia rationem longe excedant fierique facile possit , ut dogma videatur absurdum, quod altius sil mente humana. Contendunt idcirco *facti*, potius quam *dogmatis* instituendum examen : ratione quippe possunt investigari el perpendi revelationis documenta , quæ si valida sint el certa, obsequium intellectus beo loquenti debetur. Singulorum autem quibus ipsa revelatio probatur argumentorum examen et judicium ad doctos plerumque spectat homines, el studium baud exiguum postulat. 4 Censemus idcirco revelationem innotescere picrisque ex publico Ecclcsiæ docentis testimonio , animo ad assensum adducto revelationis momentis , quae intel, lectus arripit, indicia certissima divin»· veritatis in iis percipiens. Sicut oculus res visui objectas conspicit, ita ci mens nostra divinitus adjuta illa credibilitatis motiva discernit. Cum pauco· rum sit accurata instituere ratiocinia, el singula illa nossc quæ ad revelationem probandam perlinent , sapienter Deus omnibus consuluit revelationem iis induendo characteribus qui omnibus forent obvii , ita ut videri potius quam diuturno studio addisci videantur Non placet igitur iste dicendi modus quod motiva credibililalis prius ralione investigentur, quum illud examen paucorum sil, nec facile inlclligalur quomodo fides divina rationis examine quocumque nitatur Cætcrum in revelatione vindicanda ratio suas habet partes : nam revelatio ea explicat principia quæ menti humana insita sunt, caque de divinis operibus in hominum salutem addit, quæ infinitam Dei bonitatem el misericordiam commendant. Ipsa mysteria solutionem præbenl eorum quæ homo alias nequii intelligcre de sua conditione, et fine , et de malorum, quibus premitur, origine el remediis. Hinc Angelicus Doctor ait : « Utitur tamen sacra doctrina etiam ratione humana ; non quidem ad probandum fidem (quia per hoc tolleretur meritum fidei) sed ad manifestandum aliqua alia quæ traduntur in hac doctrina. »B Consonum igitur est rationi ut doctrinam revelatam amplectamur, quippe quæ ipsa sui indole coelestem prodii originem, el alias splendidissimis claret indiciis , quo sensu , si placeat, rationabile obsequium fidei dici potest. °

45. Laborandum nobis non videtur

I) Aci. 14, iS.

(i) De vocatione Gentium c. I. et î.

(S) *Emite* passim.

(4) Vide , Paley's Evidences of Christianity , Abbadie Traité de la Vérité de la Religion Chrétienne.

(5)Jt P. qu. I, art. viii. ad Secundum.

(G) Xtyixat Xaruiuo Item, xii I , n id est non corporale , uti olim oral Judæorum ; sed spirituale sit obsequium , id est cultus vester, b Cornelius a Lapide in loc. De ratione exercenda in fidei negotio non loquitur Apostolus.

in certitudinis principio statuendo, omnis enim certitudo in rebus revelatis ex ipsa Dei auctoritate derivatur, π llæc autem certitudinem habet ex lumine divinæ scicntiæ, quæ decipi non potest. ' Nec ideo vel sensuum testimonium, vel intimum sensum, vel alia certitudinis principia in rebus ordinis naturalis rejicimus, vel rationis conculcamus jura : sed ea intra suos continemus limites, iisque in revelatarum rerum negotio utimur, servato revelationi suo principatu : « cum enim gratia non tollat naturam, sed perficiat, oportet quod naturalis ratio subserviat fidei. » *

Inlcr *motiva credibilitatis* principem obtinent locum miracula, de quibus proinde agendum est.

CAPUT III.

DE MIRACULIS.

§ I. *De eorum notitia.*

4L In miraculo definiendo non admodum concordant Theologi, quamvis haud gravis sit discrepantia; re quidem vera omnes homines, naluræ veluli instinctu, miraculum plerumque ab aliis rebus gestis distinguunt, illud scilicet agnoscunt saltem quotiescumque aliquid fit bene cognitis naturae legibus plane adversum. De quibusdam rebus gestis dubitari nonnumquam potest utrum pro miraculis sint habendæ : sed dum agitur dc divina revelatione probanda, ea tantum afferimus quæ certa ac splendida divinæ polcnliæ sunt opera. Nonnulli c.x Deistis Deum ipsum naluræ legibus derogare posse ausi sunt negare, quippe quæ adeo sunt rebus congruas, ut ex quadam necessitate derivari videantur : sed vehementer eorum temeritatem redarguit ips** Rousseau ;5 et merito quidem : nam leges quas dicimus naturæ a Creatoris libera voluntate profluxerunt, et ab ea pendent, nec ulla suadet ratio alium rerum ordinem non potuisse statui. Rectius forsan diceremus nullas esse proprie dictas leges naluræ, sed eas nobis fingi, observato constanti rerum cursu, et mentis nostræ conceptibus ad divina consilia translatis. Omnia ex Dei voluntate procedunt, prout ab æterno est statutum. Quod autem objiciunt Deislæ post Spinozam, miraculum mutationem divinorum consiliorum indicare, ex eadem mentis humante infirmitate contingit qua divina humanitus concipimus : nam non novo quodam consilio prodit insuetus ille effectus, sed vi ejusdem decreti quo Deus orbem condidit, rerumque statuit ordinem : jussit scilicet ut in specialibus rerum adjunctis ea fierent, quibus et potentia ejus et rerum' omnium arbitrium eluceret, et veritas revelata, sigillo quodam munita, commendaretur. « *Nec* ista cum fiunt, » uti recte animadvertit Augustinus, « contra naturam fiunt, nisi nobis, quibus aliter naturæ cursus innotuit; non autem Deo, cui hoc est natum, quod fecerit » a Lib. VI. de Gen. ad lit. c. xm.

43. Utrum Angelus seu dæmon facere miraculum valeat, ex viribus suis naturalibus, inter Theologos quæritur : nonnullis censentibus eas humanis adeo præstare, ut miri quidam eventus cursui et ordini naturali plane contrarii, Spiriluurft creatorum opera contingere possint : aliis soli Deo potentiam consuetum rerum ordinem interrumpendi vindicantibus. Miraculum proprie dictum ordinem totius naluræ creata·

(1) S.Thom. I. p. qu. I. ari. t. Heap.

(i; Ibidem, I. p. qu. I. art. vii. ad i.

(3) « Dieu peut-il faire des miracles? c'eal-a-dire, peul-it déroger aux lois qu'il a établies? Cello question eériciiscmcnl traitée serait impie, si elle n'était absurde : ce serait faire trop d'bon- celui qui la résoudrait négalirement, que de le punir : il faudrait l'enfermer. · J. J. Rousseau, 3me lettre de la Montagne.

excedere docet S. Thomas, ' quin neget mira etiam ab Angelis seu daemonibus fleri quæ miracula *quoad nos* sunt. Id certum habendum est, Deum numquam veritati defuturum, ut sinat errorem triumphum, daemoniaca opera, reportare, sed subsidia frcqucntioribus et splendidioribus operibus suppeditaturum * Miraculorum certitudinem haberi non posse contendit Hume, quæ de iis afferuntur testimonia verosimilitudinem quamdam prioseferre, potius quam cerlam præberc notitiam affirmans. 3

Propositio 1.

46 Miracula certo nosci possunt. Miracula instar aliarum rerum gestarum probari possunt : ergo de iis haberi potest certitudo. Equidem miraculum dicitur opus quod ordinem naturæ excedit, sensibus tamen subjacet, conspiciendum cl noscendum , cætororum factorum instar ; resuscitatio ex. g. mortui, quæ magnum sane est miraculum, potest ccrio nosci : si enim de morte habeatur certitudo , corpore plures dies sepulehro tradito ; cl si oratione fusa, vel manu porrecta, vel jusso edito, cadaver ad vitam revocetur, pergalque homo resuscitatus cum aliis versari, eadem de miraculo habetur certitudo, quæ de morte habebatur, quam plenam et absolutam esse posse nemo diffitebitur.

Objectiones.

47 CM/.I. Ut miraculum noscatur, debet constare illud lotius naluræ creatæ vires excedere : nemo autem eas vires novit.1

48. *Uesp.* Necesse non est lotius naluræ leges nosse, vel explorasse vires, utquædam consueto rerum ordini, legibusque naturæ contraria noscantur : si enim vel una lex sit plene cognita, opus ci adversari constarc poterit. Jam vern liquet mortuos constanti naturæ loge ad vitam non redire, sed corpora resolvi; si igitur mortuum ad vitam redire contingat, illud fidenter logi naturæ contrarium pronuntiari poterit Nulla quidem est ratio suspicandi naluræ inesse occultam aliquam vim , ex qua cffcclUS legibus cognitis plane adversus prodeat.

49. *Obj.* 2. Nec nostro <1·· miraculo judicio fidendum, nec aliorum testimonio : physica scilicet certitudo, quæ de generali lege habetur, morali certitudini praevalet.

50. *llesp.* Miraculum, quod sensibus nostris percipimus, certo cognoscitur, quando ea sunt rerum adjuncta qua· nos illusionem non pati ostendunt. Non tamen in re tanti momenti unius judicio facile fidendum : praesumendum quippe omnia consueto rerum cursu evenire, nisi contrarium omnino constet. Quod si plures adsint rei testes, qui una nobiscum miraculum agnoscunt, majus judicio pondus accedit. Cæterum quoties habetur aliqua dubitandi ratio, præsumptio stat pro lege naluræ. Ea tantum opera miraculis accensori cupimus, de quibus, re sedulo perpensa, nullum superest dubium , ea naluræ legibus plane adversari. Quæ pugna inter certitudinem *physicam et moralem* lingitur, nulla profecto est, nam miro opere patralo præter naluræ ordinem, et vel oculis conspecto, vel idoneis probato testibus, certitudo habetur, cui nullatenus repugnat notitia quam habemus omnia plerumque alias procedere. Ex lege generali, uti consuevit eventuum series designari, *praesumptio* habetur rem eventuram eadem ratione, qua hactenus: quæ tamen cedit *facto*, slalim ac constat alias evenisse.

(I) 1. p. Sutnmæ Quæ §. CX. Art. IV. Resp.

(*) · God cannot work miracles to deceive men liimseir, nor permit evil spirits to impose upon men, when the error would be invincible, which would be the very same thing ns if he worked them himself. » Clarke's Evidences of Nat. and Rev. Rcl. p. Si8. Vide Hay, on Miracles.

(Si Hume, Essay on Miracles.

(4) Paine, Age of Reason; p. I.p. J.C.

Habetur lune physica certitudo de iis quæ sensibus nostris sunt subjecta, etsi contra consuetum ordinem; *moralis yero,* de iis quæ certis testimoniis probantur; hæc porro aliquando absoluta est, omnem prorsus tollens dubitationem.

51. *Obj.* 3. Facilius est decipi lotam civitatem, quam mortuum resuscitari: ergo nec toti civitati mortuum rcsuscilatum testanti est credendum.

52. *Resp.* Non potest lota civitas decipi de mortui resuscitatione, si rem sibi visam testentur unanimes: nam tot homines, variis plerumque abducti studiis, non possunt sibi tingere se videre quod non vident. Igitur si de morlealicujus eorum testimonium valeat, de eo revocato ad vitam valeat necessc est: nam mortui cadaver,vel redivivus homo oculis æque subjicitur. Non minus repugnat tot homines decipi in re sensibus subjecta, quam eventum contrarium consueto naturæ cursui contingere.

53. *Obj.* 4. Miracula pleraque, etiam celeberrima, ad paucorum testimonium revocantur, qui imaginatione falli, vel consulto fallere possunt.

54. *Resp.* Non quibuscumque operi bus quæ fama celebrentur fidem vindicamus, sed eorum quæ idoneis confirmantur testimoniis. Quod si ad paucorum testimonium res redigatur, omnia sedulo perpendenda erunt antequam quid statuatur. Cæterum plurima quæ ad revelationem firmandam allegantur, coram plurimis sunt patrata.

55. *Obj.* 5. Hodiernorum hominum experientia miraculis adversatur: ergo apud antiquos ea ex animi simplicitate credita censenda sunt.

56. *Resp.* Nostra experientia nihil valet contra testimonia certissima quibus aliquando legibus naturæ derogatum constat; illa enim regulam seu ordinem rerum consuetum tantum probat, cui etiam veterum testimonia suffragantur: ideo qitippe mirati sunt eventus quosdam quod consueto ordini adversarentur. Ea quæ supersunt plurimorum miraculorum documenta nimiam credulitatem,vel simplicitatem,non ostendunt, severiori quippe criticae subjecta manent indubia Cæterum et nostra ætate patrata esse miracula plurimis comprobatur testibus.

57. *Obj* 0. Miraculorum prætorilorum certitudo minuitur, quo longius ab i.s distamus temporibus.

58. *Resp.* Testimoniorum vis non minuitur temporis intervallo, quoties in serie nulla reperitur lacuna: firmatur potius, quum a singulis res trutina pensata censeatur, suoque judicio comprobata. Profecto de Augusto Romanorum Imperatore non minus certi sumus. quam æqualis quispiam; traditionis quippe et testimoniorum series, nexibus adeo arctis conjuncta, nullum dubitandi locum relinquit.

59. *Obj 'I.* Miracula facile sibi fingunt homines enthusiasmo abrepti. Ita Hume. *

ů0. *Resp.* Enthusiaslæ mentis conceptibus facile illuduntur, sed vix sibi suadent se videre quod non vident, manu palpare quod non tractant.* Cæterum etsi unus vel alter imaginatione deciperetur, non ita plurimis contingere facile posset.

§. II. *De vi probandi.*

61.Quum ex dictis constet miracuia certo nosci posse, jam quærcndum quid in probando valeant, quoties præsertiin in doclrinæ confirmationem eduntur. Ea inter firmissima divinæ veritatis argumenta non dubitamus recensere, quum Deo auctori merito tribuantur nulla quippe creatura, ipso invito, leges quibus orbis regitur intervertere valet.

(I) Essay on Miracles.

(*) « Many of this tribe have mistaken the reveries of a heated imagination for the communications of the divine Spirit, who never, in ..... single instance, mistook the operati ons of th· »· external senses. · Campbell on Miracles.

Propositio 2.

Miracula cerlo cognita certissima sunt veiilaiis, ad quam probandam eduntur, argumenta.

62. *Probatur'.* Ex communi hominum sensu : naturæ enim voluti instinctu homines miracula ad Deum referunt auctorem, quaeque his confirmantur doctrinas a Deo provenisse censent. Et quidem si splendidiora illa opera legibus naturæ plane adversa, ad confirmandum errorem edi contigerit, nullo subsidio veritati dato, Deus errori sua ipsa potentia patrocinari videretur.

Objectiones.

63. *Obj.* I. De miraculi natura conIrovcrtiiur : ergo ex eo nequit derivari certum argumentum.

64. *Resp* De miraculi natura agitari quidem apud Theologos et Philosophos quasdem quæsliones, qui tamen in rei summa videntur convenire, in ea explicanda aliquatenus discrepantes. Caelorum etsi de quibusdam operibus nasci possit dubitatio utrum sint miraculis accensenda, vel solum mira habenda, quædam sunt quæ Theologi omnes et Philosophi cum hominum universitate miracula agnoscerent; ex. gr. mortui resuscitationem. Ex his igitur, quæ cerlo sunt miracula , certoque innotescunt, validum habetur argumentum.

65. *Obj.*2. Ex Theologorum insignium sententia, dæmoncs miracula valent edere : ipsi autem veritati non perhibent testimonium.

66 *Resp.* Dæmonis opera miracula fieri aliquando posse censent nonnulli; sed quum Deum veritatis patronum et auctorem agnoscant, fatentur nullatenus contingere posse, ut Deus dæmonem sinat triumphum veluti agere , mendacium commendando, quin splendidioribus et frequentioribus miraculis 'oppressio veritati suppetias ferat,detque testimonium. Id ex divina perfectione, et erga homines benignitate manifesto sequitur, et communi hominum sensui eslconsonum; omnes enim naturævehiti instinctu miracula divina esse opera, et certissima veritatis argumenta sentiunt.

67. *Obj.* 3. Miracula a Vespasiano et Hadriano, Imperatoribus ethnicis, ab /Esculapio, et Apollonio Tianeo , a Magis Ægypliacis, a pythonissa, Samuclem evocante, a Novatianis, Donatislis, Janscnislis, aliisque hæreticis narrantur patrata, et ab Anlichrisli asseclis prædicunlur patranda : ergo non sunt veritatis argumentum.

68 *Resp.* Idonea non suppetunt testimonia prodigiorum quæ Vespasiano, et Hadriano ascribuntur. Spartianus quippe, in *Hadriano,* tradit ea a Mario Maximo referri tamquam ficte patrata, et Tacitus salis innuit ex assentatione ea Vespasiano fuisse tributa. * Qüæ Æsculapii narrantur miracula ex morborum curatione videntur originem traxisse, quippe antequam ars medendi coleretur, ægroli in via aliquando exponebantur, ut transeuntes quid sibi profuisset simili jnorbo laborantibus referrent; nonnumquam ad templa deferebantur Æsculapii, ut iis quæ ibi servabantur remedia, scripto consignata, adhibcrentur.Falso autem dicitur Diodorum Siculum referre mortuum ab Æsculapio suscitatum.2 Apolloni i Tianei,duobus jam post ejus decessum elapsis sæculis,enarravit miraopera Philoslralus, nullo idoneo allato teste vel documento. Cælera quæ apud Livium aliosve ethnicos scriptores inveniuntur , fabellam redolent, ideoque nec a narrantibus commendantur; Livius enim sæpissime se fidem iis haud præbere innuit,3 caque apertissime rejicit Tullius, dicens : « Nihil debet esse in philosophia fabellis loci. » * Mahumelis miracula nulla

(<) Tacitus hist. I. iv. n. 81.

(î) Bibi. hist. I. iv. p. <8U , edit, lient. Steph.

(3) Liv. Dec. i. I. I.Vide etiam Plutarch, in vito Romuli. Curl. I. ix. c. t.Valcr. Max. 1. i., c.8., n. G.

(4) Lib. ii., de Divin, c. 38.

narrantur, quæ aliquam habeant veri similitudinem : quæ eiiim jactavit cum Archangelo Gabriele colloquia, epilepsia occasione, neminem habuerunt testem. Magorum .Egyptinconnu mira opera, quæcumquo fuerint, cesserunt Mosaicis miraculis, idcoque horum infirmare non potuerunt auctoritatem. In conflictu operum ea vincant ncccsse est quæ splendidiora sunt; in iis , scilicet, elucet divina potentia, iisque veritas fulcitur. Pythonissa , excitato Samuclc, mirum quid profecto fecit; utrum autem vi suæ artis , vel speciali Dei consilio, ut Sailli fata panderentur, non salis constat. Cæterum in mendacii probationem mirus ille eventus non cessit : nec proinde liquet eam potuisse hujusmodi visione mendacio patrocinari. Novalianorum, Donatistarum, Jansenistarum jactata prodigia suæ scctæ tantum Scriptoribus nonnullis probantur, nullo alioquin certo firmata documento. * Prodigia Antichrist! mendacia ab Apostolo 2 vocantur : quod si veris accenscanlur miraculis, dæmonis tamen opera patratis dicendum alia majora præsto futura, quibusveritas vindicabitur,quod ex ipso qui prædicitur veritatis triumpho, colligere est. Ideo constabit miraculis vis probandi, si ea vel a solo Deo fiant in veritatis confirmationem, vel si majora et plura veritatem firment, quoties dæmonis opera mirum aliquod fuerit factum.

G9.O/y. 4.Miracula, saltem quæ traditione referuntur, numquam certitudinem habent quæ omnem tollit dubitandi rationem.

70. *Resp.* Res gestas cerlo transmitti, adeo ut de iis nulla sil ratio dubitandi, præsertim si vlvæ vocis traditioni documenta et monumenta æqualia suiïragonliir, sinique insigni aliqua rerum conversione celebres.

7I.O/y.5 Nullum miraculum idoneo* habet testes , omnia scilicet unius vel alterius scriptoris nituntur auctoritate. et vulgi fama : qua ratione tot abson.i prorsus et ridicula in Sanctorum vilis , aliisque libris occurrunt. Ita Hume.

7'2. *Resp*. Habent quidem plurim.t miracula testes numero et auctoritate praestantes, quibus suffragatur etiam nota populorum ad fidem conversio. iis subsidiis effecta. Nec ideo sunt rejicienda , quod quaedam minus probata occurrant, sicut non omne hominum testimonium respuitur, quod perjurii reus aliquis noscatur. Cæterum nec temere miraculis credendum , nec statim rejicienda sunt quæ afferuntur, sed . sedulo instituto examine, quæ idoneo nituntur testimonio, sunt probanda , aliis sepositis. 3

CAPUT IV.

DE PROPHETIIS.

75. A miraculis, quæ tantam habent probandi vim . ad vaticinia transeundum Vaticinium autem dicitur effatum certum de re futura quæ nullo mentis humanae lumine potuit innotescere. Plura quidem præsciuntur ab astronomie, aliisque quibus naturæ leges sunl perspectæ , adeo ut, quæ post annos plurimosevciiluræ suntsolis lunæve defectiones prœdicanlur. Sunl autem plurimi rerum eventus qui non ex certis aliquibus naturæ legibus , sed ex hu-

(1) n Hath any founder of a new sect among Christians pretended to miraculous powers, and succeeded by his pretensions? Were these powers claimed or eiorcised by the founders of the sects of the Waldenses and Albigenses? Did Wickliffe, in England, pretend to it? Did Huss, or Jerome, in Bohemia? Did Luther, in Germany, Zuinglius in S iticrland, Calvin , in France ; or any of tbe Пoformers advance this plea? · Paley, Evidences ‹‹ Christianity : prop. ii. ch. i. el vii. Campbell u Miracles. Vido de miraculis Jansenistarum Pale· c. ii., §. iii.

(9) 11. Thcss. 29.

(5) Vide Munarelli,« Il buon uso della Logica. Opuscolo ollavo , Numéro e quality dei niiracoli , ». ii., p. 170.

manat voluntatis libero arbitrio, bominis incertis consiliis, et causis, uti aiunt, contingentibus, pendent. Conjiciendo potest quis etiam nonnulla hujusmodi quodammodo assequi: quæ enim consueverunt homines in quibusdam rerum adjunctis, vel pro sua indole, agere, sagax prudensque vir eos verosimiliter facturos praevidet : et quo magis pollet ingenii vi ac judicii acumine, eo certius quid futurum sit conjicit Sunt autem quædam adeo magno locorum temporumve intervallo dissita, cl ex fortuita causarum serie et congerie pendentia, ut sagacissimam mentem prorsus effugiant, nonnisi lumine supernatural! patefacienda. Qui dæmonibus miracula patrandi potestatem, iis etiam arcana revelandi ex mira illa qua pollent scientia, suæ sublimiori naturæ congrua, facultatem tribuunt : 1 qua ratione explicant oracula gentilium adeo celebrata, et quas dam fatidicorum hodiernorum voces ; quas tamen aliis placet inter fraudes conjcclurasquc dolosas omnino recensere. ' Quidquid sil de potestate hac dæmonum, vel hominum dæmonum subsidio utentium, de qua inter doctos homines pius semel acris fuit disceptatio, constat vaticinia argumentum esse praeclarum Numinis adsislentis, ea præsertim quæ res post plura sæcula eventuras ex causis liberis et contingentibus respiciunt : hæ enim ci tantum patere potuerunt, cui arcana omnia futuri ævi innotescunt. Qui igitur in doclrinæ quam tradit confirmationem vaticinio hujusmodi utitur, quod scilicet diu antea prolatum deinceps ostendit fuisse impletum, quin eventus humana aliqua aut naturali ratione potuerit præsciri, magnum affert veritatis indicium :quod quidem ponde-re augebitur, quo splendidius inveniatur.8 Plurima vaticinia his munita dotibus Deum vadem veritatispræbcnt,adeo ut omnis erroris formido depellatur. Propheta tamen non potest suam firmare doctrinam edito vaticinio diu postea adimplendo, nam ex rei eventu pendet vaticinii vis ad Udem faciendam; sed docenti merito tribuitur fides, si arcana cordis pandat, vel jam ab coprædicta, completa sint, quæ non potuerunt aliquatenus, naturali lumine, praevideri.

Utrum vaticinia dari possint a nonnullis quæsitum est. Id fidenter affirmamus.

Propositio 1.

74. Dari possunt vaticinia. *Prob.* Deo omnia futura patere, ex infinita ejus perfectione necessario sequitur, cumque posse eorum notitiam homini impertiri manifestum est : ergo vaticinia dari possunt. Suffragatur communis omnium hominum sensus hanc potestatem Deo tribuentium.

Objectiones.

75. *Obj.* 1. Liberæ hominum actiones nequeunt præsciri, quippe quæ pendent ex incertis hominum consiliis.

76. *Resp.* Liberas actiones ex consiliis cordium pendere, quæ per se incerta sunt, sed certo Deo innotescunt, quum nihil in rerum natura possit ei esse occultum. Equidem nisi plane perspecta haberet cordis humana consilia futura, liberasque determinationes, non posset moderari mundum, suaque condere decreta, sed penderet ex incertis hominum consiliis : quod absonum prorsus est. Ergo omnia præscit, eaque pro arbitrio revelare potest.

77. *Obj* 2 Si hominum consilia omnia a Deo præviderentur, necessario sequerentur Dei præscienliam, jamque libera non forent.

(!) P. Baltus magna eruditionis copia hanc strenue defendit sententiam.

(Î1 Van-Dalen de Orae. Ethnic, dies. ii.

'3' Paine ambiguitate vocis abutitur, ut vim huic argumento detrahat, animadvertit quippe prophetiam variis sensibus apud Sacros Scriptores sumi : sed ex voce non argumentamur. De diversis ejus significationibus vide opus Cardinali* De La Luzerne, *Sur let Prophéties.*

78. *Resp.* Qtiæ a Doo præsciuntur certo eveniunt, sed hand necessario : nam Dei præscienlia ea divino intellectui exhibita supponit, nec humanam voluntatem ipsa determinat. Falli non potest Deus; idcirco certo evenient quæ pnevidit ; sed prævidil ea libere eventura , idcoqne libere evenient.

79. *Obj* 3. Humante voluntatis futu-i •Bte determinationes nullatenus existunt, neqtiidcm in mente divina , nihil enim omnino sunt. 1

80. *Resp.* Futura! humante voluntatis determinationes exislunl in mente di vina, infinita enim intelligenlia omnia comploditur : quamvis igitur nihil sint, Deo tamen sunt res futura*. Profecto ea qute juxta leges naturæ eventura sunt, nihil sunt antequam evenerint , et tamen certo ab aslronomis eclipses, aliaque praedicuntur.

§. II. *De vi probandi.*

81. Non adeo sunt multi qui vaticinia dari posse negant, plurimi autem cis vim probandi detrahunt, lis autem vim maximam inesse , ita ut ineluctabile praebeant argumentum veritatis, affirmamus, ex totius antiquitatis, imo humani generis sensu.

82. Augustino judice sunt ipsis miraculis poliora : « ut enim non contemnerentur , neque fabulosa ducerentur quæ Apostoli annuntiabant , demonstrabatur hæc a prophetis ante fuisse praedicta : quia etsi attestabantur miracula , non defuissent , (sicut nunc etiam quidam mussitant,) qui magicæ potentiae cuncta illa tribuerent , nisi talis eorum cogitatio contestatione prophetica vinceretur. Magicis enim artibus longe antequam nascerentur, prophetas sibi constituere a quibus praenuntiarentur , nemo utique diceret. »s

Propositio î.

Vaticinia certum præhent veritati* argumentum.

83. *Prob.* Vaticinia, qnum Vint rerum futurarum praedictiones certæ, quæ nulla naturæ vi praevideri possent, certissimum Numinis praesentis indicium et argumentum præb-nt : quod ex ipso communi hominum sensu liquet

Objectione».

84. *Obj.* I. Vaticini ı i dæmonibus edi possunt : ergo non suppeditant certum argumentum

85. *Resp.* Disceptatur quidem utrum vaticinia a dæmone edi possint ; i.l autem pro comperto habendum est. illustria admodum de rebus post lorgamsæculorum seriem eventuris vaticinia solum Deum habere auctorem ; nec unquam Deum veritati defulurum. si praedictione dæmoniaca aliquatenus eam offuscari contigerit: nec enim infinita ejus perfectio sinit, ut mendacium sua auctoritate firmatum videatur. 3

86. *Obj.* 2. Ante eventum vaticini i sunt obscura; eventibus autem ita accommodantur , ut aliis possent aptari : Ergo ex iis certum nequit derivari argumentum.

87. *Resp.* Non omnia vaticinia ante eventum sunt obscura ; quod si aliquibus ca insit obscuritas, non ideo vi carebunt si illustrentur eventu cum quo non potuissent casu concordare. Ex iis quæ dubitationem admittunt, quæque aliis eventibus facile possent aptari, certum quidem veritatis argumentum non desumitur : contingere autem potest, et reapse contigit sæpius, vaticinia ita impleta, ut de eorum vera significatione nullus sit dubitandi locus.

88.06/. 3. Ut vaticiniis vis sil probandi, de iis editis debet constare et eventum iis respondisse : neque potuisse viribus

(I) Ita Voltaire, Philosophie do l'histoire, ch. SI, des Oracles.

i) Aug. contra Faustum I. xii., 43. Ita cliam Abbidie visum est : Traité de la vérité de la ïleligion Chrétienne, t. i., sed. iii., c. i».

(3) Vide Dissertation sur les prophéties pur ta Cardinal De La Luierno, ch. I, J S3.

nature praesciri ; hœc nutem nequeunt plene constare. Ita Rousseau ·.

89. *Rcsp.* Constare potest vaticinium oditum esse , utrum agatur de eo quod brevi fuerit impletum, vel de eo quod nonnisi post saeculorum seriem implendum sit. Sic de fugandis brevi regibus Syria' et Israel, conjunctis viribus Judam impugnantibus, constabat Achabo, et Principibus Judaeis qui Isaiam audiebant De Nabuchodonosoris, regis Babylonici, proximo adventu , et de populo captivo abducendo, vaticinante Jeremia publice , constabat omnibus , qui plerique idcirco eum ad mortem quaerebant. Haec autem vaticinia , impleta praeter spem communem, vatein divinitus illustratum ostendebant : nec enim certo praesciri poterant eventus hujusmodi in his rerum adjunctis. De vaticiniis olim editis potest constare ex libris in quibus referuntur, sicut Judaeis contigit libros prophetarum apud se servantibus; quæ cum eventibus mire concordantia, argumentum haud dubium scicntiæ vatibus divinitus dalæ praebuerunt. nec enim per longam saeculorum seriem mens , quantumvis sagax, potest perspicere.

90. *Obj.* 4. Vaticinia brevi implenda possunt monti perspicaci tribui : diu postea implenda vi carent donec fuerint impleta , ideoque vim probandi non habent.

91. *Resp.* Sunt rerum adjuncta in quibus nulla subest ratio suspicandi rem , etiam brevi eventuram , potuisse conjici, vel naturali animi vi praesciri ; sic Sennacherib obsidentis Jerusalem cladem et fugam enuntiavit Isaias contra omnem verisimilitudinem. ' Vaticinia post longum tempus implenda probandi vim non habent donec fup. rinl impleta, cæterum maxima tunc illis vis incsl.

92. *Obj.* 5. Oracula ethnicorum idolorum cultui patrocinium præbucrunt. Ergo ex vaticiniis non desumitur certum argumentum.

93. *Resp.* Ethnicorum oracula , plerumque ambigua , " numquam illustria divinæ originis indicia præ se tulerunt, quæ ad veritatem firmiter statuendam requiruntur. Plurima conjecturis, do lisve sacerdotum merito tribuuntur, uti etiam ethnicis Scriptoribus est visum : 4 quod si aliqua dæmonis opera edita placeat existimare , facile dignoscuntur a coelestibus vaticiniis, nec possunt tollere probandi vim quæ his tribuitur.

94. *Obj.* 6. Moyses Deut xiii. 1, a prophetis idolorum cultum suadentibus monet cavendum.

95. *Resp* Moyses in objecto Deuteronomii loco monuit Judæos, ne ulla ratione se sinerent abduci a veri Dei cultu , ne quidem si vaticinium eventu impletum adhiberetur ad idolorum cultum commendandum. Hoc autem potest intclligi de vaticiniis quæ edidit propheta, adhuc veri Dei cultor, quæ ei deinceps ad idololatriam delapso non possent suffragari, nec enim in confirmationem hujusmodi cultus edita fuerant. Quod si quis velit ea edita inlelligcrc ad falsum cultum commendandum , ex brevi temporis intervallo quod intercessit inter vaticinia et eventus , datur probabilis suspicandi ratio humana potius sagacitate vel ex scicntiæ naturalis principiis hos fuisse provisos. Quoties autem aliqua suppetit ratio dubitandi de divina vaticinii origine, nequit certum præbere argumentum.

(i) Emile, l. iv. (2) Isaiæ xxxvii. 7.

(3) Vide S. Ilieron. Comm. in'c. 42. Isaiæ 1. 12.

(4) a Jam ad te venio , sancte Apollo , qui umbilicum certum orbis terrarum obsides , unde superstitiosa primum sæva evasit vox fera. Tuis enim oraculis Chnsippus totum volumen implrvit , partim falsis , ut ego opinor, partim cmu veris , ul tit in omni oratione sæpissitne , partim flexiloquis et obscuris , ul interpres egeat interprete, et sors ipsa ad sortes referenda sil, partim ambiguis, et quæ ad dialecticam deferenda sunt I Cic. Uiv. I. 2.

CAPUT V.

DE HISTORICA PENTATEUCHI AUCTORITATE.

§. I. *De. aulhcntia.*

96. Vaticiniis ct miraculis revelationem probabimus, si prius librorum in quibus referuntur authoritatem vindicaverimus : non enim nisi authenticis documentis prolatis aliquid est certo affirmandum. Cæterum opus non est divinam Scripturarum inspirationem statuere ut certas inde desumamus probationes, si enim eas *humanam* et *historicam* mereri fidem constet, quæ iis continentur vim probandi habeant necesse est. Ea autem fides tribuitur scriptori cuicumque probo et perspicaci ea referenti quæ ipse certo novit, vel quæ ex certis fontibus hausit. *Oculato testi* plena plerumque debetur fides narranti quæ vidit, nisi de ejus integritate ratio occurrat dubitandi, vel eum hallucination esse verosimile sit. Pro rei tamen natura assensus magis vel minus firmus est; si enim consuetum rerum ordinem narratio haud excedat, facilem obtinet fidem : si vero res sil maximi momenti, et praesertim extra consuetum rerum ordinem , vix unius scriptoris auctoritas valebit, nisi integerrimus et sagacissimus noscatur , adeo ut nulla subsit suspicio vel fraudis vel erroris. Scriptor *coaevus* oculati testis fere obtinet auctoritatem , si in regione in qua res gestæ dicuntur, eas tamquam compertas et indubias narret, nemine contradicente , vel saltem narratione apud plurimos recepta, nulla sui utilitate , nulloque partium studio. Historici autem qui priorum sæculorum narrationem texit, fides pendet ex subsidiis quibus usus est ad veritatem detegendam : si enim publicis monumentis , et certa et constanti gentis traditione nitatur , non erit facile dubitandum de rcbus relatis : secus si nullum ei præslo fuerit documentum , vel vagos secutus fuerit rumores. Magnum accedit auctoritatis pondus scribenti historiam . si in lucem edita ipsa qua supersunt testes oculati ætalc , eorum litmelur assensu , aliis etiam , veritate comperta , ad assensum adductis, præsertim si ingrata et invidiosa narrentur. *Privati* tamen scriploris opera vix unquam eam sibi vindicant auctoritatem, quæ publicis scriptis debetur, iis scilicet qui auctoritate publica edita sunt, et fide plena munita. Sic reipublicæ vel rogni *annales* notariorum publicorum, vel aliorum hujusmodi scriptorum opera exarati, et in coetibus solemnioribus totius populi palam lecti, et magna diligentia cl solicitudinc custoditi, longe majorem plerumque postulant fidem, quam privata quæcumque scripta. nec enim verosimile est mendacium tam impudenter proponi, vel errorem haud detegendum. *Leges* etiam palam latæ et promulgatae, quæ fundamentum sunt et nexus totius societatis, quibus reguntur judicia , et jura singulorum servantur, magnam habent auctoritatem , cæ præscrlim quæ formam statuunt cl ordinem reipublicæ , quaeque omni tempore manent inconcussae. ***Li**ber cultus solemnis*, in normam adhibitus , quo sacra et divina quæque sanciuntur , nulla humana auctoritate violanda , vel mutanda, habet magnam probandi vim , ubi de ritibus agitur, vel de animi sententia , quæ cultus sit fundamentum.

97. Illud inter *privata* et *publica* scripta discrimen manifestum intercedit, quod privata ex scriptoris dotibus præsertim pendeant ; ex aqualium fide et externis monumentis magnam aliquando mutuantia auctoritatem : *publica* vero lotam fere nationem vadem habeant , testem , et custodem , et summam proinde plerumque mereantur fidem , in iis saltem in quibus gentis gloriæ studio, vel utilitatis, veritatem prodi nulla subest suspicandi ratio.

98. Π fidos scripto alicui tribuatur, *aiithentia* ejus innotescere debet ; nw-*thentieum* autem habetur opus quod a certo aliquo auctoro prodiit,vel indubio quodam fonte. Sunt quidem opera *anonyma*, quæ, scriplore nomon celante , prodierunt, et quorum auctor temporum injuria oblivioni est datus, scripto tamen servato. Hujusmodi opera *authentica* merito æstimantur, si de auctore , *in genere,* ut aiunt, constet, cum scilicet fuisse aliquem fide dignum , quadam circiter ælalc, et quadam in regione florentem ; nec opus est ut singula accurate definiantur Nullum autem opus *authenticum* dicitur, qui falso certi alicujus Scriptoris præsefert nomen, ejusque fœtus prædicalur. *Aulhoritas* publicorum Scriptorum ex notitia auctorum non pendet : nam nomine reipublicæ edita publicam secum afferunt fidem et auctoritatem. Sic nil interest quis præcipuc *Declarationem independentiae Americana:,* vel *Constitutionem Generalem exaraverit,* nationis enim auctoritate munitur. *Aulhcntia* autem exigit ut scripta illa ad suam referantur originem. Sic *Decretales epistola:* , veterum Pontificum nomine ab Isidoro mercatore confictae , auctoritatem quidem obtinuerunt, ex usu et sanctione Conciliorum et Pontificum per aliquot sæcula , sed *authenlicœ* evadere nequiverunt. *Fides historica* scriptorum publicorum *ex aulhentia* maxime pendet vehemens quippe est præsumptio falsum nihil publicis ct solemnibus documentis inseri : sed admitti possunt exceptiones, quibus fidei documentorum detrahatur. *Integritas* scriptorum etiam necessario statuenda est ut iis constet auctoritas, quippe eadem nobis exhibenda sunt quæ ab auctoribus prodierunt. Nec tamen leve aliquod mendum fidem prorsus tollit, dummodo substantiam narrationis illæsam osse pateat.

99. Quinque priores libri Scripturae, qui apud Judæos et Christianos obtinent , *Pentaleuchus* græco nomine vocantur, ct Mosi tribuuntur qui anno 9553 juxta receptam computationem obisse creditur. *Genesis* conditi mundi et rerum gestarum praecipuarum narrationem exhibet usque ad Joseph! in Ægyplo mortem : *historia* proinde est vetustissima. *Exodi* liber, populi Israclitici ex Ægyplo liberationem , Moyse duce , narrat, aliaquc quorum ipse pars fuit magna. *Leviticus* legum est codex. *Numerorum* liber populi continet censum. *Deuteronomium* est logis iteratio. Nec tamen haec rerum distinctio ubique servatur, res enim gestæ plerumque legibus immiscentur. Hos libros quum Deistæ lotis viribus impugnent, præslat imprimis vindicare.

100. Pentateuchum a Moyse conscriptum fuisse constans fuit Judæorum et Christianorum traditio : recentioribus autem nonnullis placuit eum , vel omnem , vel magna ex parte ei abjudicare ; *Thomas Hobbes* quippe vix aliquid præter legum codicem a capite decimo Deuteronomii, usque ad fincwn capitis vigesimi septimi ab eo scriptum putat; ‘ *Joannes Godofredus liasse* exilii Babylonici tempore e monumentis veteribus Pentateuchum tcomposilum arbitratur, Mosaicis commentariis, quicumque fuerint, admodum mutatis ;5 *Gesenius* , nonnisi post reditum e Babylonia libros Pentateuchi ad præsentem redactos formam opinatus est.3 *Carolus Francisais Folney* Pentateuchum Helciæ aliorumquc opera concinnatum , annuente Josia , statuit, unde locus fabulae de libro legis invento ; ‘

I) Hobbes in Levialhane, Lond., 1651 , p. 5 , c. uxiii.

(î) Hasse in tibro : > Aussichten zu kUnftigen Aurkliirungen 'uber das alte Testament, in Briefcn,

;5) Gesenius in Comment, de Pentat. Sara., p. 6-8.

(4) Volncy, Recherches nouvelles sur l'histoire ancienne, p. I, c. 6, 7, S. p. 39.

quod *Paine* etiam affirmat Vanis his et impiis somniis et commentis postpositis, cum tota antiquitate Pentateuchum Moysis opus agnoscimus.

Propositio I.

Pentateuchus Moysen habet auctorem.

101. *Prob.* 1. *Ex Israjlilicœ gentis constanti traditione :* nec enim facile potuit error de auctore operis tanti momenti induci, historia quippe est, quæ publicorum annalium habet rationem, et in coctu omnium legi consuevit : legum est codex , quibus nitebatur societas et politia Judæorum , et qu;e norma erat cultus. Concors igitur omnium de auctore sententia ad ea necessario referenda est tempora, in quibus societas ea donata est forma, ct cultus primo soleniniter est peractus, scilicet ad Movsis ætatem.

102. *Prob.* 2. *Ex auctoris ipsius testimonio.* Saepissime in ipso opere dicitur Moyses scripsisse carmina , res gestas in libro '1303, » articulo librum specialem indicante. De tota lege dicitur : 2 « Scripsit itaque Moyses legem hanc, et tradidit eam sacerdotibus,»et : « Scripsit Moyses verba legis hujus in volumine, atque complevit. Præcepil Levitis, qui portabant arcam fcederis Domini, dicens : Tollite librum istum , et ponite eum in latere arcæ fœderis Domini Dei vestri : ut sit ibi contra te in testimonium. » 3 Manifestum est auctorem Moysen exhiberi : nec aliqua sinit ratio ut de ejus testimonio, a tota gente agnito , dubitetur : inverosimile quippe est ignotum quemdam Moysis nomine potuisse efficere, ut sui ingenii figmenta juxta arcam solemniter collocarentur.

103. *Proh.* 3. *Ex Scriptorum Judaicorum testimonio* : omnes quippe Moysis nomine legem laudarunt. Josue slatim post Moysis obitum præccptum est : » Confortare igitur, et esto robustus valde ; ut custodias , et facias omnem legem , quam præcepil tibi Moyses servus meus. Non recedat volumen legis hujus ab ore luo. » ♦ Passim in omnibus libris Moyses memoratur vel quae Pentateucho continentur celebrantur. ct Vates præsertim in eo studium collocant ut omnes ad legem observandam , prout a Moyse est data , inducantur. Varia autem opera quæ sacrorum librorum Veteris Testamenti catalogo continentur, a diversis scriptoribus , variis temporum intervallis , exarata, legenti patet. Vis igitur magna in tot scriptorum consensu est ponenda.

104. *Prob.* 4. *Ex internis indiciis.* Pleraque libris quatuor posterioribus relata vix poterant nisi a Moyse vel alio, ipso dictante, scribi : leges enim tot, ct adeo minulæ, nonnisi a legumlatore, vel ejus scriba, referri potuerunt : singula incepta , itinera , resque gestæ, locis temporibusque designatis, adeo accurate enarrari ab alio nemine quiverunt Posterioris astatis scriptor profecto haud potuisset omnia ita describere. Quod vero pertinet ad Genesim , caput est cæterorum, qui absque primo illo libro manci videntur et *acephali,* adeo ut necessario ad unum referantur auctorem.

105. *Prob.* 5. *Ex ethnicorum Scriptorum testimoniis :* hi enim de Moyse duce et legumlatore Israelilico loquuntur. Tacitus, Dion Cassius , Juvenalis , aliique pluies, a Huetio relati, 9 con-

ii) Exod. xvii. 14. Vide etiam Exod. xxiv. 4-7, xxxiv. 27. Num. xxxiii. 1-2, xxxvi. 13. Deui, xxviii. 61.

(I) Deut. xxxi. 3.

(3) Ibid. f. 21.

4) Jos. i. 7, 8. Vide etiam xxiii. 3 , 16. xxiv. iG. I lleg. ii. 3. II lleg. xiv. 6. II Par. xxxiv. 14.

(8) Dem. Evang. Prop. iv. c. 2.

α Judaicum ediscunt, et servant .
et metuunt jus,
Tradidit arcano quodeumque volumine Moses. »

Jat-en. Sut. 14. ♦. 101.

suli possunt Celsus, Porphyrins, aliique revelationis hostes id pro indubio habuerunt

1°fl. Licet igitur Augustini uti interrogatione : « Platonis, Aristotelis, Ciceronis, Varronis, aliorumque ejusmodi auctorum libros, unde noverunt homines, quod ipsorum sint, nisi eadem temporum sibi succedentium contestatione continua ? » * Profecto longe majora suppetunt testimonia pro Pentateucho Mosaico.3

Objectiones.

IM.Obj.l. Auctor Pentateuchi dc Moyse in tertia persona loquitur, cum mitissimum praedicat, ejusque mortem refert. Ergo alius ab ipso luit.s

108. *Rcsp.* Non est inusitatum Scriptoribus qui res gestas referunt quarum magna pars erant, de se in tertia persona loqui, uti apud Cæsarcm et Xenophontem videre est. Suæ mansuetudinis mentionem fecit Moses, nequaquam laudes suas praedicans, sed ut ostenderet nullam a se offensionis causam Marias sorori suæ, ut murmuraret, datam. Mortis narratio quæ claudit Pentateuchum, a scriptore libri Josue addita merito censetur, seu potius ab initio sui libri abstracta : si enim tamquam initium libri Josue legatur, optime cohaerebunt quæ sequuntur : « Et factum est post mortem Mosis. »

109. *Obj.* 2. Scripsit Deuteronomii auctor in terra Chanaan, dicit enim : « Hæc sunt verba quæ locutus est Moyses ad omnem Israel trans Jordanem. » *

110. *Resp.* Vox Hebraica ")3W potest reddi *trans* vel *citra :* prætulit autem interpres Græcus et Latinus priorem significationem, quia plerumque intelligitur in Scripturis ratione habita terras Chanaan : cælerum accuralfat redditur hoc loco *citra.* Nec ideo acrem meretur censuram alia versio, quæ lectori obvium prœbuit sensum. Immerito igitur llorneus eam erroris incusat. 6

Mt. Obj. 5. Plura locorum nominal in Pentateucho reperiuntur, quæ ex aliis libris constat nonnisi post Mosis tempora iis tributa : sic Lot dicitur captivus abductus usque Dan, fl constat tamen ex libro Judicum 7 urbem Lais hoc nomen obtinuisse, Josue jam defuncto. Hebron nominatur, 8 quæ urbs ad Josue tempora Cariath-Arbe vocabatur. Joseph vocat Chanaan terram Hebraeorum, quod nomen nonnisi ca occupata ab Hebraeis usurpari potuit. Galgala nominatur, ° quae tamen nomen Josue temporibus primum obiinuit. 10

112. *Hesp.* Si demus nomina illa fuisse claritatis causa veteribus suffecta a seriptorc reccnliorc, nihil inde contra Pentateuchi authentiam sequetur. Cælcrum non constat ea non obtinuisse Mosis temporibus, quamvis eadem aliis locis postea tributa sint, vel confirmata ex rei alicujus eventu. Re quidem vera fluvius Jordanis a rivulis Jor ct Dan confluentibus, etiam Mosaica tetate vocabatur ; nec opus est ut oppidum objecto loco intclligamus. Aniiquum Hcbronis nomon Cariath-Arbe apud Josue 11 dicitur, nec tamen constat novum nomen tunc primum usurpari coepisse. Certo eo nomine vocatur apud Josue ipsum antequam Caleb donaretur. 18 Filius Caleb nomen ab urbe potius quam urbs ab ipso accepisse videtur. Hebrasi scilicet *transeuntes,* Quxla vim vocis) Abraham ejusque posteri vocabantur, quia ipse transierat

(i) Aug. contra Faustum Ixxxiii. c. 6.
(i) Vide Bcrgier Traité de la vraie Religion, t.iv. art. 4, ct Rosenmuller, Prolegomena in Genesim.
(S) Paine, *Age of Reason*, part. II. Auctor hic tantum repetit objectiones quas a Deistis Gallis didicerat.
(4) Deut. C. I. 1.
(u) Introduction ch. ii. s. 1, p. 64.
(6) Gcn. xiv. i4. (7) Jud. c. xviii. Î9.
(8) Gen. xxxv. Î7. (9) Deut. xi. 30.
(10) Josue v. 9. (H) Josue xiv. 15.
14) Josue xi. xii.

ex Mesopotamia ad terrain Chanaan, quæ ideo hoc nomine a Joseph appellari potuit. Galgalæ nomen datum a Josue liquet, occasione circumcisionis qua Israclitis ablatum est opprobrium : sod nihil vetat alium jam Cuisse locum co nomine designatum.

113. *Obj.* 4. Pentateuchi auctor notat Chananæos tempore Abrahæ, fuisse in terra ad quam ipse, Deo jubente, migravit, 1 quos igitur jam non esse tempore quo scriptus est liber colligere pronum est.

114. *Resp.* Id adnolalum est, ut Chananæos jam eo tempore illius terne incolas esse inlelligeretur, quum eam non ita pridem invasissent : quod ostendit Abrahæ promissam terram, ab ipsis occupatam, ut sic tides ejus exerceretur. '

113 *Obj.* 3. Octo recensentur reges qui in terra Edom regnarunt antequam Israelite haberent regem : s deinde undecim duces numerantur. Ergo scribente auctoro Israelilæ jam regem obtinuerant, et longum etiluxerat temporis spatium.

1lG. *Rcsp.* Regis nomine Y?» rector quivis populi nonnumquam inteliigilur · quapropter et Moyses fuit eo nomine designatus. 4 Ab Esau autem temporibus usque ad Mosen ducenti quum effluxerint anni, octo regnare potuerunt reges : duces autem vel sub regibus provincias gubernabant, vel post reges, quin successio longa fuerit : uti colligere est ex ipso loco : « Hæc nomina ducum Esau in cognationibus, et locis, ct vocabulis suis : hi duces habitantes in terra imperii Edom. » Ideo autem adnolalum est reges ducesque Idumæos extitisse antequam Israelitæ rectorem haberent, ut quo minus verosimilis promissionis Jacobo faclæ, quod Esau ei inserviret, impletio videretur, magis foret admirationi.

117. *Obj.* G. Lectus Og, Basanitici regis, apud Ammonites in Rabbath servatus dicitur: id autem vix a scriptore aequali adnotari potuit, quum lectum illum nonnisi post plures rerum vices ad Ammonilas devenisse verosimile sit : nec necesse fuit argumentum illud statura: immanis Og indicare : Israelite enim, qui plerique eum mortuum viderant, res crat explorata.

i 18. *Resp.* Auctor rei pene ultra fidem argumentum indicavit, quum posteris praesertim scriberet. Quo autem rerum eventu lectus ad Ammonilas devenerit nescimus sed diuturni temporis spatium non necessario requiritur.

119. *Obj.* 7. Helcias pontifex librum legis in domo Domini reperisse narratur; quo lecto, Josias rex populusque vehementem de ea violata dolorem conceperunt. Fieri autem potuit ut Helcias Mosis nomine sua scripta vulgaverit. 8 Id saltem manifestum videtur, per magnum temporis spatium librum illum latuisse.

120. *Resp.* Liber qui in templi adytis scrutandis ab Helcia repertus est Mosis autographus videtur; « reperil Helcias sacerdos librum legis Domini per manum Moysi. » * Juxta arcam positus crat, 7 sed Manassis impii temporibus in secretiorem templi locum reconditus, testante Josepho. " Nec mirum ex ejus lectione vehementem dc peccatis dolorem excitatum, nam Moyses veluti redivivus loqui visus est Innotuisse autem jam quæ eo continebantur ex aliis exemplaribus, liquet, quum prophetæ consueverint populum ad legem Mosis servandam crebris monitionibus revocare, et totius reipublicæ cl Ecclesiæ Judaicæ regimen ea niteretur.

(<) Gen. xii. 0.

(i) Abbadie, Traité de la vérité de la Religion Chrétienne, I. I. ch. 0, p. 244.

(l)Gcn. uxvi. 31. (t) Dcut. uxiiï. S.

(5) Ila post alios Paine, Leiter lo Mr Erskine, p. BG-7.

(0) II. Par. ixxiv. <4. (») Deut. nxi. !·.

(8) Anliq. I. ». c. 3.

121. *Obj.* 8. Esdras dicitur Scripturas deperditas divino instinctu restaurasse. ' Ergo Pcntateuclms quem habemus Mosen non habet auctorem.

122. *Resp.* Apocryphus ille liber nullam meretur fidem. Vcrosimile quidem est Esdram in unum collegisse exemplaria sacrorum librorum , et codicem veluti texuisse. Caeterum nemini facile persuadebitur libros stylo adeo discrepantes , et temporum quæ referunt exprimentes imaginem, ab uno prodiisse scriptore. Praeterea Samaritae ab Esdra Pentateuchum corte non acceperunt, quum jamdiu ab omni Jijdæorum consortio abhorrerent ; ipsi tamen codicem quinque Moysis librorum semper habuerunt, qui proinde diu ante captivitatem , et ante divortium regni sub Roboamo agnoscebantur. Quod autem libros hos a sacerdote c Babylonia misso ad incolas novos Palæstinæ edocendos Dei veri cultum , prodiisse suspicetur *Joannes Clericus,* 2 absonum est: nec enim Samarilæ, nec Judæi, libros sic confictos excepissent. Profecto din autea , ab ipso defeciionislsraeliticæ a regno Judaico tempore, consueverunt prophetæ Samaritas ad cultum in lege Moysis praescriptum revocare : quod argumento perspicuo est Mosaicos libros jam innotuisse.3

123. *Obj.*.9. Ex appellationibus Dei in diversis Geneseos partibus adhibitis, liquet librum illum ex plurium scriptis esse consarcinatum. In creationis narratione *Elohim* vocatur, ad quartum usque versiculum secundi capitis. *Jehova Elohim* deinceps nominatur, dum fusior conditi hominis datur relatio , aliunde petita, ejusque lapsus et ptena narrantur. Capite quarto *Jehova* inducitur, Caini et Abêtis relatis falis. *Elohim* iterum in Noachida historia.

121. *Resp.* Etsi daremus Mosen usuift ftiisse antiquioribus scriptis in temporum quæ praecesserant concinnandi historia, opus tamen ejus agnoscendum foret, quippe qui ea in unum colligendo sua fecit. Caeterum illud appellationum discrimen non servatur constanter ; nam in narratione de diluvio , etsi plerumque *Elohim* usurpetur, *Jehova* tamen versiculo octavo capitis sexti vocatur, et 1 , b, versiculis cap. vii., utroque autem nomine vicissim versiculo 16. Sic etiam in narratione de Isaaco *Elohim* prius, *Jehova* postea dicitur. Nihil igitur certi ex variis illis vocabulis deduci potest. *

125. *Obj.* 10. Repetitiones, inscriptiones frequentes singularum pericoparum cum clausulis, discrepantes narrationes , styli diversitas , aliaque plurima indicia passim in Pentateucho occurrunt auctorum diversorum.

126. *Resp.* Pleraque hujusmodi referenda sunt ad perspicuitatis studium , vel veterem styli simplicitatem , vel varia rerum adjuncta , in quibus fusius vel arctius res erant enarrandæ. Nulla autem occurrit discrepantia inter narrationes , quamvis difficultatem aliquando faciat diversus narrandi modus. Stylum autem scribentis variari pro rerum varietate mirum non est : quæ enim a vetustis sæculis superest rerum memoria brevi narrationi plerumque præbet locum : fuse autem exponuntur quæ quisque vidit gcssilque ipse, quæve aliis condonando tradidit. Moyses igitur historiam scribens , vel jura dans populo , stylo diverso usus est.

127. *Obj.* 11. Voces Hebraicæ eædem occurrunt eadem forma in Pentateucho ac in libris post mille annos a Moyse exaratis , sub tempus captivitatis Babylonicae : at verosimile non est linguam

(4) Esdræ I. hr. 14.

It) Senliinens de quelques Théologiens d'Ilollande , sur l'histoire critique du Y. T., Amsterdam , teas.

(3) Koscnmüllcr ,1'rol. ad Pentateuchum, § vi.

(4) Sententia Mosen documentis aliis , et quidem antiquissimis , usum esse apud recentiores obtinuit. Vide Janssemfs , Ilcrm. Sacra, C. iii-> § 3. p. 95., I.I. item ad evidentiam pene deductaiu habet Wiseman.

per spatium illud temporis nullam subiissc mutationem.

128. fle.sp. Occurrunt quidem vetusti ævi vestigia in Pentateucho, nam et N'İΠ dc feminis et maribus usurpatur, ' cl Π terliæ personæ femininae pluralis numeri futuri dccsl I''nn * et Π locale sæpius occurrit quam in reliquis libris. Cælerum linguæ illa· in quibus vocales lilteræ non ponuntur, minus cæleris variantur. Lingua Arabica hodierna parum differt ab ea quæ in Corano usurpatur, cl vetus Syriaci Novi Testamenti versio, *Peschito* dicta, concordat cum idiomate Syiiaco ab Abulpharagio post mulla saecula adhibito. Forma litterarum Hebraicarum est variata, nam Samarilæ Pentateuchum habent vetustis characteribus descriptum, Judæis rcccntiorem tormam a Babyloniis mutuatis.

§ 11. *Dc integritate.*

129 *Integritas* librorum, ut jam indicavimus, in eo est posita, quod ea serventur conditione qua sunt exarati, absque ulla graviori menda, vel lacuna: mendae quippe leviores, quæ facile occurrunt, non detrahunt integritati, substantia librorum illæsa manente. In exscribendis libris Moysis, cæterisque sacris libris, errore vel incuria amanuensium leves sæpius contigisse mendas in comperto est. *Kennicolt* enim, collatis 581 codicibus, variantes lectiones magno numero reperit, quibus *De Rossi*, Italus Sacerdos, plurimas, ex amplissima codicum collatione, 680 scilicet quos sibi undequaque comparavit, adjecit. Doctorum hominum est codicum Hebraicorum collatione, adminiculo etiam Samaritici codicis Pentateuchi, et antiquissimarum versionum adhibito, eam exquirere lectionem quæ verior sit, et primaria: librorum tamen integritas ex diligcnliori hac indagine non pendet, quæ potius ad carum perfectionem est referenda. Fuerunt qui dicerent Judæos libros sacros vitiasse, ut Christianis eriperent arma: sed reccntioribus picrisque benignior arrisit sententia; quapropter quæ occurrunt menda; in codiceHcbraico.rasu potius quam consilio inductu· habentur. s Cælerum ipsæ gravissimae mendæ quas Christiani nonnulli scriptores Judæis exprobrabant, voces quasdam valum. cl testimonia respiciebant: minime vero res gestas et librorum substantiam; adeo ut etsi arte fraudeve libri censerentur hac ex parle vitiati, partium studio, nihil inde *integritati,* de qua nunc agitur, decideret.

Propositio 2.

Pentalcuchus Mosaicus quoad substantiam integer omnino est.

130. *Prob. Ipsa Judaicae gentis traditio* et consensus de librorum Mosaicorum aulhenlia, corum integritatem demonstrat: nec enim facile menda gravior, substantiam librorum attingens, induci poterat, populo inscio, in libros juxta arcam servatos, palam lectos in coetibus frequentibus, quorum etiam exemplaria apud rectores populi servabantur, et qui norma erant regiminis, et cultus: omnes autem consensisse in mendam inducendam, vel tolerandam, * inverosimile est, quum eos veluti divinitus exaratos agnoscerent. Porro multiplicata fuisse exemplaria occasione tribuum in captivitatem abducta rum repetitis vicibus ab anno 740 ante Christum, in varias regiones, sqilicet in Assyriam, Mediam, Babylonem, .Egyplum, liquet: quæ omnia vitiata, quin mendum innotuerit, vix credi potest.

131. *Prob.* 2. *Ex internis indiciis* Penlaleuchus hisloriæ continua, nullo

(I) Gcn. xxiv. U. 17. 18. 87. 58. xxxiv. 8. il.
(1) Gcn. xvi. 55. xli. 36. xlix. 10.
131 Vide opns Nicolai Wiseman «On the connexion between'Science and Revealed Religion. Lecture the lOlh.
(4) Vide Josephum contra Apion, i. 8.

hiatu, speciem præbol. iis lanium repetitionibus occurrentibus quro styli vetustam simplicitatem redolent, vel monumenta diversa, quibus usus est auctor, produnt. Leges sigillalim dcsciipt.T cl variis in rerum adjunctis inculcate,· repcriuntur : nihil mancum videtur, quo rerum gestarum serios interrumpatur, vel codex sil imperfectus. Ergo integrum ipsa voluti facie se exhibet. Praeterea ea in Pentateucho reperiuntur,quæ in Judaicæ geniis probrum maxime cedunt, quæ proinde delevissent Judæi, si codices vitiare tentassent.

152. *Prob.* 3. *Ex Samaritici codicis consensu.* Samaritæ a Judaeis anno 5029 divulsi sunt : retinuerunt tamen Pentateuchum vetustis Phoenicum characteribus descriptum, qui, etsi mendis non carcat, in narrationis substantia cum Hebraico textu optime concordat.

lôâ.Prob. 4. *Ex plurimorum Codicum harmonia.* Mira quæ reperitur harmonia in rerum substantia inter omnes codices, quamvis numero maximo sint, levioribusque varietatibus distinguantur, argumento est manifesto substantiam integram servatam : ex collatione scilicet nulla in re alicujus momenti discrepantia inventa est ; sed lota in iitcrculis, punctis, vel vocibus levioribus constitit. *

154. *Prob.* 5. *Ex Grœca versione,* lercenlis fere ante Christum annis facta Alexandriæ, et septuaginta interpretum nomine celebri ; cui adjicere licet alias Græcas versiones secundo postChriatum sæculo, aliasquc etiam Latina aliisve linguis. Versionum harum consensus iu narrationis substantia indicium est certum integritatis.

Objectiones.

155. *Obj.* 1. Deut. xxvii. 4. in monte *nebat* lapides erigendos et altare prteeipilur; *Garizim* autem vox sublata a Judæis videtur, ut Samaritanis cultus in monte Garizim patrocinium deessei,

130. *Rcsp.* Narrationis substantia integra manet, alterutra lectione adhi. bita : nec interest utrum Samaritæ vel Judæi ex industria textum mutaverint, vel casu contigerit varia illa lectio, quæ nullius est momenti. *

137. *Obj.* 2. Characterum mutatio sub captivitatis Babylonien.! tempus verborum aliquam mutationem, quæ sensum et substantiam librorum afficiat, induxisse censenda est. Insuper vocalium litterarum defectu, vocum ambigua sæpius redditur significatio.

138. *Rcsp.* Ex litterarum forma mutata vocum quas exprimebant nulla facta est mutatio, uti conferenti Samarilicum et Hebraicum codices liquet. Vocalium autem defectus in paucis vocibus ambiguitatem interpreti posset parere, sed plerumque nullam facit difficultatem. Præterca de libri integritate nunc agitur, non de interpretis successu felici.

139. *Obj.* 5. Chronologia Pentateuchi valde implexa est : nam Hebraicus a Samaritico codice, et Græca interpretalio ab utroque valde discrepat·, adeo ut juxta Hebraicum codicem diluvium an. 1656, juxta Samariticum an. 1507, juxta Septuaginta an. 2242 contigerit Ea igitur ex parte Pentateuchus integer non est.

110. *Resp.* Discrepantia illa substantiam, de qua agitur, non respicit. res enim gestæ eædem ab omnibus referuntur, licet diversum aliquando nativitatis tempus, diversum temporis vitae spatium recenseatur. Quo autem pacto haec numerorum confusio contigerit, et qua ratione texenda sit chronologia, docti homines in varias abeunt sententias, plerisque eam quæ in Hebraico textu reperitur probanlibtis annorum recensionem, cui suffragantur paraphra-

(i Vide jam laudatum N. Wiseman opus, citata pwclcclione. (») Vide Jahn. p. GS, Einleilung in dic giittlichen Bûcher dee Alter Dundee, I. Theil. 1. Kap. v. 14. p. C>5.

sis Chaldaica Onkeli, Vcrsio Arabica cl Syriaca, quamque sequitur Vulgata. Chronologiam Samaritici codicis cum Hebraica concordasse temporibus Origenis cl Hieronymi ex eorum testimoniis constat.

141. *Obj.* 4 Gainan ante Sale inSej luaginta versione, et apud S. Lucam memoratur,'qui tamen in Hebraico textu deest.

142. *Hcsp.* Sive redundet nomen illud apud septuaginta interpretes, sive deciderit ex textu, non periclitatur narrationis substantia. Cætcrum in Samaritico deest codice, in Syriaco, ct Arabico , et in Flavio Josepho cl Philone. Habetur etiam codex manuscriplus Cantabrigicnsis S. Lucæ in quo deest.

145. *Obj* 5. Deui. iii. 14. « Jair lilius Manasse possedit omnem regionem Argob usque ad term-nos Gessuri cl Machali. Vocavitquc ex nomine suo Basan , Havoth Jair, id csl villas Jair, usque in præsenlcm diem » Clausula postrema denotat auctorem Jair temporibus longe posteriorem.

144. *liesp.* Etsi daretur voces illas a posteriore scriptore adjectas, cl ex margine in textum translatas, maneret integritas libri. Cætcrum consueverunt Hebræi iis uti de re haud diu antea gesta.1

§ III. *De veritate.*

145. Vera esse quæ Pentateucho continentur invictis demonstratur argumentis ; præstal autem ca quæ cx majorum suorum traditione derivata sunlab iis quæ Moses ex propria scientia testatus csl,distinguere , ut argumentorum vis apprime intclligatur. Genesis liber illa, cætcri quatuor haec complectuntur. Nulla quidem de his moveretur lis, si consuclumrcriirn ordinem non excederent; sed quum pleraque ejusmodi sini quæ natura· vires omnino superant, qui revelationi per Moysen traditæ repugnant, nihil non faciunl, ul iis fidem detrahant. Cætcrum ipsa miracula a Mose relata cam habent historicam certitudinem qua nulla major; adeo ut fidem mercantur, et cæteris quæ narrai fidem concilient.

Propositio 3.

Quæ cx propria scientia refert Moses maxima gaudent historica certitudine.

146. *Prob.* Scriptor morum integritate insignis, qui gravi cl simplici stylo ca narrat quorum magna pars ipse erat, quæque publice sunt gesta, toto fere populo inspectante, maximam mcrctur fidem, quando populi assensu narratio excepta, et publicis monumentis clinm consignata est : hxc autem omuia de rebus a Mose gestis et relatis affirmari possunt : plena igitur fides iiS debetur.

117. Equidem Moses, ex Ju laicæ nationis traditione, summa gaudet fama ob virtutes, et cx suis etiam scriptis integerrimus facile noscitur Stylus ejus gravis est et simplex, nullo ostentationis vel artis indicio , adeo ut ipsa veritas se exhibere videatur. Tota narratio cohærel, omniaque sibi sunt consona. Pleraque in conspectu omnium gcsla referuntur, vel saltem iis patefacta indiciis quæ omnem deceptionem amovent. Passim monumenta erecta, festa instituta, ritusque celebrati ad memoriam rerum gestarum adnolanlur. Nec blanditur auclor Israelis ; sed vilia eorum , ct majorum suorum exprobrat, cl plurima quæ nationi fœda ct infausta haberi merito possent, referi. Israclitæ nihilominu.- historiam plena tide exceperunt, cl magno custodierunt studio , ul veram, imo Numine illustrante scriptam. Liquet igitur maximum fidei historic;©gradum Mosaicam narrationem attigisse.

Objectiones-

148. *Obj.* 1. Mirum non est Moscn, qui concives suos ex /Egypto eduxit, re-

(I. Lue. iii. fC.

(!) Vide Deui. x. 8. Josue i», i?, v. S Bergier, l.ir. cb. ».g«.

bus vere gcslis plurima admiscuisse mira , ingenio conficta , ut se divinitus missum suaderet. Rem exponit Tacitus, veterum auctoritate nixus : « Plurimi authores consentiunt, oria per Ægyptum tabe quæ corpora foedaret. Regem Occhorim, adito Hammonis oraculo, remedium petentem , purgare regnum , et id genus hominum ut invisum diis, alias in terras avehere jussum. Sic conquisitum collectumquc vulgus postquam vastis locis relictum fuit, cælcris per lacrymas torpentibus, Mosem unum cxulum monuisse, no quam Deorum hominumque opem exporteront, ab utrisque deserti, sed sibimet ut duci coelesti crederent. » ‘

149. *Resp.* Quæ ab auctore tempore æquali, oculato etiam teste, referuntur, et plena fide ab iis qui testes etiam oculati fuerunt, excepta sunt, non sunt vanis conjecturis infirmanda. Quod Tacitus narrat, ostendit exitum Israelitarum , Mose duce, ex Ægypto fuisse concordi etiam Ethnicorum consensu celebratum, quamvis, suis superstitionibus studentes, adjuncta rei haud accurate exhibuerint. Quis tamen non videt Mosaicam de plagis Ægyptiacis narrationem illo Taciti testimonio roborari ?

150. *Obj.* 2. Si res adeo miræ et publicae contigissent, exteris etiam innotuissent nationibus, quæ proinde eas in suis regestis vel monumentis reliquissent signatas : silet vero omnis historia , nullumque vestigium tot ac tantorum reperire est.

151. *Resp.* Pleraque eorum quæ refert Moses apud Israelitas contigerunt, quorum notitiam exteros haud habuisse mirum non foret. Praeterea nullus superest scriptor historiae profanae Herodoto prior, qui mille annis Mose posterior est. Arlapanus autem, Diodorus Siculus , Justinus et alii Mosis faciunt mentionem , quem Plinius et Apuleius tamquam magum celeberrimum notant. Vestigia etiam plurima connu quæ Moses refert, apud plerasque nationes di. ligentius inspicientibus apparent, uti docte et ingeniose ostendit lluelius. ·

152. *Obj* 5. Israelit:e ipsi rebus gesti» Mosis non videntur adhibuisse fidem : nam levi qualibet ex occasione murmurabant, cl Mosen , imo Deum ipsum rejiciebant ; quod vix contingere potuit, si tanta prodigia ipsi nossont facta. De eorum incredulitate questus dicitur Deus : « Quousque non credent mihi in omnibus signis, quæ feci coram cis? ·.»

153. *Resp.* Mira quidem animi levitate Israelitæ a Deo deficere solebant in itinere per desertum, vel saltem in querelas erumpere, Moscmquc suis lamentis fatigare : inde autem confici nequii ipsos prodigiorum quæ narrantur non fuisse testes: nam pertinacis animi et ad molus rebelles proclivis cos fuisse liquet ex lota rerum gestarum serie. Quum igitur gravi premerentur sæpius rerum inopia, et plurima paterentur itineris incommoda , non adeo est mirandum, cos sensuum delectationi,cibo potuique inhiantes, graves in Mosem effudisse querelas. Quod autem, divino cultu abjecto vitulum conflatilem adoraverint, semel factum est ob diuturniorem Mosis absentiam, quem e vivis sublatum putarunt, unde.facile ad imitationem Ægyptiacæ idololatriae, (apud Ægvptios quippe *Apis,* bovis figura, colebatur), delapsi sunt. Qui animo consideraverit populum vix e servitute ereptum, et in deserta loca deductum , inopinato ducis praesentia per quadraginta dies destitutum , et voluti omnino derelictum , fidem haud recusabit narranti eum, prodigiis quæ viderat postpositis, visibilem deum, instar aliorum populorum , colendum quaesiisse. Omnis quidem idolorum cultus adeo rationi repugnat, ut vix erodi possit homines uq-

(1) Tacitus. l. v. hist, c 3.
,·) Dem. Erang.
(3) Num. liv.

quam cum exercuisse ; quod autem id paulo posl stupenda visa prodigia exercuerint, etsi mirum magis , non tamen penitus ultra fidem. Praeterea confirmatur narratio Mosaica ex illa quam describit populi levitate, pervicacia, et rebellione , quum Israclitæ, nonnisi manifesta rerum certitudine, eam excepisse censendi sint. Cæterum objecto loco DcusJudæos suæ promissioni eosin 1erramChananæorum inducendi non credere questus est. sed non innuit cos signis ipsis, seu miraculis, non crcderc. ·

154. *Obj.* 4. Moses sæpius sccum pugnat : narrat enim , * omnia animantia Ægyptiorum peste periissc , postea tamen animantia in agris grandine dicit occisa ;s denique equitatum magnum a Pharaonc eductum ut Israelites persequeretur. '

155. *Resp.* Omnia quæ peste perierunt Ægyptiorum fueruni animantia, « de animalibus vero filiorum Israel nihil omnino periit »8 Jumentis in agro grandine percussis , equorum in stabulis et urbe magna copia incolumis mansit. Praeterea voces illae plurima , non universa prorsus designant, ex communi loquendi usu.

§. IV. *De vi probandi.*

456. Veritate rerum gestarum suo tempore quas refert Moses statuta , de vi probandi divinam ejus legationem , quam habent, agendum est ; pendet quickm ex carum naiura : si enim superent vires creatas, nonnisi Kuminis speciali auxilio factae intclliganlur nccsse est; adeo ut Deus hac ratione missum a se Mosen hominibus testatus sit, cumque veritatis divinitus revelatae praeconem et interpretem constituerit.

Propositio 4.

Plurima quae refert Moses, naturæ ordini utpotc contraria, divinam virtutem necessario exigebant.

137 *Prob* Plagae qun, Moysis voluti nutu. /Egyptum afflixerunt, consueto rerum ordine non continentur : aquarum in sanguinem per lotum Ægyptum mutatio, Mose virgam extendente, sciniphum multiplicatio, pulveris pugillo per acrem sparso ; primogenitorum Ægypliacorum mors simultanea, salvis IsraelilU. Mullo magis naturæ ordinem transgreditur aquarum , muri instar. utrimque acervus, alveum maris rubri transeuntibus Israelilis; aquæ e rupe virgæ percussione eductio ; mannæ singulis diebus, sabbato excepto, per quadraginta annos in solitudine delapsus ; terræ hiatus , ut Core, Dathan ct Abiron cum suis perituri, delicti luerent poenas. Plurima alia, quæ referantur, nulli naturæ fegi, aut hominum vi, tribui possunt, sed divinam plane indieant virtutem. Jure igitur optimo Moyses ca urgebat momenta ut Dei, cujua potestate agebat, amorem populo insinuaret : « Ama itaque Dominum Deum tuum , cl observa praecepta ejus et cæremontas, judicia atque mandata omni tempore. Cognoscite hodie quæ ignorant filii vestri, qui non viderunt disciplinam Domini Dei vestri, magnalia ejus, ct robustam manum, extentumque brachium, signa et opera quæ fecit in medio Ægypti Pharaoni regi, et universae terræ ejus , omnique exercitui Ægyptiorum, et equis ac curribus ; quomodo operuerint eos aquæ maris rubri, cum vos persequerentur, et deleverit cos Dominus usque in præsenlcm diem : vobisque quæfecerit in solitudine, donec vcnirctis ad hunc locum, et Dathan ct Abiron filiis Eliab , qui fuit filius Ruben , quos aperto ore suo terra absorbuit cum domibus et tabernaculis et universa substantia eorum, quam habebant in medio Israel. Oculi vestri viderunt omnia opera Domini magna quæ fecit. ··6

(I) Vide Spedalieri, refulaxionc di Gibbon , s i. 1.1. p. 78. 'SJ Exod. ix. 6.
Viii. i.

(5) Ib. ». 19, tS. (*) Ibid. »i». ■
(3) Ibidem ix. 6. (6) Deui. u. I. el ie.|.

Objectiones

158. *Obj.* I. Mira qua· Moses coram 1'lia raonc patravit, divinam non exigebant virtutem : nam magi Ægypliaci fecerunt similiter, vel de, ut textus Hebraicus habet.

159. *Resp.* Quædam cx iis qua· Moses fecit, imitati sunt magi, seu dæmonis , cujus vireshumanis longe sunt majores, opera, seu intuendum oculis halluciuatione facta, seu dolo adhibito, vel mira quadam dexteritate et celeritate rebus aliunde adductis. Quidquid sil, constat eos haud valuisse omnia quæ fecit ipse imitari, sed divinam agnovisse virtutem, ipsa rerum evidentia coactos ; visis enim seiniphibus , exclamarunt : « Digitus Dei est hic. » *

160. *Obj.* 2. Pleraque de plagis relata de peste in Ægyplo orta inlelligenda sunt: constat enim ex profanis historicis Israelites ob luem grassantem cx Ægyplo ejectos fuisse. Inter pisces prima quum pestis indicia data sint, fluvios omnes Ægypli aquasque omnes rubri factas esse coloris, poetico volui ornatu , narravit Moyses Ranæ ex aquis infectis in terras prodeuntes, plagæ nomen dedisse videntur : sciniphes ex ovis in pulvere delitescentibus exorti, favente aeris calore, veluti divinitus immissi ad Ægyplios puniendos exhibentur. Ulcera hominum pecudumque gravia sunt facta, lue in dies magis grassante. « Locustas quandoque gregatim sublatas vento in maria aut stagna decidere, » ex Plinio didicimus.2 Tcnebræ nihil aliud fuerunt praeter densissimam nebulam. Primogeniti Ægypliaci mortui dicuntur, quod qui ætaie el loco essent conspicui, el in majori haberentur pretio, peste sint sublati.

Kit. *Resp.* Hæc ingeniose finguntur , sed cum gravi et simplici Mosis narratione nullatenus possum componi. Vaga illa et incerta profanorum iradilio dc ejectis ob morbum Israelites, salis manifestam habet ad historiam Mosaicam relationem, quamvis, ut solet, a veritate aberret. Quos pestis veluti progressus notai nonnemo, Moses refert adeo cx ejus arbitrio pendere» ut virga in altum elata , plaga sit orta, et precibus deinceps fusis statim sit sublata : quapropter vel cum penitus fallere, (quod affirmari non posse probavimus) vel res consueto rerum ordini penitus contrarias evenisse , dicendum est. Haud satis est unum aut alterum effectum quandoque cx causis naturalibus oriri posse, sed neces· e est cum inde in iis rerum adjunctis revera ortum, ut ordine naturali contineri videatur.

102. *Obj.* 3. Maris rubri transitui juxta isthmum Suez, maris refluxus dedit locum : Ægyptii autem fluxu maris inopinato aquis operii sunt. Audiatur ethnicus scriptor, Artapanus : « Judæos multis ab Ægyplo cum poculis, tum vestibus corrogatis, aliaque multiplice gaza, trajectis Arabiae fluminibus magnoque confecto itinere, ad mare rubrum tertio demum die pervenisse : atque a Memphitis quidem ita rem narrari ; Moyscn totius regionis scienlissimum , reciprocantis æstus tempore, sicco mari universam multitudinem transmisisse. »'

105 *Resp.* Illa Mcmphitarum Iradilio, quam profert Artapanus, Mos .icam narrationem dc transitu Israeiitarum confirmat, quamvis siccati maris causam falso et inverosimililer refluxum exhibeat. Quis sibi persuadebit Mosem potuisse, ipsis Israelites testibus , referre aquas a dextris et a sinistris instar muri stetisse ; * si lanium sensim sine sensu recesserint? Quis per brevissimum temporis spatium , perque alvei angustam partem, populum, qui facile vigesies centum millia hominum numerabat, transiissc credet ? Quis sibi fingel.

(I Etod.xiii. <··.
(i) riin.I. xi. Î6.

(3) Apud Euscb. Præp. Evang. I. p. c. S7.
(4) Exod. xiv. SÎ.

Pharaonem fluxum aquarum ignorasse, vel temere sese objecisse discrimini, neque auctis paulalim aquis littus tempestive petiisse? Htec plurimaque alia obstant ne quæ scripsit Moses, verbis maxime perspicuis ac simplicibus, ad reatum maris referantur, quum semper tamquam mirandum maxime divinæ virtutis portentum a Mose ipso, et a sacris qui cum secuti sunt scriptoribus exhibeatur.

1(H *Obj.* 4. Quæ in solitudine contigisse prodigia dicuntur, columna scilicet nubis die, ignis noctu speciem exhibens, manna* delapsus, coturnicum copia, ad naturales possunt referri causas. Verosimile est Mosem igne accenso signi instar usum esse, indeque fumum exortum nubem habitum esse : manna in Arabia arboribus, plantis, ipsisque rupibus adhaeret, soleque orto colliquescit : coturnices etiam sæpius consueverunt, magna copia, in eam regionem decidere, quibus ad satietatem manducatis, morbus inde secutus plaga (livinilusinilicta videbatur.

165. *Resp.* Non sufficit aliqua prodire potuisse cx naturalibus causis,si constet ea nullam habuisse hujusmodi causam. Profecto tota Mosis narratio ea quæ in solitudine evenerunt mira atque stupenda, divina virtute contigisse testatur. Praedixit ea Moses, eaque designavit adjuncta quæ a consuetis eventibus omnino discrepabant. Si ignis a se accensus signum fuisset profectionis, vel castrametandi, numquid potuisset toti populo illud divinitus datum persuadere ? Manna certe quod in Arabia invenitur, singulis diebus, nullo sabbati Judaici facto discrimine, reperirc est, nec potuit Israelitas admiratione percellere;sed illud de quo loquitur Moses, quod iis cœlilus praestitum est, sabbato haud decidebat, et plurimis rationibus a consueto distinguebatur. 1 Coturnices etiam cx naturali quacumque causa, certo quodam tempore, Mose orante cl prædicente, decidisse, tanta copia ut per mensem integrum lotus populus satiaretur, ultra fidem est. Plagæ autem, quibus murmurantes plexi sunt, omnino a ciborum satietate distincte fuerint necesse est, quum omnes eas divinitus immissas crediderint, rerum ipsarum evidentia procul dubio coacti. Ipsa qu:e locis assignata sunt nomina, scilicet, *tenlalionis elconcupiscentia;,* testantur has poenas divinitus irrogatas ab omnibus agnosci : quod vix fieri potuisset si ulla superesset ratio eas ad naturales referendi causas; optassent scilicet Israelite probrum a se suisque majoribus amovere. Manifestum idcirco est Moscn simpliciter retulisse quæ omnem naturae ordinem viresque longe superant, eaque plena fide ab Israclitis excepta, quamvis studium geniis majorumque gloria* eos minus ad credendum disponeret.

166. *Obj.* 5. Aquarum e rupe eductarum prodigium poetico stylo a Moyse relatum a Tacito sic narratur : « Nihil æque Hebraeos quam inopia aquæ fatigabat. Jamque haud procul exitio lotis campis procubuerant, cum grex asinorum agrestium ex pastu in rupem nemore opacam concessit ; secutus Moyses conjectura herbidi soli largas aquarum venas aperit. » 1 Igitur vel hac ratione vel saltem virga divinaloria eas inventas licet suspicari.

167. *Resp.* Coævi scriptoris oculatique testis narratio, gentis totius lide confirmata, non potest Taciti, qui fere bis mille annis posterior fuit, conjectura, vel relatione, incerta traditione innixa, infirmari. Quidquid sit de virga ad inveniendas aquas adhibita, dc qua impraesentiarum haud agendum consuimus, nemo eas educi e rupevirgæ unica vel altera percussione dicet : quod tamen divinitus evenisse refert Moses, toto assenliente populo.

(I, ExoJ XVI, 18.

(î; Tucit.,1. r. hist. o. 3.

ICS. Ex his quæ hactenus disputavimus liquet Mosen divinitus missum, el legem, quam populo Israolilico proposuit, Deum habere auctorem. Equidem ipsa mira faciendi potestas ei concessa est,ut fidem sibi conciliaret. Deus autem non potest patrocinari mendacio, suam commodando operam deceptori. Ilis vaticinia quæ in Pentateucho refert, et quorum nonnulla ipse edidit novum dant robur.

Propositio 5.

Vaticinia quæ Pentateucho continentur Mosem Dei legatum, et revelationem cujus præco fuit divinam esse probant.

1G9. *Prob.* Deus Abrahamum alloquitur : « Suspice cœlum, et numera stellas, si potes; sic erit semen tuum.» ' ' Ego Dominus qui eduxi te de Ur Chaldaeorum, ut darem tibi terram istam, el possideres eam. » 4 « Scito prænosccns quod peregrinum futurum sil semen luum in terra non sua, et subjicient eos servituti, el affligent quadringentis annis. » 3 « Vcrumtamcn gentem cui servituri sunt ego judicabo, et post haec egredientur cum magna substantia. » ♦ « Generatione quarta revertentur huc. » 8 Vaticinia hæc innotuerunt certe Israelites, el apud eos fuerunt celebrata, diu ante Moysis tempora ; nec enim plane incognita, el tunc primum allegata vim obtinuissent, aut fidem. Ea vero impleta fuisse liquet ex Mosaica narratione, cujus veritas ipsa se prodit. Fata vero posterorum Abrahæ per quatuor sæcula non potuerunt nisi divino lumine innotescere.

170. Moses ipse plura prædixit quæ humanitus scire nequivit ; nempe Ægypti plagas, ° transitum per mare rubrum ,7 mannae copiam populo in solitudine affuturam, 8 Core, Dathan, et Abiron interitum, 9 neminemquo e» murmuranto populo visurum esse terram promissam,10 adeo ut quadraginta annos errantes, omnes qui vigesimum annum tempore murmurationis expleverant, mortui sint, solis exceptis Caleb cl Josue. Prædicit Israelitas regem petituros, " cujus munera definit: quod nonnisi post quatuor sæcula eventurum erat.

Hæc omnia aliaque plurima, quæ nemo conjiciendo potuit assequi, quique impleta esse constat, probant Mosi Deum aspirasse, et futurorum notitia ejus sanxisse missionem.

Objectiones.

171. *Obj.* 1. Quæ Moyses refert prædicla et impleta vim probandi non habent: nec enim constat de vaticinio diu ante eventum edito.

172. *Resp.* Constat quidem de vaticinio ; Moses enim illud referendo, tacite appellat legentium lidern. Si nulla alias fuisset Israelilis de promissione Abrahæ facta notitia, nec ausus fuisset ille eam allegare, nec hi eam excepissent. Pro certo igitur habendum est eam a majorum traditione derivatam per quatuor sæcula fuisse celebratam memoria posterorum Abrahæ, Moysis tempore tandem plenissime adimpletam. Quod ad alia vaticinia paulo ante eventum ab ipso Moyse edita perlinet, breve illud temporis spatium non obstat eorum auctoritati ; quamvis enim plerumque ea sint divini vatis majora indicia, quod res post seriem longam sæculorum eventuras certo prædixerit, potest tamen fieri, ut res paulo post eventura nequeat ratione ulla naturali, vel conjectura prænosci, utpote quæ extra consuetum rerum ordinem naturæque cursum, sil posita. Ejusmodi fuerunt quæ a Moyse prædicta sunt.

173. *Cbj.* 2. Tempus servitutis Ægv

(1) Gen. xv. S. (3) Ibid. v. 7.
(S) Ibid. v. 13. (4) Ibid. v. 14.
.5) Ibid.v.10. (fi) Exod.viii.'.O; ir.19. îO.x. 4. xii.13.
(7) Exod. xiv. 13. (8) Exod. xvi. 0.
(0) Num. xvi. 30. (10) Num. xiv. SO. cl xxvi. 65.
(H)Deut. xvii. II.

ptiacæ porbrcvc fuit, nam Josopho in vivis, et etiam postea, gratia apud Pharaonem valuerunt Israelii:»·, qui vix ultra ducentos annos in .Egypto degerunt. Attamen 400, vel 450 anni adsignati sunt in vaticinio.

174. *Resp.* Juxta plerosque tempus vaticinio designatum 450 annorum a vocato Abraha, vel 400 a nato Isaac, peregrinationem in terra Chanaan et in Ægyplo, una cum servitute quæ post secundas res secuta est complectitur, apposito limite praedictioni de occupanda terra. Çælerum alii initant eos per quatuor sæcula in Ægypto degisse, quod eorum multitudine adeo aucta confirmari videtur.

§. V. *De Genesis historia.*

Propositio 0.

Omnia quæ retulit in Pentateucho Moyses, etiam quorum testis oculatus non fuit, plena fide sunt excipienda.

175. *Proh.* Ex miraculis quæ patravit Moyses eum divinitus electum ad populum ducendum, et edocendum, et ex lota vilæ suæ ratione cum fuisse integerrimum, verique tenacem constat. Ergq censendus çst non temere quidquam retulisse, sed divinitus edoctus, vel certissimis innixus documentis. Praeterea præsto illi fuerunt plura subsidia ad rerum gestarum certam assequendam notitiam; vixit enim, juxta receptum calculum, nongentis circiter post diluvium annis, bis mille quingentis post orbem conditum. Eventuum autem insignium, qui numero sunt pauci, paucisquc continentur capitulis, notitia facile poterat per id temporis transmitti, quum hominum vita diuturna esset, ita ut unus sufficiat tostis medius inter Adamum el Noe, nempe Malhusala, qui 600 annis vixit cum Adamo, 500 cum Noe, et tres intermedii testes inter Noe el Mosem; Sem quippe Noe filius ab Isaaco visus est, qui cum Levi patre Mosis vixit. Per majorum traditionem poterant pleraque quæ Moses refert innotescere, ut de monumentis :publir.is, tabulisque singularum familiarum, carminibus in solemnibus coetibus decantatis, et scriptis quæ forsan apud aliquos servata sint, aliisque plurimis subsidiis historicis sileamus. Ante hominum per orbem dispersionem, quum omnes unius familiae instar se haberent, facillima erat rerum gestarum memoria conservatio. Israclilis etiam majorum suorum ab infantilibus annis res gestas edoctis suppetebant subsidia ad errorem detegendum, si quis induceretur. Si v. gr. nihil de priorum hominum vita diuturna audiissent, nihil de diluvio, profecto veluti ægri animi somnia habuissent quæ refert Moses. Quum igitur tota historia Mosaica plena fide ab iis excepta sil, liquet eam veteri et constanti Israeliticæ gentis traditioni esse consonam. Omnium etiam gentium traditiones favere Mosaicæ narrationi plures demonstrarunt; nuperrime Faber in opere dicto « Horae Mosaicæ. »

Objectiones.

176. *Obj.* 1. Strata diversa terne, rupiumque, miro quodam ordine disposita, quibus etiam conchyliorum numerus infinitus, plantæ, animantiaque, in petras conversa, pristinam tamen formam relinentia, includuntur, probant orbem per infinita fere sæcula durasse, plurimas subiissc mutationes, quibus strata stratis imposita sunt, donec tandem ad eam quam nunc præ se fert formam terra sit composita. Hæc autem cum recenti, quam Moyses adsignat, rcrum origine nequeunt conciliari.

177. *Resp.* Moses nullam orbis terrarum chronologiam nobis reliquit, sed hominum ab Ada præcipuorum notavit ætatem, unde chronologis subsidia ad annos computandos ab homine condito suppeditata sunt. Dixit quidem Deum initio coelum terramque creasse; per quod temporis spatium terra inanis et vacua fuerit, qua conditione rcrum

fuerint elementa, et qua ratione coaluerint, nos non edocuit. 1 Per sex dies omnia in ordinem redacta retulit; nec tamen perspicuis affirmavit verbis diei nomine eo loci illud designari temporis spatium quod diurnæ solis conversioni respondet; quod animadvertit jam olim Augustinus: « Qui dies cujusmodi sint, aut perdifficile nobis, aut etiam impossibile est cogitare, quanto magis dicere? » '

178. Cæterum non est facile concedendum tot saeculorum seriem requiri ut strata lerræ componerentur, rupesque fieront, vel alia quæ in lerræ su. perficio vel visceribus exhibentur phaenomena : nam ex tardo rerum progressu quem videmus, quid factum sit in ipso earum ortu non licet inferre; infinita quippe Dei potestas ea, ictu voluti oculi, valet efficere quæ per longam tardamque causarum secundarum evolutionem plerumque fiunt. Insuper per sæcula saltem scxdecim, quæ ab homine condito ad diluvium effluxerunt, et per illud temporis spatium per quod aquis diluvialibus omnia sursum deorsum magno impetu acta sunt, et per sæcula quæ a diluvio numerantur quadraginta tria, lcrræ facies plurimas mutationes, viscera etiam, saltem quousque ea scrutari licet, magnas vices subierint necessc est. Sane rerum physicarum perilissimi homines omnia phænomena explicari posse contendunt, etiamsi terra nouante sex millia annorum cxlilissc credatur. Id insuper haud praetereundum geologica systemata adeo esse incerta, ut quod, magno scienti® apparatu, ante paucos annos proposuerit celeberrimus Cuvierus, jam a plerisque deseratur. 8

179. *Obj.* 2 Græci, Ægyplii, Sinenses, el pleriquc populi suas antiquitates ad tempus Mosaica cpocha orti hominis longe prius referunt.

180. *Resp.* Nullum documentum timtæ antiquitatis proferri potest nant doctis hominibus exploratum jam habetur quod Varro olim affirmabat, nihil in Græca historia certum esse ante Trojanum bellum, quod Mosaicii temporibus tcrccntis annis posterius est. Ægyptiorum antiquitates bis mille annos haud excedere testabatur suo tempore doctissimus ille scriptor. Quæ de vetustissimis temporibus retulerunt quidam, auctoritate carent, quippe quæ absque documentis a scriptoribus longe rcccnlioribus dicuntur, quæquc fabulas speciem prae se ferunt. Herodotus, qui merito pater historiae profanæ habetur, mille nnnis Mose posterior est. Qui Sinensium scripta monumcnlaque investigarunt, pro comperto habent cos certam historiam ultra octingentos annos ante Christum natum referre non posse. Confucius, qui primus res ab illis gestas conscripsit, nonnisi 550 ante Christum floruit, et ultra ducentos annos certa tempora iis quæ retulit adsignare haud valuit

181. *Obj.3.* Observationes astronomical apud Chaldaeos, Babylonios, Sinenses, aliosque populos faclæ, périodique invent®, homines per sæcula plurima ante epocham Mosaicam vixisse ostendunt : Zodiacus insuper Dcndarensis et Hcnnæus in Ægypto, an. 1798, reperti id conficiunt, nam Solstitium æstivum signo Leonis ille tribuit, Virginis vero hic; qui proinde sculpti dicendi sunt innumera ante sæcula; solstitium quippe sub signo Cancri, quod quadraginta tribus gradibus a Leone distat, nunc contingit.

182. *Resp.* Null® sunt observationes astronomic® quæ tantam sibi vindicant antiquitatem; quamvis mirum non foret si eorum qui ab initio mundi vixerunt observationes, monumentis forsan insculptæ, nec ipsis diluvii

(<) Viile XViseman, lecture Cth.
i Aug. de civ. Dei. I. 1. c. C.

(S) Vide Examen des Questions Scientifiques par Fonction, p. 104 et 17«. Paris, 1857.

aquis dcletæ, supcressent. Ad periodos cfllculosquc omnes quod pertinet, componuntur habita ratione observationum, quin quis totum temporis spatium percurrerit. Cæterum quum vita hominum valde esset diuturna, observationes et calculi aslronomici facillime fieri poterant, præscrlim cœlo sereno, quali (ruebantur Chaldaei aliique Orientales. Nullas tamen Chaldæorum vel Babyloniorum observationes quæ annos 727 ante Christum attingunt, noverunt docti homines. Zodiaci autem qui in medium adducti sunt, jam posterioris ælatis agnoscuntur : nec enim constat solstitia æstiva illis signis tribui, quamvis revera 1322 annis ante Christum sol in Leone steterit. Quum Libra, antiquis Ægyptiis ignota, inter signa recenseatur, liquet Zodiacos re ccntius constructos. Eclipses autem in lemplis Ægypliacis notatae observationibus vix censcndæ sunt nixae : templa enim ipsa, Tiberio imperante, constructa esse, ex inscriptionibus constat. 1

183. *Obj.* 4. Fabulam sapiunt quæ de serpentis tenlationc, dc Deo lapsos homines increpante, dc angelis Abraham et Lot visitantibus, aliisque mullis scripsit Moses.

184. *Resp.* Mira quidem sunt, et a nostra consuetudine remota : cælerum quum a scriplore gravissimo tradantur, non statim forent fabulis acccnsenda, etiamsi de divina qua fulget auctoritate non constaret. Non enim penitus ultra fidem est serpente, tamquam instrumento, usum esse daemonem ad mulierem lentandam, vel mulierem serpentis colloquium haud effugisse, aut Deum poenam protulisse delicii, aut sua per angelos manifestasse consilia. 4 Haec autem omnia a sacris interpretibus, qui majestatem auctoritatemque Scripturarum suis explicatlonibus vindicarunt, addiscere oportebit, quum nobis sil satis ea indicasse.

183. *Obj.* 3 De diluvio ea tradit Moses quæ fidem prorsus exceduut : quis enim tantam aquarum copiam quæ altissimornm montium cacumina superet, vel occano, vel nubibus contineri concipiat? quis animantia simul a Noe collecta, et in arcam inclusa facile credet?

180. *Resp.* Consona sunt quæ de diluvii aquis dicuntur iis quæ de orbe condito jam a Mose sunt relata : omnia quippe ab initio aquis cooperta sunt, sed, jubente Deo, quaedam sursum elatæ suntad altiorem cœlorum locum, aquis cæteris in alveum delabcntibus. 5 Mirum igitur non est eas iterum super terram effusas ipsos montes cooperuisse. Quis novit maris océanique profunda, ut fidenter dicat non satis esse aquarum, ut ad montium surgant altitudinem ? Quis ascendit ad nubes, eas dimensurus ? Animantia autem fuisse simul collecta, ut arca includerentur, non est cur dubitemus, quum præcipuorum generum nonnulla haud adeo difficile fuerit congregare, hominibus animantibusque nondum per terras longinquas dispersis : spatium autem fuisse per.implum, quo septem animantia munda, et duo immunda, singulorum generum, continerentur, peritissimi mathematici demonstrarunt, inter quos *Pelletier* et *Cahnet.* Diluvii quidem vestigia ubique reperire est, quum terne facies visceraque ipsa montium, quatenus ea liceat inspicere, indicia haud dubia pr.ebeant aquas aliquando ubique obtinuisse, et vi quadam ac impetu subitaneo omnia confudisse. Id agnoscunt geologi : * quamvis sint inter eos qui diluvia plurima statuunt, ne sacre Scripture tidem adhibere de diluvio universum or-

(1) Vide dius. Testa de Zodiacis Wiseman, lecl. 8.

(i) Ilsnostcnbcrg. Christology. p. i".

(3) Moyse et les Géologues, c. I., par V. Ite Honald.

(4;Cuvic'.Discours·; sur'es révolution· du K |»

bcm obruente videantur, cum jactata' suæ scientiæ dispendio.

187. *Obj.* 6. Moses genus humanum ex duobus ortum tradit, Ada scilicet el Eva , et post diluvii stragem tribus ex filiis Noe : id autem admitti nequit ; constat enim hominum species non tantum statura distingui, sed et colore, imo et cerebri capitisque Torma, ita ut diversam originem habeant ncccsse sil.

188. *Resp.* Quod inter homines intercedit discrimen slaturæ, ratione cum communi omnium origine facile componitur : nam pygmæos quosdam nonnumquam a parentibus consuelæ staturae gigni liquet, quapropter totam fere gentem parvæ esse slaturæ mirum non est, præsertim aeris temperie rigida corporis humani explicationi haud fovente. De colore id ,pro comperto haberi potest, eum ex nimio solis ardore oriri ; liquet quippe gentes quo magis ad zonam torridam accesserint, obscuriorem præseferre vultum , donec tandem nigræ omnino sint. Quod autem ad frigidiores translati plagas colorem haud deponant, sed potius genitis a se filiis communicent, contingit cx lege illa naturæ qua similes plerumque gignentibus nascuntur. Cætcrum constat Lusitanorum posteros in Africa majorum suorum colorem album amisisse, cœio soleque nigrum sensim sine sensu inducentibus. Capitis autem formam diversam ex causa quadam speciali , vel variis ex causis simul concurrentibus ortam suspicari licet, et deiuceps per plerosque propagatam ; constat enim magnas varietates sæpe induci, et per familias quasdam propagari, quod in tota gente contingere potuit,prout culliorvel minus culta fuerit.1

189. *Obj.* 7. Americæ incolæ antiqui nulla verosimili ratione censeri possunt a communi cæterorum hominum stirpe orti : quum nulla fuerit apud cæteros populos, vel Americas, vel ejus incolarum , ante saeculum decimum quintum notitia.

190. *Resp.* Ex moribus traditionibus· que apud aborigines vigentibus satis constat communem iis ac caderis populis esse originem. American) undecimo incunte sæculo Septentrionalibus Europa; populis innotuisse docti hornines cx inscriptionibus quibusdam et documentis colligunt. Per eas regione primum iter patuisse satis verosimili1er conjicitur , quum non adeo magno intervallo ex ea parte utraque continens terra separetur. Plurimos etiam, novas quærentcs sedes , vel ventorum vi delatos, ad oras Americanas , vel insulas adjacentes olim appulisse verosimile est. Cætcrum casu vel consilio advenerint, constat nihil cas præsetulisse quod diversam arguat originem.

191. *Obj.* 8. Quum Cain ne ab occurrente quocumque occideretur timuerit , et civitatem ædilicavcril, plurimos jam fuisse homines liquet : qui tamen Ada orti non dicuntur. Ergo alii ante Adamum cxlilcrunt, cx quibus tu sunt orti.

192. *Resp.*Quorumdam filiorum Adæ ortum retulit sacer auctor , filiis filiabusque plurimis haud recensitis, qua ratione in opere cœpto perrexit, seriem texens, quin singulos homines enumeraret. Ideo consuevit adjungere nativitatis aliquorum relationi vitæ spatium patris, cum adnolationc : · genuitque filios et filias. »

193 *Obj.* 9. Vitæ spatium quod primis hominibus adsignatur, fidem excedit, utpote quod decies longissimam vitam superat . et humani corporis explicationi et conditioni haud congruit.

194. *Resp.* Ex praesenti corporis humani conditione quæ fuerint vires, valetudo,Jet vitæ spatium primis hominibus non licet inferre ; puriori quippe ccelo, cibo saniori, e gremio virgineo terræ, vel arborum fructu, et

;i. Vide Wiseman's Lecture 3d.

ipso corpore vigente, homines polerant vitam diu protrahere. Profecto Manethon /Egyplius, Derosus Chaldteus, aliique scriplores profani, quos recenset Josephus, primos homines mille annos vixisse passim tradunt. ·

195. *Obj.* 10. Gigantes cx Angelorum cum mulieribus commixtione ortos fabulosum est.

196. *Resp.* Non id narrat Moses, sed filios Dei filias hominum adamasse , et ex eis genuisse audax hominum genus. Qui autem liliorum Dei nomine veniant non satis constat : plerisquc Selh progeniem , apud quam pietas colebatur, aliis proceres, nobilesve, inlelligcntibus. Fuerunt cx Patribus qui Angelos designari existimarent, sed hæc nonnullorum opinatio jam communi suffragio derclicla est. Quod ad progeniem perlinet Aquila reddidit *Epiri*T»rir* et Symmachus <!<*««· violentos homines. Cæterum extilisse homines altissimæ slaturæ liquet cx sacra cl profana historia Moyses lectum ferreum Og, regis Basan, novem cubitos, tredccim scilicet pedes cum dimidio, suo leinpore ostendi testatur.

CAPUT VI.

DE DOGMATIBUS ET LEGIBUS PENTATEUCHO CONTENTIS.

§. I. De Dogmatibus.

197. Prcetcr rerum gcslarum narrationem , complectitur Pentateuchus dogmata quædam cl leges, quas Deus, Moysis opera , Israelitis servandas injunxit. Morum præcepla tabulis duabus lapideis in monte Sinai iis cx Ægypto recens egressis tradidit, Moysen per quadraginta dies ibi divino dignatus colloquio quæ tamen tunc primum lata minime censenda sunt, nam pleraque legem quam dicunt naturalem explicant et promulgant, ne ulla prorsus ratione oblivione deleretur. Leges quæ ritus respiciunt in cultu divino servandos, quæque Levilico præsertim continentur, solos obligabant Judæos; iis quippe specialiter sunt præscriptæ. Idem de legibus quæ judiciorum formam totamque reipublicæ politiam statuebant, dicendum est. Cæteræ igitur gentes, lege per Moyscn data, ea manserunt conditione, qua antea fuerant, nullo novo cis imposito onere, quibus proinde divinæ revelationis a primordiis mundi faclæ tides, una cum morum , juxta legis naturalis principia, moderamine, ad salutem sufficiebat. Leges autem Israelitis datas omni studio impugnant Dcistæ , casque Numine indignas prædicanl, hac præsertim ratione omnem revelationem evellere studentes. L'l difficultates, quas tum legibus , tum rebus relatis, objiciunt, evaderet Paley, singulorum quæveteri Testamento continentur defensionem Christiano homini non esse necessario suscipiendam censuit; 1 sed majori cum Religionis decore Bullet, 3 Guenée,4 aliique præclari scriplores omnia egregie vindicarunt.Eorum vestigiis insistentes sequentem statuimus propositionem.

Propositio I.

Quæ Pentateucho continentur de Deo , et de hominis natura dogmata divinam produnt originem.

198. *Prob.* Unitas Dei alte prædicatur : « Audi Israel, Dominus Deus noster, Dominus unus est » 5 Ejus natura simpliciter declaratur , sed sublimi prorsus ratione : « Ego sum qui sum ». "

(I) Joseph. Ant. Jud. I. I. c. 8. Vidccliam llorat. Cann. I. i.od. 3.

(î) Paley'· Evidences of Christianity, p. III. c. 3. The connexion of Christianity wills the Jewish history.

(5) Bullet, llëponses critiques.

(4) Lettres de quelques Juifs.

(3) Deui. vi. 4.

(G) Esod. *Hi.* 14.

Inducitur ipse omnia sua potestate creans, 1 el pro suo arbitrio, ordine sapienlissimo disponens, et moderans. Summa ejus potentia et majestas ubique elucet : justitia ejus merito formidanda in scelerum ultione exhibetur, nam mundus criminibus inquinatus diluvii aquis obruitur ; civitatesque Pentapolis, igne coelitus immisso , immanium flagiliorum luunt poenas : ipse protectorem se et mcrccdem famulis suis præslal, et eorum invigilat incolumitati, hostium praepotentium in irritum missis conatibus. Alia praeclara Numinis opera in Pentateucho passim relata videre est; qu:e frustra apud celeberrimos Philosophos, vel cultissimas nationes, quibus divina lux non affulsit, quæsieris.

199. De homine ea tradit Moyses quæ naturæ suæ praestantiam ostendunt, creatus quippe est ex consilio Dei, cujus imaginem in spiritu naribus ejus voluti divinitus insufflato exhibet, dominus cælcrorum animantium factus, ipse summo rerum Domino subditus. Hæc omnia Deum plane ostendunt auctorem.

Objectiones.

200. *Obj.* 1. Deus a Moyse gentilitius repraesentatur, qui Abrahæ posteros in populum peculiarem sibi asciscit, seque Deum Abraham, Isaac, et Jacob appellat : dicitur etiam gratum habere odorem victimarum, instar hominis epularum odore gaudentis.

201. *Resp.* Moyses profecto Deum universorum conditorem et arbitrum repræsental : « Videte quod ego sim solus, et non sit alius Deus praeter me; ego occidam et ego vivere faciam ; percutiam et ego sanabo ; et non est (pii de manu mea possit eruere. Levabo ad coelum manum meam, et dicam : Vivo ego in æternum. » 8 Populum autem peculiarem adoptavit, lege cis danda , ut specialibus adminiculis contra grassanles superstitiones munirentur : nec tamen ideo desiit osso omnium populorum Deus, cui omnes obsequium debeant. Illa de grato odore victimarum locutio humana est, qua significatur eas gratas esse, utpote a divina lege praescriptas.

202. *Obj.* 2. In Moysis libris Deus corporeus exhibetur, ad cujus imaginem fit homo. Ambulat, inclinante dic, per hortum paradisi : descendit ab alto ut videat. Humana patitur, nam intimo dolore cordis tangitur, irascitur, furibundusque vel aquas diluvio effundit, vel ignem et sulphurem, pluviae instar, demittit, et posterorum suppliciis parentum delicia ulciscitur. Stragem populorum præcipit, diro eos persequens anathemate : furtum rapinamque sancit : remuneratur mendacium, indurat cor hominis, quem tamen ob duritiem punit.3

205. *Resp.* Ad imaginem Dei homo dicitur factus, quia inspiravit ei Deus vitam , animam scilicet immortalem : animantia quippe cætera ralione carent, et proinde haud Deo assimilantur ; sed homo ratione pollens , et in aevum victurus , Deo similis est. Plura quidem in Pentateucho relata Deum corpus habere videntur insinuare ; sed ne sic ea interpretemur cavit Moyses, Israelites monens nullam speciem visibilem, nullam formam, vel imaginem, eorum oculis oblatam, Deo in monte Sinai suam manifestante praesentiam. * Ideo etiam illis est vetitum ne imaginem sibi colendam facerent rei alicujus quæ in cœlo luceret, vel in terris videretur , vel in aquis nataret : Deus enim nulla re visibili potest exhiberi. Quod autem instar ambulantis post meridiem ad auram capiendam visus sil Adæ,

(<) Miratus est ipse Longinus sublimem illam Hei creantis notionem : · Fiat lui . et Tacta est lux. » De Sublim. c. U.

(2) Deut. xxxii. JU.

(5) Paine, Age oΓ P.eason , p. *22. 41. ct passim,

(4} Vide Calmet in iii. Gen. V.

factum est, specie assumpta humana ut collocutus cum Ada delicti gravitatem exponeret : vel Angelo potius humanam induto formam ejus vices gerente ; nisi placeat inlclligerc textum de sono tamquam deambulantis , quo excitatus est Adam Deum statim auditurus. Humanis igilur utitur locutionibus Moyses ut divina opera nobis enarret ; quapropter Deum sibi proponentem ut ab alto coelorum vertice descenderet ad confundendos turris Babel ædificatores, et ad notitiam facinorum Sodomitarum oculis voluti hauriendam, exhibet : quæ tamen angelico ministerio peracta censenda sunt. Simili de causa de Deo sc pcenitente iratoque loquitur, ut summum odium significet adversus peccatum, quod adeo divinæ sanctitati repugnat, ut hominis conditi orbisque ipsius secum trahat ruinam, perinde ac si Deum de condito homine pœnilcret. Aqnæ vero diluvii non cæco furore sunt effusæ, sed temporc statuto, postquam innocenti Noe, ejusque filiis, et ipsius generis humani, animantium etiam cæterorum, conservationi, arca ædificata, consultum erat. Ignis etiam in Penlapolim descendit, post crimina patefacta, Angelis ipsis Sodoma invisentibus, quamvis jam antea certissime divinæ menti cognita : oportebat scilicet ut insigne flagiliorum exemplum referretur, ad aequitatem divini judicii vindicandam. Pœnæ peccatorum nonnumquam ad posteros transeunt, divina sic disponente sapientia , ad deterrendos homines a peccato , etiam liliorum suorum dilectione : ' sed qui innocentes sunt filii impiorum parentum aerumnis, quibus subjacent, uti possunt in sui profectum , patienter susiinendo. Clades Chananæorum oh eorum flagilia divino decreta est judicio : si autem ob injuria» acceptas nationes putent justam sibi esse belli occasionem,et clades hac ratione excusent, violata jura summi Dei, omnium hominum conditoris et arbitri Justam profecto prrebuerunl causam cur eorum internecionem decerneret. Quod si aliqua cladis adjuncta a nostris abhorreant moribus , et humanitatis sensu, qui tunc apud plerasque gentes obtinuerunt mores, juraque belli, prae oculis sunt habenda, una cum jure summo illius quem peccando provocarunt , ut recte de iis judicemus. Cætcras gentes ne bello aggrederentur Israelilis est velitum : quod si ad expugnandam civitatem lacessiti accederent , pax ei primum offerenda erat. omnesque incolumes servandi conditione accepta : * ea autem rejecta , et civitate expugnata , mulieribus et infantibus parcendum erat, contra victorum morem : ipsi enim qui dementite laude florebant sexus vel ælatis nullum faciebant discrimen. 3 Nec ideo, ut calumniatur Paine, virgines servabantur ut militibus violandae traderentur, 4 sed legitimo conjugio donandæ : 5 mense eis prius dato ut suos flerent parentes. Vasa Ægypliorum abstulerunt ïsraelilæ Dei jussu, cui summum in res omnes dominium : sed post se relinquebant agros, ex quorum venditione poterat Pharao Ægypliis satisfacere, ut nihil dicamus de mercede illis debita ob labores et gravamina. Obstetrices Ægyptiacæ humanitus erga Israclilarum pueros se gesserunt, præmio idcirco prolis numerosae , vel rerum secundarum a Deo merito donatæ : quod autem excusa-

(1) « Nec vero me fugit qunm sit acerbum , parentum scelera filiorum pœnis lui; sed hoc præclare legibus comparatum, ut cbaritas liberorum amiciores parentes rcipublicæ redderet. » Cicero in ep. Ii , ad Brutum. El in ep. IB. « Videtur illud esse crudele, quod ad liberos, qui nihil meruerunt, pœna pervenit, sed id ei antiquum est et omnium civitatum. » (3) Deut. u. 10.

(5) Titus puerus et fœminas Judaicas in theatro feris laniandus ubjecit, Jcrosolyma eipugnala.

14) Paine , Age of Reason, p. 1, page 01.

(S) Deut. χii. li.

tint sc apud Pharaoncm nonnihil a veritate deflectendo, nec probatum, nec remuneratum est. Ipse Pharao cordis duritie divinam provocavit in sc vindictam : induratus tamen a Deo dicitur Hebraica loquendi ratione, qua quæ liunt,Deo permittente , ei tribuuntur, ut intcliigalur omnia Dei nutu regi , ipsaque impiorum consilia divinae subesse providenti® ; quæ enim libere agunt, etiam contra Dei mandata et voluntatem, potuisset impedire , qui tamen « melius judicavit de malis bene facere, quam mala nulla esse permittere. »[1]

204. *Obj.* 5. Moyses Deum exhibet Abraham lentantem filium occidendi jussione.

205. *Resp* Periculum illud Abrahæ obedientiæ factum est, ul nobis relinqueretur eximiæ fidei exemplum , quæ ardua quæque , Deo jubente, amplectitur. Cæterum Deus, qui novit fulura antequam fiant, noluit humano sanguine sibi litari : ideoque voluntate Abrahæ patefacta, vetuit ne ultra progrederetur. Potuit quidem summo jure, vilæ et necis quum sit dominus , vitam quam dederat tollere, etiam patris manu, sed noluit benignissimus ipse omnium paler.

206. *ObjA.* De anima humana Moyses dicit quod in sanguine est,[2] de immortalitate ejus, vitaque futura prorsus silens; silent quoque cælcri auctores Judaici usque ad Babylonicam captivilalem.Hæc cum divinitus edoctum non ostendunt.

207. *Resp.* Anima saepissime in Scripturis pro vita sumilur, quam in sanguine esse licet dicere, quod vitales spiritus suppeditet, et per omne corpus nutrimentum diffundat, quo exhausto, vita extinguitur Salis indicat Moyses spiritualem animæ humanae naturam , dicendo hominem ad Dei imaginem creatum , qui. ut vidimus , humana nulla exhibetur forma , sed spiritus esi purissimus, cui proinde homo ratione animæ assimilalur ; inspiravit quippe Deus in nares ejus vilæ spiraculum.' Immortalitas ejus inde colligitur; quod et liquet ex raptu Henoch ad Deum,· ex promissione mercedis facia Abrahæ: « Ego prolector tuus sum, et merces tua magna nimis, »[8] Ex Jacobi verbis mœrcnlis Josephum : « Descendam ad filium meum lugens in infernum : "· voce enim « inferni >'7 hoc loco vix potest inlelligi sepulchrum , quum Jacob putaret eum a feris dilaniatum. Jacob etiam coram Pharaone lotum vilæ anteactæ tempus vocal « dies peregrinationis »[8] suæ : quo plane significat se super terram peregrinum esse, ad patriam coelestem properantem : « qui hæc dicunt » ait Apostolus, « significant se patriam inquirere ; et siquidem ipsius meminissent de qua exierunt, habebant utique tempus revertendi : nunc autem meliorem appetunt, id est, coelestem. [9] Occurrunt etiam in Pentateucho hæc : « ibis ad patres tuos, » « appositus ad populum suum » *· quæ videntur indicare non locum sepulturæ, sed animarum collegium; nam de Mose et Aaron usurpantur,[11] qui utique majorum suorum sepulchro conditi non sunt. Id vero animadvertendum Pentateuchum historiam esse legumque codicem , potius quam dogmatum; idcirco quæ ab initio credebantur pro explorato habens, ea praesertim inculcat quæ in discrimen, populorum vicinorum pravis exemplis, adducebantur. Omnibus autem inerat persuasio de anima superslile, uti ipsi Deislæ fatentur : quæ cl colligitur a Joanne Clerico ex loco Moysis, ubi vetat consuli mortuos. [12] Quod perli-

.1) Aug. Enchir. c. xxxii.
(2) Lev. xvii. 11. (8) Gen. ii. 7.
14) Gen. v. 1*. (5) Gen. xv. 1.
.0) Gen. xxxvii. 55. (7) Grtrce
te) Gen. xlvii. 9. (9) Ilebr. xi. 14.
(10) Gen. xv. 15, xxv. 17, xxxv. 2-J, xlix'. 52.
(11) Num. xx. et xxvii.
(12) Joan Cleric, in libr. hist. p.209. et Dcul-c xviii.

net ad epocham quam Doislæ adsignant hujus dogmatis apud llehræos introductioni, hujus non est loci vanam explodere assertionem, adductis ex Psalmis, Prophetis et Ecclesiaste testimoniis,quæ abundant, sed fidenter appellamus ipsum Moysem, testem perpetua· gentis sure fidei.

§. II. *Dc legibus morum.*

Propositio 2.

Morum regulæ a Moyse traditæ sua sanctitate divinam produnt originem.

208. *Prob.* Morum leges sanctissimae sane sunt, Deoque dignae : Decalogo enim prohibentur quæ divinæ detrahunt majestati,præcipiuntur quæ ad honorem cultumque divinum pertinent : filiorum erga parentes munia commendantur, graviora velantur crimina, homicidium scilicet, furtum, adulterium, moechia, calumnia, imo ipsa rerum vetitarum cupido. Nullo alio legum codice tam paucis verbis fundamenta adeo solida morum posita reperiuntur.

209. Quæ aliis in locis Pentateuchi occurrunt his sunt congrua : « Diliges Dominum Deum tuum ex toto corde luo, ct cx tota anima tua, et ex tota fortitudine tua. » * Erga concives præcipitur amor, et injuriarum venia : « Non oderis fratrem tuum in corde tuo. * * Non quaeras ultionem, nec memor eris injuriæ civium tuorum. » ' Erga advenas beneficentia injungitur exercenda : « Si habitabit advena in terra vestra, et immoratus fuerit inter vos, non exprobretis ei ; sed sil inter vos quasi indigena, ct diligetis eum quasi vosmetipsos. » ' Justitia servanda erat in omni vilæ commercio, et præsertim in jure dicendo : « Non facies quod iniquum est, nec injuste judicabis. * * Nolite facere iniquum aliquid in judicio, in regula, in pondere, et mensura » · H®c erga Deum proximumque officia sunclissima certe sunt, omni veterum philosophorum disciplina præstantiora ; quapropter merito ab Apostolo dicitur :« lex sancta, et mandatum sanctum, et justum, et bonum. ' Quæ vitium libidinis præsertim coercent, cl quæ matrimonii contractum inter affines, vel consanguineos velant, · vix censeri possunt humano ingenio excogitata ea mundi ætate, picrisque undequaque gentibus ad omnia flagitia delapsis. Leges omnes quibus mores regebantur, divinam habuisse originem fatebitur qui hæc sedulo perpenderit.

Objectione».

210. *Obj.* 1. Inimicorum odium permisit lex Mosaica, Christo judice, qui idcirco eam emendavit, 'commendata injuriarum condonatione, quam ethnici ipsi Philosophi prius injunxerant. 1 Legem etiam talionis similiter correxit ° Moses omnes gentes abominandas docuit, quapropter non immerito odii generis humani Judæi incusabantur.10

211. *Resp.* Nihil hujusmodi in lege invenitur, sed Judæi ex eo quod proximum diligendum lex præcipercl, exteros, præsertim hostes, dilectione haud prosequi sibi putabant permitti Eorum pravam interpretationem correxit Christus Dominus, docuitque ad ipsos infensissimos hostes prxeeptum extendi, quod omnia Ethnicorum documenta longe superat. Licuit quidem Judæis odisse tamquam Dei hostes Chananæos, in quos divinæ justiliæ ministii electi sunt, quos tamen tamquam homines humano affectu amplecti debebant. Advenas certe diligendos perspicue præcipiebal lex, et inimicis concivibus dilectionis officia persolvenda : « Si occurreris bovi inimici tui, aut asino erranti, reduc

(1) Deui. vi. B. (i) Lev. xii. 18. (3) Ib. v. 33.
(4) Ib. v.SS.(B) Itoni. vii. Ii.
(6) Lev. xvi. et alibi passim. (7) Mel.v. ii.

(8) Cicero de Officii· I. 1. n. 33. Seneca I. i. «1» Jra c. 80. 1) Mal
(10) Gibbon bill. vol. I.ch.xr. j i.

ad cum. » 1 Crrtcris hæc officia non commendabantur facienda, quia nullum cum eis commercium habere debebant . ne in eorum vilia ct superstitiones, exemplis pravis, traherentur. Lex talionis jubebat vitam pro vita fundi, oculum erui pro oculo injuria eruto , dentem pro dente, ut timore poenae violenti cohiberentur, et modus poneretur injuriarum ultioni : quod tamen auctoritate publica , non pro cujusque arbitrio , erat faciendum. Ipsa charitas Christiana , quæ donat veniam, non impedit juslitiæ exercitium , quando honum publicum delinquentium punitionem exigit. Eo autem præstat lex nostra Judaica*, quod hæc ulluros certis cohibeat limitibus, illa injuria gravatos ad ampliorem hortetur beneficentiam , jure tamen haud sublato publicæ saluti consulendi. Quod ad odium omnium gentium attinet, illud certe nulla lege praecipiebatur ; sed plurima c contra officia injungebantur peregrinis el advenis persolvenda. *

212. *Obj.* 2. De servis ab hero percussis statuitur : « Sin autem uno die vel duobus supervixerint, non subjacebit pœnæ, quia pecunia illius est. » 5 Repugnat bonis moribus ut homines aliorum habeantur, instar animantium brutorum , et impune occidantur.

215. *ilesp.* Priori versiculo statuit Moyses, Dei nomine , herum mortis reum, habendum, si servus percussus slatim moriatur, quo pacto magnum frenum dominorum violentis injecit. Quum tamen facile contingere posset ut servi insolescerent, si domini arctioribus legibus constringerentur, censuit alias salis iis consuli ipso metu eorum amittendi servilia; ideoque si supervixerint unum aut alterum diem , nullam imposuit poenam. Quod eos vocaverit pecuniam suorum dominorum, respicit utilitatem ex iis comparandam, in ea rerum conditione quæ tunc erat, et quæ etiam impraesentiarum alicubi existit.

214. *Obj. 3* Quæ de criminibus contra naturam statuit lex , moribus corrumpendis , potius quam emendandis sunt idonea , nam notitiam flagiliorum cum magno animarum periculo ingerunt. 4 Discrimen autem inter pœnam vitiantis puellam quæ serva sit, et eam quæ sil libera, contra bonos mores est. s

215. *Ilcsp.* Criminum illorum catalogus non necessario in manibus omnium habebatur ; nec enim adeo multiplicati sunt codices, nec junioribus praesertim licuit librum Levilici, in quo pleraque referuntur, legere. Cætcrum pœnæ illis appositæ terrebant cos, quos notitia rationis peccandi poterat allicere , satis facile aliunde acquirenda. Discrimen autem inter pœnam in casibus objectis æquum erat, ct bonis moribus congruum; quamvis enim turpitudo flagilii esset eadem, injuria tamen illata distinguebatur, pro ratione pucllæ conditionis.

216. *Obj.* 4. Captivam puellam licuit ducere in uxorem : « Si autem postea non sederit animo tuo . dimittes eam liberam. » ° Quoad omnes mulieres data est divortii facultas; ct licuit simul plurcs habere uxores quod certe cum bonis moribus pugnat.

217. *Resp.* Plura ad duritiem populi illius permissa sunt, vel divina indulgentia, vel œconomia. Captivæ, quam quis in uxorem duxerat, consultum est securitati , velando nc venderetur, vel opprimeretur , nam dimittenda erat libera , si nollet victor eam secum relinere uxorem·

p) Exod. xxiii. 4.

t) Vide Spedolicri Refutatione di Gibbon , c. I. 5 15. p. 68. S. Exnd. xxi. tl.'

(4) l.ev. xviii.

(3) Lev. xix. 40.

*~0) Dout. xxi. 14.

Sic etiam divortium est permissum, ad graviora vitanda mala, quæ, vinculo conjugii manente, possent oriri, conjugo jam abominationi habita; ct ad tollendam tentationem interficiendae uxoris, ut vinculo liberaretur maritus. Deum autem posse suprema sua auctoritate vinculum solvere conjugii nemo negaverit; cumque etiam posse permittere, ut vir plurcs habeat uxores : quamvis enim conjugium perpetuum ct unicum cx prima institutione sit, quoti ipsius contractus matrimonialis nature magis est congruum, non tamen adeo repugnat, ut divina auctoritate non possit cohonestari vel vinculi solutio, vel plurium uxorum consortium.

218. *Obj.* 3. Bonis adversantur moribus quæ de fluxu sanguinis, muliere menstruata, aliisque hujusmodi traduntur in lege Mosaica. Ipsa circumcisio a pudoris legibus abhorret.

219. *Resp.* Ea omnia potius ad morum puritatem conspirant, quum legalis immundities naturali etiam profluvio contrahatur. Unicuique igitur perspectum esse debuit, qua animi puritate esse oporteret eum qui Do gratus esse vellet, ct qua sollicitudine omnis voluntaria immundities foret vitanda. Circumcisio, Abrahæ ante legem præcepta, in lege etiam servanda erat, ut Judaei signo illo in carne memores haberentur Dei,.cui eo ritu dicati fuerant, et spes venturi ex semine Abrahæ Redemptoris declararetur. Addit Augustinus : « In quo membro congruentius expolialio carnalis et mortalis concupiscentiae figuratur, quam unde carnalis ct mortalis concupiscentia» fœtus exoritur? » * * ‹ Ad id etiam quod dicere soletis, (compellat Manichaeos) : ‘ ergone deerat ubi Deus praefiguraret signaculum juslitiæ fidei, nisi in illo membro? ' respondetur, Cur enim non et ibi ' Primo, quia omnia munda mundis, quanto magis Deo? * * Pudenda quidem ista dicuntur hominibus propter nostræ mortalitatis corruptibilem pœnalemque propaginem, quæ inde subsistit : quibus casti adhibent verecundiam, impudici petulantiam, Deus justitiam. » *

§. III. *De Cteremoniis.*

Propositio 3.

Leges cæremoniales quæ Pentateucho continentur, ob sapienlissimos fines institulæ sunt, et divinam produnt originem.

220. *Probatur per singula.* Festi dies ad Dei opera, et specialia populo Israelitico divinitus collata beneficia commemoranda instituti sunt : sabbatum in creationis memoriam; Pascha ut exitus ex Ægyplo commemoraretur; tabernaculorum festum ut servaretur memoria patrum sub tentoriis peregrinantium. Sacrificia ad obsequium hominis erga Deum, animantium immolatione, testandum sunt directa; quamvis enim nullam habeant cum divina majestate proportionem, indicio tamen sunt hominem velle Deo reddere quæ ipsius bonitati referi accepta; et agnoscere Dei potestatem in se omniaque quæ possidet. Triplex autem sacrificiorum genus, *peccati* scilicet, ad expiandum delicia, *pacificum* ad gratias agendas pro concessis, vel ad impetranda nova beneficia, et *holocaustum* ad summum Dei dominium agnoscendum, institutum est. Summa quidem sapientia pro delictis singulorum, et lotius populi. et Summi Sacerdotis, expiationis viclimæ præscriptæ sunt, ut legis observantia maneret, ipsis ignorantiae et oblivionis delictis haud sine oblatione quadam dimissis. Viclimæ mane vespereque

(!.' Contra Faustum l. vi. c. 3.

immolalæ, ct magna multitudine temporibus statutis, Deum semper praesentem mentibus Israelilarum efllciebanl, quo pacto a deorum cultu abstrahebantur , ad quem alioquin, ex vicinarum gentium contagione, maxime crant proclives. Quæ autem plerumque exigebatur victimarum conditio, ut scilicet integræ forent, absque macula, * et leneræ ælalis, innuit pretiosa quæque. non vilia, Deo, omnium largitori, esso offerenda : qua de causa immunda quædam ct vilia animantia , sus, asinus, aliaquc hujusmodi non offerebantur. Hac etiam ratione turpia vilia, insulsumquc animum cultorem Dei dedecere docebatur.

221. Lustrationes ct expiationum variae species, contracta legali immunditie, vel culpa , vel casu , nalæ erant ad corporis animaeque munditiem , praesertim in Dei cultu. Quod si occasiones eam contrahendi tantæ fuerint, ut in eam necessario sæpcque incideretur, exercebatur diligentia in iis evitandis , quatenus fieri poterat, elobedientia in remediis adhibendis. Licuit certe Deo Israelites huic subjicere oneri, praesertim quum eo pacto a gentium commercio alieni tenerentur.

222. Vestium splendor, tabernaculi decor, pompaque tota cultus divini majestatem summam sensibus exhibebat , ut magna prorsus veneratione animi afficerentur. Dum altaria fumarent victimarum sanguine, vel carnibus incensis, thusque sacerdos coram Arca adoleret, inter tympanorum sonitum , vehemens Numinis adslanlis reverentia et metus omnes incesserit necesse est.

225. Ipsa Arca in quam nemo audebat respicere, vasa sacra tanta cur^ delata , aliaque ad cultum perlinentia, adeo honori habita, homines magno Religionis sensu afficiebant.

224. Discrimen inter cibos, animai), tibus quibusdam recensitis immundis, aliis mundis, Israelitas a gentium consortio, quæ illud haud agnoscebant, ct proinde a periculo idololatria? amovebat, ut nihil dicam dc aliis rationibus , quæ ad corporis valetudinem possint referri. 4

225. Quum omnes leges cæremoniales , uli patet, co tendant ul unius Dei cultus integer servetur, amoto idololatriae periculo, eas fine sanctissimo commendari liquet. Eas vero, eo praserlim tempore quo ubique grassabatur , non fuisse ingenio humano excogitatas , unusquisque facile perspicit.

Objectiones.

226 *ObjA*.Multitudo riluum hominem adeo tenet occupatum , ut totus in rebus externis cultus versetur, quin de Deo spiritu et veritate colendo cogitet : quod revera Judæis contigisse ei Christi ad mulierem Samaritanam verbis colligitur.

227. *Resp.* Homines plerumque adeo rebus quæ sensibus subjacent abstrahuntur, ul vix nisi per eas ad Deum, divinasque perfectiones contemplandum adducendi sint Pauci valent cogitando statim ad altiora assurgere ,el in coelestibus animum lenere defixum. Id praesertim contigit vetustis illis temporibus , ante revelationem plenissimam a Christo faciam : unde et ad idola colenda adeo erant proclives. Sapientia; erat idcirco eos rituum multitudine tenere occupatos, ne in gravissimum scelus laberentur : 3 quo sublato periculo, poterant sensim sine sensu ad Deum evehi. Re quidem vera vituli aurei adoratio occasionem

(<) Lev. xxi. ÎÎ.

(i) Vide eximium opus : « Lettres de quelques Juifs > M. Ue Voltaire 11* partie, lettre 11. »

» u Une religion chargée de beaucoup de pratiques attache plus à elle qu'une autre qui Ml moins. On lient beaucoup aux choses dont on Ml continuellement occupé ; de là l'obstination tenace desJuifc. » Montesq. Esprit des lois. I. χχт .ch. iI.

dedit ritibus illis instituendis, uti animadverterunt S. Hieronymus, 1 S. Augustinus aliique: 1 antea enim nonnisi Decalogi praecepta cis fuerant tradita. Erant inter illos qui ab externis ritibus ad Deum fide, spe, et dilectione assurgebant, quod Psalmos Davidicos perlegenti manifestum est: sed Christo adveniente cultores spiritu ct veritate multiplicandi erant per orbem, figuris veteribus vero sacrificio cedentibus.

228. *Obj.* 2. Plcriquc Judæorum ritus ab Ægyptiis aliisve populis idola colentibus sunt derivati, prout crudito opere demonstravit Spcnccrus, dc legibus Hebræorum disserens.

229. *Resp.* Ingeniose quidem laboravit Spcncerus ad eam opinionem statuendam, quæ tamen vero destituitur fundamento: quamvis enim nonnulla inveniatur in quibusdam ritibus similitudo, plerique immani separantur discrimine. Moyses magnam c contra in eo posuit operam ut ab Ægyptiacis et aliis gentium consuetudinibus Israelite servarentur alieni: « juxta consuetudinem lerræ Ægypti non facietis. » s « Hæc est sapientia vestra, ct intellectus coram populis, ut audientes universa præcepta hæc dicant: En populus sapiens, et intelligens, gens magna. — Quæ est enim alia gens sic inclyta, ut habeat cæremonias, justaque judicia, ct universam legem, quam ego proponam ante oculos vestros? » * Illa autem similitudo quæcumque ad communem originem quorumdam rituum ab exordio fere mundi ubique servalorum, ut scilicet mactarentur animalia, offerrentur fructus, ct alia hujusmodi, est referenda; vel Israelilas populi alii censendi sunt imitati fuisse; nec enim probari potest ritus tales ante Mosaicam ætatem apud populos istos viguisse. s Cæterum licuisset certe Ægyptiacos aliosvc ritus, pravo fine sublato, cl omnibus quæ superstitionem sapiebant amotis, ad Dei cultum adhibere, si divinæ sapientiæ visum fuisset eos adoptare ct sancire.

230. *Obj.* 3. Ritus quidam Judaici sunt ridiculi, quales ex. gr. adhibendi erant in consecrando summo Pontifice; 6 alii minutiores summa majestate indigni.

231. *Resp.* De singulis ritibus non est judicandum, nisi habita ratione temporis, ct morum. Plures a nostra sentiendi ct agendi ratione abhorrent, qui tamen eo quo instituti sunt tempore, suam habebant utilitatem, ævoque ct populo congruebant. Minutissimas leges dedit Deus, ut omnis erroris tolleretur facultas, et etiam in minimis consulcrelurcultus integritati, et recto rerum ordini. Quum dc optimo omnium fine, nempe ut Deus coleretur, gentium superstitiosis ritibus evitatis, constet, non est cur de minutis quibusque lis instituatur. Ipsæ superstitiones quæ apud nationes propinquas vigebant, præsertim apud Zabios, occasionem forsan dedere pluribus legibus, quarum ratio alias non se prodit, nempe ne coqueretur hædus in matris lacte, 7 ne mei offerretur, ne caput tonderetur in rotundum, vel vestes ex lana et lino texerentur, etc.

232. *Obj.* 4. Leges plures Mosaic® respiciunt animantia quæ numquam extiterunt, v. g. gryphum, et tota discriminis ratio inter quædam immunda habita et alia munda inanis videtur, adeo ut ab ipsis Christi discipulis ab initio sil rejecta.

(1)8. Hier, in 30. Ezccli.
(S) Vide diss. J. de cærcm. prop. 5., in I mundi œislea P. Natali Alexandro.
(3) Ler.xviii. el Deut. xii. 2.
ft) Deut. iv.
(5) Circumcisionem ad .Egyptios per Ismaelis posteros, qui juxta mare rubrum et in Ethiopia habitabant, derivatam, conjicit Spedalicn in præclara refutatione Gibbonis. p. I, c. I, p. 05.
(0) Exod. 3«.
(?) Vide Lettres de quelques Juifs, Vol. I. part. II Ici. П-

255. *Resp.* Laborant interpretes in vocibus Hebraicis reddendis quibus animantia exprimuntur, unde si aliquod in versionc Græca et Latina speciali donatum nomine, a naturae peritis non agnoscatur, interpreti vitio dandum erit, ni placeat dicere illud olim cxtilissc. Phires rationes discriminis inter ea statuti dari possunt : sunt enim nonnulli cibi qui in calida Palaestinae regione valetudini nocent, alias licet innocui, quod de carne suilla cl dc leporina 1 asserunt plurimi. Rationes etiam mysticae dantur , ut vitiorum insinuetur odium et fuga , quibusdam rejectis cibis tamquam immundis. Caeterum praestantior ratio est ipsa Dei voluntas, qua obediendum sibi in ciborum delectu voluit, ut populus servaretur fidelis, et a gentium necessitudine alienus. Quod autem noluerit Deus legem hanc obligare Christilideles , consonum erat consilio summo de Ecclesia per orbem diffundenda.

254. *Obj.* 5. Humana sacrificia exigebat lex Mosaica : in Levitico quippe de anathemate &1Π agitur, quo homines etiam poterant Deo devoveri : s additurque : « omnis consecratio quæ offertur ab homine, non redimetur, sed morte morietur. » 3 Populo post cladem Madianitarum redeunte, praecepit Deus ut separarent partem Domini ab his qui pugnaverunt et fuerunt in bello : « unam animam de quingentis tam ex hominibus , quam ex bobus, cl asinis, et ovibus, et dabis eam Elcazaro sacerdoti, quia primitiae Domini sunt. » * Hæc de immolandis hominibus accipienda esse suadent quæ de Isaaco immolando,3 dc Agag quoque interficiendo 6 praecepit Deus , cl quæ Jephte vovit, et adimplevit , filia mactata. 7

235. *Resp.* Homo anathemate Deo devotus non poterat quidem redimi , nec tamen morti addictus est, sed perpetuo in servitutem templi mantipalus : verba autem objecta respiciunt animantia ab homine oblata , quaeque juxta legem poterant maciari. Vetuit Moyses ne Israelitæ Ghananæos imitarentur , humanas mactando victimas, quod merito dicit abominandum ; « Non facies similiter Domino D« tuo : omnes enim abominationes, qu» aversatur Dominus, fecerunt diis suis, offerentes filios et tilias, et comburentes igni. » 8 Salis igitur liquet verba objecta non posse homines complecti , quos lex vetabat immolari, Chananæi quidem , anathemate divino percussi, in internecionem sunt traditi, poenas scelerum inituri quin victimae forent Deo oblatae. De Madianilis nihil suadet cos qui in Dei portionem cedebant, fuisse interfectos, quos captivos tantum et mancipia habitos esse verosimilius est. Abraham speciali Dei jussioni obtemperare « paratum exhibuit, humana tamen anima litari noluit Deus. Agag in frusta concisus. Deo jubente, in sacrificium non est oblatus , sed facinorum subiit poenam. Jephte filia pluribus videtur Deo devota fuisse , virgo semper mansura , minime autem interfecta. Quod si occisam patris manu quis putet,id non legis vi, sed improvido patris consilio perperam factum dicendum est.

23G. *Obj. 6. Leges* de parte victimarum sacerdotibus danda , aliæque hujusmodi inducunt suspicionem avaritiae sacerdotalis, potius quam divinæ originis.

237. *Resp.* Æquum erat ut sacerdotes sustentarentur, populi nomine munera sacra persoluturi Deo : nec avaritiae ideo insimulari possunt quæ eorum sustentationi consulunt leges.

(I) Lettres de quelques Juifs, Vol. 1. part. It. Let. II.
(i) Lev. xxvii. (3) ib. v. 13. (4) Num. xxxi. 28.23.
(S) Gen. xxii. (G) Reg. I. c. xv.
(7) Judic. xi. (8) Deul. xii. 31.

j. IV. *Dc politia.*

Propositio 4

Leges judiciales Mosaicæ politiam statuebant genti Judaicæ maxime accommodatam , manifesta Dei auctori* tale et providentia.

238. *Proh.* To a legum judicialium ratio ad Deum referebatur qui auctor carum agnoscebatur : quo pacto cl principes ct magistratus, nihil veluii arbitrio agentes, a tyrannidis vitio servarentur, et populus Dei reverentia ad legis observantiam impelleretur.

239. Juris dicendi regulæ , ex quibus reipublicte salus maxime pendet, magna sapientia sunt constituite : in singulis enim urbibus sedebant juxta portam judices, causas cognituri ; orta autem sententiarum discordia, referebatur ad supremum Consilium , cui pneerat Pontifex. Ne judices a justitiae semita deflecterent, vetita est munerum acceptio, et districte cis est praeceptum , ut pauperis , divitisve , civis vel exteri, in judicancjo nullam haberent rationem , pupillis cl viduis patroni potius quam judices futuri. Testes talionis pœna a falso testimonio sunt prohibiti. Pœnæ reis irrogabantur gravissimae quidem , sed ad mores custodiendos, iis temporibus, necessaria; ; adeo enim ubique grassabantur vitia immania , ut mortis metu homines ab iis deterrere opus essei.

240. Terrae promissæ distributio, magna æquitate facta , firmabatur sapientissimis institutis , ne rerum vicibus magna ejus portio in unius manus deveniret, ct nonnulli ditescerent cum aliorum gravamine. Ideo post quinquaginta annos praedia bonaque omnia immobilia ad priores dominos revertebantur, domibus in urbibus exceptis. Manumittebamur etiam Hebrai quos egestas servos fecem, et æs alienum omne dimissum habebatur Viduis, orphanis, mercenariis pauperibusque universis plurimis legibus consultum est.

241. Mililiæ leges induhernnl ei qui domum , a se recens ædiflcalam, nondum occupaverat, vel qui desponderat uxorem, ut bello abesset. Furori bellico certi appositi sunt limites : nam obsessa urbe , vetitum esi ne arbores frugiferas in circuitu succiderent ; eaque capta , ut supra vidimus, parcendum eral mulieribus et infantibus.

242. Leges Mosaicæ certe longe superant Lycurgi et Solonis instituta, quamvis Moyses illum octo, hunc sex sæculis , antecesserit : uterque scilicet plura sanxit virtutibus prorsus adversa. Pro comperto igitur habendum est eum non aliunde mutuatum esse leges, sed divinitus esse edoctum.

243. Divina sanctio legibus Mosaicis manifesto est data : nam septimo quoque anno , jubente Moyse, quievit populus a colenda terra , anno sexto trium annorum faciente fructum. [1] Si eventus haud respondisset, slalim omnibus patuisset error.

244. Moses vetuit ne quid adderetur vel detraheretur legibus suis. quas sancte servandas jussit, etiam postquam regiminis forma , regibus electis , mutaretur : quod per mille quingentos annos, quos Hcbr.eorum stetit respublica, servatum est

245 Rerum temporalium copiam, et secundam fortunam Israelitis servantibus legem promisit Moyses, minatus res adversas delinquentibus. Non ausus fuisset suam auctoritatem huic periculo objicere, nisi de ea plane fuisset ei persuasum ; nam Israelitæ facile erroris forent conscii.

1 ter. ny. «l,

Liquet ergo legum Mosaicarum do politia codicem maxime fuisse genti Judaic:!.· accommodatum , cl divina sanctione plane munitum.

Objectiones.

24«. *Obj.* 4. Mosaics lex sancit servitutem, quæ cum naturali hominis dignitate pugnat, el morum favet corruptelas.

247. *Resp.* Servitus non est Mosaica lego inducta, sed restricta plurimis statutis quæ eam minus duram redderent. Cætcrum quum subditi bello vitam sibi donari eo pacto gauderent, iit in mancipia haberentur, aliique, egestate premente, sibi consuli, libertate amissa , vellent, invaluit apud plerasque gentes scrvilus , quæ non poieral facile tolli.

248. *Obj.* 2. Pœna mortis tot criminibus , etiam levioribus, adsignata, v. g. colligenti pauca ligna sabbato, Dei nomen in jurgiis proferenti, vel patri vel matri maledicenti, divinum legum codicem non designat.

2-49. *Resp.* Ratio habenda est temporum , et populi, el omnium adjunctorum , ut de legis pœnis accuratum habcalur judicium. Severitas exigebatur ut ordo servaretur, et graviora evitarentur facinora. Caelorum gravissima plerumque erant crimina quibus mortis pœna adsignata est. Colligenti ligna et temere proferenti nomen Dei mors inflicta est, speciali Dei jussu , ut qui primi legem infringere ausi erant, cæteris forent suppliciis suis terrori. Mortis pœna adsignata est maledicenti patri vel matri ; quibus verbis designatur gravissima contumelia.

250. *Obj.* 3. Unicus totius legis finis videtur fuisse ut omnia e sacerdotum nutu penderent, theocratia statuta.

251. *Resp.* Lex nihil permisit sacerdotum , vel aliorum quorumlibet, arbitrio , sed omnium munera accurate defipivit. Hinc Diodorus Siculus refert Moyson instituisse rempublicam ; ab. soluti quippe regiminis forma , ubique per ea tempora vigentis, hic deerat.

252. *Obj.* 4 Leges de decimis gravabant populum, dilatis sacerdotibus, ut de plurimis aliis gravaminibus sileamus.

253. *Resp.* In distribuenda terrj. sacerdotibus certe non favit Moyses : Lcviticæ enim tribui non dedit portionem , quam aliarum instar accipere debuisset. Quibus igitur hac ex parte detractum fuit, eos aliunde sustentari tequurn erat, idcoque decimas aliasque oblationes exegerunt, quin populi inde gravati dicendi forent.

CAPUT VII

DE LIBRIS PROPHETARUM.

254. De Pentateucho , qui legem Mosaicam continet una cum historia generis humani ab orbe condito, pnesertim populi Dei, hucusque tractavimus. el ex eo divinam revelationis Israclilis factæ vindicavimus originem. Plurima autem præsto sunt documenta alia quibus ea mirifice firmatur, scripta scilicet Vatum aliorumque Hagiographorum , in quibus simplicitatem styli cum rerum sublimitate mirari licet, et purissimos sanclissimosque animi affectus, praeter arcanorum notitiam, qu® a divino fonte manaverit necesse est. Illud certe praesentis Numinis clarissimum indicium per longam sæculorum seriem adfuit Israclilis, quod prophetae, homines scilicet divino illustrati lumine, ut fulura certo cognoscerent el praedicerent, semper apud eos essent, usque ad reditum ex Babylonica captivitate. Horum vaticinia, scripto ab ipsis consignata, sexdccim continentur libris , el ratione molis in prophetas *majores* quatuor, et *minores*

duodecim distinguuntur. * Pleraque respiciunt suæ gentis fala, quae denuntiabant, ut poenitentia ingruentia rnala prævcrtcrent, quibus tamen grandiora de Christo immiscebant. Magnam vim inesse vaticiniis, si constet ea non potuisse excogitari humanitus, quisque falebilur.

Propositio 1.

Libri prophetarum genuini sunt.

255. *Prob.* I. *Ex constanti Judaeorum traditione,* ex ipso tempore quo conscripti sunt libri derivata : nec enim validius alicujus libri aulhenliæ habetur argumentum. Judæorum testimonii vis maxime augetur, ex eo quod illud ferant, Christianis inde sumentibus occasionem sua probandi dogmata : « Per eorum quippe codices probamus, non a nobis tamquam de rcrum eventu commonitis ista esse conscripta, sed olim in illo regno prædicta atque servata, nunc autem manifestata, et impleta. n *

256. *Prob.* 2. *Ex internis nuthentiœ indiciis :* nam et auctorum præfixa sunt nomina,ettempus ct locus quibusvaticinati sunt accurate designata, Judæ et Israel regibus plerumque nominalis ; el quæ iis continentur consona sunt gentis historiæ aliunde cognitæ, et stylus unumquemque prophetam denotat. Qua autem soliciludine invigilabant Israelitæ ne vaticinia temere venditarentur, ex legis praescripto, quod qui falsum aliquid prædixisset morte foret puniendus, 5 potest colligi. Quæ igitur vaticinia excepta sunt, edita tempore ad quod referuntur sunt habenda, el eventu etiam firmata, vel veridica edentium auctoritate plene statuta.

257. Librorum propheticorum integritas iisdem probatur argumentis. Equidem si viliali fuissent, ea fuissent deleta, quæ populo regibusque ipsis exprobrata referuntur, plurimaque inserta quæ iis gratificarentur. Legenti patet quæ libris continentur ejusmodi esse quæ a vatibus. Dei nomine loquenlibus, dici verosimile est, omni adulandi studio remoto.

Objectiones.

258. *Obj.* I. Posteriora 27 capita Isaiæ scriptorem produnt qui sub captivitatis Babylonien· Unem degit. Equidem captivitatem non prædicit, sed Hierosolyma jam destructa populumque exulanlem indicat, ct potentissimum Chaldæorum imperium; quæ omnia Isaiæ temporibus non congruunt.

259. *Resp.* Quum illud certissimum sanioris crilices principium sit, opera integra auctori cui tribui consueverunt, servanda, donec idoneæ in contrarium dentur rationes ex operibus ipsis desumptae, vel aliorum testimoniis innixae, constans apud omnes totius libri Isaiæ authorilas ad linem fere sæculi proxime elapsi, non potest inlirman iis quæ Düdcriein, Gesenius, Paine 4 aliique nonnulli objiciunt. In eo falluntur quod vates iustar historicorum interpretentur, nec qua ralione futuri eventus a Deo pandantur considerent : existimant quippe nihil divinitus eis patefieri de arcanis futuris, sed mentis aciem roborari ut quædam conjiciendo assequantur. Cæterum Deo illustrante vates futura conspicere censendi sunt tamquam præterita vel prxsentia ; menti scilicet obversantur temporis intervallis haud distinctis, nisi vaticinium ad rerum seriem el temporis ipsius spatium definiendum referatur. Isaias igitur spiritu elatus ad ea transvectus tempora in quibus populus exui fulurus erat, eum laeto nuntio solatur, præclarissimaque de Salvatore humani generis adjungit præcouia. Sic Moyses etiam populi praevaricationes futuras con-

(I)Ex hac distinctione argumentum contra vaticinia derivavit Paine, mala certo Gdo : novit quippe optime molem vaticiniorum,non eorum auctoritatemea designari.—Ago ofReason, p.i, p.ti.

(i) Aug. contra Faust. I. iiii. 10. j Deui. tiii. îu.

(*) Age of lleasoo , p. ï , page 106.

lomplatis cas suo cantico commemoravit, voluti res gestas referens. 1 Osce exui,antes Israelites ut revertantur ad Deum hortatus est, quasi jam abducti forent. ' Michæas regni prædicil restitutionem , antequam subversum fuisset. 8

2(50. *Obj.* 2. Stylus illorum capitum ab aliis differt, et in iis Chaldaismi rcperiunlur, qui roccntiorcm Isaia produnt auctorem, Babyloniis familiarem.

2(51. *Resp.* Nulla est styli diversitas quæ ad r rum quæ prædicunlur diversitatem non possit referri : lenius fusiusque Mosmîd vices illis capitibus depingit vates, el solari potius quam terrere populum studet : cæterum et increpationes admiscet, el iis utitur imaginibus ad Messiae tempora describenda , quæ in prioribus capitibus occurrunt. * Qui Chaldaismi objiciuntur ingeniose excogitati sunt, sed infelici successu : docti enim homines ostenderunt voces easdem in operibus diu ante captivitatem scriptis occurrere. Unica est vocis forma in qua Aramæam potius scribendi rationem liceret suspicari : t Akjk pro 'n'asjn, ·

262. *Ôbj.* 5. Cyrus propi io designatur nomine, cæleris vatibus neminem nomine designantibus ° : quod scriptorem Cyro jam regnante prodit.

263. *Resp.* Vox illa Persarum regibus communis videtur, quamvis rex ille qui Judæos liberavit eo nomine praesertim celebretur. Divino consilio vates nomen usurpavit, quod quum aliquem Persarum regem posset designare , illius foret veluti proprium , qui populum liberum dimitteret.7

Propositio 2.

Vaticinia quæ libris prophetarum continentur probant divinam esse Religionem Judaicam.

264. *Prob.* Vaticinia Illa evolverunt Judaicæ rcipublicæ el gentium inimica rum fala, aliosque futuros eventus, nulla humana sagacitate certe cognoscendos : ergo divinitus edocti habendi sunt qui ea ediderunt. Præclara aliqua damus specimina.

265. Osce 8 et Amos 9 quadraginta annis ante rem gestam praedixerunt Ij raclilicum regnum evertendum , el regionem vastandam. Isaias ducentis annis ante eventum appellavit suo nomine Cyrum Judæorum liberatorem. '° Jercmias septuaginta annorum spatio captivitatem designavit. 11 Daniel ultimam Judaicæ reipublicæ cladem pluribus ante sæculis enuntiavit : « septuaginta hebdomades abbreviat® sunt – post hebdomades sexaginta duas occidetur Christus ; el non erit ejus populus qui eum negaturus est; el civitatem et sanctuarium dissipabit populus, cum duce venturo, et linis ejus vastitas, el post finem belli statuta desolatio, " et erit in templo abominatio desolationis , et usque ad consummationem el finem perseverabit desolatio. » 11 Hæc ad litteram impleta novit quicumque legerit historiam dc eversis Jocoso-Jymis.

266. De aliis imperiis ea etiam prodixerunt prophetæ quæ humanæ non possunt tribui conjecturai. Nahum, 150 annis ante eventum, Niniven civitatem imperii Assyrii ilorenlissimam evertendam enuntiavit. 18 Isaias, eodem intervallo temporis prævio, Babylonis a Medis, qui tunc vix cognoscebantur, cladem prædixit " Daniel slaluæ imagine e variis metallis conflatae, quam in somnio vidit Nabuchodonosor, fata imperiorum Babylonici, Persici, Graci el Romani adumbravit, el Christi regnum numquam dissipandum. *s Hex

(I) Deut. xxxii. (<) Osee xiv. 2.
(5) Michææ iv. 8. (*) Confer e. xi. G, et lxv. 25.
(S) C. lxiii. 3. (G) C. xliv. 28, e. xlv. 4.
(7) Vide lotam liane rem piœclarc tractatam a Jo. LIr. Mueller de aulbeiitia oraculorum isaite c. xl. — xhn. Coppenh. 1825.
(8) C. 9. (0) Amos c. 5. (10) Isa. xxxiii. 44. 45.
(11) Jer. xix. 10. (12) Dan. ix. 24. (13) Nahum.
(14) Is. xiii. et xiv. Vide etiam Jerem. I. el li.
(15) Daniel ii.

Persarum arietis figura, Alexander vero magnus, hirci instar, ab occidente veniens, et non tangens terram describitur. * Hujus victoriae, imperiique divisio, el successorum ejus fata, et crudelitas præserlim Antiochi Epiphanis in Judaeos referuntur adeo accurate et perspicue, ulPorphyrius librum post eventus exaratum temere contenderit, posthabita Judaica· gentis contraria traditione. Re quidem vera si Dauielis vaticinium cum scriptis Titi Livii, Justini, Polybii conferatur, tanta reperietur in illis rebus concordia, ut rerum gestarum scriptor potius quam vales videri poterii. 1

Objectiones.

207. *Obj.* I. Fanatico furore abrepti vates Judaici videntur, quippe qui omni humanitatis sensu exuto, humanum sanguinem sitiebant. Sic Elias 4,*»0 prophetas Baal jussit occidi. 'Legitimos principes pro arbitrio deponendos el interficiendos præccperunt, et omnia turbarunt. ' Indecore turpiterque se gesserunt, omni modestiæ et pudoris fracto repagulo. s

208. *Resp.* Deus ipse præceperat falsos prophetas interficiendos, utpote qui criminis læsæ divinæ majestatis forent rei, el populum in gravissimas calamitates inducerent. Non igitur sanguinis cupido, sed justitiae studium movit Eliam ut Baal prophetas interficiendos curaret. Nullam sibi arrogarunt prophetae in reges auctoritatem, sed legati a Deo venerunt ut divina judicia annuntiarent. Quum thcocratia foret, ipsi reges se a Deo pendere in sui regni administratione agnoscebant, nec nisi eo probante, regnare se posse : et saepissime prophetarum opera utebantur ut divinam exquirerent voluntatem. Id de Saftle, Arhaho, aliisque constat. * Ministri igitur, el interpretes Dei habendi sunt prophète, quos divino spiritu actos, et divino illustratos lumine, manifesto comprobavit rerum eventus. Achias Jeroboamo decem vestis sure partes tribuendo, tribus decem sure ditioni subjiciendas significavit, Salomone adhuc regnante. In fugam actus Jcrohoam exui mansit in .Egypto, donec, defundo rege, redire licuerit ; nec tamen slalim tribus ad se allexit, sed Robo imo, una cum illis. porrexit precesT ut tributa minueret. Aspera Roboami responsio defectioni occasio fuit, quo pacto impletum est vaticinium. 7Non igitur Achias, sed Roboam in causa fuit cur defecerint tribus, quamvis ille defectionem prædixeril. Eliseus quidem per juniorem prophetam, Jehu in regem ungendum curavit, cui in mandatis datum est, ut Achab progeniem penitus deleret : sed id divino judicio contigit ob sanguinem prophetarum fusum. 8

209. Quod perlinet ad aeliones prophetarum quæ pudorem vel modestiam dicuntur lædere, falluntur, qui putant Isaiam penitus nudum incessisse ; nam ei tantum est jussum, ut exteriore veste soluta, nudipes incederet, ad indicandam captivorum conditionem qui a rege Assyrio abducerentur. Hæc simplex et obvia sacri textus expositio omnium linguarum indoli est conformis ; nudus enim sæpissime pro male vestito sumitur : ·· nudus ara, sere nudus, »ait Virgilius,9 el Cincinnatus nudus in agro repertus dicitur a legalis Senatus. 10 Ezcchieli praeceptum est ut tcrccntos nonaginta dies in latere sinistro, quadraginta in dexlero, ligatus cubaret ad Dei patientiam erga popu-

(I) Dan. c. viü. cl xi.
(i) Vide hæc fusius exposita ab Abbadie,Traité de la vérité de la Religion Chrétienne.Toni.I^cct. iii. cb. iv.
(1) 111. Reg. xviii.
(4) I. Reg. xvi. III. Reg. xi· et xviii. IV. Reg. ix.
(5) Isaiæ c. xx. Eicch. iv. Osee i.
(G) I. Reg. xv. III. Reg. xviii.
(7) 111. Reg. c. xi.
(8) IV. Reg. ix. 7.
(9) Géorgie. I. i. i'J».
(10) Aurel. Vict. c. xvii.

lum rebellem designandam. · Nihil quidem in hac re turpe, ant indecorum , nec . si ad noctem restringatur, omnino ultra fidem : pluribus tamen videtur interpretibus rem non peractam , sed menti voluti objectam , ct enuntiatam. Quod autem in eodem capite de pane stercore humano cooperiendo additum est, respicit morem apud orientales vigentem, hodiernis etiam temporibus, in coquendis cibis utendi fimo desiccato : deficiente quippe ligno, animantium fimus ad ignem adhibetur. Ad designandam igitur captivitatis miseriam, prophclæ est praeceptum ut humano fimo potius uteretur; sed ipsi, magnam animi repugnantiam significanti, permissum est ut boum fimum adhiberet. Ideo autem cooperiri dicitur a Vulgato interprete, quod panis subcinericius ita coqueretur. * De Osce legitur, quod jusserit cum Deus meretricem sibi sumere in uxorem , ct filios fornicationum facere ; ct quod mulierem etiam adulteram postea, pretio dato, comparaverit, eamque ab alieno consortio separaverit. Haec parabolice dicta putavit S. Hieronymus : aliis autem placet in iis agnoscere rem gestam, meretricem in veram conjugem assumptam, alia etiam muliere a peccandi semota occasione : filii autem fornicationum dicuntur quos ipsa antea pepererat, ct propheta adoptavit, vel qui ex ipsa a propheta geniti nolam prioris ignominiae matris tulerunt. Haec etiam magna significarunt, uti Osce explicuit. Quod autem prophetæ figuras a rebus turpibus nonnumquam mutuati sint, factum est ut idololatriae turpitudinem, quæ adulterii instar est, vividius exhiberent : more autem illorum temporum liberius dc hujusmodi rebus sermo fiebat. Invalescente vitio, cautius dc rebus pravis plerumque disseritur : quapropter verborum delectus non mores indicat puriores 5

270. *Obj.* 2. Prophetæ dicti sunt qui rebus divinis studebant; cxlitil quippe schola, seu collegium prophetarum . vel <|ui, Saülis instar, aestu quodam animi elati, in divinas prorupere laudes. 4 Ex horum dictis nullum divina· Religionis argumentum desumi potest.

271. *Resp.* Latius aliquando Prophctai nomen usurpatum est, sed ct pro eo qui, Deo illustrante mentem , novit futura, sæpius usurpatur. Argumentum vero ex vaticiniis stricte dictis derivamus, quin nitamur vocabuli ambiguitate. Fallitur igitur Paine , vel nugalur, hanc prophetæ variam significationem objiciens.

272. *Obj.* 3. Prophclæ plerumque obscure locuti sunt, adeo ut nonnisi post eventum res praenuntiata fuerit intellecta : aliquando, eventu haud respondente vaticinio, conditionem latuisse lingebant : aliquando ea prædixcrunl quæ ex hostium vi, ct populi conditione poterant vcrosimiliter expcclari.

275. *Resp.* Plurima clarissime dicla constat legentibus Prophetarum scripta ; quod si quædam nonnisi eventu sint illustrata, id mirum videri non debet : plura scilicet ab omni hominum cogitatione adeo erant aliena, ut etiam prædicta non inlelligerentur, sed eventu patuit quo sensu prophclæ sint loculi, mira rerum dictorumque concordia. Re quidem vera quæ prædicta sunt non semper evenerunt, Jonas

(I) Ezech. iv. 4.

(i) « Sachez que dans toute l'Arabie deserte on ne cuit pas aujourd hui son pain autrement. · Voltaire , Lettre de M. Eraton t. vi.

(5] D'où vient notre délicatesse? C'est que plus les mœurs sont dépravées , plus les expressions deviennent mesurées.On croit regagner en langage ce qu'on a perdu en vertu. La pudeur s'est enfuie des cœurs . et s'est refutriée sur les lèvres, u Ibid.

(4) Paine falso dicit Scripturam referre spiritum malum in Saiilcm insiluisse, cumque prophetasse. *Age of Reason, p·* 1. page 94. Scripton e contra eum Spiritu Domini ud prophetandum excitatum exhibet; t. *Reg.i.* G, quo recedente post annos aliquos, permisit Deus, in delictorum pœnam. ut spiritus nequam eum exagitaret, c. xvi. it.

quippe evertendam Niniven post quadraginta dies enuntiavit, Ninive lamen, spatio illo temporis elapso, stetit incolumis : sed facile intelligcbalur conditionem vaticinio subesae ; quum enim minæ illæ intentarentur ad populum flectendum, eo ad poenitentiam vehementissime excitato, causa minarum est sublata. Sic Ezcchias precibus impetravit ut vita sibi produceretur, quamvis Isaias Dei nomine morteni imminere jam annuntiaverit. 1 Rerum conditio nonnunquam conjecturis locum praebere potuit ; sed saepius ea sunt prædicta quæ ab omni vcrosimililudine abhorrebant, ipéaque quæ conjici poterant ea Certitudine sunt enuntiata, iisque in circumstantiis, quæ divinitus datam praescientiam ostendebant Sic tempore Jorami regis Israel, obsessa Samaria, ct ad extremam famem populo redacto, ita ut ipsæ matres infantium carnibus vescerentur, prædixit Eliseus crastino die modium similæ in porta civitatis uno statere vendendum, duosque hordei modios eodem pretio. Hanc annonae copiam, quum omni careret verosimilitudine, dux quidam ex audientibus irrisit, quem vates fecit certiorem se eam oeulisconspeclurum, quin ex ea comederet. Mira rerum conversione impleta sunt : noctu quippe sonitu in castris Syri exercitus cœlitus facto, timore correpti in tenebris fugerunt, impedimentis, eleommeatibus relictis: qua recognita, populus per portas civitatis irruens, ducem illum casu conculcavit, et frumentum pretio praedicto comparavit. 2

CAPUT VIII.

DE LIBRORUM CÆTERORUM VETERIS TESTAMENTI AUCTORITATE HISTORICA.

274. Præter Pentateuchum ct Prophetarum libros sunt alii Veleris Teslamenti libri, quibus passim continemur vaticinia, Psalmi scilicet, et libri historici, in quibus Prophetarum dicta aliquando referuntur. Dc auctore omnium Psalmorum, ct de tempore quo singuli sunt editi, movetur aliqua lis, salva tamen eorum authentia ; apud omnes enim exploratum est Davidem Psaltem esse præcipuum, omnesque Psalmos a probato aliquo auctore prodiisse . tempore salis remoto. Historici libri, de quorum auctoribus etiam est sententiarum divortium, authentici agnoscuntur, utpolea nalioneJudaica excepti, cl ab auctore probato editi. Josue plerumque auctor censetur libri ejus insigniti nomine, quo quæ, ipso regente populum, evenerint referuntur. Samuel habetur auctor primi libri, quem vocamus Regum, qui apud Hcbræos Samuelis dicitur, usque ad caput vigesimum quintum quo ejus mors narratur. Esdræ est primus liber ejus nomine notatus, Nehemiæ secundus. De cælcris non adeo constat, quamvis indubium sit eos a probatis auctoribus tempore valde remoto prodiissc. Judicum, Ruth, trium posteriorum librorum Rogum, Paralipomenon, Job, Esther, auctores tantum conjicere valemus. Ex Hagiographis Proverbia, Ecclesiastes, Canticum Canticorum Salomonis sunt ; de illis qui Deutcro-Canonici audiunt nunc non agimus, ne cum Prolesiaiilibiis cl cum Deislis simul pugnemus.

Propositio 1.

Libri omnes Veteris Testamenti sunt authentici, inlegrl, ct veraces.

275. *Prob.* Habiti suni a genteJudaica tamquam genuini libri, rerum gestarum fidam exhibentes narrationem : jam vero apud totam gentem non facile potuit ea invalescere opinio, nisi a certis probatisque auctoribus prodierint, et corum veritas esset ab ini!io explorata, pnescrlim quum de rebus

(I) liaiœ xxxviii.

(i) IV. Reg. vil. IÏ

magni momenti ageretur, et nationis interossei plura negare quæ in suum redundabant probrum. Hæc etiam probant nullum grave mendum irrepsisse; vix enim casu potuit irrepere, quum libri illi tanto studio custodirentur, et palam in coetibus legerentur; studio autem si quis tentasse! ea vitiare, procul dubio ea fuissent ablata quæ genti Judaicae afferunt ignominiam.

276 Prælcrca interna sunt et præclara in plerisque veritatis et aulhcnliæ indicia, simplex enim plerumque stylus, resque rclatæ nulla arte, nullo popularibus suis blandiendi consilio, auctorem soli veritati studentem probant, rerum testem, vel saltem fidissimum relatorem, certis documentis vel testibus innixum Ipsa rerum series per tot sæcula decurrens, relata a diversis auctoribus, libris in archiviis publicis, vel sanctuario ipso, custoditis, publicorum annalium vim habet, fidemque historicam quam maximam.

Objectiones.

277. *Obj.* \. Liber Josue referi expeditionem Danilarum, 1 quæ, eo defundo, Judicum tempore contigit.2 Fit etiam mentio lerræ *Chabul,* 3 quæ nomen ab Hiram rege Tyri, tempore Salomonis, accepit. *

278. *Resp.* Josue esse libri illius auctorem suadent quæ ultimo libri capite leguntur: « Scripsit quoque Josue omnia verba hæc in volumine legis Domini. » Sunt tamen qui putant commentaria ejus fuisse in alium ordinem a Samuele, vel alio, digesta : qua ratione fieri poterat ut insereretur libro Josue versus ille qui indicat rem posterius gestam, et plenius in libro Judicum enarratam. Aliis placet Lesen Dan, dc quo apud Josue est sermo, a Lais apud Judices distinguere : Chabul in libro Josue vicum esse in confiniis Ptolemaidis, a viginti oppidis a Salomone Hiramo donatis distinctum, quibus Chabul Tyrius rex iracundus nomen imposuit, existimant interpretes plures. Cæterum hæc leviora sunt, quam nl libri authenlia nutet : dici enim potest Chabul nomen insertum a posteriori manu loco alterius, et versiculum dc Lais oppido capto adjectum.

279. *Obj.* 2. Verax non potest haberi auctor, qui solem, jubente Josue, stelisse medio cuclo, ut internecioni hostium fieret tempus, enarrat, 5 et Josue scripsisse Deuteronomium legis super lapides duodecim. °

280. *Resp.* Mirum quidem, sed tamen non ultra fidem est solem Josue jussu stetisse; nam Deus potuit phccnomenon illud efficere, quin universi mundi spectabilis ordo turbaretur, vel destrueretur machina : satis enim erat ut diurnus motus lerræ circa suam axem suspenderetur, motu ejus per eclipticam perseverante, idcoque servata relatione ad cælera omnia corpora. Quod ad motum quem Josue soli tribuere videtur perlinet, usus est populari loquendi more, quem servant etiam hodierni astronomi, 7 quem utrum noverit, nil interest conjicere. Occasio autem tanto miraculo idonea fuit, ut Dei justitia in Chananæos exerceretur, et ipse suis praesens esse agnosceretur. In annalibus Sinensibus solem regnante Yao, stetisse per decem dies refertur, 480 elapsis jam annis a Fo-hi monarchiae Sinensis fundatoris morte usque ad initium illius regni ; 8 ex Hebraico

(i) Josue, e. xix.
(î) Judic. c. xviii.
(5) Josue, c. xix.
(») til. Reg. ix, 15.
[3) C. X.
(0) c. viii.

(7) Muzxarelli, t. î., Op. 7., p. 10. de systemate Copemici dicit : a A cui gia dei non vulgari Filosoti haurio oppostc delle insolubili difllcoltà. »
(8) Marlin, Hist, de la Chine, I. 1. Bible vengé, t. 1. Observations préliminaires, p. ÎB5.

eulem textu 817 anni a Noe morte ad Josue fluxisse noscuntur : quod si sexagesimo septimo anno regni Vao solstitium ponatur, cum primo anno Josue conveniet. Lux illa productior, de qua in libro Josue lit sermo, potuit huic narrationi praebere occasionem : consueverunt quippe homines miros eventus exaggerare. Quod apud profanos nulla alia supersit hujus eventus memoria, mirari nemo debet, nec enim habemus tantae antiquitatis documenta profana. De numero lapidum quibus inscripsit Josue Deuteronomium legis nihil in Scriptura dicitur, nec Rabbinis duodecim fuisse affirmantibus fidem præstare cogimur. Ingentes fuisse lapides ex Deuteronomio constat, [1] mandatum scilicet Josue datum eos erigendi ibi refertur, quibus tamen benedictiones et maledictiones, non totum Deuteronomium insculptum, verosimilc est.

281. *Obj.* 3. Judicum liber recenlioris videtur ætatis : nam Jerusalem * nominatur, quum Salem vetustum sit nomen, et captivitatis iit mentio. [3]

282. *Resp.* Vcrosimile est librum Judicum a Samuele, vel alio, compositum, qui rerum commentariis publicis usus est : quæ enim in dies contingebant, vel a principibus ipsis populi, vel ab alio, scripto referebantur. Vetustissimum esse auctorem colligitur ex eo quod scripserit Jebusæis adhuc Jerusalem incolentibus, [4] quos a David constat esse expulsos ;[5] eique plenam deberi fidem ex narratione ipsa, et ex gentis Judaicæ constanti traditione liquet. Nullius sunt momenti quæ objiciuntur ad libri antiquitatem tollendam, nam Salem Jerusalem vocatur in libro Josue ; et captivitas, de qua sermo, haud gentis totius inlelligenda est, sed capta a Philistæis arca, · quando plurimos Danitarum, qui erant iis propiores, captivos ahduclos esse verisimile est. Quod autem regem illis diebus non fuisse in Israel nolet[7] auctor, rectorem quemcumque qui ordinem servaret, defuisse significat.

283. *Obj.* 4. Libri Regum duo priores in Hebraico codice Samuelis dicuntur, quamvis pleraque, eo mortuo, evenerint. Ita Paine.

284. *Resp.* Samuelis nomen ideo duobus illis libris videtur tributum, quod coeperit proseculusque fuerit volumen usque ad vigesimum quintum primi libri caput, quod a Nathan et Gad completum est, si de eo liceat intelligere quod in libro Paralipomenon legitur : « Gesta autem David regis priora et novissima scripta sunt in libro Samuelis videntis, et in libro Nathan prophetæ, et in volumine Gad videntis. η [8] Cæterum ut de authentia librorum constet, necessc non est certum aliquem designare auctorem : genuinam scilicet esse et veracem rerum gestarum relationem, ex ipsis quibus contigerunt temporibus ad nos derivata publica gentis traditione liquet. Novimus consuevisse prophetas aliosque publicis inserere commentariis præcipuas regum actiones regnorumque eventus. Sic legimus : « reliqua autem sermonum Oziæ priorum et novissimorum scripsit Isaias filius Amos propheta. » [9] « Reliqua gestorum Josaphat priorum et novissimorum scripta sunt in verbis Jchu filii Hanani, quæ digessit in libros regum Israel. »[10] Hinc fuit *liber verborum dierum Salomonis, liber verborum dierum Regum Juda*, quorum passim occurrit mentio.

283. Librorum Veteris Testamenti

(I) Deut. xxvii., S. (2) Judic. i. v. 7.
(S) C. xviii., v. 30. (4) C. i., SI.
(5) II. P,eg. v. (G) I. Kcg. i».
|7) Judic. xviii., SI.
(8) I. Par. xxix. 30.
(9) II. Par. xxvi. ii. (10) II. Par. ix, 34.

quos Judtti venerantur ideo statuimus auctoritatem, nl iis in Christiana fide probanda utamur : « Quid est enim aliud hodiequo gens ipsa, n (inquit Augustinus)¹ « nisi quædam scrininria Christianorum, bajulans legem et Prophetas ad testimonium assertionis Ecclesiæ, ut nos honoremus per sacramentum, quod nuntiat illa per litteram ? n * ·

CAPUT IX.

DE MESSIA.

286. Divinam licet habuerit Judaica Religio originem, non tamen fuit semper duratura : uni enim genti data, ecclesiæ cessura fuit quæ omnes amplecteretur gentes ; Abrahæ quippe dictum est : « Benedicentur in semine luo omnes gentes lerræ ; » 1 et Moses prophelæ, qui, ipsius instar, Dei nomine loqueretur, novam scilicet dando legem, obaudiendum districte præcepit : « Prophetam de gente tua et de fratribus Luis, sicut me, suscitabit tibi Dominus Deus tuus, ipsum audies. * * Prophetam suscitabo eis de medio fratrum suorum similem tui, et ponam verba mea in ore ejus, loqueturque ad cos omnia quæ præcepcro illi. Qui autem verba ejus quæ loquelur in nomine meo audire noluerit, ego ultor existant. » 1 De eo dicitur apud Isaiam : « Testem populis dedi » eum, ducem ac præceptorem gcnli- » bus. » ♦ Fccdus novum aperte enuntiavit Jeremias : « Ecce dies venient, dicit Dominus : et feriam domui Israel et domui Juda fœdus novum : non secundum pactum quod pepigi cum patribus eorum, * * sed hoc erit pn-, dum, quod feriam cum domo Israel post dies illos, dicit Dominus : Dabo legem meam in visceribus eorum, ct in corde eorum scribam eam. » '· Novum etiam sacerdotium prædixil David : « Juravit Dominus, et non pœnitcbil eum : Tu es sacerdos in ælcrnum secundum ordinem Mclchisedech. n ' Nova sacrificia, Judaicis rejectis, praenuntiat Malachias : « Non est mihi voluntas in vobis, et munus non suscipiam de manu vestra. Ab ortu enim solis usque ad occasum magnum est nomen meum in gentibus. * Et in omni loco sacrificatur, 7 cl offertur nomini meo oblatio munda, quia magnum est nomen meum in gentibus.»' Arcæ oblivio etiam est prædicla : « Non dicent ultra : Arca Testamenti Domini; neque ascendet super cor, neque recordabuntur illius, neque visitabitur, nec flet ultra. In tempore illo vocabunt Jerusalem solium Domini : cl congregabuntur ad eam omnes gentes in nomine Domini in Jerusalem, et non ambulabunt post pravitatem cordis sui pessimi. » 9 Hæc aliaque vaticinia ostendunt testimonia quæ legem in sæculum datam prædicant, intclligenda esse ac si diceretur, Usque dum Judaica steterit respublica : in eo enim a legibus humanis distinguitur, quod hæ pro arbitrio rectorum, cl pro rerum varietate revocentur, et mutentur, quum illa semper duraverit, etiam variata regiminis forma, donec, adveniente Propheta illo quem annuntiavit Moyses, perfectiori cesserit legi. Hunc expectabanl Judæi, quapropter miraculo panum multiplicatorum moli, dicebant : « Quia hic est vere pro-

Ii) Contra Faustum I. xii, c. Î3.
(i) Gen. xxii. 18.
(5) Deut. xviii. IS.
(I)Is. iv. 4.
(3) 1er. xxii. 31.
(6) Pe. cx.

(7) Ileb. « thus olTerlur. » Interpres l.alinus M-orificium intellexit ex adjunctis significari. Osw quippe habet : « Super capita inontium sacrificabant, et super colles accendebant thymiama. I Osce iv. 13.
(8) Mal. i. (0) Jcr. iii. 10.

plicta , qui venturus est in mundum, n ' Hodierni etiam Judæi Messiam adhuc expectant liberatorem et regem, quamvis legem ab eo haud tollendam existiment. Nos vero cum advenisse pro hamus , quum tempus adventus ejus a prophetis designatum jamdiu effluxerit

Propositio I.

Tempus adventus Messiæ a prophetis designatum jamdiu effluxit ; impletum est, scilicet, Jesu Nazareno in terris existenlc.

287. *Probatur.* Ex Jacobi praedictione. « Juda , te laudabunt fratres tui; manus tua in cervicibus inimicorum tuorum ; adorabunt te filii patris tui. Non auferetur sceptrum de Juda , et dux de femore ejus, donec veniat qui mittendus est, et ipse erit expectalio gentium. » 2 Hinc liquet supremam potestatem , vel tribus formam non penitus auferendam c Juda , usque ad Messim adventum , cui nationes obedirent : quo pacto tribus illius gloria foret ad culmen perducenda. Jam vero utraque a tempore Jesu Nazareni ablata est.3 sceptrum regim potestatis, vel baculus tribus insigne, reddi potest ; denotat scilicet auctoritatem , quod liquet ex parallélisme ppno duce, vel legislatore. Tribus igitur Juda permansura erat, prmeipua quadam potestate prædita. ‘ autem adveniente, prmclaro illo viro , totius gentis spe, ad eum nationes exterae etiam congregarentur, ejus subdilm imperio.

288. Constat Judmos, eversis Hierosolymis , omnem potestatis umbram amisisse, quam numquam recuperarunt, et tribuum distinctionem amplius haud servatam. Antea quidem regnum eversum erat, Sedccia in captivitatem abducto. sed captivis quædam superfuit auctoritatis imago, quatenus propriis utebantur legibus ; 3 et soluta post 49 annos captivitate,8 Judæ tribus adeo eminuit, ut nomen loti regioni tribuerit, Benjamin tribu et reliquiis cælerarum tribuum nullo nomine speciali insignitis. Apud eam præcipue mansit potestas suprema , etiam Assamoneis ex tribu Levi dominantibus ; nam a natione Judaica ea rcipublicæ forma, quæ optimatum est, instituta fuit, et duces electi.7 Quamvis igitur regia auctoritas apud Judarn non fuerit ante Davidem , nec post captivitatem, præeminebat tamen cæteris tribubus, et quamdam retinebat potestatem usque ad tempora Christi adventui proxima. Sub Pompeio , 80 ante Christum annis, coepit nationis clades, quæ, Herode Idumæo in regnum a Romanis evecto, aucta est, ipsaque natio, Herode mortuo , in provinciam Romanam est redacta : tandem eversis Hierosolymis, penitus evanuit omnis potestatis species.

289. Veteres interpretes Judæos vaticinium hoc de Messia intellexisse constat ex paraphrasi Chaldaica .etTargo Jerosolymitano, quod perspicuo est argumento, ita a majoribus significationem fuisse celebratam. 8

290. *Prob.* 2. Ex vaticinio Danielis. Prophetæ intelligent! instare ultimum captivitatis annum, juxta Jeremiæ vaticinium, et deprecanli ue differretur

(1) Joan. vi. 14. (S) Gcn. xhx. 8.

(3) Hengstenberg perducte banc interpretationem tuetur in egregio opere : « Christologie des altcn Testamenles, und Commentar uber die mcssianischen Weissagungen der Propheten » Berlin I8i'j, quod ante biennium in Anglicanam linguam versum Alexandria: , D. C. editum est Vide p. CO.

(*) *Pacificator* ab Hengstenberg redditur, post Samaritanam : apud alios : I ille cui " scilicet regnum convenit.

(S) Daniel xiii. EatOer xvi.

(0) Captivitas integra fail *'O* annorutn : II) ab abducto Sedccia.

(7) Josephus I. xi. Anliq. c. iv. I. I, «le bello Judaico c. I. Vide etiam II. Mach. II. et Iliero-nym. I. in Isaiam c. I.

(8) Vide Iluel prop. 9. c. 4.

oh populi peccata, visus csl Angelus Gabriel dicens : « Daniel, egressus sum ut docerem le, el intellrgcres. Ah exordio precum tuarum egressus est sermo : ego autem veni ut indicarem tibi, quia vir desideriorum es. Tu ergo animadverto sermonem, et intcllige visionem.Septuaginta hebdomades abbreviat® sunt · super populum tuum, cl super urbem sanciam tuam, ut consummetur praevaricatio , et tinem accipiat peccatum, ct deleatur iniquitas, cl adducatur justitia sempiterna , et impleatur visio ct prophetia, et ungatur sanctus sanctorum. Scito ergo, et animadverto : Ab exitu sermonis ut iterum ædificclur Jerusalem, usque ad Christum ducem, hebdomades septem, cl hebdomades sexaginla dum erunt : et rursum aedificabitur platea, ct muri in angustia temporum. Et post hebdomades sexaginla duas occidetur Christus , cl non erit ejus populus qui cum negaturus est. Et civitatem ct sanctuarium dissipabit populus cum duco venturo ; ct finis ejus vastitas , et post finem belli statuta desolatio. Confirmabit autem pactum mullis hebdomada una : et in medio hebdomadis deficiet hostia et sacrificium : cl erit in templo abominatio desolationis : ct usque ad consummationem cl finem perseverabit desolatio. »*

291. Hæc plane adsignant tempus adventus Christi, nec enim de alio aliquo possunt dici quæ adeo sunt magnifica, scilicet iniquitatem expiandam , justitiam sempiternam adducendam, visiones prophetarum implendas, eo adveniente. Porro effluxisse jam tempus liquet : nam septuaginta illae hebdomades, vel dierum, vel annorum sint necesse est, nullas quippe alias in Scripturis legimus; nb edicto autem deædillcandis Hierosolymis, qnod prodiil 20 Artaxerxis Longimani anno,5 plusquam bis mille elapsi sunt anni Tempus aulem miro convenit, 'juxta peritiores Chronologos , cum Jesii adventu ; ' nam annus 4200 periodi Jnliana?, seu tertius annus lxxxi olympiadis, fuit vigesimus annus Artaxerxis, anno aulem 4746 illius periodi Christus mortuus est.

202. Halio cur septem ct sexaginla duo hebdomades separatim nominentur non patet. Putant nonnulli quadraginta novem effluxisse annos antequam Jerusalem et regionis pleraque oppida refecta sint, 8 quamvis urbis murum in tempore angusto, festinanter inter pericula, constet erectum intra quinquaginta duos dies. 6 Aliis discrimen nullam habere specialem significationem vel causam videtur.

295. Occisus est Christus, nemine e favente,7 ct dux cum exercitu, Titus scilicet imperator, cladem tulit populo ingrato , civitate etiam eversa. Pactum autem initum est cum mullis hebdomada una , Christo adhuc in vivis cum plurimis Judæis, eo autem defundo cum gentibus etiam , Apostolorum opera. Media hebdomada defecit sacrificium , quia sua morte Christus figuras implevit, vimque omnem victimis , quæ juxta legem offerebantur, abstulit, etsi hæ usque ad eversum templum offerri perrexerint. In templo abominanda res visa est, zelotis, qui illud occupabant, urbe a Romano exercitu obsessa . in se invicem sævienlibus; et in loto urbis circuitu8 vexilla Romana visa sunt, falsorum deorum imaginibus ornata. Equidem Messi» adventus tempus hoc vaticinio desi-

(I) Idem ac « decisa* sunt Ь « definita- sunt. » innj

(i) Dan. ix. îî. (3) Nehem. ii. 1.

(4) Vidi* Dissertation sur les septante semaines, bible de Vence. t. IG.

(3) Calniet in loc. (ff) II. Esdr. >r. 13.

Ii) π cl non ei. * Paraphrasis a Vulgato interprete datur. Dergier inlelligil de morte non sui causa , sed ut aliorum expiaret delicta. Traité de la vraie Religion t. B. ch. 7. ari. 3. § 15·

(8) *Super alain,* urbis extrema.

gnari manifestum est, illudquc cum tempore quo Jesus in terris vixit, mire concordare.

294. *Prob.* 3. Ex vaticiniis Aggæi cl Malachite. Aggæus, ut consolaretur Judæos de novi templi humilitate dolentes, dixit : * Adhuc unum modicum est, et ego commovebo coelum cl terram, et mare et aridam : cl movebo omnes gentes ; cl veniet desideratus cunctis gentibus , et implebo domum istam gloria, dicit Dominus exercituum. Meum est aurum , ct meum est argentum , dicit Dominus exercituum. Magna erit gloria domus istius novissima·, plusquam primae. » ' Malachias ait : « Eccc ego mitto Angelum meum , ct praeparabit viam ante faciem meam : et slalim veniet ad templum suum Dominator quem vosquærilis, et Angelus testamenti quem vos vultis. Eccc venit, dicit Dominus exercituum. » * H;ec certe ostendunt Messiam, stante secundo templo, venturum ; ejus quippe praesentia sola potuit majus afferre decus quam arca, aliaque quibus praestitit magnificum a Salomone erectum aedificium. Ipse solus haberi potuit desiderio omnium gentium expetitus: quod enim malorum quibus gravabantur remedium exoptabant, in illo solo reperiri potuit. Jam vero funditus eversum est sub Tito templum Zorobabelicum : unde liquet advenisse Messiam.

295. Tempus a prophetis designatum cum adventu Jesu concordare colligitur cx ipsa quæ tunc invaluerat persuasione Messiam jamjam adventurum : « Scio quia Messias venit, » 3 inquiebat mulier Samaritana : et Judæi miserunt ail Joanncm qui eum interrogarent utrum ipso Messia* foret. ' Hinc post Jesu mortem tot se Messiam esse falso praedicarunt. Josephus testatur « Judæos spe ct opinione jamjam venturi Messim inductos fuisse ad rebellandum adversus Romanos. I» 5 Spem regni temporalis huic adventui conjungebant Judæi : » Pluribus ■ inquit Tacitus, « persuasio inerat antiquis sacerdotum literis contineri, eo tempore fore ul valesceret Oriens, profectique e Judæa rerum polirentur. ·· « Pcrcrebucrat Oriente toto » (inquit Suetonius) « vetus et constans opinio, esse in falis ut co tempore Judæa profecti rcrum polirentur. » 7

Objectiones.

296. *Obj.* Vox Hebraica am-bigua est : virgam enim tribulationis æque ac potestatis sceptrum significat ; ideo Jacobæum vaticinium potest explicari de ærumnis Judæorum haud tollendis ante adventum Shilo, qui eos gentium victores faciet.

297. *Resp.* Vox illa plerumque habet aliam adjectam qua tribulatio designetur; quoties eo usurpatur sensu,virga scilicet ferrea vocatur, 8 vel percutiendus quis ea dicitur : simpliciter vero baculum, potestatis insigne potius denotat. Porro cunlexlus suadet hoc sensu eam hic accipiendam ; nam gloriosa praecedunt et sequuntur, quæ Judæ præ fratribus auctoritatem et potentiam designant.

298. *Obj.* 2 De sceptro penes Judam mansuro usque ad Messiae adventum non potest intclligi: nam anle Davidem non fuit apud illam tribum , nec post captivitatem.

299. *Resp.* Sceptrum non necessario regiam designat potestatem, sed au-

(i) Agg. ii. 7. (î) Mal. iii.
fS)Joan. iii, <3. (1} Joan, i, 19.
(E) Joseph , I. 0., de bello Judaico.
(0) Tac. hist. I. v.
(7] Suetonius in Vespas., c. iv. De indis orientalibus dicit Vollairius : Cê'.ait de temps itnmc-moridl une opinion chez eux, cl chei les Chinois, que le sage viendrait de lOccidenl. L'Europe au contraire disait que le sage tiendrait de (Orient. Iles Indes cil. iii.
8) Ps. ii. 9. Isaiæ s. S. « V® Assur, virga furoris mei. »

cioritatem quamcumque regiminis, el præstanliam : liquet autem Judæ tribum quadam gavisam esse eximia polestate, ab ipso vaticinii tempore, quum primæ partes ubique ei fuerint adsignatæ. Eam imminutam , seu suspensam , potius quam sublatam , tempore captivitatis Babylonicæ constat; Zorobabelc deinceps c tribu Juda contribules suos aliosque in patriam reducente, revixit illa potestas, et permansit, Assamonæis cx electione et assensu Judaeorum dominantibus. Post mortem Judæ Machabæi :« congregati sunt omnes amici Judæ, et dixerunt Jonatliæ : Nunc te hodie elegimus esse nobis in principem , cl ducem ad bellandum bellum nostrum, « * el de Simone dicitur : «Judæi et sacerdotes eorum consenserunt cum esse ducem suum . cl summum Sacerdotem in æternum, donec surgal propheta fidelis. »2

500. *Obj.* 5. Dc hebdomadibus apud Daniclcm temere affirmatur annos intelligi potius quam dies, quorum initium vel finis ccrio non potest ostendi; sunt enim inter Christianos interpretes qui totam prophetiam Antiochi Epiphanis temporibus impletam inlclligunt, quibus favet etiam auctor libri Machabæorum, qui abominationem desolationis in altari tunc erectam esse refert. 5

501. *Resp.* Sive dies, sive annos , intelligas, tempus jam liquet effinxisse; hebdomades autem annorum , sicut et dierum , in Scripturis recensentur. * Dc initio adsignando est quidem sententiarum diversitas ; nonnulli quippe a primo Cyri anno, alii a Darii edicto, alii ab edicto Artaxerxis Longimani hebdomades numerant. cætcrum constat finem hebdomadum jamdiu elapsum. Sententia vero Marshami, viri Prolcstanlici, vel Harduini, dc vaticinio impleto tempore Antiochi, non potest probari ; nam desolatio illa non fuit perpétua, quippe post triennium cultus est restitutus a Juda Machabæo, et caetera quæ Daniel prædixit illis temporibus haud facile accommodamtur. Imaginem quamdam el typum licet in Antiochi rebus gestis agnoscere. qui idolum in altari Dei statuit, rem vere abominandam , uti optime cam designat auctor libri Machabæorum, qui tamen dc Daniclis vaticinio impleto silet : Christus autem illud implendum in eversione Hierosolymorum, aperte enuntiavit. 6

302. *Obj.* 4. Jesu adveniente, iniquilas non est sublata, justitia perpetua non est adducta.

305. *Resp.* « Dedit semetipsum pro nobis, ut nos redimeret ab omni iniquilalc ; ° » sua quippe morte omnia expiavit peccata. Sanctissima etiam morum tradidit præccpta, gratiam tribuit, plurimosque ad virtutum excrcilium excitavit. Igitur peccatum quod antea in plcrasquc gentes veluti dominabatur, co adveniente, devictum est , quamvis hominum vitio adhuc plurimos habeat captivos.

504. *Obj* 5. Jesus non fuit in templo secundo : nam Herodes, teste Josepho, sublatis veteribus fundamentis, novum cxlruxeral.7

308. *Resp.* Herodes plurima reparavit , amplificavilque, quin tamen novum erexerit templum; nemo enim Herodiani templi meminit. Secundum, Zorobabclicum scilicet, a Romanis eversum Judaici scriplores in Talmudc , et alias, constanter affirmant.

Propositio 2

Pi ophetiæ quæ Messiæ ortum, nativitatem , vitam , mortem, el post mor-

(I) 1. Mach. ix. 28.
(il ibid. xiv. 41. Videcliam c. xii. 5. 6.
(5| Ibid. i. 57. '4) Ltr.XV. 8.
(B) Mat. xxiv. IQ.
(0) Tit. ii. 44.
(7) Jusephus I. xv. Antiq.

tom exaltationem respiciunt, in Jesu Nazareno sunt impleta*.

30G. *Prob.* Ex vaticinio Isaiæ. Hierosolymis a regibus Syriæ et Israel obsessis, Isaias, jubente Deo, Achaz. regem perterritum adiit, sccum adducto lilio Jasub. irrilosque hostium praenuntiavit fore conatus, oblato etiam miraculo in prophetiæ confirmationem : « Pete tibi signum a Domino Deo tuo, in profundum inferni, sive in excelsum supra. Et dixit Achaz: Non petam, el non lentabo Dominum. El dixit : Audite ergo, domus David : Numquid parum vobis est, molestos esse hominibus, quia molesti estisel Deo meo ? Propter hoc dabit Dominus ipse vobis signum : Ecce virgo concipiet, el pariet lilium, ct vocabitur nomen ejus Emmanuel. Butyrum cl mei comedet, ut sciat reprobare malum, cl eligere bonum. Quia antequam sciat puer reprobare malum, et eligere bonum, derelinquetur terra, quam tu detestaris, a facie duorum regum suorum. » ' Quum domus David magno affecta sil metu, hostibus generis Davidici minantibus exterminium, ut filius Tabecl rex constitueretur, Isaias ad eam solandam, spe regni perpetui. præcipue missus videtur. Achazo quidem locutus est Isaias, metum ut deponeret hortans, cique miraculum in testimonium obtulit : quum autem rex ille impius, pietatis specie, indicium illud divinum nollet quærere, vates principes illius familiæ allocutus, cos increpavit quod dubitationibus suis de generis Davidici et solii perpetuitate, se Deo molestos præbercnt. Illis igitur, « *vobis,* » non Achazo soli pollicitus est signum coeleste, virgineum scilicet partum, infantem Emmanuel, Dei præsentis pignus certissimum.

307. Oritis illius, generis ct solii Davidici perpetuitatis indicium dabatur, nam dc eo postea est dictum -- Parvulus enim natus est nobis, et filius datus est nohis : el factus est principatus super humerum ejus : el vocabitur nomen ejus Admirabilis, Consiliarius, Deus, Foriis, Paler futuri s.eculi ·, Princeps pacis. Multiplicabitur ejus imperium, ct pacis non erit finis : super solium David, et super regnum ejus sedebit : ut confirmet illud el corroboret in judicio el justitia, amodo ct usque in sempiternum : zelus Domini exercituum faciet hoc. » * Non igitur ad confirmandam pradictionem de regum inimicorum proxima dispersione, sed ad omnem melum dispellendum de generis et solii duratione, signum illud post tot sæcula eventurum datum est. Addit quod intra illud spatium temporis quod a nato puero usque dum posset bonum et malum gustando discernere intercederet, duo illi reges fugarentur : mensuram scilicet temporis a pneclaro illo eventu qui menti obversabatur desumpsit, quamvis eventus ipse esset remotus.3 Liquet autem ex Mallhæo vaticinium de partu virgineo fuisse in Jesu impletum.

308 De loco nativitatis Messia* prædixit Michæas : « Et tu Bethlehem Ephrata, pan ulus es in millibus Juda : ex le mihi egredietur qui sit dominator in Israel ; el egressus ejus ab initio, a diebus æternitatis. » * Jesus autem eo in oppido esi naius.5

309. Ingressus triumphalis Messiie in Hierosolymitanam urbem a Zacharia descriptus est : « Exulta salis, tilia Sion, jubila, filia Jerusalem: Eccerex tuus veniet libi justus ct Salvatur : ipse pauper, el ascendens super asinam, et super pullum filium asin». ■ · Jesu urbem ingredicnle inter populi

(I) laaiæ, vii. II. (8) Isaias ix. c.

(5) Ita llcngslenbcrg Chrislology, p. 300. Bergier de puero sccum u vate adducto illud explicat t. S. cb. f. art. 5. § I. p. <43. alii de puero nasaluro ex vatis uxore.

(4) Micb. r. (8. Mal. ii. Luc. ii. (6, Zach. ix. V.

exiillnntis plausus, vaticinium est confirmatum.

510. Mansuetudo eximia Messim ab Isaia prædicia est : « Ecco servus meus, suscipiam cum : electus meus, complacuit sibi in illo anima mea : dedi Spiritum meum super eum : ct judicium gentibus proferet Non clamabit, neque accipiet personam , nec audietur vox ejus foris. Calamum quassatum non conteret, ct linum fumigans non oxlinguel : in veritate educet judicium. Non erit tristis, neque turbulentus, donec ponat in Icrra judicium ; et legem ejus insulae expcctahunt. » 1 Hæc Christo præclare convenire liquet.2

511. Singulae Christi ærumnæ a vatibus sacris sunt enuntiatae , tanta cum eventibus concordia , ul casui nequeat adseribi.

Ps. XL. 10. « Etenim homo pacis meæ in quo speravi ; qui edebal panes meos , magniticavil super me supplantationem. »

Zach. XI. 12. « Appenderunt rnercedem meam triginta argenteos. Et dixit Dominus ad me : Projice illud ad statuarium , decorum pretium, quo appretiatus sura ab eis.

Zach. XIII. 7. « Porcule pastorem, et dispergentur oves. »

Isaiæ LUI. 7. « Oblatus est quia ipse voluit, et non aperuit os suum ; sicut ovis ad occisionem ducetur , et quasi agnus coram tondente se obmutescet »

Isaiæ L. 6. « Corpus meum dedi percudentibus, et genas jncas vellentibus : faciem meam non averti ab increpantibus et conspuentibus in me. »

Thren. III. 30. « Dabit percudenti se maxillam , saturabitur opprobriis. »

Ps. II. 2. « Adstiternnt roges terre,' et principes convenerunt in unum, adversus Dominum , ct adversus Christum ejus. »

Ps.XXI 17.«Concilium malignantium obsedit me. Foderunt manus meas et pedes meos : dinumeraverunt omnia ossa mea. »

Is.LIII. 12. «Tradidit in mortem animam suam, et cum sceleratis reputatus est. ›

Ps. XXI. 7. « Ego autem sum vermis , et non horno : opprobrium hominum, et abjectio plebis Omnes videntes me , deriserunt me : locuti sunt labiis, ct moverunt caput. Speravit io Domino, eripiat eum : salvum faciat cum , quoniam vult eum. »

Ps. LXVIII. 22. « Dederunt in escam meam fel, et in siti mea potaverunt me aceto. »

Zach. XII. 10. « Aspicient ad me,quem confixerunt. »

Ps. XXI. 19. « Diviserunt sibi vestimenta mea , ct super vestem meam miserunt sortem. »

312. Patriarcharum do inferis liberatio ab Osce c. xiii. est prædicta « De manu mortis liberabo eos, de morte redimam eos ; ero mors tua , o mors! morsus tuus ero , inferne , » Zach. ix. « Tu quoque in sanguine testamenti tui emisisti vinctos tuos de lacu, in quo non est aqua. »

Christi resurrectio a Psalte enuntiata est. « Non derelinques animam meam in inferno, nec dabis sanctum tuum videre corruptionem. » Ps. xv. 10.

Plurima alia ad Christum , et Ecclesiam ab ipso fundandam perlinentia, passim in Veteri Testamento leguntur, quæ Novum exhibet impleta.δ

(4) Isaiæ xlii. I.

(i) Luc. it. 58. Mat. ii. Î0.

(3) Joannes !.. Hug. animadvertit Evangelium Matlhtei ideo præcipue scriptum ut Jesuin esse Messiam, impletis in eo vaticiniis, ostenderetur: <|uu pactu animi disponerentur ad doctrinam ejus ab evangelicis praeconibus suscipiendam : I)er lleweiss, das Jesus der Messias sey , war nur einlcitcnd und vorbereitend zu seiner Lebtc Sic mussten vont Lehrer nicht blos angelemt sie mussten eingcdacht seyn , und sein cigene Geinülh crfUlien. Er inusstc die Menschen ergreifen , crmalinen , xvainen , ermuntern ur.J beslralen : das war das »υα»ιλι»Γ.v, 11. Tim. iv. î. G. *Einleitung in die Schrifttn des Neuen Testaments* **° î. p. c. I. §. XXII.**

313. Hæc omnia jure adducuntur : « Eo ipso nimirum fortius atque firmius , quod ex manibus inimicorum tanta de Christo testimonia proferuntur ; in quibus ideo gentes quae credunt, nihil de illo ad tempus possunt putare confictum , quia in cis libris inveniunt Christum , quibus a tot sæculis serviunt qui crucifixerunt Christum , et quo3 in tanto apice auctoritatis habent qui quotidie blasphemant Christum. Si enim ab eis proferrentur prophétisé de Christo qui praedicant Christum , ab cis ipsis conficta· putarentur : nunc vero id exponit qui praedicat, quod recilat qui blasphemat. » *

Objectiones.

314. *Obj.* i. Testimonia pleraque pro arbitrio de Messia explicantur, eventibus interpretationem suggerentibus. Sic apud Isaiam c. vii. prædiclio filii ex puella brevi nascituri v. 5 ad partum virgineum post plura saecula, nulla prorsus verosimilitudine , refertur.

515. *Resp.* Judaeis ipsis vetustioribus exploratum erat plurima sacris libris contineri quibus Messiæ fala vel plane declarabantur, vel obscure adumbrabantur : proindeque in rebus gestis et dictis ca esse exquirenda; stepe enim quæ referebantur typum ct imaginem futurorum exhibebant. Minim igilur non est quaedam non videri directe respicere Messiam, quæ tamen nonnisi in illo plenam vim obtinent. Cæterum contra Deislas iis præsertim utimur testimoniis quæ manifesto Messiam spectant.Quod si aliquando admixta videantur aliis, animadvertendum Vales non historicos agere, seu concionalores. sed poetis magis assimilari, et Spiritu afflante divino extra se ferri, et ad alliora iis quæ primum aggressi fuerant tractanda assurgere.1

3lfi. Sunt nonnulli interpretes qui partum infantis ex prophetissa. Isai» uxore, c vii. enuntiatum putant; quorum tamen sententia verbis vatis haud convenit . mirum enim quoddam indicium pollicitus est ccelitus dandum , quod Virgo nn4yn puerum conciperet , qui Davidico solio in perpetuum insederet, quem Emmanuelem , imo Deum vocare non est veritus. Terram etiam suam appellavit : I- erit extensio alarum ejus » regis scilicet Assyriorum, « implens latitudinem terra tnœ, o Emmanuel. » * Hæc certe de Isaiæ filio nequeunt intelligi : nec de regis filio possunt explicari quæ c. ix. dicuntur. lpsa vis verborum cogit, nt puerum ex virgine natum Deum nobiscum agnoscamus : quod fassi sunt ipsi interpretes qui vaticinium filium Isaiæ directe respicere opinati sunt, typum illum et imaginem Messiæ habentes. ‘

417. *Obj.* 2. Ex testimoniis qaæ manifesto non respiciunt Messiam nullum derivari potest argumentum : nam verba facile accommodantur, orationis serie neglecta. Ma Paine.

218 *Resp.* Quotiescumque testimonia reperiunturadeo magnifica et sublimia, ul de eo ad quem videntur referri , verbi gr. Salomonem, Davidem, aliumve , nequeant explicari, in Messia , cujus fuerunt typi, ea implenda esse licet suspicari ; novimus enim , ex ipsa Judæorum traditione, eum fuisse vaticiniorum pracipuum scopum. Nec mirum vatem voluti a proposito discedere, extra se raptum ad altiora et remotiora : nam et poelæ lyrici œstre quodam efferuntur , el Spiritus Der arcana subito illapsu revelare eensen-

(I) Aug. contra Faustum I. ivi. c. *t.

(S) Card, do lj i Luzerne , Sur les prophéties, c. i. s. (0. p. 89. (3) Isaiæ viii. 8.

4) Vide llcngstcnbcrg , loco supra citato. Falso spondisse , quia etsi reges Achazum vicerint, *t prædam abstulerint, non tamen solio ipse dejectu» est. 11. Par. 2«. i—20. Adveniente Asayriornm rege, hi quoque magnam subierunt cladem.

dus est. Quæ autem de Messia explicantur adeo sunt aperta, ct eventibus similia, ut temere accommodata dicenda non sint.

519. *Obj.* 5. Doctores Judaici qui ante Josurn natum vaticiniis studuerunt, notionem longe diversam de Messia habuerunt ab illa quæ nunc obtinet: nam principem gloriosum et potentem eum sibi linxerunt : recens igitur vaticiniorum explicatio non est obvia.

320. Resp. Vaticinia ante eventum plerumque obscuritatem quamdam habent, quod divinitus cautum videtur, ne homines ad ea implenda moli censerentur. Cætcrum locum inquo Messias oriturus erat doctores Judaici agnoverunt, ex vaticiniorum auctoritate, proui liquet ex iis quæ Herodi sciscitanti responderunt. Quæ de regno terreno excogitarunt in magnificis prophetarum de Ecclesia Christi eloquiis fundari visa sunt, quæ eventu patuit ad imperium sublimius in animas referenda. Nec ignorarunt Messiam esse plurima passurum , quamvis non omnia plene intellexerint. Adeo quidem constabat veteribus Judæis Messiam passurum plurimas aerumnas, ut duos agnoverint , unum gloriosum , alium patientem. '

CAPUT X.

DE FIDE HISTORICA LIBRORUM NOVI TESTAMENTI.

521. Quum Christi res gestæ et doctrina maxime contineantur libris qui dicuntur Novi Testamenti, Evangeliis scilicet, Actis Apostolorum , et Litteris cum Apocalypsi, necesse est eos *authenticos* demonstrare , *integros* etiam ct *veraces,* ut illis constet humana sal. tem et historica fides. De plerisque libris qui a Christianis omnibus agnoscuntur nunc agimus, dilata quæstione de paucis qui a nonnullis in dubium olim vocati sunt.

§ I. *De authentia.*

Propositio 1.

Evangelia, Acta Apostolorum , cæterique libri Novi Testamenti ab authoribus quibus tribuuntur conscripti sunt.

322. *Prob.* 1. *Ex constanti Christianorum ab œvo /Ipostolico traditioni;* nec enim potuit ea apud omnes,vel picrosque , obtinere , nisi veritate niteretur. Profecto qui genuini non erant libri, slatim , vel brevi, rejecti sunt: hi e contra agniti sunt, et ad posteros summa cura , transmissi. Jam vero ex hujusmodi traditione omnium librorum aulhentia pendet, quin lot suffragatores ct testes, omnis gentis, generisque , aliquis liber prætcr hos habeat. Scriptores ævi Apostolici, Clemens Romanus, * Ignatius, Polycarpus plura retulerunt testimonia ex libris Novi Testamenti desumpta, quamvis auctorem siluerint, nec enim adhuc consuetudo inducta est citationis specialis. S. Justinus Martyr medio sæculo secundo testatur documenta Apostolorum legi in fidelium cœtibus una cum Prophetarum vaticiniis. 5 Irenæus meminit quatuor Evangeliorum et epistolarum plurimarum I). Pauli :4 sicul et Athenagoras et Clemens Alexan drinus (Tertullianus appellat» Ecclesias Apostolicas, apud quas ipsæ authentic» Apostolorum litleræ recitantur, sonantes vocem et repræsentantes faciem uniuscujusque. »s Recenset dein-

fl| Vide lettres d'un Rabbin converti parDrach, et llengstenberg, in Ps. tC, p. HI, et c. 4, p. W7.

(i| Clemens Horn. <., ad Cor. h i. v. i., cit. lest., ei lac. iv. 6. I. Pel. v. 5. «Deus enim, inquit, vuperbis, · etc. Citat etiam Clemens verba Christi relata apud MaUb. Vide Ep· §· «lvi·» »· ³· Laudat F.pisi. Pauli ad Corinth., et passim citat vel imitatur Ep. ad llebr.

(S) Apol. t, n. 07., p. 222., v·» rar ansareXur.

(4) Irenæus l. 111. adv. hær. c. v. vi., et passim.

(5) L. 3. de præs. c. 30.

ceps Corinthum, Thessalonicam, Ephesum, Romain, Ecclesias scilicet ad quas extant S. Pauli Epislolæ. Origenes, relatus ab Eusebio, quatuor recenset Evangelia tamquam in universa Dei Ecclesia admissa. *

523. *Prob.* 2. *Ex internis aulhenliœ notis:* ea quippe singulis libris continentur. quæ personis, tempori, loeisque conveniunt, singulique scriptoris characterem sibi impressum præseferunt. Minulæ adeo et accurata.· rerum et personarum descriptiones scriptorem, temporis æqualem, testem oculatum, vel saltem ab oculato teste edoctum, denotant. Quæ de Hierosolyma; excidio a Christo narrantur praedicta, antequam generatio illa deficeret adimplenda, haud dicuntur a scriptore jam re comprobata : quod tamen haud neglexisset si post eventum suam composuisset historiam. Linguae Hebraicae idiomata et stylus Hebraicus in libris illis se ubique produnt, unde liquet Judæos esse auctores. Ipsa styli humilitas homines litteris haud excultos, quales erant Apostoli, ostendit. Joannis tener animus, ad Christi frairumque amorem propensus, per omnia sua scripta, Petri auctoritas fervorque animi in suis epistolis, Pauli ardens studium, et fandi copia ubique apparet.

524 *Prob.* 3. *Ex Christiani nominis hostium confessione.* Celsus quippe qui secundo sæculo. scripsit, Porphyrius, Julianus, aliique nullam moverunt quaestionem de librorum Novi Testamenti authentia, sed potius ex illis plura laudarunt.

325. *Prob.* 4. *Ex fraudis difficultate.* Viventibus Apostolis fieri non potuit ut vulgarentur eorum nomine libri aliena manu compositi, quin fraus detegeretur ; ipsis vero e vita sublatis, difficili negotio reciperentur scripta quæ antea fideles omnino latuerant Id præserlim animadvertendum, plemsque epistolas Pauli ad quasdam Ecclesias vel ad Episcopos quosdam directas, occasione sumpta ex litteris ad ipsum missis. vel ex rebus quibusdam publice gestis : quo autem pacto fleri potuit, ut non reclamaretur, si nulke hujusmodi epistolae fuissent ab illis acccptæ ♦ Ipsa Evangelia in fidelium cujusdam regionis utilitatem præseriim scripta sunt, ad alios postea divulganda, testimonio de auctore roborata.

Objectiones.

320.0/y.l Libri illi apud Christicolas facile excepti sunt, nullo de auctoribus instituto examine. Horum igitur testimonium, tamquam de re sua, non est excipiendum.

327. *Resp.* Libri illi non adeo facile rccipcrenlur, si de auctore non constitisset; nam ardissimis legibus coercent cupiditates, nulliquc favent vitio, vel superstitioni : Deum autem in spiritu et veritate prædicant colendum. Præterea ex Ethnicis vel ex Judaica secla, ad sacra Christiana traducti sunt primi . fideles, qui proinde, ex adversariis facti discipuli, testimonium validissimum præbenl, dum libros illos agnoscunt quibus rei Christiana* summa continetur.

328 *Obj.*. 2 Ante Justinum nemo ex Christianis scriptoribus noscitur laudasse scripta Apostolica, quamvis eorum auctoritate scribentibus opus profecto esset.

329. *Resp.* Pauca sunt ante id (emporte scripla : abundant tamen testimoniis ex libris Novi Testamenti, quamvis adducantur nulla forma citationis præmissa, uti consuevit fieri, dum fontes omnibus innotescunt.

550. *Obj.* 3. Plurima divulgata sunt scripta nomine Apostolorum, quæ tamen eos non habuerunt auctores ; Evangelia etiam plurima exlitcrunt.

(I) Euseb. I. 6. Hist., Eccl. c. 33. Paleus praeclaro disserit de librorum Non Testamenti authenlia. *t'mk'ncei* **o**/(,'*SriXianilr* **Vol. I. Cb. IX.**

Quamvis igitur libri qui nunc Novo Testamento continentur, obtinuerint auctoritatem , progrediento tempore , lieri potest ut genuinus fœtus non sint Apostolorum , et Evangelistarum.

S3I. *Resp.* Non tot divulgata sunt scripta quot numerantur : idem enim Evangelium aliquando pluribus nominibus designatum est. Cœlerum ea ante secundum sæculum in lucem edita non videntur. Quidquid sit, constat etiam ea numquam apud Christianos plerosque obtinuisse fidem , quamvis nonnulli fuerint aliquando decepti. Inde autem liquet, non temere, sed re cognita , libros qui ad nos pervenerunt agnitos fuisse authenticos.

552. *Obj.* 4. Canon Scripturarum nonnisi mortuis Apostolis compositus est, anno circiter 117, ut picrisque videtur; facile igitur libros supposilitios potuit complecti.

335. *Resp.* Scripta Apostolica innotuerunt , antequam canone quodam includerentur. Ecclcsiæ ad quas sunt directa certam habuerunt eorum notitiam , quarum testimonio nixi sunt, qui ea in unum collegerunt : quo autem anno non constat.

354. *Obj.* 5. Falsœ decretales epislolæ , Isidoro fraudis artifice , vel patrono , nono sæculo conflclæ , per plura sæcula authenticae sunt habitæ. Simile quiddam de libris Novi Testamenti suspicari licet.

355. *Resp.* Nihil hujusmodi potest in suspicionem venire ; nam praesto sunt interna omniumsæculorum ab ævoApostolico certissima testimonia, et interna indicia ævum cl auclores plane exhibent. Isidorianæ fraudi deerant hæc subsidia, nec enim veterum testimonia , nec decretalium epistolarum materies originem antiquam vindicabant : sed quum genuinis plerumque scriptis, antiquiori præposilo nomine , Isidorus luisset usus, et dogmata consuetudinesque receptas sequeretur, homines facile decepit, quod alias, etiam rudiori sæculo, non potuit contingere.

§ II *Dc integritate.*

Integritas librorum Novi Testamenti jam erit vindicanda , cos scilicet nullo mendo graviori vitiatos ad nos pervenisse quales ab auctoribus prodierunt. De levioribus mendis quæ substantiam scriptorum non attingunt, quaestio non est.

Propositio 2.

Libri Novi Testamenti integri sunt

556. *Prob.* Ex antiquissimis quæ supersunt exemplaribus manuscriptis, numero pene infinito, qua· in substantia mire concordant ; ex versionibus antiquissimis, Syriaca, et Latina , quæ etiam Græco textui plerumque sunt consona; ct ex scriptis Patrum, vetustissimis a temporibus, in quibus passim laudantur testimonia , et dogmata , morum praecepta , res gestae Christi ct Apostolorum ita exhibentur, ac libris Evangelicis continentur. Id etiam inferendum foret ex summa reverentia qua Christifidelcs hos libros semper prosecuti sunt : nefas quippe pillassent aliquid in iis mutare. Pra*·terea quum in coetibus fidelium ubique terrarum legerentur, et a sacris praconibus in dogmatum confirmationem, vel morum regulam adhiberentur, nulla gravis mutatio fieri potuit ; statim enim patuisset vilium , omniumque provocassel detestationem. Ipsa quæ variis temporibus nata sunt inter Christianos sententiarum divortia, obici fuerunt validissimo, ne grave induceretur mendum: nam invigilabant omnes ne adversariis subsidium præslaretur indebitum , idcoque tantum nefas corruptorum codicum patefecissent.

Objectiones.

337. *Obj.* 1. Triginta millia variantium lectionum recenset Millius in editione Græca Novi Testamenti.

358 *Resp.* Pleraque varietates sunt minutissimæ, quæ sensum minime

nfllciunl : aliæ substantiam rerum haud attingunt : pauctc sunt omnino quæ graves haberi possunt ; adeo ul rerum gestarum ct dogmatum præcipuorum relatio integra plane sit.

339. *Obj. 2.* Patrum citationes sæpe ab hodierna lectione longe distant, vel nullatenus in codice Novi Testamenti inveniuntur.

310 *Resp.* Citationes plcræque mire conveniunt, adeo ut si libri ipsi præslo non forent, ex Patrum scriptis textus fere integer exurgeret. Quod autem nonnumquam varient, factum est vel ex memoria· lapsu , vel versionis, vel codicis quadam diversitate, quin tamen narrationis, vel testimoniorum substantia inde labefactetur. Citarunt etiam Patres quædam traditione celebrata, quæ codice non continebantur, vel sensum potius respexerunt quam verba. Sic illud testimonium : « probi nummularii estote ; » non repcrilur in Novo Testamento, quod tamen refert increpitum fuisse servum qui pecuniam domini sui non dederat fœneralori, cum usura utique recipiendam.

311. *Obj.* 5. Ultimum caput Marci dc resurrectione Christi in antiquis codicibus deerat, testaqtibus Gregorio Nysseno et Hieronymo; sudoris sanguinei relatio 1 desiderabatur, ct historia mulieris adulterae1 Graecis prorsus ignota erat. Denique versiculus celeberrimus I Joan. c. v. 7., a plerisque eruditis rejicitur.

342. *Resp.* De singulorum testimoniorum auctoritate nunc non agitur, sed de librorum integritate, quæ stabit, etsi pauca quædam casu, vel dolo, adjecta fuissent, ipsam narrationis substantiam haud attingentia. Cætcrum gravissima momenta rationum probant hæcnon adjecta, sed casu in quibusdam codicibus manuscripts omissa. Forsan quæ dc sudore Christi a S Luca relata sunt, et de adultera absoluta . palam legi non consueverunt, ne divinie Christi dignitati videretur detrahi. vel fræna laxarentur peccato, qua ratione contingere potuit ul in quibusdam dressent codicibus. Marci capitia ultimi para in uno tantum mamtscripto codice, qui ad nos pervenit, desideratur, qiii etiam alias deficit. Historia mulieris adullcræ, in 2R4 manuscriplis codicibus, et6 Evangelisteriis reperitur. ' De versiculo in epistola Joannis postea agendum erit. Hoc notandum, nihil in locis praedictis contineri, unde pendet evangelicæ historia· veritas.

345. *Obj.* 4. Sæpesæpius Christiano· sectæ sibi invicem exprobrarunt corruptos codices ad propria tuenda dogmata : quod et Celsus olim Christianis universis objecit.

344. *Resp.* Id aliquando lentatum a sectarum fautoribus, irrito tamen conatu : nam non potuerunt universos per orbem vitiare codices. Liberatus testatur Macedonium episcopum Constantinopolitanum tentasse textum D. Pauli corrumpere una vel altera littera mutata , quæ tamen occasio fuit ut in exilinm pelleretur. * Origencs etiam Celso olim respondit : « Non alios novi qui Evangclii contextum immutaverint, quam Marcionis, Valentini, fortassis ct Lucani sectatores. » ' Cætcrum, ut sæpius diximus, jam non agitur de uno alterove textu quo dogma aliquod firmetur, sed dc rebus gestis . et librorum substantia.

Propositio 3.

Evangelia, Actus Apostolorum, c:eterique libri Novi Testamenti summam et humanam et historicam merentur fidem.

545. *Prob.* Scriptores sunt simplices homines , nullam fraudis , doli, vel mendacii speciem pneseferentes , sed veritati, virtuti, pietati addicti. Stylo

(I) Luc. xxii. 44. < Joan viii. 3.
(1) Uloomlîeld in locum.
(4) Liberatus Rrcvier. c. ii.
(0) Origen. I. iit. contre Crltum.

omnis ftici experte, veritatis ipsius indice, res referunt. Nullum lucrum, commodumve, ex falsa narratione sibi potuerunt polliceri, sed potius plurimorum in se provocabant odium . ct persecutionem. Testes fuerunt oculati plerorumque quæ retulerunt Res miras prorsus, sed tamen oculis patentes , palam in templo, vel coram turba hominum, patratas narrant. In Judaea evulgata est Matthaei narratio, paucis annis post Christi mortem: aliaque scripta apud alios, locis lemporique salis propinquos. Judaei irrito conatu restiterunt, plurimis ex ipsis, cum magna Ethnicorum multitudine, rerum evidentiae cedentibus : quod maximo est argumento res relatas certissimo innotuisse testimonio. Quæ ex aliorum relatione narrant Marcus , Lucas , ct Paulus, ab oculatis derivata sunt testibus; et sæpcsæpius oculati historici, Matthaei scilicet, vel Joannis , testimonio roborantur.

Objectiones.

346. *Obj.* 1. Apostoli quum essent litterarum rudes, miraculi specie facile decepti, Christo adhæserunl ; posleaque narrarunt plurima ad asseclas sibi comparandos, et pecuniam.

547. *Resp.* Etsi daremus homines litteris parum excultos facile posse miraculi specie decipi, plurima tamen sunt in quibus nemo, quantumvis rudis, decipiatur. Cæcos slalim visum recuperare, mortuos resuscitari, panes in manibus suis multiplicatos, non potuit rudis homo , sui compos , sibi falso persuadere. Si de uno alterove miraculo ageretur, errorem suspicari forsan licuisset : quis autem credat homines plures , plurima temere putasse , se inspectantibus, facta, in quibus tamen dolus, vel ars subesset! Scientia nulla opus est ut multa miracula tamquam divina opera naluræ legibus prorsus contraria agnoscantur. Quod autem essent Apostoli tardi ad credendum potius quam creduli, ct fanatici, liquet cx tota narratione. Deceptos Igitur non licet cos existimare : deceptores quis pulabil? Assoclarum copiam vix poterant sperare homines dicendi copia haud pnestantes, nulla valentes potentia, commodum nullum vitae sectatoribus polliciturі. Vanæ gloriæ cupido eis certe non est tribuenda. Qua vero ratione pole* rant pecuniam cx falsis narrationihu, cxpcctare comparandam , quum vulgi praejudiciis adversarentur? Profecto, si demens consilium iniissent, fictis falsisque narrationibus conflandi sectam, vel comparandi pecuniam, alia fingere debuerunt magis grata humanis cupiditatibus. Præterca liquet narrationes Evangelicas, et scripta omnia Apostolica , ex occasione orta, locis et temporibus diversis, nullo proinde communi consilio , quum pre dicando potius quam scribendo, jam Christianam Ecclesiam diffudissent.

548. *Obj.* 2.1n suis narrationibus haud conveniunt Evangelistic : discordia autem testibus detrahit fidem, præserlim si de divina Religione eorum testimonio statuenda agatur. Sic genealogiam Christi exhibet Lucas ab ea quam præbct Matthaeus prorsus diversam Joannes dc Pascha a Christo celebrato ultima vice, ea narrat quæ cum aliorum Evangelislarum narrationibus nequeunt conciliari.

549. *Resp.* Dc rebus gestis Christi manifesta est Evangelislarum concordia , quamvis de quibusdam adjuncti» devioribus possit videri discrepanlia Jam vero ad historicam fidem iis vindicandam , salis est si in rerum sumina conveniant. Cælerum in ipsis levissimis adjunctis summam esse concordiam ostendunt Scripturarum interpretes, adeo ut ipsa narrationis varietas , quæ objicitur, Evangelislarum auctoritatem magis firmet; constat enim eos haud scripsisse communi ex consilio , nec suas composuisse historias, ut altera alteri subsidio foret. Genoa-

logiæ diversitas varie explicatur ; pic-risque placet Lucam Joseph! majores juxta legis ordinem recensere : censetur quippe Holi Illius lege, Jacobi ortu; defuncti enim absque prole frater filios , qui illius recensebantur , gignebat. Sic rem explicat Julius Africanus. * Heli el Jacob uterini dicuntur fratres, qui idcirco majores habent diversos quum patres fuerint diversi. Profecto cx tabulis publicis genealogiam ulramque extractam pro more Judxorum constat, nec difficultatem aliquam inde objectam Christianis novimus eo quo prodiit sæculo, quum facile error patuisset. Quæ de Pascha objiciuntur, salis diluuntur a sacris interpretibus. 2

530. *Obj.* 5 Lucas ait : » Exiit edictum a Cæsare Augusto ut describeretur universus orbis. Ilæc descriptio prima facta est a præside Syriæ Cyrino. » 5 De censu tamen hoc , anno Christi nati, silent omnino auctores profani, qui res ab Augusto gestas retulerunt : constat autem Gyrinum nonnisi 10 annis post obitum Herodis præfuisse Syriæ.

531. *Resp.* Inter profanos scriptores solus Dio accuratam Augusti scripsit historiam , cujus tamen pars ab anno Urbis conditæ 748 ad 758 intercidit. Affirmari igitur certo nequii censum illum non fuisse ab ipso relatum Profecto Justinus ♦ et Tertullianus 5 fidenter citarunt tabulas census in Romano servatas archivio. Cictcruni universi orbis nomine Judæa aliquando iplelligebatur, fames quippe temporibus Eliæ per universum orbem dicitur fuisse, · et Agabus prædixit famem pari verborum amplitudine. 7 Si hac ratione inlelligalur objectum testimonium , mirum non erit censum longinqui illius populi a Romanis scriptoribus haud esse notatum. Liquet Lucam nullam habuisse rationem dc rciisu illo verba faciendi prælcr rei veritatem , nec temere sese in ipso historia-limine facili refutationi expositurum. Quod autem adjungit, potest ita explicari ut descriptio hac prior sit alia celebriori quæ facta est Cyrino præside Syriæ.

35'2. *Obj.* 4. De c;ede puerorum, quam refort Matthæus, silet Josephus, sicut et cætcri omnes scriptores : de stella Magis visa, quæ tamen omnibus debuit esse manifesta. altum ubique silentium ; sicut et de sole, moriente Christo, obscurato.

333. *Resp.* Quamvis Josephus cædem puerorum, sicut ct plures alias res gestas tacuerit, Macrobius ethnicus scriptor quarti sæculi de Imperatore Augusto refert : « Cum audiisset, inter pueros , quos in Syria Herodes, rex Judxorum, intra bimatum jussit interfici , lilium quoque ejus occisum, ait : Melius est Herodis porcum esse quam filium. »8 Liquet Macrobium effatum illud Augusti ad infanticidium Bethlemiticum retulisse, quod ex profanis documentis eum didicisse verosimile est. Quamvis igitur daremus illud occasione cædis filiorum trium Herodis, quæ ante infanticidium evenerat. prolatum . uti nonnullis criticis placet, cædem tamen infantium innotuisse Macrobio constat. Cælerum infantes infra bimatum nati in oppidulo Bethlehem , ejusque finibus, non tanto fueruni numero quo vulgo habentur : quæ ratio forsan erat cur minus notaretur cædcs inter alia tyranni immania facinora. Mallhæum autem brevi post Christi mortem eam relaturum in ipsa Judæa, si revera non contigisset,nul-

Ii) Apud Euscb. I. t Ilist. Ecci. c. vii.
>i) Vide Bible de Vente I. xi. diss. sur ia dernière Pâque dc *J. C.*
(S) Lucæ ii. i. (4) Justinus M. in Λp. I.
(3) Teriullian. apologetic, *c.* **3,7. Ii-fe) I.uc® ir, X3.**
(J) Aci. ii, X8. Vide Réponses critique· I. ı . p. 130. 8) Macrobius I. II , c. t. Saturnalium.

tatenus est verosimile. Stellæ nomine apud Matthæuin eo loci intelligilur *mcleoron*, seu lucidum quoddam corpus in aere lerrre propinquo, quod stellæ formam intucnlibus exhibuit. De ea autem non adeo alium est silentium apud profanos, nam Chalcidius tertii sæculi philosophus, commentario suo in *Timœum* Platonis hæc inseruit : « Est quoque alia sanctior et venerabilior historia, quæ perhibet ortu stellæ cujusdam non morbos mortesque denunciatas, sed descensum Dei ad humanae conservationis rerumque mortalium gratiam ; quam stellam cum nocturno itinere inspexissent Chaldaeorum sapientes viri, quaesiisse dicuntur recentem ortum Dei, repertaque illa majestate puerili, veneratos esse , et vota tanto Deo convenientia nuncupasse, » Alieno tamen testimonio opus non est, quum Matthaeus , aequalis temporum scriptor , referat Magorum ea occasione· Hierosolyma adventum, sacerdotum scribarumque concilium, jubente Herode, habitum , aliaque, quæ nemo , quantumvis perfricatae frontis, ausus fuisset affirmare, si nihil tale evenisset. Solis obscuratio anno quo Christus mortuus est, notata est a Phlegonte, Hadriani liberto , in Chronico Olympiadum. « Quarto anno CCII. Olympiadis magna et excellens inter omnes quæ ante eam acciderant, defectio solis facta est. Dies hora sexta ita in tenebrosam noctem versus, utstellæ in cœlo visae sint, terræque motus in Bithynia Nicaeae urbis multas aedes subververit. » ' Tertullianus et Lucianus Antiochenus martyr paganos ad tabularia ct publica instrumenta in eorum archiviis servata remiserunt. 14 Eusebius testatur eam in Ethnicorum commentariis suo tempore referri.5

554. *Obj.* 5. Fuga in Ægyptum cædis occasione contigisse dicitur : constat autem puerum post quadraginta dies ad templum delatum , el deinceps Nazareth degisse, testante Luca, xxii.3.

355. *Resp.* Ex compendiaria narrandi ratione quam servant sacri scriptores plura silentio perlranseuntcs, oritur hæc difficultas. Purificatio jam facta videtur ante Magorum adventum, de reditu autem ad breve tempus ad Bethlehem, quod quinque tantum militaribus passuum distabat Hierosolymis , et de fuga in Ægyptum tacuit Lucas, diuturnum in oppido Nazareth habitaculum designaturus. 4 Sunt tamen qui putant purificationis dies adimpletos in Magorum adventu, et puerum ad templum statim delatum, ad oppidum Nazareth deinceps transferendum :jussum voro de fuga Josepho jam Nazarcthi consistenti datum.' Sunt denique qui Mariam haud présentasse filium ante reditum ex Ægypto existimant; obstabat scilicet Herodis metus et jussio divina ne statuto a lege adesset tempore.

556. *Obj.* 6. Res ab Evangclislis relatæ adeo publicae, debuerunt a scriptoribus Judaicis adnotari , imo ab Ethnicis : earum enim fama longo lateque se diffudisset ; nullum autem apud Judaicos auctores carum vestigium reperire csL : quod enim apud Josephum repcriiur,a Christiano adjectum plane est.

557. *Resp.* Duo tantum sunt scriplores Judaici qui illo vixerunt tempore, Philo, ct Flavius Josephus Quum ille extra Judæam vixerit, el philosophum potius quam historicum agat, cujus opera pleraque præccdunt Christi el Apostolorum tempora , silentium ejus non esi mirandum. Josephi autem testimonium in omnibus ejus codicibus habetur, cl stylo toti operi congruo. Laudarunt illud olim Eusebius, Hiero-

(I) Lib. xiii. (i) Tertul. apol. c. Îl.
(I, Eusebius Chron. I. viii.
(4) Rosenmuller in Mallh.
(5) Bible de Veneo.

nymtis, Rtiflnus, Isldorua Pelusiota · adeo ut ante xvi. sæculiim non fuerit in dubium revocatum, Osiandro vel Fabro primum quaestionem de eo movente. Sic autem se habet : « Fuit hoc tempore Jesus vir sapiens, si tamen virum illum oportet dicere ; erat enim mirabilium operum effector, et plurimos quidem ex Judaeis, plurimos etiam cx gentilibus ad sc pertraxit. Hic erat Christus ; cumque cum a primoribus gentis suae accusatum Pilatus ad mortem damnasset, ab eo diligendo non abstinuerunt, qui primum coeperant; nam post tertium diem redivivus ipsis apparuit, cum divini vates hæc aliaquc quanplurima admiranda de eo prodixissent. Neque ad hanc diem defecit denominatum ab eo Christianorum genus. » 1

538. Crocos ct Romanos scriptores de rebus gestis in Judæa vix loqui mirum non est : non enim plerumque res Judaicas magni faciebant, nec ea quæ civiles motus armorumquç clangorem secum haud ferebant suis facile inserebant commentariis. Doctrina per triennium turbis tradita, etsi miris confirmata operibus, vix poterat ad eorum devenire notitiam, vel magni momenti videri : ipsaque Christi mors, nonnisi rei supplicium habebatur. Nullus quidem superest historicus Gracus primi vel secundi sæculi, qui de Judæa scripserit,sed Arrianus Alexandri Magni retulit gesta, Appianus imperii provinciarum historiam scribens, nullam Judææ fecit mentionem. De Christi morte, mirisque gestis retulit Pilatus, ad Tiberium scripta narratione, quæ Imperatorem adeo movit ut Christum inter deos recensere voluerit, uti antistites ethnicos alloquens fidenter affirmavit Tertullianus. (3) Justinus quoque acta Pilati de miris Christi operibus appellavit. » Lampridius de Alexandro Severo scripsit quod Christum cum Abrahamo et Orpheo domestico in templo coluerit. * el dr Hadriano, quod templa in singulis civitatibus Christo quum erigenda vellet, prohibitum fuisse ab cis, qui consulentes sacra rcperenmt omnes Christianos futuros et templa reliqua deserenda 8 Celebris etiam est Plinii junioris ad Trajanum de Chrislicolis epistola. ·

359. *Obj.* 7. Assensus eorum qui Christianam amplexi sunt tidem, non potest firmare res ab Evangeiislis cafterisque scriptoribus Novi Testamenti relatas : plerique enim erant homines plebeii, litterarum ignari, qui, nullo instituto examine, libris ipsis nec lectis nec visis, turbae credentium sese adjunxerunt : doctis plerisque sapienlibusque narrationes tamquam fictas rejicientibus.

560. *Resp.* Quamvis inter primos Christianos « non multi nobiles, non multi sapientes, non multi potentes » forent, fuerunt tamen Lucas medicus. Paulus, aliique, etiam ex domoCæsaris, ct secundo sæculo Justinus philosophus, cum plurimis aliis genere ct ingenio prostantibus. Ex illis qui discipulos Christi sese non sunt professi, plurimi fuerunt rerum evidentia convicti, qui tamen dilexerunt gloriam hominum magis quam Dei. Quod autem nec ipsum vulgus lemere crediderit rebus gestis ab Evangeiislis relatis liquet, quum praejudiciis eorum ct cupiditatibus adversaretur iis nixa doctrina ; quapropter plebs ubique in Christianos sæviebat, etiam quum quiescerent imperii principes el magistratus. Nihil porro interest eos scri-

(I) Joseph. 1. xviii. Anliq. c. 4.
(I) Trrlull. Apol. c. 0.
(3) Relato vaticinio de omni miraculorum pe. nere a Christo patrando, subjungit Justinus : « iri ri ravr* ■ r·» ·»« Πιιιιι ΠιΛβΓ» «vr» LiarJI. » Apol. I. 3. § 48. (4) I.impridiui io vita Alei.
(3) Ibidem. (0) Lib. i. Epiai. M.

pia legisse, vol ros relatas nuribus excepisse : constat quippe fidem quam pnestahant præconibus iis niti gestis. Incredulitas autem aliorum facile intelligitur ex praejudiciis, cupiditatibus, gloria; amore orta : vix enim ullum instituerunt rerum veritatis examen homines steculo penitus dediti.

CAPIT XI

RE MIRACULIS CHRISTI ET APOSTOLORUM.

Propositio.

Miracula a Christo et Apostolis patrata revelationem ab ipso factam divinam probant.

561. *Prob.* Christi miracula fuerunt splendidissima : imperavit veniis, et super aquas maris ambulavit : ciccum natum visu donavit : surdis auditum, mulis loquelam, simplici tactu, vel verbo tantum prolato, dedit : omnis generis morbos pro arbitrio suo, etiam procul consistens, sanavit : mortuos vitae restituit, ipsum etiam qui quatuor dies in sepulchro foetidus jacuerat Fuerunt maximo numero, uti patet ex Evangelistarum historia, qui tamen non omnia recensuerunt : tot enim sunt ab ipso peracta ut nullus iis narrandis finis foret, uti animadvertit Joannes. Palam coram magna hominum multitudine pleraque sunt facta, etiam inimicis adslantibus, qui omnem quterebanl occasionem ea in dubium revocandi ; sed rerum evidentia coacti ca agnoverunt, principi daemoniorum ea ausi tribuere. Sic arida manus, Christo tangente, succum recuperavit vitalem et motum, murmurantibus Judaeis quod sabbato curatus sit homo. Panes in solitudine, tot millibus hominum collectis, multiplicati sunt. Viduae filii cadaver elatum erat, magna caterva comitante. Examini subjecta indubia visa sunt, etsi vellent maxime judices ca denegare. Sic caecus natus, jam videns, coram Synagoga beneficium sibi collatum agnovit, parentibus etiam cæcilatem ejus priorem teslantibus. Patrata sunt in Christi missionis a Deo Patre probationem : proinde Deus certissi mum testimonium Christo, ejusque doclrinæ, perhibuisse dicendus est. « Si mihi non vultis credere, » in quiebal Christus « operibus credite,ut cognoscatis et credatis, quia Pater in me est, et ego in Patre. ‥ 1

562. Assensus plurimorum c Judæis qui Christum magistrum secuti sunt, veritatem miraculorum ostendit, quam ejus hostes, qui numquam facta ipsa verosimili aliqua ratione impugnarunt, agnovisse existimandi sunt : magicæ quidem arti vel nomini ineffabili Dei, clam c templo sublato, mira illa opera consueverunt tribuere. * Sic Celsus, Porphyrius, Hierocles, Julianus, veteres illi Christi hostes, gestorum veritatem in quæslione non posuerunt; quapropter Religionis vindices in refellenda eorum assertione quod magica facta sint arte, maxime sunl occupati.3

363. Apostolorum miracula liquet fuisse splendidissima; claudos subito sanatos, ægrolos ipsa umbra Petri sanitati slatim restitutos, mortuos ad vitam revocatos. Publica fuerunt etiam, et examini primorum subjecta nulla verosimili ratione potuerunt infirmari. In doclrinæ confirmationem peracta, tot habuerunt testes, quot ad Christi fidem ex Judæis, et Ethnicis traducti sunt.

Objectiones.

364. *Obj.* 1. Si miracula patrata fuissent, Judæi omnes vel picrique Christum agnovissent.

363. *Hesp.* Obstabat præjudicium de

(<) Joann. i. 38.
i° Vide tract. Sanhedrin. Tboledot Jéshau iri Talmud cit. a Urach, p. 78. not. 57. Lettre d un Rabbin converti. (5) Vide Huet. Dem. Ev. prop. ii.

lerrcno regno, cujus nullam spem cis pnebuil Christus. Eorum autem incredulitas rerum gestarum vim non infirmat; nec enim instituto examine professi sunt testimoniis idoneis ea haud probari, vel consuetum rerum ordinem haud excedere; sed potius ea agnoverunt, quamvis dæmoniacæ tribuerunt opera* : dicebant quippe : « In Beelzebub , principe dæmoniorum , ejicit dæmonia. » 1 « Quid facimus quia hic homo multa signa facit? »'

300. *Obj.* 2. Eo tempore mira, arte vel scientia naturali facta , facile divina habebantur, omnia quippe Angelorum bonorum vel malorum opera fieri censebantur; quapropter de dæmonihns corpora habitantibus lit frequens ab Evangclistis sermo, quos etiam porcos invasisse et in mare impulisse narrant, nullo certe divinæ majestatis et bonitatis indicio.

36". *Resp.* Quæcumque fuerit hominum persuasio , nemo sui compos dicet mortuos ad vitam revocari absque divina ope. Hæc aliaque hujusmodi aut ficta falsaque sint nccesse est, aut divinæ virtutis certissima indicia. Igitur nihil conficient Deistæ, unum alterumve miraculum in dubium revocando , quamdiu Lazari quatriduani suscitatio, vilaque diu producta, et juvenis viduae filii, cum aliis divinæ potenliæ operibus, coram turba hominum factis, manebunt inconcussae veritatis. Cæterum quæ inerat Judæis Angelicæ vel dæmoniacæ operæ persuasio non statim superstitio est habenda: si enim in spectabili hoc mundo tanta sit diversitas, tanlusque rerum nexus, quid mirum si spiritus sint boni vel nequam, qui quamdam in res visibiles, hominesque exerceant potentiam? Dæmontim corpora possidentium certissima indicia ab Evangclistis relata sunt, quæ vividæ tribuere imaginationi , vel populari credulitati , hominis est qui suae indulge! phantasiae , rerum documentis non salis perpensis. Quod autem dæmonibus in porcorum gregem ingredi sit permissum, summo consilio facium esi, ut manifesto hoc prodigio Saddueaeorum, negantium spiritus dari nequam, error confutaretur, et Gerasenorum patefieret affectus mundanus, jiorcos divin® veritati anteponentium ; rogabant enim Christum ut discederet : * qua· aptissima est plurimorum imago.

368. *Obj* 5. Christus caecorum quos dicitur visu donasse linivit oculos, muli tetigit linguam , aridam manum porrigendam jussit ; quapropter industriam quamdam et artem in sanando potius quam virtutem divinam mirari licet

369. *Resp.* Quæ fecit Christus nullam cum eventibus habuerunt proportionem ; nec enim salivae cum pulvere admixtio, vel digitus auri insertus , vel linguae manusve tactus, caecitatem , surditatem vel aliud naturale vilium potuit tollere. Paralytici sanatio solo Christi verbo, ad probandam eam quam sibi vindicabat remitiendi peccata potestatem facta est : «Surge, tolle grabalum tuum et ambula. '› Vinum ex aqua, ne quidem voce prolata, est facium: multiplicati sunt panes, sola benedictione : sanatus est centurioni' puer, e longinquo; aliaque plurima facta sunt miracula , nullo adhibito subsidio.

370. *Obj.* 4. Christus miracula non fecit ad fidem doclrinæ sute conciliandam , sed e contra ea recusavit facere, quando de ea statuenda agebatur. Sic postulantibus signum e cœlo ut crederent, noluit morem gerere, sicut nec provocantibus ut e cruce descenderet. Porro sæpe jussit ne vulgarentur miracula , quæ essent maxime vulganda , si in doclrinæ confirmationem facta , examen severum potuissent sustinere.

(I) Luc. xi. 10. (i) Joan. xi. 17. '3) Lue. vili.-V.

371. *Resp.* Liquet paralyticum vires recuperasse nt potestas remittendi peccata vindicaretur, ct Patrem coelestem a Christo rogatum ut glorificaret Filium, vocem emisisse c cœlo, qua missio ejus divinaque auctoritas plano est confirmata. Sic quærcnti Jonnni per discipulos utrum Messias esset, claudis membrorum usum recuperantibus, leprosis mundatis, mortuis vit® restitutis, respondit Servator. Ipsa quæ fecit opera sæpius allegavit, tamipiam manifestissimas doctrinæ probationes : « opera enim quæ dedit mihi Pator, ut perficiam ea, ipsa opera quæ ego facio, testimonium perbibent de me, quia P?tcr misit me. n ' Quod autem lentantibus cum noluerit coeleste dare signum, quale postulabant, jure factum est; nec enim iis debuit gratificari , qui salutem haud cupiebant, sed occasionem blasphemiæ Innuit tamen maximum signum iis postea dandum , scilicet ipsius a mortuis resurrectionem. * Noluit c cruce descendere , ejus enim morte redimendum eral humanum genus, sed in cruce lixus ea dedit coelestis originis indicia, quæ cum terræ motu, solis obscuratione , aliisque prodigiis conjuncta , centurioni aliisque persuaserunt cum Filium esse Dei. Quod autem vetuerit divulgari miracula quædam, nulla examinis severioris formidine contigit, sed ne videretur gloriam aucupari ; « Ego (inquiebal) non quaero gloriam ineam. » s

572. *Obj.* 5. Mythi quibus consueverunt veteres morum tradere documenta , vitia exhibere odio, virtutem amori, occasionem forsan dedere scriptoribus Novi Testamenti miraculorum texendi narrationem. Sic Magdalena septimi dæmonibus liberata dicitur, tot quippe vitiis obnoxia fuerat.

575. *Resp.* Nullam mythorum formam præseferunl narrationes Evangelicæ , sed historic® plane sunt Quis enim non sentit se rem gestam legere, dum puellam suscitatam legit , principis filium sanatum, ct alia quamplurima! Quod autem Magdalena fuerit villis inquinata, non adeo constat, ut liberationem ejus a dæmonibus de viliis curatis liceat explicare : sunt enim qui eam omnino distinguendam putant a muliere illa peccatrice, quam Dominus pccnitentcm solvit peccatis. Quidquid de hac criticorum sententia sil, pleraque miracula ita enarrantur, ui nullatenus possint ad mythos reduci.

CAPUT XII.

DE RESURRECTIONE CHRISTI.

374. Præ omnibus Christi Domini miraculis elucet ejus a morte resurrectio , quam ipse etiam in suæ divinitatis testimonium allegavit, adversariis postulantibus signum c cœlo: « generatio mala et adultera signum quærit, et signum non dabitur ei, nisi signum Jome prophetæ. Sicut enim foil Jonas in ventre ceti tribus diebus, el tribus noctibus : sic erit Filius hominis in corde terræ tribus diebus et tribus noctibus. » * Omni studio conati sunt Deistæ validissimum hoc argumentum infirmare, sed irrito prorsus conatu: tot enim firmata est testimoniis resurrectio, ul si de ea dubitandum sil. dc certitudine ex hominum testimoniis derivata prorsus actum sit.

Propositio.

Christus revera a mortuis tertia die resurrexit.

375. *Prob.* Apostolorum concordi testimonio, qui cum visum , manibus a se attrectatum affirmant, et cum illo plurima per quadraginta dies habita colloquia, cibo etiam degustato. Jam vero vel decepti sunt Apostoli vana quadam imagine, vel ex industria lotam

(I) Joan. ». SC. (i) Mal- »vi. 4.

(S' Joan. viii. 30. (4) Mat. *ii. 30.

de Christo redivivo narrationem conIlnxcrunt Eos deceptos non licet suspicari, nec enim undecim homines poterant sibi illudere, credendo se non semel, vel iterum, sed sæpesæpius Christum vidisse, audiisse, palpasse ejus vulnera, aliaque certissima indicia habuisse eum præsentem adesse. Mendacii igitur artifices fuerint necesse est, si veritas non constet. Quis autem credet mendacium hujusmodi confictum a rudioribus hominibus, quum Christi morte res videretur desperata, ct fabula principum plebisque in se odium, perseculioncmque esset provocatura? Profecto nulla lucri, nulla honoris species, nulla felicis successus spes affulgebat, sed dirissimae calamitates impendebant. Pugnat cum omni mentis humante lege, ut gratis et cum tanto sui periculo tingatur mendacium a pluribus hominibus : qui collecti iu unum, eia se invicem disjuncti, per totum vitae reliquum tempus constanter perseverent, suppliciorum cruciatu nequaquam movendi. Deceptores profecto utilitate, gloria, aliave humana ratione fingunt quæ suis favent consiliis, ct facile sibi haud constare inveniuntur, et maxime praecavent ne detrimentum capiant. Non ita Apostoli, qui, soli veritati studentes, mortem nihili faciunt; ut sileamus de gravitate, integritate, viriutumque omnium corona quibus effulserunt. Testimoniis his qui Udem non putat tribuendam, vini omnem testimoniorum, fidemque omnem humanam subvenit

370. Adjuncta rerum maxime firmant Aposlolicum testimonium : nam Hierosolymis, paucis post Christi mortem diebus, affirmarunt publice, adslanLibus Judæorum pluribus millibus, Christum esse redivivum, idque saltem tribus millibus eorum persuaserunt. Jam vero facile erat mendacium delegere si subesset. Post mortem Christum sepulchro conditum constat, apposiloaque custodes. Si intra triduum haud resurrexisset, milites testimonium de corpore custodito tulissent. Intra id leniporis nemo potuit corpus subtrahere, militibus vigilantibus; (pios dormiisse omnes simul nemo putabit qui Romanorum noverit disciplinam militarem, quamvis nec dormientibus subripi potuerit corpus saxeo sepulchro conditum, orique apposito saxo immani, sigillo munito. Mendacium igitur patuisset, vel corpore monstrato, vel militum aliorumve testimonio allato. Seposita igitur narratione Evaogelica, ex ipsa Christi resurrectionis affirmatione, quam nullo idoneo poterant refellere Judæi testimonio, liquet eam veram esse et indubitatam.

577. Accedit Pauli testimonium, qui se vidisse Christum, cumque etiam quingentis hominibus visum affirmat, quorum aliqui superstites erant quum scriberet.1 ipse hostis quum fuisset, ad lidem adductus nonnisi rerum evidentia censendus est; nec testimonium hoc præbuisse, nisi plenissime edoctus. Quis autem censebit quingentos testes deceptos, vel fraudis artifices? ut nihil dicamus dc ipso Paulo, qui omni exceptione major merito est habendus.

578. Judæorum praesertim conversio, quibus alta voce prædicarunt Apostoli Christum suscitatum a mortuis, certissimo est argumento rem fuisse plane exploratam : avitam enim Religionem, quæ divinam sanctionem et originem habuit, deserere, ut sese crucifixi hominis profiterentur discipulos, minime ausi fuissent, nisi resurrectio certissime constitisset. Ipsa quæ brevi secuta est Christianae Religionis per orbem diffusio, ea tamquam cardine nixa est; nam aiebat ipse Paulus : « Si Christus non resurrexit, inanis

esi ergo prædicalio nostra , inanis est et fides vestra. » · « Si enim non resurrexit, sed mortuus manet, quomodo in nomine ejus Apostoli signa fecerunt? At non fecere miracula? Quomodo ergo gens nostra constitit? Non enim huic veritati obsistent,neque pugnabunt conIra ea quæ sub conspectum cadunt. »'

Objectiones.

579.0/»;. I. lpsa Christi resurrectio a mortuis a nullo oculato teste relata est : cum quidem redivivum, minime autem resurgentem conspexisse dicunlur mulieres et Apostoli ; et quidem specie adeo diversa et variata, ut nonnumquam hortulanus, nonnumquam spectrum, nonnumquam viator ignotus videretur. Certum igitur eorum non est habendum testimonium.

580. *Resp.* Quum custodes soli adstarent sepulchro, nemo alius potuit de ipsa resurrectione ferre leslimonium; hiantem auro corrupti sunl a Judæorum proceribus , ul se dormienlibus ablatum affirmarent corpus; quod narrat Malthæus, cujus relatio ni esset vera, explosa fuisset. Procul dubio adducti fuissent milites coram publicis tribunalibus ad fabulam dissipandam, si quid afferendum habuissent ad Apostolorum de redivivo Christo testimonium infirmandum. Negativa haec et indirecta probatio ex silentio Judæorum, vel irrito conatu, magnam habet vim : constat enim, ipsis falenlibus,5 Christum sepulchro traditum , appositant custodiam , vacuum post triduum inventum sepulchrum, cl diffusum de resurrectione rumorem, quin salis verosimili rei relatione fraudem detexerinl. Qui igitur testantur se Christum redivivum vidisse, resurrectionem profecto indubiam reddunt; qui enim mortuus esi, et in sepulchro dies fere dtios latuerat, non potuit vivus videri : cortissimis indiciis etiam exhibitis, nisi ad vitam rcdiissel. Quod pertinet ad species varias quas induit, facile fuit se celare minima etiam vestis varietate, vel agendi ratione, quum mulieres et Apostoli de eo redivivo nil cogitarent; cælcrum manifestum sui dedit indiCium. Maria consueto vocis sono appellala , pane fracto pro moro suo, vel prout ultimam post camam fecerat, et Apostolis omnibus sevidendi palpandi* que facta copia.

381. *Obj.* 2. Syncopen potius quam mortem Christus passus est ; sanguis enim a latere cadaveris fluere haud potuit. Igitur in sepulchro latens inter exhalationes opobalsamicas , sensim sine sensu ad se rediit, cl occasionem evasionis nactus, se redivivum pluribus persuasit.

582. *Resp.* Spiritum quidem iradidoral Christus , cruciatus scilicet animi, qui sudoris sanguinei fuerat occasio, virgis facta percussio , crucifixio alite* que gravissimæ quas passus est terumnæ mortem induxerunt. Nec fidem excedit quod paulopost animæ egressum sanguis e corde transfixo lancea fluxerit una cum lympha ex pericardio Lentus cl grumosus hujusmodi fluxus plerumque est ; quapropter praeter natur<e cursum consuetum , sanguinem et aquam ex Christi latere fluxisse fatemur. Cæterum si vita jam penitus extincta non fuisset, gravissimo inflicto vulnere adeo amplo, ulThomæ manum inserere licuerit, cor ipsum percussum ct mortem certissime illatam dicendum esl.Sepulchri autem aer occlusus, et aromatum odor suffocationem semimortuo, potius quam vires integras al-

ti) 1 Cor. v. 14.

l,t), In Acia Apost. hom. 1. S. CnarsosToavs : "VV i» i>>« H.... >> r i, r? üs/xari âvrev »ï àrrsaraXu 7>μιια iirciaTn, ; ἀλλ' «vx tirsi»T*i 7·μiια', ir8r «v» vvrirr· ri r« ·μiπρ«>; iv ▮)·ccj» >αi wplr riirt' ἀ>τιvτ·1ι>τaι , oὖ»

(l) vus .r„d 1.1. canin c.tam,« Agobarduni : a de Judaicis superstitionibus, el lib. AU?' TNH/MV

tulissent. Censet medicus Oulielmus Stroudo mortem Christi ex animi agone accidisse. Dei Patris sibi præscntis sensu quodammodo subtracto : quam pœnam hominum causa amplexus est, quamvis alioquin ab ca abhorreret. Hinc factum censet ut cor voluti dirumperetur, corpusculis sanguineis extra ruentibus. * Quæ igitur confingunt increduli omni destituuntur specie veri, cl manifesto pugnant cum singulis narrationum Evangelicarum adjunctis. *

585. *Obj.* 5. Vel nulla omnino apposita est sepulchro custodia, ideoque erat Apostolis copia cadaver occultandi, vel jam subductum erat antequam custodes apponerentur, vel iis post rerum motum, omnemque fraudis occasionem ablatam , recedentibus, Apostoli corpus asportaverunt Inde sparsus rumor de eo redivivo, qui tamen hostibus suis numquam se prcebuit videndum.

58-1. *Resp.* Appositam osse custodiam retulit Matthaeus in Judæa, mendacii facile arguendus, si nihil hujusmodi esset factum. Quis autem credet milites , aliosve, nullam adhibuisse diligentiam , ut noscerent utrum corpus sepulchro revera conderetur ? vel recessisse ante triduum saltem expletum, si nihil intra illud tempus evenisset? Non sine summo consilio contigit ut ante 1res dies expletos resurrexerit Christus, inde enim magis liquet nullam dari Judaeis ansam aliquod effugium de corpore postea sublato excogitandi. Quod autem Christus sese hostibus non pnebucrit videndum , mirum non est, post tot enim divinæ potentiæ opera nihil deerat ad eorum revincendam incredulitatem ; ideoque decuit ut testibus fidelibus sese exhiberet.

585 *Obj* I Magna est testimoniorum de Christi resurrectione discrepantia de tempore, utrum vespere sabbati. vel ante solis ortum, vel orto jam sole; de Angelorum numero : unum enim quis, duos alter refert visos; Christus autem obviam se præbuisse mulieribus dicitur, vel uni Magdalonæ se manifestasse, magna cum adjunctorum varietate; et Apostoli ipsi varia ratione adeuntes sepulchrum exhibentur.

586. *Resp.* Hæc omnia jamdiu conciliata sunt ab interpretibus. ' Cæterum dere gesta quum agatur, difficultates de quibusdam ejus adjunctis nequeunt rem ipsam reddere incertam : quapropter certissimo testimonio de Christo undecim Apostolis simul viso, cl deinceps Thomæ cum illis, et quingentis etiam fratribus, fidendum foret, quidquid esset de unius allcriusve Angeli a muliere inspiciente sepulchrum conspecti , vel de aliis minutioribus narrationis circumstantiis. Ipsa difficultas quæ occurrit in iis ita componendis, ut ordo pateat, singulaque sibi invicem cohærcant, probat narrationes nullo dolo communive consilio compositas : quapropter veritas rei ipsius liquet.

587 *Obj.* 5. Non salis probata visa est ipsis Apostolis resurrectio : nam mulieres se vidisse Christum, vel Angelos, referentes, putabant delirare, et præ gaudio non credebant, ipso eis coram astante.

588. *Resp.* Hæc ostendunt Apostolos non fuisse proclives ad testimonium de Christo redivivo excipiendum , ■ nondum enim sciebant Scripturam, quia oportebat eum a mortuis resurgere. I '

(I) A Treatise on the physical cause of the death of Christ, by William Stroude M. I).

(1) **Vide** *Carali Frid. Gruners « Commentationem Antiquariam Medicam de Jem Christi morte vera, non simulata. » Halte* **I8U5** ; **et Il'uemen'r** *Lectures : Led.* **V.**

(S) Vide Ilesicbium Ilierosol. de resur. Christ,. O. I*, tom. II. Auctarii sub Grcgorii XysMni η» mine laudatum : Gilberlum West eliotn >n Obtc,, in hist, ct prob, resur. Christi.

(4) Joan. U. 8.

Quæ Christus protulerat do fatura sui resurrectione, se scilicet templum corporis sui intra triduum iterum ædificaluruni, ipsis adeo obscura visa sunt, ut spem dc eo redivivo conspiciendo vix fecerint, etsi adversariis melum quemdam dc fraude hac occasione concinnanda injecerint. Res adeo ultra spem , quamvis votis suis certe gratissima, eos summo cumulavit gaudio, vixque sibi persuadere poterant tanto se frui beneficio, quamvis praesentem viderent, audirent vocem , contrectarent manus. Quum igitur, dubitatione deposita, post plurima praesentite Christi manifestissima argumenta . certo affirmarim eum revera a mortuis resurrexisse, nihil est quod possit eorum testimonii vim infirmare; non enim phantasia? obsecundarunt, nec praeconceptæ spei, sed inviti fere et reluctantes, rei evidentiae cesserunt. Hac ratione Thomte incredulitas maxime nobis profuit.

589. *Obj.* 6. Unum tantum diem latuit in sepulchro Christus : vaticinium proinde dc tribus diebus et noctibus in eo non est impletum.

590. *Resp.* Mos fuit Hebraeis diem ea ratione indicare ut dies clnox diceretur, * et inchoatus ita pariter designabatur. Sic fratres Joseph! 1res dies career! mancipati dicuntur, quamvis tertio die educti. s Jam vero Christus ante vesperam diei Veneris scpultus, nonnisi die solis illucescente surrexit, proinde 1res dies inchoatos jacuit, qui, pro more recepto, 1res dies et 1res noctes recensentur.

591. *Obj.* 7. Tota illa Resurrectionis narratio mythum sapii, vim scilicet quam Christus in suis recuperavit, qua iterum floruit ejus disciplina , indicat.

592. *Resp.* Non ita quidem narrantur mythi, nec consueverunt plurcs auctoros, rebus referendis ex professo vacantos , mythos suis inserere historiis, nullo dato indicio. Quisquis legcrii Evangelistarum dc resurrectione relationem , statim rem gestam intelligit.

CAPUT XIII.

DE VATICINIIS CHHISTI.

Propositio.

Vaticinia a Christo prolata manifesto sunt divina.

595 *Prob.* Praeclarum Christi vaticinium fuit portas inferi numquam pravalituras contra Ecclesiam in Petro fundandam ; mens tantum futurorum prascia potuit vim illam ineluctabilem, qua omnes hostium comprimerentur impetus, praedicere 5 Ad finem usque mundi se Apostolis docentibus et baptizantibus adfuturum promisil, cui omnium saeculorum arcana patent. Evangelium loto orbo praedicatum iri, et mulieris quæ pedes suos unxit pietatem ubique praedicandam ait. Veritatem comprobat eventus, quo et scientia et potentia divina manifesto ostenditur : nam ea omnia non potuerunt naturali lumino certe cognosci, nec ope humana ad effectum perduci. Omnia videbantur adversa , adeo ut verosimile esset brevi Christum ejusque discipulos dissipandos.

594. Quæ dc sua passione, morte, et resurrectione saepius praedixit Christus, praescientiam humana longe superiorem ostendunt. Singula recensuit qua* esset passurus, seseque Iriduo redivivum fore enuntiavit : imo sua potestate resurrecturum : « potestatem habeo iterum sumendi eam, » * animam, scilicet, quam morte deposuisse visurus erat. Quis hæc dicere potuisset el implere, nisi divino illustratus lumine, divina suffultus potentia ?

(I) I.ichlfoot llor æ Eeb. I.ips. 1684, ad c. xii. v. 40. Mal. (i) (kn. ilii. 17. 18.

(5) Vide Chrysoslomum , hotn. 55.
(4) Joan. i. 18.

593. Prædixil etiam Chnslus HierojOlyma esse evertenda, et singula quæ præccdcrcnt et sequerentur, magna cum diligentia, descripsit, ut liquet comparanti historiam a Jusepho conscriptam cum Evangclicis vaticiniis.

Objectiones.

390. *Obj.* 1. Quæ de Ecclesiæ vi insuperabili dixit Christus, jactantiam, seu saltem magnam fiduciam, minime vero certam scientiam indicant.

397. *Resp.* Nulla est jactanliæ umbra, sed certa promissio, quæ scientiam summam el potestatem denotat. Quæ ipse largiturus esset Peiro privilegia, quæque Ecclesiæ,supra ipsum fundatae, vis foret invicta, Christus perspicuis tradidit verbis, se vade dato. Nec semel, sed iterum, postquam Apostolis omnibus mandaverat, ut per gentes universas prædicarcnl Evangelium, se illis perpetuo adfulurum sancte pollicitus est. Non igitur jactantis more, nec conjiciendo, sed plena cx scientia locutus est; el quidem iis in rerum adjunctis in quibus nulla humana spes falgobat promissi excquendi: nam Petrus cæterique debiles omnino crani, Christi hostes potentes, nec ullum subsidium præsto erat quo Ecclesia extrueretur, firma adeo ac munita contra terrenas omnes potestates, ipsaque inferorum claustra.

398. *Obj.* 2. Quæ de Chrisli cruciatibus, morte, el resurrcclionc ab ipso referuntur prædicta, nonnisi post eventum scripto sunt consignata, et suspicioni subjacent, quum nec ipsi Apostoli antea ea intellexerint.

399. *Resp.* Nulla est ratio suspicandi aliquid in iis vaticiniis immutatum, ul accommodarentur eventibus: gravitas quippe simplicilasquc narrationis quid dolo licium excludit; ul nil interim dicatur de probitate aliisque dotibus scriptorum, cætenxque quibus jam veracem historiam Evangelkam p obavimus. Quod autem Apostoli non plene intellexerint quæ de his robus dixerat Christus, factum csl cx eo quod plerique nec ærumnas gravissimas, nec corpus resuscitandum, ullatenus cogitaverint: proinde quæ dicebantur obscura videbantur, eventu deinceps illustrata. Cælcrum Petrus saltem intellexit eum de cruciatibus el morte loqui, nam dicebat: « Absil a te. Domine. » 1

400. *Obj.* 5 Dc mundi ruina explicant pleriquc quæ ad Hierosolymorum eversionem referunt alii, adeo ut ambigua sil vaticinii illius interpretatio: nullum proinde certum potest inde derivari argumentum.

401. *Resp.* Non est prophetis insuetum duos eventus, quorum unus sit alterius typus et imago, uno includere vaticinio, quod semel ad litteram, uti aiunt, impletum, splendidius el perfectius deinceps iterum impleatur. De proxime futuris eventibus Chrislum loqui liquet cx eo quod subjunxit: «Arnen, dico vobis, quoniam non præteribil generatio hæc, donec omnia fiant. » 1 Jam vero vaticinia evoniu rerum confirmata, intra illud temporis spatium constat. « Audituri » inquit) « estis prælia el opiniones prxliorum. r 3 Eral autem illud tempus, teste Tacito, « opimum casibus, atrox praeliis, discors seditionibus, ipsa etiam pace sævum. » ' In Judæa adeo omnia bellis civilibus et seditionibus implebantur, ul ultra ducenta hominum millia periisse ivslimentur. Magna etiam Judæorum strages in agro Alexandrino facta est. 3 k Fames valida » juxta Chrisli prophetiam, erat tum in Judæa, ° tum in Italia.Prior sub Claudio universum orbem est populata, ' altera

(l) Mal. ivi. It. (i) l.uc. Ili. 5t.
(S) Mat. xxiv. 0.
(4) Tacit, hiat. l. i. *c. i.*
(C) Vide Juicphum dc Bello Juda co l. ii. c. iviii. n. a.
(6) Avi. *i. Joioph. Fl. Arch. l. u. e. li.
/7 Teelibus Suetonio et Dione in Claudio; el Tacil. an. l. liii. c. IX

sub Nerone perierunt Romæ triginta hominum millia : 1 tertia etiam secuta est anno 60 terte vulgaris. * Terræmolus prædiclus evenit, nam Tacitus ³ct Plinius* Siciliam, Campaniam, Calabriam , Macedoniam , Achajam, lerræmotu concussas, subversasque tradunt. Terroribus *e coelo* portentisque , (juro praedixit Christus, s respondit Taciti narratio : « visa· per noctem concurrere acies, rutilantia arma , ct subito nubium igne collucere templum, expansæ repente delubri fores, claudita major humana vox excedere deos : simul ingens motus excedentium- » 6 Apostolorum ærumnas a Christo clare annunciatas Judæi manifesto adimpleverunt : « Persequenlur tradentes in synagogas ct custodias. » 7 Stephaniis , Petrus, Joannes, Jacobus, Paulus, cæterique plurima passi sunt, coram Synagoga judicio se sistere coacti, et mancipati carccribus. Obsidio plane inusitata, scilicet muris contra ipsos muros urbis a Tito in orbem extrudis, prædicla est satisdare : « Circumdabunt te inimici tui vallo, n8 Montes fuerunt perfugium Christifidelibus, divino magistri monito obsecutis :9 ad oppidum nempe Pollam in montana regione se contulerunt.10 Obsessus populus fame, peste , cædibusque fuit absumptus , adeo ul, teste Josepho,11 intra paucos obsidionis dies , sexaginla millia cadavera elala sini, ipsæque maires suis lactentibus puerulis vescerentur : v:e merito idcirco nutrientibus prædiclum. Undecies centena hominum millia durante obsidione desiderata sunt, et nonaginta millia abducta. Claudius idolum in templum inferri jubendo, implevit quod de abominanda re in loco sancto statuenda fuerat enuntiatum , et zelotes, eum sceleribus pluribus inquinando , si quid prophetia» dccsscl, impleverunt. 11 Quod si illis vaticiniis quædam admixta sint, qua· vix possint Hierosolymitana? obsidioni accommodari , et majorem adhuc cladem , orbis scilicet ipsius ruinam,designare videantur, mirum videri non debet ea simul conjungi quæ magnum inter se habent nexum , ciilamitates scilicet illius temporis imaginem quamdam præbeni malorum quæ mundi finem præccdent Illud quidem præclarum divinæ præscicnliæ indicium|esi, quod haec vaticinia ante eversa Hierosolyma relata sint.

CAPUT XIV.

DE INTERNA EVIDENTIA CHRISTIANA REVELATIONIS.

Propositio.

Christianae doclrinæ excellentia cl sanctitas divinam ejus originem ostendit.

402. *Prob.* Ea jure optimo censetur divinitus tradita doctrina, quæ sublimior quum sit humano omni cogitato, mores tamen humanos perfectissime instituit, hominesque ad virtutem omnem ct sanctitatem informat : talis est doctrina Christiana ; merito igitur habetur divina.

405. Quæ de Deo divinisque mysteriis tradidit Christus, necessario fugiunt mentis humanae aciem : intellectus quippe hominis, virium adeo tenuium, non potest divinam metiri naturam vel divina explorare consilia. Cætcrum ipsa mysteriorum altitudo majestatem

(1) Suetonius in Nerone.
(2) Tacit. Ann. I. xvi. c. 13.
(3) Idem. hist. I. 1. c. 8.
(4) Plin. Ilisl. nat I. ii. c. 84. alias 86.
(5) Luc. ni. II. (g) **Tacit. Hist. I. v. c. 15.**
(*) Luc. ni. 12. (8) Ibid. xix. 43. (u) Mat. xxiv. 16.
(10) Euacb. hist. I. iii. S.
(11) Joseph, de bel. Jud. I. vii.
(12) Pleraque de rebus gestis quibus vaticinium Christi impletum est mutuati sumus ex Throlo gia P. Joannie Perrone S. J. vol. I. c. iv, prop. I. n. 218. Adnot. 1. Adivimus tamen Josephum- Vide etiam Paley , *Evidences of Christianity ,* **vol. ii. p. ii. cb. 1.**

sapiontiamque Numinis commendat • Non enim cogitationes meæ, cogitationes vestra· : neque viae veslræ, viæ meæ, dicit Dominus. Quia sicut exaltantur coeli a terra, sic exaltalæ sunt viæ meæ a viis vestris, ct cogitationes meæ a cogitationibus vestris. » · Hinc cogitanti de arcanis Dei consiliis, qua· revelatione ejus innotuerunt, occurrunt Apostoli verba sapientia! et veritatis plena : « O altitudo divitiarum sapientis et scientiae Dei ! quam incomprehensibilia sunt judicia ejus, ct investigabiles viæ ejus! »'

404. Perfectio doctrime Christianae ineo elucet quod omnia hominis explicet munia quibus erga Deum perfungi debet, erga alios quoque : easque tradat leges quibus, cupiditatibus domitis, caro spiritui subdatur, et dignitas humana servetur. Uniuscujusque bealitudo, et omnium in societatem coalescentium utilitas, ex servata doctrina Christi derivaretur. Quæ igitur et singulorum necessitatibus consulit, et universorum etiam utilitati, ex Deo, omnium bonorum fonte , merito censetur derivata. Dei perfectiones, quæ a Christo nobis propositæ sunt, obsequium, amorem, omnemque humanum affectum ad se attrahunt. Pater enim est, benigno amore complectens filios, quibus ælernas sedes paravit. Ejus providentia ad omnes pertingit, quin aliquos deserat qui suae fidunt bonitati : lilia quippe agri vestit decore, volucres cudi pascit : quanto magis homines ad imaginem suam conditos ? Præmia obsequentibus impertitur ; pœnas rebellibus, pro summa sua æquitale, irrogat: eaque pollet omnium scientia qua ct cordis arcana suo pateant conspectui. Ex benignitate ejus cl clementia fit, ut impii etiam suis interim fruaniur beneficiis, pœnas deinceps, si cos scelerum haud pœnituerit, luiluri ælernas.

405. Pietas divina erga homines maxime elucet in Incarnationis mysterio: sic enim Deus mundum dilexisse perhibetur , ut Filium suum unigenitum daret ad humanas maculas ejus sanguine cluendas. Quæ instituit Christus, redemptionis fructibus nos repleturus, summam munificentiam et misericordiam produnt.

406. Munia quæ Religio Christiana homini injungit Deo persolvenda, summo rerum omnium arbitro et auctori conveniunt : csl quippe spiritu et veritate colendus , quum Spiritus sit perfectissimus. Ei revelanti credendum est loto mentis obsequio : præcipienli est obediendum : omnesque cordis affectus ci dicandi sunt.

407. Homines Christiane edocti universos complectuntur sincera dilectione ; sic enim praecipit Paler supremus. Omnia igitur beneficenliæ officia sunt erga se invicem persolvenda. Injuriæ quas forsan aliquis tulerit, condonandae sunt, Christi ad exemplum, qui hostibus sævienlibus veniam a Patre precatus est.

408. Unusquisque suæ nature dignitatem æslimare discit ex Christianae Religionis principiis, nam ad imaginem Dei se novit conditum, ct ad gloriam cœleslem in Dei visione assequendam. Se autem regere, suas mnderari cupiditates , easque exercere virtutes arduas ct sublimes, quæ viam ad bcaliludinem ælcrnam parant, solus novit qui Christi iinbulus est doctrina. Disciplina adeo sancta et sublimis, quæ philosophorum omnium documenta legesque omnes humanas longo intervallo excedit, Deum habeat auctorem nccesse est.

409. Pulchre et vere Augustinus Ecclesiam alloquitur :« Merito, Ecclesia Catholica, mater Christianorum verissima , non solum ipsum Deum, cujus adeptio vita est beatissima, purissime

(O Isaiæ |y, e.

(8) Rom. |f , S3.

atque castissime colendum prædicas, nullqin nobis adorandam creaturam inducens cui servire jubeamur; et ab illa incorrupta et inviolabili ælernilate, cui soli homo subjiciendus est, cui soli rationalis anima cohaerendo non misera est, excludens omne quod facium est, quod obnoxium commutationi, quod subditum tempori; neque confundens quod aeternitas, quod veritas, quod denique pax ipsa distinguit, nec rursum separans quod majestas una conjungit: sed etiam proximi dilectionem atque caritatem ita complecteris, ut variorum morborum quibus pro peccatis suis anima? aegrotant, omnis apud te medicina præpollcat. Tu pueriliter pueros, fortiter Juvenes, quiete senos, prout cujusque non corporis tantum, sed et animi telas est, exerces ac doces. Tu feminas viris suis non ad explendam libidinem, sed ad propagandam prolem, ct ad rei familiaris societatem, casta et fideli obedicnlia subjicis. Tu viros conjugibus, non ad illudendum imbecilliorem sexum, sed sinceri amoris legibus præficis. Tu parentibus filios libera quadam servitute subjungis, parentes tiliis pia dominatione præponis. Tu fratribus fratres religionis vinculo firmiore atque ardiore quam sanguinis nectis. Tu omnem generis propinquitatem et afllnitatis necessitudinem, servatis natura? voluntatisque nexibus, mutua caritate constringis. Tu dominis servos, non tam conditionis necessitate, quam officii dilectione doces adbærcre. Tu dominos servis summi Dei communis Domini consideratione placabiles, et ad consulendum quam coercendum propensiores facis. Tu cives civibus, gentes gentibus, ct prorsus homines primorum parentum recordatione, non societate tantum, sed quadam etiam fraternitate conjungis. Doces reges prospicere populis, mones populos se subdere regibus. Quibus honor debe» lur, quibus affectus quibus reverentia, quibus limor, quibus consolatio, quibus admonitio, quibus cohortatio, quibus disciplina, quibus objurgatio, quibus supplicium, sedulo doces; ostendens quemadmodum et non omnibus omnia, et omnibus caritas, et nulli debeatur injuria. » 1

410. Sanctio quam Religio Christiani suis tribuit legibus divinam carum originem etiam denotat : est enim summa, qualis decet Ens infinitum, cujus ullio nullo fine continebitur, munificentia etiam ad sæcula perpétua exercebitur

Objectiones.

iff. *Obj.* I. Christiana doctrina hominis captivat intellectum, volunt» lemque tot astringit vinculis, ut homo abjectus, timidus, et ex Sacerdotum nutu totus pendens vilæ muneribus plerisque ineptus reperialur.

412. *Resp.* Illa intellectus captivitas in Christi obsequium minime infirmat ingenii vires, quas dirigit potius et regit Lumen fidei de rebus divinitus traditis affulget scrutanti natur» arcana, ne titubet et labatur: qui enim sibi relicti omnia investigant, in gravissimos plerumque ruunt errores, dum volunt explicare quomodo omnia primum sint orta, vel quo lento rerum progressu huc devenerint. Morum regulae hominem, dum ligant, liberum efficiunt. suis enim discit dominari cupiditatibus, et rationem sequi ducem, Religione suprema magistra Fuerunt profecto omni ævo, sunlque hodiernis temporibus qui fidelissimi ei integerrimi Christi discipuli studuerint esse, ingenio tamen sublimi et exculto, animi etiam robore invicto. Nullum est vilæ munus quod non obierint summa cum laude homines vere Christiani, fide et moribus utique commendati. Pulchre Augustinus : « Qui doctrinam

(I)De Mor.Ec. Cat. 1.1. c. xxx. p.708.v. I.cd.Vcn.

Christi adversam dicunt cssc rcipubhcæ, dcnl exercitum lalem quales doctrina Christi cssc milites jussit; dent tales provinciales , tales maritos, tales conjuges , tales parentes , tales filios , (ales dominos, tale:·» servos, tales reges, tales judices, tales denique debitorum ipsius fisci redditores ct exactores, quales esse prxeepit doctrina Christiana , ct audeant eam dicere adversam esse reipublicæ, immo vero non dubitent eam confiteri magnam , si obtemperetur, salutem esse reipublicæ. › 1

415. *Obj.* 2. Tota disciplina Christiana eo tendit ut homines a Societate civili avocentur, tristem austcramque vitam degant, ct summam virtutem in paupertate otiosa , caelibatu , macerationibus corporis, aliisque natura, bono publico , hominisque felicitati plane adversis

414. *Resp.* Disciplina Christiana , uti audivimus ex Augustino , tota versatur in hominibus ad omne munus vilæ exercendis. Quod si eximiæ laudi habeatur ab aliorum frequentia se subducere , ut divinis quis vacet meditationibus , mirum non debet videri , quum animi exercitationes cl dcliciæ longe præstent corporis laboribus vel voluptatibus, uti agnoverunt Ethnici ipsi, otium philosophorum tot cumulantes laudibus. Pericula quibus infirmiores quidam subjacent, faciunt ut probetur consilium in tutiorem locum se conferendi, nec enim procellis quassata navis facile est e portu solvenda. Nihil autem triste invenitur in disciplina Christiana : ipsi enim corporis cruciatus, quos subeunt nonnulli, priora ut eluant delicta, vel carnem rebellem ul comprimant, magnumanim:e levamen et gaudium ferunt. Falluntur qui putant in esu ct potu, et vestium luxu, vel sodalium ridentium frequentia felicitatem inveniri : sæpius enim aculeis invidia» agitantur, vel contumeliarum ; dum homo externis illis solatiis carens, animi gaudet tranquillitate. Virtus autem apud nos non habetur paupertas otiosa, sed ea animi dispositio qua diviliæ parvi fiunt, et studio, labore, omniqiie animi conatu cœlesles qiiærunlur thesauri. Cielibatus idcirco æslimalur, quod homo voluptatibus corporis renuntiat, ul liberiori affectu rebus vacet divinis. Inde autem profluunt magnæ ad alios utilitates ; qui enim famili® haud oncralur cura, potest egenis miscrisque omnibus suam facilius præstare operam. Tullius ipse dixit: « Ego, si quis, judices, hoc robore animi, atque hac indole virtutis ac continenti® fuit ut respueret omnes voluptates, omnemque vilæ suae cursum in labore corporis, atque in animi contentione conficeret, quem non quies, non remissio, non æqualium studia, non ludi, non convivia delectarent, nihil in vita expetendum putaret, nisi quod esset cum laude et cum dignitate conjunctum, hunc mea sententia divinis quibusdam bonis instructum, atque ornatum puto. »4

415. *Obj.* 3. Ex fructibus discipiin® præstanliacsl dignoscenda : liquet vero Christianas nationes, eas praserlim quæ Calholicæ sunt, esse exteris inferiores ingenio, doctrina, inceptis, rerumque conditione : alias quæ *civilizalionein* statuerunt, nulla habita Religionis ratione, ilorere et valescere. *Civilixalio* igitur recens magis emendavilmores, et bonum publicum promovit, quam adeo jactata doctrina Christiana.

410. *Resp.* Ex principiis ipsis, imprimis , de disciplina judicandum sicut et ex fructibus inde derivatis. Quæcumque opera haud pracipiuniur vel commendatur a Religione Christiana . non possunt inter fructus ejus recenseri; quae enim faciunt Christiani contra religionis dictamina, vitio eorum, non

Ep cmviii. ad MarccLinum n. IS.

(i) Pro Marco Cælio.

ipsi Religioni, sunt tribuenda. Pulcherrimos vereque divinos fructus produxit, in omni gente, vitiis pessimis sublatis, ipsaquo feros domuit moros, artes docuit colendas, litteris favit, el omnia quæ ad utilitatem ct felicitatem hominum spectant, summo promovit studio. Si qua sit gens Catholica, vel Christiana, aliis minus exculta minusve florens, causa aliis ex capitibus derivatur : nationes scilicet suas habent vices, civium vitio, vel summi rerum arbitri consilio. Cætcrum ubicumque Religionis principia haud coluntur, qui inductos est ordo, cl*civi lizatio, \il* aiunt, sola nixa ratione, hiimanisque legibus, fundamento divinas virtutis caret, et speciem non rei veritatem præseferl. Consueverunt rerum haud æqui æslimatorcs plurimas virtutes quæ absque ostentatione exercentur, nil æstimare, eaque jactare quæ magis spectant ædiflciorum vicorumque pulchritudinem, quam hominis rectam institutionem el felicitatem.

417. *Obj.* 4. De libertate civili actum est, ubicumque Christiana doctrina obtinuerit, nam potestatibus sublimioribus omnem animam vult subjici, et regem instar Dei colendum.

418. *Resp.* De forma regiminis civilis rei Christianæ vix interest, nam tota occupatur Ecclesia in veritate tradenda, et animabas disponendis ad salutem, nil de rebus terrenis solicita Ordinem quidem legitimum societatis servandum cupit, suamque idcirco sanctionem potestatibus tribuit, praecipiens , ut omnes non solum ad ultionem evitandam , sed etiam ad conscicntiæ satisfaciendum, cis se subdant. Quum omnes homines pares natura agnoscat, parique jure in re Religionis gaudere, nemini in alterum competere auctoritatem, nisi Deo quodammodo largiente, tradit. Hinc reges, magistralusquc omnes veretur, utpoleDcihac in parte ministros , quin tamen quidlibet eis licere existimet : nam justitiæ limites sancio servandos docet, ct salutem publicam supremam legem esse jubet.

419 *Obj. ii.* Christiana doctrina omnia subjicit sacerdotibus; nam ct puerorum institutionem el animarum regimen sibi vindicant, qua ratione ipsa etiam adyta domestica scrutantur, et omnia dirigunt, etiam principum consilia, eo prætexlu quod iitrum conveniant divinæ legi eorum sit judicare.

420. *Resp.* Sacerdotum est divinam exponere legem , animasque ejus ope in viam dirigere salutis. Debent idcirco invigilare ut juventus principiis fidei imbuatur, el ul omnes suos componam moros juxta Evangelii normam. Olerum spoule sua fideles eorum expetunt ministerium, et quæ intimius latent pandunl, judicium eorum de rebus agendis postulantes. Pulchre a propheta dictum est : « Labia enim Sacerdotis custodient scientiam , et legem requirent ex ore ejus , quia Angelus Domini exercituum est. » 1 Quod autem sacerdotale judicium omnia complectatur , quatenus utrum liceat quterilur, ex necessaria hominum Deo,et ejus legi subjectione oritur: inde tamen non sequitur omnia ab ipsis dirigenda: hbere enim sua munia obeunt lideles, in dubiis lanium rebus dc murum regula consilium exquirentes.

421. *Obj* G. Christiana doctrina c.v variis fontibus est derivata : pleraque quidem ex Judaeis desumpta sunt, alia ex Gentibus ipsis. Dogmata Trinitatis, Incarnationis, lapsus hominis, angelorum rebellionis, Baptismi etc., ab Indis, præceplum humilitatis, condonationis injuriarum a Sinensibus; alia a Persis cl Ægypliis sunt mutuata.

422 *Resp.* Christiana lex longe pneslal Mosaicæ, quam explicuit Christus cl ad perfectionem perduxit, ritibus veteribus sublatis, ct vidulum subii-

(I) Mal. ii, 7.

iniorum injuncto exercitio. Ab Indis, Sinensibus, Persis, Ægyptiis, Graecorum Philosophis, aliisvcextra Judæam nil potuit mutuari humanitus, nec enim præsto erant documenta. Quæ igitur tradidit nullo humano adminiculo nitebantur. I.ongc quidem distant obscure dicta, quæ sparsim in scriptis alienis inveniuntur, a Christianis dogmatibus, quibus tamen suffragantur, quatenus vestigium quoddam traditionis antiquae exhibent.

CAPUT XV.

DC JESU VITA ET MOBIBUS.

425. Cum doctrinæ Cbristianæ excellentia intime conjungitur auctoris vita moresque, de quibus specialiter agendum censemus. Plcrique Deistæ Christum sapientiæ el vidulum laude decorarunt, 1 negantes nihilominus quam tradidit doctrinam cœlitus revelalam esse, vel cum Filium Dei alio sensu dici quam quo cæleri homines justi. *

Propositio.

Mores integerrimi virtutesque quibus effulsit Jésus, divinam doctrinæ quam tradidit probant originem.

424. *Prob.* Quum Christus sæpius affirmaverit se quæcumque a Patre audivit cnarrare,3ct doctrinam quam tradidit suam non esse,4 sed ejus qui misit eum Patris, vel mendax, vel delusus imaginatione habendus est, vel doctrina divina est agnoscenda. Mendacem autem quis ex ipsis Deistis eum dicere audebit? Tota ejus vita, tanta simplicitate ab Evangclistis relata, cum veritatis tenacissimum docet, cui ut testimonium perhiberet, se in mundum venisse coram Pilato constanter declaravit. Deceptorem, impostoremque cum cogitare, qui sanctissima tradidit præcepta, ipsosque hostes provocavit ut si quid peccati in eo reperiasent, fidenter objicerent, absonum est; imo horret animus eum fraudis dolive arguere, quem sermonis simplicitate, operumque beneficentia insignem fuisse constat; perlransiit quippe benefaciendo et sanando omnes. Attamen si doctrina ejus cœlitus derivata non agnoscatur, id falso sa*pesæpius affirmasse, et mira operi dolose egisse ad eam veluti divinis sigillis firmandam, et Dei nomine ct auctoritate impie abusus censendus est : imo Deum blasphémasse dicendo : « Ego et Paler unum sumus, n s

425. Nec licet illum imaginatione abreptum habere : nec enim phantasia· vividioris ullum praebuit indicium : sed mira animi tranquillitate, et summa cum sapientia omnia protulit et egit. Profecto licei quisque sibi fingere posset sibi plura divinitus revelari, ægri animi somnia se proderent, quæ unico delusi hominis niterentur testimonio. Christus autem cohærentia inter se tradidit, nec suis tantum dictis exegit fidem, sed opera adduxit divina patrata virtute, indubia cœieslis doctrinæ argumenta.4

426. Accedit quod ab omni lucri cupidine, honoris, laudis, vel voluptatis, se exhibuerit alienum, contra impostorum morem. Pauper et humilis degit vitam, nullum habens certum domicilium, nec locum ubi caput reclinaret; ct quamvis eleemosynas ad sui sustentationem non dedignaretur recipere, eas tamen Judæ reliquit in marsupio servandas, haud ignarus cum, utpolc furem, eas in propriam utilitatem sæpius conversurum. Ab omni honore plerumque se alienum habuit: nam quum post multiplicatos

(I) a Nothing that is here said can apply, even with the most distant disrespect to the *real* character of Jesus Christ. He was a virtuous and an amiable man. The morality that he preached and practised was of the most benevolent hind. > Aga of Beason, part. I. p. 13. (<) lb. p. 15.

(3) Joan. viii. *0. (I) Ibid. vii. 16.

(>) Ibid. x. 30. (6) Ibid. XV. ti.

panes, miilliUitlo cum regem et prophetam «ignoscere vellet, in montem solus fugit. Quod «nutem Hierosolyma semel inter turbarum plausus ingressus sit, <nd prophetarum vaticinia implenda factum est, et ut manifestum et publicum foret testimonium Messim doles in eo agnitas. Cœlerum mitis et humilis, asino vehebatur, ct inter triumphi gaudia de civitatis excidio lions cogitabat, Laudis nulla flagrabat cupidine* nam eum Filium Dei condientibus injunxit, ut divinam ejus naturam non patefacerent, cosqup de ærumnis et morte, qugrn subiturus erat, allocutus est. Pluribus patratis prodigiis, vetuit ne cuiquam referrentur, eaque ipse numquam ostentavit, etsi aliquando ca in testimonium doctrinæ allegaverit. Quantum a voluptatis studio abhorruerit, ex lotii narratione liquet, cibum scilicet suum esse præserlim duxit Patris facere voluntatem ; et quamvis edere ct bibere, pro humana natura assumpta, non recusaverit, inio convivium peccatorum non sit dedignatus, nulli se dedit jucunditati, sed medici instar, ægrotis remedia salutis porrexit, pœnitentes venia solatus est.

427. Jpsn qua calumnias atroces, persecutionem , mortemque post plurimos cruciatus, pertulit, æquaniml·tas , invidam exhibens patientiam, ostendit nec imaginatione eum ludi, nec mendacia venditasse. Mens conscia recti apparet in ca animi serenitate qua discipulos commonuit, et eorum consuluit securitati, persecutores sustinuit, judicibus respondit, post silentium quo se de accusationibus iniquis haud solicilum demonstraverat. In crucem jam sublatus circumspicit, Matremque solatur, Discipulo dilecto ca commendata; pœnilcnli latroni paradisi gaudia pollicetur: Patrem pro hostibus precatur, ctpost vehementioris doloris edita indicia in ejtis manus suum commendat spiritum. Nullum quidem phantasia? excitat®, vel fraudis , in hujusmodi morte argumentum habetur. Merito igitur plures qui cnm viderunt cruci euflixnm ct moricnlem, cum Filium Dei agnoverunt. '

4-28. Liceat cum Paley insuper animadvertere impostorem populi Judaici de terreno Messiae regno praejudiciis obsecuturum , quorum Jésus nullam

(I) · Se peut il qu'un livre à la fois si sublime, et si simple (l'Evangile) soit l'ouvrage des hommes Y Se peut-il , que celui, dont il fait l'histoire, ne soit qu'un homme lui-mfme? Est-ce là le ton d'un ambitieux sectaire? Quelle douceur, quelle pureté dans scs mœurs, quelle grüce touchante dans ses instructions, quelle élévation dans scs maximes , quelle profonde sagesse dans ses discoure , quelle présence d'esprit, quelle finesse ct quelle justesse dans scs réponses , quel empire sur les passions ! Où est l'homme, où est le sage, qui sait agir, souffrir, et mourir sans faiblesse, et sans ostentation ? Quand l'lalon peint son juste imaginaire, couvert de tout l'opprobre du crime, ct digne de tous les prix de la vertu , il peint trait pour trait Jésus-Christ : la ressemblance est si frappante que presque tous les Pères l'ont sentie , cl il n'est pas possible de s'y tromper. Quels préjugés, quel aveuglement ne faut-il point avoir, pour oser comparer le fils de Sophionisque au fils de Mgrie ! Quelle distance de l'un à l'autre! Socrate mourant sans douleur, sans ignominie, soutint aisément, jusqu'au bout, son personnage; ct si cette facile mort n'eût honoré sa vie , on douterait si Socrate,avec tout son esprit, fût tout autre chose qu'un sophistc. Il inventa , dit-on , la morale ; d'autres avant lui l'avaient mise en pratique. Aristiae avait été juste , avant que Socrate eût dit ce que c'était que justice. Léonidas était morlpoursoa pays avant que Socrate eût fait un devoir d'si mer la patrie. Sparte était sobre , avant que S» craie eût loué la sobriété. Mais où Jésus avait-il pria Chez les siens celle morale élevée ct pur*, dont lui seul a donné les leçons el l'exemple?— La mort de Socrate philosophant tranquillement avec ses amis , est la plus douce qu'on puisse désirer. Celle de Jésus expirant dans les tour menls, injurié , raillé , maudit do tout un peuple, est la plus horrible , qu'on puisse craindre. So craie prenant la coupe empoisonnée bénit celui qui la lui présente , ct qui pleure. Jésus au milieu d'un supplice affreux , prie pour ses bourresur acharnés. Oui, si la vie et la mort de Socrate sont d'un sage , la vie ct la mort de Jésus Christ sont d'un Dieu. » Emile I. iv.

habuit rationem : cnlhuslaslom quoque iisdem quibus cæleri Judaii facile abripiendum. *

429. Præterea impostores asseclas sibi comparare student magnificis pollicitationibus. Christus e contra monuit Apostolos nihil illis in hac vita sperandum , sed contumelias, persecutiones , mortem inter cruciatus cos manere. Enthusiastic sua abrepti imaginatione omnia fausta ct gloriosa sibi suisque plerumque lingunt. Christus ærumnaset mortem prae oculis habuit, ct dc iis suos discipulos saepius edocuit. Patet igitur cum nec delusum fuisse , nec doli artificem : reliquum est ut divina ejus agnoscatur doctrina.

Objectiones.

450. *Obj.* 1. Tota Jesu vita pendet cx discipulorum lidc, qui perfectissimum virtutum exemplar exhibere voluerunt, quin rerum gestarum habeatur certitudo.

451. *Resp.* Qui scripserunt Christi vitam, litteris vel ingenio non admodum praestiterunt, nec ullum praebuerunt indicium se ficta narrare. Non ita confingunt homines, uti agnovit ipse Rousseau. Res plane gestas se legere quisque, intimo veluti animo, sentit, in Evangclio. De omni historica certitudine actum est, si dc Christi vita, prout in iis refertur, moveri possit dubitatio. Quam falso affirmaverit Paineus probabilitatis limites haud excedere relationem de Christo ' liquet, quiitn a scriptoribus aequalibus concinnata sit, et mirabili rerum conversione muniatur; nuinquam enim ab urbe condito alius aliquis eventus contigit qui in hominum sententias ct agendi rationem tantam induxerit mutationem. *Moralem hanc revolutionem* agnoscere, Christum tamen denegare, vel dubium habere, omnino repugnat.

43-2. *Obj.* 2. Jesus onthusiasta vl< detur : nam semel saltem ipsi ejus propinqui cum in furorem actum crediderunt, ' et virgae templo expulsis vendentibus columbas, eversis nummulariorum mensis, se zelo ardentem exhibuit. ♦

433. *Hcsp.* Vox ah Evangelista usurpata *ifyt·* non dementiam , sed vehementem animi commotionem indicat. Qui autem fuerint '·< non constat. Cæterum etsi concedatur nonnullos ex ejus propinquis eum delirare putasse, quum iis qui in eo absconditi erant divinæ sapientiæ thesauri non innotescerent, nil interest : nam ex concione in monte, el omnibus cjus sermonibus patet eum graviter, sapienter *i* moderate de omnibus disserere, ct tola sua vita summam animi aequitatem demonstrat. Quod autem vendentes c templo expulerit, eorum eversis mensis, zelum quo eum vates cecinerant flagraturum demonstrat, quin excitatae phantasiae sit argumento. Apud Judaeas judicium quod zeli vocabatur, viguit, omissa consueta judicandi forma : quapropter non ndeo gentis consuetudines praetergressus videtur , etsi alias libera ei foret potestas Patris sui templum violantes corripere. Nec tamen inflixisse plagas censendus est, sed veluti paratum se exhibuit, ut cis delicii injiceret sensum, qui pudore veluti correpti recesserunt.

434. *Obj.* 3. Jesus nec enthusiasta, nec impostor, videtur habendus, sed homo sagacissimus, qui homines universos ad Dei unius cultum ct recta morum principia revocare voluit. Divinam autem revelationem eo sensu affirmabat, quod nonnisi rationis, praeclari Dei doni, lumine ca quæ alios docere studebat didicerat; quapropter ct Deum Patrem suum speciali affectu vocabat. Nonnisi co mortuo secta quædam hominum cum colentium , cl su-

(I) Palcj's Evidences of Christianity , pari. 2 , C. 3. p. S79. (i) Ago of llcasun , p. IC.

is) Marc. iîi,SI.
(4) Ibid. xi. IX

pernaltiralia dogmata praedicantium conflata est. Ila fere Paineus.

435. *Resp.* Quæ Christus tradidit a Patre sc excepisse testatus est aliis speciali dono revelanda : « Nemo novit Filium nisi Pater : neque Patrem quis novit, nisi Filius, et cui voluerit Filius revelare. » * « Ego ex me ipso non sum locutus, sed qui misit me Paler ; ipse mihi mandatum dedit, quid dicam, ct quid loquar. » * Hæc certe dici non possent de iis quæ lumine naturali, ct philosophia; studio reperiuniur. Patrem vocavit Deum altiori prorsus sensu , unum enim se cum Patre dicit : « Qui videt me, videt et Patrem. » Si latiori sensu locutus fuisset, offensioni Judæis non fuisset, qui Patrem Deum vocare consueverunt : sed quum Filium Dei se prædicaret, etiam coram Pontificibus reus, blasphemiam prolatam exclamarant, quia scilicet se Deo aequalem faciebat. Quamvis autem eo in terris degente non in unum convenit ejus discipulorum multitudo, prædixil ipse Ecclesiam a se ædificandam, et Apostolis in mandatis dedit, doctrina et baptismo discipulos inter se communionis vinculo colligare, ulovibus ejus undequaque adductis, unum foret ovile sub uno pastore. Profecto mysteriorum fidem ipse exegit, dum de carne sua in cibum, sanguine in potum dando loculus, nec ipsos Apostolos secum voluit retinere, nisi declaratione per Petrum emissa eum vilæ æternæ verba habere.

CAPUT XVI.

DE PROPAGATIONE RELIGIONIS CHRISTIANÆ.

Propositio.

Ecclesiæ Christi propagatio velox per Orbem divinam ejus originem probat.

436. *Prob.* Ipsa doctrinæ Christianæ indoles maxime adversabatur ejus diffusioni : nam mysteriorum fidem injungit, ct cupiditates jubet coercendas. Salus in Crucifixi nomino praedicanda, cultus ipsi tribuendus,ab omni omnium sensu abhorrebat. Primi præcones rudes lilerarum ct humilius vit® genus sectantes, nec copia dicendi præstantes, minime idonei visi sunt, qui cæloris hominibus suaderent. Nulla aderant humana subsidia ; nec diviti» quibus compararentur asseclæ, ncc honores quibus allicerentur, nec potentia, qua cogerentur. Obstabant prceju-dicia altius mentibus insita erga avitam Religionem: Judæi quidem noverant suam legem divinitus per Moysen traditam , cultum etiam præscriptum : Ethnici vero a majoribus suis suas derivaram superstitiones, in quibus quotidiana consuetudine fuerunt confirmati, ut de vitiis quibus favebat idololatria interim sileamus. Obstabant vitia ipsa quamplurima quæ adeo grassabantur, quaeque homines haud idoneos coelesti illi disciplinae excipienda efficiebant. Obstabat etiam philosophia iis temporibus adeo exculta, quæ simplicitatem Evangelii respuebat. Qui hæc omnia perpenderit, fatebitur nullam humanam spem diffundendae Christianae Religionis, nullam verosimilcm rationem affulsisse. Constat autem eam brevi diffusam omnes occupasse terras, ipsas Judaismi et idololatriae sedes. Divinam igitur vim et potentiam miretur quis et adorei nccesse est.

437. « Si rem credibilem crediderunt, » inquit Augustinus, « videant quam sint stolidi, qui non credunt : si autem res incredibilis credita est, etiam hoc utique incredibile est, sic creditum esse, quod incredibile est. » « Ipse modus quo mundus credidit, si consideretur , incredibilior invenitur. Ineruditos liberalibus disciplinis, ct omnino , quantum ad istorum doctrinas attinet, impolitos , non peritos gram-

(1) M»U. xi.f7. (i) Joan. xii. 49. (û) Joan. xiv. 9.

malica, non armalos dialectica , non rhetorica inflatos , piscatores Christus cum retibus fidei ad mare hujus sæculi paucissimos misit, atque ita et ex omni genere tam multos pisces, ct tanto mirabiliores quanto rariores, etiam ipsos philosophos cepit. Si autem » ul verum est « paucis obscuris, minimis, indoctis eam *(ascensionem)* se vidisse dicentibus et scribentibus credidit mundus, cur pauci obstinatissimi qui remanserunt, ipsi mundo jam credenti adhuc usque non credunt? »1

45«. Re autem vera diffusam osse Religionem Christianam per orbem ipso Apostolorum tempore, liquet ex epistolis eorum ad fideles per Asiam minorem et Græciam dispersos, et Roma; etiam consistentes : constat quippe iis plerisquc in locis magnum jam fuisse eorum numerum. Ad Colossenses scribens Paulus de Evangelio ait: • Quod pervenit ad vos, sicut et in universo mundo est, et fructificat, ct crescit, sicut in vobis. » 2 Ad Romanos : « Fides vestra annuntiatur in universo mundo : »3 nec dubitat affirmare jam suo tempore impletum vaticinium Davidicum, de præconum Evangelicorum voce ad extremas terras perlata : « Numquid non audierunt? Et quidem in omnem terram exivit sonus eorum , et in fines orbis terne verba eorum. » ' Ait etiam quod : « ab Jerusalem per circuitum usque ad Illyricum repleverim Evangelium Christi. » 3

439 Ipsi Ethnici testantur magnam fuisse ubique Christifidelium multitudinem. Plinius ad Trajanum sub finem L sæculi scribit : « Visa est mihi res digna consultatione propter periclilantium nnmenim : mulli enim omnis ælatis, omnis ordinis, ulriusque sexus, etiam vocantur in periculum , et vocabuntur: non civitates tantum, sed vicos etiam atque agros, Christiana» superstitionis contagio pervagata est : prope jam desolata templa deorum et solemnia diu intermissa. » * Seneca scripsit : « Quum interim usque eo consuetudo convaluit sceleralissimæ gentis, ut per omnes jam terras recepta sit : victi victoribus leges dederunt. « 7

410. Non igitur exaggerarunt Christiani scriplores, qui Religionem per plcrasque gentes cognitas, etiam barbaras, secundo sæculo diffusam affirmarunt. Sic Justinus .Martyr probavit prophetiam Malachite non posse intelligi de Judæis quia ubique non reperiebantur, quum Christiani ubique essent, « nullam enim esse gentem sive Græcorum sive barbarorum—apud quos preces et eucharistiae non fiant Falri ct Creatori universorum per nomen crucifixi Jesu. » 8 S. Irenæus loquitur dc Ecclesia « et quidem in universum mundum disseminata. » Pulchre Tertullianus alloquitur Romanos antistites . « Hesterni sumus et vestra omnia implevimus, urbes, insulas, castra ipsa, palatium , senatum , forum ; sola vobis reliquimus templa. ° 9

•141. S. Chrysostomus animadvertit : « Itaque quando dicunt non facta fuisse miracula, tunc magis sese confundunt. Hoc enim maximum esset miraculum, si sine miraculis totus orbis accurrisset, a duodecim pauperibus et illileratis hominibus captus. Neque enim pecuniis, non verborum sapientia , non alio simili modo piscatores vice-

(11 Aug. de civ. Dei I. xxii. c. v.
(t) Col. i. 0. (3) nom. i. 8. (4) Ibid. x. 18.
I·) Ibid. xv. 10. (6) Lib. x. ep. 07.
11, Itelatus ab Aug. I. vi. dc civ. Dei c. xi. v. 36 inter fragmenta ex libris Senecio lom. iv. o. ed. recens. Duhkopf.
,aji txur liTr ra yir.r α·θυωχ«», i lirl Ελλη)i.r, lirt urimvr îκμΛΓî irfi:ray«i>ll9jUtrwr, ■ ijnin χα,>.Χμ»Λι>, ■ t» rmraiF «raiar» |K$»r tninvi, tr «ir μ· ŕ'Λ re ir.^uarsr r» rav|»«f$irr«r I· ;- tv/Ccii xai ivZapiriai re rarp« *»> wii.r. ru> ixur yirtrr^i. Just.dial, cum Tryph.J 117. ρ. vol. II. Ed.Wirceb.
(o) Terlul. Apoi. e. 37.

nint ; ut vcl inviti confiteantur divinam in illis esse virtutem : neque enim human» vires talia unquam facere potuerint. « · Augustinus etiam . « Si per Apostolos Christi,ut cis crederetur, resurrectionem atque ascensionem praedicantibus Christi, etiam ista miracula facta esse non credunt, hoc nobis unum grande miraculum sufficit, quod eam terrarum orbis sine ullis miraculis credidit. »*

Objectiones.

442. *Obj.* 1. Falso jactatur tanta Religionis Christianae diffusio, nam pauci fuerunt Christiani in plerisque locis, et pleraque nationes nonnisi post plura saecula fidem amplexae sunt.

445. *Resp.* Plena omnium gentium conversio nonnisi progrediente tempore facienda erat : cælerum brevi longe laleque diffusa est Christiana fides , uti ipsi ejus hostes fateri coguntur, etsi omni studio ejus limites coarctare laborent. 3 Fuit Romæ « ingens multitudo » lempore Neronis, testante Tacito. * Alcxandriæ tanta fuit Christianorum multitudo, ut Hadrianus eam urbem invisens, animum in eos adverteret, s et celeberrima cathedra plurimos auditores habuerit secundo saeculo. Profecto Tertullianus fidenter de Christianis locutus est, tamquam totius orbis, et immani prorsus multitudine, ita ut si sese subducerent, imperium Romanum ad solitudinem redigeretur : u Si enim et hostes exerlos, non tantum vindices occultos agere vellemus, deesset nobis vis numerorum et copiarum? Plures nimirum Mauri, et Marcomanni, ipsique Parthi, vol quanlaecumqiio , unius tamen loci et suorum finium, gentes, quam totius orbis—Si enim tanta vis hominum in aliquem orbis remoti sinum abrupissemus a vobis, suffudisset utique dominationem vestram tot qualiumcomque amissio civium, imo etiam cl ipsa destitutione punisset : procul dubio expavissetis ad solitudinem vostram, ad silentium rerum,cl sluporem quemdam quasi mortui orbis, quæsissclis quibus imperaretis : plures hostes quam cives vobis remansissent, nunc enim pauciores hostes habetis prie multitudine Christianorum. » n Htec ad Ethnicos Antistites Tertullianus haud ausus fuisset scribere, si vera non forent : constat igitur ante finem secundi sæculi Christianam fidem longe latequc diffusam.

444. *Obj.* 2. Diffusio qualiscumquc Christianae fidei contigit cx puriori quæ jam coli coeperat disciplina philosophica , cui consonabat doctrina de Deo uno et anima immortali ; ex zelo Christianorum, qui omnem arripiebant avide occasionem se ab Ethnicis in loto fere vitae cultu distinguendi ; ex purioribus quos affectabant moribus, cx miraculis quæ allegabant in dies patrari; cl ex animorum conjunctione, quæ regimine strictiori fovebatur. Favebat etiam tot gentium imperio ltomano subjectio.

445. *Resp.* Eclectismus, seu alia quaevis philosophia,minime disponebat homines ad fidem Christianam amplectendam ; hæc enim praeter dogmata de uno Deo , et de anima immortali, plurima proponebat credenda et fa-

(I) S. Cbrysoslomus In Acla Apost. Horn. 1.

(î) Aug. dc civ. Dei I. » ii. 5.

(5) Vide Gibbon's history of the decline and fall

lιχιυμiMť ·χ^·.ii^αμ\ι

(£>) Ep. Hadriani in Hist. Augustana , p. ÎJScit. a Gibbon c. iv. S8S.

(0} Tcrtul. Apol.§ 37.

cienda, a qua philosophia omnino abhorrebat. Ut de cæteris taceam, cultus Crucifixi philosophis maxime absurdus visus csl, quum mortem illam omnes ignominia? cl infamiæ ducerent. Frequentes illae occasiones Christianis oblatae sese ab Ethnicis distinguendi, quum singulæ fere actiones ethnica aliqua superstitione inficerentur, obstabant Religionis diffusioni ; nam homines proclives sunt ad turbam sequendam in consuetudinibus receptis, præsertim si contemptus, probra , ærumnæ cx alia agendi ralione secutura sint. Studium igitur Christianorum pro Religionis diffusione , cl fidelitas in singulis muneribus exequendis, sedulo evitata omni mali specie , proveniebant ex intimo veritatis amore el sensu. Puriores etiam mores, quibus fidem suam commendabant, divina? ejus veritatis ct originis argumento fuerunt haud levi. Miraculorum fama numquam obtinuisset, si nulla fuissent facta : ncc enim Christiani potuissent sibi illudere in rebus oculis subjectis, quales fuerunt quæ miracula habebantur. Animorum conjunctio ex eodem capite derivabatur, ideo enim unus animus omnibus visus est quod veritas eos veluli colligatos teneret. Regimen pariter quo in unum corpus tanta multitudo conveniebat, divinam auctoris sapientiam ostendebat. Quod autem imperii Romani amplitudo Religionis diffusioni faverit, oblata copia fidei praeconibus huc illuc sesc conferendi, non est dubitandum : cætcrum nemo sibi persuadebit homines plerosque mysteria Christiana cl præccpta amplexos esse hac sola ratione motos, quod jam cœperinl Romæ divulgari : præsertim quum potestas civilis iis maxime adversaretur.

446. *Obj.* 3. Ipsa persecutio Christianam Religionem propagavit: nam humanæ est indolis lenacios adhaerere vetito, compati afflictis, e» mirari quod potestas frustra laborat opprimere. Prælcrea Christiani interfectos fidei causa tamquam heroes, ad Deum evectos , laudibus , honoribusque insignibus celebrabant, qua ralione adducti sunt plurimi ut hos ambirent honores, Christiani, imo et martyres facti. Ita Gibbonus. ·

447. *Resp.* Verissime dictum a Tertulliano : « Nec quicquam tamen proficit exquisitior quæque crudelitas vestra ; illecebra csl magis sect». Plures efficimur, quoties metimur a vobis : semen est sanguis Christianorum. » * Frustra tamen in animi pertinacia quaereretur ratio aucti numeri : quamvis enim in qualibet opinione tuenda aliqui obstinatiores fiant, vi illata, plurimi tamen plerumque cedunt, vitaeque commoda sibi potiora sententia ducunt. Ex illis qui nullo partium studio sunt abducti, vix aliqui reperiuntur adeo misericordia vel admiratione moti ut proscriptis hominibus faveant, vel sese adjungant, nisi lucri vel honoris urgeat cupido. Ilæc vero nulla esse potuit amplcctentibus Christianam Religionem, quin potius paupertas , miseria, omneque ærumnarum genus cos manebat Honorum Martyribus tributorum nulla fuit Ethnicis notitia , vel certe nulla æstimatio; nec facile concipitur quemquam iis motum ut vitam inter cruciatus daret, merccdem in fidelium memoria, laudibus, cultu, habiturus.

448. *Obj.* 4. Propagata est religio Christiana vi et armis: nam Carolus Magnus gentes plurimas aggressus csl bello, pacem amplcctentibus fidem daturus : Sisebulus Ilispaniarum rex coegit Judæos ad baptismum accipiendum, el milites Teutonici Livoniæ vicinos paganos diviserunt, eos ad religionem profitendam cogentes.

449. *Resp.* Non ea fuit belli causa ; sed quum armis eas subegisset genios

(I) Perline and fall of the Roman Empire ch.i».

(4) Λpol. p. 13, sub finem.

Carolus, pacem inivit ca conditione ut se instrui paterentur, ut baplizati possent foedus sanctius ccrtiusquo inire. Sisebuti agendi ratio Concilio Toletano improbanda visa est, quod jussit : » Nemini ad fidem vim inferre, n * Milites Teutonici in regiones illas profecti sunt ut neophytos ab injuriis barbarorum tuerentur, uti liquet ex Innocenti) lit epistola ad fideles Saxoniæ cl Wcstphaliæ, quam refert Fleurius. * Monuit Innocens IV milites fidei professionem sponte faciendam, ut libertas cuique servaretur. Plerumque præcones Evangelii ad gentes barbaras missi omni subsidio humano caruerunt, qui tamen eas ad fidem amplectendam doctrina ct virtutum exemplo adduxerunt.

450. *Obj.* 5. Pagana Religio totum aliquando occupavit orbem : Mahumctana secta brevi propagata est : Lutheri reformatio gentes et regna brevi incessit, avita Religione derelicta. In ipso novitatis studio quod inest hominibus, ralio habetur sufficiens diffusionis Christiana? fidei.

Aîil.Rcsp. Ex ipsa indole Religionis Christianae immane derivatur discrimen. Paganismus nihil credendum proponebat, nulla injungebat morum praecepta; omnes enim superstitionis species amplectitur in quas homines sibi relicti inciderunt, deos fere innumeros colentes, vitiis nullo injecto fræno. Mahunu» bello suam propagavit sectam , el laxiores vivendi leges pro|K>suil, uxores plurcs concedendo : quapropter mirum videri non debet homines vel vi cessisse, vel voluptate fuisse allectos. Luthcrus plurima studuit tollere, quæ gravamina populorum habebantur, et populos libertatis dulcedine, principes bonorum ecclesiasticorum esca allexit, gentis suæ in curiam Romanam odio, el sacerdotum improborum studiis usus. Quidquid humanis favet cupiditatibus facilem obtinet fidem , proindeque nil mirum si pronos sc exhibuerint homines ad eam sectam amplectendam quæ pietatis nomen ct speciem præseferens, bona opera, jejunia aliaque pœnitentii»' exercitia , confessionem, plurimaque alia difficilia respuebat. Studium novitatis tunc maxime apparet quando agitur de liberiori instituenda vitæ ratione; minime vero de rigidiori inducenda morum regula. Id etiam haud praetereundum Lutlieri principia non fuisse valde diffusa ; insurrexerunt enim plurimi aliarum sectarum auctores , ejus in Ecclesiam perduellionem imitati, quin ejus in verba jurarent. Quod autem errores varii cito sparsi sint, contigit preli opera, plerisque novitatis studio abductis, el Hierarum amore : qua occasione majorum placita parvi facere coeperunt*3

CAPUT XVII.

DE MARTYRIBUS.

Martyres seu testes, uti Græca vox sonat, dicuntur quorum fusus est sanguis fidei causa , cui testimonium ferebant, morte libenter subeunda.

Propositio.

Divina Christi revelationis origo probatur ex martyrum multitudine.

452. *Prob.* Innumeros fuisse homines, prioribus præsertim sæculis, qui Christo perhibueranttestimonium etiam inter dirissimos cruciatus , vilaniquc ipsam libenter ea de causa profuderunt , constat ex indubitatae fidei monumentis. Illis igitur fuisse intime persuasum Christianam Religionem esse veram dubitari non potest : eam persuasionem non temere haustam , sed examine facto, vel rcrum evidentia ex-

(I) Can. Ivii. Conc. Tol.ir.
(SJ L. Iia*·, hiat. §30.

(3) Ralmès, Protestantism and Catholicism compared. ch. ii.

hibita, praesumendum est : nec enim lania multitudo omnis conditionis, sexus, et ælalis, jacturam vilæ sustinuisset pro re leniere credita. Præsuniplio hæc certa omnino evadit quoad .illos qui testabantur res a se visas ct plene cognitas. Sic Apostoli testabantur Christum redivivum a se visum , ascendisse quoque ad coelos, se inspicientibus. Martyres plures viderant opera divinitus facta , miracula quibus adducti fuerant ad fidem. Eorum igitur mors propter Christum fuit certissimum testimonium veritatis divinæ , omni exceptione majus.

453. Animi affectus quos martyres manifestarunt Dei sibi adstantis fuerunt indicium haud leve : nam lætabundi ibant ad supplicia, et magna cum tranquillitate extremos subibant cruciatus. Pax,gaudium in Spiritu Sancio, fortitudo , mansuetudo, patientia invicta sæpius hostes ipsos ila commoverunt, ut se Christianos stalim profiterentur, cœlum cruciatibus mercaturi. « Nam cum videat vulgus dilacerari homines variis tormentorum generibus, et inter fatigatos carnifices invictam tenere patientiam, existimant, id quod res est, ncc consensum tam multorum, nec perseverantiam moriendum vanam esse, nec ipsam patientiam sine Deo cruciatus lautos posse superare, » uti animadvertit Lactantius. ‘ Frequens adeo et ferox persecutio nomen Christianum penitus delesset, nisi Deus Ecclcsiæ adfuisset : nam non laici lanium, sed praesules, ipsequequi cæleris præerat episcopus Romanus, morte sunt sublali. Constat tamen auctum ea occasione Christianorum numerum : quapropter divinam virtutem et providentiam in eo miremur necesse est.

454. Innumeros porro fuisse martyres plurimis ex capitibus liquet : ■ Ingens multitudo, « * lestante Tacito, necata fuit Romæ, imperante Nerone, ficto crimine incensae urbis. « Ipsa multitudine perturbatus · Plinius junior scripsit ad Trajanum, jussa ejus exquisiturus. Ex Apologiis Quadrati, Aristidis , Justini, Tertulliani, Athenagora* constat frequentia omnino fuisse martyria. Lex Romana peregrinam omnem religionem velabat, uti constat ex Cicerone ;3 quapropter Nero in Chrislifideles furens laudatura Suetonio « afflicti suppliciis Christiani, genus hominum superstitionis novæ ac maleficae. n ♦ Mitigavit legis rigorem Trajanus velando ne quærerentur a Magistralibus quin tamen delatos supplicio exemerit. « Quoties, » inquit Tertullianus, ■ in Christianos desaevitis, parlim animis propriis, parlim legibus obsequentes ? quoties etiam, præterilis vobis,suo jure nos inimicum vulgus invadit lapidibus ct incendiis ? ■>5 Popularis furor Christianos sæpissime postulabat ad necem; calamitates quippe publicæ ad cultum deorum neglectum referebantur. « Pretexentes sane ad odii defensionem illam quoque vanitatem, quod existiment omnis publicæ cladis, omnis popularis incommodi Christianos esso causam. Si Tiberis ascendit ad mœnia . si Nilus non ascendit in arva, si cœlum stetit, si lerra movit, si fames, si lues, stalim Christianos ad leonem. » 6 « Innumeram multitudinem » sub Domitiano periissc inter immania supplicia refert Eusebius, Brulium ethnicum scriptorem testem citans. 7 « Vexabatur, n inquit Lactantius, ■ universa terra, et præter Gallias ab oriente usque ad occasum 1res accrbissimæ be-

(I) Lactantius I. v. do Insl. c. Iiii.

(1) Tac. I. iv. ann. 44.

3) L. ii. de legibus.

4, Suetonius de Serono c. ivi.

(5) Teri. ap. $ 17.

(0) Terlullian. Apol. g 40.

(7i Euaeb. hiat. Eccl. I. iii. c. 11.— ei I. viii. c. 4. el I. i. de Vita Constant.

slîie sæviebant. « *S. Leo M. do anno 260 post Christi resurrectionem loqtions ait : « Cum octava jam in Christianos persecutio ebulliret, ct innumera martyrum millia ipsis suis victoriis probassent impletum osso quod Dominus promiserat. » * Etiam post pacem Christianis sub Constantino datam , sexdecim millia, quorum nomina servabantur, præler alios innumeros , Sapore rege Persarum furente, morte mulctati referuntur. 5

455. « Exquisitior quæque crudelitas " in Christianis puniendis adhibita est. Tacitus refert nonnullos crucifixos, alios pelle bestiarum indutos canibus objectos, alios, pice cl resina perfusos, ut instar facium noctem eorum incendio illustrarent. « Pereuntibus addita ludibria , ut ferarum tergis contecti, laniatu canum interirent, aut crucibus affixi, aut flammandi, atque, ubi defecisset dies, in usum nocturni luminis urerentur. »*

456. Tertullianus martyrurn nomine loquens dicit : « Licet nunc sarmenticios , ct semaxios appelletis, quia ad slipitem dimidii axis revincti sarmentorum ambitu exurimur. Hic est habitus victoriae nostræ : hæc palmata vestis ; tali curru triumphamus. » s Varia tormentorum genera, scilicet, tauros æneos candentes, ferreas laminas, craticulas , aliaque plurima, describit ex authenticis monumentis Gallonius : ° nec diffitetur Gibbon aculeum ct flagella adhibita omnemque crudelitatis artem , ut martyrum constantia vinceretur. 7 Tertullianus recenset varia supplicia : « crucibus cl stipitibus im. ponitis Christianos — ungulis deraditis latera Christianorum — cervices ponimus — ad bestias impellimur — igni bus urimur. » 8 Imo refert paulo ante puellam ad lupanar missam, ut ejiir virtus hac saltem ratione domaretur: « Nam cl proximo ad lenonem damnando Christianam potius quam ad leonem, confessi estis labem pudicitia» apud nos atrociorem omni pœna ct omni morte reputari. » 9 Licuit autem supplicium omne evadere , Christum denegando, vel grana pauca incensi Jovi adolcndo.

457. Mira animi alacritate supplicia et mortem amplexi sunt martyres, invicta prorsus patientia pertulerunt. « Certatim gloriosa in certamina ruebatur, » inquit Sulpicius , « multoque avidius tunc martyria gloriosis mortibus quaerebantur, quam nunc episcopatus pravis ambitionibus appetuntur. »'° Lactantius scribit i « Dum latrones, et robusti corporis viri ejusmodi lacerationes perferre nequeunt, exclamant, et gemitus edunt victi dolore, pueri et mulierculæ tortores suos tacite vincunt, et exprimere illis gemitum nec ignis potest » " Hoc patientis miraculum Deum adfuisse demonstrat, ut sileam dc publicis prodigiis quibus saepius martyria illustrata sunt, uti ex documentis tcslibusquc locupletibus constat.14 Juro igitur meritoque animadvertit S. Hieronymus : « Cum quis viderit tanta perseverantia stare martyres atque torqueri, subit tacita cogitatio , quod nisi verum esset Evan-

ti) Lact. de morte pers. c. tn. Vide etiam I. v. div. Jnst. c. 9. <1. et Iluinart pra-l. gen. in Acta .Mart, (i) Serai, ii. de Pentecoste.

(3) Sozomen.). ii. hist. c. xiv.

(4) Tacit. Ann. I. xv. 44.

(5) Tcrtul. Ap. sub finem.

(0) « De SS. martyr, cruciatibus » Ant. Gallonii Romæ 1594.

(7) Gibbon, hist. ch. xvi. § iii. p. SOS.

(8) TerttiL Ap. § 11.

(9) Ap. sub finem. Gibbonus tamen virginum tenlaliones a monachis medii œvi confictas alfir mat : hist. ch. xvi. § iii. p. 304.

(10) Sulp. Sac. hist. I. ii.

(11) Lact. Div. inst. 1. v. c. 13.

(12) Euseb. hist. Eccl. præsertim 1. v. e-t'seq.e* J. ii. de martyr. Palestine,-. Lact. de morte pert. Ituinart ad acta Martyr, sincera.

gelium, numquam sanguine defende rciur. » 1

458. Id insuper notandum martyres plerosquc, primo saltem, ct secundo sæculo, fuisse ex ethnicis vel Judæis ad sacra Christiana adductos. « Ex his *{scilicet antea ignorantibus fidem),* inquicbal Tertullianus, fiunt Christiani, utique de comperto, ct incipiunt odisse quod fuerant, et profiteri quod oderant. » * « Dc vestris fuimus; fiunt, nop nascuntur Christiani. I .' Porro fuerunt inter martyres homines doctrina cl ingenio praestantes, morum autem sanctitate, magis quam senectute venerandi : Ignatius, Justinus, Pulycarpus, Cyprianus aliique innumeri. Horum testimonium morlc ipsa obsignatum tide dignum profecto est.

Objectiones.

459. *Obj.* 1. Origcncs dicit : « Deo propugnante, et opportunis temporibus cohibente persecutores Christiani nominis, pauci per intervalla temporum et facile numerabiles pro Religione Christiana mortui sunt, » *

4G0. *Resp.* Paucos jnarlyrcs præ immani Christianorum multitudine censet :« Deo vetante, ne in totum exscinderetur hoc genus hominum, subsistere illud voluit, et omnes terras repleri salutari doctrina ista. » 8 Memorat ipso opere mullos qui « scientes moriendum sibi, si confiterentur Christianismum, abnegato vero absolvendos se, contempserunt vitam, ct ultro mortem ob pietatem elegerunt. » 6

4G1. *Obj.* 2. Plurima martyrum acta fabulis plena sunt, cl manifesto conticia : vox abbrcviala *mil.* pro *milite,* aliquando mille reddita esl,cl ita in immensum excrevit martyrum numerus.

402. *Resp.* Aliqua quidem martyrum acta populari traditione nixa, vel ingenio conticia, fidem non merentur; non ideo tamen de martyrio eorum quos celebrant dubitandum est : facile enim contingere potuit nI martyris triumphus innotuerit, et ad posteriorem ælalem certa ejus notitia devenerit, etsi omnia ejus adjuncta non fuerint scripto consignata, vel falsa veris sesc immiscuerint. Quæ de abbreviationum interpretatione a Gibbono asseruntur ingeniose et lepide, magis quam vere, facile refutantur, nam numerus litteris plerumque exprimitur in inscriptionibus. Sic una legitur :

MARCELLA ET CHRISTI MARTYRES IXCCCL.

alia

CL. MARTYRES CHRISTI.

Ex ipsis inscriptionibus perdocte demonstravit Visconti magnum omnino esse martyrum numerum.7

403. Nec possunt Gibboni conjectura infirmare testimonia quæ adduximus, in quibus nulla abbreviatio continetur. Non agitur dc uno allerovc martyre, cujus acta possent in dubium vocari, nec de certo quodam numero, sed de magna multitudine, quam martyrium subiisse ex certissimis documentis, suffragantibus ipsis Ethnicis, probamus.8

464. *Obj.* 3. Christiani passi non sunt ut testimonium Christo, vel Christianae fidei perhiberent, sed ob spretas patrias leges et consuetudines, cl læsarn majestatem.

465. *Resp.* Mortui sunt profcclo, tamquam discipuli cl cullores Christi, qui suo magistro adhærcnlcs populares deos re-puebant, et nolebant aliquid facere quod in idolorum cultum redundaret : « odilur ergo in hominibus innocuis etiam nomen innocuum. At enim

ii) Hier, ad Iledib. q. ii.

(2) Terlul. Ap. § I. (S) Ib. § 18.

(4) Origencs I. iii.contra Celsum. (3) Ib. (G) L.ii.

(7) Mernorie Romano di anlicbilà loin. I. Rom. i«s,p.in, iis.

(8) Ex consuetudini· exercendi juniore· monachos in scribendi arte contigisse videtur ut qur dam scripta ingenii exercendi causa conscripta ad nos devenerint. Cæterum plurima indubia monumenta supersunt.

secla oditur in nomino utique sui auctoris. n * Satis oral Christianum se negare, ul quis liber dimitteretur : proinde quicumque maluil mortem subire quam Christi se discipulum inflciari, splendidum præbuit testimonium sibi intimius esse persuasum Christum divinæ veritatis esse magistrum. Nullæ leges consuetudinesvc patriæ a Christi* fidelibus violari consueverunt, præter cas quæ veri Dei cultui adversabantur. Cæsaris majestatem verebantur, sed obsequium suum nulla superstitione infici volebant, idcoque hac tantum ratione poterant in suspicionem læsæ majestatis venire, quod nollent concives suos imitari, Jovem pro Imperatore supplicantes, vel jurantes per genios Cæsaris. ■ Procantes sumus omnes semper pro omnibus Imperatoribus, vitam illis prolixam , imperium securum , domum tutam , exercitus fortes, senatum fidelem, populum probum , orbem quietum , et quæcumque nominis et Cæsaris vola sunt. Sic itaque nos ad Deum expansos ungulæ fodiant, cruces suspendant, ignes lambant, gladii guttura detruncent, hostile insiliant; paratus est ad omne supplicium ipse habitus orantis Christiani. Iloc agile, bnni præsides, extorquete animam Deo nipplicantem pro Imperatore. » * Ita præclare Tertullianus.

466. *Obj.* 4. Christiani plcrique *fanatisme,* animi scilicet æstu quodam , abrepti, ad mortem subeundam , censendi sunt : mulieres quippe, pueri et pueli», et vulgus indoctum, præconum Evangelii hortationibus incensi, mortem oppetiere, spe vilæ ælcrnæ.

46". *Resp.* Pauci plerumque æstu quodam animi abripiuntur ad ardua quæque aggredienda, vel ærumnas tolerandas , pro sententia nihil sibi profutura , vel pro re dc cujus veritate non constat. Christiani autem quamplurimi ex omni fere natione, et saeculorum etiam intervallo interposito, viiam libenter profuderunt pro Christo, cujus divinam auctoritatem habebant exploratam. Clemens Romanus, Irenæus, præter alios quos jam laudavimus , sexcentosquc alios , genere et ingenio insignes, mortem subierunt, quos certe cum vulgo indocto confundere nemo velit. Quod autem juvenes, et mulieres , et plebs omnis paratum ad martyrium exhibuerint animum, ex evidentia christianæ revelationis est facium , quum resgcslæ quibus veritas ejus comprobatur, etiam simpliciorum intellectui, sicut cl doctissimis ingeniis, sint accommodatae. Non æstuigitur animi abrepti, sed Christiane edocti et divinitus adjuti censendi sunt, qui mortem pro Christo oppetiere. Animi tranquillitas, erga carnifices benevolentia, cl gaudium inter dirissimos cruciatus, non ostendunt fanaticum furorem , sed plenam veritatis persuasionem , et intimam cum Deo animæ conjunctionem. Spes qtlidem æternæ vilæ animos illis fecit ut gravissima quæque paterentur , aspiciebant enim in retributionem; sed illa tanta fiducia certissimis probationibus veritatis Religionis Christianæ nitebatur : nec enim vaga quæque fuluræ bealitudinis promissio potuit animum a præsentibus abducere bonis, et ad cruciatus tolerandos firmare.

468. *Obj.* 5. Non omnes praestiterunt mansuetudine, quum plures probra in judices jactarint. Quod vero perlinet ad gaudium inter cruciatus, sectarii etiam lælabundi ibant ad mortem propter suos errores.

4t9. *Resp.* Pauci acerbe locuti sunt, zelo fidei et virtutis, potius quam animo infenso. Ad emendationem persecutorum juvabat ul aliquando corriperentur, vel saltem ad vindicandos innocentes , impiis pudore suffusis. Sic refert Eusebius martyrem Ædcsium

(i' Tcrlul. Ap. §3. (i) Ibid. § 30.

judicem Alexandrinum , mulieres casias el sacratas Deo virgines lenonibus dedentem, verbis simul ac factis pudore atque ignominia perfudisse ' Maligne hæc de percusso judice interpretatur Glbbonus, quæ de conatu eripiendi virgines rectius intelliguntur Novimus quidem ex S. Bernardo Manichæos lælabundos sese exhibuisse dum ad mortem ducerentur, populo in cos irruente : * sed longe distat animi laetitia quam in martyribus laudamus, ab effuso gaudio quod affectabant qui nollent in ipsa morte victi videri. Superbia, amorque inanis gloriae possunt nonnullis etiam morituris animos addere , ul læli et triumphantes videantur : abest tamen animi vullusque serena tranquillitas, benigna erga tortores volunlas, et modus ille lætiliæ qui intimum animi sensum prodit. « Nihil ergo simile habet constantia martyrum et pertinacia horum, quia mortis contemptum in illis pietas, in istis cordis duritia operatur. 3 » Ita Doctor mellifluus.

470. *Obj.* 6. Plurimi inter Indos se sternunt in viis ul plaustro Juggernaut terantur : mulieres in ignem se mittunt, in mariti mortui obsequium : sectæ fere omnes suos habuerunt martyres; præ cæleris vero protcslanlicæ, uti liquet ex Marlyrologio Fox.

471. *Resp.* « Martyres, » juxta verissimum Augustini axioma, « non pœna facit, sed causa.4 » Indi illi superstitioni mancipati, qui sese conterendos projiciunt , nullius rei gestæ, nullius dogmatis se testes exhibent. sed pravis suæ gentis consuetudinibus obsequuntur, putantes se numini præstarc obsequium. Mulieres etiam populari errori el recepta) consuetudini cedunt, infa-» miam cætcroquin laturæ. Sectarii plerique ob turbas motas, facinoraque plurima in Clerum , sanctimoniales, et populum lidelem patrata, Ecclesiis cl Monasteriis destructis, vel profanatis, fuerunt morte multati, uti de Circumcellionibus tempore Augustini, Albigensibus medio ævo, aliisque, reccnlioribus temporibus, constat. Veteres autem Christiani oh fidem el obsequium Christi perierunt, nulla facta seditione, nulla vi aliis illata.

472. Quod si ex Sectariis nonnulli propter solos suos errores sint damnati, ille legum rigor ortus videtur ex motibus civilibus , et facinoribus, quæ hæresim plerumque sequebantur; et quorum causa quum foret, crimen gravissimum contra reipublicæ tranquillitatem et salutem ipsa habebatur. Illi autem martyres haberi non possunt, nam nullam rem gestam testabantur, nullam veritatem certo sibi cognitam, sed pro opinionibus maxime inter se discordibus, quibus fidem Catholicam impugnabant, interfecti sunt. Quidquid igitur sil de jure quo damnati sunt, omni planecareni veri martyris indicio. Martyr est qui veritatis divinitus revelatae testis est, vel rei gestæ qua fulcitur. Humilis, patiens , erga persecutores benevolus necesse est ul sit ; qui vero pervicax mortem, quam vitare nequit, subit, minas intentans, laude martyrii destituitur. Quod ad martyres quos recensuit Fox spectat, plures in vivis crant eo ipso quo scripsit tempore ,8 alii ob maledicta in reginam Mariam jactata, et turbas excitatas, perierunt.

CAPUT XVIII.

DE CONSERVATIONE CHRISTIAN S RELIGIONIS.

Propositio

Christianæ Religionis conservatio certum est divinæ Christi missionis argumentum.

(i) Euicb. lib. de Martyr. Palest, c. S.
(i) In Cant. Senn. lit . (J) Ibidem.

(*) In P». xiiiv. Sarni. II. (8) Linganl Hint. England »ul. »ii. ch. 3. Kenl'a Comm. то). II. n. to.

475. *Prob.* Illa vis invicta qua , inter lol rerum humanarum vicos, perstitit semper Christiana Religio , non potest humanitus explicari : nam vehementes sæpcsæpius sustinuit hostium impetus, Judæis, ethnicis, haereticis, in eam ruentibus. Omni telorum genere contra eam bellatum est, vi aperta, cuneis cl dolis. Nonnumquam Philosophi dialecticam adhibuerunt ut eam argumentationibus subdolis infirmarent · rhetores copia verborum usi sunt : scientiarum cultores omnem operam in eo posuerunt ut earum subsidio veritates Christianas everterent : historici res gestas false retulerunt ; politici oeconomiae civilis rationes excogitarunt quæ ejus lædcrent jura, destruerent principia. Plebs sæpe in eam desæviit ; magistratus et principes suam exercuerunt auctoritatem qua premeretur. Ipsi Christicolæ gravissima intulerunt damna, qua· interitum minitabantur; cx omni scilicet gradu fuerunt qui vitiis eam dedecorarent ; et sæpius etiam exierunt ex ipsa, hostes c filiis facti, omnique studio ad eam destruendam laborarunt, consiliis ejus patefactis , calumniis additis, mendaciisque omnis generis. Nec tamen praevaluerunt conjurati hostes : Deus quippe aderat, sua ope eam sustentans , adeo ul potuerit Ecclesia grates verbis Psalmistæ persolvere : « Sæpe expugnaverunt me a juventute mea : etenim non potuerint mihi.» ' Seclæ omnes sibi invicem cedunt, opinionum commenta die delente , quamvis plerumque iis vehementer faveat civilis potestas : Ecclesia aulem Christi manet post lot sæcula , semper impugnata semperque victrix.

Conferat quisque Ecclesiam cum imperiis polentissimis et fiorenlissimis , cum regnis ct rcbuspublicis ; cl perspiciet omnia suas habcie vices, ct properare ad interitum, alio alteri cedente; Ecclesiam solam omnia sæcula pervadere, quia scilicet divinam habei originem , divinum proinde munimen.

Objectiones.

ill, Obj.i. Christiana» religionis pertot sæcula conservatio humanæ prudent® potius quam divime operæ csl tribuenda : scilicet tanta cum arte regimen ejus perfectum csl, ul omnes per orbem prmsulcs in idem docendum conveniant , proscriptis contra sentientibus.

475. *Resp.* Principium nuctorilaiis qua servatur unitas, csl revera maximi momenti; illud autem non humanitus excogitatum , sed divinitus traditum habendum est : nec enim humana prodentia sufficit illud excogitare, vel execution! demandatum per lot sæcula conservare.

470. *Obj.* 2. Opera principum, tribunalis Inquisitionis, aliisque humanis subsidiis, non divina aliqua ope substitit religio Christiana.

477. *Resp.* Fuerunt quidem principe! nonnulli, qui suis legibus et auctoritate fidei favebant civili sanctione data juribus ecclesiasticis , sed per tris priora sæcula nullus extitit princeps Christianus : postea Julianus apostata, ct principes Ariani, aliique omni fere sæculo vexarunt Ecclesiam, hærelicis, qui illis blandiebantur, faventes.Tribunal Inquisitionis ante sæculum decimum tertium ignotum , in nonnullis tantum regnis invigilavit ne errores grassarentur. Severitati ejus, quæ admodum exaggerata est, nequaquam potest tribui religionis ubique diffus® per lot sæcula conservatio. Quæcumque autem quovis tempore adhibita fuerint subsidia ad rem Christianam sonandam vel augendam, manifestum est divinam opem cl benedictionem necessario requiri ul respublica Christiana, his licet munita, potens florensqua hactenus perduraverit.

(l) Гi. ciniii. S.

47«. *Obj.* 5. Christiana religio diu ah antiquo defecit splendorè, plerasqiie quas occupavit regiones amisit, vixquo aliquas, nomine magis quam re, tenet subjectas.

479 *Resp.* Ratione habita vis a Mahumete, cl sectariis illalæ, et scommatum, cl sophismatum quibus novatores decimi sexti sæculi, cl increduli sfficuli proxime elapsi impugnarunt Ecclesiam, mirum csl tot adhuc permanere gentes quæ. eam matrem et magistram agnoscunt. Nonnulla quidem amissa sunt regna, sed ct gentes quæ sedebant In umbra mortis fidei lumine sunt illustratæ, ct in regnis quæ tota defecerant magna jam numeratur multitudo fidelium toto corde ei adhærenlium. Sunt quidem nonnulli nomine tenus Catholici, sed quamplurimi ubique cx intima animi persuasione fidem profitentur.

480. *Obj.* 4. Islamismus per sæcula facile undecim duravit, ad mundi usque linem verosimiliter duraturus : Proloslantismus tria jam numerat sæcula, et viget in dies, Biblia larga manu ad extremas usque terras per missionaries mittens : Judaismus, qui tot s:eculis Christianismum antecessit, comes ubique adest, finem, ut videtur, nonnisi cum ipso habiturus.

481 *Resp.* Islamismus nihil divinum pnesefert, sed imperium armorum vi eredum, el dilatatum, quod eadem ratione servalur. Qui, historia magistra, imperiorum novit vices, perpetuum illud non dicet : ruit quidem manifesto, et ad interitum properat. Proleslantismus nullibi idem csl, sed ubique varias induit formas, et a Lutheranis exordiis toto ccelo distat. Jam voro cessit in tota fere Germania Rationalismo, qui, nomine Christiano, Deistarum sancit placita ; el alias adeo csl vagus et varius ut quid sit, vix, vel ne vix quidem, dici valeat. Vigor ejus Bibliis per orbem sparsis non pro* batur: Christiani enim fiunt, adducto in obsequium Christi intellectu, non libri sacri qualibet pertractatione. Operam vero suam perditam agnoverunt plurimi missionarii Prolesianlici, ita ul plane desperandum sil Ethnicos ea ratione ad Christianam fidem adducendos. * Judaica gens perdurat, insigni profecto Dei providentia, ut etiam testimonio eorum Veteris Testamenti libris constet auctoritas, et Christi ct prophetarum de iis vaticinia impleta pateat.

Quum igitur revelationem quam pnedical Christi Ecclesia Catholica, vaticiniis, miraculis, aliisque plurimis momentis munitam ostenderimus, divina ejus origo et auctoritas necessario est agnoscenda. Specialem aulem de ipsa Ecclesia tractatum, ob plurimorum qui Christiano gloriantur nomine in eam impetus, aggredi jam oportet

(I) Vide Wiieiuon's lectures on the doctrines of the Catholic Church, led. 6th.

TRACTATUS II.

DE ECCLESIA.

rn.T.NOTANDA.

1. Revelationem a Christo factam divinam esse quum demonstraverimus, Ecclesiam quæ eam prædicat, coelesti munitam esse auctoritate plane sequilurihuic enim perhibent testimonium ct miracula quibus fundata est, ct propagata , el martyres qui pro fide, quam, ea docente, hauserant, sanguinem inter cruciatus fuderunt. Cælcrum quum innumerae sint sectæ quæ ejus privilegia usurpant, vel eorumdem sibi vindicaut consortium, quibus fulgeat divinae originis indiciis, præ illis, ostendere juvat. Augustini sequimur exemplum , qui, quum Ethnico, de Christo vaticiniis, divinam ejus auctoritatem suaderet, eum sic inducit quærcntem : « Quo ergo signo manifesto adhuc parvulus, ct nondum valens liquidam discernere in tot erroribus veritatem, quo manifesto indicio tenebo Ecclesiam Christi, in quem jam credere tanta rerum antea prædictarum manifestatione compellor? » Huic interrogationi respondet , Jcremiam, cujus jam usus fuerat testimoniis, Ecclesiam manifesto designare : « Sequitur idem propheta, et tamquam motus animi ejus ordinatissime excipiens, docet eum Ecclesiam Chrisli ipsam esse prædiclam , quæ omnibus eminet, ct apparet. » 1

TABULA.

Tabulam quamdam orbis Christiani exhibemus, ut tractatui majus lumen affulgeat.

2. Ecclesia Catholica, cujus centrum Romana Petri sedes est, lotam possidet Italiam , Siciliam , Hispanius ct Lusitaniam , Belgium , lotam fere Galliam, ct Hiberniam, Bavarians, Polonium, Bohemiam, Hungarian), el magnam ditionis Austriacæ partem, Helvetiarum plures provincias,plurimosque numerat filios in Anglia, Scotia, Batavia , Suevia , cl Norvegia , Borussia, Saxonia, Russia, et in insulis Archipelagi, aliisque Græciæ, et Turciæ Europææ partibus. In Asia minori, el tota Turcia Asiatica sunt plurimi Catholici, qui magno numero etiam reponuntur ubique fere sparsi per Indias Orientales, ct insulas plerasquc Asiæ adjacentes , in Siam regno el in Sinensis imperii extremis veluti oris. Apud Sinenses ipsos 00,000 numerantur, apud Indos Orientales 400,000, el in Australia quamplurimi. In Africa non desuni Catholici in Ægypto, in Barbariæ locis maritimis, jamque crccta csl sedes Episcopalis Juliæ Cæsareæ. * In regno Congo, el prope promontorium quod caput Bonæ Spei audit, et ad lillora occidentalia nonnulli sunt Episcopi. Tota America meridionalis, exceptis locis aliquibus in quibus sylvestres degunt homines, Catholicam profitetur fidem , quæ cl Mexican» rcipublicæ communis est. Viget in plerisque locis Septentrionalis Amcricæ, quæ Britannico subjacent imperio, præscrlim in provinciis Canadæ, ct in plerisque insulis utrique Amcricæ, vel etiam Europæ, vel Asiæ , adjacentibus, in quibus Chrisli nomen aliquatenus agnosci-

(I) Aug. contra Faustum, I. liii. c. IS.

(2) Vulgo, *Algiert.*

lur. In his Fcederatis Provinciis adduos mIllioncs pertingere censemur. Per orbem 180,000,000 numerantur

5. Græci schismatici in Russia repoliuntur, sicut ubique fere in Turcia Europtea. el Asiatica, ct in .Egypto. Russi tamen Conslantinopolilanum Anlislitem, qui plerisque præcst, non agnoscunt. 30,000,000 a nonnullis, * 11,000,000, ab aliis recensentur, quibus tamen plerumque accenscnt sectas alias, nempe Neslorianos, Jacobitas, Armenos, Coptos, Abyssinos, aliosquc

4. Protestantes in innumeras divisi pectas, plores Europae obtinent provincias, Angliam scilicet, Scotiam, Daniam, Sueviam, Norvegiam, Borussiam, Bataviam, plurcsquc Germanite regiones el magnam Provinciarum Foederatarum partem. In insulis quoque nonnullis Indiarum Occidentalium et Orientalium, ct in oris maritimis Asiæ reponuntur. Lulheranismus in Dania, et provinciis vicinis, in Saxonia, ct in aliis nonnullis Germaniæ partibus prœsertimviget: Calvini principia in Scotia, Borussia, Batavia, ct Anglia potius obtinent. Anglicani tamen Hierarchise servant umbram, plurcsquc ritus fere Catholicos : imo plura propugnant principia, quæ specie Catholica sunt, vel parum a Catholicis dissita. Nonnulli in Europa numerant 4G,000,000 cx variis Prolestanlium sectis, 11,500,000 in America ; sed census nimis auctus videtur. In his Foederatis Provinciis Presbyteriani, Calvini principia plerumque propugnantes, numero ct studiis pollent, sed in plurimas sectas subdividuntur. Baplistæ, immersionis necessitatem, ut valeat baptismus, statuentes, Methodistæ, Episcopales, aliique omnis generis numero haud parvo reperiuntur. Exorti sunt ante paucos annos Mormonilæ, aureo libro, Bibliis præslanliori.uti ipsi contendunt, delecto, qui territorium « Utah «dictum occupant, polygamiam palam protitcnles. Hac tabula inspecta, quisque stalim percipit Ecclesiam Catholicam omnibus eminere, quam etiam divinis fulgere indiciis intelligil, quum in tide semper el ubique sibi constans omnem inimicorum superet impetum. De ea igitur cum Augustino dicimus : « Ecclesia sancta, Ecclesia una, Ecclesia vera. Ecclesia Catholica, contra omnes hærescs pugnans : pugnare potest, expugnari tamen non potest. Hxreses omnes de illa exierunt, tamquam sarmenta inutilia de vite prxeisa. Ipsa nutem manet in radice sua, in vite sua, in charitale sua. Porlæ inferorum non vincent eam. » *

SUBSIDIA

AD DIGNOSCENDAM ECCLESIAM.

5. Nobis persuasum csl quemque, divino affulgente lumine, posse Ecclesiam agnoscere absque Scripturarum examine, quippe quæ ab omnibus human® originis coetibus plane distinguitur. Cælcrum quum hærelici Scripturis abutantur ad ejus evertendam auctoritatem, non recusamus in certamen descendere, ut arma illis eripiamus ; quos eo magis his obruemus telis quod in iis tantam reponant fiduciam. Egregium ducem secuti, verbis quibus Donalistas compellabat, utimur : « Sunt libri divini, quorum auctoritati utrique consentimus, utrique credimus : ibi quæramus Ecclesiam. ibi discutiamus causam nostram. ·

(I) · Adam's Religious World Displayed. ·

(*) Serm. ii, dc Symbolo ad Gatechurn, c. C. ct de unit. Eccl. c. S.

(J) Burnet contendit nos non posse Scripturis uti in Ecclesia dignoscenda, quippe quarum auclorilas es ipsius Ecclesi® judicio prodet sr.l vehementer aberrat, quum historica Udes ro vindicetur iis que priore tractatu nposuimus argumentis. Testimonio et judicio Ecclesir indigemus ut de divina earum inspiratione certo

Scripturarum testimoniis veterum scriptorum , præsertim eorum qui intra quinque sæcnla a Christo nato floruerim I, sententias adjungendas duximus, ul constet qua ratione ipsi ea intellexerint, et quæ apud Chrislifldclcs de Ecclesiæ auctoritate ubique obtinuerit fides. Argumenta autem ex Scripturis sumpta de Ecclesiæ forma ct auctoritate magnam apud omnes habere vim nccssc est, quum historiae sint monumenta fide dignissima. Igitur communem hominum sensum in hac re licet appellare, ut quibus de divina Scripturarum auctoritate non constat, qua ratione Christianorum societas ct respublica primum constituta sit , cx historicis veluti documentis pateat. Ea ratione qua contra Dcislas Scripturis usi sumus, historica carum auctoritate probata, cas adhibemus,1 ut qualis a Christo instituta sil Ecclesia ostendamus ; perlinet scilicet ad historiam, quæ Novi Testamenti libris conlinetur. Interpretationem autem testimoniorum quibus utemur, non ex Ecclesiæ auctoritate derivamus, dum de ipsa auctoritate statuenda apud infideles vol hærelicos agitur; sed ex vi verborum,sermonis contextu , ct antiquitatis sensu, qui certe ex obvia eorum significatione ortus censendus est. Nec fidem veluti divinam Ecclesiæ auctoritatis hac rationc statuimus,sed humanam quamdam * suadendo scilicet, sicut jam Christi revelationem Deislis suasimus ; illam enim compendio quodam auctoritatis haberi censemus , Deo mentem illustrante, ut Ecclesia domus ejus, veritatis præco ac custos, ex iis, quos undequaquediffundit, coelestis luminis radiis, agnoscatur. Fideli autem homini jam Ecclesiam agnoscenti, et testimonium ejus de divina Scripturarum inspiratione excipienti, mire inserviunt elogia quibus in iis ornatur, ct privilegiorum documenta quæ referuntur, ul fides quam divinitus illustratus concepit explicatior ct clarior de summa ejus auctoritate evadat.

CIRCULUS VITIOSUS. ,

0. Quærit Slillingfleet utrum infallibilem Ecclesiæ auctoritatem absque Scripturarum testimoniis fide divina amplecti valeamus ; ' cui utique respondemus , ita nobis firmiter esse persuasum : nam quæ menti exhibentur Ecclesiæ indicia certitudinem pariunt, cui nulla errandi subesi formido, quæque, divina gratia aspirante, fidei divinæ virtutem habet.5 Cæterum et Scripturis uti licet, quin principium quod in quæslionc ponitur petere videamur, sicut legatus reipublicæ litteras mandataque quibus sua declaratur auctoritas exhibens, eam probat. Ecclesia igilur legationem qua pro Christo fungitur praedicat, et codice exhibito probat, quo scilicet sine ulla ambiguitate declaratur. Quum de historica Scripturarum veritate, apud hostes Ecclesiæ plerosque admissa, dubitandi

constet, omni de singulorum librorum auctoritate dubitatione remota , uti in sequenti tractatu demonstrabimus. Burnet Analysis, p. 180 , edit. Dublin, an. 181'J.

(I) a Nel Cristianesimo riconosconsi due specie di fede ; naturale e umana , e sovrannalurale e divina. Si ha la prima quando si crede il Tatio della llivelatiune per la Tona ch' csercilano naluralmente sullo spirilo umano gli argomenti i quali lo provano ·, ed *i* simile a quella, che si presta a lutte le slorie. I.a seconda viene in noi prodolta dall immediata aiione della gratia celeste, la quale dipende piutloslo da Dio, chela di che dall' uomo che la riceve. ■ Spedalieri p. I› sezione III. c. vi. tom. 1, p. 78.

(1) Stillingfleet's Works, v. 4, p. Ii3, citata a Newland in Analyst, p. 17β, Note.

(S) Adnolat Slillinglleel credibilitatis motiva oi Catholicorum confessione *moralem* tantum afferre certitudinem; sed ludit verbo: eo scilicet aliquando intelligitur magna verisimilitudo , aliquando certitudo omnimoda nixa legibus quibul mentes reguntur.Hæc, quæ omne errandi excludit periculum, cx motivis credibilitatis habetur.

nullus sit locus, jure meriloque iis utitur.

7. Quamvis igilur censeamus Ecclesiæ auctoritatem absque Scripturarum ope demonstrari facile certoque posse, fldemque concipi divinam , gratia mentem illustrante, ct roborante voluntatem , ut veritates quas tradit, ob Dei per eam loquenIls auctoritatem amplectatur, quod iis præsertim qui legere haud noverint contingit : picrisque tamen Scriptura est inter subsidia ad explicandam vel concipiendam divinam illam fidem. Quum enim Ecclesia Scripturas suis filiis indesinenter exhibeat et exponat, ipsæ cum aliis divina* suæ auctoritatis indiciis ad eam commendandam inserviunt. Sive igilur carum historica veritas tantum agnoscatur, sive carum inspiratio humana quadam persuasione teneatur, cx iis una cum exteris credibilitatis rationibus, ad divinam Ecclesiæ institutionem, et in docendo auctoritatem infallibilem agnoscendam movemur, et divinæ gratix adjutorio ducimur. Ejus testimonio et judicio innixi , Scripturas tamquam Dei eloquia divina fide deinceps veneramur.

8. Circuli vitiosi objectioni, cui in limine occurrendum duximus , utpole qua gaudent protestantes , nullus profecto est locus , tunc enim fit quando duo æque incognita mutuo se probant. Sic in allato legati exemplo, si homo omnino incognitus sui principis vel reipublicæ nomine sese alieno principe coram sisteret, legationis jura sibi vindicans, documento dubio allato, quod tamen authenticum esse vehementer affirmaret, munus illud non posset felici successu tueri Sed si documento insint authenliæ indicia haud dubia , vel vir alias fide dignus noscatur, quibus gaudeat juribus potest facile inde inlelligi. Ha Ecclesiæ testimonium ex plurimis aliis capitibus fide dignissimum noscitur, et sacro codici præclara insunt divinæ, quam ei tribuit Ecclesia , inspirationis indicia. Jura igilur ct auctoritas Ecclesiæ inde colliguntur, et innotescunt, aliis cætcroquin argumentis jam salis firmata.

9. Profecto Augustinus hac nostra methodo usus est; nam Ecclesiæ Catholics auctoritate se adductum fuisse ulEvangelio fidem adhiberet profitetur, quam auctoritatem ex Scripturis sacris ipse se nosse alias dicit, quin tamen silentio perlranseat plurima alia momenta quibus commendabatur : « Ego vero Evangelio non crederem, nisi me Catholics Ecclesiæ commoveret auctoritas. » * « Ul hanc omittam sapientiam , quam in Ecclesia esse Catholica non creditis, *(Manichœos alloquitur)* multa sunt alia quæ in ejus gremio me justissime teneant. Tenet consensio populorum atque gentium : tenet auctoritas miraculis inchoata, spe nutrita , caritate aucta, vetustate firmata: tenet ab ipsa Sede Petri Apostoli, cui pascendas oves suas post resurrectionem Dominus commendavit, usque ad præsentem episcopatum successio sacerdotum ; tenet postremo ipsum Catholicæ nomen , quod non sine causa inter tam multas hæreses sic ista Ecclesia sola obtinuit, ut cum omnes hæ. relici se catholicos dici velint, quærenti tamen peregrino alicui, ubi ad Catholicam conveniatur, nullus haereticorum vel basilicam suam vel domum audeat ostendere. Ista ergo tot et tanta nominis Christiani carissima vincula recte hominem tenent credentem in Catholica Ecclesia, etiam si propter nostræ intelligent!® tarditatem,vel vilæ meritum, veritas nondum se apertissime ostendat. · 1

(I) Conlra Episl. Manichsi quam vocant fundatnemi c. v.

(i) Ibid. ·. iv.

CAPUT I,

I»E ECCLESIA VISIDILI.

10. Christum a Vatibus sacris prædictuin Mosaicam legem explicuisse , et ad perfectionem etiam ampliorem homines suis documentis impulisse, imo sublimiora quædam dogmata, arcana Dei, revelasse, in confesso est. Eum Apostolis duodecim quos elegit demandasse munus ea quæ tradiderat, ipsis audientibus, aliis, etiam per universas gentes , annuntiandi, et baptizandi ritu eos qui crederent in suos discipulos adoptandi, apud plerosquc constat. Imo vix diffitebitur qui Evangelium legerit promissiones amplissimas discipulorum cœtui, qui Ecclesia dici consueverunt, facias. Ex quo autem sæculo decimo sexto Ecclesiæ auctoritas in quæstione est posita, magno studio elaborarunt novarum opinionum patroni, ut quæ ad eam firmandam allegabantur testimonia ingeniose detorquerent. Placuit illis Ecclesiæ nomine fideles præsertim inlelligere , quos justos habuit Lutherus, electos cl prædeslinalos Calvinus, suade fide justificante unusquisque innixus sententia. Visibilem Ecclesiam agnoscere visus est Calvinus : « In ejus sinum aggregari vult Deus filios suos, non modo ut ejus opera et ministerio alantur, quamdiu infantes sunl ac pueri,, sed cura etiam materna regantur donec adolescant, ac tandem perveniant ad fidei metam. Hæc enim quæ Deus conjunxit separari fas non est (Marc. 10. 9,) ut quibus ipse est Pater, Ecclesia etiam mater sit : neque id sub lege modo sed etiam post Christi adventum (Gal 4. 26.) qui novæ et coelestis Hierosolymæ nos esse filios docet. « His verbis alia plena dolo adjicit, ut sil effugium :« In Symbolo ubi profitemur nos credere Ecclesiam , id non solum ad visibilem, de qua nunc agimus, fefcrlur, sed ad omnes quoque electos Dei, in quorum numero comprehenduntur etiam qui morte defundi sunl. Ideo et credendi verbum ponitur. * ' Sed quia exiguus numerus cl contentptibilis latet sub ingenii turba, et grana trilici pauca leguntur paleæ congerie , soli Deo permittenda est cognitio suæ Ecclesiæ, cujus fundamentum est arcana illius electio. » '

11. Ecclesiam tamen visibilem utcumque Sectarii pleriquc agnoscunt;' sed vocis ambiguitate utuntur ut Evangelicis de ea testimoniis haud penitus obruti videantur. Dolum hunc in ipsa Augustana Confessione ægrc dissimulat Joannes Georgius Walchius, Luthcranus Theologus : « Ita enim de Ecclesia loquuntur, ut non satis accurate discrimen inter Ecclesiam visibilem atque invisibilem observatum fuisse facile quis credere possit. Sed tamen et hoc dubium ita comparatum est ut illud commode tolli, ac ros ipsa secundum sententiam confessorum plana fieri queat. » 3 In Confessione fidei quæ Weslmonastericnsis audit, anno 1647 a theologis Puritanis edita .invisibilis et visibilis Ecclesiæ discrimen manifesto statuitur ; hæc constare dicitur ex omnibus per orbem qui veram Religionem profitentur, una cum eorum tiliis, cui etiam ministerium, oracula , et instituta divina a Christo tradita sunt, quem præsenlem ea ad electorum salutem efficacia suo Spiritu facere docent. * Ita etiam Presbyleriani nostrates. Baplislæ ea fere tradunt de

(1) Calv. Inslii.). 4. c. 1.

(t. Art. xii. Anglicanorum. Sic etiam Methodists iisdem verbis Art. xiii.

(S) Introductio in libros Ecclesiæ Lutherans Symbolicos, Jens I7SÎ , p. *79.

(4) The visible church of God , which is also Catholic or universal under the Gospel, (not cun fined to one nation , as before under the law), consists of all those throughout the world that profess the true religion, together with their cbil-

invisibili Ecclesia : sed vago quodam modo de visibili loquuntur, dicentes omnes per orbem, fidem Evangelii profitentes, quin eam erroribus fundamentum subvertentibus, aut vita» iniquitate perdant, esse vocarique posse « *visibiles sanctos,* » ex quibus singuli cœlus constituendi sint. *

Propositio.

Ecclesia, de qua in Christi promissionibus agitur, est visibilis ; scilicet, coctus fidem profltentium sub rectoribus suam a Christo auctoritatem derivantibus.

12. *Prob.* Quum Simon Christum Dei Filium agnovisset, id divinæ revelationi tribuit Christus , cumque petram appellavit, adjungens : « Et super hanc petram aedificabo Ecclesiam meam , et porlæ inferi non praevalebunt adversus eam. » 2 His etiam promissionem de Petro dandis regni coelestis clavibus, ut quæ solveret, vel ligaret in terris , soluta, vel ligata in coelis haberentur, adjecit. Eo loci sermonem fieri de hominum conventu, non de singulis electis, vel justis soli Deo nolis, palet ex voce ipsa , nam *ixn^ia.* quam Matthaei interpres adhibuit, apud Graecos conventum cœtumve significat, quapropter « in legitima ecclesia » dissidii causam Ephesinus scriba proposuit absolvendam.8 Vocis obvia significatio maxime ex sermonis contextu firmatur; quum enim similitudinem ab aedificio supra petram erecto mutuetur Christus, Simone qui divinitus revelatam fidem professus est petra designato , qui super eum aedificandi sunt, lapides veluti vivi, fidem illius instar professuri merito æstimantur. Ipsi autem Simoni Petro, clavium symbolo , ligandi et solvendi potestas, auctoritas scilicet maxima in Ecclesia promittitur exercenda. De eo igitur cœtu visibili agitur, in quo hæc auctoritas exercetur, et quem proinde regit. 4

13. Eadem vocis significatio passim occurrit in Novo Testamento : consueverunt quippe fideles cujuslibel loci Ecclesiæ nomine appellari,s sed sensu ampliori *meam Ecclesiam* appellat Christus omnes quotquot in eum credituri forent, fidemque divinam professuri, Petro clavium potestatem exercente.

14. Christus de pertinaci homine loquens, jubet ut tandem Ecclesiæ denuntietur : « Dic Ecclesiæ : si autem Ecclesiam non audierit, sit libi sicut Ethnicus et publicanus. » 6 Liquet de tribunali quodam hic agi, quod et ipse statim explicat, Apostolos compellans : « Amen , dico vobis : quæcumque alligaveritis super terram , eruni ligata et in coelo : et quæcumque solveritis super terram, erunt soluta et in coelo. n Ecclesiæ igitur nomine eo loci præsules fidelium conventus designantur, qui pertinaces monitionibus flectant, vel a fidelium consortio amoveant. Pro delicti ratione Ecclesiæ *localis,* vel universalis Antistiti denuntiatio est facienda.

dren; and is the kingdom of the Lord Jesus Christ, •he house and family of God , out of which there iino ordinary possibility of salvation. Unto this Catholic visible church Christ hath given the ministry , oracles and ordinances of God, for the gathering and perfecting of the saints in this life , to the end of the world ; and doth by his own presence and spirit, according to his promise, make them effectual thereto. » Westminster Confession of Faith ch. 28. § 2. 5. Eadem occurrunt in Confessione Gdei a l'resbyterianis edita in his Provinciis.

(·) Baptist Confession of Faith, ch. 27, « are and may bo called visible Saints. »

(2J Mat. xvi. 17.

(3) Act. xix, 39. — quod apud Hebræos colentium Deum cœturn significat, a Septuaginta interpretibus ι*»λ»ï·ι* redditur. Deut. 9. 10. 18. IG.

(I) Consule Bossuetium II. Inst. past, sur les promesses de i'Eglise, Vol. xxii.

(Ji) Ecclesia quai erat Jorosolymis. » Act. viii. I.

(6) Mat. xviii. IT.

Li. Apostolus Ecclesiæ voce pro fidelium cœlu eliam utilur : « Attendite vobis,» inquit alloqucns presbyteros Epheso acccrsilos, « el universo gregi, in quo vos Spiritus sanctus posuit episcopos, regere Ecclesiam Dei, quam acquisivil sanguino suo. »1 Priori Christi testimonio fidelium rectores praesertim intelligunlur : hoc Apostoli loco præcipuc fideles : sed utroque visibilis Ecclesia , non ignoti quidam justi.

16. Sic ad Timotheum scribens Paulus ait: « Hæc tibi scribo, sperans me ad te venire cito. Si autem tardavero, ut scias quomodo oporteat te in domo Dei conversari, quæ est Ecclesia Dei vivi, columna et firmamentum veritatis. * » Hic plane designatur coetus externus qui veritatem divinam praedicat et tuetur, et in quo versabatur Timotheus Præsulis munere fungens.

17. Ipsa Ecclesiae notio cx verbis Christi Apostolos alloquenlis habetur : « Vos estis lux mundi. Non potest civitas abscondi supra montem posita. Neque accendunt lucernam , cl ponunt eam sub modio, sed super candelabrum , ut luceat omnibus qui in domo sunt. » 5 Apostoli ideo dicuntur lux mundi, quod in Ecclesia , tamquam in civitate in monte allissimo aedificata, luminaria sint, radios suos undequaque emittentia. Ita quidem vaticinati fuerant Hebraeorum prophetæ : « In novissimo dierum erit mons domus Domini præparalus in vertice montium, elsublimis super colles : et fluent ad eum populi. » *

18. De Ecclesia scriptores veteres, quos , ob venerandam antiquitatem , Patres vocare consuevimus, ita constanter loculi sunt, ut cepium visibilem , præ omnibus insignem designarent. S. Clemens Romanus, quem cum honore nominat Paulus, ad Corinthios scribens , ait : « Propter æmulationem atque invidiam, qui Ecclesiæ erant fideles ac justissimae columnæ , etiam usque ad mortem passi sunt persecutionem. » s Ecclesia hic pro cala fidelium manifesto sumitur, columnæ autem Petrus cl Paulus, quos laudare pergit, designantur. S. Ignatius passim Ecclesiam pro fidelibus alicujus regionis, Episcopo iis præsidente, usurpat; nonnumquam pro integro fidelium ubiquC coetu: laudat enim Ephesios cum suo Episcopo « conjunctos sic uti Ecclesia Jesu Christo : » ct consortii cum Episcopo in sacrificio necessitatem sic urget : 6« Nemo erret : nisi quis intra altare sit, privatur pane Dei Si enim unius atque alterius precatio tantas vires habet ; quanto magis illa quæ Episcopi est el lotius Ecclesiæ ?'Recenset quoque Hierarchiæ gradus,quibus necessario constat Ecclesia : « Cuncli similiter revereantur Diaconos, ut mandatum Jesu Christi : et Episcopum, ut eum qui est figura Patris : Presbyteros autem, ut consessum Dei,elui conjunctionem Apostolorum. Sine his Ecclesia non vocatur. » 8 Ad Philadelphienses scribit : « Quotquot enim Dei ct Jesu Christi sujit, hi sunt cum Episcopo. Quotquot autem poenitentia ducti redierint ad unitatem Ecclesiæ, ct isti Dei erunt. » 9 Ad Smyrnenses scribens fructum Christi mortem laudat : « ex quo fructu nos sumus, per divine beatam passionem ejus; ut elevet signum in saecula , per resurrectionem sanctis el fidelibus suis, sive in Judicis, sive in Gentibus, in uno corpore Ecclesiæ suæ. » 10«Ubicomparuerit Episcopus, ibi cl multitudo sit : quemadmodum ubi fuerit Christus Jesus , ibi Catholica est Ecclesia. » 11

Il). In re adeo manifesta tot testimonia superflua videri possunt : caele·

(I) Act. XI. Î8. (i) I. Tim. iii. <4.
(5) Matt. r. 14. (*) Michææ iv. i.
(B) Ep. t. g 1. (C) Ep. ad. Ephes. § v.
(7) Ep. ad Ephes. $ v. (8) Trail. S 3.
(·>) Philad. § 3. (io) Ad Smyrn.fi I.
(H) Ibid. § 8.

rum magni est momenti demonstrasse invisibilis Ecclesiæ notionem quatenus a novatoribus exhibetur, Apostolico ævo non innotuisse, sed Ecclesiæ nomine coetum publicum designatum. Nihil igitur novi tradidit S. Cyprianus, scribens in responsionem Petri Christo interroganti, numquid abire vellent Apostoli : « Loquitur illic Petrus, super quem ædiflcanda fuerat Ecclesia, Ecclesiæ nomine docens ct ostendens, quia etsi contumax ac superba obaudire nolentium multitudo discedat, Ecclesia tamen a Christo non recedit, ct illi sunt Ecclesia plebs sacerdoti adunata, et pastori suo grex adhærens. Unde scire debes Episcopum in Ecclesia esse, et Ecclesiam in Episcopo, et si quis cum Episcopo non sit, in Ecclesia non esse, et frustra sibi blandiri eos, qui pacem cum sacerdotibus Dei non habentes obrepunt, ct latenter apud quosdam communicare se credunt, quando Ecclesia, quæ Catholica ct una est, scissa non sit, neque divisa, sed sit utique connexa, el cohaerentium sibi invicem sacerdotum glutino copulata. » '

Objectiones.

20. *Obj.* 1. Apostolus Ecclesiam praedicat a Christo dilectam, non habentem maculam, neque rugam, sed gloriosam.» Christus autem non potest diligere peccatorum coetum, tot flagitiis inquinatum. Ergo Ecclesia quam diligit est justorum ct electorum numerus, qui ipsi soli patet.

21. *Resp.* Utique a Christo Ecclesia sponsa sua dilecta est, quæ omni caret naevo, ipsa quippe doctrinam sanciam tradit, sanclaque administrat sacramenta. Plurimos tamen habet filios, qui suis monilis haud obtemperantes in varia ruunt tlagilia. Hos non amplectitur Christus ea dilectione qua justos : sed eos patienter in corpore suo, quod est Ecclesia, sustinet, subsidia prehens quibus convertantur et salvi flant, ni velint pertinaces in semita vitiorum perseverare. Diligit Christus Ecclesiam ex bonitate sua et misericordia, nulla habita operum nostrorum ratione, et baptismo lavat scelera, Pt pœnitenlia vulnera sanat, et suorum ministrorum utitur opera, ut paretur sibi in cœlis Ecclesia gloriosa, nulla suorum membrorum infirmitate deformis. Sic Catholici Presides, inter quos Augustinus, Donalistis responderunt « eamdem ipsam unam et sanctam Ecclesiam, nunc esse aliter, tunc autem aliter futuram, n 5

22. *Obj.* 2. Apostolus electorum cœtum nomine Ecclesiæ manifesto designat : « Accessistis ad Sion montem, el civitatem bei viventis, Jerusalem cœlestem, el mullorum millium Angelorum frequentiam, et Ecclesiam primitivorum, qui conscripti sunt in cœlis. » *

25. *Resp.* Vocis significatio eo loci satis constat ex iis quæ sequuntur, cl quæ procedunt ; nec ideo eodem sensu ubique explicanda est, quum cæteris fere omnibus locis Ecclesiam in terris peregrinantem, quæ justos el peccatores suo gremio complectitur, designet. Dc triumphante Ecclesia ct nos consuevimus loqui, ad eam corda fidelium spe et affectu ut elevemus, nec tamen ideo ambigua evadit vox de Ecclesia quæ in terris est plerumque adhibita.

24. *Obj.* 3. Christus de Ecclesia, sub ovilis figura, loquitur, oves autem clcctos plane inlelligit, ait enim : » Ego vitam aeternam do cis : et non peribunt in æternum, et non rapiet eas quisquam de manu mea. ›· *

25. *Resp.* Objecta verba non eadem occasione prolata sunt qua de ovili loculus est Cbrislus. Cælerum iis

(I) S. Cypr. Ep. CO, ad Florent. Pupign.
(!) Ephes, v, Î5.
(3) Aug. bre». coli, cum Donalisl. 3. die n. tu.
U) Hcb. ui. ii. (3) Joan. i. i·.

suam potentiam, cl benefica erga sibi credentes consilia declarat; respondit scilicet Judæis interrogantibus utrum esset ipse Christus, iisque exprobrat quod ipsi non crederent, adjungens se ovibus suis, scilicet sibi credentibus, vitam æternam largiturum, quas etsi contigerit cx persecutorum furore morte violenta rapi, in aeternum non perituras dicit, nec enim ullius potentia eas ab ipso divellere valeret. « Illorum Dominus redarguit temeritatem, qui sibi mortis laqueos tetenderant Stultissime enim de ejus nece cogitabant, cum non solum in ipsum nihil possent agere, si nollet, verum etiam neminem dc suisvalerenlauferre. » * Ita S. Cyrillus Alexandrinus. Si placeat de electis intclligerc Christum loqui, non repugnamus; nec enim obstat latiori vocis alio in loco significationi: « Qui igitur post perceptam gratiam, de numero ovium Christi pereunt, hi certe in Dei oculis oves non sunt. »4

26. *Obj.* 4. « Dabo legem meam in visceribus eorum, et in corde eorum scribam eam. » 8 « Regnum Dei non venit cum observatione, neque dicent; Ecce hic, aut ecce illic. Eccc enim regnum Dei intra vos est. » * « Veri adoratores adorabunt Patrem in spiritu el veritate. » 8« Ipsi tamquam lapides vivi superaedificamini, domus spiritualis. »6 « Simile csl regnum coelorum thesauro abscondito in agro. ·>7

27. *Resp.* Ex nullo objectorum testimoniorum colligi potest Ecclesiam non esse visibilem. Jeremias quidem de Ecclesia non loquitur; sed de testamento novo, seu lege, quæ a veteri distinguitur, in lapidibus inscripta, et terroribus maxime circumdata; quum nova lex scripto non fuerit a Christo mandata, sed ore ipsius ct Apostolorum promulgata, gratiis uberioribus eam comitantibus, et corda fidelium penetrantibus, ut fide affectuque intimo ei adhærerent. 8 Christus regni Dei nomine suum intellexit adventum; eum quippe interrogaverant Pharisæi: «quando venit regnum Dei?· quos, ut abduceret a præjudicata sententia, de terreno Messia* principatu, monuit, cum pompa eum non deducendum, sed eum jam adesse, in cordibus per gratiam regnaturum. Quod autem dixit veros adoratores spiritu cl veritate adoraturos, verissimum est, nec efficit Ecclesiam invisibilem; omnes enim qui cultum praestant ab Ecclesia præscriptum, spiritu el veritate adorant, quatenus victimis sanguineis postpositis, fide edocti verum elsublimem cultum Deo exhibent; ii veropra cæteris spirituel veritate adorant,qui puriori animi affectu externa Religionis officia obeunt; quos tamen solos constituere Ecclesiam Christus non innuit.

28. S. Petrus fideles, lapidum vivorum instar, domum spiritualem constituere dicit, comparatione utens ab aedificio desumpta; fideles autem lapides vivi, ulpote homines, non saxa, vocantur. 9 Profecto ii omnes quos, absque justorum pcccatorumvc discrimine alloquebatur Apostolus, societatem facile omnibus conspiciendam constituebant. Quod allinet ad aliam comparationem a Christo ipso institutam inter regnum coelorum el latentem thesaurum, liquet gratiam divinam hac similitudine indicari: si tamen ad ipsam Ecclesiam eam referre placeat, recte dicitur *thesaurus* ob maxima quibus dolatur privilegia; *absconditus* autem, eo quod infideles ejus virtutem ignorent; qua tamen delecta, cælerorum omnium detrimento cum sibi. amplectendo fidem, comparant: « quem

(I) L. vi». in Joan. Er. c. x. (») Ibidem.
(8) Jer. xxxi. 55. (i) Luc. xvii. Î0.
(5) Joan. iv. U. (6) I. Pelr. ii. 5.
(7) Malli, xiii. 44. (8) Heb. x. 16.
(0] Vide Cornelium a Lapide el UloomGcU in loc.

qui invenit homo, abscondit, et præ-gaudio illitis vadit, ct vendit universa quæ habet, el emit agrum illum. »

29. *Obj.* 5. Ecclesiae membra in Scripturis membra Christi, qui rapui est super omnem Ecclesiam, dicuntur, ipsi arctissime conjuncta : « cx quo totum corpus compactum ct connexum per omnem juncturam subministratio nis. » * Horret autem animus eam impiorum cum Christo intimam conjunctionem cogitare.

30. *Resp.* Utique membra sunt Christi quicumque ad Ecclesiam pertinent, quia quodeumque habent fidei, vel vihe spiritualis principium, ab ipso derivant, quod loco objecto tradit Apostolus. Nec horret animus peccatores membra Christi habere lato quodam sensu, quatenus ad Ecclesiam pertinent, quæ corpus ejus mysticum vocatur; nec enim strictiori sensu ejus membra sunt, nisi qui Spiriium ejus habent. Ideo sumpsit inde occasionem Apostolus ut fideles a fornicationis vitio deterreret : « Nescitis quoniam corpora vestra membra sunt Christi ? Tollens ergo membra Christi, faciam membra meretricis ? Absit. » '

51. *Obj.* 6. Ipsi Catholici animam a corpore Ecclesiie consueverunt distinguere, justos ad eam pertinere affirmantes, quum peccatores sint in corpore : justorum autem et electorum causa omnia Ecclesiæ privilegia data esse nemo negaverit.

52. *Resp.* Ea Theologorum distinctio Ecclesiæ visibili non obstat, quum significet peccatores non esse Deo gratos, nec vita frui gratiae, etsi membra sint Ecclesiæ. Agnoscimus quidem privilegia Ecclesiæ in justorum et electorum salutem maxime dirigi ; sed justis et electis tantummodo non sunt concessa : ministerium quippe el magisterium instituit Christus in Ecclesia, cui se adfuturum promisit, ut verbi prædicaiione et Sacramentorum dispensatione gloriosam sibi in sevum Ecclesiam compararet. '

35. *Obj.* 7. Articulus Symboli supponit Ecclesiam non videri, sed credi, « in quam nos esse insitos vere simus persuasi. » *

54. *Resp.* Et videtur el creditur Ecclesia. Videtur societas hominum : creditur divinitus instituta, divina in docendo prædila auctoritate, et ad mundi usque finem permansura.[5] De nostra autem electione silet Symbolum, sicut ct de electorum cœlu, quamvis hi procul dubio ad Ecclesiam pertineant, qua* alias reti adsimilalur, quo piscium pleno, et ad littus attracto, eliguntur boni, projectis malis.

CAPUT II.

DE PERPETUITATE E'CLESI.E VISIBILIS.

35. Non adeo repugnant Novatores Ecclesiæ visibili ut eam olim extilisse el etiamnum existere diffiteantur : sed quum ea urgeantur quaestione, ubinam fueriiil eorum sectæ tot sxcula a Christo, nec facile possint successionem per sectas alias antiquiores derivare, confugiunt ad Ecclesiæ invisibilis figmentum ; et audacter affirmant ubique grassante idololatria, et corrupta Ecclesia visibili, latuisse veros Dei famulos, justos cl electos, quos sua gratia illustravit suosque fecit Deus. « Sic, » inquiebat Calvinus, « anleaclis sæculis Dominus hominum ingratitudinem ullus c I : nam quia

(I)Epb. iv. 16. (S) 1 Cor. vi. 15.

(3! Ephes. iv. 11. el v. S3.

(4) Calvin. I. iv. Inal. c. I. Heidelberg, Catecbismus eliam Ecclesiam electorum a Deo colligi tradit : « of which I believe I am, and always shill remain a living member. »

(5) Vide I'eareon on Ihe (.reed, arl. iI. ‹ Tina indeed is a proper object of faiih, because it is grounded only upon Ihe promise of God. »

vcriiiiii suffi obodirc noluerant, cl lucem suam cxlinxcranl, cos cxcæcalos sensu, cl absurdis mendaciis ludi, ct aliis tenebris immergi passus est, ut nulla voræ Ecclesiæ facies extaret : inierim tamen suos,ct dispersos, ct delitescentes in mediis erroribus ct tenebris ab exitio servavit. » 1 Anglican) etiam in suis liomiliis orbem Christianum per plura sæcula idololatria obrutum tradunt; sed insigniores eorum scriptores Ecclesiam non posse deficere docent. * Presbyteriani, tum in Weslmonaslcriensi confessione, tum in ea quam in Foederata America adoptarunt, perpetuam Ecclesiæ visibilitatem videntur agnoscere, eam tamen aliquando minus conspicuam se præbere afiirmanles.3 Baptistffidicunt Christum semper habuisse, semperque habiturum in terris regnum iis constans qui in cum credunt, ct professione sui nominis distinguuntur.4 Mcthodista?,Anglicanorum articulum relinentes, non salis suam mentem hac de re patefaciunt.5

Propositio.

Ecclesia visibilis nnmquam a Christi tempore defecit, numquam defectura est.

36. *Prob.* ex praeclaris illis Christi verbis : « Super hanc petram aedificabo Ecclesiam meam, et porlæ inferi non prævnlcbunl adversus cam. ·· Dc Ecclesia visibili sermonem hic fleri jam vidimus, cujus perpetuam duralionem verbis clarioribus exprimere vix Christu3 ipse potuit.

37. Accedit specialis Apostolis facia promissio , Christum iis docentibus ct baptizantibus semper adfuturum. » Data est mihi omnis potestas in coelo et in terra. Euntes ergo, docete omnes gentes, baptizantes cos in nomine Patris, ct Filii, et Spiritus Sancti, ' I ' * et occo ego vobiscum sum omnibus diebus, usque ad consummationem saeculi. »6 Ecclesia visibilis ea certe est in qua Apostolicum docendi et baptizandi munus exercetur : Christus autem Apostolis verbis amplissimis se semper adfulurum in illo munero obeundo pollicitus est : ergo Ecclesia in qua illud munus exercetur semper durabit.

38. Consonant vaticinia, inter quæ illud Daniclis : « In diebus regnorum illorum suscitabit Deus coeli regnum quod in ætemum non dissipabitur. »7

Id vetustis scriptoribus semper fuit persuasum. Unum laudabimus Hieronymum: « Super petram fundata Ecclesia , nulla tempestate concutitur, nullo turbine, vcnlisquc subvertitur. »·

(I) l'ræf. Inst, ad Regem Gallis.

(Î) « This ia ibat church, which being built upon the foundations of the Apostles, among whom Peter was a rock , orone firm foundation stone, and Jesus Christ himself the chief corner stone ; is by their disciples and followers propagated through all generations , unto the end of the world : Christ having promised to be always with it and protect it, that the gates of hell, that is persecution, and even death itself should not be able to prevail against it. > Exposition of the Church Catechism, by Samuel Clark.

• When Christ spake first lo Peter, lie sealed his speech with a powerful promise of perpetuity, saying : « Thou art Peter, and upon this I rock I will build my church , and the gates of i hell shall not prevail against it. » » *1'earton on lhe Creed* **,art. 9, p. 515.**

« The constant visibility of the church it promised, thus : ◦ I will be with you always,eu» » to lhe end of the world,) and (lhe gales of hell » shall not prevail against to church. ▶ » Analyte of Iturnd's Exposition, by New land , p. 290.

(S) · This Catholic church hath been sometimes more , sometimes less visible. ♦ * * Nevertheless there shall always be a church on earth to worship God according to bis will, v West' minster Confession, ch. 23. § 4. B. Citant. Mat. xvi. 18.

(4) a Christ always hath had , and ever shall have a kingdom in this world , to the end thereof· of such as believe in him , and make profession of his name. » Itapt. Confess, ch. 27. §3.

(5) Methodist Confession of Faith, art. xiii

(C) Matt, xxviil, 18. (7) Dan ii. II.

(h; **Comm, in c. 4 laaio.-.**

Objectiones.

59.0ft/.1.Ecclesia visibilis sæpe defecit : Ie Ada ct Eva peccantibus. 2' tempore diluvii. 3' Israclitico populo cum Aarone vitulum adorante, 4* tempore Eliæ, qui nonnisi Deo revelante didicit alios præter se superesse veri Dei cultores 5" tempore Manassis, quando publicus cultus abolitus est. 0' tempore Concilii Ariminensis, de quo scribit Hieronymus : « ingemuit totus orbis , ct se Arianum esse miratus est. › '

40. *Heap.* Quum dc Ecclesia a Christo fundata agatur, quinque priora exempla ad rem non perlinent. Cætcrum non constat societatem Dei veri cultorum unquam etiam ante Christum nalum penitus defecisse. Quod ad Adte ct Evae lapsum spectat, a debita Deo obedientia se subduxerunt, amplioris scientiæ vana cupidine ; nec tamen fidem cultumquc veri Numinis abjecerunt. Homines etiam ante diluvium , paucis exceptis , vitiis indulgcbant, quin a cultu deficerent ; nullo enim certo documento ostenditur idolorum cultum diluvium antecessisse. Non omnes Israelite adorati vituli scelere obstricti videntur : dicente enim Moyse : « Si quis est Domini, jungatur mihi, » « congregati sunt ad eum omnes filii Levi; » * quos proplcrea, acerrimos criminis vindices, eidem reatui obnoxios non licet suspicari. Animadvertendum diam Aaroncm nondum sacerdotio fuisse insignitum ; 3 et Moysen tunc verum fuisse Judaici populi caput. Cæterum si quis mordicus contendat omnes prædictos a fide defecisse, ipsam invisibilem Ecclesiam, seu piorum numerum, evertet. Eliæ tempore maxime conspicuus fuit Deum colentium coetus, regnabant quippe Asa et Josaphat piissimi principes in Juda ; nec verosimile est Eliam putasse se solum in ipso regno Israclitico jam superesse veri Dei cultorem, sed unicum esse prophetam : « Prophetas tuos occiderunt gladio, derelictus sum ego solus. · ' " Ego remansi propheta Domini solus. » · Cætcrum ignorasse videtur tantum esso servorum Dei in Israclitico regno numerum : quum ipse tunc vagaretur hac, illacquc, ut vim persecutoris declinaret Manasse regnante, publicus cultus fuit quidem suspensus, idolis in templum inductis ; sed plurimi, inter quos Isaias recensetur, impii regis conatibus restiterunt.

iI. Quod de Ariminensi Concilio dicit Hieronymus, ab ipso explicatur, dum narrat Patres Ariminenses, Valentis ac Ürsacii iteratis declarationibus delusos . formulae fidei, quæ, *consubstantialis* voce omissa, fidem tamen videbatur satis enunciarc, subscripsisse : « Superficies expositionis nihil sacrilegum præseferebat : sonabant verba pietatem, et inter tanta mella praeconii nemo venenum insertum putabat : non erat cura Episcopis dc vocabulo, cum fides esset in luto. » ' Etsi autem adversariis concederetur 400 et amplius Patres, qui Arimini convenerant. Arianam perfidiam suis subscriptionibus confirmasse ; falso inferretur defecisse e terris visibilem, veramque Ecclesiam; numerantur enim a *Labbeo* mille sedes in Oriente, ct 600 in Occidente, quibus 100 a Carolo a S. Paulo adjunguntur, juxta illius aetatis monumenta ; ct constat Ariminensia acta a Libcrio Papa, cæterisque per orbem Catholicis Episcopis improbata. Ipsi etiam Ariminenses , detecta hxrelicorum subdolis verbis venenum celantium fraude, slatim reclamarunt : « Concurrebant Episcopi » inquit Hieronymus « qui sim*

(i) Dial, contra l.uciforianos.
'2) Exod. nxii. S0. (3) Exod. xl.
(I) III. Dcg. xit. 14.
(S) III. Keg. xviii. 23.
(0) Dial, contra Lucif.

conscionlin hærotici ferebantur, contestantes corpus Domini, se nihil mali in sua fide suspicatos. Putavimus, inquiebant, sensum congruere cum verbis * * * multaque alia flentes asserebant. » ·

42. *Obj.* 2. « Vcrunitamen Filius hominis veniens, putas, inveniet fidem in terra ?»' et Apostolus diem judicii futurum non esse ait, « nisi venerit discessio primum, ct revelatus fuerit homo peccati — ita ut in templo Dei sedeat. »5 De Ecclesia etiam dicit S. Joannes : « Mulier fugit in solitudinem, ubi habebat locum paratum a Deo, ut ibi pascant eam diebus mille ducentis sexagiula. » 4

■15. *Resp.* « Christus fidei raritatem significat, non totalem interitum, » ut animadvertit Theophylaclus. Discessio autem a S. Hieronymo s explicatur defectio a Romano imperio ; quod si placeat eo nomine defectionem a fide inlclligere, eam magnam futuram, adveniente Aniichrisio,concedere non gravabimur, quin idcirco Ecclesia desinat esse conspicua, magna filiorum per orbem multitudine. De muliere fugiente in solitudinem, vix aliquid nisi hariolando possumus proferre, quum vaticinia illa adeo sint obscura ; cætcrum vcrosimile esse non negamus fideles plurimos in solitudinem se collaluros, ut Anlichristum persequentem effugiant : manebunt tamen plurimi quorum aliquos ipse gladio percutiet ; qui omnes Ecclesiam visibilem constituent. Certe eo ipso tempore fides vera palam praedicabitur; « dabo duobus testibus meis, et prophetabunt diebus mille ducentis sexaginta. » °

44. *Obj.* 3. Scriptura testimonia quibus perpetua Ecclesiæ duralio fulcitur, instar tot aliarum promissionum Synagogae, et templo, et Davidi factarum haberi possunt : proindeque conditione aliqua, qua nituntur, deficiente, suum non conscquentur effectum.

43. *Resp.* Conditio illa frustra statuitur, silente Scriptura, ct repugnante omnium sæculorum a Christo nato fide. Certe immane discrimen intercedit inter promissiones quæ Ecclesiam respiciunt, ct alias in objectione indicatas ; nani sacrificiorum Mosaicorum defectionem, ct legis novie promulgationem Deus alibi prædixeral :7 quapropter quæ legis et Synagogæ perpetuam durationem polliceri videbantur, necessario debebant de diuturni temporis spatio intelligi : regiam etiam potestatem Davidis posteris promissam includere conditionem fidelitatis Deo servandae facile quis poterat conjicere, quamvis vaticinium in Christo sublimi ratione adimpletum liceat etiam contemplari. Promissiones autem Ecclesiæ factæ non nituntur alicujus virtute, sed Dei erga hominum genus misericordia ; nec ad privatorum utilitatem referuntur, sed ad divinam gloriam hominumque per omnia sæcula salutem, veritatum divinarum prædicatione ; nec aliquo alio testimonio arctantur; sed per se amplissima, clarissima omnium sæculorum deinceps fide, rerumque eventu, nulla nili conditione, nullo limite arctari demonstrantur.

Corollaria.

4G. Ex huc usque disputatis liquet Ecclesiam a Christo fundatam esse societatem hominum, divinam quam tradidit doctrinam profilentium, sub rectore supremo in terris, ejus vices obeunte ; quæ per omnes rerum vices ad finem usque mundi duratura est, fidei summa concordia, et communi quodam regimine conjuncta. Juvat igi-

i) Dial, contra Lucif. (!) Luc.xviii. 8.
'S) II. Tliess. ii. 5. 4.
U) Apoc. xii. C.
(S) Episl. loi, ad Algaeiain.
(0) Apoc. xi. 3.
(7) I)an. ix. Jcr. xxxi.

tur quædam poncrc qaœ indo sequuntur principia, ad quæ, velüli tesseras, omnis Ecclesia quæ pro Christiana haberi vult, est revocanda.

I. Ecclesia vera semper visibilis est, adcoque semper nosci potest quænam cx omnibus hominum societatibus sit, ila ul a cæleris omnino distinguatur.

II. Quum societates Christiano nomine glorianies inter se distinguantur doctrinæ diversitate, ct regiminis forma, Ecclesia Christi ila debet esse visibilis, ul certo cognosci possiLquænam tides, et quænam regiminis forma in illa necessario vigere debeat.

III. Ex eo autem quod Ecclesia perpetua sil, seu indcfectibilis, sequitur quamlibet Ecclesiam, seu societatem Chrislianam, quæ aliquo tempore a Christi et Apostolorum ætale non extitil, vel aliquo tempore visibilis non fuit, veram Christi Ecclesiam non esse.

Peremptorium igitur est argumentum contra novilias omnes sectas, casante Luthcri, Calvini, Wesleyi, Foxi, vel alius cujuscumquc auctoris sui tempora non exlilisse.

CAPUT III.

DE ECCLESIA! UNITATE.

47. Sunt inter Protestantes plurimi nobiscum concordes in Ecclesiæ visibilis perpetua duralione luenda, qui lamen eam singulas fere sectas complecti contendentes, dum tuentur destruunt. Vitium in eo latet quod eos qui praecipua quædam fidei dogmata profitentur, ct Baptismo ct Eucharistia utuntur, quadam etiam regiminis forma servata, Ecclesiam constituere plerique censeant, et Universalem Ecclesiam his voluti membri», nullo licet communionis existonle vinculo, constare. « Ubicumque enim, · inquit Calvinus, « Dei verbum sincere praedicari atque audiri, ubi Sacramenta ex Christi instituto administrari videmus, illic *aliquam* esse Dei ecclesiam nullo modo ambigendum est. » * principium illud adoptasse visi sunt Anglican·, apposita clausula, qua quæ necessario ex Christi instituto ad Sacramentorum perlinent adminisiraiionem, in Ecclesia exiguntur. ' Liquet eos pro certo habere singulos homines, ex Scripturis, vel divino certe lumine, nossc valere quæ sit Christi doctrina, et legitimus Sacramentorum usus, et hac ralionc ad discernendam Ecclesiam adjuvari, quum tamen hoc opus, hic labor sit. Cætcrum eorum errorem de illo consensu in quibusdam præcipuis dogmatibus, qui ad unitatem illis sufficere videtur, refellere imprimis oportet, unitatem fidei omnia dogmata complecti demonstrando.

48. Præmonendum duximus eossæpius vocibus uti specie Catholicis. Sic Calvinus ipse dicit: « Ecclesiam universalem esse collectam ex quibuscumque gentibus multitudinem, quæ intervallis locorum dissita et dispersa, in unam tamen divinæ doctriuæ veritatem consentit, et ejusdem religionis vinculo colligata est. »3 Catcchismus Heidelbergensis, qui in Ecclesiis Reformatis adhibetur, dicit Deum colligere ex toto humano genere Ecclesiam ad vitam ælernam electam, in vera fide concordem. * Sic Pearson dicit Eccle-

(1) Calvin. Instit. I. iv. c. 1. § 10.

(5) « TLe visible church of Christ is a congregation of faithful men, in the which the pure word of God is preached, and tho Sacraments he duly administered according to Christ's ordinance in all those things that of necessity are requisite to tho same, o Art. xix. « It means no more, than that there arc divers churches throughout the world, constituting one general church, united in ell the essential articles of the Christian faith. * * She impliedly disclaims communion with all those churches which obtrude doctrine* striking at the fundamental principles of Christianity. » White diss. II. of the Catholic church.

(Λ) Calvin. I. iv. Inst. c. I. $ it.

(4) < Agreeing in the true faith. · p. 7.

siam unam cssc, quia membra omnia in unam fldem conveniunt. Hæc autem de fundamentalibus dogmatibus intelligent, nec tamen clare definiunt quæ sint. Exemplum ponit Burncti abbreviator, Christum pro peccatoribus mortuum cssc : quod tamen vaga illa ratione Socinianus vix gravaretur fateri. * Christum autem sexta hora dici mortuum cssc dogma non fundamentale dicit, quia etsi tradatur in Scripturis , posset absque culpa vel salutis dispendio ignorari.Eamdcm sententiam Prcsbylcrianis, Baptistis Mclhodislis, aliisque communem esse, ex iis quæ jam recitavimus testimoniis salis colligitur.

Propositio.

Ecclesiae Unitas omnem dogmatum varietatem excludit.

49. *Prob.* 1. Apostolus ad Ephesios scribens, cos horiatur ut sint « solicili servare unitatem spiritus in vinculo pacis. Unum corpus, ct unus spiritus , sicuti vocali estis in una spe vocationis vestræ. Unus Dominus, una fides , unum baptisma. Unus Deus et Pater omnium. » 3 De Christo ad Patrem ascendente dicit: « Ipse dedit quosdam quidem Apostolos, quosdam autem Prophetas , alios vero Evangelistas , alios autem pastores, ct doclores , ad consummationem Sanctorum in opus ministerii , in ædiflcalionem corporis Christi : donec occurramus omnes in unitatem fidei, ct agnitionis Filii Dei, in virum perfectum, in mensuram ælalis plenitudinis Christi : ut jam non simus parvuli fluctuantes, ct circumferamur omni vento doclrinæ in nequitia hominum, in astutia ad circumventionem erroris. » * Fidei igitur unitas, instar Dei unitatis, non admittit divisionem , sed onincm lollit varietatem, ita ul baud amplius circumferamur omni vento doclrinæ, nec simus parvuli fluctuantes. Jam vero liquet hanc constarc non posse cum dogmatum quorumcumque discordia. Id colligere est quoque ex eo quod a<j Corinthios scribit :« Obsecro autem vos, fratres, per nomen Domini nostri Jesu Christi : ul idipsum dicatis omnes, ct non sint in vobis schismata : silis autem perfecti in eodem sensu, et in eadem sententia. >>8 Hanc sententiarum concordiam , omni evitato schismate, referri ad contentiones de suis in fide magistris liquet ex versiculo sequenti: sed eo vehementius contentiones hujusmodi evitandas consuit Apostolus, quod schismatis ct erroris contra fidem periculo non vacarent; uti ex duabus quas scripsit ad Corinthios epistolas perspici potest. Constat igitur sententiarum concordiam el unitatem exigi, quam, Jesu Christi nomino solcmniter invocato, commendat.

50 Ad Timotheum episcopum sen bens, horiatur cum ul bonam militiam militet : « habens fidem , et bonam conscientiam, quam quidam repellentes, circa fidem naufragaverunt ; ex quibus est Hymenæuset Alexander : quos tradidi satanæ, ut discant non blasphemare. » ° Altera epistola errorem quo irretitus est Hymenaeus designat : « Sermo eorum ut cancer serpit : ex quibus est Hymenaeus, ct Philetus, qui a veritate exciderunt, dicentes resurrectionem jam esse faciam, et subverterunt quorumdam fidem. » 7 Error igitur respiciebat resurrectionem mortuorum futuram , quam denegarunt Hymenaeus aliique, unicam resurrectionem agnoscentes, spiritualem sci-

it) · The church is therefore one, though the members be many , because they all agree in one faith. There is one Lord , and one Father ; and that faith once delivered to the Saints, which whosoever shall receive, embrace, and profess, must necessarily be accounted one in reference to that profession. » Pearson on lhe p. B11.

(i) Analysis p. 883.

(3) Eph. iv. 3. (4) Ib. v. 11. Ct soq.

(B) I. Cor. i. 10. (f.) I. Tim. i. IU.

(7) II. Tim. ii. 17.

licet quæ jam baptismo est facta. Hie error Deuni, vel Salvatorem directe non respexit, et proinde vix posset *tssentialibus* seu *fundamentalibus* dogmatibus, juxta Proteslanlium placita, accensori. Attamen fidei salulisque dispendium attulisse ex Apostoli verbis omnino constat.

51. De haereticis omnibus, nullo facto discrimine, scribit Paulus ad Titum episcopum Cretensem : « Haereticum hominem post tinam et secundam correptionem devita : sciens quia subversus est qui ejusmodi est. el delinquit, cum sil proprio judicio condemnatus. » * Liquet haereticum quemque, scilicet, juxta vim vocis, suos sensus anteponentem Ecclcsiæ doclrinæ, devitandum esse a Praesulibus Ecclesiae, seu eliminandum, ct omni communionis jure privandum, utpole pertinacem et perditum hominem. Jam vero si de praecipuis tantum dogmatibus exigeretur omnium consensus, loco sententiarum divortio de rebus aliis relido, non foret ulla ratio quare sua placita sedantem Præsules vitarent, vel Apostolus condemnaret.

52. *Probatur* 2 *eadem veritas ex scriptoribus vetustissimis* qui Ecclesiæ unitatem el summam fidei concordiam in omnibus dogmatibus prædicarunt. Irenæus scribens adversus hæreses ait : ■ Hanc prædicationem cum acceperit, el hanc Udem, quemadmodum prædiximus, Ecclesia, ct quidem in universum mundum disseminata, diligenter custodit, quasi unam domum inhabitans, el similiter credit iis, videlicet quasi unam animam habens et uuum cor, et consonanter hæc praedicat, el docet, ct tradit, quasi unum possidens os. Nam etsi in mundo loquela· dissimiles sunt, sed tamen virlus traditionis una ct eadem est. El neque quæ in Germania sunt fundalæ Ecclesiæ, aliter credunt, aut aliter tradunt, neque hæ quæ in Hiberis sunt, neque hæ quæ in Celtis, neque hæ quæ in Oriente, neque hæ quæ in Ægypto, neque hæ quæ in Libya, neque hæ quæ in medio mundi sunt constituée, sed sicut sol creatura Dei in universo mundo unus et idem est, sic ct lumen, prædicatio veritatis, ubique lucet, el illuminat omnes homines, qui volunt ad cognitionem veritatis venire. Et neque qui valde prævalct in sermone, ex iis qui præsunt Ecclesiis, alia quam hæc sunt dicet : nemo enim super magistrum est; neque infirmus in dicendo deminorabit traditionem. Cum enim una et eadem fides sit, neque is qui mullum de ca potest dicere ampliat, neque is qui minus, deminorat. » *

53 Clemens Alexandrinus unitatem Ecclesiæ alte prædicat. Hærescs refellens dicit : « Ex iis quæ dicta sunt manifestum esse existimo unam esse veram Ecclesiam, eam quæ vere est antiqua, in cujus catalogum referuntur ii qui sunt justi ex proposito. Nam cum unus sit Deus, et unus Dominus, proplerea id eliam quod est summe venerabile, ct ex eo quod sit unicum laudatur, ut quod sit imitatio principii quod est unum. In unius ergo naturæ sorlem cooptatur Ecclesia, quæ est una, quam conantur hæreses in mullas discindere. 3 Et essentia ergo el opinione, et principio, ct excellentia, solam esse dicimus, antiquam el Catholicam Ecclesiam, in unitatem unius fidei quæ est ex propriis testamentis, vel potius ex testamento quod est unum diversis temporibus, in quibus Dei voluntate per unum Dominum congregat eos qui sunt jam ordinali, quos prædeslinavit Deus, cum eos justos futuros cognovisset ante mundi constitutionem. Ca--

(I) Til. iii. io.
(i) S. Ircnæuü adv. hær. I. I. p. iii. c. S3, ed. Col. Agr. «500.

(8) Clem. Alei. I. ?. Slromitum p. 339· r· }«» r» ir«r αvγ»λ·ρ»τΛ< E»»x«r«a · /<>·,·» »«r ιγιΛΛλγ lararipu» Cia^i>ra< eipieiir.

forum Ecclcsiæ quoque eminentia, sicut principium constructionis est ex unitate, omnia alia superans, et nihil habens sibi simile vel æquale. »(1) Hæc profecto unitas, quæ Dei imitatio est, omnem dogmatum discordiam necessario excludit.

54. Unum addam Cyprianum, qui diaboli, idololatria» eversione devicti, depingit astutiam : « Hærcses invenit et schismata, quibus subverteret Udem, veritatem corrumperet, scinderet unitatem. Quos detinere non potest in viæ veleris caecitate, circumscribit et decipit novi itineris errore. Rapit de ipsa Ecclesia homines; el dum sibi appropinquasse jam lumini, atque evasisse sæculi noctem videntur, alias nescientibus tenebras rursum infundit, ut cum Evangelio Christi, et cum observatione ejus, el lege non stantes, Christianos se vocent, et ambulantes in tenebris habere se lumen existiment, blandicule adversario atque fallente, qui secundum Apostoli vocem transfigurat se vclut angelum lucis, et ministros suos subornat, veiut ministros justitia*, asserentes noctem pro die, interitum pro salute, desperationem sub obtentu spei, perfidiam sub prætextu fidei, antichrislum sub vocabulo Christi, ut dum verosimilia mentiuntur, veritatem subtilitate frustrentur.» * Quum hærcses omnes subvertere fidem, rapere de Ecclesia homines, Cyprianus tradat, unitatem Ecclcsiæ concordiam omnium membrorum in omnibus dogmatibus exigere manifestum est. Dc mente ejus dubitare non poterit qui totum perlegerit opus : pergit scilicet hæreseon causas el remedia ostendere, et qua ratione Christus unitati Ecclesiæ, primatum Petro dando, consuluerit.

55. De Episcopatus unitate quum dixisset, subjungit : « Ecclesia quoque(i) una est, quæ in multitudinem latius incremento fœcunditatis extenditur. Quomodo solis mulli radii, sed lumen unum ; cl rami arboris mulli, sed robur unum tenaci radice fundatum; et cum de fonte uno rivi plurimi defluunt, numerositas licet diffusa videatur exundantis copiæ largitate, unitas tamen servatur in origine. Avelle radium solis a corporo, divisionem lucis unitas non capit. Ab arbore frange ramum, fractus germinare non poterit. A fonte præcidc rivum, præcisus arescet. Sic cl Ecclesia Domini luce perfusa, per orbem totum radios suos porrigit. Unum tamen lumen est, quod ubique diffunditur, nec unitas corporis separatur. Ramos suos in universam terram copia ubertatis extendit, profluentes largiter rivos latius expandit. Unum tamen caput est, cl origo una, cl una mater fœcunditatis successibus copiosa. » 8 Pulchrior vel accuratior imago fidei unitatis dari nequit lumine solis ubique radios suos diffundentis. Sub finem libri dicit : « Deus unus est, et Christus unus, el una Ecclesia ejus, ct fides una, et plebs in solidam corporis unitatem concordiae glutino copulata » Distinctio illa fundamentalium dogmatum ab aliis quæ quis negare posset absque unitatis detrimento plane ignota fuit insigni huic scriptori.

50. *Probatur* 5. *ex constanti per omnia sæcula tribunalium Ecclesiœ usu.* Omnes quotquot adinventio sunt opiniones Ecclcsiæ doclrinæ adversæ, nullo facio discrimine, quolibel saeculo damnatae sunt in Episcoporum conventibus, el earum auctores anathemate percussi, jura omnia sacræ communionis amiserunt. Sic Novaliani quadam peccata ab Ecclesia remitti, ct Donatistæ Sacramenta a malis confici posse negantes, extorres ab ejus communione facti sunt. In primo Concilio

(i) Clem, Alex. I. 7. Stromatum.

(t) S. Cyprian. I. de Unit. Ecd. aub initium.

(3) Ibidem.

Constantinopolitano decretum est ex hæresi aliqua redeuntes anathematizare debere omnem hærcsim quæ non sentit, ul sentit sancta Dei Catholica et Apostolica Ecclesia. 1 Jam vero si Ecclésial unitas cum sententiarum discordia de dogmate aliquo stare posset, injuria homines communionis juribus sunt privati, qui opiniones dogmatibus adversas tueri pergebant. Igitur tota Christiana antiquitas damnanda erit, ul noviliæ de unitale in essentialibus notioni detur locus.

57. *Probatur* 4 *ex consectariis contraria sententia;.* Dogmatum discordia Ecclesiam regno in sc diviso assimilarct, quod desolationi et ruinæ cerlæ objiceretur: nam « omne regnum in se ijisum divisum desolabitur » 8 quum Christus e contra precatus sil Patrem ul disciipuli in unum fidei vinculo conjuncti, unum fierent sicut ipse et Pater unum sunt. 5 Inceria necessario redderetur tota revelatio Christiana, nam nulla certa regula fundamentalia a non fundamentalibus discerni possunt. * Injuria fieret Deo qui aliqua revelasse diceretur adeo obscure ut certo innotescere non possent, vel minoris momenti, quæ quis ignorare vel rejicere absque animæ detrimento facile posset. Tolleretur splendidissimum argumentum quo suam a Patre missionem probari voluit Christus , et infidelium irrisui religio exhiberetur, cujus praecones inter se de dogmatibus revelatis disceptarent. « Non pro eis tantum rogo, » inquiebat Christus de Apostolis ad Patrem post ultimam camam orans, « sed et pro eis qui credituri sunt per verbum eorum in me. Ul omnes unum sint, sicnl lu Paler in me, et ego in te, ul et ipsi in nobis unum sint, ut credat mundus, quia lu me misisti. Et ego claritatem, quam dedisti mihi, dedi eis, ut sini unum , sicut el nos unum sumus. «1

Objectiones.

58. *Obj.* I. Apostolus errores, qui fundamento superstruuntur, assimilai ligno, stipulas et farno, quibus incendio consumptis, vilæ scilicet ærumnis ignis instar; salvi fient homines qui cos fovcrinl.e Ergo errores hujusmodi ab Ecclcsiæ universalis consortio non divellunt.

59. *Resp.* De erroribus adversus fidem non agitur, sed de vanis hominum circa fidei magistros studiis. Dissensiones quædam Corinthiorum , quorum aliqui Paulum , qui eis fidei notitiam prius ingesserat, alii Apollo , facundia utpote præstanliorem, et Religionis principia enucleatius explicantem , alii Cepham , vel Apostolorum principem, vel discipulum Judæis nimio faventem, laudibus efferebant, occasionem præbucrunt his Apostoli dictis. Se igitur comparat architecto, prima ponenti fundamenta, quæ omnino manere debent : alios ædilicantibus, qui vel templum ex marmore aliove lapide eximio, auro argentoque ornatum, vel humilem casam , ligno, stipula, et fœno constantem , extruunt. Quum autem constet Apollo et Cepham eamdem tradidisse doctrinam quam Paulus, non est cur errores aliquos similitudine illa notatos intelligamus. Equidem fundamenti nomine omnia pnecepta el dogmata Christi quæ Apostolus Corinthios edocuerat comprehendi liquet. 7 Quæ

'I) arail/xarifoirar *na.<Ta.t iiptTir μi< fii ir* φιΐiHî · *ἁγια τ υ* 6tu *χα.Άολ.ιχί χαι* ἀπο^Γi* λι«· *ixxStfia,.* Can. vii. col. 812, toni. I.

(i) Luc. xi. 17.

(5) Joan. xvii. 21.

(1) Ia analysi sa-pius citata sic obscuro do di-•tinclione illa fit sermo :a There aro some articles in religion without which a man cannot bo esteemed a true Christian, nor a church a true church. Dut there are others, which all men am doubtless bound to bclievo , because they am revealed in Scripture ; still they are nut of such a nature that tho ignorance of them can exclude from salvation. » Burnet Analysis, p. 284.

(5) Joan. xvii. 21. (8) I. Cor. iii. IO.

(7) a The sense of 'I»7«vr *Xpirrtr* is, as the Levi

igitur in his superstruuntur, non possunt erroribus accensori, quippe quæ divina dogmata relinquunt illæsa.

П0. Videtur Apostolus quosdam ex inferioribus præconibus Evangclii perstringere, qui affectabant quamdam mundanam sapientiam, et veritates revelatas humano ingenio ct arte studebant insinuare, contentionibus ct inanibus studiis præbcntcs occasionem. Pergit idcirco monere: « Si quis videtur inter vos sapiens esse in hoc saeculo, stultus fiat, ut sil sapiens » — deinceps : « Nemo itaque glorietur in hominibus. » Nullum errorem adhuc invectum, sed studia vana, ct contentiones de prædicatorum sapientia ct facundia, facile colligitur ex tota Epistola. Hæc periculum habent, non tamen certum afferunt interitum, ideoque evadentis ex incendio instar, homo ejusmodi, cum aliquo sui detrimento, salutem poterii consequi. 1 De igne per quem fiat salvus hic disserere non est locus. Qui aliquo errorc corruperit doctrinam, assimilatur violanti templum Dei : fideles enim in templum Dei sanctum, veluti lapides vivi, eriguntur. * Hunc interitus plane manet : « Si quis autem templum Dei violaverit, disperdet illum Deus : templum enim Dei sanctum est, quod estis vos. » s

Gl. *Obj.* 2. Qui post Cone. Hierosolymitanum adhæserunl legalibus erraverunt circa fidem ; cum iis tamen Apostolus communionem servavit. * Ergo qui etiam dogmatibus non assentiuntur, possunt intra Ecclesiæ fines contineri.

62. *Resp.* Haeretici fuerunt omnes qui Concilii Hierosolymitani decretum pertinaci animo rejecerunt, propugnando ritus Mosaicos necessario gentibus ad fidem conversis servandos, contra ac definierant Apostoli. Cum his Apostolus certe non communicavit ; quamvis eorum offensionem sedulo vitaverit, qui Judaica sub lege nati, ritus illos magna religione, ulpolc licitos, et ad Dei cultum institutos, servabant. Audi Paulum Galatas, quos nonnulli ad servandos ritus Mosaicos adducere conati fuerant, arguentem : « Ecccego Paulus dico vobis, quoniam si circumcidimini, Christus vobis nihil proderit. Evacuati estis a Christo, qui in lege justificamini : a gratia excidistis. - 1

63. *Obj.* 5. Sadducæi, alteram vitam ct immortalitatem animarum denegantes, errarunt : remanserunt tamen intra Ecclesiam Judaicam ; immo ad Summum Pontificatum nonnulli ex eis evecti sunt : ergo et ad Ecclesiam pertinent errantes in dogmatibus non fundamentalibus.

64. *Resp.* Argumentum probaret errantes in articulis fundamentalibus, quales certo sunt illi de altera vita, et animarum immortalitate, intra Ecclesiam esse : quod ipse Juriæus, hujus distinctionis vindex celebris, non est ausus asserere. Nullam igitur eiinesse vim fateatur oportet. Sadducæi quidem, a Sadoc, trecentis circiter post captivitatem Judaicam annis, orti, intra Synagogam tolerantia quadam gaudebant, quatenus ritus legis servantes publica auctoritate repulsi non sunt; imo sub Syriorum regum, et Romanorum dominatu, nonnemo ex eis ad

commentators have seen, *the history of Jesus Christ,* **comprehending the doctrines and precepts, the promises and threatenings of the Gospel. » Bloomfield in loc.**

(t) Vide Cornelium a Lapide in locum.

(Î) ▮ As the Apostle is speaking of the Christian church, consisting of believers of all nations, of which church Christ is the foundation, it is evident that the materials built on this foundation, called *gold, silver,* **etc., cannot represent the doctrines but the disciples of Christ : so Jerome, Theodorei, and OEcumenius thought. Besides, in no passage of Scripture is the temple or church of God said to consist of the doctrines, but** *of* **the disciples of Christ, who are called living stones, built up a spiritual house, or temple.· I. Pel. ii. is, o. Macknighl in locum.**

(S) 1. Cor. iii. 7. (4) Act. xii. (5) Gal. v. », 4.

Pontificatum variis artibus irrepsit : cæterum corum doctrina nunquam palam prædicala est ex cathedra Mosis. Prælcrea immane discrimen intercedit inter Judaicam Synagogam , ct Christi Ecclesiam : illa enim , etsi præcipuos lldci articulos de Deo exislente ct remuneratore , et de animarum futuris præmiis et suppliciis traderet, suam tamen praecipuam auctoritatem in ritibus externis servandis exercebat, quos Sadducæi sequebantur, cælcrorum Judæorum instar : hæc autem ad docendum fidei veritates constituta *columiiu veritatis ,* necessario tuetur doctrinam, erroremque omnem sua auctoritate profligat.

63. *Obj.* 4. Christus cl Apostoli fidem in ipsum Christum passim exigebant, de aliis articulis silentes : « ut credatis, quia Jesus est Christus Filius Dei, ct ut credentes, vitam habeatis in nomine ejus. » *

66. *Resp.* Credere in Christum apud sacros scriplores est, eum venerari tamquam magistrum veritatis, et salutis ducem ; proindeque omnia ab ipso tradita animi assensu amplecti, prout Apostolis ipse mandavit : « docentes eos servare omnia quæcumque mandavi vobis. » 8 Hinc etsi Apostoli tria milia Judæorum dic Pentecostes baplizarint, aliosque postea saepius in Ecclesiæ sinum admiserint, quin singulos fidei articulos illis enucleatius explicuissent, illud tamen intellectus obsequium exigebant, quod omnem veritatem revelatam implicite saltem amplecteretur: « consilia destruentes, et omnem altitudinem extollentem se adversus scientiam Dei, et in captivitatem redigentes omnem intellectum in obsequium Christi, et in promptu habentes ulcisci omnem inobedienliam » 5 Sic qui Ecclesiæ Catholicæ auctoritatem necessario agnoscendam prædical, non ideo censeri potest singula fidei dogmata parvi habere; quæ e contra maxime adstruit, dum Ecclcsix divinitus concessa privilegia annuntiat.

67. *Obj.* 5. Sectæ Christiana· quæ m rebus non essentialibus discrepant, etsi in crrdrc versentur, implicite tamen omnia quæ Christus tradidit venerantur. Sicut igitur Catholici, errore contra fidem irretiti, hærclici non censentur, nec extra Ecclesiæ gremium . quum implicite omnia Ecclesiæ dogmata venerentur ; ita nec sectæ censendæ sunt ab Ecclesia aliens.

68. *Resp.* Idem argumentum probarct Dcistam ad Ecclesiam pertinere, quum ipse se paratum profiteatur ad amplectenda omnia quæ Deum habent auctorem ; re tamen vera rejicit, dicens ea a Deo non esse profecta. Et quidem manifestum est discrimen inter sectarum errores , cl Catholicorum qui forsan ignorarent aliquod Ecclesiæ decretum : Catholici enim ex animo paratos se habent ad Ecclesiæ definitionem , statim ac innotuerit, amplectendam; hærclici vero, etsi dicant se velle omnia quæ Christus tradidit excipere, nolunt tamen iis asseuliri etiam sufficienter promulgatis; sed pergunt denegare ea Christum auctorem habere. Ipse Calvinus ait : « Fides Ecclesiæ anima est, fidei nihil magis proprium quam consensus , nihil magis contrarium quam sectæ. » *

61). *Obj.* 6 Sectæ habent, ut pluiiiiium , Baptismum aliaque Sacramenta, iisque gignunt Christo filios.

70. *Resp.* Contingit hærelicos Baptismum retinere, sicut et nonnuuquam alia Sacramenta , quia Christus Sacramenta ita instituit, ut e fide ministrorum virtus eorum non penderet. Cæterum id commune est etiam iis qui in articulis fundamentalibus, ut ait Ju-

(i) Joan. xx. 31.
' (1, Malt, xxviii. Î0.

(S) If. Cor. 1.1.
(4) In AcU Apotl. xxiii. i.

ri.æus, errant : fallitur enim enormiter Burnetus, valorem baptismi ex fide ftmdamentaliuin articulorum derivans. 1

71. *Obj.* 7. Constat S. Ircnæum , S. Justinum aliosque millenarium Christi regnum docuisse, quod alii rejecerunt Constat etiam S. Cyprianum el Firmilianum , cum magna Episcoporum turba, baptismum haereticorum respuisse, quem cæleri Episcopi cum Slcphano Pontifice Romano ratum habuerunt. Sic et de aliis plurimis apud veteres disputabatur, salva tamen unitate, quum in praecipuis dogmatibus convenirent.

72. *Resp.* Contigit ut apud veteres divers» circumferrentur sententiae de rebus nonnullis nondum solemniter definitis, quia scilicet non satis omnibus innotuit quæ esset vera de iis traditio apud Ecclesias Apostolicas servata. Cætcrum sedulo instituto examine, reque penitus explorata, declaravit Ecclesia quid juxta Aposlolicam traditionem esset sentiendum , slalimque apud Catholicos omnis cessavit dubitatio Sic S Justinus, privata ex sententia , Christum cum Sanctis per mille annos in terris regnaturum censuil, quod tamen omnibus Catholicis non arridere ipse animadvertit. * S. Cyprianus Baptismum hærcticorum improbavit ; quin suam sententiam dogmatis Catholici vim voluerit oblinere. Omnes Patres, sicut de S. Cypriano animadvertit S. Augustinus, cessuri procul dubio erant universalis Ecclesia* auctoritati res illas controversas definientis.

75. Unitas fidei, quam Ecclesiae Christi necessariam proprietatem esse demonstravimus , exigit :

I. Ut praedicatio, traditio, fides eadem ubique sil, adeo ut, juxta pulcherrimam Ircnæi notionem , Ecclesia idem habeat os in universo mundo. Symbola igitur fidei nihil discrepans exhibeant, definitiones solemnes doctrina? ah omnibus ejus membris agnoscantur, et documenta ctctera quæ publicam Ecclesia! doctrinam ex auctoritate proponunt, concordent nccessc est. Cultu etiam el Sacramenta eadem ubique terrarum , quod ad eorum substantiam attinet, obtineant oportet.

II. Unitatis fidei princij ium in Ecclesia esse debet, quo scilicet uni fidei servandae semper consuli, el omnis dogmatum varietas tolli, seu poiius impediri possit.

III. Ubi aliqua dogmatum rcpcrilur discrepantia , fidei imitas deest, el Christi Ecclesiæ proprietas desideratur, in alterutra vel ulraquc parte discorde

IV. Ubi principium quo uniias fidei servari semper possit non habetur, essentialis Christi Ecclesiæ proprietas deficit : ideoque societas hujusmodi ad Christi Ecclesiam non pertinet

V. Consensus in quibusdam vel omnibus dogmatibus non suflicil ad fidei unitatem, quandocumque non habetur unitatis principium , ex quo profluat, el quo semper servari possit.

VI. Ignorantia qua nonnulli laborare possint quorumdam dogmatum, subsidiorum ad plenam fidei notitiam defectu , non obstat fidei unitati, quotiescumque unitatis principium fovetur, quo omnia dogmata generatim plena fide excipiuntur.

VII. Quamvis cx causis specialibus hujusmodi ignorantia contingere possit absque culpa , existimari non potest absque Dei injuria cum certa cl clara dogmatum omnium indicia haud dedisse revelando , cl public® cl concordi eorum promulgationi consuluisse , praesertim fidei unitatis principium statuendo.

71. Quod ad articulos, quos vocant fundamentales, vel cssinliales, pertinet, liquet :

I) Analysis, p. S8&

(i) Justin. Diol, cum Tryphone.

I. Eam articulorum fidei distinctionem penitus carere Scripturarum auctoritate, quum nullibi in Scripturis tradatur : quæ contra testantur gentes suscipientes circumcisionem cx falsa ejus necessitatis persuasione, contra Apostolicam doctrinam , omnino excidere ex gratia Christi : negantes resurrectionem corporum futuram fidei naufragos esse ; et hærclicum quemque ab Ecclesia esse alienum.

II. Ignota fuit illa distinctio prioribus saeculis : Ecclesia enim Novalianos ob schisma , ct denegatam remittendi graviora peccata potestatem, Donatistas schismatis etiam reos , cl Sacramentorum valorem ex ministrorum meritis pendere contendentes , Pelagi.mos gratis necessitatem impugnantes, c sinu suo penitus abjecit.

III. Inanis est et incerta: nulla enim regula adsignari poterii qua fundamentales articuli a non fundamentalibus distinguantur; quapropter Ecclesiæ limites pro uniuscujusque arbitrio extendentur, vel arctabuntur, Socinianis Christum Deum denegantibus, *Amicis,* seu Quakeris , baptismo carentibus, aliisque sectis hujusmodi, Ecclesiæ accensilis; vel iis exclusis una cum omnibus seclis quæ ordinatione carent, vel quæ immersione non utuntur, quas inter Ecclesiæ essentiales proprietates nonnulli recensent. Visibilis proplcrea desinet esse Ecclesia , cujus limites vel partes nemo adsignare poterit : erunt enim qui Catholicos, ulpolcidololilras,ab ea excludent, cl inter secias hærebit facile animus.

IV. Omnem fidei regulam omnemque Ecclesiæ auctoritatem , subvertit hæc distinctio : nec enim nosse quis polcril quænam Ecclesia sil audienda, vel ad quod tribunal deferendae sint controversia· de doctrina, vel querela: dc fratrum injuriis : quapropter frustra jussissel Christus : « dic Ecclesia· Si autem Ecclesiam non audierit, sil libi sicut ethnicus el publicanus, n 1

V. Ecclesia ex tot seclis discrepantibus constans, non foret « columna el firmamentum veritatis, » quali·. Christi Ecclesia ab Apostolo describitur; nam veritatem ab ea certo, addiscere quis non posset, quum quænam foret Ecclesia non sciret.

CAPUT IV.

DE RKGIM1XIS USITATE

75 Unitatem fidei omnino exigi ul singulæ Ecclesiæ unam constituant.ex huc usque disputatis liquet. Requiritur insuper regiminis uniias, scilicet ordo illequem statuit Christus servandus ubique est, ut fideles pastorum regantur auctoritate, ct pastores ipsi supremum agnoscant reclorem. Placuit nonnullis nullam regiminis formam a Christo institutam esse, sed arbitrio fidelium esso permissum, ul in singulis locis ca posset adoptari quæ ratio magis congrua videretur. * Calvinus non ita sensisse videtur : nam , eo docente, Christus « pastores instituit ac doclorcs, quorum ore suos doceret (Eph.iv.II) : eos auctoritate instruxit : nihil denique omisil quod ad sanctum fidei consensum et rectum ordinem faceret. »3 Cælerum nihil aliud magnificis his verbis significat, quam omnes debere præconibus Evangelii obaudire : « videmus omnes ad unum cogi in eumdem ordinem , ul mansueto el docili spiritu regendos se doctoribns in hunc usum creatis permittant. » * Anglicani Episcopale regimen tenent, cui fideles singuli sunt subjiciendi ; qua autem ratione Episcopi per orbem inter s·· conjungantur, ul in unum veluli corpus coeant, haud feliciter explicant,

(i) Mati, xviii.
(i) Id colligitur PX Baptistarum confess. cis. i'. §. 6, 7. (s) Calvin, luat. I. ir. e. I. j. t. (♦? IU. §. i.

rhaniatis vinculum cum fldc dngmamm fundamentalium sufficere arbitrantes : quod tamen aliquando verbis obscurioribus enuntiant * Episcoporum autem institutionem ab Apostolis repetit White : ' Bingham a Christi ordinatione. 8 Melhodislæ nonnulli Episcoporum regimen agnoscunt, quod tamen divinitus institutum vix possunt habere , quum Joannem Wcslcy, Episcopali charactere plane carentem , Thomam Coke Episcopum primum sect» ordinasse ipsi referant, * et Episcopum ordinari posse a senioribus, praeconibus scilicet, saltem iribus numero, tradant, si temporum calamitate contigerit nullum in secta superesse Episcopum.8 Apud coetum generalem , fanglice « *General Conference*, ») praecipuam constituunt potestatem : ea quippe cx senioribus, qui in annuis cmtibus eliguntur , constat, quolibet quadrienniocongregatur, ipsosquequos vocant Episcopos suæ subditos auctoritati habet. Baptist» consulunt ut data occasione inter se Ecclesiæ locales societatem incani, communibusque utantur consiliis , sed omnem auctoritatis notionem abesse jubent. Presbyteriani comitiis generalibus « *General Assembly* » ex tota America Foederata collectis, præconibus et laicis senioribus in id electis, potestatem summam in suæ scctæ negotiis tribuunt. Singulas paroecias apud illos regit præco cum duobus saltem laicis senioribus , qui tribunal constituunt « Sessionem » vocatum; plurcs sessiones tribunal *Presbyterii* efficiunt, in quo conveniunt præcones omnes qui ad eas perlinent, una cum laico seniore ex qualibet : *synodus* tria saltem presbyteria .complectitur, et ex præconibus, et laicis senioribus pari ratione constituitur ; *Comitia generalia* fiunt semel in anno, præcone uno ex viginti quatuor eujuslibel presbyterii, et seniore uno pariter coadunatis. "

70. In ditionibus Angliæ, rex, vel regina , in omnibus causis tum Ecclesiasticis , tum civilibus . præcipuam habet potestatem juxta articulos Anglicanes : 7 sed Episcopales Americani prolilentur civilem Magistratum nullam habere auctoritatem in rebus mere spiritualibus.8 Habetur cœlus generalis Episcoporum (« *General convention»}* singulis trienniis, Ministris cum laicis a conventu diœcesano delegatis etiam intervenientibus. Omnibus præest Episcopus senior ordinatione, qui tamen nullam in cæteros exercet auctoritatem. Anglicani Episcopum llomanum nullam habere in Angliæ ditionibus jurisdictionem affirmant; sed de eo silent Americani Episcopales. Melhodislæ nullam exieram jurisdictionem agnoscunt; sed Baptislæ ct Presbyteriani in Episcopum llomanum tamquam Antichrislum debacchantur. 9

Propositio.

Ecclesia Christi unitatem regimini» necessario postulat. ita ul singular Ecclesiæ locales communi quodam

'i; « All the churches of God are united into one by the unity of discipline and government, by virtue whereof the same Christ rulelh in them all------ as therefore there is no church where there is no order, no ministry-, so where the same order and ministry is, there is the same church. » Pearson on article ixofthe Creed, vol.1, p. 313 : cd. Ox. 1816. (i) Dissert, x. of Episcopacy.

3) Bingham, orig. Eccl.

4) Doctrines and discipline of the Methodist F.Church, ch. 1. « Preferring the Episcopal mode ».f church government to any other, he solemnly «et I apart, by the imposition; of his hands and prayer, one of them , vii. Thomas Coke. «Ht·

(K) Sect. iv. Quest. Î. « If by death , expulsion. or otherwise, there be no bishop remaining in our church , what shall we do Î The General Conference shall elect a bishop; and the elders,oranv three of them, who shall be appointed by the General Conference for that purpose, shall ordiin him according to our form of ordination. ·

(6| Vide *Form of Government.* **ch. viii. proul an. 18Î0, est ultima vice in Fœderatis Provinciis statuta. (7) Art. xxxvii.**

18) Art. xxxvii., prout an. 1801, conveniunt ell-

(fl) Vide singulas eorum fidei Confessiones.

regimine debeant inter se connecti.

77. *Probatur* 1 *cx Scripturis.* Christus Judæos alloqueris dixit : « Alias oves habeo quæ non sunt cx hoc ovili ; et illas oportet me adducere , ct vocem meam audient, ct liet unum ovile, et unus pastor. » 1 De vocandis ad fidem Gentibus liquet eum loqui, casque una cum Judæis Christum agnoscentibus in unum corpus coalescere docet, uno veluti pastore omnes regente. Sc quidem dixerat bonum pastorem, sed quum de Gentium conversione jam agat, quæ Apostolorum opera futura erat, videtur nunc intclligcndus de pastore, qui , ipso jam ad ccelos reverso, greges in unum colligeret, ipsius vicibus fungens. Constat quidem Ecclesiam hic exhiberi, prout futura erat omni tempore , camque unum ovile designari : in co quippe vis tota est posita, ut Ethnici et Judæi unam societatem corpusque constituerent. Ergo ea semper exigitur unitas, qua quotquot sunt Christiiideles, ex quavis Datione . iu unum coeant corpus, arctissimis sacræ communionis vinculis colligati : id autem contingere nequaquam potest absque communi aliquo regimine.

78. Paulus ad Ephesios scribens, Apostolos , Prophetas, Evangelistas, pastores et doctores datos dicit « in ædificalioncm corporis Christi,» et Chrislifideles ab erroribus ct incertis sententiis hac ratione servari ; quibus subjungit : «veritatem autem facientes in charitate, crescamus in illo per omnia, qui est caput Christus : ex quo lotum corpus compactum et connexum per omnem juncturam subministrationis , secundum operationem in mensuram uniuscujusque membri, augmentum corporis facit in ædilicalionem sui in charitate. » 8 Ecclesia hic describitur sub corporis imagine, cujus caput est Christus, membra autem inter '<· ita conjuncta dicuntur ut corpus compactum et connexum habeatur : quod nullatenus foret, si nullum esset commune regimen quo conjuncta et consociata tenerentur.

79. *Probatur* 2 *cx totius antiquantis sensu.* S Cyprianus de hærcseon origine ct remedio sic loquitur : I llo»· eo lit, fratres dilectissimi, dum ad veritatis originem η··η redilur, ne·· caput quæritur, nec Magistri cœlestis doctrina servatur. Quæ si quis consideret et examinet, tractatu longo atque argumentis opus non est. Probatio est ad fidem facilis compendio veritatis. Loquitur Dominus ad Petrum : ·‹ Ego tibi dico, » in<|uil « quia lu es Pe- » Irus, ct super hanc petram ædilicabu » Ecclesiam meam, et porlæ inferorum » non vincent eam. Et tibi dabo claves » regni cœlorum; et quæ ligaveris stiper » terram, erunt ligata et in coelis : et » quæcumque solveris super terram , » erunt soluta et in coelis. ° Et iterum eidem post resurrectionem suam dicit : ·‹ Pasce oves meas. » Super illum unum ædifical Ecclesiam suam, et illi pascendas mandat oves suas. Et quamvis Apostolis omnibus post resurrectionem suam parem potestatem tribuat, et dicat : « Sicut misit me Pater, et ego » mitto vos; accipite Spirilum Sanctum, » si cujus remiseritis peccata, remitten- » turilli.si cujus tcuueritis,tenebuntur:·· tamen ul unitatem manifestaret, unitatis ejusdem originem, ab uno incipientem , sua auctoritate disposuit. Ho· erant utique et cæleri Apostoli, quod fuit Petrus, pari consortio præditi et honoris, ct potestatis ; sed exordium ab unitate proficiscitur, *et primatus Petro datur , ul una Christi Ecclesia , et cathedra una monstretur. Et pastore.', sunt omnes , et grex unus ostenditur . qui ab Apostolis omnibus unanimi consensione pascatur,* ul Ecclesia *Chri-*

(l) Joan. x. 1(1.

(i) Epbea. iv. 13.

λ/î una monstretur 1 Quam unam Ecclesiam etiam in Cantico Canticorum Spiritus sanctus ex persona Domini designat, et dicit : « Una est columba n mea, perfecta mea, una est malri suæ, » electa genitrici suæ. » Hanc Ecclesiæ unitatem qui non lenet, tenore se fidem credit? Qui Ecclesia' renititur, et resistit, *qui Cathedram Petri, super quem fundata est Ecclesia deserit*, in Ecclesia se esse confidit ? Quando et beatus Apostolus hoc idem doceat, et sacramentum unitatis ostendat, dicens : » Unum corpus et unus spiritus, una ▌ spesvocationisvestræ,unus Dominus, » unafldes,unumbaptisma,unus Deus.» Quam unitatem firmiter tenere, et vindicare debemus, maxime Episcopi, qui in Ecclesia præsidemus, ut episcopatum quoque ipsum unum atque indivisum probemus. Nemo fraternitatem mendacio fallat, nemo fidei veritatem perfida praevaricatione corrumpat. Episcopatus unus est,"cujus a singulis in solidum pars tenetur. Ecclesia quoque una est quæ in multitudinem latius incremento fœcunditatis extenditur. » ' « Monet Dominus, et dicit : " Qui non est mccum, adversus me « est ; et qui non mecum colligit, spar- « git. «Qui pacem Christi et concordiam rumpit, adversus Christum facit. Qui alibi præter Ecclesiam colligit, Christi Ecclesiam spargit.Dicit Dominus : < Ego • et Pater unum sumus. » Et iterum de Patre, et Filio, et Spiritu sancio scriptum est : « Et hi tres unum sunt » Et quisquam credit hanc unitalem de divina firmitate venientem , sacramcntis coelestibus cohærentcm , scindi in Ecclesia posse, et voluntatum collidentium divortio separari? Hanc unitalem qui non tenet, Dei legem non tenet. non tenet Patris cl Filii fidem, vitam non tenet et salutem. Hoc unitatis sacramentum, hoc. vinculum concordia' inseparabiliter cohærenlis ottenditur, quando in Evangelio lunica Domini Jesu Christi non dividitor omnino , nec scinditur, sed sortientibus de veste Christi quis Christum indueret, integra vestis accipitur,et incorrupta atque indivisa tunica possidetur. * * Possidere non potest indumentum Christi , qui scindit et dividit Ecclesiam Christi * * * * Cum duodecim tribus Israel scinderentur, vestimentum suum propheta Achias discidit. At vero quia Christi populus non potest scindi, lunica ejus per lotum textilis et cohærens divisa a possidentibus non est. Individua, copulata, connexa, ostendit populi nostri, qui Christum induimus , concordiam cohaerentem. Sacramento vestis cl signo declaravit Ecclesiæ unitatem. Quis ergo sic est sceleratus et perfidus, quis sic discordiae furore vesanus, ut aut credat scindi posse, aut audeat scindere unitatem Dei, vestem Domini, Ecclesiam Christi ? Monet ipse in Evangelio suo, et docet dicens : « Et erit unus » grex et unus pastor. » Et esse posse uno in loco aliquis existimat aut multos pastores , aut plures greges? Apostolus item Paulus hanc camdcm nobis insinuans unitatem , obsecrat et hortatur dicens : « Obsecro, » inquit, « vos

1) Qu® Italicis litteris notavimus in editione Basileana ab Erasino facta anno 1521 desidclantur, reperiuntur vero in editione Pauli Manulii anno 1563, qui optimis usus est codicibus. Equidem citata sunl a Pelagio 11 in epistola ii. ad Episcopos Istri® scripta anno 582? Quum codicum ex quibus varietas hæc derivetur non noverimus antiquitatem et auctoritatem , nihil certi proferre valemus : sed contextus sermonis favet lectioni Wirceb.

(2) Mala certe fide hæc interpretatur Calvinus de Christi Episcopatu, quum sermonem fieri de Episcopali regimine manifestum sit : ▌ Cypri* nus, « inquit ▌ totius Ecclesiastica: concordi» fontem ab unico Christi Episcopatu ducit. · Cxlr. I. iv. Inst. c. 9. § (1.

(8) Lib. de unit. p. 519 edit. Wirceb. p. 163 edit Basil. Verba Italice notata desiderantur in bac editione.

» fratres, per nomen Domini nostri Jesu • Christi, ut id ipsum dicatis omnes, » et non sint in vobis schismata. Sitis ■ autem compositi in eodem sensu et • in eadem sententia. » Et iterum dicit : « Sustinentes invicem in dilectione; sa- • lis agentes servare unitatem spiritus « in conjunctione pacis. » Stare tu, cl vivere putas posse de Ecclesia recedentem , sedes sibi alias, et diversa domicilia condentem? «*

80. De Novatiano quaerenti Antoniano quam hæresim introduxisset, respondit Cyprianus ; « Scias nos primo in loco nec curiosos esse debere quid ille doceat, cum foris doceat. Quisquis ille est et qualiscumquc est, Christianus non est, qui in Christi Ecclesia non est. n * * * « Qui ergo nec unitatem spiritus nec conjunctionem pacis observai, cl se ab Ecclesiæ vinculo, atque a Sacerdotum collegio separat, Episcopi nec potestatem potest habere, nec honorem, qui Episcopatus nec unitatem voluit tenere nec pacem. »4 Igitur juxta Cypriani sententiam Novalianus extorris ab Ecclesia habendus erat ob unitatis violationem, etsi nullum errorem contra fidem amplexus fuisset.

Hæc ideo tam fuse exscripsimus , ut quæ de Ecclesiæ unitate sæculo tertio jam obtinuerit, ex divinis Scripturis derivata, sententia, pateat. De auctoritate Petro tributa agendum impnesenliarum non est, sed liquet Cyprianum ea ralione a Christo unitati et fidei consultum censuisse.

81. *Probatur* 5 *ex consectariis contraries sentenlitu.* Si enim nullum sil commune omnium Ecclesiarum regimen , si nulla sit auctoritas qua omnes contineantur, nulla servari poterit fidei concordia : fideles etiam dispersi jacebunt sicut oves non habentes pastorem, et ea omnia sequentur rei Christiana· exitialia, quæ ex sententiis discordibus profluere jam vidimus.

82 *Probatur* 4 *e.r gravitait crimini* schismatis ,* quæ ab Ecclesiæ primordiis est agnita. 8. Clemens cum Corinthiorum laude commemorat : · Omnis seditio et omnis scissura vobis abominationi Oral : ■ cos autem presbyteris suis repugnantes corripit : « Cur diducimus et distrahimus membra Christi, et conira proprium corpus seditionem facimus ? · '

83. S Ignatius ad Philadelphienses scripsit : « Quotquot Dei et Jesu Christi sunl, hi sunt cum Episcopo Quotquot autem poenitentia ducti redierint ad unitatem Ecclesiæ, et isti Dei erunt; ut secundum Jesum Christum vivant. Ne erretis, fratres mei. Si quis schisma facientem sectatur, regni Dei hæreditatem non consequitur. » ♦

84. S. Cyprianus : « Quam sibi igitur pacem promittunt inimici fratrum * quæ sacrificia celebrare se credunt æmuli sacerdotum' an secum esse Christum, cum collecti fnerint, opinantur, qui extra Christi Ecclesiam colliguntur ? Tales etiamsi occisi in confessione nominis fuerint, macula ista nec sanguine abluitur; inexpiabilis et gravis culpa discordiæ nec passione purgatur. Esse Martyr nou potest qui in Ecclesia Dei non est. » s Novationis, Cornelii Episcopi Romani jura , pseudo -Episcopo constituto, violantibus, hæc prolulit Cyprianus ; Donatislis, pseudo - Episcopo Carthaginiensi adhaerentibus , Augustinus « ipsum separationis immanissimum scelus » · exprobravit, illud vocans « sacrilegium schismatis quod omnia scelera supergreditur. >■' Addidit ipse, plurimis ex Scriptura allatis : « hæc de Scripturis sanctis proferimus documenta, ut ap-

ii) Lib. de Unit.'p. 351 , ed. XV.
(i)Ep.ad Antonian, i5.
(») Ad Cor. ep. § ii. et alvi.

(I) Ad Phil. § 3. (5) lle luit. Ewl.
(6) I.. I. de bapl. contra llonat. c. 11.
(7) Contra ep. Parmen. 1.1. C. 4.

parcel facile non esse quidquam gravius sacrilegio schismatis : quia praecidendae unitatis nulla est justa necessitas, » ·

85. Ad eos qui coelus publicos negligunt haec perperam transfert Calvinus : « Quoniam autem sacrum unitatis vinculum quantum in se est solvunt, vel abrumpunt, nemo impii hujus divortii poenam effugit, quin se pestiferis erroribus ac teterrimisdeliriis fascinet.»* Hoc sensu docet « discessionem ab Ecclesia. Dei et Christi abnegationem esse. » * Anglicani autem schismatis crimen vehementer exaggerant, sui vulneris haud memores. (5) Sententiarum tamen discordiam in rebus etiam gravissimis tolerant et excusant, si quis ab eorum communione non discesserit. '

Objectiones.

8f>. *Obj.* 1. Christus nullam regiminis lormam instituit, sed dilectione voluit discipulos inter se conjungi,etiam discordes sententiis : « In hoc cognoscent omnes quia discipuli mei estis , si dilectionem habueritis ad invicem. » 6 Omnem vero dominandi cupidinem repressit : « Reges Gentium dominantur eorum : et qui potestatem habent super eos, benefici vocantur.Vos autem non sic. »7 Idcirco Petrus, nihil sibi usurpans , collegas suos monuit ul non dominarentur, sed forma lièrent gregis. 8

87. *Resp.* Verbis maxime perspicuis regimen instituit Christus : praemissa enim potestatis sibi a Patre datæ amplissima declaratione, misit Apostolos, ejusdem potestatis utique participes , ul in unum congregarent omnium gentium homines « Data csl mihi omnis potestas in coelo, el in terra. »9 « sicut misit me Pator, ct ego mitto vos. » ·· Ecclesiæ sententiam , etiam in causa minori, tanti faciendam jussit, ut qui eam temneret instar, ethnici ct publicani forcl habendus ; ipsam quippe calitus firmandam pollicitus est : « Si autem Ecclesiam non audierit, sil tibi sicut ethnicus et publicanus. Arnen, dico vobis, quæcumque alligaveritis super terram, erunt ligata et in cœlo: et quæcumque solveritis super terram, erunt soluta et in cœlo. » " Ubi prasules tanta pollent auctoritate, imperium certe est summum, quamvis ab hujus mundi regnis valde dissimile : nam in rebus sacris , quæ ad animae perlinent salutem, versatur, ct conscientias præsertim respicit : ideo monuit Apostolos Christus, ct Petrus Episcopos,eos ab omni dominatione mundana esse alienos oportere. Abest autem tyrannis , ct omnis libido dominandi ab Ecclesiastico regimine, quod juxta Chrisli leges est gerendum, mansuetudine et animarum salutis studio, quamvis aliquando severius, ul vulnera peccantium sanentur, « secundum potestatem , quam Dominus dedit — in ædiflcationem, et non in destructionem.» '* Quod autem Christus dilectione suos discipulos distinguendos voluit, perlinet ad perfectos ; sed charitatis vincula omnino abrumpit qui potestati ab eo constitutae resistens, a fratrum se divellit consortio; quapropter Augustinus ait : « Hærelici de Deo falsa sentiendo ipsam fidem violant : schismatici autem dissensionibus iniquis a fraterna charitale dissiliunt, quamvis ea credant quæ credimus » 18

88 *Obj.* 2. Apostolis potestas con cessa est ad fundandam Ecclesiam, sed ad alios non transiit, quum Scripturis,

(I) Contra ep. I'arm. I. ii. c. xi. §. to.
(«) Calvin. I. 4. Iiut. c. i. §. 5. (3) Ib. §. io.
(1) Vide eorum testimonia apud Fletchet , Comparative View, cb. v.
(5) Wall, History of Infant Baptism.
(6) Joan. xiii. 8B. (7) Luc. xxii. t&.
(8) 1. Pct. v. 3.(9) Mat. xxviii. <8.
(10) Joan. xx. Si. (t|) Mat. xviii. <7.
(it) I.Cor. xiii. to.
(11) Aug. 1. de fide et aymbolo, c. 0S.

veluti legum codice, divinitus exaratis, res omnes juxta eas essent componendæ.

89. *Resp.* Quæ Apostolis dicta suntl, ad eos qui eorum muneribus per omnes gentes, el ad finem usque mundi functuri essent, perlinere, ex Christi pollicitatione sc semper adfulurum edocemur. Nec auctoritate qua regatur minus Ecclesia indiguit, Apostolis vita functis, quam iis inter vivos. Christus igituromnia summa sapientia constituit, ut Ecclesia semper inferorum impetum excipere possit, in unitate sua firmiter consistens. Si Scripluræ Novi Testamenti veluti codex legum habeantur, opus est judicibus el ministris qui eas excquanlur. Cælcrum eam formam non præseferunt, sed occasione data exaralæ sunt, el regimen a Christo constitutum testantur. Alios præler Apostolos ad regendam Ecclesiam habuisse potestatem, constat ex iis quæ Paulus ad Presbyteros Epheso arcessitos dixit: «Attendite vobis, ct universo gregi, in quo vos Spiritus sanctus posuit Episcopos, regere Ecclesiam Dei, quam acquisivit sanguine suo. » * Novimus vocem pastoris officium designare, quod tamen includit gubernandi potestatem,et Christo ipsi alias tribuitur, rectori utique supremo.

90. *Obj.* 3. Singuli Episcopi, exChrisli instituto, suos pascunt greges, quin ullo auctoritatis ligamine inter se teneantur : sed cx fraterno affectu, et Ecclesiaslicæ utilitatis studio societatem ineunt, communionisque jura sibi invicem largiuntur. Ita Cyprianus, qui singulorum Episcoporum libertatem vindicavit a Stephani arbitrio, et soli Deo rationem de suis Ecclesiis reddendam contendit.

91. *Resp.* Ex Chrisli instituto unum est ovile, et proinde summa aliqua auctoritate omnes in unum conveniant necesse est. Non hominum permisit arbitrio rem, ex qua et fidei integritas, el Christianae reipublicæ salus omnino pendet, aed ipse unitatem statuit, prout pulcherrime exposuit Cyprianus. Quod autem Episcoporum insoisdio*-cesibus administrationem liberam esse contenderit, soli Deo reddenda ratione, perlinet ad ea quæ nulla divina lege determinantur, nec supremo aliquo Ecclesiæ judicio. Quæ enim leguntur in scriptis de baptismi iteratione, optime intelliguntur ex iis, quæ, pacato animo, protulit, dum de pace et venia mœchis danda scripsit : « Et quidem apud antecessores nostros quidam de Episcopis istic in provincia nostra dandam pacem mœchis non putaverunt, el in totum pœnitenliæ locum contra adulteria clauserunt,non tamen a coepiscoporum suorum collegio recesserunt, aut Calholicæ Ecclesiæ unitatem vel duritiæ, vel censura suæ obstinatione ruperunt; ut quia apud alios adulteris pax dabalur, qui non dabat de Ecclesia separaretur. Manente concordiae vinculo ct perseverante Catholicæ Ecclesiæ individuo sacramento, actum suum disponit et dirigit unusquisque Episcopus, rationem propositi sui Domino redditurus. « '

92. *Obj.* 4. Nonnisi secundo Ecclesiæ sxculo Episcopi inter se societatem inierunt, Amphycliones imitati, qui foederatis urbibus Graciæ consulebant. Hinc urbium pracipuarum maxime habita est ratio in sedibus deligendis. 1

95. *Resp.* Gratis fingitur hæc Ecclesiastic® communionis origo, quæ potius ex Christi voluntate, ul omne» unum forent, est repetenda. Non urbium dignitas Episcopis tribuit auctoritatem majorem, sed summo consilio Dei contigit, ut qui major constitutus fuerat inter Apostolos, in urbe imperii principe consideret, cœlestis reipubli-

(I) Aci. M. Î8. ιτβιμαΪΗῑ·.
(1) Ep. 5*. p. IÎ7. Ed. Wir.

(J| Vide Moibcnnuni. bixl. E«I. Sei. ·. per. t.

c», civili longo præslantioris, positurus fundamenti.

94. *Obj.* ÎJ. Ecclesiæ quæ caput tenon». Christum , instar tot familiarum vel civitatum in uno regno se habent.

95. *Resp.* Familiae vc! civitates in unum corpus non coalescunt nisi suprema quadam, quam agnoscunt omnes, auctoritate. Ita in Ecclesia necessario agnoscenda est summa quædam potestas qua singulæ dioeceses in unam rempublicam Christianam coalescant. Non sufficit ut Christum se tenere profiteantur, nam Ecclesia est visibilis societas cujus unitas in terris exhiberi debet, ut homines ea præcipue ratione divinam ejus originem percipiant : « Ego in eis, et tu in me , » inquit Christus Patrem deprecans , « ut sint consummati in unum, et cognoscat mundus, quia tu me misisti, et dilexisti eos, sicut et me dilexisti. » *

Ex regiminis unius necessitate sequitur :

96. I. Omnes partes Ecclesiæ Christi necessario debere esse vinculo quodam sacro inter se colligatas.

II. Regiminis unitas necessario exigit supremam quamdam auctoritatem qua omnes teneantur.

III. Quandocumque rejicitur illa suprema auctoritas, vel resistitur potestati ab ea mananti, violatur unitas , sacri imperii juribus conculcatis.

IV. Quum Ecclesia a Christo sit fundata , potestas illa suprema, omnisque alia quæ in Ecclesia regenda exercetur, ad illum necessario est referenda.

V. Cœlus hominum qui sponte veluti sua coadunantur, non vi regiminis divinitus instituti, « humana Ecclesia , n potius quam Christi Ecclesia dicendus est.

VI. Cœtus qui nullum commune regimen agnoscunt, nullam supremam qua omnes teneantur auctoritatem, ad Christi Ecclesiam non perlinent.

VII. Hominum Christianos se profitendum conventus, nullo sacro vinculo communionis et consortii conjuncti, non possunt esse Christi Ecclesia, quæ una tantum est, suarum partium intima inter sc conjunctione insignis.

CAPUT V.

DE UNITATIS CENTRO.

97. Ut Ecclesiæ unitati, tum quoad fidem, tum qunad regimen, consuleret Christus, Petrum speciali donavit auctoritate, uti ex his quæ jam diximus colligere est. Eam ad Episcopos Romanae urbis, qui Petri sunt successores , descendisse agnoscunt quotquot Catholici sunt : vehementer negant Græci, Protestantes , omnesque sect® Sunt inter Protestantes, præsertim Anglicanes, qui Petro primatum tribuunt, quod ex fervidiori indole, vel ob aetatem magis provectam, vel alia aliqua ex causa, primas sustinuerit partes in Apostolorum coetu, quin tamen ullam in cæteros habuerit auctoritatem Eum « Apostolorum principem «Caveus designat. s Primatus honoris dicitur liæc qualiscumquc primi inter parcs præstantia ·, primatus autem jurisdictionis ad potestatem regiminis refertur. Hunc tributum fuisse Petro stalim probabimus.

Propositio.

B. Petrus a Christo Domino unitatis centrum constitutus est ; supremam scilicet in terris accepit regendi Ecclesiam potestatem , seu primatum juris-

'I) Joan. xvii. ÎS.

i) Cave in Historia Litteraria Src. Ap. Ari. 5. *1'etrtu.*

• His age, also , and the gravity of his person , more particularly qualifying him for a prin acy of order amongst the rest of the ,\postles, as tint without which no society of men can be manigrJ or maintained. » Cave, life of St. Peler, p. l». Philadelphia edition.

dictionis, quo unitati fidei et regiminis consuleretur.

98. *Prob.* l *ex Scripturis* Matt. xvi. 18. Quum Simon Christo interroganti quid Apostoli de co sentirent, respondisset eum esse Christum Filium Dei vivi, Christus eum magno elogio ornavit, bealiimquc oh revelationem ei divinitus faciam prædicavil : « El ego dico tibi, quia tu es Petrus , et super hanc petram ædificabo Ecclesiam meam, el porta· inferi non praevalebunt adversus eam. Et libi dabo claves regni coelorum. Et quodeumque ligaveris super terram , erit ligatum cl in cœlis : et quodeumque solveris super terram , eril solutum et in cœlis. » ' Simon igitur, mutato nomine, Petrus seu petra designatus est, et super hanc petram Ecclesia est aedificata : quam adeo fulcit, ut irruentibus imbribus, vel fluctibus, non cadat. In cælerorum firmitatem positus est, unitatem ipsius Ecclesiæ vi a Christo derivata tuens. Accepit regni coelestis claves , quibus summa potestas sub rege supremo indicatur. Sic Eliacim elavem domus David in humero laturus, quod suinmo functurus esset Pontificatu , * et Christus principatum in humero habiturus, quo claves ferebantur , dicitur.(3) Ipse etiam claves mortis et inferni habet, potestatem scilicet summam.4

99. Quæ sequuntur de ligandi et solvendi potestate, explicant supremam illam clavium auctoritatem : si enim habeatur ratio modi apud veteres ligandi funibus vectes, seu seras portarum, seu funes ipsos solvendi ut panderentur portæ, Ecclesiam claudendi cl aperiendi facultas summa denotatur; si autem Itabbinorum loquendi modus,qui *solvere* dicunt legis enodare difficultates , *ligare* eas inter ambages proponere, attendatur, summum docendi munus cum coelesti afflatu traditur : si placeat solvendi metaphora , veniam, ligandi vero prohibitionem inlelligerc, etiam summa eril dispensandi , et precipiendi auctoritas : si ad ligandos pertinaces censuris, prout in xviii capite referatur, el ad humilium vincula relaxanda, regiminis potestas cum pœnarum irrogandarum arbitrio significatur: si denique ad peccatorum ligamina placeat verba referre, erit remittendi ea el retinendi libera facultas. Quacumque igitur ratione explicentur Christi verba, auctoritas iis designatur, quam singularem esse et supremam liquet ex eo quod uni specialim , in fidei et confessionis premium Iribuilur, cum clavium etiam adsignatione, quæ culmen quoddam honoris el potestatis designabant.

100. In cœna ultima oria est contentio inter Apostolos quis eorum major esset, quam sedavit Christus, eis humilitatem suo exemplo insinuans , faslumque et dominandi libidinem, qux regibus principibusque civilibus inest, a suis procul esse jubens. Regnum quidem se illis testamento veluti legare dixit, prout sibi Pater tradiderat : misit quippe eos sicut a Patre fuerat missus. Tunc Simonem alloquens, magno cum animi affectu, ait : « Simon , Simon , ecce satanas expetivit vos ut cribraret sicut triticum : ego autem oravi pro te ut non deficiat fides tua : et tu aliquando conversus confirma fratres tuos. » 3 In illo igitur regno, quod Apostolis omnibus committebat, * Petrus primus futurus erat, cui fratres confirmandi cura incumbebat, speciali pro illo fusa ad Patrem Christi oratione , ne fides ipsius deficeret.

101. Christus post resurrectionem

(l) Melt. xvi. <8.
(i) liai® xii. ii. (s) lb. ix. 6.
(4) Apoc. i. 18. Vido etiam Apoc. iii. 7.
(3) Luc. xxii. Si.

C>) De regno in terris esso sermonem Beu agno icit ex ipsa dictorum occasione, nempe de primatu contentione. Vide Synopsim Criticorum m loc.

Petro, Thoma", Jncoho, Joanni, nliisquc duobus discipulis, se exhibuit, el post prandium interrogavit Petrum hac ratione : « Simon Joannis . diligis me plus his? Dicit ei : Eliam, Domine, tu scis quia amo te. Dicit ei : Pasce agnos meos Dicilci iterum : Simon Joannis, diligisme ?Ail illi . Eliam,Domine, tu scis quia amo te.Dicilci : Pasce agnos meos. Dicil ei lerlio : Simon Joannis, amas me ? Contristatus est Petrus, quia dixit ei tertio, Amas me ? et dixit ei : Domine, tu omnia nosti : tu scis quia amo te. Dixit ei : Pasce oves meas. » 1 Specialis dilectionis professio exigitur, ut specialis præ cæteris pascendi gregem Christi cura tradatur : agnorum et ovium discrimen fit. ut omnium cura ei noscatur tradita, fidelium, el eorum qui eos Christo genuerunt. Pascendi datur mandatum, voce etiam variata, i·?*» quippe pabulum praebere, <««-μαι>ο omnia complectitur pastoris munia. Ter repetitur, ut de munere dato nullus sil locus dubitandi. Petro, non aliis, etiamsi alii adessent, bæc sunt dicta, ut singulare ejus munus et privilegium pateret. Qui se bonum pastorem gregis prædicaverat, aliasque oves, gentes scilicet, se adducturum enuntiaverat, ut unum ovile sub uno foret pastore, quamvis ipse se nonnisi ad oves Israeliticas missum diceret, salis ostendit Petrum illum unum pastorem a se constitutum, qui gentes elJudæos, in unam congregatos Ecclesiam, ipsius vices obiens, pasceret et regeret.

102. Ex Actis Apostolorum liquet Petrum ubique primas egisse partes. Proposuit electionem alicujus qui locum Judæ morte vacantem in Apostolico collegio impleret : * ad populum primus fecit verba, tribus millibus ejus concione ad fidem adductis.8 In Concilio Hierosolymitano dissidia, sententia dicta, composuit : audito enim eo, « tacuit omnis multitudo » eorum qui prius acrius disceptaverant. *

103. Addere possemus eum in catalogo Apostolorum semper primum recenseri, imo designari primum a Matthæo 8 et a cæteris plerumque distingui :« Dicite discipulis ejus el Petro.·· « Stans Petrus cum undecim. « 7 « Petrus cl Apostoli dixerunt. »·

104. Scripturarum dc Petri primatu testimoniis liceat vetustorum scriptorum qui rem Christianam illustrarunt adjungere sententias : hi enim et Scripturas diligenti indagine scrutati sunt, ct perspectam habuerunt Ecclesiæ formam et regimen, prout a Christo fuerat constituta. In re hujusmodi quæ oculis voluti objiciebatur, ex totius orbis usu inde derivato, haud facile falli polerant. Utemur autem imprimis eorum qui græce scripserunt auctoritate: hi enim a nimio affectu erga Petri cathedram, quæ ejus jura sibi vindicabat, immunes manifesto habendi sunt.

105. Origenes : « Petro cum summa rerum de pascendis ovibus traderetur, et supra ipsum velut petram fundaretur Ecclesia, nullius confessio virtutis ab eo, nisi charilatis,exigitur. » ' S.Ephrem Syrus; « Te felicem prædicabo, Simon Petre, claves tenentem quas Spiritus fabricavit... 0 te beatum qui capitis el linguæ locum obtinuisti in corpore fratrum tuorum, quod uliquo ex discipulis et filiis Domini lui coagmentatalur. » 10 S. Rasilius : « Beatus ille Pctrus, omnibus discipulis prælatus, cui soli majora data quam aliis sunt testimonia, qui prædicatus est boatus, cui claves regniccnlorum concreditæsunt.· " S. Cyrillus Alexandrinus : « Præ aliis emicat illo cælerorum caput, ac prin-

fl) Joan. ni. <i. (S) Aci. i. W. (S) Act. ii. (4) Aci. iv. u. (s) Mat. i. (0) Marc. xvi. 7. (7) Aci. ii. 14.57. ffi) Aci. V. ii.

is) In c. G. Ep. ad Hom.
(10) Hymni de Vita.n. IS. apud; Alsemonni ‹l« script. Syriis p. Uti.
(11) Procœmiutn do judicio Ilei.

ceps, cl ait : Tu os Christus Filins Doi vivi. » * S Epiphanius : « Petrum discipulorum suorum principem elogit η1 S. Chrysostomus ; « Post gravem illum lapsum, iterum cum evehit . Ecclesiæ præfccluram ci per universum mundum tradidit. Ꞁ s

lOO.Concinunt Latini : S. Optatus Mllevilanus : « Itono unitatis R. Petrus * * et præfcrri omnibus Apostolis meruit, ct claves regni cœlorum communicandas cæteris solus accepit » * S. Hieronymus :« Inter duodecim unus eligitur, ut,capite constituto, schismatis tollatur occasio. w8 S. Augustinus :« Cujus Ecclesiæ Petrus Apostolus. propter Apostolatus sui primatum, gerebat figurata generalitate personam. e « Tunc autem,» ait Augustinus, Ꞁ ideo commendavit ((Wf *suas),* quia Petrum invenit, immo vero et in ipso Petro unitatem commendavit. Multi erant Apostoli, ct uni dicitur : « Pasce oves meas. »·— Ipsum Petrum, cui commendabat oves suas quasi alter alteri, unum secum facere volebat, ut sic ei oves commendaret, ut esset ille caput, ille figuram corporis portaret, id est, Ecclesiæ , el tamquam sponsus el sponsa essent duo in carne una. » ' S. Leo M : « Dc toto mundo unus Petrus eligitur, qui ct universarum gentium vocationi , et omnibus Apostolis, cunclisquc Ecclesiæ patribus praeponatur : ut quamvis in populo Dei multi sacerdotes sint, mullique pastores, omnes tamen proprie regat Petrus, quos principaliter regit et Christus. » 8 S. Maximus Taurinensis : «Petra enim dicitur,eo quod primus in nationibus fidei fundamenta posuerit, el tamquam saxum immobile totius operis Christiani compagem molemque contineat. » ' S. Gregorius M. :» Cunctis Evangelium scientibus liquet, quod beatissimo omnium Apostolorum principi Petro dominica voce totius Ecclesiæ cura commissa est. 19

107. Suadet ratio Theologica aliquem ex Apostolis aliis præesse dehuisse Ecclesiam unam esse voluit Christus. quapropter regni, ovilis , corporis, domus,metaphoris sæpius ipsa designatur : rector sil igitur nccesse est, pastor , caput, fundamentum.

10«. Equidem, uti ipso animadvertit Cave, nullus hominum numerus posset in unum convenire, nisi unus aliis praesit, quod in qualibet regiminis forma . etiam in hac nostra republica videre est : necesse igitur fuit Christum aliquem ex Apostolis cæteris praeficere. præsertim quum ipsa fidelium multitudo per orbem in unum congreganda foret. Praefectum autem hunc el ducem potestate praecipua , ac imperio in alios fulgere oportebat, nec enim honoris gradus ad tantam multitudinem in officio continendam sufficeret, quum ob studia varia facile alioquin discinderentur.

Objectiones.

109. *Obj.* I. Christus petra est Ecclesiae, sicut ex figura quæ apud Judaeos praecessit liquet : « Petra autem erat Christus. » " El quidem petram a Petro evangelista accurate distinguit.

110. *Resp.* In verbis de quibus agitur Simon dictus est petra : articulus enim manifesto designat eam de qua statim locutus fuerat Christus : « Tu es Petrus , et super hanc petram ; el nulla sinit ratio, ut quæ praecedunt cl sequuntur ad Petrum referantur.el mediæ illæ voces de alio explicentur, nullo discriminis indicio. Testimonium autem Pauli nihil habet cum Christi verbis commune; figuram quidem Christi fontis

(I) !.. xii. in Joan. (!) llær. 61.
(J) Hom. v. dc pœnit. (4) L. I. contra Parmen.
(») !.. I. ad Jovin. c. 14. (o) Tract. 1Î4 in Joan.
(T) Serm· <lvi. *de l'ailoribiu*, in Eiech. xiiiv. inter Serm· de verbis Domini.
(8) Serm. s deawumpt. sua ad Pontif.
(9) Hom. iv. de Petro inter hiemale·.
(10) L. 4- Epiai. M.
(11) I Cor. i. *l.*

salutis praecessisse docuit in petra ex qua, Moyse perentiente virga, eruperunt aquæ. Christus loquitur de petra supra quam ipse Ecclesiam ossei extracturus; Paulus dc petra deserti ex qua aquam Moyses eduxit, loculus est, quam Christi Domini, populum gratia refrigerantis, typum habuit : quapropter miratur S. Ambrosius Christi dignationem nomen illud discipulo tribuentis. « Magna autem Christi gratia, qui omnia prope vocabula sua discipulis suis donavit. Petra est Christus : Bibebant enim de spiritali sequente petra, petra autem erat Christus : etiam discipulo suo hujus vocabuli gratiam non negavit; ut ct ipse sil Petrus, quod de petra habeat soliditatem constantiæ, fidei firmitatem. » ' Quod autem Petra a Petro in Latina versione, sicut ct a n«rp»r in Græco textu, distinguatur, contigit ex co quod masculina terminatio magis homini conveniret, præscrlim juxta Græcorum usum ; feminina vero vox vim nominis ct metaphora accuratius exhiberet. 1 Lingua Syro-Chaldaica , qua usus est Christus, nullum omnino discrimini prabet locum , uti agnovit ipse Bcza : « Dominus Syriace loquens nulla usus est agnominatione, sed utrobique dixit Cepha , quemadmodum vernaculum nomen *Pierre* tam de proprio , quam de appellativo dicitur. r.8 Consonant Syriaca, Arabica et Chaldaica versiones.

111. *Obj.* 2. Augustinus quum eam aliquando vocem de Petro interpretatus esset, suam melius edoctus retractandam duxit sententiam. '

112. *Resp.* Haesit quidem anceps , et arbitrio legentis rem permisit : utraque enim explicatione præmissa, ait : « Harum mitem duarum sententiarum, quæ sil probabilior, eligat lector. » 1 Illa mentis dubietas ex Græco textu oria est : non enim Syriacam calluit linguam, idcoquc non valuit sibi do altera voce reddere rationem. Cætcrum non dubitavit de primatu . quem potius amplissimis agnovit verbis, et communem osse interpretationem pctræ de Petro testatus est, cui et ipse alias adhaeret dicens : « Solus inter Apostolos meruit audire : Anien dico tibi, quia tu es Petrus, ct super hanc petram æditlcabo Ecclesiam meam : dignus certe, qui aedificandis in domo Dei populis lapis esset ad fundamentum, columna ad sustentaculum , clavis ad regnum. » 0 Hanc explicationem admittunt rcccnliores omnes fere interpretes, etiam prolcstantici, ita ut vix ullus discrimen inter petram et Petrum amplius statuat, uti adnotat Bloomfield, 7 Rosenmüllero, Gerardo, Marshio, aliisque innumeris concinentibus.

115. Veteres omnes mire conveniunt. Tertullianus : « Latuit aliquid Petrum, ædificandæ Ecclesiæ petram dictum; claves regni coelorum consecutum, et solvendi ct alligandi in coelis et io terris potestatem.8 Origenes : » Petrus, super quem Christi Ecclesia, contra quam inferorum portæ non praevalebunt, ædificala est, unam Epistolam omnium asseveratione approbatam reliquit. · S.Gregorius Nazianzenus:«Vides, quemadmodum ex Christi discipulis, magnis utique omnibus et excelsis, atque electione dignis , hic petra vocatur , atque Ecclesiæ fundamenta in fidem suam accipiat. » '° S. Cyrillus Alexandrinus : « Nec Simon fore jam nomen sibi, sed Petrus prædicil : voca-

Ii) In Luc. I. vi. n. 97.

1 (Î) Calvinus ait : « Idem , fateor , apud Grircoe significat Petrus et Petra , nisi quod prius nomen Atticum est, alterum vero communis lingua.·. » Comment in loc. Mntt. Adjungit tamen consulto mutatum genus a Matthæo, ut diversum aliquid exprimeret : cl hariolando dicit : α nec dubito, quin laletdiscrinien notaverit Christus sua lingui.·

(·) In locum. (4) L. I retract, c. xxi.

(b) Ibid. (6) Aug. Serin. *9 de Sanctis.

(7) *In loc.* (8) L. de præs. c. iI.

(J) Apud Euseb. I. C. hist. c. II». (10) Orat. «·

bulo ipso commode significans, quod in eo, tamquam in petra, lapldcquc firmissimo suam csset ædilleaturus Ecclesiam. » '

Ili *Obj.* 3. Si ad Petrum referatur petra, inlclligenda est fides Petri de Christo Filio Dei, potius quam homo ipse : proui plurimi Patres eam explicuerunt.

115. *Resp.* Petra debet necessario referri ad Petrum ipsum : non enim ipsius fides dicta est petra, sed ipse : « Tu cs Petrus, et super hanc petram * * tibi dabo claves, » etc. Qui autem inter Paircs fidem Petri hoc loco designari docuerunt, de ipso lidem profllenle intclligendi sunt, uti facile eorum testimonia perpendenti erit manifestum. S. Chrysostomus super fidem confessionis ædillcatam Ecclesiam dicens, subjungit Petrum a Christo pastorem esse constitutum : *τοιμίιΛ* ™»î. • Quæ uni Deo sunt propria, nempe peccata solvere, Ecclesiam in tanto fluctuum concursu immotam reddere, hominemque piscatorem toto impugnante orbe petra firmiorem reddere, hæc se illi daturum pollicetur : ut Paler Jeremiam alloquens dicebat, se posuisse illum sicut columnam æream et sicut murum. Sed illum uni genti, hunc autem in universo terrarum orbe. » * Extulerunt quidem Hilarius aliique contra Arianos fidem de Christo Deo, quæ tantum nomen et munus profile»li meruit : « O in nuncupatione novi nominis felix Ecclesiæ fundamentum, dignaque aedificatione illius petra, quæ infernas leges et tartari portas, et omnia mortis claustra dissolveret! O beatus coeli janitor ! » '

Hfi. *Obj.* 4 Petrus privilegium fundaudi Ecclesiam adeptus est: nam Judæorum Iria millia concione ad fidem primus adduxit, et Gentibus uperui(ostium : ideo petra dictus est.

117. *Resp* Non fundamentum quodlibet, sed petra dictus est, quæ firmitatem ct perpetuitatem indicat, non rerum initium. Verba quidem adeo magnifica Petro dicta non patiuntur interpretationem de sola ante alios annuntiatione Evangclii : qua ratione fundatoris et architecti, potius quam fundamenti, similitudinem gereret. '

IIS. *Obj.* 5. Christus fundamentum est Ecclesiæ : « Fundamentum aliud nemo potest ponere, præler id quod positum est, quod est Christus Jesus.··5 Apostoli autem omnes secundario et pariter : « Superædillcali super fundamentum Apostolorum et Prophetarum. ▮ ·

119. *Resp.* Christus est fundamentum quod ponunt Evangclii præcones, salutem per cum prædicantcs, qui idcirco architecti gerunt figuram. Sed ipse apud Matlhæum architectum se exhibet, fundamentunique ponit, Petrum fidem confilentem, ct erigit ædificium nulla vi subruendum S. Paulus dicit quidem fideles superaedificari super fundamentum Apostolorum et Prophclarum, quia scilicet eorum mysteriorum notitia imbuti erant, quæ prædicarunt Apostoli, praedixerunt vero Vales Hebraeorum. Evangelica igitur praedicatio vaticiniis congruens fideles instruxit, ut ipsi tamquam lapides vivi in templum sanctum Domino exurgerent Cætcrum hæc fundamenti ratio longe differt ab illa quam Christus tribuit Simoni, eum peiram designando, saxum veluti immobile, in quo ædilicium innixum nu|lo posset turbine conculi, nec enim inferorum porlæ contra Ecclesiam praevalebunt Prffltcrca cum petrae metaphora claves regni conncciuntur, quo auctoritas, jurisdjclioque sumina notatur : sed in Objecto ad Ephesios loco nihil hujusmodi occurrit.

(l) L. ii. in Joan, (Ii Ilum. liv- in Mal.
(Λ; In cap. iti. Mat.

(4Jl. Cor. iii. <0. (3, Ibid. t.
(0) Eph. ii. 1Q.

120. Id etiam de Apocalypseos testimonio est animadvertendum : agitur scilicet do Jerusalem , sancta civitate, do qua dicitur : « ct murus civitatis habens fundamenta duodecim ; et in ipsis duodecim nomina duodecim Apostolorum Agni. » Ideo autem nomina Apostolorum fundamentis coelestis civitatis insculpta dicuntur, quod præcipui sint inter Christi electos , coranique opera plurimi ad salutem pervenerint. Igitur diversa omnino est ratio loquendi, et vis metaphora.· ex contextu Christi ad Petrum sermonis , ad summam quamdam auctoritatem designandam determinatur. Verba illa, quæ soli Petro sunt dicta , non possunt aliis accommodari, quum specialem indicent potestatem aliis non concessam.

121. *Obj.* 6. Claves regni coelorum designant scientiam Scripturarum , fidemque mysteriorum , qua patet ad cœlos aditus. Sic Origcnes aliique eas intellexerunt.

122. *Resp.* Metaphora illa plano designat regni potestatem et arbitrium , uti liquet ex iis quæ adduximus locis parallelis. Nec Origenes alias explicuit Christi verba : nam de iis non agit, dum clariores quosdam Scriptura· textus obscuriorum voluti claves exhibet, loquons ex Juda?i cujusdam sententia, in præfalione suæ ad Psalmos Commentationis.

123. *Obj.* 7. Quæ deligandi et solvendi potestate adjunxit Christus, Apostolis omnibus postea dixit. 1 Ergo nulla specialis potestas Petro est concessa : nam de aliis etiam dicta intclligenda sunt quæ præccsserunt :« Quod Petro dicitur, caeleris Apostolis dicitur : et tibi dabo claves » S. Ambrosius. *

124 *Bcsp.* Petro soli leguntur dicta : « Tu es Petrus, ct super hanc petram aedificabo Ecclesiam meam, pt libi dabo claves regni melorum :. quibus verbis ipse præ cæleris fundamentum , quo semper ædiflciuth fulcitur, et claviger, qui regnum summo jure administrat, declaratus est Ipsa ratio eum alloquendi, ciquc promittendi potestatem ligandi ct solvendi, cæleris simul postea promissam ostendit ei speciali et ampliori ratione eam competere ; singulariter scilicet eam obtinuit auctoritatem, quæ Collegio Apostolico est data. Quod autem S. Ambrosius de cæleris explicet qua· Petro soli de clavibus dandis sunt dicta, inlclligcndum est lato quodam sensu, de Aposlolica scilicet auctoritate ipsis etiam tradita , quamvis aliis verbis , et capite i lis constituto.

125. *Obj.* 8. Verba illa dicta sunt Petro, personam gerenti totius Collegii Apostolici et Ecclesiæ. Sic aftirmanl Patres , inter quos Augustinus. Ideo subjungit : « Si hoc Petro lanium dictum est, non facit hoc Ecclesia:si autem et in Ecclesia lit. ... Petrus, quando claves accepit, Ecclesiam sanctam significavit. » s Alibi idem tradit : « Cum — omnes essent interrogati, solus Petrus respondit, » Tu es Christus Filius Dei vivi : » et ei dicitur : « Tibi dabo claves regni colorum ; » tamquam ligandi ct solvendi solus acceperit potestatem : eum et illud unus pro omnibus dixerit,et hoc cum omnibus tamquam personam gerens ipsius unitatis acceperit : ideo unus pro omnibus, quia unitas est in omnibus. » 4

12G. *Besp.* Palet Petro soli dicta esse Christi verba, cumque specialiter beatum prædicalum ob revelationem sibi a Patre coelesti factam. Patres qui cum Ecclesiæ gessisse personam dicunt. « propter Apostolalus sui primatum,! uti Augustinus supra nos docuit,id sustinuisse muneris eum inlelhgunt,

'I' Mal. xviii.

(S' Aug. tract. !.. in Joan.

(·) Tract, cxviii. in Joan, p 4.

et ad omnium utilitatem ct snlulem potestatem adeo amplam accepisse ; quæ proinde in Ecclesia permansit.

127. *Obj.* 9. Verba Christi in c<rna lautum innuunt Petrum post negationem debere suum lapsum reparare , alios in Ude confirmando : - et tu aliquando conversus confirma fratres tuos. » Nihil hic dc suprema potestate suspicati sunt veteres Patres : Chrysoslomus enim, ut alios sileamus, de Petri negatione eo loci agi tradidit.

128. *Resp* « De primatu fuerat inter Apostolos contentio : regnum se tradere dixit Christus , sed omnem fastum mundanum , et ambitionem, et dominandi libidinem procul esse jussit. 1 Dum igitur Petrum de daemonis in omnes Apostolos furore monet, et de oratione pro ipso specialiter fusa facit certiorem, ipsique confirmandi fratres officium injungit, æquum est ut id de munere quod ad aliorum regimen perlinet inlelligamus. Pulchre S. Leo : • Specialis cura Petri a Domino suscipitur, ct pro fide Petri proprie supplicatur , tamquam aliorum status certior sit futurus , si mens principis victa non fuerit. In Petro ergo omnium fortitudo munitur : et divinæ gratiæ ila ordinatur auxilium, ut firmitas, quæ per Christum Petro tribuitur, per Petrum Apostolis cæleris conferatur. * * * Gratias agentes sempiterno Regi Redemptori nostro Jesu Christo , qui tantam potentiam dedit ei, si quid etiam nostris temporibus recte per n-is agitur, recteque disponitur, illius sil gubernaculis deputandum, cui dictum est : Et tu conti· ma fratres tuos. ·<4

129. Quod nonnuili Patres lapsum 1'ctri innui putarent , ex verbis illis quæ præcedunt : - tu aliquando conversus ; ·· factum est : sed llehniismuin latere docti homines, inter quos Grotius , animadverterunt, repetitionem scilicet actus Hehræi convertendi verbo designant qui idcirco verba reddit « Tu quoque olim vicissim fratres confirma. ·» 8 Cætcrum illa Patrum quorumdam interpretatio nequaquam pugnat cum illa quam ex S. Leone dedimus; nam ct pro fide Petri oravit Christus ne penitus deficeret, quo pacto contigit , ut post negationem crimen pœnitentia diluerit, eique jussit ul confirmaret fratres. quod esset deinceps eorum caput et Pastor, vices sui Domini in terris gerens . « Quid ergo incongruum, » rogat Augustinus, « si Petrus post hoc peccatum factus est Pastor Ecclesiæ ; sicut Moyses post percussum Ægyptium factus est rector illius Synagoga.*?»*

150. *Obj.* 10. Ovium et agnorum cura Petro commissa post amoris professionem 1er faciam, tantum indicat pastorale munus, cæleris Apostolis commune , ei Iradi : ideo autem discrimen factum videtur ovium ab agnis, quod infirmorum in fide et fortium sil eunt suscipienda : amoris specialis præ cæteris professio necessaria fuit ad negationem diluendam, prout Patres animadvertunt.

131. *Resp.* Speciale munus, ampliusque Petro Iradi liquet ex speciali dilectione quæ exigebatur, ex 1er repetito mandato, variata voce pascendi, ct regendi, instar pastoris, et ex agnorum oviumque facto discrimine. « Dic.il ei Jesus : Pasce oves meas. Prius agnos, deinde oves commisit ei, quia uon solum pastorem , sed pastorum pastorem cum constituit. Pascit igitur

(I) Vide Criticor. Sae. Syn. Ueiani laudantem.

(i).Scnn. III. de assumpt. sua ad Ponlif.

'3| · Plcriqiie ĭτιτιψι |ar 'conversus). interficlanlur *panHenlm duciiit,* **lælcrun· milii id probari non po'est : nam ei verbi* prwredrnlilui» periculum intclligi poterat, non laptut. Quart alius sequi malo qui llebraismum putant e««<- qualis esi Pe. lxuv. 7. · liruiiui in loc.**

U; !.. ii contra faustum c. Gj.

Petrus agnos, pascit ct oves; pascit lilios, pascit ct matres · regit subditos, regit et Prælalos. Omnium igilur pastor est, quia prætcr agnos ct oves in Ecclesia nihil est. » Ita S Enchorius Lugdunensis. 1

132. *Obj.* II. Cura Judæorum, ad quos specialiter missus est Christus, Petro illis verbis est commissa ; quapropter Paulus Gentes sibi aequo jure, ac Judæos Petro, dicit concreditas. *

135. *Resp.* Nullo discrimine omnes oves Christi Petro commissas liquet, uti jure optimo animadvertit S. Bernardus. « Quas ? illius vel illius populos civitatis, aul regionis, aut certi regni? Oves meas, inquit. Cui non planum non designasse aliquas, sed assignasse omnes? Nihil excipitur, ubi distinguitur nihil. » 8 Quod autem Paulus Judæos Petro concreditos dicat, sibi Gentes, intelligendum necessario est de muneris Apostolici praecipuo exercitio: constat enim Petrum Cornelium aliosque ex Gentibus in Ecclesiam excepisse, 4 et Paulum etiam concivibus suis annuntiasse aliquando Evangelium.

131. *Obj.* 12. Apostoli leguntur misisse Samariam Petrum el Joannem :s inferiorum autem non est præsulem suum mittere. Petrus, rationem de exceptis in Ecclesiam Gentibus coetui fratrum reddidit, 6 quod vix decuisset eorum rectorem. Alloquitur autem sacerdotes seu Episcopos, tamquam socius.7

135 *Resp.* Vox *mittendi* quamdam latitudinem patitur: dicimur enim mittere, quem precibus, vel consilio,ad eundum inducimus. · Igitur ex vocis ambiguitate validum haberi non potest argumentum, quum plurima suppetant haud dubia superioris potestatis documenta : nam in omnibus quae spectabant fundandam Ecclesiam Petrus se gessit tamquam cæteroriim dux ct princeps. 9 Quod autem de sua agendi ratione responderit Judaeorum querelis, ex benignitate, oleorum salutis studio contigit, nec enim cosse superiores, nec jus eum conveniendi in iis agnovit. Ex eadem animi mansuetudine factum est, ut se presbyterum cum aliis diceret, co ipso loco quo tamquam iis prepositus eos sui monebat muneris, pascendi sibi commissum gregem, suo docens exemplo quod et praecepit, ak omni dominandi in portionem domi* nicæ hæredilalis quæ iis contigerit, alienos esse debere Ecclesiæ pastores. Dictionem Principi Apostolorum congruam in ca Epistola miratus est Grotius.

136. *Obj.* 13 Paulus refert se Antiochiae palam restitisse Petro, utpole reprehensione digno in sua se gerendi erga Gentes ratione, ‘° quem post Jacobuni nominat, H ct post fratres Domini.

137. *Resp.* De Petro iis locis agi non constat :15 ne tiulcm videamur studio primatus vindicandi, a recepta discedere opinione, esto ipsum esse Cepham

I) Serm. in Vig. SS. Ap.Petri et Pauli.

(Î) Gal. ii. 7. (8,1 L. II. de Consider, c. 8.

4) Ad. X. 48. xv. 7. (5) Ibid viii. 44.

6) Ibid. xi. 4. (7) I. Pclr. c.T.· νυμκρσβντηοΓ.

'8) Vide Josuexxii. 45. <4. Aci. xv. 2.

(0) Apostolorum concessioni, cujus nullum in Scripturis vestigium, id tribuit Calvinus : « Videmus Apostolos hoc fere Petro detulisse, ut in cœlu verba faceret, el quodammodo praeiret, referendo, hortando, monendo. » L. iv. lost, c. 6. §S.

140j Gal. ii. 14. (it) Ibid. v. 9.

(12) I. Cor. ix. 5.

(I3| Cepham a Petro distinguendum,ct illum fuisse ex. septuaginta discipulorum numero docuit Clemens Alexandrinus in libro llypoljposeon. quem memoral Eusebius, hist. eccl. I. I. c. H· Fueiunt omni sæculo quibus hæc arrideret distinctio, sed plerisque idem visus est. Haud diffitemur nos in paucorum opinionem propendere, quod nulla videatur ratio mutati nominii in eadem epistola ; quum enim Græco vocabulo semel designatus sil, nescimus cur Syriace poster appelletur. Prælerca aut ante Concilium, uti censet Hales, post llasnage, aul post Concilium, uti plerisque visum est, contigit Cephr inert-

cut restitit Paulus : monitio vel increpatio alteri facta non est semper argiinientum superioris vel paris auctoritatis : licet enim el superiorem .1 veritatis via aberrantem , vel mimis caute se gerentem monere , ne suo exemplo aliis sil offensioni Hinc scribit s. Augustinus: » Petrus quod a Paulo liebal utiliter libertate charitalis, sancta·, ac benigna· pietate humilitatis accepit , atque ita rarius et sanctius exemplum posteris praebuit, quo non dedignarentur , sicubi forte recti tramitem reliquissem, etiam a posterioribus corrigi; quam Paulus, quo confidenter auderent etiam minores majoribus pro defendenda evangelica veritate , salva fraterna caritate, resistere. »· 1 *Hinlerim* vcluli vetus praejudicium eorum sententiam qui Petrum a Paulo reprehensum putant, explodit. ' Bergier el De Feller, acutissimi scriptores, manifesto favent Cephæ Antiochia· reprehensi a Petro distinctioni. Vide ulriusque opus egregium , *Dictionnaire de Théologie , Dictionnaire /lisloru/ue.* Bolgcni scribit : Non è poi cosa bon certa, chc il Ccfa ripreso da S. Paolo , sia l'aposlolo S. Pietro L'Episcopalo l. Lc. ii. Venia nobis detur cum his subdubitantibus ; nec enim contra tantam scriptorum turbam certi aliquid affirmare audemus. In versionc Alexandrina , uti Grotius adnolat, Cephas Jacobum v. 9. praecedit : locus tamen honoratior iu objecto testimonio ad Corinthios tertius videtur. Præclarum cxleroquin primatus indicium praebuit Paulus ad videndum Petrum itinere. Hierosolymitano suscepto, apud quem per quindecim dies moratus est.1

138. *Obj.* **It** S. Cyprianus: · Hoc erant utique catiori Apostoli, quoti fuit ct Pelrus, pari consortio praediti, ct honoris et potestatis : sed exordium ab unitate proficiscitur, ct primatus Petro datur, ul Ecclesia una monstretur. » ' Ergo Petrus mera honoris praerogaliva gaudebat

159. *Re.sp.* Non id sequitur ex sancti Docloris verbis : nam lotus est ul* unitatem Ecclesiæ statuat, cui Christum consuluisse dicit primatum Petro dando : ei autem consultum non fuisset solo honore , et gradu praecipuo; nam homines nonnisi auctoritatis exercitio in unum corpus coalescere possunt. Ideo autem affirmat exteros Apostolos pares fuisse honored potestate, quod Aposlolicum munus omnibus foret

ptlio. Si ante Concilium publice redarguisset Paulus Petrum Antiochio* de legalium affectato observantia , cum Gentium injuria , res videretur sileo celebris , ut nullus foret amplius controurii® de rituum Mosaicoruni Gentibus imponendorum necessitate locus, nec facile relata fuisset •il ipsum Petrum , Hierosolyma reversum , et inter Judtcos , sententiam suam prolaturum : nec terosimile est Petrum nihil de re adeo gravi in Concilio innuere voluisse, ul quas ob rationes mulasset sententiam , et agendi rationem , expo neret. Si post Concilium , judicium tum Hierosolymis , tum Antiochia:, stalim innotuit, et quid consuerit Petrus omnibus erat exploratum. Nulla igitur fuit ratio cur dissimularet : Juda-i quippe ct Gentes norant jam quid in Concilio egerat. Cavcus tamen cum pleiisque anno post Concilium eum a Paulo reprehensum putant. Tota agendi ratio Petri erga Judæos, quos de eiccptis Gentibus ad fidem jam edocuerat, divina 'iiioite declarata , vehementerque in Concilio postea redarguit quod vellent jugum haud ferendum iis imponere , nobis persuadet cum a Ccplin illo dissimulatore esse distinguendam. De tota re dicendum putamus, quod animadvertit Bloomfield , ul ostendat post Concilium Petrum in tantam dissimulationem haud incurrisse : 1 Nothing but the most undeniable evidence could induce us to suppose what would otherwise subject the noble-minded and straight forword Apostle to the charge of the must glaring inconsistency of conduct with his own doctrines. » Illoomfield in Act. xv. ii. Vide Keller Diet, in Cephas, qui citai liarduiiium , Kcrkherderc *Conatus novus* </c *Cepha reprehenso* **. l.ovanii an. I; 13. Abdkcnbuhr scri pturo critica dissertatio : Quod Cephas , quern Paulus Gal. ii. redarguit, non sit Pelrus Apostolus. Monasterii Westphal. UM edit. II.**

(I) Ep. 8i. ad Hier. 1S.

(3) « Eiu falschcs Vorurlhcil, · DsnkwQrdlgkeiten , driller Band , erster Theil, Main», tuto, p. lu. (3) Gal. i. IR. ') I. de unit. feel.

commune, nee Petrus ad nltiorcm Apostolico gradum fuisset evectus, sed in Apostolatus culmine constitutu*, ut unitas servaretur. Dedit Christus Pelro potestatem, quam aliis deinceps communicavit, ut nosceretur illi singulari modo impertita, quamvis aliis etiam forct exercenda, salvo tamen ipsius jure præcipuo ad unitatis conservationem. Quæ igitur omnibus data est, in solidum omnibus est exercenda, ut idem Christus in omnibus regat suum gregem, omnesque oves in unum congreget ac pascat. Extra unitatem, juxta Cyprianum , nullum valet potestatis illius exercitium : idcoque tantopere effert illam Ecclcsiæ dotem : « Deus unus est, ct Christus unus, et una Ecclesia, et Cathedra una, super Petrum Domini voce fundata « 1

140. *Obj.* 15. S. Ambrosius : « Nec Paulus inferior Petro, » * et : « Hic , ubi audivit,« vos autem quem me esse dicitis? » slalim loci non immemor sui, primatum egit, primatum confessionis utique, non honoris, primatum fidei, non ordinis. » 3

141. *Resp.* Primo loco de merito virtutis agit S. Ambrosius, uti ex contextu patet: «Separate, inquit, mihi Paulum ct Darnabam. Vidclis jubentis imperium, spectate merita servientium. * * * Itaque sancti Spiritus electus imperio, quod ei ad omne redundabat insigne meritorum, non fuit tanto indignus collegio. Una enim gratia fulgebat in his quos Spiritus unus elegerat Nec Paulus inferior Petro, quamvis iPe Ecclcsiæ fundamentum, el hic sapiens architectus sciens vestigia credentium fundare populorum. Nec Paulus , inquam, indignus Apostolorum collegio , cum primo quoque facile conferendus, cl nulli secundus. Nam qui se imparem nescii, facit æqualcm.» Liquet de meritis esse sermonem , Petri autem servari privilegium, quod primus sil, cl fundamentum Ecclesiae.

142. Alio in loco S. Ambrosius animadvertit quod dum variae enarrarentur de Christo opiniones, tacuerit Petrus, quem idcirco sic alloquitur : « Taces ergo . Simon , el respondentibus alii» adhuc taces, cum ipse sis primus. · · · Hic ergo qui ante reticebat, ut doceret nos quod impiorum nec verbum debeamus iterare : hic , inquam, ubi audivit : « vos autem quem me esse » dicitis? » slatim loci non immemor sui, primatum egit : primatum confessionis utique, non honoris, primatum lideL, non ordinis ; hoc est dicere : Nunc nemo me vincat, nunc meæ parles sunt, debeo compensare quod tacui, debet prodesse quod silui. » Non igitur eo loci agit Ambrosius de primatu (piem Petrus assecuius est, ad pastorale lotius gregis munus post resurrectionem evectus: sed laudat studium el fervorem animi cum fide eximia , qua primus jam Apostolorum , quamvis non adhuc cum tanta potestate, sui muneris parte» sustinuit, non ambiendo honorem, vel gradus dignitatem asserendo , sed fidei dc Christo Deo professione promptissima

145 *Obj.* 16. Apostoli a Spiritu sancto edocti non indiguerunt capite,seu principe, quo regerentur.

144. *Resp.* Regimen Ecclcsiæ Apostolorum causa non est institutum; sed ut doclrinæ integritati, el Ecclesiæ ipsius unitati consuleretur. Speciale illud Spiritus sancti lumen,una cum plenitudine potestatis ubique terrarum exercenda , Apostolis concessum , singulis per orbem sui muneris exercitium facilius reddebat, sed non ideo capitis regimen eral superfluum, præserlim quum alii ad Episcopatum evecti essent, qui ducercloreque indigebant. Illud porro regimen

,<) Ep. »1. (t) !.. ii. de Spir. S. c. ull.

(3) !.. de Intarn. c. it .

ab initio statui oportebat, quod per omnia perduraret sæcula, ideoquc princeps erat constituendus

145. *Obj.* 17. Petrus primus inter pares ex animi fervore cxtitil, quin speciali aliqua auctoritate fungeretur. nisi ex tacito saltem cælerorum consensu. Ita Calvinus.

110. *Resp.* Verba Christi eum petram qua nitebatur Ecclesia, pastorem ovium. el agnorum, praesulem cujus esset confirmare fratres demonstrant Ergo non ad animi indolem, nec ad aliorum consensum referenda est ca quam exercuit authoritas. Jure plane divino, ex Christi Domini concessione, primatum habuit.

CAPUT VI.

DE SEDE ROMANA.

§ I. *De jure successionis.*

147. Statuto primatu Petri, de Sede cui eum veluti alligavit agendum est. Eum Romanam fundasse Ecclesiam, ibique martyrium subiissc magno consensu veteres omnes testantur, adeo ulCavcus id fateatur : « Petrum Romæ fuisse, sedemque in ea aliquandiu tenuisse, cum loto antiquorum coetu intrepide affirmamus »* « Laxiori quidem sensu (ita loquitur vir eruditus, suæ seelæ studens) Romanum Episcopum dici posse, quatenus hujus Ecclcsiæ fundamenta posuit, eamque martyrio suo illustrem reddidit, mecum, opinor, fatebuntur omnes tam veteres quam recentiorcs. » 1 Ipse Calvinus propter scriptorum consensum Petrum Romæ mortuum esse haud negavit. "Cæterum sunt qui, post Marsilium Patavinum an. 1327 damnatum, adventum Petri Romam indubium vocare non vereatur. Attamen, ut verbis Cavei utamur, « testes damus omni exceptione majores, ex ultima antiquitate petitos : Ignatium Antiochia? Episcopum, S. Petri discipulum. certe in sede Antiochena successorem, in epistola ad Romanos. Papiam llierapolitanum, S. Joannis Evangclislæ, saltem Presbyteri, auditorem, apud Euseb 1 2. cap. 15, p.53. Irenæum Lugdunensem, virum Aposto*licorum temporum, S. Polycarpi discipulum, adv hær. 1. 3. c. I p. 221» c. 3. p. 25 Dionysium Corinthium apud Euseb. I. 2. c. 15. Tertullianum de prescript. c. 3d. p. 215 de Rapi. c. 4 p 215. Scorpiac. c. ulI. p. 500. Cajum Presbyterum Romanum, magni nominis virum Ecclesiasticum ap. Euseb I. 2. Origencm t. iii. in Gcn. ap. Euseb 1. 3. c. 1.

148. Petrum Episcopum fuisse Romanum longe plures ex Acatholicis negant, sed verbis plerumque ludere videntur : pugnare enim dicunt cum Apostolico munere urbis unius solicitudinem. Cæterum nemo esi qui Petruni censeat Apostolico muneri renuntiasse, vel ejus neglexisse officia, ul diœcesis unius limitibus se contineret : liquet tamen cum Cathedram Episcopalem Romæ fundasse, quam, eo defuncto, Linus occupavit. S. Cyprianus idcirco saepius vocat Sedem Romanam Petri cathedram. Sic de Schismaticis querens, dum ad Cornelium scribit, ait : « Navigare audent ad Petri cathedram, atque ad Ecclesiam principalem, unde unitas Sacerdotalis exorta est. » * S. Optatus Milcvilanus : « Negare non potes scire te in urbe Roma Peiro primo Cathedram Episcopalem osse constitutam. in qua sederit omnium Apostolorum caput. » ' S. Augustinus : ›Cathedra tibi quid fecit Ecclcsiæ Romana*, in qua Petrus sedit?»·

(l) See. Apo«t. S. Petrua.
It; Ibid. 5 »··
(J) I.. i». Init. c. vi. p. *v.

(4) Ep. 33. ad Cornelium.
;β) L. f. conlra Parmenunum.
[e) L. t. contra liner·· Peiiliani Donat. «. 31.

HO. Levi's omnino sunt difficultates quas rei lol tantisque documentis probam? objiciunt. Omnes ad *negativum* argumentum reducuntur, quod scilicet dc Petri Itoniam adventu siluerit s Lucas, et quod S. Paulus ad Romanos scribens cum non salutet, et ex Urbe ad alios scribens, nullam ipsius racial mentionem. Quoties *positiva,* ul aiunt, suppetunt testimonia , illud argumentandi genus parum valet. Equidem Lucas non omnia suscepit narranda, sed res præcipuas quæ a fundata Ecclesia usque ad Saulis conversionem evenerunt, cl plura deinceps quæ ipsum conversum respiciunt. Quum Petrus sæpius Roma abesset, universo gregi prospiciens , mirum non est cum in Pauli Epistolis haud salutatum,vel haud salutantem induci : ut inierim sileadius de plurimis aliis rationibus ob quas eæ omitterentur salutationes.

<30. Chronologia quidem non adeo innotescit, ul tempus adventus Petri, vel spatium per quod Romæ sedit, accurate definiamus : quod contigit vel ex eo quod itineribus aliquando susceptis, reditus potius quam adventus ab aliquo scriptore referatur, vel ex aliis tot capitibus quibus sæpius lurbalur temporum ratio. Cæterum nulla prorsus inde nascitur causa dubitandi de Apostoli Romam itinere, « ubi Petrum fuisse, » uti adnotat Grotius, « nemo verus Christianus dubitavit. 1 S. Hieronymus dicit : « Petrus Romam venit anno Claudii secundo — ibique viginli quinque annis Cathedram tenuit usque ad ultimum Neronis annum. » 2 Paulus Orosius : « Exordio regni Claudii Petrus Apostolus Romam venit.,»5 Hieronymi sententiam indicat Francisons Foggini in opere crudito : *De Romano Divi Petri itinere.*

Propositio.

Episcopus Romanus, tamquam Petri successor, jure divino habet primatum jurisdictionis, cslque centrum unitatis.

itil. Probatur I.ex *totius antiquitatis testimonio ct fide.*

S. Ircnæus, hæreticis occultam quamdam dogmatum quæ propugnabant jactantibus traditionem , nullo idoneo probatam documento, vel teste, publicam fidem et traditionem Ecclesiarum quas Apostoli fundarunt,opposuit: 4 « Traditionem itaque Apostolorum in loto mundo manifestatam in omni Ecclesia adest perspicere omnibus qui vera velint audire, et liabc mus annumerare eos qui :.b Apostolis instituti sunt Episcopi in Ecclesiis,cl successores eorum usque ad nos, qui nihil tale docuerunt, neque cognoverunt quale ab bis deliratur. Etenim si recondita mysteria scissent Apostoli, quæ seorsim et latenter ab reliquis perfectos docebant, bis vel maxime traderent ea quibus etiam ipsas Ecclesias committebant. Valde enim perfectos et irreprehensibiles in omnibus cos volebant esse, quos et successores relinquebant, suum ipsorum locum magisterii tradentes, quibusemeudate agentibus fieret magna utilitas, lapsis aulcm summa calamitas. Sed quoniam valde longum est in hoc tali volumine omnium Ecclesiarum enumerare successiones, maxima? et antiquissima?. ct omnibus cognilæ, a gloriosissimis duobus Apostolis Petro el Paulo Romæ fundata? el constitui® Ecclesiæ, eam quam habet ab Aposldis traditionem , ei annuntiatam hominibus fidem, per successiones Episcoporum pervenientem usque ad nos,indicantes confundimus omnes cos, qui quoquo modo, vel per sui placentiam malam, vel vanam gloriam, vel per cæcilalcm, cl malam sententiam præterquam oportet colligunt. Ad hanc

'I) Comm, in 1. Petri ep.
i, **Hier. I. de viris illusi, in 1'elro.**
(S) !.. vii. liist. c. li.
(4) L. iii. adv. htcr. c. 5.

enim Ecclesiam, propter polcnliorcm principalitatem, necesse est omnem convenire Ecclesiam, hoc est, cos qui sunt undique fideles, in «pia semper ab his qui sunt undique, conservata est ea quæ est ab Apostolis traditio. Fundantes igitur cl instruentes beati Apostoli Ecclesiam, Lino episcopatum administranda: Ecclesiæ tradiderunt. Hujus Lini Paulus in his quæ sunt ad Timotheum epistolis meminit : succedit autem ei Anaclelus, post eum icriio loco 1 Apostolis episcopatum sortitur Clemens, qui et vidit ipsos Apostolos, et contulit cum eis, cum adhuc insonantem praedicationem Apostolorum, et traditionem ante oculos haberet. Non solus enim, adhuc mulli supererant tunc ab Apostolis docti. Sub hoc igitur Clemente, dissensione non modica inter eos qui Corinthi essent fratres facta, scripsit quæ est Romæ Ecclesia, polentissimas * litteras Corinthiis, ad pacem eos congregans, ct reparans fidem eorum, et annuntians quam in recenti ab Apostolis receperat traditionem. * * * Huic autem Clementi successit Evarislus, ct Evarislo Alexander, ac deinceps sextus ab Apostolis constitutus est Sixtus, et ab hoc Telesphorus, qui etiam gloriosissime martyrium fecit, ac deinceps Hyginus; post, Pius, post quem Anicelus Cum autem successisset Anicelo Soter, nunc duodecimo loco Episcopatum ab Apostolis habet Eleutherius. Hac ordinatione et successione ea quæ est ab Apostolis in Ecclesia traditio, et veritatis præconialio pervenit usque ad nos. El est plenissima hæc ostensio, unam el camdem vivilicalricem fidem esse, quæ in Ecclesia ab Apostolis usque nunc sit conservula ct tradita in veritate. » s

152. Pretiosum hoc vcUislx fidei monumentum lectoribus exhibemus, ut mens sanctissimi scriptoris prorsus pateat. Quod ad rem nosiram nunc perlinet, Romanam Ecclesiam ab Apostolis Petro ct Paulo fundatam esse plane asserit Irenæus, et Episcoporum seriem ad suum usque tempus deducit, Eleutherium duodecimo loco ab Apostolis statuens. Jam vero quod utrumque nominet Apostolum non officit : in comperto quippe est utrumque in fundanda illa Ecclesia laborasse, quapropter el episcopi ejus dicti sunl ab Epiphanio.4 Cæterum Petrum speciali titulo Episcopum illius Ecclesia; fuisse lota agnovit antiquitas Christiana, quapropter « locus Petri, »2 « propria sedes, »6 « cathedra Petri, »7 « sedes Roma Petri »8 passim celebratur. Quum igitur Petro primatus sit concessus ad fidei et regiminis unitatem luendam, Episcopus Romanus qui ejus tenet locum, eodem gaudeat necessc est.

155. Id tradit aperte Irenæus Ecclesiæ Romanæ poleniiorem principalitatem tribuens; quod enim eam de Urbis civili majestate explicare velint Protestantes, vim manifestam textui infert, quum de Ecclesiæ privilegiis, haud de Urbis principatu disserat, et rationem adjungat quæ civili principatui non potest ullatenus congruere. Ridendos se præbent qui fideles Romam adire, tamquam imperii sedem, contendentes, argumentum Irentei inde derivari putant quod traditio omnium undequaque hac ratione innotuerit : quum pateat vim totam argumenti re-

(1) Dcest *ab*, uti liquet ex textu Grteco relato nb Eusebio 1. 5. hist. c. G.

(2) ixarurârnr epistolam occasioni maximo idoneam.

(3) L. iii. adv. liter, c. iii.

(4) *'Ei ytyiruri* «perw Tlirpir

fs) S. Cypr. ep. ad Antonian.

(fi) S. Petrus Chrys. I. ad». Eulycb.

(7.J S. Hier, ad Oamasuin.

(8) S. Prosperinearra.de ingratia.

spicerc traditionem ab Apostolis per Episcopos pervenientem , quam in Romana Ecclesia , cum qua omnes unde* quaque Ecclesiæ necessario *conveniebant* , servari integram, el ah omnibus agnitam, demonstrat Qui *convenire* pro itinere Romam peragendo accipiunt , vehementer falluntur, nec enim ob Urbis amplitudinem, vel ob Ecclesiæ ipsius dignilatem, unquam nccesse fuit ut fideles undequaque Romani irent, nec lrenæus ad Urbem eundum dicit, sed *ad Ecclesiam convenire,* 1 interprete Latino Hcllcnismum servante, quo intima conjunctio ct consensio fidei significatur. Qui vocem « undique » ad Ecclesias in Urbis voluti circuitu positas restringere volunt, haud attendunt voces amplissimas ab lrena?o adhiberi : « omnem Ecclesiam » « hoc est, cos qui sunt undique fideles. » *

154. Rem illustrat adducto exemplo Clementis qui Corinthiorum fidem reparare studuit, Ecclesiæ Romanae traditione. Quamvis autem Irenæus auctoritatem hujus Ecclesiæ tamquam judicio summo omnem controversiam dirimente non proponat, scribebat quippe contra hærelicos qui eam non facile excepturi erant, traditionis vim inde ostendit,quod quum in Sede Romana Apostolica successio plane fuerit servata, et quum omnes per orbem fideles consentientes haberet, quippe ad quam omnes propter ejus eximiam potestatem fide accedere, et communione cum ea conjungi necesse habuerunt, quam prædicat traditio certissimum præhiili universalis traditionis ahApostolis derivato argumentum. Igitur duplici raiioncrcm conficit , Episcoporum ab Apostolis serie non interrupta , cl concordi per orbem Ecclesiarum cum Romana, membrorum cum capite , consensione, innixus, quia, ul saqiius tradit,«Ecclesia universa unam cl camdcm fidem in loto orbe habet. »> 3

155. Tertullianus, Montanista jam factus, queritur veluli irridendo de venia ab Episcopo Romano mœchis pœnilenlibus solemn· promissa edicto: » Audio esse ediclum propositum, cl quidem peremptorium : Pontifex maximus quod csl Episcopus Episcoporum edicit : Ego cl mœchiæ cl fornicationis delicta pœnilcntia functis dimitto. » · Inde liquet Romanum Episcopum summam sibi vindicasse jam eo tempore potestatem : videtur enim veluli Episcopum Episcoporum se gessisse,quem titulum Tertullianus, in invidiam ul adducat,Pontificis maximi, apud Ethnicos usurpati significationem præseferre dicit, consueta scilicet illi scribendi ratione, quam vocant *tmp* irprijio,verborum invertitur ordo.

156. S. Hieronymus : « Ego Bealiludini Vestra, id est, Cathedra Petri, communione consocior. Super illam petram ædiiicatam Ecclesiam scio Quicumque extra hanc domum agnum comederit, profanus est. Si quis in arca Noc non fuerit, peribit regnante diluvio. » s Agnoscit igitur Damasum potestatis suprenue Petro commissa'

(1} Salmasius textum sic exponit : Ik Necesse csl, dicit, omnem ecclesiam convenire ad Itonianam, id est, ut Grace loculus lucrat Irenæus: *ïvμβαιιιιι* rir rar *rPtpatur IxnSnriar,* quod significat convenire el concordare in rebus fidei et doctrina cum Itoinana Ecclesia : De primatu I'apæ c. v. Animadvertit interpretem Gracizantem dixisse *ad hanc convenire ecclesiam* pro *cam lute convenire ecclesia.*

ii) Queritur While « ubique n a Catholicis substitutum ut vocis ampliaretur significatio, sed voces amplissima· eam jam determinant. In codice» igitur referenda est varietas. Qu® dc conveniendi sensu dicit , ex contextu refelluntor ; totus enim est Irenæus ut hærctieos traditionis concordia obruat. White Diss. Î. on the Catholic church, p. ÎÎ7.

ixxSoetar π«7·ν μια,ι καιr>‹ ivrii iri«Tir «Λβοήγ «ir -àiru rir *κιίμιι* 1. t. c. 4.

(t) Tcitull. I. I. dc Pudicitia.

(5 Epilt, ad Damas.

hærodcm, adeo ni si qui» ejus commit nionein rccuaarcl, instar hominis extra arcam, periturus foret.

157. S. Augustinus : « In Roman.i Ecclcsia semper Aposlolicæ cathedra· viguit principatus. » · El : « Me apud Cæsarcam præsenlc, venerunt litteræ, quo nos injuncta nobis a Venerabili Papa Zosimo, Aposlolicæ sedis Episcopo, Ecclesiastica necessitas traxerat. » *

158. Theodoretus : « Habet enim sanctissima illa sedes Ecclesiarum, quæ in toto sunt orbe, principatum multis nominibus. ■ ¶l)

159. S Athanasius in Epistola ad Felicem Papam : » Ob id vos, prædecessorcsque vestros, Aposlolicos videlicet præsulcs, in summitatis arce constituit, omniumque Ecclesiarum curam habere præcepil, ul nobis succurratis. »

ICO. S. Leo M. : « Ul gens sancta, populus electus, civitas sacerdotalis, ct regia, per sacram B. Petri sedem caput orbis effecta, latius praesideres religione divina, quam dominationi' terrena. » *

161. S. Prosper, in Carni, de ingratis :

« Sedes Roma Petri, quæ pastoralis honoris
Factu caput mundo, quidquid non possidet armis,
Religione tenet. ■ s

16-2 *Prob.* 2. *ex Conciliis OEcumcnicix,* in quibus el primatus jura exercebantur, cl praedicabantur. Concilium Sardicense, quod veluli appendix Nic®ni solet haberi, in Epistola Synodic» ad Julium Episcopum Romanum :

" Hoc optimum cl valde congruentissimum esse videbatur, si ad caput, itl csl, ad Petri Apostoli sedem, de singulis quibusque provinciis referant Domini sacerdotes. »

103 In Ephcsino an. 151. Philippus. Cœlestini legatus, dixit, nemine reclamante : « Nulli dubium, immo sæculis omnibus notum est, quod sanctus heatissimusque P> Irus, Apostolorum princeps et caput, fideiquii columna, ct Ecclesiæ Calholicæ fundamentum, a Domino nostro Jesu Christo, Salvatore humani generis ac Redemptore, claves regni accepit, solvendique ac ligandi peccata potestas ipsi data est, qui ad hoc usque tempus, el semper in suis successoribus vivit, et judicium exercet »0

161. In Chalcedonensi an. 451. Paschasinus Legatus (fixit : « Beatissimi atque Apostolici viri Papæ urbis Romæ, qui est caput omnium Ecclesiarum, ' præcepta habemus pne manibus, quibus præcipcre dignatus est ejus Apostolalus, ut Dioscorus *(Alexandrinus Patriarcha)* non sedeat in Concilio. · Lucentius, Vicarius Sedis Aposlolicæ, dixit : « Judicii sui necesse est eum dare rationem, quia cum personam judicandi non haberet, prxsumpsil, el synodum ausus est facere sine auctoritate sedis Aposlolicæ, quod numquam factum est, nec fieri licuit, n * Ipsum Concilium passim vocat Leonem universalis Ecclesiæ pontificem, el ad ipsum scribens ait : « Rogamus igitur, et tuis decretis nostrum honora judicium; el sicut nos capiti in bonis adjecimus consonantiam, sic et summitas tua liliis quod deccl adimplear ·

163. Liquet pleraque Concilia OEcu-

(I) Aug. ep. 43, alias I6?ad Glorium.
Ii) Ep. ClO, alias 137 ad Oplalum.
Ep. i lU ad Hcnalum 1'resb. Horn.
(4j Serra. I. dc Nat. Ap.
(5) Carra, de ingratis-

(7) Ail. I. c. OS. tom. II. Col. Ilanl.
f.TXfZcirCr ir<»T«r ri» ı»«λ·σ'l»ı».

menica a Pontificibus Romanis fuisse convocata, vel rogatu eorum , vel prævio eorum assensu, uti cx testimonio supra recitato Lucenlii necessario fiebat. Ejus auctoritas certo requirebatur ul Ecclesiasticis decretis robur esset; ideo objicit Socrates Antiocheno Arianorum conciliabulo quod ea dcessel. « Nec Julius Romæ Episcopus adfuit, neque quemquam qui ejus locum suppleret, eo misit; cum utique Ecclesiasticus canon jubeat, non oportere absque Romani Episcopi sententia decreta Ecclesiis sancire. »* Eis præfuissc Pontifices saltem per legatos, qui, etsi aliquando simplices forent sacerdotes, vel inferioris ordinis, ante Patriarchas Antiochenum el Alexandrinum subscripserunt, cx actis constat. Confirmatio autem decretorum quæsita est, ct tributa vel denegata, proul c re Ecclesiæ esse videbatur. Hæc certe sunt primatus splendidissima documenta.

160. *Prob.* 5. *ex perpetuo Primatus exercitio ubique per lotam Ecclesiam.* S. Clemens I. scripsit ad Corinthios polenlissimas litteras, testante Irenæo, ut eos ad unitatem revocaret : sibi quippe præpositos vi dejecerant ct expulerant , quamvis autem nomine Romanæ Ecclesiæ scriplæ sint, liquet Clementem tamquam Episcopum cx Cleri sui consilio scribere, sua tamen auctoritate, nam Ecclesia censebatur in Episcopo esse. Eam tamen prædicarenoii libuit, sed, pro benignitate el suavitate Evangelii, animos ad concordiam variis adducere rationibus. Cælcrum quum adhuc Joannes Apostolus esset in vivis, nulla occurrit ratio , cur Clemens Episcopus Romanus ad Corinthios scriberet; praeter omnium Ecclesiarum, quæ ei incumbebat, soliciludinem.

167. S. Victor sæculo II. concilium Episcoporum Paleslinæ convocare Thcophilo Caesariensi Episcopo præcepil, de Paschalis tempore, cl minatus est ab Ecclesia abscindere Polycralen Ephcsimim, aliosque Episcopos coquo Judaei dio Pascha celebrantes. Quod »i Irenæo aliisque durius agere visus sil, potestas tamen quam in longinquas Ecclesias exercebat, non fuit in dubium revocata

1(18. Sæculo III. S. Stephaniis Episcopos Africanos , ct Asiaticos , iterum baptizare volentes cos qui ab haeretici» baptismum susceperant, anathematis intentatis minis, ab ea agendi ralionc abstinere jussit. Restiterunt quidem Cyprianus, aliique Episcopi, eo quod arbitrio suo Pontifex videretur agere, 3ed victrix mansit veritatis el auctoritatis causa.

169. Causæ fidei semper ad Episcopos Romanos consueverunt deferri. Sic Origencs erroruni incusatus fidei professionem Romam misit. s Dionysius Alexandrinus Patriarcha in suspicionem adductus, judicio Pontificis absolutus est. Hostes ejus « Romam ascenderunt , ibique eum apud Dionysium ejusdem nominis Romanum Pr.esulem accusaverunt. » 8 Neslorius vero a Coelestino damnatus, nisi intra decem dies errorem abjiceret, anathemate percussus est ab œcumenico Ephcsino Concilio, vi pontificiae sententia*. *

170. Praesules principum Ecclesiarum , Antiochenae scilicet el Alexandrinae, coram Episcopo Romano judicabantur, absolvendi vel damnandi pro causæ merito. Sic Athanasius a Julio est absolutus, in irritum missis quæ contra eum decreverant Conciliabula Arianorum , etsi Patriarcha Antiochenus cx eorum parte staret. s De Antiocheno Episcopo Joanne affirmavit Juvenalis Hierosolymitanus in Concilio

(I) Euseb. I. S. hist. Eccl. c. S.

(t) Ibid. ti. 14. SC.

:> S. Ailian. de seni. Dionys. Alci, cl de Synodo Nicena. (Г, Cone. Col. Hani. 1.1, col. I tui.

(5j Vide Episl. Julii ad Orientales.

Ephcsino cum debere accurrere ad Apostolicam scdem magnæ Romæ, < præscrlim cum apud illam scdem Antiochenæ ipsi sedi , cx Apostolico ordinc et traditione, mos ail dirigi, cl apud ipsam judicari. ❚ · Dioscoro Alexandrino sua auctoritate vetuit Leo ne Synodum Chalccdonensem ingrederetur. 4

171. Damnati a Synodis in quacumque orbis parte veniam a Pontifice consecuti sunt, cujus sententia csl rata habita a Conciliis ipsis, etiam (piando Pontillcem deceptum putabant Paulus Conslantinopolilanus, Marcellus Ancyranus, Asclcpas Gazcnsis, Lucius Adrianopolitanus, a Julio absoluti sunt, 8 Eustathius Scbastenusa Liberio; refert autem S. Basilius Euslalhium in Synodo Tyana exceptum , quod Pontificis litteris esset munitus, quamvis eum Pontifici illusisse existimarent Patres. *

172. *Prob.* 4. *ex Constitutione ipsius Ecclesiæ*. Ecclesia, prout a Christo constituta, est instar domus in petra extruclæ, corporis cum capite, ovilis sub pastore : ergo semper cxlal fundamentum , caput, paslor, rector Nullus autem alius Episcopus verosimili aliqua ratione primatum sibi vindicare potest, praeter Romanum, Petri successorem Ergo ille censendus est primas Ecclesiæ.

175. Ex ipsa serie Pontificum, mirabili prorsus ac manifesta Dei providentia per tot sæcula servata, argumentum habetur haud exigui momenti ipsam esse petram quam non vincunt inferorum porije, uti animadvertit Augustinus. Quemadmodum igitur Christianam Religionem divinam esse ex mirabili ejus conservatione per tot sæcula argumentamur : ita , ct Pontificiam potestatem divinitus concessam et servatam licet pari ratione argumentari.

Objectiones.

114. *Obj.* I Victor nullam sibi in Polycratcn Ephesinum. vel alios Asiæ Episcopos vindicavit potestatem; sed jure quo unusquisque fruebatur, communionis fralernæ consortium aliis ex causa denegandi, usus est : quod tamen temere factum consuit Ircnæus, acriter idcirco in eum invectus , idque caruisae effectu liquet ex historia, nec enim a communione Ecclesiæ habili sunt Episcopi Asiatici extorres.

175. *Resp.* Ex historia Eusebii. el epistola Irenæi. palet Victorem summo veluti jure Asiaticos abscindere voluisse ab Ecclesiæ universalis communione Eusebius rem sic refert : · His rebus adductus Vietor, qui tum Romanæ Ecclesiæ præerat, lotius Asiæ Ecclesias cum aliis finitimis , tamquam alterius fidei et opinionis, 5 simul omnes a communi unitate Ecclesiæ amputare conatur,el in cos per litteras graviter invehitur : atque adeo omnes fratres eam incolentes regionem, prorsus a communione secludendos edicit. » * * * *a* Verum ista cæteris omnibus parum placebant Episcopis. Illum igitur contra magnopere adhortabantur, ut pacis, concordiæ, et charilatis erga proximos diligentem curam haberet. Quorum verba, utpote Victorem acrius et acerbius coarguentia, adhuc extant. Inter quos Irenæus, quamquam per litteras scriptas ex persona fratrum in Gallia, quibus præerat , tradit mysterium resurrectionis Domini solo die Dominico recolendum quidem esse : Victorem tamen de hoc monet, videlicet ne tam multas Ecclesias omnino , propter traditionis ex antiqua consuetudine inter illas usur-

|I>' Conc. Eph. Act. S.
(t) Conc. Chalc. Act. I.
(3} Socrat. l. II. hid. c. ai. Sojoincn. l. iii. bill. Eccl. c. via- Vide eliam Albanie. Ap. i. p. 3><.
(I) S. Has. ep. *11.*
(a) *ûr* minus recce «cnlienIN.

patte observationem, a corpore universa» Christi Ecclesiæ penitus amputet. »

’ Liquet potestatem abscindendi Ecclesias Orientales a corpore universae Ecclesiæ sibi tribui a Victore, nec ab aliis in quæstionem vocatam, quamvis plures cum ipso in Paschalis observatione concordes, rem haud putarent urgendam cum tanto unitatis ac pacis dispendio. Precibus Irenæi aliorumquc motus stetisse intra minas Viclor censetur a pluribus. * Hac do causa Asiatici non habebantur a communione alieni. Si alicui videantur reapse anathemate percussi, Victorem mitius deinceps sensisse dicendum est, et censuram solvisse : constat quippe preces Irenæi non fuisse irritas.

176. *Obj.* 2. Cyprianus Episcopos omnes eadem omnino auctoritate in Ecclesia gaudere docet : « Episcopatus unus est, cujus a singulis in solidum pars tenetur, n 8

177. *Resp.* Ex contextu sermonis, et scopo totius operis liquet de pari Episcoporum auctoritate non agi, sed de unitate et concordia Episcopatus et Ecclesiæ : praecesserant quippe verba hæc : « quam unitatem firmiter tenere ct vindicare debemus, maxime Episcopi qui in Ecclesia præsidemus, ut Episcopatum quoque ipsum unum atque indivisum probemus. » Ideo igitur in solidum pars Episcopalis auctoritatis ab unoquoque Episcopo teneri dicitur, quia omnibus Episcopis idem statuitur auctoritatis exercendæ finis, ut « plebs una in solidam corporis unitatem concordi» glutino copulata » exhibeatur Si hac occasione jura paria et libera Episcoporum afflrmassel, cl solo animi affectu rectores Ecclesiarum conjungendos, profecto unitatem Ecclesiæ et Episcopatus non demonstrasse!, sed plane evertisset ; nec enim qui homines noverit facile sibi persuadebit tot per orbem, sumina quadam in suis regendis dioecesibus potestate frucntium, concordiam servari posse, omni auctoritate superiori rejecta. Quum hæc unitas adeo sacrosancta Cypriano visa sit, ut Novatianos eam violantes, hac praesertim ratione ab omni jure et privilegio Christi Ecclesiæ alienos esse vehementer affirmet, eo praesertim aureo libello de Ecclesiæ imitate, omni prorsus vernsimililudinc ca verborum illius interpretatio caret quæ Episcoporum paria jura inde inferi. Ut quid verba Christi ad Petrum de fundanda in illo Ecclesia, et de eo pastore constituendo recitavit, nisi ut unitatem, ab uno incipientem, ostenderet, quæ nulla forei nisi eximia quadam et singulari ratione potestas omnibus communis, uni fuisset tributa? Profecto in Romana Cathedra unitatis illud principium semper vigens manifesto agnovit, cani vocans, « Petri cathedram atque ecclesiam principalem, unde unitas sacerdotalis exorta est. » *

178. *Obj* 3. Cyprianus, Firmilianus, aliique Africani et Asiatici, Stéphane fortiter restiterunt · eaque in eum scripserunt quæ nullatenus cum obsequio summo Praesuli debito queunt conciliari. « Neque quisquam nostrum,» inquit Cyprianus, « Episcopum se esse Episcoporum constituit, aut tyrannico terrore ad obsequendi necessitatem collegas suos adigit. » 8

179. *Resp.* Contingit facile subditos rectori repugnare auctoritate in quæstionem haud vocata, quam temere adhibitam queruntur : nec mirum si parum reverenter in hujusmodi rerum adjunctis loquantur. Sancti etiam homines fidei studio incensi, modum in

(I) Euseb. 1. v. bisl. c. S4.

(t) Nicephor. I. 4. hist. Eccl. c. 58. Vide Alei. Natal, tom. v. hist. Eccl. Sæc. i. diss. r. Art. 5. J. II. Palma in pr.-i-l. bisl. Eccl. Itonia.· editis.

(5) !.. do unit. p. 550, ed. Wire.

(1) Ep. LV. ad Cornei, p. 155. ed. Wire.

(5) In actis Cunc. Carth.

veritate luenda facile excedunt, vel si in aliquem inciderint errorem, eum æslu nimio propugnant. Igitur de scriptis Cypriano hac in re tributis , dicere licet cumS. Augustino : « Jam illa quæ in Stcphanum irritatus effudit retractare nolo. » 1

180. Cæterum non id penitus praetereundum quod adnotat : « Quamquam non desint, qui hoc Cyprianum prorsus non sensisse contendant, sed sub ejus nomine a præsumploribus atque mendacibus fuisse confictum ;» *◆** « illud Concilium , vel illa scripta , si vere ipsius sunl, et non , sicut aliqui putant, sub ejus nomine conscripta atque conficta. » 8 Error autem de baptismo Cypriano tribuitur, quidquid sit de scriptorum authentia et integritate , quam plerique etiam agnoscunt : quum enim unitatis violatione omnia amitti passim doceat, et extra unitatem nihil valere, baptismum ab haereticis administratum omni carere virtute pronum erat deducere.

181. Ea vero quæ de libertate et arbitrio uniuscujusque Episcopi in Ecclesiæ regimine, nonnisi a Christo judicandi, in actis Concilii continentur, vixcohærent cum ipsius Cypriani sententia, alias enuntiata, qua Episcopum Novalianis studentem loco dejiciendum a Summo Pontifice postulat : • Dirigantur a te, » scribit ad Stephanum, «litlcræ in provinciam, et ad plebem Arelate consistentem; quibus, abstento Marciano, alius in locum ejus substituatur, et grex Christi, qui in hodiernum ab illo dissipatus, et vulnerabis contemnitur, colligatur. » * Tota historia Ecclesiæ et omnia prorsus sacræ antiquitatis monumenta ostendunt Episcopos judicari posse, vel a collegarum coetu, vel ab Episcopo Episcoporum.

182. Quæ objiciuntur verba ad Episcopos in Concilio congregatos plane referuntur, ex quibus nemo potuit Episcopum aliorum sc prædicare ; sed dicta sunl forsan ut Stephaniis vellicaretur qui auctoritate in aliosfnngebatur: quo pacto Tertullianus olim vellicabat Zephyrinum. Ipsum Petrum pastoralis muneris ratione sic appellatum ex Arnobio, Gallico quinti sæculi scriptore, constat. - Igitur objecta verba vel ad incerta nulloque Ecclesiæ decreto definita , referenda sunl, inter quæ recensebat Cyprianus quaestionem de baptismo ab haereticis collato. vel ad sensum consonum iis quæ ipse alias tradidit, quæque universi Patres docuerunt , suut reducenda.

183. *Obj.* 4. Hieronymus dicit : « Si auctoritas quæritur, orbis major est urbe. Ubicumque fuerit Episcopus, sive Romæ, sive Eugubii, sive Conslantinopoli, sive Regii, sive Alexandrite, ejusdem meriti est, et ejusdem Sacerdotii. » 6

184. *Resp.* Hieronymus objecto in loco Episcopi dignitatem contra diaconorum Romanæ Ecclesiæ supercilium vindicat, docetque Episcopum urbis amplioris vel minoris eodem præstare Sacerdotio, et proinde a diaconis gradu inferioribus esse honorifice tractandum. Ex Romanæ Ecclesiæ celsitudine occasio diaconis est orta Episcopos, eam negotiorum causa adeuntes , minus reverenter habendi : qua de re merito questus est. Cæterum quamvis omnem fastum Romani culminis abesse voluerit, dignitatem et auctoritatem cathedra Petri verbis extulit amplissimis. Sic Damasum alloquens ait : « Facessat invidia : Romani culminis recedat ambitio : cum successore piscatoris, et discipulo crucis loquor. Ego nullum primum nisi Christum sequens , Beatiludini tuæ , id est, cathedra 1'etri communione con-

ti) L. v. contra Donat, c. Ï5.
(1) Ep. iciii. ad Vincent. Hog. (3) F.p. c»iii.
(4) Ep. 07. (K) Arnobius in tineni l*s. ctlinii
(C) Epist. ad Evagriutn.

socior : supra illam petram ædillcalam Ecclesiam scio * * Quicumque tecum non colligit, spargit, hoc est, qui Christi non est, Antichrist! est. » 1

185. *Obj.* 5. Universalis Episcopi nomon tamquam impium rejecit ct reprobavit S Gregorius M., Joanne Jejunatore Conslanlinopolitano Patriarcha illud assumente : quod tamen Phocæ Imperatoris auctoritate deinceps est Episcopo Romano tribulum.

186. *Resp.* Ideo reprobavit Pontifex titulum illum , quod cum Patriarcha Constanlinopolitanus usurparet ambitiose, el cum collegarum per orbem injuria : Episcopus scilicet illius Sedis, cx urbe Sede imperii, amplitudinem quamdam sibi studebat compararc, el titulo decorari petiit, quem nemo praeter Romanum Episcopum potuit ullatenus sibi vindicare. Eo nomine patre» Chalcedonenscs hunc sæpius appellaverant, nemo tamen cx Gregorii decessoribus eo usus est, « ne si sibi in Ponlillcatus gradu gloriam singu1arilalis arriperet, hanc omnibus fratribus denegasse videretur, n2 Diu ante Phocæ tempora, qui septimo floruit sæculo, Valentinianus III. an 455, primatum Romanæ Sedis agnovit : ." igitur Sedis Apostolic® primatum B. Petri meritum, qui est princeps sacerdotalis coron®, et Romanæ dignitas civitatis, sacra etiam Synodi firmavit auctoritas. 5 Cypriani tempore Episcopus Ecclesiæ Catholic® Romanus Pontifex designabatur, qua rationeel universalis ejus auctoritas agnoscebatur, el collegarum integer manebat honor.

187. *Obj.* 6. Concilium Nicænum jura Episcopi Romani ex more antiquo derivavit, instar Alexandrini el Antiocheni : « Antiqui inores serventur, qui sunt in Ægyplo, Lybia cl Pentapoli, ut Alexandrinus Eplecopus horum omnium habeat potestatem, quandoquidem et Episcopo Romano hoc est consuetum. Similiter et in Antiochia, elin aliis provinciis sua privilegia, acsuæ dignitates el auctoritates Ecclesiis serventur. »· Consuetudinem, dc qua sermo, refert Rufllnus ad ecclesias suburbicarias,* quas ad Italiam, Siciliam, Corsicam et Sardiniam censent eruditi.

188. *Resp.* De fonte jurisdictionis non egit Concilium, sed ut Alexandrini Episcopi jura contra Melitium, Episcopum Lycopolilanum, tueretur, vetustam appellavit consuetudinem, qua tres ill® regiones Episcopo Alexandrino subjacebant: ille scilicet patriarCilicis juribus fruebatur, instar Episcopi Romani, in Ecclesias sibi specialiter subjectas. Hæ quidem non fueruntsuburbicari® tantum, prout vox illa restringitur ad regiones Urbis Vicario olim subjectas , sed totum complectebantur Occidentem, uti Sirmondus cum eruditorum plausu demonstravit.·Jura autem patriarchica Episcopi Romani cum quibus fit comparatio non officiunt primatui in universam Ecclesiam, de quo non agit canon.

189. *Obj.* 7. Concilium Chalcedoncnse ait : « Anliquæ Rom® throno , quod Urbs illa imperaret, jurc Patres privilegia contulerunt. »7 Æqualia privilegia nov® Rom® Episcopo, pari de causa recensentur tributa. Ex Conciliorum igitur concessione, ob Urbis majestatem , honor praecipuus Romano Episcopo , prout postea Constanlinopolilano, tribulus est.

190. *Resp.* Canon ille de juribus pairiarchicis, non vero dc primatu agit, ulipse Dupin fatetur.8 Cæterum reprobatus est a Summo Pontifice eia tota occidentali Ecclesia, eo ‹ quod secundi

(I) Ep. ad Uamasum.
(4) S. Greg. M. I. iv. Ep. xxxviii. ad Joannem Conatanlinopol.
Constil. *Novella* **400. Vide etiam Justinian. Nov. isi. (i) Can. vi. (s; !.. I. hist. c. vi.**
(C; Bened. XIV. De Syn. Dicoc. I. II. c. ii. n. 4.
(7) Can. xxviii.
(8) Oe ant. disc. diss. iv.

honoris privilegium Sedes Alexandrina perdiderit, et Antiochena Ecclesia proprietatem terllaû dignitatis amiserit. » 1 Nil mirum si Præsules Constanlinopolilani Episcopi ambitioni nimis faventes, Urbis majestatem in sui subsidium vocaverint, quamvis haud ignorarinl Romani Episcopi primatum ex Christi institutione derivari. Leonem profecto agnoscunt constitutum esse omnibus interpretem vocis Petri Apostoli ; et queruntur Dioscorum furore quodam in Aposlolicam suam Sanctitatem , cui vineæ cura a Salvatore est commissa , ferri. *

191. Sardicenses ipsi Patres privilegia Sedis Romanæ agnoverunt, potius quam tribuerunt; quod enim de judicibus ab Episcopo Romano in provinciis longinquis designandis decretum est, ad judiciorum firmitatem , Metropolitis novum concedendi ablata facultate , est directum, ut Episcopus judicio semel damnatus, novos judices appellare non posset, nisi ex Summi Pontificis venia. Dc ipso Pontifice appellando nihil est decretum , quojus illud crearetur; sed velitum est, ne, appellatione pendente, novus in Scdein Episcopi depositi inferretur Pnesul ; Ariani quippe Gregorium in locum Alhanasii, qui Romam se contulerat, ingesserant.5 Quod si quis contenderit normam in appellationibus servandam ibi praescriptam , ad ordinem perlinet dispositio , quin jus tribua quod jam antea sæpius agnitum fuerat, uti cx dictis constat.

192. *Obj.* 8. Milevitani II. seu Carthaginensis an. 418 Concilii Patres trans mare appellari vetuerunt ; * restitcruntque Zosimo appellationes excipiendi sibi usurpanti potestatem, qui tamen nullo divino jure , sed cx Canonum concessione eam vindicabat.

193. *Rexp.* De Clericorum appellationibus Patres censuerunt eas non facile excipiendas, ne delinquentibus prpnas declinandi foret occasio : Episcopi autem a quavis mundi parte libere appellabant, ut ex exemplis adductis, aliisque documentis certissimis constat. Quod Zosimus Canonum auctoritatem allegaverit, ad jus sitrim vindicandum , factum est ex æquitale ct benignitate Ecclesiastici regiminis; nec enim decet summo veluti jure, ac arbitrio agere, sed prout Ecclesiæ utilitas postulat

194. Tota illa dc appellationibus controversia implicata quodammodo est facta ex nominis ambiguitate : Nicaeni quippe audiebant in Ecclesia Romana Canones Sardicenses, utpoic Nicæno Concilio voluti adjecti, quos tamen in Nicæno codice non repererunt Milevitani Patres, juris exercitio ideo reluctantes. Cætcrum praeclara præsti terunt Africani Præsules indicia summa· quam in Episcopo Romano in causis fidei agnoverunt auctoritatis, « a divinis Scripturis derivatae»8 Ipsam appellationes excipiendi potestatem, summo veluti jure, non negarunt, sed enixe deprecati sunt, ne exerceretur cum justitiæ et Ecclesiastics utilitatis periculo. Ideo scripsit Synodus Carthaginensis anno 42S ad S. Cœlestinum : « Impendio deprecamur, ut deinceps ad vestras aures hinc venientes non facilius admittatis; nec a nobis excommunicato in communionem ultra velitis excipere. * * * Ne in sua provincia a communione suspensi, a tua Sanctitate præproperc , vel indebite videantur communioni restitui. »

195. Illud autem appellationes excipiendi jus plene agnitum est a Patribus

(I) S. Leo in Ep. de ca rc.

(1) Cone. Hard. I. ii. c. 056. (3) Vide Acia Concilii, et eliam « Del Concilio di Sanlica Disaer-•aiione 1'olcmico-Canonisa, Iloma, 1783.

(I) Can. xxii.

(3] Vide Cone. Carthag. an. »10. Ep. 175 olim. 'JO.Tom.II. op. Aug. p. 617. cl Loue. Nile», «p. I7G. olim vi p. 010.

Sardicensibus, 1 uli jure allegabat Zosimus. Celeberrimi etiam Episcopi ab omni orbis Christiani parte illius exercitium implorarunt. Sic Chrysostomus Innocentium I. appellavit, ut injuria a Synodo damnatus absolveretur: « Scribite, precor, et auctoritate vestra decernite hujusmodi inique gesta, nobis absentibus, ct judicium non declinantibus, nullius esse roboris. » * ita etiam Theodorclus, Cyri Episcopus, a Dioscoro depositus, appellavit Leonem : « Oro atque obtestor Sanctitatem luam, ut reclum ac justum tribunal vestrum invocanti opem ferat. » '

196. *Obj.* 9. Ex Catholicorum confessione Christus non alligavit primatum Sedi Romanae; sed casu veluti ei adnexus est, Petro Romam advenien-te, post plurima itinera, et Antiochena jam a se occupata cathedra.

197. *Resp.* Quid Christus Petro praeceperit hac de re nescimus; in Scripturis quippe non referuntur omnia quæ per quadraginta dies Apostolis post resurrectionem apparens, ct cum eis de regno Dei loquens, ipsis tradiderit documenta. Cæterum de re tanta, de Sede scilicet imperii Christiani, Petrum a Christo edoctum, vel saltem a Spiritu sancio illustratum, non est inverosimile. Quidquid sit, quum Christus Petrum pastorem ovilis constituerit, quod munus, sicut ipsum ovile, perpetuum esse voluit, qui Petro successit pastor eodem jure factus est : ideoque episcopus Romanus, ulpole Petri successor, jure divino pastor est et reclor lotius Ecclesiæ. Quamvis igilur Petrum suo vetuli arbitrio sedem Romæ tandem fixisse quis existimet, et inde Episcopi Romani præ cæleris primatus derivetur, ipse primatus divinitus institutus in illa Sede jam inhaeret.

193. *Obj.* 10. Pleraque quæ primatus jura censentur in primis Ecclesiæ s®culis non exercebantur ab Episcopo Romano : Episcoporum quippe electiones a fidelibus et Clero fiebant : Episcoporum judicia in Conciliis habebantur: alia a Metropolitis vel Patriarchis, Ecclesiastico jure, peragebantur :quæ omnia , divino veluti jure, sibi Episcopus Romanus jam vindicat. Sensim igilur sine sensu hæc sibi decessores sui usurparunt, decretalium litterarum falsarum ope.

199. *Resp.* De ipso primatu quum agatur, singula quæ ei tribuuntur jura vindicare non est opus : si enim ostenderimus Episcopum Romanum polentiori principalitate ab initio esse functum , adeo ul dissitarum Ecclesiarum haberet soliciludinem , eas ad concordiam studeret reducere , earumque consuetudines corrigere, etiam anathematis intentatis minis, decretis Synodorum in irritum missis, jam constat cum primatem esse , summa indutum auctoritate.Exercitium autem juris cx rerum , locorum , temporumque adjunctis plurimum pendet; quapropter nil mirum si, urgente persecutione, vel florentibus sedibus Alexandrina et Antiochena, non ea amplitudine explicata fuerit potestas Pontificia, qua postea. Quæ objiciuntur, ad disciplinam, quæ variari potest, pertinent : in iis tamen sæpius eminuit Episcopi Romani auctoritas , etiam temporibus vetustissimis. Pseudo-Isidorianis decretalibus litteris omnino abjectis , ca manent Primatus jura quæ defendimus, nulla artionc labefactanda.

§ II. *Primatus jura.*

200. Pontificiam potestatem constat omnia complecti quæ ad unitatem lidei et regiminis in Ecclesia servandam requiruntur. Igilur nihil potest Pontifex adversus veritatem , sed pro Veri-

19 C»o. tii. (i, Ep i. ad. Innoc.

(3) Ep. ad Leon.

late; ejus tamen est alios Odei devotione vincere quantum loci auctoritate superat; 1 el pro fide semel sanctis tradita viriliter contendere, ct in ea fratres confirmare. Est quidem depositi divini summus custos, in ipsa arcis summitate fidei integritati invigilans, el devios a veritatis semita procul ab Ecclesia abesse jubens. Per cum fidei consensus maxime exhibetur; qui enim per orbem sunt Ecclesiarum Præsules, eum doctorem omnium Christianorum agnoscentes, ex Cathedra Petri praedicantem quæ per Episcoporum successionem ab Apostolis usque pervenerunt, audiunt reverenier, ipsique fidem el traditionem vetustam in suis Ecclesiis el universo mundo vigentem testantes, concinunt; adeo ut una sil vox lidei per omnes Ecclesiæ partes. Symbola tamquam fidei tesseras custodire, explicare, et staluere inter præcipua Pontificis munera est, 2 et dogmata jam definita ab omni hærelicorum conatu tueri, sicut etiam novas edere definitiones contra insurgentes errores, juxta Ecclesiæ universalis, et Romanæ Sedis traditionem. De vi autem ct auctoritate Pontificiarum definitionum postea dicemus.

201. Ad unitatem regiminis pertinet ul Pastor supremus pastores singulis gregis portionibus curet praeficiendos, qui oves Christi scientia salutari, el Sacramentis divinitus datis nutriant: id enim officium ejus plane exigit. Qua autem ratione in pastoribus designandis procedendum sit, ad disciplinam perlinet,quæ pro temporum locorumque diversitate varietatem patitur: quam fusiuscxplicandi occurret postea opportuna aliqua occasio. Id autem impraesentiarum animadvertendum duximus, vacante aliqua Ecclesia, ovium derelictarum curam nulli alii praeterquam lotius ovilis pastori, ex natura veluti rei, ct vi sui muneris competere: quapropter jus ejus in pastore praeficiendo est omnino agnoscendum. Cæterum pro æqultate Ecclesiastici regiminis et suavitate, illud exercendum est ea ratione quæ, omnibus locorum lemporumque adjunctis perpensis, videatur ad Ecclesiæ decorem el animarum salutem magis profutura. Apud nos commendantur ab Episcopis lotius provinciae 1res quos idoneos judicaverim Sacerdotes, ex quibus, si ita Pontifici videatur, unum ad diœceseos regimen eligat.

202. Supremi Pastoris est etiam pastores singulos sui officii monere, quod a sancto Petro in sua Epistola præslttum vidimus; eosque, si id implere neglexerint, vel contra illud deliquerint, Ecclesiasticis mulctare pœnis, imo ab officio amovere, quando id necessarium visum fuerit, juxta Canonicas sanctiones. Hanc potestatem in Britannorum Episcopos exercendam Augustino delegavit Gregorius M.*

203. Pastorale cum sit regimen, mansuetum et benignum sit necesse est: idcirco leges Ecclesiæ dici consueverunt *Canones,* Graeco vocabulo, regulæ scilicet agendi, quibus tamen conscientia coram Deo vere ligatur. Communibus legibus, quatenus locorum varietas patitur, universam regi Ecclesiam oporiet: ideoque Pontificis est curare ul disciplina, præsertim quæ ad cultum solemnem attinet, servetur eadem ubique, saltem ubi cultus substantia ex rituum varietate periclitari posset Canones autem jam per orbem vigentes sunt execution! diligenter demandandi, dispensatione tamen quando oportuerit concessa, vel contraria consuetudine, quæ bonis moribus haud adversetur, nec facile tolli possit, ali-

ti) Vincent. Lerin. Comm. c. vii.

(i) « Videamus quid didicerit, *(Ecclesia Romana}* **quid docueiit, cum Africanis quoque Ecclesiis contesserant. I Terlull. de près, br> n. 36. p. *13. cd. Lutetia.·, IMI.**

(3) Ep. ad Aug. Isiv.

quando tolerata. In Rierarchia tuenda, el in Canonum urgenda excculione, magna pars potestatis Pontificiæ versatur. Sicut autem plorique a Pontificibus prodierunt, vel certe a Conciliis, Pontifice probante, ita valet novas ferre leges qure universam spectant et obligant Ecclesiam. Hæc tamen potestas in rebus ad salutem spectantibus versatur: non enim regnum Christi, cujus obit vices, est hujus mundi.

204. In Concilio Florentino, Græcis et Latinis consentientibus, Pontificis auctoritas definitione sequenti explicata csl : « Definimus Sanciam Apostolicam Sedem, et Romanum Pontificem successorem esse B. Petri, principis Apostolorum, el verum Christi vicarium, totiusque Ecclesiæ caput, et omnium Christianorum patrem ac doctorcm existere, et ipse in B. Petro pascendi, regendi, el gubernandi universalem Ecclesiam a Domino Nostro Jesu Christo plenam potestatem traditam esse, quemadmodum etiam in gestis OEcumenicorum Conciliorum cl in sacris Canonibus continetur. » 1

CAPIT VII.

QUÆ ECCLESIA SIT UNA.

Propositio.

In Ecclesia per orbem diffusa, quæ caput el centrum agnoscit Episcopum Romanum, est fidei el regiminis unitas.

203. *Probatur.* Fidei unitas maxime liquet ex Symbolis, ex solemnibus definitionibus, ex cultu publico, et Sacramentorum adminislratione, el cx principio agnito quo unitas semper valeat servari. Jam vero eadem Symbola ubique per Ecclesiam recitantur : *Aposlblicum*, quod vel ad Apostolos auctores refertur, vel saltem antiquissimum est, el ab Ecclesia tamquam doclrlnam Apostolorum continens receptum, privatim a singulis fidelibus quotidiano usu frequentatur, publice in Baptismi adminislratione, et in collatione ordinum *: Nicrrno-Constantlnopolitaninn*, vetus scilicet Symbolum explicatius, prout in Nicæno ct Constantinopolilano Conciliis auctum est, ut Arianæ cl Macedonians; hærcsibui irctur obviam, recitatur inter Missarum solemnia : */fthanasianum*, quod sub nomine Alhanasii circumfertur, quamvis posteriorem prodat originem, inter preces quas Clerici Deo quotidie persolvunt, reperitur, in Dominicis diebus, quando dc Dominica fit Officium, recitandum. Formula autem quæ Pii IV. auctoritate, juxta ea qaæ in Tridcntino Concilio definita erant, edita est, ubique excipitur, el solenmi juramento firmatur, quoties aliqui ad Ecclesiasticas dignitates evehuntur, vel quando ab haereticorum castris ad Ecclesiam acceditur.

200. Ubique idem est solemnis cuitus, Sacrificii scilicet sacrosancti, quod *Missam* vocamus, incruenta oblatio. Eadem ministrantur ubique terrarum Sacramenta : nam abluuntur infantes vel adulti Baptismo, muniuntur fideles Chrismate, reficiuntur Eucharistia; sanantur Poenitentia vulnera anime, morientibus Unctione subsidia ad ultimum agonem praebentur : qui sacra munera obeunt, solemni manuum impositione auctoritatem recipiunt : elqol conjugium inire cupiunt, sacro ligantur vinculo, sacerdote cis benedicente.

207. Fidei definitiones ab omnibus agnoscuntur, ct summo consensu vindicantur, ita ut dogmata Tridenlinis Patribus ante tria fere saecula probata omnium Catholicorum per orbem summa consensione celebrentur.

208. Fidei unitatis principium tenetur, scilicet Ecclesiæ per Praesulum collegium docentis auctoritas : agno-

(I) Cone. Flor Sets. G. defin. fidei

scunt omnes controversias, si quæ for-5aii excitai® fuerint, sopiendas esse cl supremo judicio dirimendas ab Episcoporum collegio, sive congregentur in unum, praesidente sibi Episcopo Romano, sive in suis sedibus maneant, el suis subscriptionibus et assensu solcmncs quas ipse ediderit fidei definitiones complectantur.

200. Unitas fidei igitur hahelur, imo fovetur principium quo semper habeatur. Habetur etiam unitas regiminis : nam fideles Episcopis, Episcopi Romano Pontifici subjiciuntur, juribus quibusdam specialibus Juxta Ecclesiasticas quasdam sanctiones, Metropolitis in Episcopos suae provinciae, Patriarchis in suæ ditionis Praesules tributis. Pulcherrimus quidem elucet in his ordo, quo Episcopatus ipse unus et indivisus probatur.

210 Merito Irenæus Romanam Ecclesiam designavit, ex cujus traditione, omnium per orbem Ecclesiarum concordia firmata, doctrina divina dignosceretur. * Pulchre etiam Cyprianus Romam euntes monuit, ut hujus Cathedrae principalis communionem magno studio foverent : « Scimus nos hortatos eos esse ut Ecclesiæ Catholicae radicem et matricem agnoscerent ac tenerent.3 Certiorem fecit Antonianum se jam ad Cornelium Episcopum Romanum, cui sese opposuerat Novatianus, litteras misisse ; « ut, deposita omni soliciludine, jam sciret te secum, hoc est, cum Catholica Ecclesia, communicare. » 5 Hujus Ecclesiæ communionem indicium etiam habuit consortii omnium Episcoporum Catholicorum Ambrosius, qui Saliri fratris commendat fidem, qua in longinqua regione Episcopum ignotum inveniens : « percontatus ex eo est, utrumnam cum Episcopis Catholicis, hoc est, cum Ecclesia Romana, conveniret. · · Hac ratione etiam Optatus Milevilanus unitatem el communionem Catholicam probat : recensitis enim Pontifieibus a Petro usque ad Siricium, eum totius orbis Catholici centrum prædical : « Ergo Cathedram unicam, qu® csl prima de dotibus, sedit prior Petrus, cui successit Linus, * * * Damaso Siricius, hodie qui noster nsl socius, cum quo nobisc.um lotus orhis commercio formatarum in una communionis societate concordat, *n*5

Objectiones.

211. *Obj.* 1. I)e ipso unitatis principio disceptatur apud Catholicos, nonnullis Pontificiam inerrandam propugnantibus, aliis Conciliorum OEcumcnicorum infallibilem auctoritatem, aliis Pontificem cum Concilio, aliis Pontificem cum Episcopis per orbem dispersis. Dc Conciliis etiam disputatur quænam sint OEcumenica, Gallis Conslanticnse et Basileense tuentibus, Italis Lateranense V. cl Tridentinum. Innumerae lites agitantur de gratia el de praedestinatione, de Probabilismo, el de singulis fere Ethices principiis. Ordinibus Religiosis plerumque doctrinae cujusdam patrocinium suscipientibus, et pro aris, focisque pugnantibus contra se invicem. HincThomist®, Augustiniani, Molinislæ, Scotislæctaliæseclæ in sinu Ecclesiæ Romana* foventur.

212. *Resp.* Summa csl omnium Catholicorum concordia in fidei articulis, el dogmatibus omnibus, ct in ipso unitatis principio : omnes quippe agnoscunt definitiones jam a Concilio Tridenlino, aliisque Conciliis OEcumenicis latas, vel a Pontificibus, el ab Ecclesia receptas. Agnoscunt insuper judicium Conciliorum OEcumenicorum, Pontificis munitum confirmatione, supremum esse, cui nemo in re lidci

(I) Adv. h*ter.* I. iii.
(i) Cyprian. Corn. cp. 44. p. 164. cd. Bas. 43. p. 104. cd. Wire.
(3) Ep. 3i ad Anton, p. 416. ed. Wire.
'4; Dc obitu fratris p. 46, I. S. rd. Hat.
'3; S. Optati opera ed. Dupin 1:<>0. p. la.

absque hærcseos nola reluctari valeat. «imdemquc vim solemni Pontificis definitioni ab Episcoporum collegio, vel in Concilio, vel in suis sedibus cxccptæ inessc, omnes eodem consensu fatentur : quacumque scilicet ratione doctrina solemni definitione proponatur, quæ a collegio Episcoporum agnoscatur, pro supremo Ecclesiæ docentis judicio habetur. Hoc est certum, quo semper servari possit unitas, principium . quidquid sit de auctoritate definitionis Concilii ante Pontificis confirmationem, vel Pontificii decreti ante Episcoporum consensum. Fatemur moveri his de rebus quaestiones, quæ tamen unitatis periculum non afferunt, agnito ab omnibus judicio supremo in Pontificis cum Episcoporum collegio consensu.

215. Quum Apostolus dicat : « Oportet cl hærescs esse ; » * Deo quippe famulorum suorum fidem ex aliorum inconstantia, et seducendi dolo eximiam exhibento, forsan licebit el nobis suspicari molestas has Theologorum contentiones suam secum afferre utilitatem : quum enim Pontificio judicio auctoritate infallibili vindicata, hæc ad privatas sententias transferrent nonnulli, veluti fides totius orbis Christiani ex unius hominis arbitrio el nutu penderet ; alii tantam vim definitioni Pontiliciæ inesse negabant, nisi Episcopi per orbem vetustam lidem ca explicari el proponi agnoscerent. Conveniunt omnes nil nisi ex constanti omnium sæculorum a Christo tide el traditione qualibet Ecclesiæ definitione credendum proponi posse : fatentur quoque Pontificibus et Conciliis OEcumcnicis jus esse fidei definitionibus errores antiquis illis dogmatibus adversos proscribendi : el supremum auctoritatis gradum illis judiciis tribuunt, capite cum membris consentiente. Tota igitur lis respicit judicii adjuncta, potius quam ipsum tribunal : convenit enim inter Catholicos Pontifici et Concilio jus esse judicandi, sed quaeritur quæ judicium supremum demonstrent.

214. Quod perlinet ad œcumcnicam quorumdam Conciliorum auctoritatem, salva lide et unitatis principio, ca moveri potest quaislio, quamdiu res non constat cx solemni Ecclesiæ ipsius declaratione, vel communi totius Ecclcsiæ sensu. Quum Constanlicnse Concilium schismatis tempore fuerit habitum . tribus simul sibi auctoritatem Pontificiam vindicantibus, el plura in eo gesta sint contra Conciliorum morem, pro ea quæ urgebat rerum necessitate, nonnulla ejus decreta quibus ipsam quam pro schismate terminando auctoritatem exercebat, affirmabat, in quæstionem venerunt, utrum scilicet *Conciliariter* lata sint, cl extra casum schismatis vim obtinere, ex mente ipsorum Patrum, debeant : quæ omnia salva fide el unitate disceptari poterunt : sed solemnes definitiones quibus grassantes Wicklefli, llussi, ct Hieronymi a Praga errores sunt proscripti, Pontificis Martini V. munitæ confirmatione, ab omnibus Catholicis summo consensu excipiuntur. Dasilccnsis Conciliabuli retractare ros gestas non libel: satis enim constat eas OEcumcnico Concilio non esse tribuendas. Lateranense V. Concilium ob parvum Prasuium numerum, el ob Gallorum Episcoporum absentiam, dubiæ auctoritatis nonnullis videtur : sed quæ'de Pontificia super Concilia (JEcumenica auctoritate tradidit, formam fidei definitionis non habent, ideoque de fidei summa res non est. Tridenlinæ definitiones a Gallis æque ac cæteris per orbem Catholicis, summa veneratione, et plena fide excipiuntur, quamvis legibus aliquibus de disciplina nonnulli obstiterint, privilegiis rogum vel geniis suæ innixi.

(I) I Cor. ii. «0.

215. Quæ inter Theologos excitalæ sunl quæstioncs de gratia ct dc praedestinatione, salvis dogmatibus agitantur : omnes enim liberum hominis arbitrium cl gratiæ ad supcrnaturales actus necessitatem fatentur, etsi in utroque dogmate conciliando diversas ineant rationes ; omnes etiam damnatorum supplicia ob eorum peccata decerni tenent, quamvis in scrutandis ct explicandis Dei consiliis dc electis laborent ; sunt enim viae ejus investigabiles. In Ethices principiis operam egregiam posuerunt Theologi, ut quas morum regulas tradidit Christus, et Apostoli eum secuti, singulis fere hominum actibus applicent ; qui quum infinita varietate distinguantur, ob adjunctorum diversitatem, mirum non est opiniones variari : quod absque fidei detrimento contingit ; nec enim de dogmate aliquo divinitus revelato, et ab Ecclesia solemni judicio proposito agitur, sed de principiis rationis lumine innixis, vel ex revelatione ratiocinando deductis. Cæterum in eo etiam eminet tjucloritatis principium , quod si bonis moribus aliquid tradatur adversum , Ecclesia illud damnet, cujus voci omnes ejus filii obaudiunt. De Probabilismo, vel aliis sententiis non vacat hic agere, quum fide in luto posita, unitatem Ecclesiæ vindicaverimus. Nomina autem diversa quibus Theologorum Scholæ distinguuntur, docto? rem aliquem quem felicius putant dogmata explicuisse vel vindicasse notant, non dogm.alum ipsorum varietatem.

CAPUT VIII.

PE UNITATIS DEFECTU.

216. Fidei concordiam et totius reipublicæ Chrisljauæ communionem servandam absque eo quod Christus statuit unitatis centro sperare non licet : ex sectarum enim per tria sæculo dissidiis, ut de antiquioribus sileamus, res fit explorata. 1 Ipse jactatæ reformationis dux frustra lentavit sententiarum licenti® aliquos apponere limites , postquam Ecclesiæ , et Summi Pontificis rejcceral auctoritatem : imo sibi non constitit, sed occasione data paradoxa nova proposuit, exlrcma cum primis minime cohærenlia. Ipsæ fidei Confessiones sæpe sæpius mutais sunl, uti accurate retulit Bossueiius in Proleslanlicarum variationum historia, el J. A. Moehler in opere de Symbolice. « Accidit libi, » exprobravit ohm S. Hilarius Constantio Arianorum fautori, « quod imperitis ædificalorihus, quibus sua semper displicent, accidere solet, ut semper destruas, quod semper ædifices, » * Quo infelici successu sæpe sæpius tentarint sectae Lutheranorum et reformatorum societatem inter se inire, el qua arte verbis ambiguis usi sint, ut sententiarum celarent divortium , ex laudatis auctoribus discere quis poterit.

Propositio.

Principium quo fidei unitas sonari possit omnino deest Protcstautium sectis.

217. *Prob.* Deest omnino tribunal aliquod quo controversi® certo ac supremo judicio dirimantur. Anghcani quidem dicunt Ecclesiam in tidei controversiis habere auctoritatemquam tamen non audent explicare, sed potius evertunt : addunt scilicet ei non licere aliquid contra Dei verbum scriptum decernere, vel unum Scriptui*® testimonium ita explicare ut alteri repugnet , vel aliquid præter Scripturam tamquam ad salutem necessarium proponere credendum. Quis autem cerlu judicabit Ecclesiam ea quam habere

(1) Id fatetur Grotius Vol. pro pace. edit. Wirceraburg.

(i) S. Ilii. I. contra Constant. §. is. p. i'

(3) Ari. u.

dicitur in fidei controversiis auctoritate non esse abusam? cujus erit dignoscere utrum ejus decreta repugnent Scripturis? utrum male explicuerit textum aliquem, conciliandorum duorum testimoniorum specie repugnantium haud feliciter inita ratione? utrum aliquid credendum proposuerit, tamquam ad salutem necessarium , quod scripto verbo non continetur ? Singti lorum sil hoc judicium neccssc est, quapropter illa Ecclcsiæ auctoritas vacillat ct ruit, privato judicio substernenda. Equidem apud cos suprema potestas etiam in doctrina definienda apud regem, vel reginam cum consiliariis posita est : nec enim Cleri convocatio de ca valet aliquid decernere nisi venia regia impetrata , nec valet judicium nisi regia accedente confirmatione : quapropter redarguit Whitgiflum Cantuarienscm,Elisabeth.quod quædam de praedestinatione, ejus injussu, per theologos determinassei, * et quæ in causa Whistonis, Arianismi rei, egit convocatio, in irritum missa sunl ab Anna regina. Nuperrime lis dc baptismo occasione Gorhami, ministri cujusdam in Anglia , a supremo Reginae consilio decisa est, doctrina in medio relicta.

218. Presbyterian! in comitiis suis generalibus agnoscunt polestalcm judiciariam in doclrinæ controversiis, sed eam contendunt esse mere declaraloriam, adeo ut sancite Scripturae sint unica regula fidei et morum * Destruunt manifesto quod ædificanl, •turn errorem subesse posse hujusmodi judiciis haud gravantur faleri, Decst igitur unitatis principium, nullum enim est tribunal quo doctrina certo dijudicari valeat

219. De Ecclcsiæ potestate in controversiis fidei silent Methodislæ, verba articulorum Angllcanorum alioquin plerumque exscribentes.

220. Baptistæ supremum controversiarum judicem nullum alium agnoscunt præter Scripturam a Spiritu lraditam. ’

Liquet igitur apud Sectas nullum esse tribunal quo fidei unitas servari possit, quum summa judicia incerta ab ipsis agnoscantur, et erroris periculo obnoxia

221. *Symbola seu Confessiones fidn* non possunt unitatem tueri ; nam cl errorem iis inessc posse necessario ci sectarum omnium principiis sequitur. Ipsi qui cis subscribunt sæpissimc fassi sunt animi assensum non tribui , sed legi regni, seu Seelæ obtemperari. *

222. Reliquum est ul Scriptura sil ratio unitatem fidei servandi : sed Scriptura , per se mula, non potest ei inservire , nisi quatenus intelligalur, legentium autem sententiæ infinita varietate distinguuntur, adeo ut in rebus summi momenti, quæ ad Trinitatis mysterium , Christi divinam naturam, æterna impiorum supplicia, et singulas veritates revelatas spectant, ha·-reanl homines et in varias abeant sententias , etiam ingenio qui praestant litterarum studiis florent, el veritatis amore duci videntur. Ergo in Scriptura

(I) Art. Limbitb. historia.

(Î) Form of Government of the Presbytérien Cburchin America, as amended in toil, ch, I. I-’.

(J) « The supreme judge – in whose sentence »e are to rest, can be no other but the Holy Scripture delivered by the Spirit. ». ch. 1. §. 10.

(4) · They who contend that nothing less can justify subscription to the thirty nine articles,than the actual belief of each and every separate proposition contained in them, must suppose that the legislature expected the consent of ten thousand men , and that in perpetual succession, not to one controverted proposition , but to mint hundreds. It is difficult to conceive how this could be expected by any, who observed the incurable diversity of human opinion upon all subject* short of demonstration. · Paley's Philosophy, book 3. c. Ii.

principium unitatis poni nequit. Nullum idcirco habent unitatis principium seelæ Protestanticæ , sed immedicabili laborant vitio divisionis

223. De sæculorum prætcritorum dissidiis Luthcranum Theologum præstal audire. « Ea est Ecclcsiæ, quam vocant, reformat® ratio ac, conditio » inquit Walchius, « ut membra quæ ipsum corpus constituant, haud apte inter se cohærcant. Nam quamvis idem reformatorum nomen sectantur, tantum lamen abest, ul ct in una cadcmque doctrina consentiant ; ut per dissidia , contentiones , controversias, discrepantcsque de religionis capitibus sententias in diversas divisi sint sectas. » * Dc Luihcranis ipsis symbolis disserens , fatelur, imo contendit dogma « de vera , -reali, substantiali præsentia corporis et sanguinis Jesu Christi in sacra cœna : dc orali manducatione cl bibitione , deque indignorum participatione » fuisse in Augustana confessione expressum, his verbis : « de cceua sacra docent, quod corpus ct sanguis Christi vere adsint et distribuantur vescentibus in cœna Domini, cl improbant secus docentes. » Queritur idcirco dc Melanchtone, qui sua aucloritatc voces ambiguas substituit : «quod vere exhibeantur. » * Hoc tamen dogma plerisquc Luihcranis jam nullatenus arridet.

224. Juvat exemplis ostendere nec symbola nec fidei confessiones sectis ad unitatem servandam prodessc.Quod ad *Symbola* perlinci, narrat While ex occasione Episcopi primi Proteslanlici instituendi in Episcopalium utilitatem , post libertatem Americanam statutam , difficultatem quærenlibus ah Anglicanis ordinationem objectam, quod Americani articulum dc descensu Christi ad inferos expungere velle noscerentur Ipsi Anglicani persuasum ceno non habuerunt Christum reapse ad spiritus in carcere detentos descendisse, quamvis voluerint articulum retineri ad pestilentem quamdam hæresim , quam non designat, excludendam.1 Attamen in tertio articulo inter triginta novem doclrinæ Anglicans, quem relinent Episcopales, plane affirmatur credendum Christum non tantum mortuum ct scpullum , sed ad inferos descendisse, et octavo articulo omnia quæ symbolis continemur dicuntur Scripturis certissime probari : descensus autem Christi ad inferos, Wilhco testante, videtur ab utrisque vel penitus rejectus, vel in quaestione positus. Cæterum inter eos convenit articulum retinendum esse : sed in Rituali Americano, quod vocant « *communis oralionis* « librum , inserta est Rubrica, qua plena omnibus Ecclesiis facta est facultas voces illas prorsus omiltendi, vel alias substituendi, scilicet cum ad locum spirituum defunctorum descendisse. ‘

225. Equidem non lanium omnia quæ Apostolico Symbolo continentur , sed quæ Nicæno ct Alhanasiario, probari posse certissima Scripturarum auctoritate tradiderunt in suis fidei articulis Anglicani : a quibus recesserunt manifestissime Episcopales nostrates, omni Athanasiani Symboli omissa mentione : tamquam ipsi non censeant quæ eo continentur Scripturarum auctoritate probari posse.5

220. Ex Palcy audivimus quæ *opinio-*

(I) Introductio in libros Eccl. Luth, symbolicos, lenæ an. I73i, p. 46, cl seq. Longam symbolorum «eriem lesil.

(1) p. 186. 187. Viile alia in rc Burneti analysim in Art. xvii ubi discordantes sententia: quibus in Ecclesia Anglicana lavetur exhibentur, p. ÎOt, (03.

(3) Lecture ii. on the Apostles Creed, p. 53.

(4) Evening Prayer, Rubric. Consule Introduction to *Life of Laud by Hopkins.*

(aj « The three Creeds , the Niceoe Creed . Athanasius's Creed, and that which is commonly culled the Apostles' Creed , ought thoroughly tv be received and believed : for they mai liopru.c-l

num licentia obtineat apud cos qui articulis Anglicanis subscribunt. Luculentum datum est argumentum confessionem Presbyterianam nullam vim apud sectam obtinere ; in ipsis enim comitiis generalibus, singulis ferc annis scntcnliæ contraria obtinuerunt, alterna vice *scholæ novœ,* quæ a confessionis principiis longissime discedit, vel scholæ *veteri* Calvinianæ faventes. Quum commentationes in Epistolam ad Romanos a Bnrnesio, Philadelphi® editæ , hærcseos fuissent insimulalæ , auctorque ex Synodi auctoritate a munere prædicandi suspensus, comitia Generalia Pittsburgi anno 1850 eum absolverunt : anno vero sequenti comitia Generalia Philadclphiæ habita, omnes novæ scholæ fautores el ecclesias in quibus e;u circumferebantur opiniones, a consortio suo absciderunt, qua ratione sexcenti fere præcones simul abscissi dicuntur. Hæc sane ostendunt confessionem nullatenus idoneam fidei unitati perpetuo servandæ. De sectariis omnibus semper dici potest cum Tertulliano : «Mentior si non etiam a regulis suis variant inter se, dum unusquisque proinde suo arbitrio modulatur quæ accepit, quemadmodum de auo arbitrio ea composuit ille qui tradidit. Agnoscit naturam suam, et originis suæ morem protectus rei. Idem licuil Valeniiuianis quod Valentino, idem Marcionilis quod Marcioni, de arbitrio suo tidem innovare. » 1

227. *In cultu et Sacramentis apud secias nulla est* vis *unitatis servandæ :* nam oa vindicatur cuilibet Ecclesiæ in ritibus statuendis licentia, quæ novitatibus inducendis est maxime idonea. ' Re quidem vera Episcopales in Baptismi administralione omittunt singillatim interrogare de Symboli articulis, utrum scilicet credat baptizandus in Patrem , Filium , ct Spiritum sanctum, sanciam Ecclesiam Catholicam, remissionem peccatorum , et cælcra : substituta interrogatione generali : utrum teneat omnes articulos fidei Christian® prout in Symbolo Apostolico continentur. 3 Quamvis hæc mutatio parvi momenti possit cuiqu.im videri, ex industria facta quum sit, periculum præscferl ne sensim sine sensu a pluribus fidei dogmatibus recedendi quæratur occasio. Quod vero ad rem magis facit, in visitatione aegrotorum apud Anglicanes præscriptum est ut minister ægrolum hortetur ad specialem peccatorum confessionem peragendam, eique confesso absolutionem auctoritate sibi a Christo commissa impertiatur ; * quam absolvendi potestatem Ecclesiæ denegare esset, teste Pcarsonio , hæresis Novaliani. 3 Jam vero omnem mentionem confessionis, ct absolutionis, Rituale Americanum prorsus omittit.

228. Qiium Melhodislæ Episcopales imitentur, Baptist® vero ct Presbyleriani nullam fere habeant formam cultus , plerisque praeconum permissis arbitrio, qui orationes fundere, legere Scripturas, hymnos canere, el conciones facere pro occasione debent,

by most certain warranta of holy Scripture. » Article viji. Oxford edition, <833.

i The Nicene Creed,and that which is commonly called the Apostles' Creed, ought thoroughly to be received and believed : for they may be proved In most certain warrants of holy Scripture. » Phil, edition 1833, with approbation of Bp. V\ lute, Oct., 1832. Decrescit eundo.

(t) Tert. I. de praiscr. c. 42.

(2) Art. xxxiv.

(3) Public baptism of infants.

(*) Visitation of the sick. Here shall the sick person be moved to make a special confession of his sins. * ♦ * After which confession the Priest shall absolve him : a Our Lord Jesus Christ, who » hath left power to his Church to absolve all » sinners who truly repent and believe in him,of » his great mercy forgive thee thy offences. And by bis authority, committed to mo , I absoltc * thee from all thy sins. » » Oxford ed. 1833.

(6) Expos, art. ix. p. 557.

liquet fidei unilalom in cultu cl Sacramentorum administrations nullum apud sedas habere præsidium.

229. *Nullum est principium apud secias quo in regimine servari possit unitas,* vel foveri sacra cum Christi fidelibus per orbem communio : nam nulla est communis auctoritas qua teneantur. Comitia Generalia in America nullo ligamine cOm Calvinianis Scotis, Anglis.Genevensibus conjiinguntur^sed sola imitatione regiminis, et doclrinæ similitudine, plurimis capitibus, quæ odium paritura forent, mutatis, * se fratres exhibent. Ipsa comitia non valent unitatem in sua provincia servare,(pium auctoritatem nullam sacram habere agnoscantur, et oscillatione quadam in varias forantur partes. Episcopales nullo communi vinculo tonentur : Anglican! enim regem vel reginam in omnibus causis civilibus ct Ecclesiasticis, intra suam ditionem, suprema auctoritate pollere fatentur, * quod ex Dei ordinatione repetiit rex in solemn'· sua declaratione articulis praemissa.8 Nostrates autem conventione generali res suas moderantur, in singulis diœcesibus coetu quodam statuto, quo et Episcoporum arctetur potestas. Adeo autem carent communionis sacro vinculo, ut nonnisi humanitate quadam conjungi cum Anglicanis dici possint. Anglican! porro cleri comitia , quæ Convocationem vocant, nequeunt haberi absque venia regia , qualem etiam sanctionem ejus decreta exigunt ut valeant.

Objeciinnes

250 *Obj.* l In Symbolis Prolestanlicis est summa consensio de præripuis fidei dogmatibus : quæ varietatem exhibent ad liberas sententias referri possunt, ea ratione qua apud Catholicos plurima singulorum permittuntur arbitrio.

231. *Resp.* Quæ sint praecipua illa dogmata Protestantes numquam perspicuo docuerunt, nec regulam qua discernantur tradiderunt. * Profecto quæ ad Dei cultum pertinent, et ad Sacramentorum virtutem, rebus magni prorsus momenti sunt accensenda . m his tamen mira apud eos repentur sententiarum discordia. Si omnia in quibus inter se collidunt sectæ liberat disputationi permissa habeantur, vix aliquid manebit ex Christi doctrina cl institutis quod certum ct exploratum sit, ipseque plurima tradidisse el statuisse , nulla prorsus militate, aut fructu, videbitur Libertas opinionum qua gaudent Catholici intra cos limites consistit , ultra quos revelatio solemniler promulgata non est progressa.

232. *Obj.* 2 Fides qua præcipiia dogmata amplectuntur Protestantes universi, cl charilas, qua, nulla habita sententiarum discordium ratione, se invicem tamquam fratres amplectuntur, eos unum corpus in Christo constituunt.

233. *Resp.* Longe abest a Scripturis sanctis sicut cl ab antiquitatis Chrislianæ sensu hæc fidei notio : immerito enim Hymenæus ob denegatam resur-

(I) · The civil magistrate · * hath authority, and it is his duly to take order * * thit all blasphemies and heresies bo suppressed , all corruptions and abuses in worship and discipline prevented or reformed. » Westminster Confession , ch UÎii. §. 4. Americani satis hahent pro ternporum conditione dicere : k as nursing fathers , it is the duly of civil magistrates to protect the church of our common Lord, without giving the preference to any denomination of Christians above the rest. .

***1) Art. xiivii.**

S) « Supreme Governor of the Church within these our dominions. ▮

(I) s To tolerate eiclusively opinions which do not relate to the fundamentals of salvation, or militate against them, must make way for inlocate and endless disputesand dilDculties , abiiot "hat arc, and what are not the fundamentals of salvation. . Note on the history of events preceding the Synod of Dort, by Thomas Scott, p. » ed. Itica, IMI.

rcclioncm corporum circa Udem naufragus habitus est a Paulo, et Novationi ob potestatem Ecclesiæ in graviorum delictorum remissione denegatam, hærclici sunt declarati, et Pelagiani ob errores de natur® integritate ct viribus anathemate percussi sunt, si vaga illa dogmatum quorumdam agnitio fidei nomen mereatur. Charitas autem quæ jactatur non potest unitatem quæ dccsl supplere : nec enim ex amicis appellationibus, sed ex Christi instituto Ecclesiæ natura ct unitas pendet. Cætcrum quantum ab initio inter se pugnaverint seclæ , et quo odio se invicem adhuc prosequantur satis notum est. Ltithcrani Colloquiis an. 1557 Vormatiæ, et an. 1568 Altenburgi, insanabile vulnus discordiæ, quo nova secta laborabat, frustra sanare lentarunt. Calviniani, Dordraccna Synodo habita, in sectas Gomaristarum ct Arminianorum scissi sunt, illis hos etiam ad mortem nonnumquam persequentibus. Nostris etiam temporibus vidimus scissam sectam, jurgio vehementiori, et contumeliis in foliis in se invicem latis.

CAPUT IX.

DE ECCLESIÆ SANCTITATE.

234 Veram Christi Ecclesiam, quam unam fide et regimine esse probavimus, sanctam quoque esse vix ullus negaverit : sed sanctitatis qua fulgere debeat notionem non omnes eadem ratione explicant. Invisibilem Ecclesiam sanctis constare dicunt Protestantes; visibilem vero peccatores plurimos complecti apud omnes est in confesso. Hanc a sancta doctrina deflectere posse et magnas reipsa corruptiones fovisse asserunt, et recensitis Catholicorum flagiliis Ecclesiam ipsam omni viliorum genere exhibent inquinatam. Nobis voro persuasum est Ecclesiam necessario sanctam doctrinam tradere, sancta ministrare Sacramenta, sanctosquc plurimos suo fovere sinu. Inter hos qui primi propagarunt apud varias gentes fidem sanctitate eminuerunt.

Propositio 1.

Ecclesia Christi sancta est ratione Fundatoris sui, corumqnc quorum usus est opera præcipua in ea propaganda; doctrina cliam et Sacramentis, nccnon ct sanctorum progenie.

235. *Probatur.* Vera Christi Ecclesia necessario debet ad eum ct Apostolos suam referre originem, doctrinam quam tradiderunt promulgare, ritus quos in salutis humante subsidia instituit ille , peregerunt hi, persolvere : qua ratione quum verbum ejus fructu non carcat, sanctæ progeniei mater fœcunda sit nccossc est. Merito idcirco Ecclesia sanctitatis elogio in Scripturis ornatur. Apostolus , ad Ephesios scribens , horiatur maritos ut uxores diligant , « sicut et Christus dilexit Ecclesiam , ct seipsum tradidit pro ea, ul illam sanctificaret, mundans lavacro aquæ in verbo vitæ , ul exhiberet ipse sibi gloriosam Ecclesiam , non habentem maculam , aut rugam , aut aliquid hujusmodi, sed ut sit sancta ct immaculata. » ' Etsi cum Augustino hæc ad Ecclesiam gloriosam referre placeat,' Ecclesia quæ in terris est sancta agnoscenda est, quum verbo fidei, et aquæ lavacro mundentur ejus membra, ut Sanctorum consortio in cœlis digni evadant. Sed in re manifesta non esi immorandum.

Propositio 2.

Ecclesia, cujus centrum est Sedes Romana, sancta est ea omni ratione qua Christi Ecclesia sancta prædicalur.

236. *Probatur.* Ad Christum el Apostolos originem suam indubiis documentis referi, uti postea videbimus. Id unum hic animadvertemus nullam

(I) Epb. v. 1G.

(i) L. II. Retract, c. xiii.

aliam ejus originem felici successit unquam fuisse ah ingeniosissimis el infensissimis hostibus adsignatam. Prælorea qui fidem per varias orbis plagas propagarunt, vel eam vindicarunt, omni virtutum genere offulserunt ; post sæcuhim quippe Apostolicum Irenaeus in Galliis, Justinus in Oriente suam posuerunt operam in fide luenda. Sæculo tertio emicuerunt Cyprianus in Africa, qui fidem scriptis el vita ornavit, Gregorius Neocæsarcensis in Ponto, qui plurimos ad fidem adduxit. Quarto sæculo fidei defensores sanctitate illustres fuerunt Athanasius, Ambrosius, Basilius, Cyrillus Hierosolymitanus, Ephrcm, Gregorius Nyssenus, Gregorius Nazianzenus, Hilarius, plurimique alii. Quinio sæculo praeclaros vetuslæ fidei vindices nacta est Ecclesia Chrysostomum, Augustinum, Gyrillum Alexandrinum, Hieronymum, Leonem M. aliosque : quo etiam sæculo Patricius Roma missus Hibernos ad Evangelii lumen, praedicatione et vitae sanctitate, pertraxit : Remigius Clodovæum regem cum Francis baptizavil Sexto sæculo eminuerunt Fulgentius, Gregorius Turonensis, ct Gregorius M., quo cœplis aspirante, Augustinus fidem apud Anglos propagavit. Posterioribus sæculis Bonifacius apud Germanos, aliique plurimi per provincias septentrionales Evangelium cum fructu uberrimo prædicarunt. Quanto studio Beda, sæculo octavo, Bernardus saeculo duodecimo, et Thomas Aquinas sæculo decimo tertio Catholicam propugnaverint fidem, notum satis est ; nec de eorum eximia sanctitate minus constat. Ad tempora nobis propinquiora ul deveniamus, Franciscus Xaverius m Japonia et aliis parlibus Indiarum Orientalium, Ludovicus Berlrandus in America Meridionali, aliique in plurimis regionibus sanctitate, laboribus Aposlolicis, et gentium conversione, illustres extiterunt. Magnum quidem divinæ originis et auctoritatis Ecclesiæ argumentum indo derivatur, quod viri eximia virtute insignes totis viribus, el felici laborum successu in ea propaganda laborarim ; el singula ejus dogmata promulgarinl, imo magna doctrina* copia vindicarim.

237. Ipsa doctrina quam Ecclesia Romana tradit, cæteræqiie per orbem Ecclesiæ, quæ eam matrem et magistram vocant, sanctissima profecto est. Christi quidem præcepla ct ad perfectionem hortamenta indesinenter tradit, suosque filios ad alliora quæquc virtutum exercitia, Sanctorum propositis exemplis, invitat. Omne damnat vilium, ipsaque cordis arcana veluli rimatur, singulos quosque animi allectus ab omni peccati labe servare studens, vel mundare. Nihil nos posse efficere in robus salutis, absque divinæ gratiæ prævio motu, nihil etiam cogitare quod ad vitam æternam conducat, docens, Deo Salvatorique nostro suum servat honorem, simul autem hominum sub gratia vindicans arbitrii libertatem, eosque mercedis amplissima? spe, ct Dei dilectione ad omne opus bonum instruens, ct impellens.

238. Sancta sunt Sacramenta quæ Ecclesia suis filiis offert, quæquc summam bonitatem, potentiam, et misericordiam Sponsi sui commendant. Baptismo abluitur sordes noxæ primaria·, homine in Dei filium adoptato, ut cupiditates gratiæ auxilio domare discat, ct Deo vivat, regni coelestis futurus hæres. RoboraturConfirmatione, el Deo inserviendi renovato proposito, quæ ad lavacrum pollicitus est, iterum spondet se servaturum, Spiritus sancti adjuvandus donis. In Eucharistia pane cœlesti reficimur, imo carne Christi vescimur, et ejus sanguinem bibimus, modo prorsus ineffabili, sed vero, quo Christus in nobis est, et nos in Christo, vita in ipso fruentes, sicut ipse in Patre vivit. Intima hæc animarum cum Servatore nostro conjunctio divina prorsus est, qua el infinita ipsius erga homines

dilectio exhibetur, el nature sublevatur humana. Pœnilenlia peccata condonantur , ea tamen conditione ut ea loto corde deteslemur, firmo etiam animi proposito concepto in posterum haud peccandi. Extrema morienlium Unctione subvenitur pcrticlilanlibus , ut divinitus adjuti in agone hosti non succumbant, sed in Christo triumphum reportent. Ordinibus sacris homines divinis muneribus destinantur, quibus nonnisi magna animi puritate, et cœlesti auxilio se futuros idoneos edocentur. Matrimonio nubentium fides sancitur, Deo vetante solvi quod ipse sacro vinculo nectit, et praecipiente ut in omnibus honor decusque tanti mysterii servetur, omni immunditie a loro procul habita. Hæc omnia sanctitatem spirant, et coelestem produnt originem.

239. Ecclesiæ etiam matri sobole sancta lætari dedit Deus omni tempore : virtutibus quippe Aposlolico sevo effulserunt plurimi ubique, adeo ut sanctorum appellatione ob vitae integritatem, æque ac disciplina} professionem , digni habiti sint. Plurimi castimoniam coluerunt integram , cæleraque Evangclica consilia secuti sunt a primordiis Ecclesiæ , *Ascetæ* a virtutum exercitio dicti. Secesserunt in solitudinem, Baptistam imitati, sæculo quarto ineunte, Paulus , Antonius, aliique numero pene infinito, coelestium rerum contemplationi vacaturi. Virginum coenobia in Oriente primum erecta, Ambrosii opera in Occidente quoque animas quamplurimas Sponso Christo exhibuerunt castas.

240. S. Benedicto auctore, lælata est Occidentalis Ecclesia monasteriis passim æditicalis, in quibus labore manuum sese sustentabant monachi , Scripturarum lectioni, litterarum studiis , divinis laudibus concinendis, aliisque pietatis exercitiis etiam incumhcnles. Sæculis mediis, Bernardi alio* rumque sanctorum virorum opera, refioruitmonachorum disciplina,magno cum rei Christianto profectu, diffuso undequaque bono Chi isti odore. Quot autem in omni vilæ conditione omni virtutum decore , quolibet sæculo, etiam grassanlibus vitiis, ornati, Ecclesiam illustrarint, nemo dicere poterit; humilitas quippe in solio reges servos Christi sæpe exhibuit; animi mundities inter aulæ delicias visa est, et omne bonorum operum genus a plurimis exercebatur. Sæculo decimo sexto eximia prorsus virtutum exempla a Carolo Borromæo , Ignatio , Francisco Xavcrio, Francisco Salesio, Philippo Nerio , Vincenlioa Paulo, aliisque innumeris sunt data. Nostro autem tempore præclaro fulgent lumine plurimi ex omni gente et conditione.

241. Liceat igitur quæ olim Manichaeis dixit Augustinus, repetere « Quam multi autem in nostra communione veraciter faciunt ista sublimiora praecepta Evangclica, de quorum specie fallitis imperitos. Quam mulli homines utriusque sexus ab omni concubitu puri atque integri; quam multi experti, cl postea continentes! Quam mulli rerum suarum distributores et relictores ! Quam mulli jejuniis vel crebris, vel quotidianis, vel etiam incredibiliter continuatis, corpus servituti subjicientes ! Quam multæ fralernæ congregationes nihil habentes proprium , sed omnia communia, et hæc nonnisi ad victum et legumentum necessaria ; unam animam et cor unum in Deum , charitalis igne conflantes !1

Objectiones.

242. *Obj.* 1. Sancta non est Ecclesiæ Catholicæ doctrina : fovet enim scelera, veniam confitenti sua peccata promittendo, eamque in ipso vilæ exitu scelestissimis quibuslibet impertiendo.

(1) Aug. contra Faustum I. ». c. 0.

Juramentorum, aliarumque omnium obligationum vinculum pro Sacerdotum hibito relaxari sinit. Omnia fere Ethices principia Theologorum disputationi permittit; qui pro suo arbitrio ea exponentes, foedissimis flagitiis non semel patrocinati sunt. 1

243. *Reap.* Nemini pollicetur Catholica Ecclesia veniam ob solam peccatorum confessionem : exigit enim omnino ut cor a peccato abstrahatur, et Dei legi adhaereat; pœnitenti autem impertitur, Dei nomine, veniam, sive valetudine gaudeat, sive vita periclitetur, Deo per Prophetam dicente : « Impietas impii non nocebit ei, in quacumque die conversus fuerit ab impietate sua. » * Sacerdotum arbitrio minime permittit juramenta aliasvc obligationes solvere in quibus de aliorum juribus agitur, sed ea omnia sancte servanda docet : quæ autem obligationes Deum respiciunt, non pro lubito sacerdotum, sed prout postulat pœnitenlium salus, a Praesulibus Ecclesiæ, tamquam divinæ voluntatis interpretibus cl Dei Ministris, nonnunquam relaxantur, aut in alias commutantur, iis scilicet in rerum adjunctis in quibus divinæ bonitati consonum videtur ut juramentum temere forsan praestitum haud impleatur. Principia Ethices sanctissima tradit Ecclesia, caque a petulantia ingeniorum et cupiditatibus humanis illæsa studet servare; quapropter damnatæ sunt sæpius a Suminis Pontificibus propositiones nimia lenitate, aut rigore nimio peccantes. Quæ singuli Theologi tradiderunt toti Ecclesiæ non sunt adseribenda. Id tamen animadvertendum Jansenisiarum fraude effectum, ut plures ad Sanctam Sedem deferrentur propositiones damnandæ, quas nullus ex Theologis revera propugnaret.

244. *Obj.* *i* In ipso jure Canonico ilagitia sanciuntur. Sic in Decreto Gratiani, ex Epist. V. Clementis Romani ad Jacobtim Fratrem Domini, dicitur : « omnia amicorum communia esse debere; in omnibus autem sunt sine dubio el conjuges; » cl Toletani I. Concilii canon recitatur : « Cæterum is qui non habet uxorem, el pro uxore concubinam habet, a communione non repellatur. » *

245. *Resp.* Epistola inter merces Isidorianas est reponenda. Porro verba illa : « in omnibus autem, n desunt in epistola manuscripta servata in Bibliotheca Vaticana; ex constanti quidem Ecclesiæ fide liquet eam ab hujusmod uxorum communione abhorrere, quam in Nicolaitis vehementer reprobavit. Concilium Toletanum concubinam vocat mulierem maritali affectu adseitam, quæ tamen sine tabularum dotalium solemnilale ducta est. De hujusmodi uxoribus infèrions gradus consuli possunt Justinianus Novella 4 et S. Augustinus. 8

246. *Obj.* 3. « Non juramenta, sed potius perjuria dicenda sunt quæ contra utilitatem Ecclesiasticam attentantur. » Ita tradit Jus Canonicum.s Illud autem principium omnem evertit morum disciplinam. Sic Concilium Conslanliense Imperatorem Sigismundum haud teneri promissione quam in salvo conductu dederat, declaravit: tides quippe in promissis hærelico homini servanda non erat : « nec aliqua sibi fides aut promissio de jure naturali, divino vel humano, fuerit in prœjudicium catholicæ fidei observanda. »7

247. *Resp.* Priori loco agitur deju-

(I) Infelix ad castra Protestanlica redux ex operibus B. Alphonsi de Liguori plura undequaque collegit, el detorsit, ut sanctissimum virum vitiorum patronum exhiberet, quum e contra plures e schola Pusei æquissimam cl piissimam disciplinam eum tradidisse fateantur.

(i; Excch. xxxiii. Ii. (5) Can. xvii.

(4) Novella x>iii. c. 5. (Sj De bono conjugal·

(C) *Cum contingat.* **de jurejurando.**

J) Scss. xviii. col. ut.

ramento, sede vacante, a Canonicis communi veluti consilio praestito, quo Episcopi futuri juribus praejudicium inferebatur. Hujusmodi juramenta in Ecclesiæ damnum cessura reprobat merito Pontifex, el valere negat. Illud autem commune est omnibus Ethicae sanioris patronis, quod juramenta et promissiones de rebus illicitis vi ea· rcant. 1

24#. Salvus conductus ab Imperatore Sigismundo Huss datus est, ul iter luto facere posset, el se judicio sistere, el regredi, absque sui discrimine, si felix forel causae exitus · « salva semper justitia , » * uti Patres Constanlienses dum citarint Hieronymum a Traga animadvertunt. Nihil igitur contra fidem datam actum est, nec aliud affirmatum, quam salvum conductum, generalibus terminis conceptum, juxta notissima juris principia esse interpretandum. Quod autem illis temporibus capitis poena hærescos reis illata sit, pravis contra publicam quietem principiis , quæ hærclici plerique, cl Huss in primis propugnarunt, cl machinationibus lurbisque, quæ seclis fere omnibus communes fuerunt, tribuendum censemus. Profecto Synodus potestatem suam intra judicium de hæreseos crimine, el censuras Ecclesiasticas contineri declaravit, eum sæculari potestati dum traderet : « Hæc Sancta Synodus Constantiensis Joannem Hus, attento quod Ecclesia Dei non habeat ultra quid gerere valeat, judicio sæculari relinquere,clipsum curiæ sæculari relinquendum fore decernit. » 8

249. *Obj.* 4. Ipsum principium persecutionis , cui aperte patrocinantur Ecclesiæ Præsules, doctrinam haud sanciam sed sanguinolentam probat. Inquisitionis tribunal a Summis Pontiflcibtis erectum illud manifestum facit. Concilium Lateranense etiam ferro igneque delendos hærclicos docet.

250. *Resp.* Nullum persecutionis principium tradit Ecclesia ; sed Præsules ejus mitius severiusvc consuerunt, pro indolis suæ varietate, vel temporum conditione, vel aliis rerum adjunctis. S. Chrysostomus hærclicos reprimendos consuit, sed minime interficiendos; illud Christi Domini de zizaniis haud eradicandis, ut hæroticos occidere velitum inlelligatur : « Neque enim hærelicum occidere oportet : nam sic irreconciliabile bellum in orbem induceretur. Quid autem aliud sibi vult, cum dicit: Ne eradicetis sijmul ct triticum, quam hoc quod dicimus ? Si arma moveatis, ut hærclicos occidatis, multos etiam sanctorum una occidi necesse est, vel etiam mulli ex istis zizaniis, ut verisimile est, convertentur in frumentum. Si ergo prius illos eradicetis, frumento etiam venturo nocebitis, si illos qui mutari et boni effici possunt, eradicetis. Non igilur prohibet hærclicos reprimere, illorum ora obstruere, libertatem loquendi coercere, cœtus eorum solvere, pacta respuere, sed occidere vetat. » « Jd «iptrixcr. — St/ roirvr kariXwr aipiruur — kuXoti ἀλλ' àraifiùr χα,ι χατΛΤφίττιη. * Augustinus mitissime cum Donatistis agendum censuil, donec Circumcellionibus in Sacerdotes grassantibus eorum furorem legibus coercitum viderit,el nonnullos pœnæ timore ad bonam frugem redactos : qua ex occasione, sententia mutata , mitiores poenas pecuniarias plerumque, et ducum exilium probare visus est, K sed ne sanguis funderetur vehementius oravit Donatum Africæ Proconsulem. ° S. Leo M professus est Ecclesiam Sacerdotali ju-

ti) Vide Paley's Moral and Political Philosophy, eh. т. *Promises* **ch. xvi.** *Oaths.*

(i) Cit. Cone. Const. Sees. vi. col. »81.

(Ï) Cone. Const. Scss.'.xv. col. 410.

(4) Hom. xlvi. in Maith.

(5) Ep. clxxxvii. ad Bonifac. Ep. xciii. ad Via-

[U) Ep. c. alias cxxvii.

dicio contentam ementas refugere ultiones, quamvis cx severis principum edictis referri aliquando fructum ei fuerit persuasum. « Merito patres nostri sub (piorum temporibus hæresis hæc nefanda prorupit, per totum mundum instanter egere, ut impius furor ab universa Ecclesia pelleretur : quando etiam mundi principes ita hanc sacrilegam amentiam detestati sunt, ut auctorem ejus cum plerisque discipulis legum publicarum ense prosternerent. Videbant enim omnem curam honestatis auferri, omnem conjugiorum copulam solvi simulque divinum jus humanumque subverti, si hujusmodi hominibus usquam vivere cum tali professione licuisset. Profuit diu ista districtio ecclesiasticae lenitati, quæ etsi sacerdotali contenta judicio, cruenlas refugit ultiones, severis tamen Christianorum principum constitutionibus adjuvatur, dum ad spiritale nonnumquam recurrunt remedium, qui timent corporale supplicium. » 1 Ita S. Leo M. Alibi ait : « Imperialis est potestatis, tumultus publicos ac seditiones sacrilegas severius coercere : » attamen de Imperatore addit : « quem superna inspiratione ita instruendum esse confido , ut et disciplina inquietos revocare , et a sanguine eorum jubeat abstineri. » 2 Historia magistra edocemur turbas motusque civiles semper præccssisse legum severitati ; ideoque ad eas hanc merito referimus.

251. Ipsa Inquisitio, quæ ex parvis initiis ad tribunal formidandum excrevit, Albigensium tumultus in causa habuit, et in singulas nationes inducta est, quando publicæ quieti periculum ex haereticorum et apostatarum molimine imminere videbatur. Qui missi sunt a Pontifice fidei quaesitores in Gallias, in Episcoporum subsidium sunt destinati, ul latentes errores detegerent : pertinaces quidem, tamquam publicæ tranquillitatis hostes, brachio sæculari tradituri. Sed tribunal in Hispaniis erectum est ex Fcrdinandi regis voluntate, ut apostatas regno insidianles plecteret, Pontificia opera in eum finem præslila, ul Ecclesiasticorum judicum sententia quæ hæresis foret decerneretur :5 hac ex parte Ecclesiæ universalis doctrina in normam judiciorum assumpta, privilegio etiam a rege concesso ul semel ct iterum rei absolvi possent, levi injuncta pœna , venia potestate tertia vice tantum denegata. Mitigabatur igilur, quatenus Ecclesiastici viri interveniebant, legum rigor, et judicii æquitali consulebatur, nec sententia ferebatur in eos qui a majoribus hærcsim hauserant, sed in apostatas a Catholica fide, qui qua* olim sancte spoponderant, cum ordinis et pacis publicæ dispendio violabant.

252. Lateranense decretum in comitiis veluti generalibus reipublicæ Europæ latum censendum est; quippe reges per legatos, principesque cum Præsulibus interveniebant, ut inermibus consuleretur, juxta naturalis legis principium, quo vis vi est repellenda. In ipso mansuetudo Ecclesiastica manifesto discernitur, et discrimen inter eos qui solo hæreseos crimine, aliosque qui facinoribus plurimis sese poenis severioribus dignos reddiderant, statuitur : n Sicut ait beatus Leo. licet Ecclesiastica disciplina sacerdotali contenta judicio, cruentas non efficiat ultiones : catholicorum tamen principum constitutionibus adjuvatur, ul sæpe quærant homines salutare remedium, dum corporale super se metuunt evenire supplicium. › Pergit deinde hærclicos variis in locis et eorum fautores anathemati subjicere,etsubjun-

(I) Ep. ciii. ad Turibium.
(i) Ep. Ixixii. ad Julian. Cocnsem Ep.
(5) Vide perraris , Bibliotheca Verb. *Inquisitio,* Bergior , Dictionnaire do Théologie *Inquisition* , *Lettres sur l'inquisition ,* per le Comte De Maistre.

git : « De Brnbanlionïbus cl Aragonensibus. Navariis, Bascolis, Colerellis cl Triavcrdinis, qui tantam in Christianos immanitatem exercent, ut nec ecclesiis , nec monasteriis deferant, non viduis et pupillis, non senibus ct pueris, ncc cuilibet parcant aetati, aut sexui, sed more paganorum omnia perdant, ct vastent : similiter constituimus. * * * Cunclisque fidelibus in remissionem peccatorum injungimus, ut tantis cladibus viriliter se opponant, ct contra cos armis populum Christianum tueantur. » ' Igitur inormium contra violentos homines protectio, potius quam furor quidam persequendi illo decreto sanciebatur.

253. Illud quidem celebratissimum semper fuit in Ecclesia principium nomini ad fidem vim esse inferendam , quod de iis qui nullo se obligarant vinculo Religionis primo affirmatum , ad alios etiam ex æquitale extendebatur, qui majorum suorum erroribus imbuti , quod ex baptismo contraxerant munus fidei Catholicæ profilendæ ignorabant. Ethnicis quidem id objecit Tertullianus ut persecutionis injustitiam ostenderet : « humani juris et naturalis potestatis csl unicuique quod putaverit colere : nec alii obesi aut prodest alterius religio. Sed nec religionis est cogere religionem , quæ sponte suscipi debeat, non vi. » ʼJudæis idcirco ut fidem susciperent vim illatam tempore Sisebuti regis Hispaniarum improbavit Concilium Toletanum IV., an. 633 : « De Judæis autem hoc præcepil sancta Synodus, nemini deinceps ad credendum vim inferre : non enim tales inviti salvandi sunt, sed volentes , ut integra sil forma justitiæ.* * * Ergo non vi, sed libera arbitrii voluntale ul convertantur suadendi sunt, non politis impellendi. » 8

251. Idem dc Donatistis tradidit Augustinus : « Neque me id agere ul ad communionem Catholicam quisquam cogatur invitus , sed ut omnibus errantibus aperta veritas declaretur. ›♦ Ipsos in Catholicos saevientes civili auctoritate comprimendos quidem consuit, mitiori quam foverat sententia deposita, sed capitali eorum supplicio vehementius restitit, ad proconsulem Africæ scribens : « Unum solum est quod in tua justitia pertimescimus', ne forte, quoniam quidquid mali contra Christianam societatem ab hominibus impiis ingratisque committitur, profecto gravius est ct atrocius, quam si in alios talia committantur, tu quoque pro immanitate facinorum, ac non potius pro lenitatis Christian® consideratione censeas coercendum : quod te per Jcsum Christum ne facias obsecramus. » * * * « Unde ex occasione terribilium judicum ac legum, ne in ælcrni judicii poenas incidant, corrigi eos cupimus , non necari. » ' « Nullis tamen bonis in Catholica hoc placet, si usque ad mortem in quemquam, licet hæreticum, sæviatur. » '

255. Eadem charilatis visccra omnibus Ecclesiæ Patribus fuisse fidenter asserimus ; ncc ipsi scriptores Catholici qui gladio in hæreticos animadvertendum consuerunt, eorum inhiabant sanguini, vel in cos absque discrimine, el omissa justorum judiciorum forma saeviendum voluerunt, sed veluti extremum quoddam remedium malo extremo adhibendum. Ea autem quæstio numquam agitata est, donec hærescs clades rerumque omnium eversionem secum attulerint ;

(4) Conc. Lal. iii. sub Alci. iii. an. 1179. § itvii. coi. 1(81.

(i) Ad Scapulam, in initio, p. 85, edit. Lutelie·.

(8) Conc. Tol. iv. can. 57, col. 590, tom. III., col. Hard. (4) Ep. 54.

(5) Ep. c. olim cxxvii. p. Î70, t. 5, cd. Ven.

(0) S. Aug. contra Crescon. I. iii. c. 4. n. 55·

numquam agitata fuisset, ut nobis persuasum est, si hærescs nullas civissent turbas. 1 Quæ igitur ea occasione a principibus Catholicis decreta vel facta sunt, non probant Ecclesiam persecutionem ob innocuos errores tradere, vel sancire. « Si quid forte aliquando immoderatius in cos facium est, quod Christianam excederet lenitatem , displicet omnibus frumentis messis Dominicie, id csl in Christo laudabilibus Christianis. » *

256. Non ita autem sectarii plurimi, apud quos sententia de magistratus civilis jure in hærcsis exlirpatione obtinuit, absque ulla lenitate vel mitigatione. Sic Calvinus in Scrvelum saeviit : >ic Bcza saeviendum docuit : sic foedus sanguinis inierunt Puritani, 3 rege juramento adstriclo se ex suo imperio exterminaturum omnes hærcticos, et vero Dei cultui adversarios : idque muneris civili magistratui in secundi Decalogi praecepti explicatione haud obscure injungunt, quam etiam Prcsbyteriani nostrates relinent, ‘ omnibus inculcantes se teneri vi divini illius pracepli ad sese pro sua conditione omni falso cultui opponendum , ct ad monumenta idololatriæ, qua ratione Catholicum cultum placuit designare , tollenda.

257. *Obj.* 5. In consecratione Episcopi juramentum emittitur, quod hæc habet : « hæreticos el rebelles eidem Domino nostro persequar et impugnabo. »

238. *Resp.* Juramenti episcopalis clausula co directa est ut omni studio curet Episcopus hæreses tollere argumentis ct suasionibus, nc socordia eas serpere patiatur. Cælcrum arma ejus, quamquam Deo potentia, non sunt ferrea , sed gladio verbi utitur. Hinc Cardinalis Antonelli, nomine Pii VI ad Hiberniæ Episcopos scribens anno 1701, juramenti vim ad doctrinam retulit. Equidem vox persequendi plerumque ex adjunctis vim mutuatur, quum sæpe sumatur eo quo sequitur sensu, ct amoris indicio aliquando sit : « Ego te persequar. » Petronius 6. Cælerum induisit Pontifex Episcopis Hibernis ut verba illa omitterent ad omnem calumniandi occasionem tollendam : quod ct concessum est ab initio Episcopo Baltimorensi Joanni Carrol, el omnibus qui ad sedes in statibus Fœderatis promoti sunt. Pius IX insuper concessil ul verbis omnibus omissis quæ fidelitatem, qualis a vassallis exigebatur, sapiunt, vel eum Dominum designant, simplici omnino forma obedientiam canonicam polliceremur, prout iu Actis Concilii VI Ballimorensis videre esi.

259. *Obj.* 6. Confessio, uti lit apud

(I) « Any person reviling, subverting or ridiculing Christianity might be prosecuted al commun law,as Lord MansGeld lias declared; because in the judgment of our English ancestors and their judicial tribunals , he who reviled , subverted , or ridiculed Christianity , did on act which »track at the foundation of their civil society, and tended by its necessary consequences as they believed , to disturb the common peace of the land of which (as Lord Coke had reported) the common law was the preserver. » Clayton , in the Stalo vs Chandler II Harrington (Delaware) p. 6J7.

(i) L. 1. contra ep. Par. c. xiii.

(J) De legibus dicit fœdus : « They ordain all Papists and Priests to be punished with manifold civil and ecclesiastical pains , as adversaries to God s troc religion — ond as idolaters. · Deinceps pergit : a We promise and swear by lhe great name of the Lord our God ♦ * * that we shall » » ♦ resist all these contrary errors and corruptions , according to our vocation, and to the uttermost of that power that God hath put in our hands. » National Covenant, re-printed at Philadelphia, 1838. « We shall * * « endeavour lhe extirpation of Popery , Prelacy - - - superstition, heresy, schism, profaneness, and whatsoever shall be found to be contrary to sound doctrine. » *Solemn League.*

(4) a The disapproving, detesting. opposing all false worship ; and according to each one s place and calling , removing it. and all monuments ol idolatry. » *Catechism.*

Calholicos, morum corruptclæ pandit aditum : nam interrogationes quæ Hunt a Confessoriis viliorum notitia teneros animos imbuunt, el mulieres ct puellas in manifestam tentationem conjiciunt, ut nihil dicamus de turpitudine sacerdotum.

260. Resp. Nihil aptius emundandis animis confessione peccatorum excogitari potest : inesl enim unicuique pudor sua revelandi delicta, ideoque a peccato sæpe retrahitur confessionis difficultate et metu. Quæ pandit vulnera remedium excipiunt, ex Confcssarii pietate, scientia, ct in animis medendis diuturno usu. Monet Rituale inutilibus et curiosis interrogationibus non esse quemquam delinendum, præsertim juniores, ne scandalum patiantur. Ex ipsa pœnitentis accusatione pendet plerumque interrogatio; exquirit enim Sacerdos pro plagæ sibi jam deleclæ natura, vel pœnitentis nota conditione. Quæ autem prudenter pro rei necessitate quæri contigerit, non tantum habent periculum ; humilitate quippe el animi compunctione pœnilens ea profert quæ se reum ostendunt. Cæterum falluntur qui putant quæ in libellis precum aliquando continentur interrogationes a Sacerdote fieri: proponuntur enim tantummodo ul poenilens suæ conscientis ante confessionem instituat examen; nec auctoritate aliqua Ecclesiæ sanciuntur, sed a privatis scriptoribus prodierunt. Qui adeo abhorrent ab omni peccatorum mentione el accusatione, debent perpendere animæ, sicut et corporis, morbos occulta quadam el fere pudenda tractatione indigere; et I)eum ipsum in veteri lege enucleatius ea vetuisse, quæ ab auribus el cogitatu hominum abesse alioquin velit. Quod de Sacerdotibus insinuatur, eam postulat animadversionem, Ecclesiam sanctissimis ct severissimis sanctionibus præcavisse ne ea occasione aliquid admittatur, adeo ut qui tanto se ligaverit scelere, procul ab altaribus perpetuo esse jubeat. ·

261. *Obj.* 7. Monasteria monialium perperam in sanctitatis exemplum adducuntur, quum sint plerumque viliorum sentinae, quod Episcopi Pislojcnsis, Scipionis Ricci, testimonio probatur.

262. *Resp.* Constat monialium cœnobia sanctissimum ob finem erecta, sanctis regi institutis, virtutum etiam exemplis ornari : quod si aliquando a semita deflexerint nonnullæ, vel disciplina in loto monasterio relaxata fuerit, « corruptio optimi pessima » ploranda est. Cæterum quæ Ricci nomine vulgata sunt a De Potter, homine subleste fidei, nullam habent auctoritatem ; ipse enim Ricci se Leopoldo Tusciæ Archiducipraestitit minislrumin iisquae aggressus est contra sacra instituta. Mirum non est eos qui injuriam volunt inferre, causas quærere, fictasque pro veris venditare. Infelicis Episcopi, Jansenianis placitis adhaerentis, quæ senex tandem deseruit, testimonium de quodam suæ diœcesis monasterio non potest, etsi constiterit ejus essc,el rerum veritate niti, omnium vel plerorumque per orbem monasteriorum inlegræ nocere famæ. Quo studio Ecclesia eorum puritati invigilet ex plurimis Pontificum summorum decretis liquet : specialis quippe Episcoporum requiritur licentia ad Confessiones monialium excipiendas, nec Confcssario ipsi patet ingressus, nisi ul ægrotanti subveniat, anathemate ingredientibus absque venia intentato. *

{{{Vide Benedici. XIV. Constit.

(i) Vollsirius dicit : · Un ne peut nier qu'il n'y ail eu datu le cloître de très grandes vertu·. Il n'est guère encore de monastère qui ne renferme des âmes admirables, qui font honneur a la nature humaine. Trop d'écrivains se sont plu « rechercher les désordres cl les vices dont furent souillés quelquefois ces asyles de la piété. Il est

205. *Obj.* H. Pontifices Summi quamplurimi Omni flagitioruin genere obstricti sunt : Episcopi plerique sceleribus etiam inquinati : Sacerdotum palam delinquentium multitudo dinumerari non potest, adeo ul de omnibus sil justa suspicandi ratio : laici ebrietate, jurgiis, ct facinoribus omnibus plerumque sunt insignes.

204 *Resp.* Quosdam ex iis qui dignitate praestabant, vitiis inquinatos fuisse non inficiamur : cæterum numerum immenso plus augent Ecclesiæ hostes. Series Summorum Pontificum plurimos exhibet virtute illustres , quamvis ex temporum calamitate in Sedem sanctam nonnulli intrusi sint tanto munere indigni, quod sæculo decimo , ctundecimo præsertim, Tusciæ marchionum vel Romæ tyrannorum vi, aliquando contigit. Cæterum Petri « dignitas in indigno hærede non deficit, » uti pulchre animadvertit S. Leo M , * ipseque Christus monuit cos qui super cathedram Moysis sedent audiendos esse, etsi documenta morum quæ tradunt, ipsi non servent. « Hæc si cogitaretis,» animadvertit S. Augustinus, « non propter homines quos infamatis, blasphemaretis cathedram apostolicam, cui non communicatis. » s Quæ absque discrimine de Episcopis, Sacerdotibus, laicisque asseruntur, historia el experientia refelluntur; constat quippe sanctissimos exlitisse viros qui omnia Christiani hominis munia expleverunt , cosque cliamnum non deesso : « sed vestrum oculum » uti animadvertit olim Augustinus, Manichaeos alloquens, « malevolus error in solam paleam nostræ segetis ducit : nam ct triticum ibi cito videritis, Bi ct esse velletis. n' « Fruges in agro, frumenta in area quaerite : apparebunt facile, seseque offerent ipsa quaerentibus. Quid nimis in purgamenta oculos intenditis ? quid ah opimi horti ubertate homines sepium asperitate terretis? - « ♦ Sunt in Ecclesia Catholica innumerabiles fideles, qui hoc mundo non utantur, sunt qui utantur, tamquam non utentes, » * « Quam enim multos Episcopos optimos viros sanctissimcsque cognovi, quam multos presbyteros, quam multos diaconos , et cujuscemodi ministros divinorum Sacramentorum, quorum virtus mihi mirabilior el majori prædicatione dignior videtur, quo difficilius est eam in multiplici hominum genere, et in ista vita turbulentiore servare : non enim sanatis magis quam sanandis hominibus praesunt. » '

265. *Obj.* 9. Sancta haberi nequit Ecclesia quæ cleri concubinatum aliaque flagilia toleravit per plura sæcula , adhucque in regionibus nonnullis tolerat.

266. *Resp.* Severissimis sanctionibus sancti Ecclesiæ Præsules per omnia sæcula vilia cohibere studuerunt. Quod si ea tollere haud semper potuerint, id temporum infelicitati hominumque pravitati est tribuendum Sæpe obstitit reipublicæ potestas , quæ flagitiosos munere privari non est passa, nisi judicio tribunalis civilis, vel cum litis discrimine. Nonnumquam graviorum malorum inetus effecit, ut pravi tolerarentur, exemplo Evangelici domini agri, qui vetuit ne zizania radicitus evellerentur, cum grani discrimine.

certain que la vie séculière a toujours été plus vicieuse,ct que les plus grands crimes n'ont pas été commis dans les monastères ; mois Us ont été plus remarqués par leur contraste avec la règle. » Essai sur l'histoire, t. iv. ch. c iix v .

Carthusianos laudat : ■ Consacrés sans relâchement au jeûne, au silence, a la prière,<ï la solitude; tranquilles sur la terre au milieu de tant d'agitations, dont le bruit venait a peine jusqu'il oui.· lb.

(I) Serm.|ï. de assumpl. sua ad l'ont.

(S) Contra Fanstum, I. ».,c. «i.

(I) L. i. do moribus Ecel. Calh. c. iw.,col.

Quod si nonnumquam Præsulum socordia, vel exemplo, gravissima mala invaluerint, non ideo Ecclesia desiit esse sancla, quæ purissima morum praeopta, legesque sanctissimas tradit.

267. *Obj.* 10. Ex immani Ecclesiæ Catholicæ corruptione facium est ut infidelitas sæculo elapso per Gallias cælcrasquc regiones catholicas grassaretur.

268. Besp. Diu antea infidelitas Anglinm secure occupaverat, Anglisque magistris impii inter Gallos gloriabantur. Equidem, Catholica fide rejecta, qui ingenio praslare videbantur, omnia in quaestionem revocabant, libris editis quibus, vol aperle, vel per cuneos, religionem revelatam aggrediebantur. 1

269. *Obj.* il. Qui apud Catholicos prodicantur Sancti, cx incerta fama sar eros adepti sunt honores ; ante saeculum quippe duodecimum *canonixatio* Pontificia non est invecta, quæ eliamnum nonnisi sæculo proxime elapso certis regulis coepit peragi, tota re adhuc pendente ex unius hominis judicio, quod parlium studii, vel etiam turpis lucri non vacat suspicione. Sæculis autem mediis Sanctos habitos plerosque qui monachorum cucullum induerant. constat.

270. *Resp.*Sanctitas personarum, qua Ecclesiæ vindicatur foecundilas, non pendei ex unius alleriusvc meritis, sed salis palet, si liqueat praecipuos praesertim fidei propagatores ct vindices floruisse virtutum laude, el alios omni fero vitæ conditione cxlilisse omni sæculo, qui bonum Christi odorem sanclæ vitæ exemplis ubique diffunderent. Id aulem cx certissimis documentis constat, ct apud adversarios plerosque est in confesso. Quod Sedi Apostolic® ab Alexandri III. temporibus Sanctorum solemniter in album referendorum auctoritas sil reservata, non ostendit eorum qui prius colebantur, sanctitatis notitiam ex incerta farno derivatam Jam Joannes XV. in Concilio Lateranensi anno 995 Udalricum Episcopum Augustanum sanctum solemniter declaraverat. Antequam autem Sancta Sedes jus illud sibi reservaverit, ad majorem in re tanti momenti cautelam, Mctropolilæ præsertim suam exercebant diligentiam, cl sua auctoritate fideles dc viri sancti virtute certiores faciebant : quod ab Archiepiscopo Rhodano an. 1163 de S. Guallerio factum novimus. Invigilabant etiam Episcopi singuli in suis diœccsibus ne populus Christianus leviter ad colendum viros dubiæ virtutis laborentur : quod a S. Anselmo aliisque praestitum refertur.s Quod si ex populi superstitione et judicio præcipili, vel etiam ex Monachorum studio nimio, vel Præsulum socordia, aliquis Sancti nomen vel cultum alicubi obtinuerit, quin foret dignus, non ideo evadit incerta sanctitas eorum, qui ab universali Ecclesia veris virtutibus ornati agnoscuntur : nec enim plerumque propagabatur cultus, quamvis Sancti nomen facilius aliquando datum sil a scriptoribus. Regulæ quibus utitur Pontifex in vitæ sanctitate indaganda, ejusmodi sunt quæ certitudini pariendiB etiam humanitus sunt idonea?; cl quamvis progrediente tempore auclæ sint, ct perfectae, ea tamen semper adhibita est diligentia quæ errandi periculum excluderet. Nec parlium studio tribui potest Pontificis judicium, quum maturum exigat prævium exa-

(ij > L'Anglais quia dit que les religions étaient nées en Asie, cl trouvaient leur tombeau en Angleterre, a mieux rencontré. * Voltaire, *l'enu'e» •ur Padminislralion publiqat* xlii. vol. iv.

« L'Angleterie a été de tous les pays du monde celui où celle religion ou plutôt celle philosophie, a jeté avec le tems les racines les plus profondes et les plus étendues. Elle y a pénétré nu'tne cher quelques artisans cl jusques dans les campagnes.» *Estai sur Γhistoire* t. iii. ch. cxxxii.

(î) Apud Lupum in Nul. ad iv. Cone. Itoni. S. Leonis IX.

men, juratis testimoniis de virtutibus el dc miraculis allatis, post famam sanctitatis jam probatam. Ne quid temere flat, decem a traditis actis elabantur anni necessc est, antequam *signatura commissionis* detur ad aperiendam causam, testium dc virtutibus speciali examine, quorum testimonia, etiam valida probata, dubio dc virtutibus locum relinquunt, quod nonnisi quinquaginta annis a servi Dei obitu elapsis discuti potest : ne nimio studio quid fiat, vel aliquid alias lateat quod testium (idem, licet jam examine facto probatam, posset infirmare. Adhibetur *Fidei Promotoris* industria ad singula rimanda; coetus, qui dicitur *Congregatio S. Rituum,* judicium, pluribus accersitis consultoribus, Pontificio præit, et plurima alia fiunt quæ summam solicitndinem ostendunt veritatis dclegendai, omni parlium studio procul. * Quæ de avaritia injicitur suspicio fundamento caret : impensæ enim, gravissimæ licet, cx tot praeviis actis, et solemni ritu necessario oriuntur. De sæculis mediis haud gravamur fateri nonnullos in monachorum llagiologio nimis facile aliquando recensitos, quos tamen non agnoscit universalis Ecclesia. Cæterum quis non mirabitur, Bcrnardum, Malacbiam, Thomam Aquinatem, Petrum Damiani, aliosque sæculis illis fulgore virtutis lotam illustrantes Ecclesiam 1

Propositio **3.**

Sanctitas doctrinæ Catholicæ et plurimorum Ecclesiæ filiorum omni sæculo divinis prodigiis probata est.

271. Probatur de 2.· sæculo ex coævo scriplore gravissimo, de miraculis et quidem splendidissimis, tamquam de publicis el frequentibus, loquente. Exprobral Irenæus sectatoribus Simonis ct Carpocratis cos miracula facere non posse, nempe cæcis visum donare, surdis auditum ; quæ in Ecclesia fleri testatur, adjungens :« Tantum .ibsuni ab eo ut mortuum excitent : quemadmodum Dominus excitavit, el Apostoli per orationem, ct in fraternitate s®pissime, propter aliquid necessarium ea, quæ est in quoquo loco Ecclesia universa, postulante per jejunium ct supplicationem multam, reversus est spiritus mortui, et donatus est homo orationibus sanctorum. »*« Jam etiam, quemadmodum diximus, et mortui resurrexerunt, et perseveraverunt nobiscum annis mullis. »·

Tertullianus Ethnicos fidenter provocat ut Christianorum in dæmone* potestatis periculum faciant, coram tribunalibus; consentiens ut Christiani qui cos non valeat comprimere, fundatur sanguis. ‘

Origencs contra Celsum fidem vindicavit prophetiis et miraculis, « «piorum patrandorum vim ac potestatem penes Christianos esse » 5 affirmat.

S. Cyprianus plura referi quæ Domini majestatem in Eucharistia respiciunt, el quorum aliqua, se sacrificante el teste, evenisse affirmat. ·

272. S. Chrysoslomus : « Nec nostri quidem, si recordemur, aetate mirabilia defuerunt. Siquidem sub principe Juliano, qui omnes impietate superavit, signa frequenter ostensa sunt. Judæis enim templum Hierosolymis reaedificare cupientibus, de fundamentis ignis exiliens, a coepta illos ædificatione deterruit, o 7 Ammianus Ethnicus id etiam testatur : · Cum itaque rei fortiter instaret Alypius, juvarelque provinciae rector, metuendi globi flam-

it) Qui hac tnaius explicata videre velit, adeat Benedict. XIV. dc Canonitaliunc,vcl Synopsim, ab Etnmanucle do Azevedo I. I.

(î) Irenæus I. ii. adv. luor. c. SO.

(3) Ibid. c. 57.

(4) Apol. c. i», p. *4. I. ad Scapulam c. J. p. «

(5) Lib. I. conlra Celaum $. î. p. U. cd«l Wirccb.

(0) t. de lapaia.

(7) Itoni. iv. in c. I. Mallbai.

marum prope fundamenta crebris assultibus erumpentes fecere locum, exustis aliquoties operantibus, inaccessum : hocquc modo elemento destinatius repellente, cessavit inceptum. » 1 Hos coævos scriptores, ul Ambrosium, * aliosquo plurimos silentio pertranseamus, in fictionem rei tam mirandæ convenisse nemo dicet : eos autem qui operi tanto studio incumbebant, naturalem quemdam effectum pro prodigio habuisse, et ita ab opere cessasse, vix alicui a partium studio libero suadebitur. Frustra laborat Gibbonus in re adeo manifesta. 8

275. S. Augustinus : « Eliam nunc limit miracula in ejus {Christi) nomino, sive per sacramenta ejus, sive per memorias Sanctorum ejus. * · Miraculum quod Mediolani factum est, cum illic essemus, quando illuminatus est cæcus, ad mullorum notitiam potuit pervenire, quia et grandis civitas, et ibi erat tunc Imperator, cl immenso populo teste res gesta est, concurrente ad corpora martyrum Protasii el Gervasii : quæ cum laterent, el penitus nescirentur, Episcopo Ambrosio per somnium revelata reperta sunt ; ubi cæcus ille, depulsis veteribus tenebris, diem vidit. »4 Plurima alia refert, quorum aliqua se vidisse perhibet.Quæ S. Slephani reliquiis publice delatis contigisse refert, Orosium aliosque habent coævos testes Ambrosius etiam miracula occasione reliquiarum S. Prolasii el Gervasii testatur.B

274. Victor Vilensis insigne narrat prodigium quod anno 484 contigit « in Typascnsi Mauritania majoris civitate. Rex llunericus « comitem quemdam cum iracundia dirigens, præcepil ut in modio foro, congregata illuc omni provincia, linguas *(Catholicis)* el manus dexteras radicitus abscinderet. Quod cum facium fuisset, Spiritu sancio præslantc, ita loculi sunl, et loquuntur, quomodo antea loquebantur. Sed si quis incredulus esse voluerit, pergat nunc Conslantinopolim, cl ibi repcriel uuum de illis subdiaconum Reparatum, sermones politos sine ulla offensione loquenlem. » G Justinianus Imperator id etiam testatur :« Vidimus venerabiles viros, qui abeissis radicitus linguis suas pœnas miserabiliter loquebantur. » 7 Marcellinus comes Illyrici : « Ex hoc fidelium contubernio aliquantos ego religiosissimos, præcisis linguis, manibusque truncatis, apud Byzantium integra voce conspexi loquenles. » 8

275. Quæ a S. Augustino Anglorum Apostolo miracula patrata referuntur, S. Gregorio adeo certa visa sunt, ulei plurima suggerenda duxerit, quibus insuperbiendi tolleretur occasio,9sicut Christus monuit discipulos gaudentes daemones sibi esse subjectos. Suffragatur constans geniis Anglorum traditio, Venerabili Beda teste, 10(ib)l certissima gentis ad tidem conversio.

270. Quæ in Catholica Ecclesia claruerunt miracula a Bernardo, Malachia, Ludovico Berlrando, Francisco Xaverio, aliisque quovis sæculo.ad nostra usque tempora facta, silemus, quum satis sit demonstrasse ex gravissimis documentis ct testibus, iis confirmatam fidem Catholicam diu post Apostolorum tempora, quando ex adversariorum confessione, obtinuit ubique ea quam nunc prædicamus doctrina. 11

(!) Ammian. xiiii. I. (Î) Tom. II. cp. xi.
IS) Decline and fall, cli. xxiii. Vol. II.
(4) L. xxii. de civ. Dei, c. 8.
(5) Ep. i. ad Soror. Marccllam.
(0) L. v. de pers. Vandal.
(7) Cod. 1. 1· Tit. β'· <1° officio l'ræf. Præt. Africa·.
(8) In Chronico. Vido etiam Æneam Gazæum in dial, de immort, aniinie, et Procopium I. I. de bello Vandal.
(0) Ep. I. xi. 98. (JO) Eccl. hist. 1. t. c. SC.
(il) Vide Milner's End of controversy, ch. Sanetity of the Church. Hay on Miracles.

317. His vero omnibus non parvum accedit robur ex Evangclio, quo miracula a suis discipulis facienda praedixit Christus, quin temporis designaret limitem. *.

Objectiones.

278. *Obj* I. Miracula unius vel alterius scriptoris testimonio nituntur, cujus aiioquin animus ad mira credenda proclivis ex ipsa narratione patet. Sic ipse Gregorius M. mira narrasse perhibetur Petro suo diacono, nihil hujusmodi antea suspicanti, quorum etiam plurima ridicula sunt et Deo prorsus indigna.

279. *Resp.* Non omnia quæ afferuntur miracula eadem fulciuntur auctoritate: sunt enim quædam minus nota, quæ ex unius, aut alterius testis pendent fide, alia vero plures habent testes, et rerum illustri et notissima conversione commendantur. Ipse adnotal Gregorius se nomina eorum qui sibi ea retulerunt recensere, ut cx testis integritate constet orationi fides. Ea quæ plerumque privatim contigerunt, paucis idcirco nota, Petrum diaconum facile latere potuerunt: cætcrum relata, testium citatis nominibus, ipsi certissima visa sunt. Nonnulla cx illis risum alicui movere possent, sicut ipsa quæ in Scripturis referuntur, Veteris præserlim Testamenti, ridicula etiam alicui possent videri : sed pleraque gravissima sunt, quæque divinam bonitatem summe commendant Quidquid vero de iis quæ sapienlissimus Pontifex suis retulit dialogis censeatur, ea quæ ab Augustino patrata agnovit, testes habuerunt alios quamplurimos, quorum testimonium ad Bedæ usque tempora, geniis Anglorum traditione, claruit, et eorum ad fidem conversione est munitum. Sicut igitur miraculis Christi et Apostolorum Gentium conversio fidem facit,1 ita et Augustini miraculi* Anglorum conversio robur adjicit.

280. *Obj. 2.* Longe distant testimonia quibus Evangelica miracula probantur, ab iis quæ miracula posteriora commend mI. Scriplores coaevi, oculati plurimorum testes, res gestas referunt in ipsa qua dicuntur contigisse regione inter hostes Christi, ad novam inducendam religionem : e conira alia miracula plerumque post saeculorum lapsum narrantur ex vulgi fama : ipsa enim quæ maxime probanda videntur, utpotc Pontificii tribunalis examini subjecta, vix ante sæculum ab obitu possunt in curia allegari : quo fit ut, progrediente tempore, quædam mira Sancio alicui tribuantur, de quibus ne cogitavit quidem coævus aliquis scriptor, sicut de Ignalio a Loyola contigit. Procul etiam a loco res gestæ sæpius narrantur : miracula quippe Francisci Xaverii in Europa ex Missionariorum litteris, hac ratione suæ causæ patrocinandum, claruerunt. Plerumque etiam in Papislarum provinciis abundant miracula, de quibus nullum in regionibus Proteslanticis occurrit vestigium. Tentando fiunt, seu periculum rei faciendo, infelici sæpius successu, potius quam certa quadam virtute, et Dei potentia. Quæcumque igitur allegantur, habenda sunt incerta, vel saltem quorum latet causa, Deo vindice opus non habens.4

281. *Resp.* Nec nos volumus miracula quæ in posteriorum documentis referuntur, Evangelicis æquiparare. Cæterum ea principia quæ ex hominum testimoniis derivantur, ad his conciliandam humanam quamdam fidem, apud eos qui divinam Sacrorum Scriptorum auctoritatem non agnoscunt, inserviunt etiam illis probandis. Nec enim omnia a fama vulgi, vel recentiorum fide plerumque

(4) Marci xvi. 17. Joan. xiv. Ii. IS. Matt. xxi. SI. Luc. xvii. fl.

(i) Muzzarclli, Il buon uso della Logica.

(3) Paley, *Etùl.-ncft* o/ CArû/innOr, prop. ii. ch. I. cx quo objectiones has derivariniua.

pondent, scd lestes habent locupletes, cl sæpius oculatos, qui publicam appellant fidem. Ircnæus profecto de mortuis suscitatis et apud fideles adhuc versantibus , tamquam testis oculatus , locutus est : Cyprianus quod, ipso sacrificante , contigit, narrat : Augustinus plura quæ oculis suis viderat, quaeque civitati integra? innotuerant : sic el Imperator Justinianus, aliique complures , se oculatos testes perhibent hominum absque lingua loquentium.

282. Quod canonizationis ritus nonnisi post diuturnum annorum spatium liat, ut in re tam gravi nullus sit studio vehementiori, vel deceptioni locus , sapientissime cautum est ; sed testimonia de vite sanctitate ct miraculis excipiuntur decennio post acta de fama sanctitatis, quæ examini severo subjecta , et valida probata, canonizationis fundamenta jaciunt, quamvis ad omne errandi periculum declinandum, quinquaginta plerumque expeclenlur anni antequam ultra procedatur. Merito probatissima inter omnia dicit Paley hæc miracula, * quum revera sil examen severissimum, quod ea extra omnem dubitationem ponit, adeo ul rejiciat sæpius tribunal testimonium quod alias, juxta communes certitudinis ex humana fide pendentis regulas, sufficiens haberetur. *

285. Quod ad S. Ignatii a Loyola miracula perlinet, ea Ribadeneiræ, scriptori ejus vite, innotuerunt, quod plane professus est : « Mihi tantum abest ul ad vitam Ignatii illustrandam miracula deesse videantur, ul multa eaque praelautissima judicem in media luce versari. » 8 Cælerum ea priori sui operis editione noluit sigillalim recensere, ne decreto Tridentino nuper edito de miraculis haud probatis non divulgandls, contraire videretur ; quæ tamen jam apud Sedem Aposlolicam probata terliæ operis editioni inseruit. Haud omnia miracula procul a locis ubi patrata dicuntur primo relata sunt, quamvis eorum fama saepissime ad remotissimas plagas manaverit. Sic contigit de miraculis S. Francisci Xaverii; eorum enim fama cum vilæ sancte odore ad Europam perveniente , jussit Joannes III. Porlugalliæ rex vices suas apud Indos obeunti, ul jurata testimonia de lis exciperet, inde transmittenda. Regium hoc mandatum intra quatuor annosa sancti viri obitu oditum csl, et quæ missa sunt testimonia, ad Apostolicam Sedem perlata , judicio præbuerunt, inter alia quamplurima, fundamentum. Quod dicitur dc miraculis in regionibus Catholicis tantum patratis, lepidum est magis quam verum; nam in Anglia , Hibernia, cl Germania, aliisque locis ubi grassantur hærcses, mira Dei opera sæpe sæpius claruerunt : nec defuerunt divinæ poteniiæ mira indicia in hisFccderalis provinciis, recentissime , fere sub oculis nostris. « Cælerum quis potest ejus consilium perscrutari , quare in aliis locis hæc miracula fiant, in aliis non fiant?» ·

CAPUT X.

DE SANCTITATIS DEFECTU.

Propositio 1.

2BI. Doctrina a Protestanticis seclis propugnata sanctitati minus favet.

Probatur. Ex auctoribus sectarum doctrina aestimanda est : plerumque enim suum sentiendi modum sectatoribus impertiuntur , uti recte animadvertit Moëhler,8 adeo ul, etsi placita nova sæpe adoptentur , eadem sit in-

(4) Paley a the very best attested of which is extracted from Ihe certificates that are exhibited during Ihe process of their canonisation , a ceremony which seldom takes place till a century after their deaths. » Evidences, piop. n. eb. 1. § 1.

(i) Milner's End of Controversy, Letter xiiv.
(5) Ed. 1752.
(*) Aug. Ep. Ixxviii. alias cxxxvii.
(8) Symbolique ch. v. p. 40. 4. 2.

doles seelæ, ac parentis. Jam vero Lutherus, pcssumdaio libero hominis arbitrio, quo gratiæ obtemperatur, hominem reliquit ad scelera praecipitem, vel dc Dei in anima sua opere lemere præsumentem. Audiatur ipse Erasmo respondens : « Est itaque cl hoc imprimis necessarium ct salutare Christiano, nossc quod Deus nihil pr:escit contingenter, sed quod omnia incommutabili et ælcrna, infallibilique voluntate cl prævidel, cl proponit, et facit. Hoc fulmine sternitur cl conteritur prorsus liberum arbitrium. »· Fidei perfectionem, haud sine blasphemia, sic describit : « Hic est fidei summus gradus, credere illum esse clementem, qui tam paucos salvat, tam multos damnat; credere justum, qui sua voluntate nos necessario damnabiles facit, ul videatur, referente Erasmo, delectari cruciatibus miserorum, el odio potius quam amore dignus. Si igitur possem ulla ratione comprehendere, quomodo is Deus sil misericors cl justus, qui tantam iram ct iniquitatem ostendit, non esset opus fide. » 3 Human® voluntatis conditionem sic exhibet : · Sic humana voluntas in medio posita est, ceu jumentum ; si insederit Deus, vult et vadit quo vult Deus, ut Psalmus dicit : « Factus sum sicut ju- • mentum, ct ego semper tecum. » Si insederil satan, vult el vadit quo vult satan, nec est in ejus arbitrio ad utrum sessorem currcrc, aut eum quaerere : sed ipsi sessores certant ob ipsum obtinendum el possidendum. » s « Erga Deum vel in rebus quæ pertinent ad salutem vel damnationem, non habel liberum arbitrium . sed captivus, subjectus et servus est. vel voluntatis Dei, vel voluntatis satanae. » 1 Recte dixit Lutherus hanc de servo arbitrio esse • summam causæ : » re enim vera celebre ejus placitum de flde justificante inde pendet. Liquet autem omne virtutum fundamenlum hac ratione tolli. Audi ipsum alias clamantem, recitatis Apostoli verbis : « Non habitat in me, hoc csl, in carne mea bonum. Igitur non luis viribus saeculum nequam el vilia tua vinces; frustra snnt opera, nisi Christus te eripiat solus. Quare cave, ne jejunia, vigiliæ, studia, temperantia, sobrietas, aliæque virtutes. te hypocritam irreparabilem faciant 5 Quæcumque adhibeatur verborum horum interpretatio, virtutum exercitium certe haud fovent.

285. Calvinus, quamvis plerumque cautius locutus sil, cx professo tamen contendit Deum non tantum permittere, sed etiam agere, quæcumque a satana, ct omnibus reprobis fiunt. De Catholicorum distinctione sic disserit : « Ac excusabilis forte esset eorum modestia, quos terret absurdilalis species, nisi quod perperam mendacii patrocinio asserere tenianl Dei justitiam ab omni sinistra nota. Absurdum videtur, volente ac jubente Deo excæcari hominem, qui mox cæcilalis suæ pœnas daturus est. Tergiversando itaque effugiunt, Dei tantum permissu, non etiam voluntate hoc fieri : ipse vero palam sc facere pronuntians, effugium illud repudiat. Quod autem nihil efficiant homines nisi arcano Dei nutu, nec quidquam deliberando agitent. nisi quod ipsejam apud se decreverit, et arcana sua directione constituat, innumeris ct claris testimoniis probatur. Quod ante citavimus ex Psalmo, Deum quæcumque vult facere, ad omnes actiones hominum perlinere certum csl. » * * * « Absalom incesto coitu patris torum polluens, detestabile scelus perpetrat; Deus tamen hoc opus suum esse pronuntiat : verba enim

(I De servo arbitrio, p. 117. ed. Jcnæ, anno 1837.
(i) Ib. fol. 176. ex altera parte.
(3) Fol. 177 ex altera pario.
(t/ Sub finem fui. Λ7. ex alter» parte.
(5, In tp. ad Gai. fui. 4.

sum : · Tu fecisti occulte : ego vero pa· « lnm faciam, et coram solo hoc. » ·

886. Prcsbyleriani docent Deum summo suo consilio, ad sute potestatis gloriam, ab aeterno ordinasse omnes, praetor cos quos sibi gratuita misericordia elegit, ad dedecus el iram, in suæ juslitiæ laudem. Omnia etiam Angelorum hominumque peccata ab ipso præordinaia tradunt non tantum permissive, sed speciali quadam ratione quæ ad providenti® suæ regimen pertinet. * Electos ipsos ad tempus sibi voluti relictos, ut vim corruptionis, quæ suis cordibus inest, experimento discant, non verentur affirmare. Corruptam naturam humanam peccato primorum parentum agnoscunt, el eam corruptionem in hominibus etiam post baptismum manere, omnesque ejus molus vere ct stricte peccata esse prolitentur : omneque peccatum hominem ælcrnæ morti subjicere. Hominis libertatem peccato penitus amissam tradunt, adeo ut jam suis viribus nequeat aliquatenus se ad conversionem disponere ; dicunt scilicet a Deo totum translationis ad gratiam opus proficisci. Eum autem renatum sola Dei gratia libere velle et facere bonum, malum etiam ex manente in corde suo peccati corruptione adhuc velle docent. Ex Dei prædcslinalionc solos electos efficaciter vocari, el omnipotentia divina eorum voluntatem ad bonum determinari asserunt. Hanc vocationem adjungunt nullatenus referri ad aliquid quod Deus in homine praevidit, qui penitus *passive* quoad eam se habet. Alios prefer electos, quamvis verbi ministerio vocatos, ct Spiritus Dei aliquam in sc operationem sentientes, numquam vere ad Christum accedere, nec salutem assequi posse contendunt. Fidcm qua in Christi justitia nitimur justificationis nostrae, quæ in sola peccatorum venia, nobis insuper justis habitis, sita est, nullo dono juslitiæ nobis infuso. unicum instrumentum tradunt, quamvis eam comites habere alias salutares gratias fateantur. Qui semel justificati sunt, numquam ob eo statu excidere possunt, juxta horum placita, sed Deus eorum peccata dimittere non desinit ; quibus tamen ei displicent, adeo ut benigno vultu ejus non fruanlur, donec eorum se pœniluerit. Electos idcirco a Deo paterne correptos dicunt, numquam tamen rejectos, sed in diem redemptionis signatos. In pugna quæ inter carnem ct spiritum geritur, quæ nobis inest corruptio, admodum ad tempus prævalet, sed novis subsidiis sancti Spiritus additis, pars illa hominis quæ renata est, superior iterum evadit, et hac ratione Sancti proliciunt. Pœnilenliam, seu potius resipiscentiam, necessariam agnoscunt, non tamen veni® osse causam, quæ ex sola tide pendet. Nullum peccatum adeo parvum admittunt quod æternam damnationem non mereatur : nullum adeo enorme quod pœnitenlibus exilio esse possit. Opera bona commendant, caquc fidei fructus ct argumenta designant : sed qui maxime obcdicniia præslant, longe deficiunt ab co ad quod Icncniur. Quæ ab hominibus haud renalis fiunt, quantumvis in sc bona videantur, ct Dei præccplis congrua, fidei tamen, el finis sublimioris defectu, peccato sunt inquinata. Sanclorum perseverantia ex eorum libero arbitrio non pendet, sed ex Dei eligentis decreto immutabili : qui tamen in gravia peccata incidere possunt, el in iis ad tempus perdurare, qua ratione Deo displicent, sanctum

(l) Calvin. 1.1. Init. c. xviii. S I· P· I5t>. ISO.
(i/ C'est ainsi que ce Dibu de justice cl do paix
Sertit l'auteur du trouble, el le Dieu des forfeit*!
Les tristes partisans dc ce dogme effroyable
Diraient ils rien de plus s'ils adoraient le diable?

Voltaire, De la liberie, disc. II.

Spiritum contristant, aliquibus gratiis et consolationibus privantur, el temporalia in sc adducunt judicia. Fides electorum non est fiducia tantum, sed infallibilis certitudo, Dei promissis, el Spiritus sancti testimonio innixa, quæ parit diligentiam in salutis negotio, quæ proinde morum licentiam fovere haud est dicenda; quamvis, peccato admisso, maneat tamquam Dei semen, quo a desperatione serventur electi. Lex morum omnes etiam renatos obligat, eisque ad sui humiliationem inservit, el ostendit quæ suis delictis mereantur, et quas hujus vilæ ærumnas propterea cxpeclare debeant, quamvis a legis maledicto fide sint liberali. Adulterii causa matrimonii divortium fieri posse insuper docent; quo impetrato, innocenti novum inire matrimonium licebit. Etiam ob desertionem conjugis, cui nec civilis magistratus, nec Ecclesia mederi poterit, divortium concedi posse tradunt. Hæc, quæ ex fidei Confessione descripsimus, commentatione vix indigent; cuique enim perspectum esse debet eam salutis infallibilem certitudinem, quæ cum peccato gravi constare potest', aditum peccato aperire; praesertim quum neminem posse legem Dei perfecte implere, et quodlibet peccatum damnationem mereri sustineant, quamvis electis ad pœnas temporales solummodo imputetur. Quantumvis plura immisceantur adhæc emollienda, manifestum tamen est totam Confessionis vim in dogmate illo de praedestinatione, et fide inde secuta, poni, in quo sectæ cardo vertitur. Omnis profecto morum disciplina hac ratione evertitur, et præsumplio fovetur, vel barathrum desperationis aperitur. Eadem iisdem fere verbis in Baptistarum confessione reperiuniur. Synodus Dordracena ea ante duo sæcula tradiderat, docens electos ipsos aliquando a carnis concupiscentiis violenter abduci, Deo id justo judicio permittente, quod Davidis et Petri exemplis illustrat; quibus peccatisgratiæ perceptio ad tempus nonmmquan» amittitur. ·

287. Anglicani opera absque Christi gratia facta peccati naturam hahero docent, ' et insinuant bonam voluntatem ita a Deo provenire, ut ejus tota sit, [1] adeo ut fide lanium, uti aperte dicunt, justificemur. [4] Quamvis autem opera bona, tamquam fldei fructus necessaria habeant, ' nihil nos facere posse contendunt prxler illa quæ arcta lego facere tenemur. ·

Objectiones.

288. *Obj.* 1. Ecclesiæ Frolcstanticæ omnes nihil non faciunt ut homines a vitiis retrahantur.

289. *Resp.* De sectarum principiis est quæstio, quæ pietati parum favere manifestum est. Qui animo habet persuasum conversionem suam adeo a Deo provenire, ut nullas in ea ipse agat paries, vix movebitur ad sancta illa exeretia suscipienda,quibus peccatoris animus judiciorum Dei meiu plerumque concutitur, el ad Dei legem amplectendam movetur. Ita autem Dei Spiritui tribuere solenlopus illud, ut,juxta majorum suorum principia, homo nihil agat. Calvinus quippe ait : « Affirmat quidem Deus se velle omnium conversionem, et exhortationes communiter omnibus destinat : efficacia tamen pendet a Spiritu regenerationis. » [7] Concinit Lutherus, ita Erasmo respondens: « Quis, » inquit, « studebit corrigere vitam suam ? Respondeo : Nullus hominum, neque etiam ullus poterit; nam correctores tuos sine Spiritu Deus nihil moralur, cum sint hypocritas. Corrigentur autem electi et pii per

(1) Cb. ». Articles of the Synod of Dort, p. <47.
(i) Art. Iiii. (5) Art. i.
(4) < That we arc justified by faith only is a mosl wholesome doctrine. Ari. ii-
(5) Art. ni. (0j Art. ii».
(7) L. 3. Init. c. 3. $ it.

Spiritum sanctum : cæleri incorrecti peribunt, n 1 El alias de fide dicit : « Opus esi enim omnium operum excellentissimum, ct arduissimum, quo solo, etiamsi cæleris omnibus carere cogercris, servaberis. Est enim opus Dei, non hominis, sicut Paulus docet; cætera nobiscum cl per nos operatur, hoc unicum in nobis, ct sine nobis operatur. » * Cæterum hæc ut emolliant, recenliorcs dicunt diligentiam, praeparationem ct orationem exigi, ut verbum praedicatum sil nobis ad salutem efficax ; non tamen constat hæc ita dici, ut non intelligantur a Spiritu Dei etiam efficaciter et irresislibililcr donari, prout docuerunt Lulherus et Calvinus : quod cx tota Confessione Calvinianorum cl Baptistarum deducitur.

290. *Obj.* 2. Fides, quam solam justificare dicunt Protestantes, bona opera non excludit, quæ tamen non salutis causam agnoscunt, nec meritum habere, quum Christo salus nostra sil adseribenda.

291. *Resp.* Bonorum operum necessitatem Anglicani quidem fatentur, aliique etiam, patribus suis hac in re non adeo consentientes. Lulherus dixit : « Omne opus jusli damnabile est, et peccatum mortale, si judicio Dei judicetur. » 5 « Ita vides, quam dives sit Christianus : etiam volens non potest perdere salutem quanliscumque peccatis, nisi nolit credere. Nulla enim peccata eum possunt damnare , nisi sola incredulitas. » * Sic memorat quæ monachus egerat : o Ego quidem , cum essem monachus, valde defatigabar per quindecim fere annos, quotidie sacrificando , macerando me jejuniis , vigiliis, orationibus, et aliis longe gravissimis operibus. » Hæc omnia respuit tamquam fidei adversa, vocalque animi lætiliam ex bona conscientia conceptam, « stultam cl carnalem opinionem operum, pestem fidei. » · Gaudet sc fide liberatum suæ conscicnliæ stimulis , quibus a Communione retrahebatur , suæ indignitatis sensu. * Aliqua nonnumquam dicit quibus fides virtutes alias habere comites videatur, sed pleraque ægre his congruunt. Nolanchton magistro consentit : " *Nos* docuimus justificari sola fide * ' ♦ opera nostra , conatus nostros nihil nisi peccatum esse. » 7 Novimus in confessionibus fidei reccntioribus Presbylerianorum ct Baptistarum opera necessaria agnosci, tamquam fidei fructus : sed hujusmodi didis vis detrahitur , dum electos ipsos lotam legem non posse implere dicunt, et lapsum in gravia delicta periculum salutis iis non afferre, quippe qui a tide justificante non excidunt, poenis temporalibus tantum culpas luituri.

Propositio 2.

Nec auctorum eximia virtute, nec subsidiis quibus usi sunt, nec virtutum fructibus, sectarum Protestant!carum origo tamquam Dei opus commendata est.

292. *Probatur.* Rem invidia plenam novimus, auctorum sectarum describere mores : cæterum nihil quod dubitationem admittit referemus, nec quis merito nobis succensueril rerum expositiuris causas. Lulherus ut os infamantibus sc cum Catharina Borana obstrueret, cam, monialem licet, duxit, se absque muliere vivere haud posse affirmans. « Conjugium vocat : velat hoc nomine culpam. » De Epistola autem ad Galatas dixit impie : « Epistola ad Galatas est mea epistola cui me despondi — est mea Catharina

(<) De seno «rb. p. 170.
(i) De capt. Babjl. op. tom. ii. p. Î84.
(S) Assert, omn. art.op. tora. ii. fol. SiS.
(4} De capt. Uabyl. I. »■ fol· W·
(B) Enirr. in Pe. xlv. fol. 487.
(C) Ib. f. 488 ex altera parte.
(7) Loc.Thcol. p. 158.

dc Bora. ▮ · Furentis hominis dictis inter pocula , ct passim per scripta sparsis contumeliis nostras paginas fccdari nolumus. Frustra in eo quæras mansuetudinem , patientiam , humilitatem , cæterasquc veri famuli Dei virtutes.

293. De Calvini sordibus, quæ a nonnemine relata sunt, nihil dicemus : sed testimonium cujusdam ejus sectatoris, Joannis Haren, qui morienti aderat, praetermittendum non videtur. « Calvinus in desperatione finiens vitam obiit, turpissimo ct fendissimo morbo, quem Deus rebellibus et maledictis comminatus est, prius excruciatus, et consumptus. Quod ego verissime attestari audeo , qui funestum et tragicum illius exitum his meis oculis praesens aspexi » a

291. De Hcnrici VIII. vitiis cujus opera Ecclesia Anglorum a Pontificis obedienlia subducta est,vel de Elisabeth fama haud illibata, qua favente nova Ecclesia extrucla est, loqui non vacat, quum satis innotescant. 8

295. Quod ad subsidia pertinet quibus usi sunt sectarum auctores, constat Luiherum principum præserlim opera nixum : nam Frederici Electoris Saxoniæ patrocinium omni studio quaesivit. Philippum Hessiæ dominum sibi retinuit amicum , data venia, anno 1339, secundam uxorem, alia vivente, sibi copulandi , ♦ el plerosque allexit tractatu de fisco communi anno 1523 edito, quo Ecclesiastica bona in publicos usus convertenda proposuit. Ipse ingenue fassus est sectam suam brevi interituram, si principum favor decssel : « Erunt reges nutritii ejus. Deus pnim Ecclesiam etiam corporaliter conservat, idque necessario ; si enim debemus prædicare cl confiteri Christum , indiget hoc corpus sustentatione, opus est pace, victu, el aliis necessariis. Si igitur nullus usquam princeps esset, qui Evangelium amplecteretur, nullus locus, nulla pax, non victus , non amicius , Ecclesia brevi interiret, n · Calvinus arguitur a Wilsone, præconc licet seelæ , quod ad optimatum conciliandam graiiam, laicos seniores regiminis fecerit participes , contra lotius antiquitatis Christian® sensum cl morem!®

296. Sacerdotes monachosque ad suas traxit partes, vota nihil valere docens, eosque ad conjugii delicias præceptis et exemplo invitans : quapropter lepide animadvertit Erasmus, comœdiæ instar, nuptiis claudi novorum doctorum in Ecclesia reformanda studia.

297. Ad fructus novi Evangelii quod perlinet, ex Luthcri, aliorumque confessione , constat vilia grassata latius inter ejus sectatores: « Videmus quod hoc tempore homines sint multo pejores, truculentiores, tenaciores, libidinosiores , quam antea unquam in Papalu fuerunt. » 7 Symboli explicationem seelæ suæ conditioni accommodavit : « Debet igitur Ecclesia intelligi et credi sancta, non debet videri sancta : quia articulus fidei dicit : Credo sanctam , non video sanctam. Quod si secundum visum judicare voles, videbis eam peccatricem esse, videbis multa cl infinita scandala. » - * Dico autem hæc ideo copiosius ad consolationem , contra quosdam, qui cum

(I) Vide graphicam ct verissimam I.ulhcri el sociorum descriptionem in opere Moore : « Tra ▮ scis of an Irish Gentleman > ch. xlvi.

(») Joan. Haren, apud Pelr. Culseniium , in Dictionnaire Hist, par l'Abbe1 de Feller,art. *Calvin.* ·

(5) Vide History of England by I.ingard. Vol. rii. cli. 4, Elisabeth , p. sit.

(4) Vide documenta authentica apud Cossuelum hist. Var. I. vi. ad calcem.

(3) Enar. in Ps ilv. fol. 194 ex altera parte

(0) w The Primitive Government of Christian churches, · by James P. Wilson, O. D. laie Pas tor of the first Presbyterian church, Philad. anno 1833. (7) Lulherus in Postilla O mutica Dum. I. Advent.

vident in noslro corpore exiguam quamdam scabiem , cam mire exaggerant : Ecce hi sunt Evangelii fructus, • * ‘ Scilicet, veram sanctitatem Ecclesia' tuis impuris oculis cerneres ?— Quia sunt veri fructus, ct signa certa Ecclesiæ ab oculis luis abscondita, qui tamen levicula vitia judicare norunt, magna autem illa miracula quæ Ecclesia facit, non vident. An non enim magnum miraculum est, posse me docere Verbum , alium autem audire, idque invito ct repugnante satana ? ›› 1

298. Notum est in Germania, clGalliis, novi Evangelii sectatores ad arma confugisse , et omnia cladibus implevisse. Quam longe distant hæc a Christianæ Religionis initiis!

299. Nullis miraculis commendatos fuisse sectarum auctores notissimum est : attamen si divinitus fuissent suscitati ad Evangelicam doctrinam reducendam , miraculis opus erat, quibus constaret Deum ministerium ordinarium abjecisse, hosque sibi extra ordinem delegisse ministros, ct ad homines legatos.

Objectiones.

300. *Obj.* 1. Lulherus Dei zelo flagrabat, quapropter plurima quæ vehemenliori suo stylo conscripsit, benignam excipiunt interpretationem ; quæ autem gessit a maledicis maligne et falso sunt relata : nam quod duxerit uxorem crimini non est habendum. Cælerum patientem, fortem , invictum in Dei causa se exhibuit.

301. *Resp.* Ex ore ipsius eum judicamus , benignissime etiam quæ protulit interpretantes. Cælerum quis feret hominem Dei nomine loqucnlem qui de Mose parum reverenter dicat, Christum laudans e contrario : « non est asper, severus, mordax, ul Moses : *der silici wic der Teufel, und redfl* das *eim das Ilerlz dafiir verschwinden mocht :* habet enim labia diffusa folle et ira. » s Quis Dei Spiritu agi credet hominem , dominationem spernentem, majestatem blasphemantem, divinitus constituis in Ecclesia potestati resistentem, imo maledicentem? Edicto ab Episcopo Warmiensi lato contra novitios errores , suam Bullam Lutherus edidit, in qua « divina indignatione Episcopum ■ cum appellavit, el Papatum se damnare his verbis professus est : « damnamus, mordemus, arguimus , et exeeramur , sicut meruit, quemadmodum ct Christus fleum illam maledixit. » * * * « Spes est certa quod succumbat in finem , ct destruatur homo peccati, ct filius perditionis, frustra defendentibus, furentibus, renitentibus universis regibus, principibus ct omnibus larvalis episcopis. >·"Non ita Apostoli dc Ethnicis ipsis principibus locuti sunt : non ca fuit illis indoles, vel scribendi ratio. Asinos, porcos, bestias adversantes sibi passim designare consuevit novi Evangelii praeco. Taceo de spurcissimis jocis, de diaboli nomine quod semper in ore habuit, de Bulla convocationis Concilii, quam Spiritus sancti nomine, Gabriele Archangclo notario designato, anno 1S34 edidit, manifesta certe impietate. ‘ Viri imaginem ex suis scriptis quis facile depingeret, etsi dc rebus ejus gestis aliunde nihil didicisset : eumque divinitus suscitatum ad virtutis vel pietatis profectum , nemo a studiis partium liber unquam suspicatus fuisset. Violata vola excuset qui velit, Scriptura testante quæ Deo sancte sumus polliciti fideliter esse persolvenda: ductam uxorem laudet postquam ex consuetudine familiari mala fama utri-

(I) Enarrat, in Pe. ik.
“) In P». il». f- 40eed. Jene 1537.
Bulla Lulheri an. 1B44. Alias dicit :
V,a» iste umb cin Sack vol lorniger lurslen Konig, Tiirkisch keiser, ja umb cin Sack rol Teufel? Enarratio in Ps. xiv. fol. 481 ex alter* parte.
(4) Fol. 40C, tom. iii. Operum.

usque increbuerat : potationes frequentes ct lauta convivia habeat viro Dei, Ecclesia; reformatore haud indigna, et concertationem de Sacramento inter pocula et maledicta cum Carlostadio initum miretur : 1 sed turgidum scriptorem, se regulam veritatis statuentem , fidei aliorum dominantem, et sanctissima mysteria el fidei doctrinas scurra! more tractantem, desinant homines tamquam a Deo suscitatum ostentare. '

302. *Obj. 2*. Causa Protcstanlica ex hominum meritis non pendet, sed ex Evangclio , nec enim fides hominibus, sed Deo loquente nititur. Quidquid igitur de Luthero existimare quis velit, divinum opus agnoscendum est, tot gentes a Papae tyrannide ad Evangelicam veritatem brevi traductas fuisse.

303. *Resp.* In Protestantismi examine auclorum mores necessario debent perpendi : nec enim statuta a Christo tribunalia,el fides el auctoritas vetustate firmata facile relinquenda sunt, ut Luthero se divinitus suscitatum ad reformandam Ecclesiam prædicanli, obaudiatur. Fides quidem Dei revelatione, non hominum meritis nititur, ideoque dum agitur de munere divinitus instituto, superflua est ministrorum meritorum investigatio : sed non ila quando extra statutum ordinem quis sibi auctoritatem vindicat; tunc enim ut persuasum habcamusDeum per eum loqui, el doctrinam quam tradit veram esse Evangelii interpretationem, ipse nobis commendari debet eximia vilæ sanctitate, imo miraculis muniri : quod ab Anabaptistis suæ missionis argumentum exigendum esse voluit Lulherus.3 Nihil autem divinum in eo videre est quod principes quidam Germanici , foedere inito, Cæsari sese opposucrint, populi libertatis dulcedine capti armis pro novo Evangclio pugnaverint, ct ila gentes aliquæ ab Ecclesiæ communione divulsæ sint, plerisque ab initio nil praeter abusuum sublationem cogitantibus.

CAPUT XI.

DE ECCLESIÆ CATHOLICITATE.

304. Unam sanclamque esse Ecclesiam ex Scripturis el veterum testimoniis demonstravimus, quam Catholicam esse pari consensu docent. Constitit Judaicus cultus fere intra limites unius gentis, quamvis proselyti quidam ex gentibus exciperentur, sed Christi religio omnibus patet. Inde factum est ul brevi homines ex omni fere gente suo sinu complecteretur, et diceretur *Catholica,* seu ubique per totum orbem diffusa. Huic proprietati magnam vim tribuerunt scriplores vetustissimi post hærescs exortas; hæ enim uno vel altero loco pullulantes non facile Christianos, veslustam fidem ubique proli lentes, poterant a fide semel sanctis tradita abducere : ideoque cuilibet novitati Ecclesiæ per orbem traditio et auctoritas, velut scutum veritatis, objiciebatur. Quinto sæculo explicata est et prxclare vindicata ab Augustino , qui Donalislas, schisma a priori sæculo coeptum, occasione Cœciliani ad sedem Carlhaginenseni assumpti, propugnantes , alienos esse a Christo ostendit, ex eo quod eorum secla intra Africæ pariem consisteret, quum vera Ecclesia necessario per orbem diffunderetur.

305. Nostris autem temporibus Catholica dicitur Ecclesia ab ipsis Sectariis, qui plerique Symbolum relinent Apostolicum , sed molesto sane et sibi

(I) Luther, L i. Jen. 4*7. Caliil. Judic. n. 4». llossuet. Var. I. II. § 10. (») Vide que ad rem dicit Hullamus, *Uitlorj oj.LtUerature.*
(S) Slcidan. I. v. edit. iStf».

non congruo vocabulo se torqueri salis ostendunt. MethOdistæ qui in baptismo ministrando interrogant de singulis Symboli articulis, adnolalioneni adjiciunt, Ecclesiam Dei *in genere* Catholic® nomine designari. 1 Episcopales interrogationes singulas omittunt,gcncralim tantum quærentcs utrum credat baptizandus omnibus articulis Christian® fidei, prout in Symbolo Apostolico habentur. *Pcarsonus* manifesto laborat in ea explicanda Ecclesiæ proprietate . el dum fere accedit ad veram vocis significationem, aliqua immiscet quæ latiori acceptationi faveant, nempe quod Ecclesia omnes *necessarias* el salutares veritates tradat; vanam scilicet de fundamentalibus distinctionem insinuans. * *Seckerus* dicit Ecclesiam Catholicam esse per orbem diffusam, quæ in fide universali convenit, quam Apostoli scripto consignatam reliquerunt : ideoque complecti Ecclesias non tantum usibus, sed et sententiis, admodum diversas.3 *King* eo usque progreditur ut vocem « Catholicam n consulto additam censeat ad latiorem praecedentium verborum significationem, ut sancta Ecclesia continere inciligerelur Ecclesias in rebus minoris momenti discrepantes. 4 *JThite* eam explicat de coetu Christifidelium per orbem, quæ ab initio et ubique fide tenebantur profitentium : et in articulorum ad salutem essentialium offendiculum incurrit.B Illa distinctio, primis sæculis ignota, et unitati fidei omnino repugnans, ubique recurrit apud sectas novilias, pallio universalis Ecclesiæ suos errores obtegere frustra conanles : quapropter debacchantur pro more contra Ecclesiam illam, quæ vere Catholica est, una scilicet fide ubique terrarum, praeside Episcopo Romano : sed contumeliæ non sunl argumentis acccnscndæ. Veram et genuinam notionem illius proprietatis ex Scripturis el venerandorum Scriptorum, qui optime de re Christiana sunl meriti, libris desumptam exhibemus.

Propositio 1.

Ea pr.nscrlim ratione vera Christi Ecclesia Catholica est, quod in fidei dogmatibus omnibus concors per orbem diffundatur.

306. *Probatur ex Scripturis* Christi regnum, quod est Ecclesia, a Psalle describitur tamquam totum orbem complectens, quod nullatenus dici posset,nisi longe latcquc per univorsas fere mundi plagas foret diffusa : « Postula a me, » Paler ælernus inducitur Filium alloquens, « el dabo tibi gentes hærcdilatem luam, cl possessionem tuam terminos terræ. »° El alias vates de Christo prædiciL :« Dominabitur a mari usque ad mare, cl a flumine usque ad terminos terræ. » 7 Hæc sane verba amplissimam designant ditionem. Ecclesiam alloquens ait : « Pro patribus luis nati sunt libi filii : constitues cos principes super omnem terram : » 8 ex quo liquet Apostolos, Præsulcsquc qui eorum oblinent locum, s.upcr omnem terram principatum spiritualem, ministerii scilicet Aposlolici munera, exercere. « Memores erunt nominis lui in omni generatione et generatione. » Seivalur igitur perpetuo Christi Ecclesiæ sponsi memoria, scilicet mirabilium quæ fecit, veritatum quas tradidit, ærumnaruro quas passus est, cl subsidiorum salutis quæ reliquit. Hanc servat Ecclesia, grato animo recolens beneficia : hanc servant principes, filii ejus, per orbem terrarum, et per sæculorum seriem.

(i; ▮ By holy Catholic Church is meant the church of God in general. »

(Î) o To he disseminated through all nations • » ' containing all necessary and saving truths. « Pearson, Art. ix.

(3) Seeker, lecture xiv. on the Catechism.

(i) History of the Ap. Creed.

(5) Lecture ii. on the Apostles Creed.

(G) Ps. ii. 8. (7) l*s. Ixxi.

18) Ps. xliv.

« Proplerea populi confitebuntur libi inælernum, cl in sæculum sæculi. n Laudes, gratiarum actiones Chrislifidclium per orbem, a Præsulibus Ecclesiæ edoctorum, per omnia sæcula peragentur. Ergo effleax est Apostolicum ministerium, et per omnem terram prædicat, adeoque visibiliter populos habebit audientes, usque ad mundi consummationem Ergo visibilis semper Ecclesia, ab Apostolis et eorum successoribus gubernata, ad omnem terram se extendens, populos in sinu suo congregans, Christi doctrinæ semper fidelis manebit « in sæculum saeculi. »

307. Daniele etiam interprete Christi regnum, quod lapidis figura Nabuchodonosori in somnio est exhibitum, quatuor magna imperia secuturum, universam terram impleturum erat : « lapis autem qui percusserat statuam, factus est mons magnus, el implevit universam terram » 1 Illud adeo latum imperium semper duraturum praedixit : « In diebus autem regnorum illorum suscitabit Deus cceli regnum quod in æternum non dissipabitur. » s Eadem Ecclesiæ notio ex Isaia derivatur : * Erit in novissimis diebus præparalus mons domus Domini in vertice montium, et elevabitur super colles, et fluent ad eum omnes gentes. » 3 Ita etiam Malachias : « Ab ortu solis usque ad occasum magnum est nomen meum in gentibus : et in omni loco sacrificatur, et offertur nomini meo oblatio munda. » 4 Quidquid de sacrificandi vel thus adolcndi voce disceptetur, " constat vatem cultum gentium in Christi Ecclesia praestitum Judaeorum cultui anteferre, iliumque ab ortu solis usque ad occasum, ubique terrarum, simul dari docere. Quod autem fidei unitas in ipsa Ecclesiæ ubique diffusae notione contineatur, liquet ex regni similitudine, quod unum est. Christus igitur omni dominatur intellectui, qui idcirco captivus in ejus obsequium a sancto Paulo dicitur. Cum summo ejus in mentes hominum imperio nequaquam stare posset sententiarum de dogmatibus revelatis discordia.

308. Consonant Evangelia, aliaqne Novi Testamenti scripta : Christus enim de suæ doctrinæ per orbem diffusione passim locutus est; doctrina autem ejus semper sibi constet necesse esi; « Prædicabilur hoc Evangelium regni in universo orbe, in testimonium omnibus gentibus, » · ▮ Euntes ergo. docete omnes gentes. » 1 Mandatum hoc impletum jam suo tempo,e memoral Paulus, cœlesli doctrina longe lateque per orbem, voce praeconum diffusa, adducto scilicet Psallis vaticinio : « in omnem terram exivit sonus eorum, el in fines orbis terræ verba eorum ; .‹ 8 illud jam Apostolica praedicatione impletum significat. Romanis etiam Chrislifidciibus gratulatur ob fidem eximiam ubique terrarum laudibus celebratam : « fides vestra annuntiatur in universo mundo. » 9 Ad Colossenses dicit pervenisse Evangelium : « sicut el in universo mundo esi, et fructificat, et crescit, sicut in vobis. »10

309. Hanc universalis Ecclesiæ notionem habuerunt quotquot ab initio rei Christianae fiorueruni, doctrina et sanctitate insignes. Apud Ignatium mentio fit Ecclesiæ Catholicæ : « ubi fuerit Christus Jesus, ibi Catholica est Ecclesia. » " Justinus Martyr magnam

(I) Tlan. ii. 55. (Î) Ibid. U.
(3) Isaiæ ii. î. (I) Mal. i. II.
(S) Vox Hebraica thus adolere significat, sed sumitur pro sacrificio. Osce ii. 13.
,0) Mail. xxiv. 11.
(7) Malt, xxviii. 19.
(8) Kom. x. 18. (u) Ibid. i. 8.
(10) Culoss. i. 9.
(11) Ad Smyrnenses, $. 8.

Ecclesiæ diffusionem etiam apud gentes barbaras testatur. * Irenæus Ecclesiam per orbem disseminatam usque ad fines terræ, unam fidem et traditionem , uno ore loquenlem exhibet : 1 Clemens Alexandrinus antiquam et Catholicam Ecclesiam prædical, quam hæreses frustra in partes discindere conantur. ' Eusebius, secias varias primis sæculis exorlas brevi evanuisse dicit : « Catholica autem Ecclesia, quæ sola vera est, semperque sui similis et constans, novis quotidie incrementis augebatur. » 'S. Cyrillus Hierosolymitanus animadvertit : « Catholica autem dicitur, quia per totum orbem a finibus usque ad fines terræ est ; » 5 monctque iter agentem : « Neque id tantum quæras simpliciter, ubi sil Ecclesia, sed ubi Catholica Ecclesia. Hoc enim proprium nomen est sanclæ hujus, et matris omnium nostrum, quæ est Sponsa Homini nostri Jesu Christi, unigeniti Filii Dei. » ° Ita se Ecclesiam dignoscere tradit Pacianus : « Ego forte ingressus populosam urbem hodie cum Marcionitas, cum Apollinariacos, Cataphrygas, Novalianos, et cæleros ejusmodi comperisscm, qui se Christianos vocarent ; quo cognomine congregationem meæ plebis agnoscerem , nisi Catholica diceretur? » « Christianus mihi nomen est, Catholicus vero cognomen : illud me nuncupat, istud ostendit : hoc probor, inde significor. » 7 Optatus Milevitanus Donalistas suggillal : « Ubi ergo proprietas Catholici nominis, cum indo dicta sil Catholica , quod sil rationabilis et ubique diffusa? » 8 Pre omnibus Augustinus : « Ecclesia illa est quam modo dixit unicam suam ; hæc est unica Catholi-en , quæ loto orbe copiose diffunditur, quæ usque ad ultimas gentes crescendo porrigitur. » 0 Haud absque Dei singulari providentia contigisse dicit, ut nomen illud hæretici frustra sibi usurpare concntur, seque ipso nomine in Ecclesiæ gremio retineri.10 Quum in operibus contra Donalistas totus sit in hoc argumento, superfluum est plura adducere ejus hac in re testimonia.

Objectiones.

310. *Obj.* 1. Ideo Ecclesia Christi dicta est catholica quod omnibus gentibus pateat, quum Judaismus unius fuerit gentis.

511. *Resp.* Eo quidem sensu Ecclesia merito dicitur Catholica, sed per orbem diffusionem appellatio illa, ex ipsius vi, ct usu Ecclesiasticorum scriptorum, designat; quod consonum est vaticiniis de latissimo Christi imperio . « ipsa est enim Ecclesia Catholica; unde χα^ιλῖϊι Græcc appellatur, quod per totum orbem terrarum diffunditur. Hanc ignorare nulli licet ;. ideo secundum verbum Domini nostri Jesu Christi abscondi non potest » " Profecto quamvis lex Israelites tantum data sil, Josephus ostendit aliis licuisse eam amplecti, ct aliquos revera fœderis illius participes esse factos. Christi autem Ecclesia non tantum sua præstat beneficia iis qui voluerint eam ingredi, sed in gentium omnium utilitatem et salutem est instituta , quarum proinde magnam multitudinem semper debet suo sinu complecti.

512. *Obj.* 2. Ex testimoniis Scriptur® liquet Ecclesiam Christi per saeculorum seriem diffundendam per omnes gentes , salute , scilicet, in nomine Christi enuntiata : non tamen simul ubique

(1) Vide supra p. 89.
(·) !.. i. adv. bær. c. 3. cit. supra.
(3; Strom. I.vii. cit. supra.
(i) L. iv. hist. Eccl. c. 7. (S) Catech. 18.
i,G) xiswrif » xxAUixà iχχ>.>7Ϊα.
17) F.p. I. ad Sympronianum.
(8) Dc schism. Donat. I. ii.
(») Ep. 140.
(10) Contra ep. fund. c. 4. supra cit.
(11) S. Aug. cp. 170. nunc 02. in edil.Vcnti. coi. IU», t. S.
,12) Contra Apion. 1. i.

fuluram societatem unicam Christianam. Constat porro ah initio Ecclesiam non fuisse universalem , nec umqiiam hactenus omnes obtinuisse terras.

313. *Resp.* Vaticinia exhibent Christi Ecclesiam tamquam regnum totius orbis, sua amplitudine cætera imperia longe excedens, quod et regiminis unitatem, et ditionem latissimam designat. Vaga illa salutis per Christum prædicalio, per sæculorum seriem, seclis inter se discordibus, non potest amplissimis illis dictis respondere. Ab initio autem impleri coeperunt, jamque Apostolis ipsis adhuc viventibus, ubique per orbem diffusa est fides, adeo ul *Catholica* Ecclesia vere dici potuerit, plurimis ex plerisque gentibus conversis, et fide apud easdem gentes excepta. Fatemur gentes plurimas adhuc Evangelica praedicatione illustratas non fuisse , quarum nonnullae antiquis temporibus ne quidem cognitae sunt : prophetarum tamen dicta plane impleta dicenda sunt, quum Ecclesia salis diffusa sit, ut formam amplissimi imperii per orbem exhibeat

314. *Ooj.* 3. Paganismus, el Mahumelismus longe majorem sectatorum habent numerum quam Christiana Ecclesia, et latius diffunduntur : hæc enim fere lota intra Europe plagas meridionales consistit.

315. *Resp.* Non ex numero fidem profitendum, sed ex diffusione Ecclesiæ per orbem, a Vatibus sacris, et ipso Christo Domino prædicta, argumentum derivatur , quatenus scilicet secta nulla privilegia veræ Christi sponsæ potest sibi vindicare , quæ ea caret diffusione quam huic scripluræ proprietatem adsignant : « Totum possidet, » inquit S. Augustinus, « quod a viro suo accepit in dotem. Lego tabulas matrimoniales ejus , recitabo. Audite, hæretici, quid scriptum sit :« Oportebat « Christum pati ct resurgere a mortuis, " et prædicari in nomine ojiis pfpnin tentiam ct remissionem peccatorum » per omnes gentes, n Omnes gente·* lotus mundus est. Ecclesia totum possidet quod a viro suo accepit in dolem Quæcumque congregatio cujuslibcl hæresis in angulis sedet, concubina est, non matrona. * * * Cognoscatur una Sancta, ct vera regina Catholica, cui regnum Christus tale dedit, quod eam per lotum orbem diffundens, ab omni macula ct ruga mundans , totam pulchram suo adventu præparavit. (1) ' Nil igitur interest utrum Pagani vel Mahumetani Christicolas numero excedant, nam de Christi Ecclesia dignoscenda agitur, quam præ sectis diflusam esse liquido constat. Cæterum non intra Europam Ecclesia continetur, sed American] una cum magna Asiæ parte, et nonnullis Africæ regionibus occupat : falluntur autem qui Mahumelis sectam ubique fingunt esse diffusam, vel Paganorum numerum fere infinitum predicant , qui prælerea adeo inier se discrepant, ut nullatenus in unum corpus coalescant.

316. *Obj.* 4. Ariani ubique diffusi sunt sæculis quarto et quinio ; eos tamen veram constituisse Dei Ecclesiam non exislimanl hodierni Catholici

317. *Resp.* Ariani licet aliquando ubique grassari viderentur, Imperatoribus hommes subleslæ fidei in Cathedras inducentibus, non tamen orbem obtinuisse dicendi sunt, nam per Occidentem plerumque fides sarta tecta servabatur, el plurimi per Orientis provincias animo et voce ci adhærebani. Scripsit profecto S. Athanasius ad Jovianum Imperatorem , « Scito , religiosissime Auguste, hanc esse fidem *qua*-a saeculo predicate est, el quam confessi sunt Patres Nicææ congregati : in quam denique consentiunt omne* ubique terrarum Ecclesiæ, qua* sunt in Hispania , et in Britannia , el Galli» ;

(1) Serai. iv. de Symbolo jd Cjtcchumcnos.

quæ sunt per univorsam Italiam, ct Campaniam ; quæ sunt in Dalmatia, Dacia, Mœsia, Macedonia, ct univorsa Achaia; item quæsunt per universam Ægyptum cl Lybiatn ; quæ sunt in Ponto, ct Cappadocia, cl vicinis regionibus ; omnes denique per Orientem Ecclesiæ, paucis exceptis, quæ Arii opinionem sectantur. » Præterca Ariani ipsi in plurimas subdividebantur sectas, ncc sibi unquam constabant, et proinde nulla ratione Catholici dici potuerunt, quum vox *ubique idem,* imo, juxta scriptorum Ecclesiasticorum usum, concordiam fidelium per sæcula omnia significat : « Quod ubique, quod semper, quod ab omnibus creditum est : hoc est etenim vere proprieque Catholicum : quod ipsa vis nominis ralioquc declarat, quæ omnia fere universaliter comprehendit. » Ita Vincentius Lirincnsis. *

518. *Obj.* 5. Diffusio per orbem nullum præbcl divinæ Religionis indicium, nam ct idolorum cultus ubique olim obtinuit.

519. *Resp.* Quando agitur de Chrisli Ecclesia, quam Vates dixerunt totius orbis regnum futuram, magnum veritatis et divinæ originis argumentum cx ejus diffusione per orbem derivatur, quatenus scilicet eventus vaticinio respondet Idolorum cultus olim per orbem late viguit, hominibus plerisque Numen in rebus creatis quærenlibus ; sed non fuit consensus dc idolis, ncc cultus ipse aliquam divinæ originis nolam præseferebal.

Propositio **2.**

Ecclesia Romana, scilicet Episcopo Romano communione conjuncta, est Catholica.

520. *Probatur.* 1. De ea dixit Ircnæus: « In qua semper ab his qui sunt undique, conservata est ea quæ est ab Apostolis iradilio. » * S. Cyprianus semper eam quæ cum Romano Episcopo communicavit Catholicam intellexit. Retulimus jam ejus verba quibus communio cum Cornelio legitimo Romæ Episcopo cum Catholica Ecclesia haberi dicitur: π sciret te sccum, hoc est, cum Catholica Ecclesia, communicare. »3 S. Augustinus :« In Catholica enim Ecclesia — tenet ab ipsa sede Petri Apostoli, cui pascendas oves suas post resurrectionem Dominus commendavit, usque ad praesentem episcopatum successio sacerdotum : tenet postremo ipsum Calholicæ nomen. » *

321. *Probatur* 2. cx re ipsa. Ecclesia Romano Pontifici subjecta Italiam, Hispaniam, Galliam, Belgas, Poloniam, magnam Germaniae pariem, Helvetiorum etiam, ct plerarumquc cæterarum Europæ provinciarum occupat: in Asia minori, Indis Orientalibus, insulisque Occani Indici reperitur ; in Ægyplo, et pluribus Africani litloris regionibus discipulos haud paucos recenset, el lotam American) meridionalem cum magna septentrionalis Amcricæ parte oblinet, insulis etiam plurimis adjectis. Longe lalequc igitur per orbem diffunditur, eique Calholicæ nomen congruit, quum c contra scctæ pleraque quarumdam regionum limitibus contineantur, extra easdem vix innotescentes.

322. Graci Schismatici Constantinopolitano in imperio, et in Russorum ditione, sicut clin Ægyplo reponuntur, in picrisque Europæ regnis prorsus desiderati, sicut el in tota America, el longe maxima Asiæ et Africæ parle. Seclæ cælcræ Orientales, arctioribus limitibus inclusæ, alibi ignoranlur. Protestantes adeo inler se collidunt, dogmata pro arbitrio excudentes, ut vix in unica provincia vigere dici possini : nam apud Germanos Rationslismus, Christiano pallio obtectus, Deismum ubique fere invexit : apud

'tj Common, c. iii.
It) L.iii. »J·· 1<®Γ· c- iii·

(J) Ep. Si.
(4) Contra ep. Man. fundam, c. 4.

Anglicanos avilæ (Idei quædam vestigia inter monstra horrenda opinionum novarum occurrunt ; in America Frrdc-rata infinita habetur sententiarum va-rietas : cætcris plerisque orbis regio-nibus Protestantes tamquam viatores, mercatores, aut officiales tantum in-notescunt : ncc numero, nec templo-rum frequentia dici possunt moralitcr diffusi per mundum.

Objectiones

SOi.Obj. 1 Repugnat uteadem Eccle-sia Romana sit et Catholica , seu, uti vulgo audit, Romano-Catholica. Catho-lica igitur Ecclesia sectas omnes Chri-stianas quæ dogmata fundamentalia agnoscunt, complectatur neccsse est.

321. *Resp.* Romana dicitur Ecclesia propter communionem cum Romauæ urbis Episcopo, qui vicaria a Christo potestate, sedem urbis Romæ occu-pans , universalem regit Ecclesiam ; quapropter Episcopus Ecclesiæ Calho-licæ, jam tertio sæculo medio, desi-gnatus est. Redeuntes quippe ad uni-tatem cx schismate Novatiano his ver-bis Cornelii auctoritatem agnoverunt : «Nos, inquiunt, Cornelium Episcopum sanctissima: Calholicæ Ecclesiæ, ele-ctum a Deo omnipotente, et Christo Domino nostro scimus. » * Nulla igitur est pugna inter Romanam el Catholi-cam Ecclesiam , quum Romana Sedes sil Ecclesiæ universalis centrum quod-dam , radios suos ubique diffundens. Sed pugna foret maxima Catholicam praedicare Ecclesiam , omnium secta-rum colluviem, dogmata quædicuntur fundamentalia prolilontium; lauta enim sententiarum de veritatibus maximi momenti discrepantia inter se colli-dunt, ul unam Ecclesiam nullatenus exhibeant. « Quæ cum ita sint,» in-quit Augustinus, « neque in confusione paganorum, neque in purgamenti* hae-reticorum , neque in languore schisma-ticorum, neque in cæcitate Judæorum quaerenda est religio, sed apud eos solos, qui Christiani catholici, vel orthodoxi nominantur, id est, integri-tatis custodes, el recta sectantes. [redacted]1

525. *Obj.* 2. Ecclesia Graeca Catho-lica audit, sicut et Anglicana, quæ adeo late patet, ut pars quædam magna Ecclesiæ Calhblicæ saltem habenda sil. Pontificii igitur salis habere debent, si ct ipsi partem Ecclesiæ Calholicæ constituant.

326. *Resp.* Frustra Calholicæ nomen usurpat Graecorum Schismaticorum , vel Episcopalium cœtus : nam utrique in plerisque orbis regionibus plane desiderantur ; nec ullam inter se ha-bent communionem Frustra Episco-pales se partem Ecclesiæ Calholicæ jactant : quæ enim pars esse potest, cui nullus sil cum cæteris nexus ? ' Profecto nec Græci, nec Catholici, Epi-scopales tamquam fratres excipiunt, sed eos omnino habent alienos. Quod autem Pontificios, vel alio quovis no-mine nos designent, nil interest, nam nec nomen , nec hæredilatem possunt auferre: « Una est Catholica, » inquit Augustinus , « cui hæreses aliæ diversa nomina imponunt, cum ipsæ singu-lal propriis nominibus, quæ negare non audeant, appellentur. Ex quo in-telligi datur, judicantibus arbitris quos nulla impedit gratia, cui sit Catholi-cum nomen, ad quod omnes ambiunt, tribuendum. »(i)« Tenenda est nobis Christiana religio, et ejus Ecclesiæ communicatio quæ Catholica est, el Catholica nominatur, non solum a suis, verum etiam ab omnibus inimi-cis. Velint nolint enim, ipsi quoque hærclici , el schismatum alumni ,

(i) Ep. ilvi. inter Cyprian. Cornelii ad Cypr.

(S) !.. de vera Rei. c. v.

(5) Forlonio Donatislæ euam sectam ubique terrarum reperiri asserenti, litteras commumca-loriaa petiit olim Augustinua, affirmant* hoc modo facillime illam lerrainari posae qiwaUo-ncm. » Ep. as ad Elcuaium, I. i. coi. lO!.

(i) L. dc ulil. cred. c. vii.

quando non cum suis, sed cum extraneis loquuntur, Catholicam nihil aliud quam Catholicam vocant; non enim possunt inlelligi, nisi hoc eam nomine discernant, quo ab universo orbe nuncupatur. «1

52'l. *Obj.* 5. Ecclesia Romana Catholica non est : nam in tola fere Asia el Africa, magnaque Americæ el Europae pario desideratur, el vix agnoscitur in ipsis regionibus quæ Calholicæ dicuntur , obformæ cultus, potius quam fidei, cum Sede Romana concordiam.

528. *Resp.* Qua late patet Christian» revelationis notitia, Ecclesia Romanam agnoscens sedem habetur : in ipsis quippe regionibus in quibus grassantur hæreses, magnus plerumque habetur numerus fidelium Summo Pontifici, tamquam Christi Vicario, subjectorum : el in plurimis locis sola viget fides Catholica. Praeclare Augustinus, quæ temporibus hodiernis accommodari possunt : « Non omnes hærclici per lotam faciem terræ : sed tamen hærclici per tolam faciem terræ. Alii hic ; alii ibi; nusquam tamen desunt : ipsi se uon norunt. Alia secta in Africa,alia hæresis in Oriente, alia in Ægyplo, alia in Mesopotamia, verbi gratia. Diversis locis sunt diversae : sed una mater superbia omnes genuit ; sicut una maier nostra Catholica omnes chrisiianos fideles loto orbe diffusos. Non ergo mirum si superbia paril dissensionem , caritas unitatem. Tamen ipsa Catholica mater, ipse pastor in ea ubique quæril errantes, confortat infirmos, curai languidos, alligat confractos, alios ab istis, alios ab illis non se invicem scientibus. Sed tamen illa omnes novit, quia cum omnibus fusa esi. Verbi gratia, esi in Africa pars Donati; Eunomiani non sunt in Africa; sed cum parle Donati est hic Catholica. Sunt in Oriente Eunomiani, ibi autem non est pars Donati; sed cum Eunomianis ibi est Catholica. Illa sic est tamquam vilis, crescendo ubique diffusa: illi sic sunt tamquam sarmenta inutilia , agricolæ falce præcisà merito sterilitatis suæ; ul vitis putaretur, non ul amputaretur. »'

329. Quod de cullus potius quam doctrinae concordia asseritur, temere dicitur, quum illæ omnes nationes fidei avitæ tenaciter noscantur adhærcrc, etiamsi temporum injuria, el ex occasione motuum civilium , jura Ecclesiæ nonnihil sint imminuta. Liquet igilur Ecclesiam Romanam latius seclis omnibus diffusam esse , el numero prostare : » Eorumdem autem Christianorum, cum sini hæreses plores atque omnes se Catholicos velint videri, aliosque prætcr se hærclicos nominent, una cslEcclesia, ul omnes concedunt, si lotum orbem consideres, refertior multitudine ; ut autem qui noverunt affirmant, etiam veritate sincerior deteris omnibus. » 3

330. *Obj.* I. Prolestantes ubique fere reperiunlur, missionariis in longinquas regiones cliam missis, ad Evangelium prædicandum.

331. *Resp.* Protestantes quibusdam Europæ regnis, et Fœderala America continentur, vixque alibi noscuntur: porro in secias innumeras scissi Ecclesiam unam non constituunt. Quod ad missionaries perlinet, auctoritate ct felici successu carent, et viatorum potius quam Evangelicorum præconum speciem exhibent. Eorum opera nulla gens hactenus ad fidem est adducta.1

332. Disputationem hanc verbis Hieronymi claudemus , qui Romanam et Catholicam fidem camdem esse passim significat. Sic urget Rufflnum : « Fidem suam quam vocat ? Eamne qua Ro-

(I) L. de vere Ilei. c. vii.
'i Serai, de Verbis Homini xlvi. de pastoribus jn Czech, iniv. n. 18.

ts) L. de util. cred. c. vii.
'II Vide Wiseman's lectures on Calhohc doctrine, lect vi.

mana pollet Ecclesia ? an illam qua* in Origenis voluminibus continetur ? Si Romanam responderit, ergo Catholici sumus. »1

CAPUT XII.

DE APOSTOLICITATE ECCLESIÆ.

353. Apostolos primos fuisse Evangclii præcones liquet, ct Ecclesiam eorum opera fundatam. Eorum igilur doctrina et auctoritas præcipuc quaerenda est, dum de Christi religione agitur, nec enim vora Christi Ecclesia alterutra potest carere. Protestantes solent jactare se doctrinam Apostolrcam ex divinis libris derivatam propugnare , rejectis erroribus sequiori ævo inductis : ct auctoritatem sibi vindicant cx mandato prædicandi Evangelium Apostolis dato, vel etiam ex *ordinatione* quam Episcopales fontem auctoritatis agnoscunt. Catholici ct ordinis characterem , el jurisdictionis potestatem . et originem ab Apostolis, serie numquam interrupta, derivatam, requiri contendunt, ut Ecclesia habeatur Apostolica : doctrinam vero Apostolicam habendam censent, si post Apostolorum tempus non probetur inducta , sed semper tradita noscatur.

Propositio 1.

Vera Christi Ecclesia necessario debet suam originem ab Apostolis derivare, serie numquam interrupta pastorum, doctrinam suoium decessorum ab Apostolis manantem propugnantium.

334. *Probator* I. *ex Scripturis.* Christus Apostolis se semper adfulurum pollicitus est : « Euntes, ergo, docete omnes gentes, baptizantes eos * * * et ecce ego vobiscum sum omnibus diebus usque ad consummationem saeculi. 2 Igilur per sæcula omnia Apostolicum ministerium est mansurum. Christo docente el baptizante per Apostolos , eorumque successores : vera idcirco Christi Ecclesia ministerio illo semper gavisa est, semperque gaudebit , doctrinam ab Apostolis derivatam propugnante. Id liquet etiam ex Apostolo : " Ipse dedit quosdam quidem Apostolos , quosdam autem Prophetas , alios vero Evangelistas, alios autem pastores et doctorcs ; ad consummationem sanctorum in opus ministerii , in ædificalionem Corporis Christi : donec occurramus omnes m unitatem fidei. »» Pastores igilur , et doclores, qui Apostolorum el Evangelistarum vices obeunt, erunt, donec salutis humanæ opus fuerit perfectum; eaque tradent, quæ Apostoli cl Evangelist» voce et scriptis docuerunt.

335. *Probatur* 2. ex Patribus, qui hanc successionem semper necessariam agnoverunt. S. Irenæus : · Habemus annumerare eos qui ab Apostolis instituti sunt Episcopi in Ecclesiis, el successores eorum usque ad nos. » * El Romanæ Ecclesiæ Præsulum, a Petro usque ad sua tempora , seriem recensuit. « Eia qui in Ecclesia sunt presbyteris obaudire oportet, his qui successionem habent ab Apostolis,sicut ostendimus, qui cum Episcopatus successione charisma veritatis certum secundum placitum Patris acceperunt Reliquos vero qui obsistunt a principali successione, et quocumque loco colliguntur, suspectos habere,vel quasi hærclicos et malæ sententiæ, vel quasi scindentes, el elatos, et sibi placentes. » s Tertullianus Sectarios sic urget : «Edant origines Ecclesiarum suarum, evolvant ordinem Episcoporum suorum , ita per successiones ab initio decurrentem, ut primus ille Episcopus aliquem cx Apostolis, vel Apostolicis

(1) Apol. adv. Rufin, fui. 90. cd. Dasii. <810.
(2) Malt, xxvâii. (3) Eph. iv. II.
(4) L. iii. udv. hær. c. iii.
(5) L. iv. c. xliii. p. 381.

viris, qui tamen cum Apostolis perseveraverit, habuerit auctorem el antecessorem. Hoc enim modo Ecclesiæ Aposlolicæ census suos deferunt. Sicut Smyrnaeorum Ecclesia habens Polycarpum a Joanne conlocatum ; sicut Romanorum Clementem a Petro ordinatum edit : proinde utique et cæleræ exhibent, quos ab Apostolis in Episcopatum constitutos, Apostolici seminis traduces habeant. Confingant tale aliquid hærelici. »* S. OptatusMilevitanus Donatislas provocal : « Vestra cathedra originem reddite, qui vobis vultis Sanciam Ecclesiam vindicare. » 2 S. Augustinus inter ea quæ eum in Ecclesia retinent successionem a Petri Sede enumerat. s

336. Equidem Ecclesia Christi haberi nequit quæcum fundaloreni non habet; ipseauiem Apostolorum usus est opera in ea fundanda : quapropter ad cos pertingat origo necesse est. Quæcumque igitur societas pastorum ab Apostolis caret successione, non est Christi Ecclesia, sed humanus quidem coelus. Prætcrea societas a Christo instituta fuit, uti probavimus, semper fulura, nulla vi superanda, nullo temporis lapsu interitura : el in ea Apostolicum institutum est ministerium, solemn! pollicitatione a Christo adjecta, se ei ad consummationem mundi adfulurum. Vera Christi Ecclesia necessario idcirco illud habet ministerium, serie numquam interrupta : rupta enim serie promissio Christi falsa demonstratur : necessario etiam habet eamdem doctrinam omni tempore, nec enim illis simpliciter facta est promissio, sed prævio mandato docendi et baptizandi. Permanet ergo semper Apostolica doctrina in ministerio Aposlolico. Equidem societas quæ originem suam ad Apostolos referre nequii, non potest illa niti promissione, quum Apostolis, et ex verborum ipsorum tenore, eorum successoribus, omni tempore, ad finem usque mundi, sil facta, non aliis quibuscumque.

Objectiones.

337. *Obj.* i. Series illa pastorum ab Apostolis baud interrupta non est necessarium veritatis argumentum, sed sufficit ut verbum Dei integrum purumque prædicelur

538. *Resp.* Praedicatio nullam habet auctoritatem vel certitudinem nisi ex divino mandato : « quomodo autem prædicabunt nisi mittantur? » ;4* Illud Apostolis datum est : « Euntes in universum mundum, predicate Evangelium omni creaturae, » 8 ct nonnisi per cos aliis est communicatum. Quicumque igitur suam auctoritatem inde non derivat, non potest legatione pro Christo fungi, nec quisque tenetur ei obaudire Ex Christi promissione novimus cum adfuturum Apostolis usque ad consummationem sæculi ; qui quum brevi victuri essent, eorum successores ea voce comprehendi liquet, apud quos proinde verbum Dei integrum purumque invenitur.

339. *Obj.* 2. Apostolica doctrina ex scriptis Apostolicis ediscenda est, potius quam ex hodiernorum pastorum dictis : nec alibi certo disci potest post tantum intervallum temporis ab Apostolorum ætale. Ita Seckerus. °

340. *Resp.* Ex scriptis Apostolicis genuina Apostolorum doctrina haberi potest, præ oculis habilis eorum institutionibus Ecclesiæ usu celebratis: quum enim Christi promissio omnia complectatur sæcula, certissimum est eum per Apostolorum successores semper docturum gentes omnia quæcum-

(i) Lib. depræscr.
(i) L. ii. contra Parincn. ed. Coi. Agr. 1596.
(») L. iv. contra ep. fundam, c. i».
(4) Boni. i. u.
(3) Marc. ivi. 18.
(G) Lecture iir.

que olim mandavit, sicut ipsis docentibus ct scribentibus adfuit. In locis difficilibus, « quæ indocti cl inslabilcs depravant, » ' maxime attendenda est præscns Ecclesiæ doctrina, ne in eorum interpreta lione, vel ob rerum sublimitatem , vel ob adjunctorum ignorantiam , cum noslræ animæ detrimento, erremus. Summa quidem est concordia inter Apostolorum scripta, et præsentem doctrinam ; et loto cœlo ab Apostolorum mente aberrant, qui sensum ex proprio arbitrio confingentes , discrepantiam objiciunt. Qnodcumque temporis spatium labatur, promissis suis stat Servator, « Jésus Christus heri el hodie, ipse et in sæcula. » *

51t. *Obj.ô.* Ilo lierni pastores nonnisi Apostolicis scriptis, quæ aliis etiam patent, Apostolicam norunt doctrinam: nec enim se inspiratos exhibent.

342. *Resp.* Plurima praesto sunt subsidia ad Apostolicam doctrinam addiscendam : inter cætcra, quæ supersunt decessorum suorum prædicalionis testimonia, Ecclesiarum quibus præsunl fides, cultus ct usus doctrina innixi. Singulis dicta existimari possunt quæ Timotheo a Paulo : « 0 Timothee, depositum custodi, devitans profanas vocum novitates, el oppositiones falsi nominis scienliæ. » 3 Pulchre Vincenlius Lirinensis : « Quid est *depositum?* id est quod libi credilum est, non quod a te inventum; quod accepisti, non quod excogitasti ; rem non ingenii, sed doclrinæ, non usurpatæ privalæ , sed publicæ traditionis ; ad te perductam , non a te prolatam ; in qua non auctor debes esse, sed custos ; non inslitulor, sed sectator; no» ducens, sed sequens. *Depositum* , inquit, *custodi;* Catholica: fidei talentum inviolatum illibatumquc conserva. Quod libi creditum est, hoc penes te maneat, hoc a te tradatur. »4 fisc tutissima regula doctrinam servant ab Apostolis per Episcoporum successiones traditam , cui concinit ea quæ eorum scriptis continetur.

343. *Obj.* 4. De successione Aposlolica post lot sæcula, rerumque vices, nulla potest haberi certitudo ; præsertim quum intentio ministri, quæ soli Deo innotescit, ad ordinum collationem requiratur, juxta Tridenlinam de Sacramentis definitionem. Prælerca Græci successionem sibi vindicant.

344. *Resp.* Habetur omnimoda certitudo ex Christi pollicitatione sc semper Apostolico ministerio adfuturum , quod proinde semper exislel. Intentionem faciendi quod facit Ecclesia requiri definivit Tridenlinum Concilium , ut Lulheri exploderet errorem , qui lotum fidei suscipientis tribuens, contendebat haud referre, uirum minister serio vel joco, mimi instar, ageret. Si autem placeat cum plurimis Theologis animi intentionem externo actui ita respondere debere, ut vere quis proponat facere quod serio videtur facturus, tunc ipsa Christi pollicitatio vadimonio est, numquam aliquid fraude vel malitia hominum contingere posse, quo successio dubia evadat. In re quæ tota pendet ex liberis Dei consiliis, nobis revelatione patefactis , incongruum non est ipsum Christum exhibere vindicem qui nodum solvat. Quidquid igitur sil de illa Theologorum sententia, nullo pacto est formidandum ne successio deliciat.

343. Quod autem Græci ordines habeant, non gravamur faleri; sed Apostolic»* successionis jura manifesto schismate amissa sunt: quum euim Christus unam voluerit esse Ecclesiam, qui unitatis ligamen disrumpil, extra Ecclesiam **fit**, el jurisdictionem , quæ ab ipsa pendel, amittit.

(I) II. 1'ctr. iii. IG. (i) Ilcb. xiit. 8.

(3] I. Tiin. vi. <0. .1 Cvmnun v. nii.

546 *Obj.* 5. Qnicumqiie verbum Dei sincera praedicant, sunt Apostolorum veri successores . quicumque illud noviliis commentis adulterant, Apostolictc doctrinæ corruptores dicendi sunt, quamcumque successionem præseferant.

347. *Resp.* Quum Christus non omnibus suis discipulis, sed duodecim quos elegit, Aposlolicum demandaverit munus, patet non ex cujuscumque arbitrio pendere, ut illud sibi usurpet, sed ex Christi voluntate, quæ certo aliquo ritu, el per saeculorum seriem innotescere debeat. Igitur soli dicendi sunt Apostolorum successores, qui Sedes in quibus præfuerant Apostoli occupant, quarum unica, Romana scilicet, superest, vel qui saltem ad muneris Apostoiici exercitium assumpti sunt, et Sedi illi uuicæ adhaerent. Equidem frustra se Dei ad homines legatum , divinum praedicaturum verbum, quis jaciat, qui legationis documentum nullum affert. Quod autem dc Apostolorum successoribus veritatem Evangelii humanis commentis obscurantibus asseritur, probatione indiget.

Propositio 2.

Apostolica censenda est doctrina, quæ in Ecclesiis in quibus servatur successio Apostoiici ministerii, quolibet sæculo, publice et solemniler proponitur credenda.

548. *Probatur ex Scripturis.* Christus perpetuo se adfuturum Apostolis docentibus omnibus diebus pollicitus csl : ergo doctrina Apostoiici ministerii semper habenda est ipsa quam tradiderunt Apostoli ; nam ideo Christi praesentia el auxilium promittuntur.

549. *Probatur etiam ex totius antiquitatis Christianae sensu.* Consueverunt antiquissimi scriplores fidem Ecclesiæ communem, tamquam Aposlolicæ doctrinæ certissimum indicium, appellare. Hinc Irenæus hærcsibus resistendum docet « pro sola vera ac vivifica fide, quam ab Apostolis Ecclesia percepit , el distribuit filiis suis. » 1 Refert haereticos huic Aposlolicæ regulae repugnare : « cum autem ad eam iterum traditionem, quæ est ab Apostolis , quæ per successiones Presbyterorum in Ecclesiis custoditur, provocamus cos, adversantur traditioni. » ' Eam appellat in argumentum Apostolorum doctrinæ : « traditionem itaque Apostolorum in loto mundo manifestatam, in omni Ecclesia adest perspicere, omnibus qui vera velint audire. « 3 « Tanta igitur (ostensionis) quum sint hæc, non oportet adhuc quærere apud alios veritatem, quam facile est ab Ecclesia sumere, cum Apostoli, quasi in deposilorium dives , plenissime in eam contulerint omnia quæ sint veritatis , uti omnis quicumque velit,sumat ex ea polum vilæ. Hæc csl enim vitae introitus, omnes autem reliqui fures sunt ct latrones, propter quod oportet devitare quidem illos , quæ aulem sunt Ecclesiæ, cum summa diligentia diligere, et apprehendere veritatis Iradilionern. Quid enim ? El si quibus de aliqua modica quaestione disceptatio esset, nonne oporteret in antiquissimas recurrere Ecclesias in quibus Apostoli conversati sunt, ct ab eis de praesenti quaestione sumere quod certum , ct re liquidum csl *t* » 4

550. Hac ratione hæresum novitates ex tide gentium barbararum, quæ sine litteris in Christum crediderunt refellendas esse docet : « Hanc fidem qui sine litteris crediderunt, quantum ad sermonem nostrum , barbari sunt : quantum ad sententiam, et consuetudinem, el conversationem, propter fidem, per quam sapientissimi sunt, et placent Deo , conversantes in omni justitia , ct castitate , ct sapientia. Qui-

'I) I'γβΓ. in I. iii. ad'· hær.

(S) L. iii. c. ». (3) Ibid. c. 3. (4) Ibid. c. 4.

bus si aliquis annuntiaverit ea quæ ab hærelicis adinvenla sunt, proprio sermone eorum colloquens', slatim concludentes aures, longo longius fugient, ne audire quidem sustinentes blasphcmuffl colloquium Sic per illam veterem Apostolorum traditionem , ne in conceptionem quidem mentis admittunt quodeumquo eorum porlcnliloquium est: ncqutdum enim congregatio fuit apud eos, neque doctrina instituta. Ante Valenlinum enim non fuerunt, qui sunt a Valentino, neque ante Marcioncm erant, qui sunt a Marcione. n 1 «Traditione igiturquæ est ab Apostolis, sic se habente in Ecclesia , et permanente apud nos, » ' pergit Scripturarum etiam testimonia adducere.

351. Hoc argumentum præclaro versat Tertullianus, in celeberrimo opere de proscriptionibus adversus hærelicos : nec enim ex Scripturis Apostolorum doctrinam probandam vult, quum eas haeretici ingeniose detorqueant, sed ex publica Ecclesiarum fide. « Quid autem praedicaverint, id est, quid illis Christus revelaverit, et hic proscribam non aliter probari debere , nisi per easdem Ecclesias, qutis ipsi Apostoli condiderunt, ipsi eis prædicando , tam viva, quod aiunt, voce, quam per epistolas postea. Si hæc ita sunt, constat proinde omnem doctrinam , quæ cum illis Ecclesiis Apostolicis matricibus et originalibus iidei conspiret, veritati deputandam , sine dubio tenentem quod Ecclesiæ ab Apostolis, Apostoli a Christo , Christus a Deo accepit : omnem vero doctrinam de mendacio praejudicandam , quæ sapiat contra veritatem Ecclesiarum , ct Apostolorum , et Christi, et Dei. » (i) « Age nunc, omnes erraverint : deceptus sit el Apostolus de testimonio reddendo : nullam respexerit Spiritus sanctus, uti eam in veritatem deduceret, ad hn<· missus a Christo, ad hoc postulatu^ de Patre, ul ossei doctor veritatis neglexerit officium Dei villicus, Christi vicarius, sinens Ecclesias aliter inierim inlelligerc, aliter credere, quod ipse per Apostolos prodicabal : ecquid verisimile est, ut lot ac tanta in unam fidem erraverint? nullus inler multos eventus unus est : exitus variasse debuerat error doctrinæ Ecclesiarum : cætcrum quod apud mullos unum invenitur, non est erratum , sed traditum. » *

352. Nec de Ecclesiis ab Apostolis fundatis hæc ita sunt inlell genda, ul aliæ cum iis communionis consortio conjunclæ haud includantur. « Ad hanc itaque formam probabuntur ab illis Ecclesiis , quæ licet nullum ex Apostolis , vel Apostolicis, auctorem suum proferant, ul multo posteriores, quæ denique quotidie instituuntur - tamen in eadem fide conspirantes non minus Aposlolicæ deputantur, pro consanguinitate doctrinæ. Ita omnes hæreses ad utramque formam a nostris Ecclesiis provocalæ, probent se quaqua putant Apostolicas. Sed adeo nec sunt : nec probare possunt quod non sunt : nec recipiuntur in pacem et communicationem ab Ecclesiis quoquo modo Apostolicis, scilicet ob diversitatem sacramenti, nullo modo Aposlolicæ »

355. Clemens Alexandrinus hærelicis objicit Ecclesiasticam regulam, traditionem , et (idem communem in anti qua Ecclesia servatam, eamque cum Apostolica doctrina conjungit; eorumque conventus humanos vocat Ecclesia Catholica posteriores : « Quæ cum ita se habeant, clarum est cx antiquissima et verissima Ecclesia, has receiiliores . et quæ his sunt adhuc inferiores, tem-

(i) L. iii. c. 4. (i) Ib. c. 5. p. ÎR.
(3| L. de præscr. n. SI. p. S38.
(4) Ib. n. «8. p. 141.
(λ; Ib. II. 34. |>. tu.

porcfliisso innovatas, adulterina? nota* hærcses. »· *

331. Augustinus camdem doctrinæ Aposlolica? dignoscenda· slaluil régulant . « Quod universa tenet Ecclesia , nec Conciliis institutum, sed semper retentum est, nonnisi auctoritate Aposlolica traditum rodissime creditur. »!

Objectiones.

355. *Obj.* I. Ideo antiqui Patres fidem Ecclesiarum Apostolicarum appellabant, quia recens adhuc erat traditio ab Apostolis derivata, et scriptis eorum conformis : jam vero post lot sæctila incerta facta est hujusmodi traditio , et pleraque Ecclesiæ Aposlolicæ defecerunt , adeo ut unius Romanæ Ecclesia? testimonio doctrina Aposlolica niteretur, si regula illa sit excipienda.

350. *Resp.* Non ea ratione Patres Ecclesiarum fidem appellant quod temporis brevi ab Apostolorum obitu intervallo freti videantur : sed charismate successionis, cl conslanli omnium testimonio et consensu. Nec ad Ecclesias lanium quas fundarunt Apostoli, sed ad eas quoque quæ novissime tnsiiluebanlur, lraduces doclrinæ Aposlolicæ, referunt quæ dicunl. Ex earum consensione vult Tertullianus ul quæ Apostoli tradiderunt discantur, quam etiam obtinere contendit suo tempore Augustinus. Omnem novitatem receptæ fidei adversantem hac ratione damnandam consuerunt, quod scilicet semel sanctis tradita fides, ab Ecclesiis communi veluti consensu agnita et prædicata, Aposlolicæ doclrinæ certissimum lorei indicium. Hinc aiebat Hieronymus : « Quisquis assertor es novorum dogmatum, quæso te, ut parcas Romanis auribus, parcas fidei quæ Apostolico ore laudata est? Cur post quadringentos annos docere nos niteris quod ante nescivimus ? Usque in hanc diem sine ista doctrina mundus Chrislianus fuit. » 3 Jnm vero etsi sola supersit Aposlolica Petri Cathedra , testimonium quod dc Apostolorum doctrina perhibet non est solitarium : concinunt enim per orbem quotquot ei communione conjunguntur Ecclesiæ, quaı constantem majorum traditionem ct fidem tie dogmatibus Christianis testantur.

357. *Obj.* 2. Aposlolica doctrina certissime cx scriptis Apostolorum dignoscitur.

358. *Resp.* Scripta illa certo tradunt doctrinam Apostolicam, (juin eam totam amplectantur, vel ita tradunt ut nulli sit ambiguitati obnoxia. Nemo cx Apostolis sibi proposuisse noscitur omnes veritates Christianas uno complecti volumine : nec id consilii unquam collegio ipsi Aposlolico occurrit. Jussis Christi obsequentes, praedicarunt doctrinam quam cx ipsius ore exceperant , eamque mentibus fidelium digito Dei inscriptam satis habuerunt : sed in specialibus rorum adjunctis aliqua exararunt, divino certe nutu, quæ summa sunt reverentia excipienda. Sic Matlhæus ul Christianis in Judaea versantibus gratificaretur, res gestas Christi retufit : Joannes ad hæresim nascentem comprimendam , plura ad Christi divinam naturam commendandam suo complexus est Evangelio, et quæ sibi in visu sunt ostensa Apocalypsi descripsit, litteris dulcedinis et dilectionis plenis etiam exaratis. Petrus, pro sua dignitate, duas conscripsit epistolas : Jacobus unam : Judas alteram CaeteriApostoli nihil nobis scriptum reliquerunt, Paulo, qui cœlitus ad id muneris post Christi ascensum vocatus est, plura pro occasione enata disserente. Ronr.e quædam contentiones dc vocationis ad fidem causis : Corinthi de doctorum præstanlia : Galatiæ dc ritibus Judaicis, pluribus

(I) 1.. viii. Stromatum.
(i) !.. iv. contra Donat c. Î4.
(3) Ad Patnnfach. cl Uccan.

Pauli epistolis dedere occasionem. Mancipii fuga ct conversio fuit in causa ut ad Philemonem scriberet : inora quam in itinere ad Timotheum suscipiendo expertus est, prioris epistola· scribenda? fuit occasio, ut si tardaret, sciret ille quomodo se in Dei Ecclesia gcrcre deberet. Brevi dicam nullam epistolam, vel librum, eo consilio scriptum esse, ul tota traderetur doctrina Christiana. Prælerea quum scriptorum ipsorum sensus plurimis in locis ambiguus vel obscurus esse possit , mutatis jam rerum adjunctis, jure optimo Patres communem Ecclesiarum fidem appellaverunt, tamquam obvium ac certissimum Aposlolica· doclrinæ testimonium : nec epim licuit suspicari eaquæ tanta diligentia Apostoli tradide rant, quaiquc cultu publico,ct alias execution! demandanda curaverant, fuisse simul ab omnibus oblivioni tradita.

«359. *Obj.* 5. Constat plura nunc credenda proponi dc quibus in primis sæculis altum silentium est, tam in scriptoribus ecclesiasticis, quam in Symbolo Apostolorum Ergo Aposlolica doctrina non est cx Ecclesiarum successionem Aposlolicam jactantium praedicatione colligenda.

3G0. *Resp.* Plur.a quidem credenda proponuntur qua· in veteri Symbolo , quod Apostolorum vulgo dicitur, explicite non traduntur, et quæ in scriptis veterum haud continentur enucleatius. Cætcrum nihil definiunt Præsules quin pro comperto habeant illud ab initio traditum, quod scilicet ex mysteriis ct dogmatibus necessario sequatur, vol ex variis fontibus traditionis divinæ colligatur, et sensu veluti communi fidelium nitatur. Ex occasione hæresum contigit plura, progredienle tempore, de Trinitate el Incarnatione definita fuisse quæ mysteriis ipsis necessario includuntur, cl Scripturarum testimoniis fulciuntur Dc Eucharistia pariter definitiones serius prodierunt, quum ausi fuerint nonnulli verba Dominica , quæ plena fide semper except;· fuerant, ad alienos sensus detorquere Alia pleraque aTridcntinisPatribus sub anathemate proposita præclaris fidei vetustae monumentis nituntur. Quod si cuiquam ea omnem dubitationem non tollam, promissionis Christi, qui docentibus semper adest, meminisse oportet. Mirum autem non est Ecclesiam ab initio haud omnia sigillatim sub anathemate proposuisse, quum illud in pertinaces feratur : salis quippe erat prædicalione et usu ea tradere, quæ deinceps impugnata ab hominum temeritate jaculo anathematis tuita est. Quod autem quaedam progressu temporis clarius sint proposita , ct solemnius celebrata, non officit aposlolica' eorum origini : nam oportebat ca imprimis ab inilio coli et prædicari quæ præcipua sunt mysteria revelata, deinceps vero quæ cum iis necessario connectunlur, vel ex iis sequuntor. Pulchre rem explicat Pius IX. in Constitutione *Ineffabilis Deus.«* Christi enim Ecclesia sedula depositorum apud se dogmatum custos et vindex, nihil in his unquam permutat, nihil minuit, nihil addit, sed omni industria vetera fideliter sapienterque tractando, st qua antiquitus informata sunt, ct patrum fides sevit, ita limare, expolire studet, ul prisca illa creleslis doclrinæ dogmata accipiant evidentiam, lucem, distinctionem, sed retineant plenitudinem, integritatem, proprietatem, ac in suo tantum gcncre crescant, in eodem scilicet dogmate, eodem sensu, eademque sententia. »

Propositio 3.

Ecclesia Catholica , scilicet Ecclesia ubique terrarum Romanæ Sedi communione conjuncta, est Aposlolica.

361. *Prob.* In ipsa Sede Romana servata est Aposlolica successio; Episcopi quippe a temporibus Petri et Pauli seri·· numquam interrupta, eam tenuerunt Catalogum secundo sæculo medio pr.ebuil S. Irenæus, quem secuti sunt pin-

res, Inter quos Augustinus sic provocal sectarios : « Numerate sacerdotes vel ah ipsa Petri Sede, ct in ordine illo Patrum quis cui successit, videlc : ipsa est petra, quam non vincunt superba? inferorum porlæ. · Nostris temporibus catalogus exhibetur, ex documentis authenticis deductus, Præsulum qui per omnia præterila saecula eam occuparunt sedem : inde liquet successionem in ea sede plane servatam , per eam autem in lota Ecclesia , quæ, communione ejus fruens, Apostolicos viros ab ea excipiebat, vel ordines saltem, ex iis qui agnoscebantur cos conferendi potestate præditi s Dc singulis sedibus Catholicis per orbem , constat Episcopos qui actu eas occupant successionem derivare ab illis qui a Romano Episcopo olim sunt missi, vel eo saltem communionis jura tribuente : Apostolicum quippe ministerium consecratione Episcopali est transmissum. Ideo Augustinus Donalislas refellens ad successionem Episcopalem in Petri Cathedra Romana servatam confugit : « Si enim ordo Episcoporum sibi succedentium considerandus est, quanto certius et vere salubriter ab ipso Pciro numeramus, cui lotius Ecclesiæ figuram gerenti Dominus ait : ·· Super hanc petram ædificabo Eccle- » siam meam, et porlæ inferorum non « vincent eam. » Petro enim successit Linus; Lino Clemens. * * * Julio Liberius ; Liberio Damasus ; Damaso Siricius; Siricio Anaslasius. » 5 Diu ante Tertullianus veritatis studiosum ad Apostolicas remisit Ecclesias, praesertim Romanam , pluribus enim recensitis, hanc mire extollit. « Si autem llalæ adjaces, habes Romam, undo nobis quoque auctoritas præsto est. Ista quam felix Ecclesia ! cui totam doctrinam Apostoli cum sanguine suo proftidcninl ; ubi Petrus passioni Oominicæ adæqiialur : ubi Paulus Joannis exitu coronatur: ubi Apostolus Joannes, posteaquani in oleum igneum demersus nihil passus est, in insulam relegatur. Videamus quid didicerit, quid docuerit, cum Africanis quoque Ecclesiis contesserant. » 4

Objectiones.

362 *Obj.* I. Incerta omnino est successio in Romana sede, nam variani auctores antiqui in primis illius Ecclesiæ Episcopis designandis : nono autem sæculo mulier eam occupasse dicitur : deciino el undecimo pessimi quique, imo puer duodennis est intrusus : aliquando per triennium vacavit sedes : per septuaginta annos Avenionem translata est : Iresque Pontifices simul erant. Hinc fit ut ne quidem Catholici ipsi auctores in catalogo Pontificum concinnando conveniant.

365. *Resp.* Ipsa successio certissima csl, omnibusque veluti patens, etsi quaedam sint difficultates in serie statuenda. Quæ occurrunt varietates in primis Petri successoribus designandis leves omnino sunt, nec possunt dubitationem aliquam de successione inducere. S. Irenæus Lino Romanæ Sedis episcopatum ab Apostolis demandatum refert, Anaclctumque ejus successorem , Clemente tertium locum occupante , exhibet. B Huic non repugnat Tertullianus oratoris inore disserens, aflirmansque Clementem a Petro ordinatum : nam verosimile omnino est cum Episcopali charactere ab Apostolo insignitum, quamvis nonnisi post alios duos Romanæ praefuerit Ecclesiæ. Contigit Aposlolica æiale plures Episcopos factos , quin Ecclesiis stalim praeficerentur, qui inierim munera Episcopalia

(I) In Ps. contre partem Donati.

«; Bp. Beveridge Serm. 1. Christ's presence with his ministers, p. 14, vol. i. a We do not deny that the Apostolical succession hath bcenconlinued in the church oΓ Rome. »

IJJ Ep. es. olim tes. col. HO. I. Î.

(4) L. de pra-scr. c. SC. p. «45.

(J) L. iii. adv. liter, c. iii.

obibant cx Apostolorum auctoritate, Ecclesiarum curam deinceps, oblata occasione, suscepturi. Linum, Clctum, Clementem a Petro ordinatos verosimile est, vicariam sibi operam Romapræsliluros, ct suum occupaturos locum, prout alium altori superesse contigerit. Profecto ingruente persecutione oportebat Ecclesiæ ita consulere, ne viduata pastore maneret. Utrum autem Cletus ab Anacleto distinguendus sil, eruditorum hominum sil judicium. Ad successionem quod allinet, constat eam Irenæi cl Augustini temporibus fuisse certissimam.

3G4. Quæ de papissa Joanna aliquando circumferebatur fabula, jam ab omnibus cordatis viris, eliam protestanlicis, est explosa, uti ex Blondello, Burneto, Caveo, aliisque videre licet; testantur quippe auctores synchroni LupusFerrariensis ,1 Ado Viennensis,4 Anaslasius Bibliothecarius, 1 Annales Bertiniani, * Regino Prumiensis, 5 Hincmarus Rhemensis, · cl Flodoardus,7 Leoni IV. slalim suffectum Benedictum III. adeo ut locus non sil Papissæ, quæ anno 8JJÎ» sedisse dicebatur. Profecto Græci RomanæSedi adeo infensi, numquam eam labem prælcriissent, dc qua tamen alium apud eos silentium.

363. De quibusdam qui Sedem occuparunt Pontificiam fatemur plura referri, quæ plangenda sunt, nec nos sumus quos patris juvat dedecus revelare, ad quod nonnisi pallio objecto accedendum est. Omnia quum armorum vi streperent sæculis mediis, el vilia ubique fere grassarentur, quidam Romanum ambientes culmen, popularem gratiam aliquando auro dicuntur comparasse, vel Sedem invasisse potentia, deinceps vitiis dedecorasse. Cæterum non omnia temere rredenil.i sunt : in ea enim temporum calamitatiomnia scatebant calumniis, quas plurimas congesserunt Luitprandus, ahique scriptores, ii præsertim qui Imperatoribus et pseudo-pontifteibus studebant. 8 Quidquid sit, successio servata est, Episcopo Romano. ahEcclesia agnito, Petri occupante Sedem nec enim series pendet ex electorum merito. Apostolicæ potestatis hæredes facti sunt, electionis vitio consensu Ecclesiæ sanalo. Super Cathedram Petri sederunt, ideoque, Petri instar, in Ecclesiæ regimine erant audiendi

36U. Jure optimo Augustinus olim animadvertit · In illum autem ordinem Episcoporum, qui ducitur ah ipso Petro usque ad Anastasium, qui nunc eamdem Cathedram sedet, etiam si quisquam traditor per illa tempora subrepisset, nihil praejudicaret Ecclesia ct innocentibus Christianis : quibus Dominus providens, ait de prepositis malis : « Quæ dicunt, facite : quæ au- » lem faciunt, facere nolite · dicunt » enim et non faciunt : · ut certa sit spes fidelis, quæ non in homine sed in Domino collocata, numquam tempestate sacrilegi schismatis dissipetur. Id etiam alias præclare exponit : « Quod *(dissensionum seu schismatum, occasione pravorum exemplorum periculum)* usque adeo coelestis Magister cavendum præmonuit, ul etiam de praepositis malis plebem securam faceret, ne propter illos doctrina· salutaris cathedra desereretur, in qua coguntur etiam mali bona dicere. Neque enim sua sunt quæ dicunt, sed Dri. qui in Cathedra unitatis doctrinam posuit veritatis. »10

367. Benedictus IX. junior quidem . sed decennium vel duodennium long··

(I) Ep. ciii. (i) In chronico.
(3) In vila Benedicti III. (4) VI an. 833.
(5) In chron.ud cumdem annum. (C} Ep. 36.
7) In lib. met. <lc Itoni. Pont.

(8) Vido de Joanne XI. Mur-ilori. Annal. ı·l inn. 031.
(0) Ep. 33. olim 183.
'10) Ep. 105. olim 166.

praetergressus, in Sedem Pontificiam, patris, comitis scilicet Tusculani, potentia est intensus : quo a Romanis expulso ex Urbe, Joannes XX., uti dicebatur, Sedem invasit : el deinceps Gregorius VI., ex pacto ulrlusque sibi jura competere dicebat. Trium horum, qui Pontificiam auctoritatem sibi vindicabant, lites quieverunt ; Clemente II. iti Concilio Sulriensi electo, ct ab Ecclesia tamquam legitimo Pontifice excepto. Totum illud temporis spatium, quod a Benedicti IX. exordiis usque ad Clementis II. electionem intercessit, qnatiiordecim annorum fuit : quod tantum intervallum non est, multo minus triennii spatium quod objicitur, ut successionem penitus tolleret ; moralis quippe in regnis et imperiis habetur continuatio, etiam interregno interveniente notabili, vel rebus per tempus quoddam turbatis. Quoties morte Pontificis, vel alio eventu, potestatis Pontifici® exercitium suspenditur, non ideo perit Ecclesia, apud quam manet necessario, vi suæ constitutionis, omnis illa potestas quæ ad sui conservationem necessaria est, quum Christus Apostolis simul collectis potestatem, quam Petro singulariter, tribuerit. Cætcrum Benedictum IX., intrusum licet et indignum, Pontificatum valide exercuisse plerique censent, Ecclesia suo assensu electionis vilium tollente, ne graviori schismatis malo laceraretur.

3G8 Fuit etiam series continuata Pontificum, Episcopis Romanis Avenione degentibus-.Episcopus enim non amittit sedem etiamsi procul ab ea versetur ; ideo Pontifices illi electi et designati sunt Episcopi Bomani, et tamquam B. Petri successores universam regebant Ecclesiam.

5t>9. Quod pertinet ad schisma tempore Urbani VI. excitatum, et per quadraginta fere annos continuatum, allero Romæ, altero Avenione, se Episcopum Romanum, et B. Petri successorem prædicante, lis quæ de legitimo Pontifice est oria, etsi gravissimas socum duxerit calamitates, seriem Pontificiam dubiam non efilcit ; alteruter enim verus Pontifex fuit. In illo animorum æstu quis ille foret non facile patebat, sed plcrisquc jam qui Romæ sedebat fuisse videtur. Tentamen in coetu Pisano factum utrumque cogendi ut pacis causa suis cederet juribus, tertii electioni dedit occasionem, quibus idcirco de Papalu contendentibus dubia omnium evasit auctoritas, donec in Concilio Conslanticnsi gravissimo malo allatum sit remedium, cedentibus vel depositis tribus illis, ct certo electo Pontifice. In regno nonnumquam contenditur de jure regnandi, quin regia potestas pereat. Ita Pontificia exercebatur auctoritas etiam dum de jure contenderetur, jurisdictioque supplebatur eorum gratia qui bona fide alicui ex contendentibus adhaerebat : Deus quippe merito censetur in illa temporum difficultate, et rerum angustiis, pro sua benignitate rata habere qua* bona fide aguntur. Successio Apostolica igitur claret in Ecclesia, quia a temporibus B. Petri nunquam defuii Episcopus Romanus per intervallum tantum quod seriem abrumpere possit. Quod autem in casu aliquo speciali dubitari possit inter duos vel piures quis legitimus foret Pontifex, ipsam successionem nullatenus infirmat.

370. *Obj.* 2. Quum tot dilficiiltatcs successionem circumdent, nonnisi ex historiis fide dignis, vel aliis documentis authenticis, enodandae, liquet eam non posse adhiberi ut Ecclesia vera dignoscatur.

371. *Resp.* Difficultates illæ, nonnisi industria eruditorum hominum Ecclesiae adversantium collect®, omnem speciem amittunt, ipsa rerum evidentia constat enim omnibus Ecclesiæ pastores ritu solemni consecrari, ct ex Apostolicæ Sedis auctoritate prælici, cujus potestatem per sæcula plurima obtinuisse omnes agnoscunt. Eam a

Petro fUndnlam , per Episcoporum sue cessionem , nd nostra usque tempora servari omnes clamant historic, omnia avitæ fidei testantur monumenta. Imperium est maximum ubique el per omnia aæcula , quod rudis vel doctus noscat quisque nccesse est. Apud plerosque gentes majorum suorum ad fldem Christianam traductio opera virorum Aposlolicoruni a Sede Romana missorum , celebris est, qua ratione ad antiqua revocantur tempora, in quibus reipublicæ Christiana? præfuissc Episcopum Petri successorem norunt

Propositio 4.

Apostolica successio deest Prolestanticis omnibus seclis

372. *Probatur* Apostolica successio nonnisi per Episcopos continuatur interrupta serie succedentes, eamdem Religionis communionem fidcique societatem servantes : atqui sectæ Prolestanlicæ non Episcopos sed sacerdotes, monachos , laicosque habuerunt fundatores, el eorum præcipue opera sunt propagalæ , ct Religionis fideique cum Antistitibus Catholicis, qui Sedes Episcopales tenuerant, nullum habuerunt consortium : ergo Apostolica successio eis deest.

373. Equidem Luthcrus monachus, Sacerdotio licet insignitus, nullam auctoritatem regendi Ecclesiam, mullo minus reformandi, vel fundandi novam veluti Ecclesiam . habuit. Calvinus ad Sacerdotium numquam pervenit, et seniorum laicorurn statuta potestate in robus Ecclesiasticis, ordinem eo usque servatum Episcoporum opera regendi Ecclesiam, el consecratione Episcopali eam transmittendi auctoritatem , evertere penitus conatus est.

371. Anglicani ahEcciesia universali. Henrico Octavo suæ indnlgere libidini cupiente, divulsi, posleaque iterum conjuncti, Elisabeth opera dentio sunl separati. Quum autem sedibus smi Catholici Antistites pulsi fuissent, vel renunliassenl, Arehiepiscopum Can luaricnsem creare opus erat, ui ab ipso veluti a fonte, Hiérarchie Anglicane manaret Deerant qui illi munus consecrationis impertirentur,donec post varia tentamina quatuor ad id aggrediendum inducti sint,quorum duo juxta formulamEduardianam ordinati fuerant: prxeipuus Barlovius, tempore Hennci VIII, Episcopus designatus fuerat, sed de ejus consecratione non constat ex rcgislro aliquo Ecclesiarum Formula Eduardi tempore instituta, in Parkcri consecratione adhibita e-t.1 Ut lis omnis de consecrationis Episcopalis valorc quiesceret, lege velitum est eum fin questionem revocare ! Quidquid sil, liquet Parkerum non fuisse successorem in Apostolico ministerio, seu Episcopali , Canluariensi Archiepiscopo Catholico, a cujus communione el fide erai omnino alienus. 3

375 Dc sectis caeleris sole meridiano clarius esi eas Apostolica carere sue cessione : Methodistx quippe a Joanne Wesley, sectæ Anglicans ministro, cæterique sectarii ab aliis ministris, vel ab hominibus plane laicis, post lot sæculorum ab Apostolis intervallum, sunl orii. *Amicorum* societas, qui el *Quakeri* vulgo dicuntur, omne ministerium respuit, unicuique , prout Spiritus eum impulerit Jure docendi horlandique tributo , successionis Apostolicæ nullam habens rationem.»'

376. De omnibus sectariis quæri po-

(I) I.ingard List. vol. vii. Note I. p. Î9i, Amène. cd.

(Î) Eos ciagilal llarclayius quod Ordines ab Ecclesia Flomana derivaro votiat. *Apology for the people called Quakers.* Prop. x. §. ii.

(i .· When they assemble together io wait upon God , and to worship and adore tum ; then such as lhe Spirit sets apart for the *Jfinulr·* , by its ditine power and influence opening their mouths, and giving them to eihori. reprove, and itulracl with virtue and power; these are thus ordained of God , and admitted into lhe *Uimsln* , and

test verbis præclaris Cypriani :« Pastor haberi quomodo potest, qui, manente vero pastore, el in Ecclesia Dei ordinatione succedanea présidente, nemini succedens, et a seipso incipiens, alienus til el prophanus, dominicæ pacis ac divinæ unitatis inimicus, non habitans in Domo Dei, id est, in Ecclesia Dei, in qua nonnisi concordes atque unanimes habitant, loquente in Psalmis Spiritu sancio cl dicente : Deus qui inhabitare facit unanimes in domo? » 1

Objectiones.

577. *Obj.* I. Anglican) saltem habent successionem Apostolicam : nam de consecratione Parked plane constat, ul ipse scriptor Catholicus Lingard fatetur.

378. *Resp.* Celebris ille scriptor dc consecrationis valore nullam protulit sententiam ; historiam quippe rerum gestarum scripsit, quin Theologi vellet sustinere partes. Ejus de actorum aulhentia opinio magnum certe pondus habere debet, nec tamen examen ulterius prohibere, quum sagacissimi etiam scriptores nonnumquam fallantur. Id certe mirum videtur Proteslanlicos scriptores coævos, a Catholicis negantibus consecrationem provocatos, ante annos a ritu peracto quinquaginta acta illa haud protulisse. lpsa lex qua defectibus omnibus et dubitationibus de valore consulebatur, vehementem inducit suspicionem rem per se fuisse maxime dubiam.

579. *Obj.* 2. Ubi de veritate Evangclii agitur, non interest utrum quis seriem illam pastorum ostendere possit , nam contra Evangelium non potest valere. Evangelium vero absque ea valet.

580. *Resp.* Maxime interest ul prædicandi Evangelii potestatem quis sibi competere ostendat, secus de veritate praedicationis merito dubitabitur; Christus enim non omnibus, sed Apostolis demandavit, ul Evangelium annuntiarent, iisque sese pollicitus est adfuturum. Nulla igitur habetur securitas extra illam promissionem : proindequo qui Apostoiici ministerii sese participes haud probant, alieni habendi sunt et profani. Non valet successio adversus Evangelium, sed est vadimonium quoddam veritatis Evangelic®.

381. Ideo aiebat Tertullianus : «Hinc igitur dirigimus præscriptioncm, si Dominus Jesus Christus Apostolos misit ad praedicandum , alios non esse recipiendos praedicatores , quam Christus instituit; quia nec alius Patrem novit nisi Filius, ct cui Filius revelavit, nec aliis videtur revelasse Filius, quam Apostolis, quos misit ad pradi candiim , utique, quod illis Christus revelavit. Quid autem prædicavcrinl. id est, quid illis Christus revelaverit , cl hic præscribam non aliter probari debere, nisi per easdem Ecclesias , quas ipsi Apostoli condiderunt, ipsi cis prædicando , tam viva , quod aiunt, voce , quam per epistolas postea. Si hæc ita sunt, constat proinde omnem doctrinam, quæ cum illis Ecclesiis Aposlolicis matricibus ct originalibus fidei conspiret, veritati deputandam ; sine dubio tenentem quod Ecclcsiæ ab Apostolis, Apostoli a Christo, Christus a Deo accepit : omnem vero doctrinam de mendacio praejudicandam, quæ sapiat contra veritatem Ecclesiarum, el Apostolorum, cl Christi, el Dei. » s

382. *Obj.* 3. Lulherus potuit absque Episcopali charactere , vel Apostolic®

iheir brethren cannot but hear them, receive them . and also *honor them for their work'·* **sake. And so this is not** *monopolised* **by a certain kind of men. as the** *Clergy* **, 'who are to that purpose brought up and educated as other carnal** *ArUtil* **. and the rest to be despised** *laics* **; but it is lest to the** *free gift of God* **to choose any whom he seelh meet thereunto, whether rich or pour, Servant or Master, young or old. yea , male or female. » Barclay Apology, Prop. x. § »vi.**

(I) Ep. 70. ad Magnum. 2) I., de pro-s. her. §21.

successionis titulo, Evangclicam praedicaro veritatem , et Ecclesiam sordibus, quibus inquinata erat. purgare missio quippe ordinaria ei fuit, vi suæ ordinationis, nec extraordinaria erat necessaria , quum nullam novam proponeret revelationem , sed eam quæ Scripturis continebatur.

583. *Resp.* Simplex sacerdos quum esset, imo monachus qui obedientiam solemniler pollicitus erat, ne praedicare quidem potuit, nisi ex Praesulum Ecclcsiæ auctoritate : his enim potestas omnis regiminis est a Christo collate Opus igitur erat clarissimis divina; misionis extra ordinem indiciis, ut ipse munus illud praedicationis , invito summo Ecclcsiæ in terris Rectore, exerceret. Nec quod se veritatem Evangelii affirmaret aperire, poterat ei suffragari violanti ordinem summa sapientia in Ecclesia a Christo statutum . nam etiam in rcpublica humana nil fieri potest, nisi juxta ordinem lege statutum , vel ab initio vigentem. Affigebat Lutherus novum sensum Scripturis : negabat Ecclesiam ea habere privilegia quibus a Christo fuerat ornala, ct, toto reipublicæ Christianæ ordine perturbato, nova inducebat placita contra totius antiquitatis sensum et fidem. Hæc certe postulabant divinitus sibi concessæ auctoritatis argumenta indubia , haud minora iis quæ Apostoli ipsi in Ecclesia fundanda praebucrunt.

581. Igitur ei, Calvino, cæterisque omnibus, Tertulliani verbis Ecclesia dicere poterit: « Qui estis? quando, cl unde venistis ? quid in meo agilis , non mei ? quo denique , Marcion, jure silvam meam cædis ? qua licentia , Valentine , fontes meos transvertis ? qua potestate , Apelles , limites meos commoves ? mea est possessio : quid hic raeteri ad voluntatem vestram seminatis et pascitis? mea est possessio , olim possideo , prior possideo : habeo origines firmas. ab ipsis auctoribus quorum fuit res. ego sum haeres Apostolorum : sicut caverant testamento suo, sicut fidei commiserunt, sicut adjuraverunt, ita teneo : vos certe exhærcdaverunt semper, el abdicaverunt, ut extraneos, ut inimicos. Unde autem extranei et inimici Apostolis hæretici, nisi ex diversitate doclrinæ, quam unusquisque de suo arbitrio, adversus Apostolos aut protulit,aut recepit?»'

385. Jure meritoque ex his quæ de Apostolico ministerio et doctrina Ecclesiæ diximus, deducimus cum Hieronymo : « In illa esse Ecclesia permanendum , quæ ab Apostolis fundata , usque ad diem hanc durat. Sicubi audieris eos qui dicuntur Christi, nona Domino Jesu Christo , sed a quoquam alio nuncupari, ut puta Marcionitas, Valcntinianos, Monteuses, sive Campales , scilo non Ecclesiam Christi, sed Antichrisli esse synagogam. Ex hoc enim ipso quod postea instituti sunt, eos se esse indicant quos futuros Apostolus praenuntiavit. Nec sibi blandiantur , si de Scripturarum capitulis videntur sibi affirmare quod dicunt, cum et diabolus de Scripturis aliqua sit loculus, el Scripturae non in legendo consistant, sed in intelligendo. » *

386. Inde igitur infertur societatem omnem quæ caret ministerio, qualis est *Amicorum*, vulgo *Quakers*, coetus. nullo modo esse Christi Ecclesiam : nec societatem quæ ministerium habet. sed unitatis sacrum vinculum disrupil, quod Graeci schismatici fecerunt, veram Ecclesiam esse : nec quæ ordinationis validæ defectu, vel schismatis crimine , Apostolicæ caret successionis juribus, quod alterutrum, vel potius utrumque, de Anglicanis affirmari tuto potest, ullatenus posse Sponsæ Christi privilegia sibi vindicare. Omni autem umbra successionis Apostolicæ, vel

(I) Ile pro·», hœr. c. 37. p. 913.

(i) Adv. Lucif. sub finem.

legitimi ministerii carent Cnlvininni, Methodism', llaptistæ, Unitarii, Univcrsalisla*, cætcriquc pleriquc sectarii.

CAPUT XIII.

IiK F.CCI.KSIÆ IKFAM.IltII.ITATE.

ô8". Ecclesiam Christi numquam defecturam quum jam probaverimus, infallibilitas ejus necessario sequitur: si enim in errorem laboretur, jam deficeret; in eum quippe finem instituta est ut veritatem tradat el custodiat. Plurimi ex sectariis fatentur praecipua lidei dogmata nulla oblivione delenda, nulla vitianda fraude, adest scilicet Christus ea conservans, etiam inter opinionum commenta ; sed inerranti® privilegium Ecclesiæ ipsi non tribuunt. « Neque enim parvi momenti est, » inquit Calvinus, « quod vocatur «Columna » el firmamentum veritatis, ct domus » Dei. »(I.Tim iii.iti.) Quibus verbis significat Paulus, ne intercidat veritas Dei in mundo, Ecclesiam esse fidam ejus custodem. » 1 Cælerum verba hæc speciosa ad dogmata *essentialia* referuntur : contendit enim ipse errores plurimos in Ecclesia per plura saecula viguisse; quod et Anglicani elsectarii omnes asserunt. Nos vero nullum prorsus contra divinitus revelatas veritates errorem credimus posse in Ecclesia dogmatis oblinere auctoritatem, adeo ul fidelium per orbem consensione celebretur

Propositio 1.

Ecclesia per orbem, Catholica scilicet el Aposlolica Christi Ecclesia , in Petro a Christo fundata . in nullum errorem contra doctrinam divinitus revelatam ullatenus potest incidere.

588. *Probaturi.* Celebris illa Christi promissio : « Porta* inferi non pr.rvalcbiml adversus eam, »8 respicit Eeclrsiam in Petro fundatam, el illius insiar fidem coelitus revelatam profltentem at vero si error aliquis contra revelatam doctrinam posset in Ecclesia obtinere, praevaleret contra Ecclesiam ea ex parte infernus; pater enim omnis mendacii de divina veritate reportaret triumphum , ipsam veritatis testent. praeconem, ct custodem vitiando : ergo id fieri nequii.

58». Apostolus Paulus ad Timotheum scribens, plura tradit documenta, additque : » H;ec tibi scribo , sperans me ad tc venire cito : si autem tardavero, ut scias quomodo oporteat tc in domo Dei conversuri, quæ est Ecclesia De: vivi , columna et firmamentum veritatis. » 3 Utraquo metaphora fundamenti el column® sustentaculum denotatur. Jam vero hoc elogio Ecclesia ornari non posset, si ullis in rerum adjunctis, tempore progrediente, veritatem revolatam proderet, vel vitiaret, etiam minima ex parte. Itobur et vis invicta in veritate Evangelica luenda plane significatur, quæ cum erroris cujuscumquc professione constare non potest. Est insuper Ecclesia domtfo Dei, qui verus est, ct omne mendacium procul a se repellit : ergo suo lumine illustrat Ecclesiam ne ullo errore offuscetur. Nec hæc ad aliquem Ecclesiæ statum referuntur, sed simpliciter de ea dicuntur, quatenus a Christo est instituta, fidelis divina· veritatis custos et vindex. Nihil præclarius, nihil simplicius dici potuit, ad inerrantium Ecclesiæ adslruendam. Dc aliis testimoniis , quibus infallibilis auctoritas Ecclesiæ docentis comprobatur , hic silemus, ea postea exposituri.

!» L. it. Insl. c. I. § 10.
.*ii* Matlh.xvi. 18.
(δ) ffruXrr *<d T»r «λ,θιιαΓ. I- Tim. iii. IS. Uloomfield fatetur interpretes Protestantes hæc detorsisse, ne nobis faverent, qu» ingeniose excogitatas explicationes designat · forced expositions, devised merely to evade II»' arguments or claims of opponents. » *In Incam.*

590. *Probatur* 2. *e.c lotius antiquitatis Christiani? sensu* S. Ignatius : • Ubi fuerit Christus Jesus, ibi Catholica est Ecclesia. » * Liquet Martyri sanctissimo , ct fidelibus ad quos seri* psil, certo persuasum esse Chrisium Jesum suo lumine ct gratia Ecclesiæ Catholica· semper adesse, adeo ul ab ca non possit separari : usus est enim hoc veluti notissimo principio , ul iis suaderet Episcopo adhærere , sicut Ecclesia ipsa adhæret Christo. Intimam illam Christi et Ecclesiæ conjunctionem , quæ Apostoli testimonio ad Ephesios nititur, errorem omnem contra Udem excludere manifestum est. Ipse enim veritas est, ct viam Dei in veritate docet, nulla erroris admixtione.

591. S. Irenæus passim Ecclesiam una fide per orbem insignem, veritatis magistram ct regulam certissimam exhibet : quod non liceret si ab ca posset errore aliquo recedere : « Non oportet adhuc quaerere apud alios veritatem , quam facile est ab Ecclesia sumere; cum Apostoli, quasi in depositorium dives, plenissime contulerint omnia qua· sunt veritatis , ul omnis quicumque velit, sumat ex ea potum vilæ. »1 Plenissima hæc omnium veritatum possessio locum nullum dat errori.

592. Eusebius doctrinæ Christi pra·-dicationem et fidem Ecclesiæ opera semper mansuram integram plane testatur , promissione ipsius Christi innixus : « Certum est Salvatorem nostrum prædixisse , doctrinam suam in testimonium omnium gentium per universum lerrarum orbem praedicatum iri, el Ecclesiam , quæ postea virtute sua constituta est, invictam atque inexpugnabilem tore, nec umquam futurum ut a morte superetur , sed firmam fore semper el immobilem, tamquam m petra stabilitam atque fundatam. - *

595. S. Alexander Alexandrinus . • Ecclesiam unam solam , Catholicam et Aposlolicam agnoscimus, quæ sicut numquam expugnari potest, etiamsi totus mundus eam oppugnare inntituat, sic omnem impiam hærelicorum incursionem evincit ac profligat. »·

591. S. Athanasius : « Hoc solummodo ad ea respondere sufficit, quod ista non sunt Ecclesiæ Catholica*, neque ista Patres nostri senserunt. ·>'

595 S. Cyrillus Hierosolymitanus : « Catholica vocatur Ecclesia, quia per universum sit terrarum orbem diffusa; el quia docet Catholice, id est, universaliter , ct sine ullo defectu vel differentia, omnia dogmata quæ debent venire in cognitionem.»'

596. S. Joannes Chrysoslomus ait de Ecclesia : « Non tenetur temporum qualitate, sed Spiritus eam sancti gratia gubernat, et ideo non senescit, nec contrahitur, el mullis impugnantibus non opprimitur. »7 El : Ik Christi Ecclesia nihil fortius; si quis eam impugnare proponit, vires alterat necesse est, velut si cœlo bellum inedileiiir inferre Ecclesiam vincere nulla vis potest; Deus est in Ecclesia, qui est omnibus fortior. »8

597. S. Isidorus Pelusiota : « Per inferi portas divinus sermo impiorum hominum cœtus, atque hæresum blasphemias intelligit, quibus omnibus obsistens Dei Ecclesia, eas quidem frangit el expugnat, ab iis autem vinci non potest. » ·

598 Hispræciaris Græcorum Patrum testimoniis ostenditur, Ecclesiam, vi promissionis Christi, ah omni errore contra fidem semper servandam; natu « omnem impiam hærelicorum iucur-

(I) A<1 Smyrncnics § viii. 4. (i) L. 8. c. 11.
(3) I»e prœp. Ev. I. 1. c. iii.
!I) In Ep. .id Aleiuildrum t.uixlanlinopuli-
(3) Ep. id Epictetum, (n) Caterb. vin.
(7) Serm.de Pentecoste.
(H) Ilum, cum de sua espuls. Sgereinr.
Lie *W.

sionem cvincil ac prodigal ; « sine ullo defectu vol differentia »eôixi»sr *·« inXXuKvr ακαιτα * IlbiqUO Ct absque ulla exceptione omnia dogmata tradit, ethærestim blasphemies omnes frangit et expugnat.

399. S. Cyprianus : « Adulterari non potest sponsa Christi : incorrupta est cl pudica; unam domum novit, unius cubiculi sanctitatem caslo pudore custodit. » * Virginis integritas vel sponsæ castissima* in Ecclesia habetur, juxta notionem a Paulo ipso mutuatam : nullam igitur erroris labem in ea licet suspicari.

400. S. Hieronymus ; « Ecclesiæ dicitur « Surge, illuminare, » ut quæ cecidit in incredulis, *(Judœis)* surgal in fidelibus, el postquam surrexit, illuminetur, ut nequaquam habeat erroris tenebras. »5

401. S. Augustinus : « Ipsa est Ecclesia sancta, Ecclesia una, Ecclesia vera, Ecclesia Catholica contra omnes hæreses pugnans. Pugnare potest, expugnari non potest. » ♦ Contra omnes hærescs, nullo facto discrimine, pugnans, a nulla potest expugnari.

402. Praeterea quum jam Ecclesiam perpetuo futuram demonstratum sil ex illius institutione, el solemni Christi ipsius pollicitatione; quumque ideo Christi dicatur vera Ecclesia quod ejus doctrinam profiteatur, et proprietates ab eo suæ Ecclesiæ tributas retineat, qua ratione a falsa et Antichristiana quacumque societate distinguitur, manifesto sequitur eam in nullum errorem incidere posse, nam Christi desineret esse, slatim ac ejus doctrinam vel unico errore vitiassct. Equidem Ecclesia instituta est ad veritatem revelatam tradendam, ideoque ejus essentia inde pendet, adeo ut verae tidei professione deficiente , intereat necesse est.

Objectiones.

403. *Obj.* I « I'ortæ inferi n pro morte usurpantur, uli liquet ex verbis Ezechiæ, qui periculum ex quo evasit recensens dixit : « Ego dixi : in dimidio dierum meorum vadam ad portas inferi » 8 Eas vocat Psaltes regius portas mortis : « qui exaltas me dc portis mortis. » 6 SINW *<ij,r infernus* mortem,mortuorum regionem vel sepulchrum , significat. Christus igitur pollicetur mortem contra Ecclesiam non prævaliluram , quia fideles resurgent gloriose. 7

401. *Ilcsp* Metaphora portæ aditus aliquando significatur , aliquando potestas, quæ olim juxta civitatis portas exercebatur : in Christi eloquio ad posteriorem sensum plane determinatur, ex voce adjecta quæ pugnæ el certaminis vim exhibet : πὐλα< *ii»* « »»nr- «vr»r. Hinc ipse Rosenmuller Christi verba sic explicat : Quam *(meam Ecclesiam)* nulla , ne potentissimorum quidem hostium, vis destruet. * * * πῦλαι *ii»* lartareæ potestates, consultationes, cl molimina diabolorum , tyrannorum et hostium Ecclesiæ. Nam cui πiχ» respondet , notat ejusmodi portam , ubi habetur judicium , vel imperium, aulam principis, dominandi potestatem; unde Regia Imperatoris Turearum *Porta* nuncupatur : a4»r autem SlttëA *inferi,* est orcus , *lartara,* tota umbrarum respublica. » 8 Ridendos sane se præbent,qui verbis Christi vim afferen. tes aperiam , ea de justorum resurrectione exponunt ! ipse Calvinus agnovit Christum his verbis indicasse quod Ecclesia « victrix staret contra omnes inferorum machinas * * * contra om-

(lJ S. Cyril. Hier. Catcch. iviii.
(i) L. de Cnit. Eccl. c. v.
(S, Connn. ad c. Ir. Isoiœ.
(4) Scrm. I. c. vi.de Symbolo ad Catechumenos.
is) Jsai. xxxviit. io.
(O) Ps. ix. 5.
(7) Vide niounilicld in locum.
(X) In locum.

ncm salante potentium invicta stabit Ecclesiæ firmitas » ¹

405. *Obj.* 2. Verba Christi hanc facile excipiunt explicationem : infernus numquam pravalebil contra Ecclesiam, quia semper Christus fidos cl devotos, quos novit ipse , habebit cultores.

400. *Resp.* De Ecclesia ædificanda super Petrum profltcnlem fidem verba illa dicta sunt : nec ulla sinit ratio ea ad occultos quosdam Justos soli Deo cognitos referre. Quæ de clavibus Petro tradendis adjunguntur, ostendunt de Ecclesia illius potestatis exercitio frucnte agi, quæ proinde cœtus visibilis est, cui præsunl qui eam exercent. Profecto qui obvium sensum rejiciunt, perspicuum argumentum suæ interpretationis ex aliis Scriptura locis afferant necesse est.

407. *Obj.* 5. Adversus Ecclesiam Christum Filium Dei, Petri instar, profilcntem, nequaquam pravalet infernus : sed alii errores irrepserunt.

408. *Resp.* Si aliquis irrepserit error, praevaluit certe ea ex parte mendaciorum pater, et irrita facta est Christi promissio: nec enim limitem opposuit, sed inferorum portas numquam prævaliluras pradixil.

409. *Obj.* 4. Adversus Ecclesiam Catholicam non pravalet infernus, sed potest pravalcre adversus Ecclesiam Romanam, vel aliam Ecclesiam specialem.

410. *Resp* Ecclesia Catholica ipsa est Romana , uti jam ostendimus , Romanus scilicet Episcopus ei praesl, ipsaque Sedes Romana est Ecclesia Petri propinqua, uti ait Tertullianus, qua ratione praesertim Christi promissio Peiro et Ecclesiæ super ipsum fundatæ facta adimpletur.

411. *Obj. 5.* Pravalet infernus, dum vitia grassantur, quæ abundare in Ecclesia Romana (nemo nescit. Ne igitur dicamus Christi promissionem irritam faciam, latuisse conditionem admittendum est.

412. *Resp* Non prævalel infernus, sed Ecclesiam oppugnat vitia fovendo : quamdiu enim morum norma sancta est Ecclesia, manet victrix, debellatis tantum qui vitiis in suam perditionem indulserunl. Nulla quidem apposita est a Christo promissioni conditio, sed in divinitatis suæ, quam Petras professus est, argumentum, se Ecclesiam nulla vi inferorum superandam æditicaturum pollicitus est. Damna gravissima patitur Ecclesia tot suorum liliorum, seu civium interitu, sed arx manet luta, veritate divina integra servata

413. Pulchre Chrysoslomus textum exponit, ut ostendat Christum Deum esse qui tanta pollicitus est : « Animadvertis quo pacto ipse etiam ad aitiorem de se opinionem Pcirum adducit , cl seipsum his duabus pollicitationibus Filium esse Dei revelat et ostendit. Nam quæ Deus concedere solus potest, peccatorum scilicet remissionem , et ut Ecclesia tui tanlisquc fluctibus impetu irrumpentibus immobilis maneat, cujus- pastor cl caput piscalor homo atque ignobilis, terrarum orbe reluctante, adamantis naturam firmitate superet, hæc (inquam, omnia, quæ solius Dei sunt, se pollicetur daturum. » *

414. *Obj.* 6. Ecclesia de qua Apostolus ad Timotheum scripsit, fuit Ephcsina , quam nemo dixerit infallibilem : ergo alia ratione explicanda sunt ejus verba.

415- *Resp.* Nihil est quo ad Ecclesiam Ephesinam solam referantur illa Apostoli verba : nam » Ecclesia Dei vivi » Qsl amplissima totius Ecclesiæ descriptio. Morabatur Timotheus Ephesi, sed non ideo desiit versari in Ecclesia

[i; Vide llloumflcld in lueuui.

(i, llum lv. in c. χi« Ma||b.

Universali, cujus pars fuit Ephcsina Ecclesia.

416. *Obj. 7.* Ecclesia Universalis non polcsl Romana inlclligi, sed quæcunique veritates cssenlialcs relinet, nec cniin de Romana Sede vel Ecclesia eo loci agitur.

417. *Resp.* Agitur de Ecclesia Christi quam super Fetrum fundavit. Ipsa esi Universalis, quæ sua auctoritate a Christo derivata omnes complectitur: nec enim Urbis Romæ circuitu continetur, sed per orbem diffunditur, Episcopum Romanum præsidem cl rectorem , vice Christi agnoscens. Nullum fit veritatum in testimonio discrimen, sed simpliciter cl absolute veritatis semper praeconem el vindicem, absque ullo errore, designant : idcirco « propior unum verbum aut duo quæ contraria fidei sunt multæ hærescs abjeelæ sunl ab Ecclesia, » 1 uti animadvertit Epiphanius. Vim metaphorae vidit Grotius, cui assentitur Bloomlieldus, uterque tamen praejudiciis sectæ suæ nimis studens : « Veritatem hic comparat operi supero; Ecclesiam, maxime Universalem, sed et eas partes quæ Universali adhærcnl, columna; ct basi. » 2 Jam vero si ullo posset errore doctrinam Glirisli corrumpere, Ecclesia nui» laternis foret veritatis cujuscumque columna, nam dubitandum semper foret utrum errasse! : ct si Ecclesia Universalis ex omnibus vel fere omnibus seclis Christianis conflaretur, ipsa doctrinæ in picrisque rebus discordia omnem tolleret fidem paucis, in quibus consensus videretur, dogmatibus , et mens haereret incerta.

418. *Obj* 8-Ecclcsia columna veritatis dicitur,quod servaverit Scripturas,quin eis ullam tribuerit auctoritatem, quæ a solo Deo derivatur. Ita Macknight.s

419. *Resp.* De servandis Scripturis nihil eo loco dicitur, sed dotes ct auctoritas Ecclesiæ praedicantur. Non explicat Paulus qua ratione Ecclesia veritatem sustentet, sed simpliciter eam ejus sustentaculum designat, nec licet verborum ejus amplissimorum arctare sensum. Scripturae quidem Novi Testamenti non omnes adhuc exaratæ fuerant. Cæterum Ecclesiæ in tuenda veritate vis el auctoritas claret in Scripturarum conservatione, ct ex ejus testimonio discunt fideles eas divino afflatu conscriptas, cl coelestes veritates inde derivatas, ipsa eas explicante , amplectuntur. Quod autem eo ipso loco quo elogia illa Ecclesiæ de Scripturarum conservatione exponit interpres ille Proleslanlicus, uno spiritu neget ullam in hac rc veram Ecclesiæ auctoritatem, ostendit hominem sibi non constantem, dum frustra conatur inania eflicere verba Apostoli

420 *Obj.* 9. Superstitionis varia genera , et opiniones primis sæculis omnino incognilæ, quæ in Ecclesia Romana oblinent, probant errores in fide induci posse , ct reapse inductos.

421. *Resp. Petilio principii,* ul aiunt Dialectici, fit quoties quod in quaestione ponitur, pro certo sumitur. In illud ratiocinandi vilium incurrunt qui temere habent pro superstitiosis ritus Ecclesiæ, ct nova judicant, quæillis non sapiunt. Re ad trutinam revocata, facile patebit nihil quod superstitionem redoleat Ecclesiæ probari, nullum recentius commentum dogmatis usurpare auctoritatem. Ne autem in infinitum progrediamur singulorum examine , citata Scripturae testimonia satis ostendunt nullum errorem induci potuisse : nullum revera inductum ex eo palet, quod tempus, auctorem, aliaque adjuncta quibus ojnnis novitas notatur , nemo possit adsignare, dum de Ecclesiæ dogmatibus agitur, quæ proinde jure optimo ad Aposlolorupi re-

(Ij S. Epiph. »d Juan. Ilieros. p. Id cum hi.de tcpciit Uieioiijmu* Apol. sd». Bcfin.

ti) Apud BloLmfield *in locum.*

A! 1'iefacc to I Timothy, acct.v.

feruntur'ælatem. Quod pium posterioribus sæculis definita sint, contigit plerumque ex quaestionibus ah haereticis suscitatis de iis quæ jam credebantur, el usu, et prædicaiionc innotescebant Aliquando quidem. quod de re aliqua haud adeo constaret, quæ eliquata et in plena luce posita, supremo judicio definita tandem est.

CAPUT XIV.

DE NOTIS ECCLESIÆ.

422. Hactenus dicta probant veram Christi Ecclesiam unicam esse, quæ sanctitate doctrinae, et prole sancta fulget, Deo ipso miraculis per steculorum seriem ulrique testimonium perhibente. Per orbem terrarum sancta hæc societas Chrislifidclium diflunditur, præsidc ac rccfore Episcopo Romano, Petri successore. Hæc ex Scripturis, tamquam veris rerum gestarum Christi narrationibus, collegimus. Christianorum scriptorum, qui primis floruere sæculis, testimoniis usi sumus, ul ex iis, quæ apud omnes Christifideles, de constituta a Christi Ecclesia obtinuerit sententia, et fides, pateret. Ea etiam voluti historiæ documenta adhibemus: non enim de interpretatione unius allcriU'VeScripluræ textus agitur, sed de rc sensibus subjecta, scilicet, de hominum societate per orbem, dc imperio magno el manifesto, qua ratione constituta fuerit, el suam explicuerit auctoritatem.

423. Ex vetustissimo Symbolo, quod */fposlolicum* vocatur, Apostoli «wilirol existimantur illud, veluti tesseram qua dignoscerentur fideles, viva voce tradidisse, ') constat articulum « sanctam Ecclesiam » fuisse inter fidei rudimenta recensitum : una igitur et sancta Christi Ecclesia semper necessaria est agnita, nec enim in duas Ecclesias fidem profiteri Christiani edocebantur. Catholica etiam agnoscebatur Ecclesia, saltem ah antiquissimis temporibus, etsi in Symbolo ab initio non fuisse nonnullis videatur, quum in exemplaribus Ecclesiæ Aquileiensis desideretur. Opus quidem non erat bac veluti nota Ecclesiam ah initio distinguere, quamvis Catholica vere esset, omnibus gentibus sinum suum pandens, et brevi per plerasque diffusa : sed ani·· ortas hærcses satis ex sancta ejus doctrina cl miraculis, cum virtutum fructibus, innotuit. Sectis autem doctrinam erroribus inficere conantibus, Ecclesiam ab iis quæ nonnullis in locis contra universalem lidem nova docebant, hac ratione discernere placuit : quapropter Catholica jam sæculo ipso Aposlolico ab Ignalio vocata est, et a Smyrnensibus sæculo sequenti medio in relatione dc Polycarpi. martyrio. 2 in Symbolo Alexandri® recitato, Alexandro Ecclesiam diam regente, certe vox illa reperiebalur,3 sicut el in eo quod Epiphanius scripto consignatum reliquit, * el in co quod Hierosolymis tempore Cyrilli recitabatur.3 Aposloiica autem semper agnita fuil Ecclesia,

(I) De Apostolica Symboli origine laborant critici, ea præsertim de causa, quod quædam in eiemplaribus varietates reperiantur : hæ tamen facile referuntur ad locorum adjuncta, in quibus ob exortas hærcses aliqua addita sunt, vel ad memoriam fallacem, articulorum tamen sensu retento. Laudat Ecclesiam Romanam Ambrosius ob tenacem veteris Symboli custodiam Credatur Symbolo Apostolorum, quod Ecclesia Romana intemeratum semper custodit, et servat. » L. I. ep. 7. ad Siricium.

(·») ΓoiμiMΓ iτιTMMTiΓ rïr i» I/aiy»» ■.»·>·- Aiaâr ůχλ»iι<*Γ. Apud Euseb. hist. Eccl. I. ιv. c. 15.

(.* Mia» >*ai* ,αiιι» »aJ»Ai»i> r/> aviftIAit.' vide Episl. Alexandri Archiepiscopi Alexandrini, apud Theodor»!. hist. Eccl. *l.* ». c.4. elSocraten hist. Eccl. I. i. c. 76.

(4) In Sermone Ancorato.

(s' Eir *fiiar iyiai xaitlin'.i* Calech. 18.

Dipole ah Apostolis fundata, el eorum auctoritate gubernata : vox tamen ipsa nonnisi post eorum aetatem Symbolo est inserta, ul distingueretur vera Christi Ecclesia ab hominum conventibus, quos Marcion, Ebion, aliusve quivis instituerat. Ilis igitur, veluti indiciis certissimis el clarissimis, Ecclesia dignoscebatur ; quapropter in Symbolo Nicææ et Conslantinopoli in Episcoporum Conciliis aucto, Una, Sancta, Catholica, el Apostolica praedicatur. » 1

424. His veluti *nolis* Theologi Catholici, Scripturis el constanti omnium sacculorum fide nixi, Ecclesiam Christi, ab omni hærelicorum vel schismaticorum coetu, discerni jure optimo docuerunt. Esi Ecclesia *una* fide, cultu, Sacramentis : quam unitatem quisque statim obviam habet in Symbolis, praedicatione, et omnibus lidei documentis : quocumque se contulerit videt idem offerri in universo mundo Sacrificium, ubique eadem ministrari Sacramenta : facile igilur unitas Ecclesiæ ei fit explorata ; et in ea argumentum divinæ originis perspicit, quia tantus in mysteriorum fide, el in cullu Numinis, et in subsidiis ad salutem consensus, vix vel ne vix quidem posset cx hominibus provenire, quum varias plerumque in sententias et consilia abeant.

425 E contra discors sectarum doctrina, cultus vagus, nulla certa norma statutus. Sacramentorum incerta vis el natura, humauæ mentis fœtus produnt.

426. *Sancta* Ecclesiæ doctrina, sancta Sacramenta, sanctorum virtutes fidelium populorum memoria celcbratæ, sanctaque exempla, quæ in omni vilæ conditione spectare est, etiam inter grassanlia vilia, cuique suadent coelestem Ecclesiæ originem

427. E contra quaedam doctrina· principia apud Novatores adeo virtuti repugnant, ul vix audeat quis, secta» præjudiciia liber, dicere ea e divino fonte manasse : Sacramentorum vis penitus negata, vel larva tantum et umbra exhibita : auctorum sectarum vilia notissima, saltem superbia, animusque auctoritatis impatiens, vetant ne Dens eorum cœptis aspirasse credatur.

428. *Catholica* facile dignoscitur Ecclesia, res enim est notissima, nec ullius imperii latissima ditio æque patet. Nomen singulari Dei providentia Ecclesiæ inhærens, quin possint sects illud usurpare, cuilibet rem facit exploratam.

429. E contra seclæ noscuntur unius aut alterius regni, vel ditionis limitibus fere lolæ contineri, vel saltem haud ubique diffusae, sectatorum numero illustres. Ipsa sua nomina stepius earum limites innuunt. Sic *.-in/jlicana* Ecclesia intra Anglorum reginæ ditionem fere sistitur: quæ enim alicubi locorum extra eam socias se præbent sectæ, sicut apud nos Episcopales, negant civilis magistratus in rebus mere spiritualibus potestatem, Athanasianum rejiciunt Symbolum, absolvendi ritu, una cum auctoritate, carere volunt, ideoque facile ab ea distinguuntur.

450. *Apostolica* etiam noscitur Ecclesia ex notissima doctrinae antiquitate, ex solemni Ordinationis ritu, sine quo nemo ad sacra munera admittitur, cx constanti Episcoporum successione, præsertim in Petri Cathedra, quæ res non minus patet ac præsidum Reipublicæ nostræ series.

431. Facile autem quisque novit sectas non esse Aposlolicas : auctorum enim suorum plerumque ferunt nomina, vel alia quæ notant principia ab(V)

(I) Mi*> χα,·>-.λ<χ·> xxi

(V) Irenxus, l. iv. c. 51.

iis propugnata : ct tempus , locus , ct adjuncta originis seclæ , fama publica . ct historia teste , innotescunt.

Jure igilur hæ adsignanlur notæ vcræ Ecclesiæ, utpolc rationi probatæ , Scripturis innixæ, cl quæ , conjunctæ saltem. soli veræ Ecclesiæ possunt convenire.

432. Jam vero <|num hæ notæ c Scriptura colligantur, palet licere cum Augustino hærclicos omnes ct schismaticos ab Ecclesia alienos probare , eo quod quæ de Christi Ecclesia Scriptura manifestissime tradunt, ipsi non teneant. « Totus Christus , » inquit, « caput et corpus est. Caput unigenitus Dei Filius, et corpus ejus Ecclesia , sponsus ct sponsa , duo in carne una. Quicumquc de ipso capite ab Scripturis sanctis dissentiunt, etiam si in omnibus locis inveniantur in quibus Ecclesia designata est, non sunt in Ecclesia. El rursus quicumque de ipso capite Scripturis» sanctis consentiunt, el unitati Ecclesiæ non communicant, non sunt in Ecclesia : quia de Christi corpore , quod est Ecclesia , ab ipsius Christi testificatione dissentiunt. Quicumque credunt quidem quod Christus Jesus, ita ut dictum est, in carne venerit , et in eadem carne, in qua natus et passus est, resurrexerit, ct ipse sit Filius Dei, Deus apud Deum , ct cum Patre unum, el incommutabile Verbum Patris, per quod facta sunt omnia; sed tamen ab ejus corpore, quod est Ecclesia , ita dissentiunt, ut eorum communio non sit cum loto quacumque diffunditur, sed in aliqua parle separata inveniatur ; manifestum est eos non esse in Catholica Ecclesia. ■>1 Jure optimo dicit « Ecclesiam loto orbe diffusam, quæ manifestissimis Scripturarum canonicarum testimoniis designata el expressa est. » * « Nullo interprete indigent canonicarum Scripturarum testimonia quæ commendant Ecclesiam in totius orbis communione consistere. » ’

433. Notæ illæ quæ tantam habent vim contra hærclicos Scripturarum divinam auctoritatem agnoscentes, inserviunt etiam, ut jam sæpius diximus, infideli ul suadeatur hanc esse societatem quam Christus instituit, fideli autem magis magisque Ecclesiam commendant . fidemque roborant. Absque Scripturis ipsa fidei concordia, doclrinæ sanctitas , per orbem permanens diffusio, el pastorum inter tot rerum vices, regnis el imperiis labenlibus. numquam interrupta series, cuicumque , divino affulgente lumine, persuasum faccre possunt hanc societatem non hominum sapientia constitutam, nec potentia sustenta'am, sed divina plane opera.

131. Singularum notarum explicatio ad Theologos perlinet, sed tides concipitur saepissime, una vel altera menti objecta,in qua certissima deprehenduntur divinæ revelationis indicia. Divina auctoritate freti Ecclesiam docentem audimus , singulorum dogmatum probationes el ipsius Ecclesiæ privilegiorum pleniorem expositionem deinceps excepturi. Ruit igitur objectio qua. inter alios Anglicanus Episcopus Porteus Catholicos urget, scilicet quod ratione utantur ad discernendam Ecclesiam , eam deinceps respuentes : quamvis enim mens Ecclesiam dignoscat ex iis quibus fulget divinæ originis indiciis, non rationis ductu, sed ex divino quo mens ipsa illuslralur lumine , lidei præbelur assensus, divina nixus auctoritate : quo etiam paeto in singulis dogmatibus etiam conquiescit Quæ autem exponuntur argumenta, ad vindicias Ecclesiæ et dogmatum pertinent, potius quam ad ipsam lidei concipiendae rationem : movetur qui-

,1 F!e Unit. Ecel. col. MI, I. ».

it) Coi. 570. (S) Ibid. 577.

dem animus, etiam humanitus, variis veritatis argumentis ; sed fidom , quæ donum Dei est, non concipit nisi cx gratiæ inspiratione.

435. Verbis irenæi fidei Calholicæ rationem reddere el sectariorum vivam imaginem exhibere placet. « Prædicationem Ecclesiæ ubique constantem , ct aequaliter perseverantem, ct testimonium habentem a Prophetis et ab Apostolis, ct ab omnibus discipulis , quemadmodum ostendimus per initia, el medietates, el finem, el per universam Dei dispositionem, el eam quæ secundum salutem hominis est, solidam operationem, quæ est in tide nostra , quam perceptam ab Ecclesia custodimus, et quæ semper a Spiritu Dei, quasi in vase bono eximium quoddam depositum juvenescens, et juvenescere faciens ipsum vas in quo csl. Hoc enim Ecclesiæ creditum est Dei munus, quemadmodum aspiratio plasmationi, ad hoc ul omnia membra percipientia vivificentur : el in eo disposita est communicatio Chrisli, id est Spiritus sanctus, arrha incorruptelae,et confirmatio fidei nostræ , ct scala ascensionis ad Deum. In Ecclesia enim, inquit, posuit Deus Aposlolos, prophetas, doclores, et universam reliquam operationem Spiritus, cujus non sunt participes omnes, qui non concurrunt ad Ecclesiam : sed semetipsos fraudant a vita per sententiam malam, el operationem pessimam Ubi enim Ecclesia, ibi et Spiritus Dei ; cl ubi Spiritus Dei, illic Ecclesia el omnis gratia : Spiritus autem veritas. Quapropter qui non participant eum , neque a mamillis matris nutriuntur in vitam , neque percipiunt dc corpore Chrisli procedentem nitidissimum fontem : sed effodiunt sibi lacus detritos de fossis terrenis, et de cœno putridam bibunt aquam, effugientes fidem Ecclesiæ, ne traducantur, rejicientes vero Spiritum, ut non erudiantur. Alienati vero a veritate, digne in omni volutantur errore, fluctuati ab eo, aliter atque aliter per tempora de eisdem sentientes, cl numquam scientiam stabilem habentes , sophistae verborum magis volentes esse quam discipuli veritatis. Non enim sunt fundati super vivam petram, sed super arenam, »*

CAPUT XV

I»E ECCLESIÆ PRÆSULIDU3.

§ I. *De divina Episcoporum institutione.*

436. Christum Petrum ovili suo universo præfecisse pastorem vidimus, el ita disposuisse unitatem ab uno incipientem : attamen Apostolis omnibus ligandi cl solvendi potestatem pollicitus est, eosque ad docendum cl baptizandum gentes misit, auctoritate utique eas regendi præditos. Sicut Episcopus Romanus Petri tenet locum, ita et Præsules caeleri per orbem in Apostolici muneris pariem vocali sunt, ul cum illo gregi invigilent, omniaque bonorum pastorum munera impleant. Plerique sectarii in hac regione vel Episcopale regimen prorsus rejiciunt, vel illud ad Ecclesiasticam politiam referunt, quin a Chrisli institutione derivetur. Prcsbyleriani contendunt nullam specialem auctoritatem regiminis Episcopi vocabulo designari, sed de simplici quovis animarum pastore illud usurpari. 2 lis Baplislæ assenliunlur. Melhodiske nonnulli Episcopalis regiminis nomen retinent, sed illud repetunt ex Wesleyi in hanc formam voluntate magis propensa , eum Episcopatus sui auctorem agnoscentes. Episcopales eo gloriantur ; sed ex Apo-

(I) !.. iii. ·ıiт. liær. C. *·-

(S) Ch. iv. form of Uovcmincnt.

stoloni in institutione illud derivat *H'hile,* qui, moderationis laudem cupiens, animadvertit Ecclesiam Anglicanam absolutam ejus necessitatem numquam affirmasse, et Bancrollum ipsum, dum ageretur dc Episcopis Scoliæ dandis, ab ea quaestione dirimenda consulto abstinuisse, ne omnes pene Ecclesiæ reformatæ ministerio carere viderentur. '

Propositio 1.

Episcopi ad regendam Ecclesiam divino jure constituti sunt

457. *Probatur* I. Apostolus Presbyteros Epheso accersilos alloquens, dixit : « Attendite vobis et universo gregi, in quo vos Spiritus sanctus posuit Episcopos regere Ecclesiam Dei. » * Vox Græca *κοιμα,ο·»* pastoris in gregem curam designat, qua gubernandi potestas plane includitur : quapropter apud Homerum reges populorum pastores vocantur Tu/κι.îΓ el septuaginta interpretes, vocabulo Hebraico accurate studentes, illud Psallis de Christo reddiderunt : *τιμαιιîΓ* evrw tr *^/itu tniytu.* Vox pastorale regimen apte exprimit, uti adriolalS. Hilarius: « pasloraliler reges ; regendi scilicet eos curam affectu pastoris habiturus. » 5 Presbyteri quidem vocantur a Luca, quos Paulus Episcopos dicit, quia adhuc vox Πρι^ντιρβΓ, quæ dignitatem cum ætale conjunctam significat, ad simplices Sacerdotes designandos non est specialiter adhibita. Ετγ«γ*οπ·»γ autem gubernatorem, praefectum aliumve munere insigni fungentem deuotal, uti liquet ex episcopatus voce quam de Achitophelis munere, * primarii consiliarii David , adhibuerunt septuagilila Interpretcs, Petrus verode Jiidæ ipsius Apostolaiu. ' Utraque vox simul conjuncta l*«7***vr *τί>μΛ<·ιη* gubernandi munus absque ullo ambiguitate definit Quod etiam ex concione Apostoli roboratur : quum enim eos monuerit se amplius Ephesum non reversurum, si ipsi meri Presbyteri forent, nulla ordinationis potestate prædili, manifesto discrimini Ecclesia Ephesina objiceretur, neminem habens, qui pastorum seriem posset continuare. ·

458. Quod autem Epheso arcessiti fuerint, argumento non est eos fuisse Sacerdotum illius Ecclesiæ coetum; nam ad varias Asiæ minoris Ecclesias cos pertinuisse inde colligitur, quod Apostolus cos alloquens se per eos transiisse dicit, per triennium, quod non Ephesi impensum, sed in provinciis variis percurrendis, ex Actis Apostolorum constat : « Vos scitis a prima die qua ingressus sum in Asiam, qualiter vobiscum per omne tempus fuerim. * * * Et nunc ecce ego scio, quia amplius non videbitis faciem meam vos omnes, per quos transivi praedicans regnum Dei. ◆ * * Propter quod vigilate, memoria relinentes, quoniam per triennium, nocteeldie, non cessavi , cum lacrymis monens unumquemque vestrum. ■7 Eos a variis locis advenisse intellexit Irenæus : « In Mileto enim , convocatis Episcopis et Presbyteris, qui erant ab Epheso , cl a reliquis proximis civitatibus. » * Adfuisse quosdam simplices Presbyteros, uti hic insinuatur, non est inverosimilc, sed Apostoli verba laudata gubernatores Ecclesiæ plane respiciunt, nec csl inusitatum in concioni*

(1) « Lest the catline anl' character of lhe ini nistry in must of lhe reformed churches might be questioned. » Cited by While, Dissert, x. of Episcopacy, p. HO. cd. 1815.

(S) Act. xx. 48.

(3) In Psal. ii. 9.

(I) Pe. cviii. 8. Vide ct Num. xxti. II. deducibus exercitus , el Judith ix. 48. do præfccto civitalis. Cicero scribit : I Vult nic Pompeius esse quem loti hæc maritima ora » lubcal ·»«*»»»«, id est speculatorem ct custodem. Ep. ad Allicum

(S) Aci. i. 40.

(0i Vido de hoc argument» ‹ hnch on Church Government, Letter vi». p. H8.

(7) Act. si. tS. 43. SL

(β; L. J. udv. h»r. c. xiv.

quosdam gradu prostantes specialiter de suo munere monere , aliis prceter-missis Hos præsertim accersitos a Paulo Chrysostomus etiam intellexit, vis verborum Gnecormn haud ignarus ,et mentis Apostoli felix sœpe interpres : r«r «yXtir.tr |u<ra*t|U'J.a|ui>(r. '

459. Ad septem Ecclesiarum Asia? Angelos scripsit Joannes, ' quos Antistites inlclligere cis invigilantes neccssc est, nec enim Angeli monitionibus indigebant. Igitur in ipsa æiate Apostolica profuerunt Prasules Ecclesiis in majoribus urbibus, casque singulari potestate regebant.

440. *Probatur* 2. *ex totius antiquitatis consensu :* constat quippe ab antiquissimis temporibus rectores singulares , Episcopos designatos, ubique agnitos, quibus ct fideles ct sacerdotes subjectos se exhibebant, ct quorum auctoritas sacrosancta ct divina habita est. Illustrem testem damus Ignalium, qui ad Smymenses scribit : « Divisiones fugite ut principium malorum : Omnes Episcopum sequimini, ut Jésus Christus Patrem , ct Presbyterium ut Apostolos. ◆ * * Sine Episcopo nemo quidquam faciat eorum quæ ad Ecclesiam spectant. * * * Ubi comparuc-rit Episcopus, ibi ct multitudo sit : quemadmodum ubi fuerit Christus Jesus, ibi Catholica est Ecclesia. » 3 Ad Trallianos: « Cum enim Episcopo subjecti estis ul Jesu Christo, videmini mihi non secundum homines, sed secundum Jesum Christum vivere. * * * Necessarium itaque est, quemadmodum facilis, ul sine Episcopo nihil agatis, sed et Presbyterio subditi silis, ut Apostolis Jesu Christi. » * « Decet enim singulos vestrum, ct procipuc Presbyteros, refocillarc Episqppum , 'aiatyx.n>) in honorem Patris , Jesu Christi, el Apostolorum. » 4 Liquet Presbyteros, vel Presbyterium , Presbyterorum scilicet cretum, secundum locum tantummodo obtinuisse, iisque profuisse Episcopum , quemadmodum Christus Apostolis præfuit. Hæc ceric auctoritatem, muneri Episcopali inhaerentem, ex Jesu Christi institutione, nec proinde ex Presbyterorum concessione derivatam , nec ullatenus ex eorum pendentem arbitrio significant; veram scilicet et divinitus datam regiminis potestatem. Plurimis in locis id urget sanctus Martyr, apprime noscens rem Christianam, in iis præsertim temporibus periculosis, ex summa omnium concordia, quæ Episcopali regimine servanda er.>t, plurimum pendere. Ad Ephesios scribens , Episcoporum per varias orbis plagas distributionem summo Christi consilio merito tribuit : « Etenim Jesus Christus inseparabilis nosira vita Patris est sententia , ul et Episcopi per terræ terminos definiti ex Jesu Christi sunt sententia. Unde decet vos in Episcopi sententiam concurrere , quod ct facilis. Nam memorabile vestrum Presbyterium dignum Deo, ita coaptatum est Episcopo ul chordæ cilharæ. » ° El ad Magnesianos : « Sed et vos decet non familiarius ac superbe uli ælale Episcopi, sed secundum virtutem Dei Patris omnem impertiri illi reverentiam , quemadmodum novi sanctos facere Presbyteros, non respicientes ad apparentem juvenilem Ordinationem , sed ul prudentes in Deo cedentes ipsi, non ipsi autem, sed Patri Jesu Christi omnium Episcopo. » 7

441. S. Irenæus :« Habemus annumerare eos qui ab Apostolis instituti sunt Episcopi in Ecclesiis, et successores eorum usque ad nos. * * * Fundantes igitur et instruentes beati Apostoli Ecclesiam , Lino Episcopatum admini-

|i) Horn. 44. in Act.
(t) Apoc. ii. ct iii.
s Ep. id Smj rnemes c. vii. riii.
(4) Trail, cp. ch. ii.
(5) C. aii.3. (c) Eph. iii. i».
(7) Magn. c. iii.

strandæ Ecclesiæ tradiderunt. · · ' Et Polycarpus autem non solum ah Apostolis edoctus, cl conversatus cum mullis ex eis qui Dominum nostrum viderunt ; sed etiam ab Apostolis in Asia , in ea quæ est Smyrnis Ecclesia constitutus Episcopus , quem et nos vidimus in prima nostra ælalc. » ·

442 Tertullianus : ‹ Dandi *Baptismum)* quidem habet jus summus Sacerdos , qui est Episcopus : dehinc Presbyteri et Diaconi : non tamen sine Episcopi auctoritate , propter Ecclesiæ honorem , quo salvo , salva pax est. » *

445. Origenes : « Si audacter expedit loqui Scripturarum sensum sequenti, per singulas Ecclesias bini sunt Episcopi , alius visibilis , alius invisibilis : ille visui carnis : hic sensui patens. » (l) « Neque Episcopus, nec Presbyter , nec Diaconus, nec vidua, possunt esse digami. › *

444. S. Cyprianus : «Dominus noster, cujus præcepla metuere el observare debemus , Episcopi honorem , el Ecclcsiæ suæ rationem disponens , in Evangclio loquitur, et dicit Petro : « Ego tibi dico quia tu es Petrus, etc.» Inde per temporum et successionum vices, Episcoporum ordinatio , et Ecclesiæ ratio decurrit, ut Ecclesia super Episcopos constituatur, cl omnis actus Ecclesiæ per eosdem præpositos gubernetur. Cum hoc ilaque divina lege fundatum sil, miror quosdam audaci temeritate sic mihi scribere voluisse : quando Ecclesia in Episcopo el Clero , et in omnibus stantibus sit constituta.*»5 « Audio tamen quosdam de Presbyteris , nec Evangelii memores, nec quid ad nos martyres scripserint cogitantes , nec Episcopo honorem Sacerdotii sui et Calhedræ reservantes, jam cum lapsis communicare ccepisse,et offerre pro illis cl Eucharistiam dare, quando oporteat a<l hæc per ordinem pervenire. » ·

445. s. Optatus Milcvitanus :[redacted] Certa membra sua habet Ecclesia, Episcopos, Presbyteros, Diaconos, ministros et turbam fidelium. »7

44G. S. Augustinus hæreseos Aerium notai quod dixerit « Presbyterum ab Episcopo nulla differentia debere discerni. « * Et in Ps. 44. scribit : · Pro patribus luis nati sunt tibi filii. Genuerunt te Apostoli : ipsi missi sunt, ipsi pnedicavcrunl, ipsi Patres. Sed numquid nobiscum corporaliter semper esse potuerunt ? * * * Ergo illorum abscessu deserta esi Ecclesia? Absit. Pro pairibus tuis nati sunt tibi lilii. Paires missi sunt Apostoli ; pro Apostolis filii nati sunt tibi ; constituti Episcopi. Hodie enim Episcopiqui sunt per totum mundum, unde nati sunt? Ipsa Ecclesia patres illos appellat, ipsa illos genuit, ipsa illos constituit in sedibus patrum. »

447. S. Pacianus Barcinonensis Episcopus, de peccata remillendi potestate disserens, ait : Ik An tantum hoc solis Apostolis licet ? Ergo el baptizare solis licet, el Spiritum oanctum dare solis, et solis Gentium peccata purgare, quia totum hoc non aliis quam Apostolis imperatum est, elc. Si ergo ct lavacri el chrismatis potestas , majorum longe charismatum , ad Episcopos inde descendit, et ligandi quoque jus adfluil atque solvendi. Quod et si nos ob peccata nostra temerarie vindicamus. Deus tamen illud ut sanctis el Apostolorum cathedram tenentibus non negabit; qui Episcopis etiam unicis sal nomeu induisit * * * Nemo Episcopum hominis contemplatione despicial. Recordemur quod Petrus Apostolus Dominum nostrum Episcopum nominarit : » Sed conversi, inquit, modo ad Episcopum

(I) !.. III. de hœr. c. iii.
(i) !.. dc Bapi. c. avii.
(3) Horn. xiii. in Lucam. (4) Horn. avii.
(β) Ep. ixavii. ad lapsui.
(6) Ep. iii. ad Clerum.
(7} L. ii. ad». 1'arinrn m

n el Patrem animarum vestrarum. » Quid Episcopo negabitnr in quo Dei nomen operatur? « ·

44R. S. Epiphanias Acrium tamquam hærcticum notat, quod Presbyteros Episcopis faceret aequales, cumque refellit eo quod ordinationis potestate simplex Presbyter careal : « Quinam vero ticri potest, ul is Presbyterum constituat ad quem creandum manuum imponendarum jus nullum habeat? Aut quomodo Presbyter Episcopo dici potest æqualis?»* Liquet ex communi Ecclesiæ sensu et judicio, eo saeculo, juxta priorum saeculorum traditionem constantem, Episcopos auctoritate praestare Presbyteris, ct contrariam sententiam idcirco hærcsim judicatam. Hinclschyrassc Presbyterum affirmans, manibus sibi a Collulho Presbytero impositis, merus laicus a Synodo Alexandrina declaratus est, ' el omnes omni sæculo qui ordines accepisse dicebantur ab iis qui Episcopali carebant charactere, ad laicorum conditionem reverti cogebantur *

449. Accedit quod catalogi Episcoporum Romæ, Alexandriæ, Antiochiae apud Euscbium reperiantur; ct in omnibus vetustis monumentis Episcopus unus in singulis Ecclesiis magnarum urbium nominetur, veluli eas gubernans ipsosque Presbyteros regens. Quum autem agatur de constitutione el regimine Ecclesiæ, testimonia hujusmodi maximi valeant necesse est; res enim fuit oculis subjecta, el quotidiano usu celebrata. Insuper quum potestatis exercitium plerumque odio sil, hominibus libertatem, juraque sua tenaciter luentibus, non facile contingere potuisset, ul Presbyter aliquis in cæteros usurparet auctoritatem, ipsis invitis. Quod si ordinis servandi causa cx eorum consensu cl electione exerceretur, perspicua forent ejus rei nbique in veteri historia argumenta; cl vehementius restitissent Presbyteri, quando quæ ex venia eorum exercebatur potestas, divino veluli jure vindicare coepit. Nihil autem hujusmodi occurrit, sed e contra qui primus Presbyteris potiores Episcopos negavit, haereticus a loto orbe Christiano csl habitus, voluti divinitus institutam hierarchiam evertens.

Objectiones.

450. *Obj.* 1. Qui Episcopi dicuntur a Paulo, Presbyteri etiam vocantur. Scribit ad Philippenses fideles : «Cum Episcopis et diaconibus ; » ct passim recenset dotes quibus Episcopi ct diaconi ornari debent, nulla facia tertii gradus ministrorum mentione. * Presbyterorum autem coetum manuum impositione Timotheum constituisse dicit Paulus. 6 Ergo idem est munus utraque voce designatum, nec regiminis includit auctoritatem , sed inspiciendi vigilantiam, juxta vim vocis.

451. *Resp.* Episcopi quidem Presbyterorum nomine in Scripturis Novi Testamenti designantur, quia utraque vox dignitatem cum auctoritate conjunctam significat, quamvis posterior consuetudo hanc ad Sacerdotes qui regimine non fruuntur fere restrinxerit. Quis negaverit Petrum gubernandi Ecclesiam habuisse auctoritatem, qui tamen non dedignatur se Presbyterorum socium exhibere : av/**ft«4«ripr. alios hortans ut haud dominarentur in partes gregis sibi commissas?' Plcrique , vel omnes ab Apostolis ordinati , ad Episcopatum stalim evecti sunt, 8 ut Ecclesiarum necessitatibus ct propagationi consuleretur. Ideo Paulus dicit se Titum Crelæ reliquisse ad

(<) Ep. I. »d Symprun. î) llœr Ï6.
(S) Syn. Alex, in ep.
(*) Vide elixm in Apol. Î. Alhan. Cleri Marcot. relal.
(5) !. Tim. i. S. et Tit. i. <9.
(G) I. Tim. iv. <4.
(7) I. Pel. v. i.
(8) Pclau de Ep. dign. ct juried. I. I.c. Î,

tempus, ut in singulis civitatibus constitueret Presbyteros, Episcopos utique; quod patet ex iis quæ stalim adjungit: « oportet enim Episcopum sine crimine esse, sicut Dei dispensatorem; » 1 qua ratione Apostolicum ipsum ministerium, quod cum auctoritate certe conjunctum esse constat, alias designatur: « Sic nos existimet homo, ut ministros Christi, et dispensatores mysteriorum Dei. » 'Titus brevi Cretie insulam relicturus erat, ul Nicopolim sc conferret, ' ubi Apostolus per hiemem mansurus orat; ideoque oportuit in præcipuis urbis civitatibus Episcopum constituere qui posset Ecclesiam regere, camquc ministris instruere. Hinc facile explicatur cur Episcoporum ct diaconorum dotes tantum recenseantur, quum Tito et Timotheo injunctum fuerit Ecclesiis novis Episcopos dare, quibus diaconum adstarc oportuit ab initio, ob muneris dignitatem 1 et onus, relicta Episcopis sacerdotes ordinandi, prout opus esset, cura In urbibus majoribus plures nonnumquam erant Episcopi, ut oblata occasione novis Ecclesiis provideretur, ipsis illuc sc conferentibus. Timolheum impositione manuum Pauli accepisse Episcopalem auctoritatem alias constat, ' quamvis Presbyteros, veri nominis utique Episcopos, suam quoque in sacro hoc munere communicando posuisse operam cx objecto loco colligatur. Ex eo autem quod Presbyteri vocentur, nihil contra eorum Episcopatum sequitur, nam Apostolus Joannes se Presbyterum designat. ° Posterior usus, quo ad inferiorem ordinem plerumque refertur, nihil potest detrahere auctoritati Episcoporum, ad gubernandam Ecclesiam, quae apertissime tlesignata est. Quod autem de voce dicitur. accuratum non est, nam Episcopus qui cum auctoritate præesi designatur. ' Christus ipse animarum nostrarum Episcopus dicilur; qui summa quidem auctoritate nos regit. ·

452. *Obj.* *2. « Scripsissem forsitan Ecclesiæ: sed is qui amat primatum gerere in cis, Diotrephcs, non recipit nos. » ' Ita S. Joannes, qui singularem illam Episcoporum auctoritatem ignorasse videtur.

453 *Resp.* Quis fuerit Diotrephcsnon constat, utrum scilicet vir laicus potentia valens, vel Ecclesiæ Præsul auctoritate abutens; ;
ab Apostolo dicitur, quibus verbis primas partes agendi ambitio, et dominandi libido satis indicatur. Ex eo autem quod prava culpetur ambitio. legitimum auctoritatis exercitium non rejicitur. Fuisse singularum Ecclesiarum Præsules ipsa Apostolorum ælate liquet, ex monitis Joannis in Apocalypsi ad Angelos septem Ecclesiarum Asiæ, quarum præcipua erat Ephesus, directis; el ex Petri ad Presbyteros, scilicet Episcopos, hortatione, ut non dominarentur portionibus gregis quas sortiti erant, iroi.uiiari ri i» vμi» »ύμιι·»

r»r '° quorum verborum vis csl: pastoraliter gubernate gregem Dei vobis commissum, 11 Episcopatum gerentes * * non ul dominâmes portionibus fidelium quas gubernandas sortiti estis.

434. *Obj* 5. Si Presbyteri in Scriplu-

II) Til. i. 10. (i) I. Cor. ir. I.

(3) Til. iii. Ii.

(I) ArtvJi *i* raxirtv *tKWK-.r alviarit* tirai. Epiphanias. Aerian, p. 008.

(5) 11. Tim. i. 0. (0) 11. et III. Ep.

(7) irria-xurir Overseer of a oily, prefect, guardian-president. Dem. 4SI. 87.

(8) 1. Pel. ii. 85. Vide el Clinch, letter tii. ex quo plura mutuati sumus.

(0) III. Joan. ix.

(10) I. Pel. v. 8. 4.

(11) Nonnumquam ·' idem valet quod *pvne*·, ubi sermo est de iis qua· in poleslale alicujIM posila sunt, ul J--i»F'r ·· 'M·' penes vos est, (M. 10. GO. ·> ·*т· *in tua* potestate positum est Hall. fl. 100. ▮ Ilcdcrici Lexicon.

ris Episcopi dicuntur, auctoritate præditi gubernandi Ecclesiam , jam Sacerdotum simplicium evanescet ordo. nullius quippe Scripturæ auctoritate probatus.

455. *Resp.* Ordinum illorum distinctio salis aliunde palet, cx perpetua scilicet omnium sæculorum a Christo traditione, quam innumera testantur monumenta. Cælerum si excipias S. Jacobi testimonium, in quo dc ungendis infirmis est sermo ct illa in quibus dc accusationibus adversus Presbyterum suscipiendis, ct de co coram omnibus arguendo agitur, cælera omnia , vel certe fere omnia, cos designant qui gubernandi Ecclesiam pollebant auctoritate: quam in singulis Ecclesiis unum exercuisse liquet ex Apocalypsi Joannis, el cx scriptoribus qui Apostolos seculi sunt, præsertim Ignalio. Institutis autem Episcopis, ipsi alios sibi adsociarunl sacrorum munerum , non vero regiminis participes. Simplex igitur Sacerdotium est pars quædam pleniludinis sacerdotii, quæ in Episcopis reperitur.

456. *Obj.* 4. S. Polycarpus ad Philippenses scripsit, Episcopi nulla facta mentione : « Subjecti estote Presbyteris cl Diaconis, sicut ct Deo el Christo, ceu virgines inculpata, ct casta conscientia gradienlcs. »[1]

457. *Resp.* Constat Polycarpum ipsum veri nominis fuisse Episcopum , singulari scilicet auctoritate Ecclesiæ Smyrnensi præfeclum, quod et Irenæus ipsius coaevus testatur,[4] prout etiam Eusebius. Imo ipsi Smyrncnses, in epistola paulo post martyrium Polycarpi scripta , ct relala ab Eusebio, dc martyribus dicunt : « Quorum ex numero hic certe unus fuit nostra ætate Aposlolicus el Propheticus Doctor Catholicæ Smyrnensium Ecclesiæ Episcopus. »[8]

458. *Obj.Ii.* S. Cyprianus sæpius significat Presbyteros cum Episcopo communi consilio omnia quæ ad Ecclesiæ regimen spectant decernere : « Nuper in concilio plurimi Co-cpiscopi cum comprcsbylcris qui aderant, consuimus. »[4]

459. *Resp.* Ex illius ævi disciplina Episcopi plerumque Presbyterorum consilium adhibuerunt in suarum dioccescon regimine , el quosdam ex illis in consultores in conciliis adseiverunt Hæc tamen non obstant singulari Episcopi auctoritati, cujus semper eral Presbyteros ipsos constituere, cl ea quæ cx consilio communi statuta orant, sua auctoritate relaxaro. Ipse Cyprianus sae pi ssime Presbyteros ab Episcopis distinguit, eosque dicit non posse Episcoporum sanctiones negligerc : « Quod si ita res est » inquit « ul nequissimorum timeatur audacia , el quod mali jure atque æquitale non possint, temeritate ac desperatione perficiant, actum est de Episcopatus vigore,el de Ecclesia; gubernandae sublimi ac divina potestate » * * * « Sublata poenitentia, nec ulla exomologcsi criminis facta, despectis Episcopis atque calcatis, pax a Presbyteris verbis fallacibus dicatur »[5] Florentium Plipiamini sic alloquitur : « Persecutio veniens te ad summam martyrii sublimitatem provexit : me autem proscriptionis onere depressit. Cum publice legeretur : *Si quis tenet, vel possidet de bonis Cœcilii Cypriani Episcopi Christianorum :* ut etiam qui non credebant Deo Episcopum constituenti, vel diabolo crederent Episcopum proscribenti.Nec hæcjacto,sed dolens profero , cum te judicem Dei constituas, cl Christi, qui dicit ad Apo-

Ii; Ep. ad Phil, apud Euseb. I. iv. hist. Eccl c. IB.
!«) E. iii. de hir.c. S.

(5) Apud Euseb. loco cit.
(4) Ep. 7|. ad Quirinum.
(5) Ep. (>i. ad Cornelium.

slolos, ac per hoc ad omnes Præpositos, qui Apostolis vicaria Ordinatione succedunt :« qui audit vos, me audit,· etc. Inde enim schismata el hæreses obortæ stint, et oriuntur, et Episcopus qui unus est, et Ecclesiæ præcst, superba quorumdam præsumptionc contemnitur, et homo dignatione Dei honoratus, indignus hominibus judicatur. »[1]

460. *Obj.* 6. S. Hieronymus in Comm. C. 1. Epist. ad Titum, explicans illa verba : « ct constituas per civitates Presbyteros, etc. Oportet enim Episcopum sine crimine esse, » scribit : « Idem est ergo Presbyter qui et Episcopus : et antequam diaboli instinctu studia in Religione flerent, cl diceretur in populis : « Ego sum Pauli, ego Apollo, ego autem Ccphæ. » communi Presbyterorum consilio Ecclesiæ gubernabantur. Postquam vero unusquisque eos quos baptizaverat, suos esse putabat, non Christi, in loto orbe decretum est, ut unus de Presbyteris eleclis superponeretur cælcris, ad quem omnis Ecclesiæ cura pertineret, ul schismatum semina tollerentur. Putei aliquis non Scripturarum, sed nostrum esse sententiam, Episcopum cl Presbyterum unum esse, el aliud aetatis, aliud esse nomen officii ; relegat Apostoli ad Philippenses verba dicentis : « Paulus et Timotheus servi Jesu » Christi, omnibus sanctis in Christo » Jesu, qui sunt Philippis, cum Epi- » scopis et Diaconis, gratia vobis ct • pax » Philippi una est urbs Macedonite. El certe in una civitate pluros (ul nuncupantur) Episcopi esse non poterant. Sed quia eosdem Episcopos illo tempore, quos cl Presbyteros appellabant, proplerca indifferenter de Episcopis, quasi dc Presbyteris, est locutus. » Laudat in eumdem finem, Hebr. 15. 1 Petri ů. Aci. 20 : « Hæc(i) proplerca, ut ostenderemus apud veteres eosdem fuisse Presbyteros, quos cl Episcopos : paiilalim vero, ut dissensionum plantaria evellerentur,ad unum omnem solicitudincm esse delatam. Sicut ergo Presbyteri sciunt se ex Ecclesiæ consuetudine, ei qui sibi præpositus fuerit, esse subjectos ; ita Episcopi noverint se magis consuetudine, (piam dispositionis Dominicæ veritate, Presbyteris esse majores, et in commune debere Ecclesiam regere, imitantes Moysen . qui cum haberet in potestate solus præessc populo Israel, septuaginta elegit, cum quibus populum judicaret. « Hem scribit « Apostolum diserte docerc, eosdem esse Presbyteros, quos cl Episcopos ; » * idque plurimis citatis testimoniis probat : « quod autem postea unus electus est, qui cælcris prceponeretur, in schismatis remedium tactum est, ne unusquisque ad se trahens Christi Ecclesiam rumperet. Nam et Alexandri» a Marco Evangelista usque ad Heraclam et Dionysium Episcopos, Presbyteri semper unum cx sc electum in excelsiori gradu collocatum. Episcopum nominabant : quomodo si exercitus Imperatorem faciat; aut Diaconi cliganl de sc quem industrium noverint, el Archidiaconum vocent. »

461. *Hesp.* Quamvis Hieronymi eruditionem ct judicium plurimi faciamus, non consuevimus tamen jurare in verba magistri, idcoque si quæ objecta sunt, nullatenus valeant conciliari cum iis quæ ex Scripturis el Patrum trium priorum sæculorum operibus, de divina Episcoporum institutione, et in gubernanda Ecclesia auctoritate didicimus, pace ejus, eum deserimus hac in re ducem Cætcrum tanto doctori debetur ut ea verborum ejus adhib a- lur interpretatio, quæ et vetustioribus monumentis, ct totius Ecclesiæ per

(i) Ep. 85. ad Evag.

omnia sæculu sensui esi consona, præsertim quum in suspicionem hærcseos Aerii numquam venerit.

402. Fatemur libenter Episcopos, imo el Apostolos, Presbyteros in Scripturis designari ; qua ratione nihil detrahitur eorum in gubernanda Ecclesia auctoritati , nihil accedit simplicium sacerdotum, quorum vocabulum postea consuetudine proprium est facium, dignitati vel potestati. Quod ad regimen Ecclesiæ communi Presbyterorum consilio perlinet, ipsa rei Christiana· exordia spectat, quando Episcopi greges singulos nondum soniti, communibus inter se utebantur consiliis. Nil autem refert si dioeceseon distributio, cl designatio Episcopi haud ab initio factæ existimentur, donec ortis Corinthi dissidiis quæ narrat Paulus (I) in toto orbe decretum » sil, utique ab Apostolis, ul unus de Presbyteris, veri nominis Episcopis, utpotc gubernandi Ecclesias jam fungentibus munere, cæteris superponeretur, non certe iis cum quibus communem impendebat operam in Ecclesiarum regimine, sed fidelibus el Presbyteris inferioris gradus quos ipse sibi adscisceret. Quidquid sit de hac hypothesi, liquet Episcopale regimen, ex Hieronymi sententia, in Apostolica ætate loto orbe obtinuisse, ob unitatem tuendam ; de Episcopo enim ait : « ad quem omnis Ecclesiæ cura perlineret, ul schismatum semina tollerentur. »

465 Quæ ex Scripturis adducit, nobis etiam videntur probare Presbyteros plerumque episcopali auctoritate fungentes designari, quamvis non salis tirmum sil argumentum cx locis in quibus plures Episcopi in urbe aliqua exhibentur ; plures enim in una versari urbe facile contingere potuit, in illis præsertim rerum primordiis, ut prxslo essent novis fundandis Ecclesiis, et ul successioni consuleretur, ne morte occurrente, desideraretur qui novum consecraret Praesulem. Nec tamen Hieronymo facile damus sacerdotes, cx Ecclesia· consuetudine, magis quamex dispositione Domini esse Episcopis subjectos ; Dominus enim Apostolos cum plena poleslate misit. ipsique, cx Spiritus sancti inspiratione, juxta Christi dc regno ejus statuendo præcepla, alios ad sui muneris consortium assumpserunt , quos Episcopos veri nominis fuisse liquet, utpotc Apostolici episcopatus consortes. Qui igitur ad sacra munera deinceps evecti, non eamdem gubernandi Ecclesiam potestatem acceperunt, ex ipsius Dominica* dispositionis veritate Episcopis necessario subjecti sunt, prout ex S. Cypriano jam audivimus. Quod adjungit Hieronymus, Episcopos debere in commune regere Ecclesiam, Presbyteris scilicet communicata potestate, intclligendum csl dc mansuetudinis, prudcntiæ,ci charitalis studio, quo Episcopum oportet Presbyterorum , pietate cl scientia præstanlium, exquirere consilia : secus frustra ad unum omnis soliciludo delata esset, ad schismatum tollenda semina. « Ecclesiæ salus, » inquit Hieronymus ipse, « in Summi Sacerdotis dignitate pendet, cui si non exsors quædam, et ab omnibus eminens, detur potestas, tot erunt in Ecclesia schismata, quot Sacerdotes. » * Jure igitur utitur Moysis exemplo, « qui cum haberet in potestate solus præcssc populo Israel, septuaginta elegit, cum quibus populum judicaret. »

404..Consuetudo Ecclesiæ Alexandrinæ non admodum innotescit, sed videtur fuisse coelus Episcoporum veri nominis, qui Episcopo Alexandrino adstabanl, in primordiis Ecclesiæ, ne casu aliquo deficeret successio, quique ci in amplissima ditione operam præstabant ; quos post Heraclæ tempora

(I, Dial. adv. Lucifer.

singulis dioecesibus præfeclos verosimile est. · Origcnes Alexandria docens, diu ante ælalem Hieronymi, de uno Episcopo , singulis Ecclesiis præfccto, locutus est. Contra domesticum hunc testem non potest valere Hieronymi dictum , qui documento aliquo vel narratione falli potuit. vel ad consuetudinem aliquam referre, quæ ex pjus verbis non salis certo colligitur. Id constat, cum Episcopale regimen ad primordia Ecclesiæ retulisse, et ordinationis potestatem Episcoporum singulare jus praedicasse , ea ipsa epistola in qua Presbyterorum dignitatem exaggerat : « Quid enim facit, excepta ordinatione , Episcopus , quod Presbyter non faciat ? » *

II. *De. ecclesiastica dispositione.*

463. Quidquid discriminis inter Episcopos, Romano Episcopo inferiores, occurrit, ad Ecclesiasticam politiam, quæ varietatem patitur pro temporum conditione, refertur. Secundum in Hierarchia locum obtinuit ab antiquissimis temporibus Episcopus Alexandrinus , cujus potestas amplissima in Ægyptum, Lybiam, ct Pcntapolim, a Concilio Nicæno vindicata est. 5 Tertio in gradu stetit Episcopus Antiochi», qui sua auctoritate Orientis provincias complectebatur. Ad urbium amplitudinem referendam hujus jurisdictionis originem nonnulli consuerunt,quod scilicet occasioindc ortasiteam lribuendi;quod non repugnat, dummodo ab Apostolico fonte manasse agnoscatur. Antiochenam Sedem , ex Petri, qui primus eam occupavit, dignitate, Alexandrinam etiam fundatam a Marco ejus discipulo, ab ipso Petro, cujus auctoritate egit, constat jura præcipua derivasse. * Ad ampliorem hanc auctoritatem designandam Archiepiscopi nomen postea tribulum est Episcopis illis. qui progrediente tempore Patriarchs', scilicet Patrum principes, etiam dicti sunt. ' Constanlinopoli aedificata ubi Byzantium steterat, cujus Episcopus Episcopo Heracleæ subjiciebatur, visum est eam novam Romam designare ,et amplissimis ornare privilegiis, Episcopo juribus a Romano Episcopo secundis tribulis, inz Conciliis Constanlinopolitano, cl Chalcedonensi. Restitit Summus Pontifex , ne injuria Sedibus Alexandrinae et Antiochenæ inferretur, sed non facile cessit Antistitis Constantinopolitani ambitio, qui Patriarch® nomen et auctoritatem tandem obtinuit. Hierosolymitanae Sedi privilegia juraque tributa, nempe ut 1res Pala·-stinæ ei subessenl, Patriarch® nomen Episcopo attulerunt. Sequiori ælat? jura quædam præcipua Aquilejensi, Ulyssiponensi, et Veneto Episcopis j S. Sede concessa titulo eodem claruerunt. Ipse autem Episcopus Romanus , prater eam quam in universam Ecclesiam necessario obtinet auctoritatem. specialem jurisdictionem in Occidentali! Ecclesia semper consuevit exercere.

4ββ. Amplissima Patriarcharum ditio in plures divisa est provincias, quarum cura Episcopo est demandata, Episcopis qui ejus partes seu dioeceses, quæ olim parœciæ dicebantur, regebant , ejus auctoritati subjectis. Hm<- Archiepiscopi nomen tributum, ul polior designaretur auctoritas, Mctropolitæ quoque. quia in urbe præcipua morari consuevit, vel in Ecclesia, quæ mater cætcrarum habebatur. Timotheus in Asiam minorem hanc jurisdi-

(I) Vide Clinch sæpius laudatum, qui Hieronymi testimonia prteclare versat, p. 340.

(») Ep. ad Evagrium.

(3) Can. vi.

(4) Vide Thomassin. Vct. et Xov. Eccl. discipl. p. I. I. i. c. 7. ct 8. lom. r.

(5) In Cone. Chile. Leo M. Archiepiscopu» et Patriarcha vocatur : deinceps usus invaluit ut alii iis dignarentur vocabulis.

clioncm Imbuisse videtur ; sed jura singula Metropolitarum aucta sunt vel imminuta pro temporum diversitate, specialibus Conciliorum vel Pontificum sanctionibus. Juxta hodiernam disciplinam habet Archiopiscopus jus convocandi concilium Episcoporum provincial et ei præsidendi : * excipiendi quoque appellationes ab Episcoporum snffragancormn sententiis, el visitandi eorum dioeceses, ex causa prius probata concilio provinciali.2 *Primas* dicitur qui Metropolitis alicujus nationis vel regni præest, polion quadam ornatus auctoritate. Sic Lugdunensis, Armachanus, Canluariensis. Solus Lugdunensis appellationes excipiendi jus relinere dicitur.s

467. Quamvis Patriarcharum, Primatum et Metropolitarum tituli Apostolica ætate sint posteriores, et jura et privilegia eorum specialibus Conciliorum vel Pontificum sanctionibus definita sint, et aucla vel imminuta pro temporum varietate, videntur tamen fundamenta veluti jacta ab Apostolis ipsis, quatenus Episcopis nonnullis cura aliorum intra certos fines est commissa. Id quidem consonum fuit Christi consilio Ecclesiam suam per orbem diffundendi, camque arctissimis sacrae communionis vinculis cohaerentem servandi : quapropter constituto rectore qui ejus vices gereret, congruum erat ut hic abos suæ potestatis faceret participes, vel ut alii Apostoli, ipso haud renuente, res ita componerent, quo pacto omnium Ecclesiarum solicitude minus gravis evaderet. Summam sapientiam in aptissimo hoc ordine statuendo miretur quisque ncccsse est.

CAPUT XVI.

f>E REGIMINE ECCLESIÆ.

46R. Regimen Ecclesiae penes Episcopos esse, quibus præest Summus Pontifex, probavimus. Calvinus, ut laicorurn aucuparetur gratiam, seniores suas habere partes in Ecclesia regenda docuit : « Gubernatores fuisse existimo seniores ex plebe delectos, qui censurae morum et cxcrccndæ disciplina; una cum Episcopis præesscnt. » » Westmonaslcricnscs profitentur Christum aliquos, praeter verbi ministros, dono gubernationis ornasse, ct munia cis commisisse quæ implere debent, quando ad id fuerint vocati, sese socios ministro exhibendo in Ecclesia gubernanda ' Divinam horum institutionem Frcsbylcriani nostrates videntur rejicere, ad populum eorum originem referentes. 6

469. Anglicani laicorurn, etiam principuni supremorum, nullum jus agnoscunt, ut Sacramenta administrent, vel priediccnt verbum, sed regem Angliæ in sua ditione supremam in omnes Ecclesiasticos ct laicos habere auctoritatem, ct in causis omnibus Ecclesiasticis ct civilibus, 7 ipseque rex se ex Dei ordinatione supremum Ecclesiæ in suo regno Gubernatorem prædical.5 Abbolus Cantuariensis a Jacobo 1 petiit dispensationem ad cautelam ab irregularitate, in quam incurrisse visus est hominem inter venandum forte occidendo. Episcopi quidem dicuntur regere Ecclesiam Anglicanam, sed *convocationem*, comitia scilicet Generalia, in quibus Episcopi et Presbyteri seorsim conveniunt, habere nequeunt

(I) Cone. Trid. Scss. Î4. c. Î. de Ref.
ii)Ibid. c. S.
(S) Vide Devoti . I. II. § xxxviii.
14) Inst. I. iv. c. iii. n. 8.
(3) Prcsbyterial Form of Church Government, Westminster Confession.
f0) « Ruling elders are properly Hie representatives of the people, chosen by them for the purpose of exercising government and discipline, in conjunction with pastors or ministers. » Form of Government, ch. v.
(7) Art. xixvii. inter articulos Religionis.
18,' IIis Majesty's Declaration, prefixed to the Articles.

nisi ex regia licentia ; el statuta quæ condiderint nullam oblinent vim, nisi eadem rogis auctoritate munita : ipsa autem comitia ex tempore regime Annæ habita non sunt . gravibus inter se dissidiis quum colliderent. 1 Cranmer ipsam jurisdictionem Episcopalem a principe manare professus est, ideoque eam sibi iterum concedi petiit, Eduardo VI., puero decenni, Henrico VIII. suffecto.1 idque lege postea declaratum est. Episcopales Americani denegant civilem Magistratum habere in res pure spirituales auctoritatem , 5 sed in suis comitiis laicos, delegatorum nomine, habent Episcopis Presbyterisque assidentes.

Propositio.

Laici quicumque, etiam supremi principes, nullum prorsus habeut in Ecclesia gubernanda jus, aut potestatem.

470. *Probatur.* Ecclesia est a Christo instituta , a quo omnia jura deriventur necessc est: ipse vero Apostolis omnem concessit potestatem, non laico cuicumque : ergo nullum hujusmodi est jus, nulla auctoritas regiminis Ecclesiastici in laicis quibuscumque , etiam supremis principibus.

471. Confirmatur cx omnibus omnium sæcuiorum a Christo monumentis, ex quibus liquet nullum jus in Ecclesia gubernanda in laicis quibuscumque unquam agnitum.

Objectiones.

472. *Obj.* 1. Calvinus : « Qui præest, id faciat in solicitudine. » Rom. xii. 8. Habuit igitur ab initio unaquæque Ecclesia suum senatum , conscriptum ex viris piis, gravibus el sanctis. » *

475. *Resp.* Nihil dicit Paulus quo laicum præesse in Ecclesia indicetur, sed monet Præsulcm suo munere solicite debere fungi. Quum autem mentio præcedat impertientis eleemosynam , cl sequatur miserentis, posset forsan Apostolus intclligi de fideli qtiociimqn·* qui aliis in re quacumque præsit : « Qoi tribuit in simplicitate, qui præest in solicitudine , qui miseretur in hilaritate. » Certe non licet cx voce adeo amhigua munus novum in Ecclesia statuere, el senatum laicorurn suo ingenio fingere , cujus nullum in Scriptura vel Ecclesiastica historia indicium.

474. *Obj.* 2. Præler Apostolos, Prophetas , Doctores, Paulus dicit Christum posuisse in Ecclesia « gubernationes , » quæ de laicis gubernandi dono prædilis intelligendæ sunt.

475. *Resp* Apostolus inter dona cœleslia « gubernationes » recenset :« gratias curationum , opitulationes, gubernationes , genera linguarum » 5 Nihil est quod indicet munus laicis demandatum ; sed explicari poterit de dono, quo qui in Ecclesia pnesunl, subditos suos feliciter moderari norunt, vel quo alii res sibi commissas curant.

476. *Obj.* 3. « Qui bene presunt presbyteri,duplici honore digni habeantur : maxime qui laborant in verbo et doctrina » I.Tim.vJ7 Ergo Presbyterorum erant duae classes : laici pneerant, quin praedicarent : alii utroque munere fungebantur.

477. *Resp.* Presbyteri omnes sacra auctoritate ornati erant : nam sacra munera ubique in Novo Testamento iis tribuuntur ; sed alii aliis præstabanl gradu, quaproptcrdePræsulibus merito inlelligit S. Chrysostomus Apostolum loqui. Hos omnes quidem verbi praedicationi el fidelium sacræ institutioni vacare oportebat, sed eos qui esteras labore superabant, ampliori honore, et abundantioribus ad vitam sustentandam subsidiis , esse dignos liquet

(I) Histoire d'Angleterre par M. de Maries, 1 toi. c. ri. p. 163.

(i) Vide Lingard's History of England , vol. 1 , p 9V. ct p. M. American edition.

(3) Art. ni»». 14) In»l. I. i», c. iii. 0. J.

(S) I. Cor. iii. «·

« mullum enim omnino ad Ecclcsiæ ædificalioncm confert, si Præstilcs doclrinægratia polleam. » Ideo amem hæc Timotheo tradit, quia ipsi Præsulum per Asiam fuit cura commissa : quia Timotheo credita Ecclesia fuerat , imo gens fere lota Asiatica, idcirco illum el dc senioribus admonet «

478 *Obj.* 4. npfiiriptr sacrum officium non designat, sed ætale gravem, dignitate auctum : ideoquejurc explicatur de senioribus populi. Equidem Paulus Timotheum monet no Presbyterum 1 increpel, cumque tamquam Paircni obsecrandum vult, utique « propier honorificentiam fetatis, » uti adnolal Ambrosius; statim enim de junioribus facit mentionem. Hinc ait : « Apud omnes utique gentes honorabilis est senectus : unde et Synagoga cl postea Ecclesia seniores habuit , quorum sine consilio nihil agebatur in Ecclesia. » '

479. *Resp.* Vox ipsa non necessario sacrum ministrum designat, sed in Novo Testamento usurpatur ad cos designandos quos Apostoli ad regimen Ecclcsiæ evexerunt, vel saltem quos Praesules ab Apostolis constituti ad sacra munera obeunda manuum impositione admiserunt. Idcirco prædicabant Evangelium, ungebant morientes, assidebant Apostolis in Concilio Hierosolymitano , et eorum , una cum Apostolis, nomine, decretum latum est : quæ omnia laici seniores præstarc non potuissent. Quod ad objectum locum pertinet, vox de provecto ætale illic explicari potest, quum videatur juniori opponi. Cæterum nil vetat eam de seniore sacra ornato dignitate inlelligere : plerumque enim eligebantur, præsertim in illis rerum primordiis, qui ætale graves sacra obirent munera. Seniorum consilium in Ecclesia olim adhibitum dicit Ambrosius , sacerdotum ætate provectorum, qui Episcopo adstabant consiliarii, coetum utique intelligens; uti Romæ el Carthagine factum ætale Cypriani. ex documentis inter ejus opera luculentissimis constat : sed laicorum consilium adhibitum esse minime affirmat.

480 *Obj.* S. Tertullianus tribunal censura? sic exhibet : « Judicatur magno cum pondere , ul apud cerlos de Dei conspectu; summumque futuri judicii praejudicium est, si quis ita deliquerit, ul a communicatione orationis, et conventus, ct omnis sancti commercii relegetur. Praesident probati quique seniores, honorem istum non pretio, sed testimonio adepti; neque enim pretio ulla res Dei constat. » 5

481. *Resp.* Ethnicos alloquens Tertullianus, salis habuit dc sancta morum disciplina, quam servabant Christiani, certiores eos facere ; nec opus orat ut sacram Seniorum dignitatem affirmaret ; quibus, ex verbis Christi ad Apostolos, eam licebat ferre «censuram divinam, »quæ in coelis rata habeatur. Seniores designati sunt Episcopi ad saeculum usque quartum, In Concilio Agrippinensi « Valerianus Episcopus dixit : Etsi non omnes conseniores hic, * * convenissemus, suffecerat a quinque Episcopis , etc. » 4

482. *Obj.* 1. Æquum est ut laici ministris Verbi assideant in regimine, quum de juribus suis agatur : nec opus est divino mandato ut hæc curent.

483. *Resp.* Summa Sapientia Verbi Divini constituta est Ecclesia, totaque regendi potestas Petro commissa,el Apostolis, quorum Episcopi tenenl locum.Non licet nostro arbitrio aliquid staluere quo jura hæc sacra lædanlur. Quod autem ad laicos pertinet, eorum est obedire praepositis , cl servare praecepta « Obedite , » inquit Paulus, « praepositis vestris, et subjacete eis.

ti) I. Titn. v. 7) Comm, in locum.

(') Apol. c. 7.0. (4) Labb. ii. p. Gin.

Ipsi enim pervigilant, quasi rationem pro anlmabus vestris reddituri, ut cum gaudio hoc faciant, et non gementes; hoc enim non expedii vobis, » 1 Nulla vero jura laicorum invadunt Præsulcs, de rebus quæ ad animæ salutem perlinent judicantes.

181. *Obj.* 7. Imperatores olim jubebant Episcopos in Concilium convenire , ct eorum decreta, ipsis rogantibus , * sua firmabant auctoritate Interveniebant Conciliis, sicut et posteriori ætate reges , principesque. Consueverunt etiam reges Episcopos nominando, Parochorum jura contra Episcopi arbitrium tuendo , et abusus plurimos Ecclesiasticae potestatis impediendo , jura sua in Ecclcsiæ regimine exercere.

485. *Resp.* Utique sæpius jusserunl Catholici Imperatores Episcopos in Concilium convenire, ut do dissidiis quæ cum publicæ tranquillitatis dispendio agitabantur, tollendis, collatis inter se consiliis, et supremo lato judicio , deliberarent : qua in re nullam usurpatæ auctoritatis labem reperire est, quoties conventus illi libere habebantur, el Ecclesiastica? servabantur rcgulæ. Ideo Ambrosius in Concilio Aquilejensi habito Imperatoris jussu , in causa Episcoporum duorum Moesiae, animadvertit eum, prout æquumerat, judicium Episcopis permisisse, nihilque sibi in causa Ecclesiastica usurpasse : « Noluit injuriam facere sacerdotibus : ipsos interpretes constituit Episcopos »3 Ideo autem nonnumquam postulabant Episcopi ul Imperatores firmarent sua judicia, ut vim oblinerent in foro civili; quum enim de jure personarum et rorum aliquando ageretur , *auxilio brachii sœcularis*, uti aiunt, opus erat ul decreta demandarentur execution! : nam damnatis Arianismi duobus illis Episcopis. jam non poterant retinere Ecclesias sibi olim concreditas, ut Catholicam traderent et propugnarent fidem. Qui Conciliis interveniebant Imperatores nullam in Ecclesiasticis negotiis exercebant auctoritatem, sed eorum pertractationem Episcopis liberam reliquerunt Quod autem reges nonnulli exercent privilegium in nominandis Episcopis, concessionibus Summorum Pontificum nititur, non jure aliquo eorum muneri inhærente. Cælera quæ civilis potestas nonnumquam aggreditur, extra *Concordatorum* terminos, ad abusus referenda sunt, quos Pscudo-Politici invexerunt cum magno Religionis detrimento, nulla cum reipublicæ civilis utilitate. ‘

486. *Obj.* 8. Ipsa *Concordata* Reges inter ct Pontifices probant jus quoddam in Ecclesia administranda civili potestati inesse, saltem quatenus prospiciendum est bono publico, ne quid detrimenti capiat respublica.

487. *Resp.* Concordata plerumque temporum necessitate extorta sunt, nec tamen nituntur jure aliquo quod sibi vindicet civilis potestas in Ecclesiæ gubernatione, sed relatione quæ intercedit inter Ecclesiam et Rcmpublicam civilem. Quum ex principum munificentia temporalibus bonis aucta sil olim Ecclesia , el quum jura sacra, a civili auctoritate agnita , in foro civili obtinuerint, æquum visum est ul quædam tribuerentur principibus Catholicis privilegia , certis tamen circumscripta limitibus, ct pluribus adhibitis cautelis , ne in Ecclesiæ perniciem evaderent. Ex iis nullum jus voluti inhaerens Reipubiicæ potest confici : 5 quamvis enim publicæ utilitati prospicere dé-

[I) Hcb. Iiii. 17.

(i) Cone. Const, i. *ep.* ad Theodosium quæ incipit « Initio, k

13) Cone. Aquil. cnl. 830. tom. i. col. Hard.

fi; Vide opus totum Comiti» De Maialre, *De l'£giis> Gallicane.*

;3) 4 In the caso of an authority , auch as that which bishops, lay claim to, of divin* iniit-

beat, subsidia tamen quibus uti oportet, perlinent ad ordinem societatis, nihilquo habent commune cum rebus divinis. Sic cavendum ne respublica capiat detrimentum, legibus latis ne quid contra pacem el salutem publicam liat ; sed omne abest periculum turbarum ab Ecclesiasticae potestatis exercitio in iis quæ ad anlmæ perlinent salutem. Cæterum de utriusque potestatis relatione erit postea disserendum. Ad Ecclesiæ auctoritatem in rebus fidei explicandam jam accedimus.

CAPUT XVII.

DE MODO DOCESDI.

488. Quam adhibuerit methodum Christus in sua instituenda republic» ex dictis palet : Rectorem scilicet constituit supremum, cui regiminis socios alios adjunxit. Jam vero videndum utrum leges statuerit quibus regcrclur, easque scripto reliquerit consignatas : vel plenam eis fecerit facultatem omnia suo arbitrio moderandi. Constat monita legesque eis viva voce datas , quas omnino sequi deberent ; nec enim hominum dominatum, sed sui ipsius imperium Christus statuit : eum autem nil scriptum reliquisse æque exploratum est. Qua igitur ratione consuluit veritatum quas tradidit conservationi el propagationi? Jussitne saltem ut ipsi scriberent, casque sic ad posteros remotissimos integras transmitterent ? Hujus jussionis nec vola, nec vestigium. Viva voce Apostolos edocuit, eisque in mandatis dedit, ut quæ didicerant praedicarent, se semper adfuturum pollicens.

Propositio.

Praedicatione Aposlolici ministerii, publica scilicet cl concordi Praesulum Ecclesiæ doctrina , Christus omnes per omnia sæcula de veritatibus revelatis edoceri voluit

489. *Probatur.* Eo ipso momento quo ad cœlos erat ascensurus, Apostolos allocutus est : « Data est mihi omnis polcstas in coelo , el in terra. Euntes ergo docete omnes gentes, baptizantes cos in nomine Patris, cl Filii, clSpiritus sancti : docentes cos servare omnia quæcumque mandavi vobis. El ecce ego vobiscum sum omnibus diebus , usque ad consummationem sæculi. » 1 Marci decimo sexto capite mandatum sic refertur : « Euntes in mundum universum prædicalc Evangelium omni creaturae. ·· 2 Hæc plane est ratio qua veritates a sc traditas propagari voluit Christus : nil scripto tradit ; nil scribendum jubet, sed lotam suam doctrinam Apostolis committit praedicandam. Nil innuit, quo inlelligi possit diversa ratione per omnia sæcula doctrinam conservandam: imo pollicendo se semper adfuturum iis, quod necessario de eorum successoribus intclligcnduni est (nec enim ipsi per omnia sæcula docturi et baptizaturi foreni gentes), ostendit eadem prorsus ratione , doctrinam per omnia sæcula propagandam , el conservandam.

490. Consonat Apostolus de salute per invocationem Jesu ex fide assequenda : « Quomodo ergo invocabunt, in quem non crediderunt ? aut quomodo credent ei, quem non audierunt? Quomodo autem audient sine praedicante ? Quomodo vero praedicabunt

tulion, there may be *voluntary* partnership between individual bishops, and individual kings, or individual priests , whose dignity in the Christian law is above that of kings ; but there can be no transfer, nor alienation of such authority ; there can be no prescription of use, there can be no *bnrfrom disuse*, there can be no title either in the allow ance , or in the canons even of general councils against the everlasting foundations of the gospel ■ Clinch. Letters on church government p. 4Sl.

(I) Mall, xxviii. 10. (i) Marci xvi. 18.

nisi mittantur? * * * Ergo fidos ex auditu, auditus autem per verbum Christi. » * Tota ratio veritates quas revelavit Christus addiscendi, ex audienda praedicatione eorum qui missi sunl ad Evangelium annuntiandum, pendet. Nec aliquid dicitur quo per sæcula sequentia rationem illam mutandam insinuetur.

Objectiones

491. *Obj.* I. Christus ipse remisit Judxos ad Scripturas, ut quæ eum respiciunt diligenti indagine scrutantes reperirent : ergo ex earum lectione fidei veritates sunt addiscendæ; ipsius enim est jussum : « Scrutamini Scripturas. n*

492. *Resp.* Judæos quidem, qui miris Christi operibus et cœlesti sapientia nihil moti, se Moysis auctoritate luebantur, provocare ipsi licuit, ut Scripturarum, in quibus vitam se habere sibi blandiebantur, diligentiori examine, quæ cum spectabant exquirerent. Moyses scilicet enunliaral Prophetam sui similem suscitandum, cui omnes obaudire tenerentur; Michæas nativitatis locum; Isaias mira quæ faceret opera, et ærumnas quas deinceps esset passurus; David varia ejus fata, cæterique Vates plurima de eo cecinerant. Jure meritoque urgerc poterat Christus sibi adversantes, ut ipsas, quas tantopere venerabantur, Scripturas scrutarentur : in more enim est ea adhibere argumenta in quibus ipsi adversarii maximam agnoscunt vim. Cæterum non eam proposuit methodum discipulis suis, sed ipse cos instituebat, fidemque exigebat dictis : quam methodum servavit in septuaginta discipulis mittendis ad suum adventum Judæis annuntiandum : « Qui vos audit mc audit. »5

493. Animadvertit insuper S. Cyrillus Alexandrinus ex contextu colligi verba illa ita intelligent*, nl Christus exprobret Judæis quod Scripturas licet scrutarentur, eum quem Vates prædixerani non agnoscerent : « Communis el trita hujus textus expositio, cum imperio quodam excitari a Salvatore ad investigandas Scripturas Pharisæos affirmat, ut testimonia inde possint de Christo colligeret. Verum quoniam illud copulavit, « el non vultis venire ad me : · et causam investigationis adjecit, « quia vos in ipsis putatis vitam æter- » nam habere : » nullo pacto hæc oratio cum imperio, sed cum indicio proferenda est Nam si cum imperio legitur, cum similiter propler copulam lotus sermo ita proferendus esset, « scrutamini, » dixisset, « et venite » ad me. » Nunc autem non ita, sed « non vultis, » inquit, « venire ad me, » hujusmodi ergo sensus est. Nam quoniam videbat a Mosi libris multa eos diligenter quidem, sed imperite adversus eum colligere, idcirco inutilem cis ostendit hanc diligentiam esse. Quæ namque, inquit, utilitas est, si Scripturas quidem scrutamini, putantes ad vitam ælernam per ipsas pervenire; quum autem eas testimonium mihi perhibentes inveniatis in quibus ego vita sum appellatus, non vultis ad me venire, ut vitam habeatis *1 »4*

494. *Obj.* 2. Christus Apostolis quidem in mandatis dedit, ut quas didicerant veritates prædicarent : voluit autem ut eas scripto consignatas relinquerent, ne labili hominum memoria vel fraude et malitia vitiarentur, humanis admixtis erroribus Id merito ex summa ejus sapientia infertur, quod ex scriptis Aposlolicis manifestissime confirmatur : nec enim Apostoli a ratione quam elegit propagandi el transmittendi suam doctrinam discessisse censendi sunt.

(I) tlom. i. п-
il) Joan. v. 59.
(S) Lac. 1. 16.
(4) S. Cjril. in Join. I. iii, c. it.

495. *Resp.* Non nostro ingenio divina consilia sunt metienda. Christi voluntatis ul scripto consignarentur veritates Evangclicm, ne minimum quidem indicium in Scripturis præbctur. E contra Novum Testamentum in eo a Veteri distinguitur, quod cordi et menti, potius quam charité,a divino Spiritu inscribatur : « Hoc autem testamentum, quod testabor ad illos post dies illos, dicit Dominus : Dando leges meas in cordibus eorum, el in mentibus eorum superscribam eas. » ' Ex eo quod plura fuerinl scripto consignata, id summo Dei consilio contigisse merito infertur; sed non ideo ratio propagandi el transmittendi doctrinam Christi est immutata ; nam nullum ex illis scriptis eum in finem noscitur exaratum, ul prædicalionis el institutionis Apostolici ministerii oblineret locum, vel auferret necessitatem. Si Christi voluntas hac ex parte Apostolis innotuisset, profecto vel unus, vel omnes simul librum composuissent, quo profiterentur totam doctrinam tradere, et eam exhibuissent tamquam normam, quæ per omnia sæcula foret habenda. Nihil hujusmodi innuitur, sed cx specialibus occasionibus opera quædam conscripserunt, ad elucidandas quæsliones exortas, vel ad sopiendas contentiones, vel ad ædificationem fidelium; qua ratione a Christi voluntate non recesserunt : eis enim docendi tributa facultate, voce et scripto docere poterant. Equidem nullam adhibuisse curam noscuntur, ut quæ scripserant in unum colligerentur, et divulgarentur ; sed scriptorum , sicut et depositi totius doctrinae, custodiam Episcopis, quos ordinarunt, reliquerunt, eos vehementer adhortati ul sibi et gregi, quem ex Spiritus sancti auctoritate regebant, invigilarent, verhumque prædicarent, opportune, importune. Divina hæc scripta magno sunt subsidio ad veritatem conservandam , ct Apostolici ministerii auctoritati aperte suffragantur : tam longe abest ut illud labefactent. Quod autem de labili memoria . fraude et malitia hominum dicitur, momentum aliquod haberet, si do humanis consiliis excquendis ageretur : cæterum Christi fuit, pro summa sua sapientia , rationem transmittendae docirinæ eligere, et pro infinita sua potentia ea avertere quibus vitiari posset.

496. *Obj.* 3. Apostolus Timotheum, Episcopum licet, ob Scripturarum studium laudat, easque eum ad salutem instruere valere agnoscit.4

497. *Resp.* Laudandum maxime est Scripturarum studium, nec de eo quæstio est : sed quanam ratione Christus doctrinæsuæ propagationi ct transmissioni per omnia sæcula consultum voluerit. Profecto Apostolus eo loci Timotheum ad perseverandum in doctrina, quam ex ipsius institutione didicerat, horiatur, suamque tidemet auctoritatem dat vadem : « Tu vero permane in iis quæ didicisti, et credita sunt libi : sciens a quo didiceris.» 5 En ipsam quam statuit Christus methodum. Quum autem Timotheus ab infantia Scripturis veteribus instructus fuisset, monet eum Apostolus illam scientiam plurimum prodesse « per fidem quæ est in Christo Jesu. 1 Non igilur Scripturas proponit, veluti rationem certissimam Christi addiscendi doctrinam, sed ostendit quomodo legcndæ sint ul ad salutem prosint. Sæpius eum memorem facit docirinæ sibi voce Iradiiæ, eamque normam credendi et loquendi esse omnino vult : « Formam habe sanorum verborum , quæ a me audisti in fide, et in dilectione in Chri-

ni llebr. x. 16.
;·) II. Tim. iii. ‹b▌
is) Ibid. 14.
(4) Ibid. IS.

slo Jesu : Bonum depositum custodi per Spiritum sanctum (pii habitat in nobis, w * Eamdem methodum ab eo vult adhiberi. « Quæ audisti a me per multos testes , hæc commenda fidelibus hominibus. qui idonei eruni ct alios docere. » 1

498. *Obj.* 4. Hac ratione Christi doctrina pendebil ex præconum arbitrio, quod ipso Dei verbo praestantius habebitur.

499 *Resp.* Minime pendet Christi doctrina cx hominum arbitrio, ipse enim adest semper per cos docens. Nec verbo Dei eorum anteponuntur diclamina, nam ipsi ei perhibent testimonium , illudque indesinenter annuntiant. Summa igitur est concordia, ct maxima certitudo Christi promissione innixa, cui omnis intellectus subjiciendus est.

500. *Obj.* 5 Ideo Christus nihil scriptum reliquit, quia gratia sua per omnia sæcula filios suos docturus erat: nec enim Scriptura) aliud quam interioris revelationis documenta habenda sunt. Igitur non hominum praedicalione, sed intus suo lumine docet nos Deus, uti ipsi tradiderunt Patres: Augustinus , Clemens Alexandrinus , Tertullianus , Hieronymus, Athanasius, Gregorius Magnus , Cyrillus Alexandrinus, ct Bernardus Ita *Barclay,* eorum referens testimonia. 3

501. *Resp.* Gratia quidem opus est ut prxdicationi assenliamur : nam donum Dei est ut credamus, quamvis fides sit cx auditu. Summa sapientia disposuit Christus, ul praedicatione innotesceret veritas, ct doctrina publica esset credendi norma , ne mentis somnia pro Dei revelatione haberemus. Sed alta rerum quæ praedicantur natura , exigit ut divina virtute roboretur mens, ad assensum . qui ad salutem valeat, praestandum. Mirum est Barclaium Paires sibi patronos vindicare, qui Ecclesia auctoritatem adeo celebrant, ft unum notem Augustinum, ipso loco qui ob jicilur, ostendit magisterio Ecclesiæ tradi veritates, quas unctio interior gratis commendat credendas ; interpretatur scilicet Apostoli Joannis verba : *a* Unctio ipsius docet vos de omnibus ; » el quaerit : « Ut quid talem epistolam fecisti ? Quid illos tu docebas?» et difficultatem solvit, dicendo inter alia : « Magisteria forinsecus adjutoria quædam sunt el admonitiones. Cathedram in cœlo habet, qui corda docet. » 4 In hujusmodi testibus adducendis, simplicitas et ingenuitas Barclaii non splendent.

CAPUT XVIII.

DE TRIBUNALI DUCTR1NÆ.

502. Ex his quædiximus, Praesulum Ecclesiæ in doctrina tradenda inerrantia fluit : quum enim Christus eorum opera voluerit veritates quas tradidit transmitti el propagari , adest certe ipse, juxta suam sanciam pollicitationem , ul suo munêri non desint. Cæterum non singulis Episcopis, mullo minus Presbyteris, qui in eorum adjutorium adsciscuntur, tantum privilegium vindicatur, sed collegio ipsi Episcoporum, cum Christi verba non ad singulos scorsim, sed ad omnes simul sint directa. *InfaUibililas* quam Ecclesiæ vindicavimus penes collegium hoc manet : Praesulum quippe est praedicare Evangelicam veritatem, quam fideles animo excipere debent; quapropter si contingere posset Praesules plerosquc errorem tradere, de lotius Ecclesiæ doctrina actum foret Cæterum opus non est omnes prorsus Episcopos convenire, ut doctrina col-

(I) 11. Tiin. i. 13.
(Î) Ibid. ii. S.
(8J Prop. ii. J. ii.
(4) In Ep. Joan, c i. (rail. iii. n. IS.

legio Episcoporum tribuatur ; in coetibus enim quæ a plerisque liuni, ab omnibus facia habentur, præsertim si Præsidis , qui poliori gaudet auctoritate, accedat assensus. Damus libenter contingere facile posse, uti reapse saepius contigit, unum allcrumve , imo plurimos Episcopos, in errorem labi ; sed Episcoporum coetui, praeside Romano Ponlillcc, incrranliæ privilegium ex Christi verbis vindicamus.

Propositio I.

Corpus Episcoporum cum capite in fidei solemni definitione errare nequii.

505. *Probatur.* Ex celebri illo testimonio quod saepius adduximus , quo Christus docendi munus injunxit. Quibus ipse adest in munere docendi, errare nequeunt in solemni eorum ct concordi doctrina : Christus autem Aposlolico ministerio, Episcoporum scilicet coetui, adest vi suæ promissionis : nequeunt igitur errare. Efficax auxilium promitti liquet ex ipsis vocibus : " Ecce ego vobiscum sum ; » quæ passim in Scripturis efficaciam Dei auxilii indicant. * Quæ praecedit mentio potestatis sibi a Patre dalæ id plane ostendit : » Omnis potestas data est mihi in coelo et in terra : euntes ergo docete. » * Ne quis dubitare posset de auctoritate injungendi munus, se a Patre plenissimam habere potestatem dicit : ne de felici incepti exitu dubitaretur , se semper pollicetur adfuturum. Per « omnes gentes, » « omnibus diebus, usque ad consummationem sæculi, » munus illud exercendum est ; quo constat non ad solos Apostolos, sed ad eorum successores, ubique, ct semper, auxilium promissum spectare. Omnia quæ mandavit tradenda sunt, ideoque Christus adest ne aliquid oblivioni tradatur, vel additamento vitietur. Vadimonium certum est doctrinam Episcoporum cœlus semper integram futuram.

804. Promiserat jam Christus se Apostolis Spiritus sancti lumen a Patre suo impetraturum : « Ego rogabo Patrem, ct alium Paraclylum dabit vobis, ul manent vobiscum in ælcrnum, Spiritum veritatis. >>*** « Hæc locutus sum vobis, apud vos manens. Paraclylus autem Spiritus sanctus, quem mittet Paler in nomine meo , ille vos docebit omnia , ct suggeret vobis omnia quæcumque dixero vobis. »3 Liquet Apostolos, coelesti hoc lumine illustratos, omnem veritatem quæ ad salutem pertinet didicisse, omnia quæ Christus dixerat, ad memoriam revocata intellexisse. Ipsi igitur vi promissionis hujus ab errandi periculo servati sunt. Apud eos Paraclylus, Spiritus veritatis , « in ælernum » mansurus dicitur : dr 1er AiSra ; quæ voces perpetuam durationem per sc significant, nec restringi debent, nisi ex adjunctis plane constet eas ad tempus brevius referri. Jam vero nihil est in orationis serie quo earum significatio ad vita· spatium Apostolorum restringatur : el locus parallelus, quo munus prædicandi injungitur, amplissimam earum interpretationem postulat : ideo enim Christus Spiritum veritatis. Magistrum Apostolis in ævum promisit, quia doctrinæ munus omnibus diebus, usque ad expletionem ævi, erat exercendum, Παi-ar tuf »/Λî(iΛΓ▮ tar rîr ffvtrtAtier rtu aia.cr.Perlinet igitur promissio ad Apostolorum successores in ævum, quibus etiam Spiritus veritatis datur magister, ul eos omnem veritatem doceat,eaquo nulla sinat oblivione deleri quæ Christus tradidit. Obvius adeo est hic verborum sensus, ul ipse Roscmniiller, qui voces ad vitam Apostolorum restringere voluit, promissionem omnes spectare Christianos postea dixerit : « Nec tamen ex sententia Jesu Apostolorumque hoc patrocinium Spiritus sancti ad solos Apostolos spectat, sed

(I) Gen. wi. «, «vi- 8- M, «»>▮ 8> 6, »wii. 85. (») Moi. xxviii. 18. (j) Joon. xiv. 1G.

ad univorsam Ecclesiam , cl singulos Christianos. » 1

505. Christus apud Joanncm exhibetur mittens Apostolos, sicut ipse a Palrc missus est : « Sicut misit me Pater, ct ego mitto vos. » 2 Missionem autem illam continere potestatem alios mittendi patet, neminemque proinde posse praedicare qui missus non fuerit: « Quomodo vero praedicabunt nisi mittantur? » s Ergo Apostolicum munus divinam habet originem, divinum proinde cfficaxque auxilium, quo doctrina integra servetur, silque tutissima credendi norma. Ideo Christus dixit Apostolis : « Euntes in mundum universum prædicate Evangelium omni creaturae. Qui crediderit et baplizalus fuerit, salvus erit : qui vero non crediderit , condemnabitur. » ' Hinc Joannes Apostolicam pnedicationem normam qua error a veritate discerneretur appellavit, quia scilicet divina missione nitebatur ; « Nos ex Deo sumus. Qui novit Deum, audit nos : qui non est ex Deo, non audit nos ; in hoc cognoscimus Spiritum veritatis, cl spiritum erroris. » B Nihil est quo hæc omnia ad Apostolos restringantur; sed eadem plane est sanctio divina prædicationi semper dala.ul omnibus certo innotescat divinitus revelata fides. De omnibus igitur inlelligere licet quæ de septuaginta duobus discipulis protulit Christus, ulpotca se missis :« Qui vos audit, me audit. » 6

500. Hæc ostendunt Apostolicum munus, quod in Episcopis Apostolorum successoribus sub Apostolico Præsule permanet, divina promissione muniri, Christum eis adesse docentibus, Spiritum sanctum docere cos omnem veritatem , illustrando eorum mentes , ne quæ a Christo tradita , in Ecclesia perpetuo sunt agnita , haud rite intolligant ; eosque , instar Christi, in fidei doctrina audiendos. Docent autem maxime dum solemnes edunt ftd*· definitiones : nullus ergo error fidei definitionibus a cretu Episcoporum cum Pontifice editis subesse poterit.

507. *Probatur 2. ex totius nnli/juilalis sensu.* Episcoporum solemnes definitiones et judicia semper adducunt Patres, uti veritatis revelatae certissima documenta, etiam contra paucos Episcopos dissentientes. Concilium Ephesinum oecumenicum in sua ad Theodosium et Valentinianum epistola ait : « Perabsurdum esse ducentorum el decem sanctorum Episcoporum numero , quibus et universa occidentalium sanctorum Episcoporum multitudo, ct per ipsos reliquus lotus terrarum orbis consentit, triginta tantum numero se opponere. » Vide etiam quæ ex Ircnæo, Tertulliano, aliisque de Apostolica successione disserentes, adduximus. Cyprianus dc Christo loquitur : u Dicit ad Apostolos, ac per hoc ad omnes prepositos, qui Apostolis vicaria ordinatione succedunt : Qui audit vos, me audit.» 1 Basilius ait : « Justum est res judicari non ex uno , vel allero, qui non recte ambulant ad veritatem, sed ex multitudine Episcoporum per orbem terrarum nobis conjunctorum per gratiam Christi. » 8

508. Equidem si Episcopi plcriquc per orbem in solemni tidei definitione errare possint, jam actum est de Christi Religione : ipsi enim qui soli habent docendi auctoritatem , in errorem inducent auditores. Praeterea audienda est etiam in causa minori Ecclesia, utique per Præsules, qui ligandi solvendique habent potestatem, loquens, adeo ut pertinaciter ejua judicio repugnans instar ethnici el publicani

Ii) Iloscnniiillcr in loc. (i) Juan. xx. Si.
(3) Itoin. i. 13. ii. Marci xvi. 13.
(3) I. Joan. i». 0. (u I.uc. x. 10.

(Г) S. Cyprian. Ep. Ilix. »<J FlOttfltium Pu-

(») Ep. 73.

sit habendus : * multo magis in fidei causa, ad quam praecipue instituta esi. Judicium ejus de injuria quam aliquis sibi queritur illatam, est quidem errori obnoxium, pendet enim ex testimonio hominum : attamen csl sacrosanctum habendum , quia censetur sequum , ct rei veritate innixum. Sed quum agatur dc doctrina , non nititur humanis tantum documentis, sed divina Chrisli promissione se adfuturum, remque respicit ccrio sibi concreditam. Bc quidem vera nihil valeret judicium de doctrina , quod erroris periculo haud vacaret : nec enim quis teneretur animi præstare obsequium si de revelatione non constaret. Ergo vel nulla est a Christo Ecclesiæ data judicandi de doctrina facultas, vel judicium ejus omnino infallibile habendum est. Datam esse potestatem in lidei controversiis agnoscunt Anglicani ; ipsique Presbyteriani, verbis licet veram auctoritatem negantes , judicandi tamen jus usurpant in comitiis Generalibus. Ea potestas etiam ex Christi mandato ul Apostoli docerent fluit, cl eorum in Concilio Hierosolymitano probatur exemplo. Omni igitur errandi periculo vacat Ecclesiæ judicium. In causa minori valet unius Episcopi judicium, quamdiu non est a superiore auctoritate rescissum, quia rei natura exigit tantum, ut, examine praemisso, a;qua proferatur sententia, quam Præsul unus ferre potest : sed in causa fidei, quæ communis est, Episcopi in judicando conveniunt, vel saltem præsidi suo judicanti assentiunlur, quia agitur dc deposito omnibus commisso. Quum igitur unius l'ræsulis sententiæ in causa speciali repugnans, instar ethnici cl publicani habeatur : qui Episcoporum concordi judicio de doctrina repugnat, velut ethnicus habendus certo est : qua poena non foret plectendus, si judicium esset errori obnoxium.

Objectiones.

500. *Obj.* 1. Vi illarum Chrisli promissionum Apostoli singuli ab errandi periculo facti sunt immunes : ergo vel singuli Episcopi dicendi sunt infallibiles, vel promissiones Episcopos haud respicere fatendum est.

510. *Resp.* Theologi Catholici existimant Apostolos singulos post Spiritus sancti adventum fuisse docendi in munere infallibiles, non tamen vi Chrisli promissionum quas recitavimus : ete enim omnes, non singulos seorsim, respiciunt, sed cx ipsa rei necessitate, quia scilicet, quum ad fundandam Ecclesiam electi fuissent, cl procul a se invicem per orbem versarentur, speciali indigebant Spiritus sancti afflatu, ut integram traderent doctrinam. H;ec sententia proleslanlicis quibusdam scriptoribus etiam arridet. Collegii autem Apostolic! inerrantia ex Scripturis quas allegavimus probatur, quæ Episcoporum coelum qui Apostolis successerunt necessario complectuntur.

511. *Obj.* 2. Vi mandati Apostolis dati, singuli Episcopi, imo el sacerdotes docent . baptizant, ligant, vel solvunt : ergo promissio etiam singulos spectat ; ncc aliud promittitur quam gratiæ auxilium, quo, si velint, sancte pieque suis fungi muneribus valeant.

512. *Resp.* Vi quidem illius mandati omnia sacra munera peraguntur, quæ Episcopi obeunt, tamquam Apostolorum successores, sacerdotes potestate ab Episcopis communicata. Mandatum cl promissio omnes simul spectant, singulosque quatenus cum cælcris manent conjuncti Nulla singulis seorsim ab aliis data est potestas, nec licet cuiquam ab aliorum consortio separato eam exercere Petro singu-

li; Mati, xtiii. I'.

laris ct eminens data est auctoritas , quam tamen cum cæteris , sicut caput cum membris, ipse exercebat : cætcris, veluti collegio , tributa est, quam singuli cum aliis sub capite, nemo a cæteris, præsertim a capite seorsim, sibi potest vindicare. Singuli igitur potestatis et promissionis fiunt participes , in unitate tamen ; adeo ut inerrantia) gaudeant privilegio, quatenus collegium constituunt, docendi vero munere singuli fungantur. Recole quæ præclarc de unitate disseruit Cyprianus. 1 Promissio autem ad gratiæ auxilium, qua rite peragi valeant sacra munera , non potest arctari, nam potestas et auctoritas certa plane designantur.

513. *Obj.* 2. Isaias ait : « Speculatores ejus cæci omnes, nescierunt universi, * * ipsi pastores ignoraverunt inlelligentiam ; omnes in viam suam declinaverunt. '

514. *Resp.* De Israclilicis pastoribus loquitur Vales , quorum tamen vilia polius quam errores plangit : quum addat : » unusquisque ad avaritiam suam. » More igitur sacrorum scriptorum qui in vitia vehementer invehuntur, ea ubique obtinuisse queritur.

515. *Obj.* 3. Quum singuli Episcopi errori sint obnoxii, universi etiam ; nam dc universitate rite affirmatur, quod dc singulis ejus membris dicitur.

516. *Resp.* Universitati sæpius competit , quod singulorum non est : nam leges ferre valet coetus publicus a populo constitutus , quin aliquis seorsim id possit. Sic ex Chrisli voluntate ac promissione . collegium doctorum, seu Pastorum Ecclesiæ, gaudet privilegio, quod singulis non competit.

517. *Obj.* 4. Ex numero veritas Evnngelica non pendet : nec certo nosci valet quando Episcopi plcriquc in eamdem fidei definitionem consentiant.

518. *Resp.* Haud ex numero quidem veritas pendet, sed ejus rngnitio certa derivatur cx testimonio eorum quibus Christus prædicandi Evangelium munus demandavit, se illis docentibus presented adfuturum promittens : nam « tides ex auditu. »3 Igitur ex communi Episcoporum per orbem doctrina, solemni præsertim definitione manifestata , novimus quid Christus Apostolis annuntiandum jusscril. Facile autem innotescit quid Episcoporum collegium doceat, ncc opus est numerum calculo minutiori definire , quum longe plures, qoi dici possunt quodam modo universitas, semper veritatem sint tradituri. Hinc S. Augustinus dc rebaptizantibus agens, ait : « Proinde si omnino jam credendum sil quinquaginta Episcopis Orientalium id esse visum, quod septuaginta Afris, vel aliquanto etiam pluribus, contra tot millia Episcoporum, quibus hic error in toto orbe displicuit. I ·

519. In Conciliis œcumcnicis, in quibus scilicet conveniunt ex toto orbe Episcopi, judicia collegii Episcoporum imprimis clarent, ideoque definitiones fidei quæ ab eis prodeunt, sunt specialiter vindicandæ. Ne autem rebus quæ aliquam patiuntur apud Catholicos quaestionem implicemur, eas definitiones vindicandas suscepimus , quæ Pontificis et Episcoporum plerorumque, qui adsunt, consensione ct auctoritate firmantur; de aliis quæ ad Concilia spectant postea acturi.

Propositio 2.

Definitiones fidei in Conciliis œtumcnicis lake, Episcopis plerisque qui adsunt cum Pontifice Summo consentientibus, infallibiles omnino sunt.

520. *Probatur* 1 Episcoporum celui docenti Christum adfuturum semper. ex promissionibus Apostolis fiiciis,de ejus perpetua presenliu, eide Spiritus sancti lumine, constat : Episcopi an-

ti) Supra p. lie.
(J) laaiælri. 10.

(S) Rom. i. 17.
L. iii. contra Crwcoiiiuin ,

tem maxime docent, quando in unum convenientes ex omni orbis parte, definitiones fidei edunt, probante Summo Praesule : proinde definitiones hujusmodi omni erroris periculo vacent ncccsse est.

:»21. Praeterea postquam dixerat Christus Ecclesiæ peccatorem denuntiandum, cumque judicio illius suhesse recusantem, veluti ethnicum ct publicanum habendum: ut demonstraret quam vim haberet Ecclesiæ per Praesules judicium, Apostolos alloquens, quæ in terris ligarent vel solverent, in coelis liganda el solvenda, testatus est. Adjecit concordem duorum ex Apostolis petitionem certo a Patre exaudiendam : n Ubi enim sunt duo vel 1res congregati in nomine meo, ibi sum in medio eorum, n 1 Hæc ex orationis scrie videntur ad congregatos ex Christi auctoritate referri, quum de auctoritatis exercitio in judicio proferendo mox locutus sit, quod ipsae voces « in nomine meo, » s in Scripturis potestatem et auctoritatem significantes, confirmant. De petitione eflusa ab Apostolis, vel aliis judicium exercentibus, licet explicare quæ dc oratione exaudienda dicta sunt : nam, uti animadvertit Rosenmüller, « manifesta est connexio cum superioribus : quod hic solveritis, in coelo solutum erit.5 Adest igitur Christus duobus, vel tribus, sua auctoritate congregatis, exaudit eorum preces ut rite valeant suo fungi munere; el firmat in coelis quæ decreverint. Cælerum quum doclrinæ depositum non duobus vel tribus sil commissum, sed cœlui, præserlim vero ejus capiti, suæ auctoritatis limites excederent duo vel tres Praesules, qui vellent definitionem solemnem fidei edere : ideoque non possent sibi certo polliceri illud auxilium quo ab errandi periculo servarentur immunes : quamvis cæleroquin valerent, ex ipsius promissionis vi, quæ intra su;p auctoritatis limites aggrederentur. Concilium autem œcumenicum vero in Christi nomine congregatur, ct divinum implorat lumen ad ea quæ Episcopis custodienda et definienda sunt commissa : ideoque Christus iis adesi, Paler eorum exaudit preces, ligatur in cocio quod ligant, solvitur quod solvunt; et qui Ecclesiam ita loquenlcm non audiverit, instar ethnici ct publicani est habendus.

S22. Controversia dc necessitate injungendi Gentibus, ad fidem conversis, rilus Mosaicos, quæ Anliochiæ orta esi, ad Apostolos, ct Presbyteros, qui Hierosolymis versabantur, relata esi : convencruntquc de ea cognituri. Disceptatione partium audita, Petrus acriter reprehendit eos qui onus haud ferendum Gentibus imponere volebant, ct per gratiam Jesu Christi se cæterosquc ex Judaismo conversos salutem sperare dixit, qua etiam ratione conversos ex Gentibus salutem assecuturos fide tenebant. Siluerunt slatim omnes, omni deposita dubitatione, ct Paulum cl Barnabam, dc miris Dei in salutem Gentium operibus, arrectis auribus audierunt. Proposuit deinde Jacobus, Episcopus Hierosolymitanus, qui Apostolus picrisque habetur, ul scriberetur epistola qua monercnlur fideles ab Elhnicismo conversi, ul abstinerent a fornicatione, el ab idolothytis, vel suffocatis. Visum est igilur Apostolis, ct Presbyteris, cum tota Ecclesia, fidelium scilicet qui aderant cœtu, ul quidam miltcrentur, litteris muniti quibus judicium innotesceret. Omnium nomine scripta est epistola, in qua dicunt visum sibi, unanimi consensione, viros illos mittere ca relaturos : « visum est enim

(I) Mati, xviii. Î0.
Mali. xtviii. 40. Utroque loco occurrit eadem loquendi ratio <<r r'o ur rs ·,««'
(S) In locum.

Spir it ui sancto, et nor is, nihil ultra imponere vobis oneris quam hæc necessaria. » * Hæc verba decretum ex Spiritus sancti lumine editum significant, nam vox illa liφ 1er eo capite adhibita, ad placitum, vel decretum refertur, quæ ejus obvia est, ct recepta significatio. Ipse Rosenmüller explicat : u Nobis Spiritu sancio adjutis : «r *hi* fuir vel : Spiritui sancto per nos loquenti.» 1 Ex lota hac narratione liquet controversiam summo judicio diremptam esse, ct decretum Spiritus sancti auctoritate munitum. Illud autem prolatum non ex Apostolorum auctoritate speciali, sed ordinaria illa auctoritate qua controversial dirimendæ semper forent, cx ratione procedendi colligitur. nam auditæ sunt partes, in coetu publico antequam quid decretum sit. Exemplar igilur Ecclesiastici judicii habendum est. Inde liquet esse in Ecclesia summam auctoritatem fidei controversias infallibili judicio dirimendi : quæ maxime se prodii in Concilio œcumenico, Pontifice Summo, qui Petri est successor, cum Episcopis ex orbe universo judicante. Nihil nunc interest singulorum in judicando partes accurate distinguere, quum salis sit illud vindicare judicium quod Pontificis ct Episcoporum consensione munitum prodit. Quod autem ad laicos pertinet, nihil dicitur quo eos aliquas habuisse in judicio partes indicetur: nam Apostoli el Presbyteri tantum convenisse dicuntur, de re quæ in quaestione est posita cognituri ; quamvis judicium fidelium assensione sit commendatum, ct iis probantibus electi sint qui litteras perferrent, quod valde opportunum crat ad præjudicia Judaica dissipanda.

Probaturi, ex constanti omnium sæculorum fide. quam testantur Patres. S. Athanasius : « Verbum autem illud Domini per æcumenicam Micææ Synodum in ætcrnnm manet. » S. Ambrosius : « Sequar tractatum Wicæni Concilii, a quo me nec mors, ne·· gladius separare poterit. » · S. Oelestinus P. scribens ad Patres Concilii Ephcsini : « Non potest Veritas mentiri, cujus in Evangelio ista sententia est. « Ubi duo vel tres congregati » fuerint in nomine meo, ibi el ego » sum in medio eorum. » Quod cum ilasit, si nec huic tam brevi numero Spiritus sanctus deesl, quanto magis cum nunc intéresse credimus, quando in unum convenit tanta turba sanctorum ? » S. Leo M. ad Leonem Augustum scribens, rogat ne patialur retractari quæ Chalcedone statuta fuerant de Incarnatione Christi : « Nulla permittatis retractatione pulsari, quia in illo Concilio per Spiritum sanctum congregato, tam plenis atque perfectis definitionibus cuncta firmata sunt : ul nihil regulæ, quæ cx divina inspiratione prolata est, addi possit, aut minui. » ' S. Gelasius : « Patres nostri, Catholici videlicet, doctiquc Pontifices in unaquaque hæresi quolibet tempore suscitata, quidquid pro veritate, pro communione Catholica secundum Scripturarum tramitem, prædicalionemque majorum, facta semel congregatione, sanxerunt, inconvulsum voluerunt deinceps firmiimque constare. »6 Vigilius P.: « Necesse est, quoties in nomine Domini ejus famuli ad tractanda quæ sunt ipsi placita colligantur, sancti Spiritus non deesse præsenliam. » 7 S. Gregorius : « Sicut sancti Evangelii quatuor libros, sic quatuor Concilia suscipere et venerari me fateor. » · ' Quia dum universali sunt consensu

(1) Act. xv. 28.
(2) In locum. « To us who are deciding under tho influence of the Holy Spirit. » Bloomfield in loc.
(3) Ep. ad Afric. ,4) Ep. II.
(3) Ep. cxv. alias litiii.
(C) Ep. ad Episc. Ilanljni.c.
(7, Ep. ad Episc. Callis.

constituta, sc, cl non illa destruit, quisquis præsumit aut solvere quos religant, aut ligare quos solvunt. Quisquis ergo aliud sapit, anathema sil. » *

824. Accedil quod quæciimque a Concilio vere œcumenico definita sunl, pro fidei dogmatibus semper sunl habile ; et errores proscripti inter hærcses recensiti sunl. Sic Arius, Macedonius, Ncslorius, Eulyches, cæterique, erroribus suis in Conciliis generalibus damnatis , hæretici ab universa Ecclesia habiti sunl.

Objectiones.

fâi.Obj. I. Christus, Mattii. xviii. 20, loquitur de auxilio orantibus præslito, dixerat quippe versiculo praecedenti : e Iterum dico vobis, quia si duo ex vobis consenserint super lcrram, de omni re quamcumquc petierint, fiet illis a Patre meo, qui in coelis est. Ubi enim sunl duo vel 1res congregati in nomine meo, ibi sum in medio eorum : » « ostendens » uti animadvertit S. Cyprianus , « non multitudini sed unanimitati deprccantium plurimum tribui. » *

526. *Resp.* Verba Christi de orantibus possunt intclligi, quibus Christus sua gratia adesi; cæterum videntur praecipue respicere exercitium auctoritatis, nam dc audienda Ecclesia , et de ligandi et solvendi potestate antea luerat sermo : quapropter lotam suam vim lunc habent, quando in unum conveniunt Christi auctoritate Ecclesiæ tolius Præsules dé fidei doctrina judicaluri.Adesl paucis orantibus, suamque largitur gratiam pro eorum concordi supplicatione : adest congregationi Præsulum, ampliusque tribuit auxilium , quod et eorum supplicibus precibus , et Ecclesiæ universalis urgentissimæ necessitati, juxta suam promissionem, debetur. Ideo autem unanimitatem exigi adnotat Cyprianus, quod extra unitatem Ecclesiæ nihil hujusmodi sperare liceat : « Quomodo autem potest ei cum aliquo convenire , cui cum corpore ipsius Ecclesiæ, cl cum universa fraternitate non convenit? Quomodo possunt duo aut 1res in nomine Christi colligi, quos constat a Christo , cl ab ejus Evangelio separari ? 3

527. *Obj.* 2. Conventus ille Hierosolymitanus Concilii generalis non habuit formam : nam nulla convocatio generalis legitur facta. Apostoli plcrique non aderant, el solus Petrus judicis sustinuit partes : Jacobus enim Episcopus Hierosolymitanus, non Apostolus erat, 4 cl Paulus disceptaturus nomine Gentium comparait. Presbyteri, sacerdotes scilicet, nec enim Episcopos in urbe Hierosolymitana mansisse verosimile est, et laici fratrum nomine designati, convenerunt una cum Apostolis in rem inquisituri : cl decretum omnium nomine est latum. Vel igitur infallibilis judicandi auctoritas coetui unius urbis, uni vel alteri Episcopo cum Clero el populo, tribuenda erit : vel fatendum judicium illud lotam suam vim a speciali Petri auctoritate derivasse ; nemo quippe ei refragari est ausus : vel denique ideo dictum visum esse Spiritui sancto , quod constaret ex dictis in Concilio ita Deum revelasse, dando el Gentibus Spiritum sanctum, 3 quin ipsi conventui speciale aliquod Spiritus sancti lumen vindicaretur.

528. *Resp.* De forma Concilii non est quæstio , sed de judicii quod ab ipso editum est auctoritate. Non repugnamus si quis contendat coetum illum habuisse potius rationem Synodi Apostolicæ, in qua Petrus Apostolorum Princeps litem diremit, Jacobo sibi assidente, Paulo cl Barnaba etiam in eamdem euntibus sententiam. Epistola

I1 Ep. xxv. alias xx'v· ai' J°anncm Ep. Constantinopolii ·
ii; L. de Unit. Eccl.
(S) Ibidem.
(♦) 1U Grotius, Hammond, llollundiuni.
Ad. xii. v. 8.

omnium nomine esi edita, ut quod, re investigata, omnibus placuisset, Antiochiae facilius exciperetur. Judicium autem ipsum plane Spiritui sancto tribuitur : illa enim formula non est narrancfi, sed decernendi : « visum est Spiritui sancto et nobis, n cl hendiadys est, quæ hunc fert sensum : visum est nobis, ex Spiritus sancti illustratione judicantibus. Homines judicia sua et decreta consueverunt sibi adscnbcrc : « Visum est nobis. » Decretum Apostolicum ex Spiritus sancti lumine editum , ejusque munitum auctoritate , imprimis ei tribuitur : « Visum est Spiritui sancto et nobis. » Quidquid sit dc partibus quas singuli in eo decreto condendo habuerunt, liquet vim certam ei inesse, utpote judicio supremo in fidei causa, Spiritu sancto afflante. Inde inferimus controversias quæ de doctrina oriuntur definiri posse supremo judicio. quod tunc saltem ferri patet, quando Episcoporum collegium adunatur , Petri successore cis, per se, vel per legatos, praesidento , ct normam dictante judicii, caeteris assenlientibus, vel quæ cælcris placuerunt, suo firmante assensu.

529. Presbyterorum nomine intclligi eo loci Episcopos putamus, quum ad cos, una cum Apostolis, relata sit quæslio, cum quibus convenisse dicuntur, rem cognituri : si enim sacerdotes simplices tantas sustinuissent paries in illo cœlu Aposlolico, numquam paterentur se tanto fraudari privilegio , quod tamen numquam sibi vetustis temporibus vindicasse noscuntur. Presbyteros autem etiam Irenæus vocavit eos « qui cum Episcopatus successione charisma veritatis certum acceperunt,» * et « Presbyterorum successiones, » passim nominat.2 Fratres , simplices scilicet fideles, in Aposlolicam ivisse sententiam ex narratione palet, eosque in epistola conjunctos recepta lectio exhibet, quamvis non desit codex , in quo particula › el » deficiente, iidem videantur fratres, qui Presbyteri. Cætcnim nihil moramur eos agnoscere , quum toti Ecclesiæ consilium de mittendis viris placuisse dicatur. Nullas tamen egisse paries in judicio liquet, sed Petro et Jacobo assensos. Quamvis igitur oh conjunctionem cum Apostolis, et Presbyteris , initio cpistolæ, decretum eorum etiam nomine prolatum videri possit, ex tota tamen narratione assensum, potius quam judicium, iis tribuere necesse est. Nec mirum Apostolos voluisse dissidentes hac etiam ratione ad pacem reducere, ostendendo ipsos Hierosolymitanos, legis licet studiosos, Spiritus sancti voluntate patefacta, acquievisse, et viros elegisse qui sensus eorum, judicio Aposlolico concordes, testarentur. Nihil detrahitur hujus vi externo subsidio, quod infirmiores in fide ad assensum disponat, et gentis præjudiciis sil accommodatum.

530. Judicium autem illud non potest haberi prolalum Apostolica tantummodo auctoritate : quamvis enim Petrus præiveril, aliique omnes in ejus abierint sententiam, momentis rationum quas adduxit, et præcipua ejus potestate moti, decretum omnium nomine est editum ; quapropter judicii Ecclesiastici formam præsefert. Nec videtur testimonium tantummodo Spiritus sancti , quod Concilio retulit Petrus, vocibus illis indicari, quum plerumque placitum vel decretum ea ratione enuntietur. Non inde tamen sequitur infallibilem auctoritatem uni vel alteri Episcopo cum clero unius urbis tribui ; sed judicio supremo a Concilio lato, in quo Summi Pastoris cum Episcopis consensio reperitur. Fatemur Concilii

(I/ Supra p, 18(1.

œcumcnicl perfectam imaginem in Synodo Apostolica hand exhiberi, sed Ecclesiastici judicii exemplar, quod plane ostendit rationem qua controversia· circa fidem dirimenda? sint Indo agilari poteruntquæsliones quousque Episcoporum consensus ad judicii Pontificii firmitatem requiratur; sed extra controversiam esse debet, judicium a cretu Episcoporum cx universo orhe prolatum, Pontifice vel auctoro, vel confirmante, quo nullum in Ecclesia solemuius est, Spiritus sancti muniri auctoritate.

531. *Obj.* 3. Concilii Nicæni auctoritas infallibilis non est agnita ; ejus scilicet definitioni plurimi restiterunt Episcopi, ct varia adhibita sunt, per longam annorum scriem, tentamina, ad concordiam reducendam. Orthodoxi nonnulli Episcopi vocem a Nicænis Patribus adhibitam , tamquam fidei tesseram, ·/««■««, deserendam cupierunt. Plura deinceps congregata sunt Concilia, et fidei formulae sunt editæ, voce illa omissa. Quod si certum apud omnes fuisset principium, definitionem Concilii œcumcnici esse ab omni erroris periculo immunem , et summum Ecclesiæ judicium, nullus tot tricis conatibusque fuisset locus. De Conciliis omnibus verba quæ Augustinus de Nicæno protulit, possunt dici : ‹ Nec ego Nicaenum , nec tu debes Ariminense, tamquam prædicalurus , proferre Concilium ; nec ego hujus auctoritate, nec tu illius detineris. » 1

532. *Rcsp.* Agnita csl quidem a Catholicis Concilii Nicæni veneranda et infallibilis authorilas, quæ inde patet quod, inter tot turbas, el conatus adeo subdolos Arianorum, mansit illa fidei tessera ad uostra usque tempora. Nil mirum quod non statim acquieverint erroris fautores, quia speciosæ quædam rationes numquam desunt quibus sc injuria damnatos ostendant. Fraus visque Arianorum nonnullis orthodoxis Episcopis fuit occasio delendi vocem adhibitam , quæ lantæ discordiae fomes habebatur : sed nemo Orthodoxus dubitabat dogma ea voco enuntiatum esse divinitus traditum.

533. « Hoc est, » inquiebat Augustinus , « illud Homousion , quod in Concilio Nicaeno adversus haereticos Arianos Catholicis Patribus veritatis auctoritate, ct auctoritatis veritate firmatum est. » ’ Noluit tamen in disceptatione cum Ariano ca auctoritate nili, ne videretur petere principium, quum Ariani Concilium legitimum fuisse negarent. Igitur seposita utriusque Concilii auctoritate, rem aggrediebatur peritus ille dogmatis Nicæni vindex, illud divinis probaturus documentis : prout consueverunt hodierni Theologi, dogmata Tridenlina ipsius Concilii auctoritate frustra contra prolcstanlicos scriptores defensuri.

534. Quod autem Concilia alia post Nicænum coacta sint, Arianorum fuit arte effectum, qui, quovis quæsilo prætcxtu, induxerunt Imperatorem Constantium ut Episcopos in unum cogeret; quam agendi rationem merito cis exprobravit Athanasius : « Qua igitur audacia, ut post tanti Concilii auctoritatem , disceptationes aut quæsliones instituant ? 5 Dicit etiam : « Quum nulla sit in Catholica Ecclesia Synodus existimanda præter unicam Nicænam, quæ omnium hærcscon profligatarum, ac in primis Arianæ, trophæum habenda est. * « Nefas est quicquam ultra Nicænum Concilium requirere. »5 Ipse celeberrimus Anglicanus Episcopus Bull agnovit Concilium Nicænum vi Christi promissionis se Apostolis semper adfulurum, ab errandi periculo, in tanto dogmate definiendo esse immune , 6 quod et de omnibus Conciliis

(I) I.. S. contra Maximin, c. xiv. (!) Ibidem.
(J) S. Alban, ad Epictetum. (4) Ad Antioch.
(5) Ibid, (n) Life of Dr. John Bull , p. ÎS6. Ed. Oxford , ıκio.

vcrc cecumenicis Affirmât aliti» scriptor Anglicanti» Saywell · Turbin autem quæ post latam definitionem excitata! sunt a vaferrimis erroris fautoribus , argumento non sunt Conciliorum seu Ecclesiæ infallibilem auctoritatem non fuisse antea agnitam : homines enim semel errore imbuti principia, quæ prius sanctissima ct certissima habuerunt , facile negligunt ac deserunt.

335. *Obj.* I. S. Gregorius Nazianzcnus ad Concilium invitatus animum suum sic aperuit : » Hoc animo sum ul omnem Episcoporum conventum fugiam : quoniam nullius Concilii finem lætum et faustum vidi, nec quod depulsionem malorum potius quam accessionem et incrementum habuerit, n *

53C. *Rcsp.* Non ideo Concilii œcumcnici in fidei definitione auctoritatem negasse censendus est Gregorius, quod senex jam, et in secessu degens, noluit sese rebus gerendis iterum immiscere , vel comitiis Episcoporum intéressé. Arianorum arte , Imperatore favente, factum erat ul pleriquc conventus infelicem haberent exitum, Episcopis Arianis dolum vimque adhibentibus. In ipso Constanlinopolitano Concilio , in quo error .Macedonii proscriptus erat, quorumdam Episcoporum invidia, Gregorius ad sese Ecclesiæ Constantinopolitanx regimine abdicandum adductus crat. Merito igitur noluit otium sanctum deserere , iterumque se rerum pelago committere. Cxlerum etsi quærcrctur de Conciliis in quibus prxvaluerai Arianorum fraus , et quæ alias ipse passus erat ægre ferret, agnovit Nicænæ Synodi inviolabilem auctoritatem : « Nicænæ Synodi tractatum omni animi nisu cx tota fide servantes amplectimur : hunc enim tractatum scimus contra omnes hærescs invicta veritate oppositum. » 3 Definitiones igitur fidei et nos veneramur, utpote Spiritu sancto illustrante editas; quæ a nonnullis Episcopi» dicuntur, vel geruntur, in sanctis illis comitiis, non eadem veneratione prosequentes.

537. *Obj.* 5. Concilii Constanlmopolitani II. auctoritas per annos plurimos in Occidentis nonnullis provinciis rejecta est. Concilium Nicænum II. etiam a Francofordiensi Concilio, præsentibus legatis Pontificiis, est plane reprobatum , utpote imaginum cultum indebitum sanciens. Concilium Ariminense, Episcopis Nicaenos numero longe supe cantibus, prorsus errasse, in comperto est. Ergo infallibilis Conciliorum œcumenicorum auctoritas sxculis retroactis non est agnita

538. *Resp.* Concilium Constanlinopolitanum II , anno 553 coactum , non fuit oecumenicum : nam Papa Vigilius, Conslanlinopoli licel tunc degens, noluit intéressé,quamvis annuerit,ægre tamen , ut habcrelur : nec aderant qui Occidentis Ecclesias repraesentarent. Progredienie tamen tempore, nomen et auctoritatem œcumenici Concilii obtinuit, Pontificis assensu præslito decretis, quxpaulatim Pontificum opera apud Ecclesias Occidentis sunt excepta. Hæc œconomia , prudensque indulgentia ideo adhibita est, quia de fidei definitione haud agebatur , sed de tribus capitulis, seu scriptis, qux in Oriente offensioni erant ob errores quibus scatebant, in Occidente vero vix pervulgabantur, et ob auctores, qui communionem Ecclesiæ in Concilio Chalccdonensi adepti erant, haud facile existimabantur errore infecta. Restitit idcirco , imprimis , eorum damnationi Vigilius, verens ne Concilii Chalcedunensis auctoritati vulnus inferri viderelur : sed Orientalibus propositi sui tenacibus, ipse ea tum judicato, lum constituto damnavit, et quæ postea a

(I) Saywell in pra-f. ad edit. Epist. Launoii , Canlabrigiæ an. IC89.

(i) Ep. 53. ad Prvcopium.

(J) Orat. Ji.

Concilio facta est capitulorum damnationem suo firmavit assensu. Exinde turn ille, tum successores enixi sunl ut ab Occidentalibus agnosceretur Ecclesiis. Ipsi Episcopi Istriæet Venetiorum, qui sæpius tria capitula in suis conventibus probarent, tandem aliquando ad concordiam cum cætcris Episcopis adducti sunt.

859. Quod ad secundum Concilium Nicænum attinet, ex versione decretorum haud accurata Patribus Francofordiensibus exhibita, facium est, ut videretur cultum *latriœ* exhibendum imaginibus probasse, * quod verosimilius reddebatur ex ritibus Orientalibus, thus adolendi imaginibus, procumbendi coram iis, aliaque faciendi, quæOccidentalibus, præscrlim Gallis, non erant consueta. Cætcrum de œcumenica illius Concilii Nicæni authoritate Gallis in Francofordicnsi conventu adunatis non constabat : nam illud vocant novam Græcorum Synodum Constanlinopoli habitam. Exauctoritate Pontificis coactum quidem erat, qui per suos legatos aderat, suaque illud muniverat approbatione, nec tamen ejus decreta solemniter confirmata, ct per Occidentis Ecclesias promulgata crant; quum enim Iconoclastarum turbæ in Oriente fere constitissent, necessarium haud visum est, ca tanta cum solemnitate edere. Hinc ipsi Pontificii legati in Conventu Francofordiensi non salis de rebus gestis Nicææ edocti fuerunt, ut Gallis reprobantibus repugnare auderent, vel felici cum successu resisterent. Equidem quum Galli a ritibus quibusdam Orientalium abhorrerent, ct idcirco haud facile ad Synodum Nicaenam excipiendam adduci possent, Pontifices, qui in rei summa eos cum Orientalibus convenire noverant, ipsius Synodi œcumenicam authoritatem solemniori quodam decreto haud slatim muniendam existimarunt, sed sapienti oeconomia usi sunt,donec, re eliquata, omnes in decretis illis excipiendis convenerint.

840. Concilium Ariminense, quod objicitur, œcumcnicum plane non erat: nec enim Episcoporum numerus tantum sufficit, sed et libertas decernendi, ct Pontificis Summi concors animus praecipue requiruntur ; eas scilicet definitiones fidei defendendas suscepimus, quæ libere fiunt, Pontificia etiam interveniente auctoritate. Jam vero constat Patres Ariminenses omniærumnarum genere afflictos ab Constantii satellitibus, ut tandem aliquando Valenti ct Ursacio Episcopis Arianis fidem adhiberent, et formulam quæ orthodoxum præseferebat sensum exciperent. Cætcrum nec ipsi ullum errorem definiendo sanxerunt, sed voce ipwir omissa, paci studuerunt, in eo lapsi, quod tessera illa fidei seposita, error facile grassaturus foret. Fraude detecta, paratos sese exhibueruntsubscriptiones suas revocare, el omnes Arianorum blasphemias condemnare, ut rem totam referens docet S. Hieronymus. 2 Pontifex etiam Liberius, de rebus gestis factus certior, acta illa in irritum B. Petri auctoritate misit.

541. *Obj.* 6. Concilia etiam generalia civilium comitiorum instar haberi noscuntur : nam vel Imperatoris potestas plerosque Episcopos in suas partes trahit, ut olim plerumque eveniebat, vel Pontificis Summi praevalet auctoritas, uti Tridenti contigit. Lites, jurgia, et partium studia, cum artibus omnibus quæ in re politica gerenda adhibentur, in iis occurrunt: nec ulla sinit ratio, ut definitiones inde prefects a Spiritu sancto manasse censeantur, praesertim quum Concilium hujusmodi Christus convocandum numquam jussisse legatur.

542. *Resp.* Concilia quidem hominibus constant, qui sæpius infirmitatem,

i) Vide Can. ii. Francof.

(i) tn dial, contra Lucifer.

ct defectus nostræ naturæ ostendunt, quamvis ct virtutes, ct doctrinam, oliosque congregatorum Episcoporum dotes eximias etiam agnoscere quisque cogatur. Cætcrum non his innititur fides nostra, sed Christi promissione, qui docentibus so semper promisit adfulurum.- Licet autem non legatur jussisse ut Concilium convocaretur, se tamen præsenlein adesse cœlui suo nomine coaeto professus est. Quidquid igitur de civilis potestatis vi, aut gratia, aut de Pontificia auctoritate, aut de Episcoporum culpis in comitiis habendis censeatur, judicium solemne ab hujusmodi cœlu editum, Christi per Apostolorum successores docentis vox est, cui obaudire tenemur, ipso dicente : « Qui vos audit, me audit.»

545. *Obj.* 7. Dc Concilii œcumcnica aulhoritate constare non potest: semper enim erit ratio aliqua suspicandi illud liberum legitimumquc haud fuisse ; el re quidem vera Concilii Lateranensis V., sicut et Basilccnsis, ct Constanliensis, el Pisani, controvertitur adhuc auctoritas.

544. *Resp.* Potest quidem constare, uli revera constat de plurimorum Conciliorum œcumcnica aulhoritate, quæ scilicet a Summis Pontificibus solemniter confirmata, totius Ecclesiæ assensu el fide innotescunt. In illis rerum adjunctis in quibus probabilis ratio dubitandi sit, licebit rem altius investigaro, cl Ecclesiæ clarius et solemnius expectore judicium. De fidei definitione ab aliquo Concilio generali edita haud dubitatur, sed omnis versatur lis circa acta aliqua , vel decreta Conciliorum quorumdam, quæ certe definitionum vim non habuerunt.

545. *Obj.* R. Episcopi qui Concilio generali intersunt, longe minori sunt numero iis qui per orbem diffunduntur, et ex solo Oriente, vel Occidente plerumque congregantur, paucis omnino cx alia mundi plaga convenientibiis. Non igitur possunt sibi vindicare privilegia quæ loti Episcoporum collegio sunt promissa.

546. *Resp.* Episcopi in unum coacti numero notabili sub capite lotius collogii satis exhibent Episcopale collegium , et tribunal constituunt, quoin Ecclesiæ majus nullum possit constitui. Quæ igitur Episcoporum universitati pollicitus est Christus, in tanto tribunali anum consequi effectum debent : ul nihil dicamus de absentium silentio ct assensu, quibus eorum cum Concilio concordia in rebus definitis probatur.

517.Statuta infallibili auctoritate Concilii vere æcumenici in rebus fidei, de Conciliis minoribus aliqua sunt dicenda. Ad provincialia Concilia, vel nationalia, fidei controversias definire non perlinet. Constat quidem Concilia quibus præcrat Patriarcha oliinexorias hæreses sæpius proscripsisse.[1] Romani Pontificis auctoritate Conciliis nationalibus solemniler adjecta, tanto robore munita habebantur, ul causa plane censeretur finita. » Jam, » inquiebal Augustinus, de Pelagiano errore apud populum agens, « de hac causa duo Concilia missa sunt ad Sedem Aposlolicam, inde etiam rescripta venerunt: causa linita est ; ulinam aliquando liniatur error !s Ne aliquid quod controvert! a Catholico homine possit, ponere vel statuere videamur, salis est ut dicamus definitiones lidei a Con-

(I) " Local Synods of Orthodox Bishops convened themselves , as they were well warranted lo do , in vindication of the faith once canonised at .Vice. Hut as to interpretation of the faith, in cases of novel impression, I believe, that no point is more evident from the annals of Christianity, iitan that no Local or 5alion.il Synod , without Patriarchal authority, presumed to interfere by declaratory sanction. · Clinch. Letter* on Church government, p. !I»J.

ii, Sertn. iW de verbis Aposl.

ciliis nalionalibns, vol provincialibus, prolatas, et solemniter al) Episcopo Romano confirmatas, el per Ecclesiam universam promulgatas, quin Episcopi plurimi reludentur, osse solemnia Collegii Episcopalis judicia , quibus error non potest subesse.

DE DEFINITIONIBUS PONTIFICIIS.

548. Dc ipsis Pontificiis definitionibus solcmnitcr *cx Cathedra ,* ul aiunt, prolatis, ct ad Ecclesiam universam directis, magno animorum tostu disputatum est, utrum iis insit vis el auctoritas omnino inviolabilis. Omnes conveniunt Catholici Summi Pontificis primas esse partes in fidei controversiis dirimendis, et ad ejus tribunal errores conira fidem deferendos, ul, examine instituto, el fide doclrinaque totius Ecclesiæ præ oculis habita, divino etiam enixis precibus implorato lumine, avitam fidem solemni suo judicio contra novilias quasque sententias tueatur, vel, si opus sit, convocata œcumenica Synodo, Petri instar , fratribus praeeat judicio. Plurimi Theologi censent cx oratione Christi Domini ; « Ego rogavi pro t e, ul non deficiat fides tua; et tu aliquando conversus confirma fratres tuos, » * factum esse, ul Petrus, ejusque successores numquam errare possint in solemni suo dc tidei doctrina judicio, quo fratres in tide confirmarc student, suum munus , tamquam supremi in terris doctores, vicesque Christi Domini gerentes, implentes. Id quidem certissimum videtur nullam unquam hactenus latam solemnem fidei definitionem ab aliquo Pontifice, quæ non fuerit ab Episcoporum collegio agnita cl excepta : quæ enim objici solent dc Liherii et Honorii lapsibus , nec satis probantur, nec ullam habent doctrinalis cl solemnis definitionis speciem.

549. Liberius vulgo existimatur exilii tædio ambiguae formulae subscripsisse, Sirmicnsi scilicet conira Pholinum edita;, anno 551 , communionis jura Ursacio cl Valenti Arianis Episcopis tribuisse , et Athanasium damnasse. Hæc si vera sint, eum gravissime suo defuisse muneri probant , nec tamen solemnis definitionis habent rationem, quæ libere edi dcbcl, cl ad totam Ecclesiam dirigi, Pontifice eam tota sua auctoritate muniente. Cætcrum Theodorctus, Græcus rerum gestarum scriptor, Liberium illustrem fuisse fidei defensione testatur, el Romam rediissc, Imperatore Constantio precibus malronarum Romanarum flexo. Pontificem cx urbe pulsum gloriosum prcedicat veritatis athletam [2] redeuntem vocat divinum cl admirandum.[5] Quæ igitur tribuitur Athanasio de lapsu ejus narrationem operi ejus assutam non inverosimililer conjicitur : nam constantiam, qua etiam exui restitit Imperatori, omnibus fuisse admirationi ipse alias testatur, et de eo et Osio dicit:« Hi enim quum viderent ea quæ contra nos agerentur, omnia pali maluerunt, quam aut veritatem , aut causam nostram prodere. » * Hæc certe male cohæreni cum his quæ de lapsu ejus referuntur.[8]

550. De Honorio constat cum nullam solemnem definitionem edidisse dc una voluntate in Christo ; sed Sergio Conslantinopolilano Patriarchae rescripsisse, ut de quaestione tunc adeo agi-

(I) Luce xxii. 5i : · aliquando conversus o σι wsrt ιτιΓΓρi-ψαΓ α tu quoque olim vicissim confirma fratres tuos. I Ita Grotius : Joan ni. significat convertere se respiciendo , et iuspectoris vigilantiam apte designat in l.ucæ citato testimonio. Favet Syriaca versio , Vide Sap. xvi. 7.

(2) O μ\ι in r»r αλχΛιιχτ âyiuiÿrir

(3) inaiaxt /*t» XiCfuiir i ὑισπiσκΓ.

(*) Apol. 1. sub finem.

(5) Epiai. ad Solii, vilain agentes. Vide Acta SS. Torn. vi. ad diem 25 Septembris.

tata sileretur. Si igitur cum a sexta Synodo damnatum tamquam haereticum censeamus, prout ferunt ejus acta, dicendum Patres illius Synodi existimasse eum animo hærclico prava Sergii consilia fovisse : quo in judicio cos errasse, pace eorum, licet opinari : sed scripia ipsa plane nullam conti nent hærosim , nullam quamcumque fidei definitionem. Alia plurima quæ objiciuntur vix ullam præscfcrunt difficultatem : nam dc rebus geslis Pontificum , vel sententiis suis privatis, non agitur, sed dc solemnibus fidei definitionibus.

531. Non diffitemur eam nobis insitam esse sententiam Christum sua oratione obtinuisse, ul, qui vices ejus in Ecclesia docenda et regenda in terris gerit, numquam erret in solemni fidei definitione ; petra quippe est in qua nititur ipsa Ecclesia : « Cui propria aulhoritale regnum dabat, » interrogat Ambrosius, « hujus fidem firmare non poterat, quem cum Petram dicit, firmamentum Ecclesiæ indicavit ? » * « Ipse autem Dominus, » inquit Epiphanius , « constituit cum primum Apostolorum , petram firmam, super quam Ecclesia Dei ædificata est, et porlæ inferorum non valebunt adversus illam. Portæ autem inferorum sunt hæreses et hæresiarchæ. Juxta omnem enim modum in ipso firmata est fides, qui accepit elavem coelorum, et solvit in terra , et ligat in coelo. » * Pontificum igitur de fide decreta semper cum maxima veneratione a tota Ecclesia , ct ab ipsis etiam oecumenicis Synodis sunt excepta ; ct quamvis ad animos conciliandos examini nonnumquam sint subjecta in sacris illis comitiis, non tamen veluti res dubiæ et incertae, quas rescindere liceret, sed potius Scripturarum et Patrum testimoniis muniendae , ut errantium frangeretur pertinacia. Hinc S Coelcslinus epistolam dogmaticam adversu» Nestorium scribens, Cyrillo Alexandrino Patriarchae injunxit, ut ei subscribere Neatorius si nollet, post decem dies a communione Ecclesiastica abscinderetur : s et S. Leo suam fidei expositionem tamquam tesseram. quam omnino recipere oporteret, tradidit. * Uterque Pontifex Petri interpres a Patribus utriusque Concilii habitus est ; » Anathema ei qui non ita credit. Petrus per Leonem locutu» est. »5

552. Patrum testimonia quamphirima possemus in medium adducere, sed unum allerumve satis erit indicasse. S. Petrus Chrysologus ad Eutychetem scripsit : « In omnibus hortamur te, frater honorabilis, ut his qux a Beatissimo Papa Romanæ civitatis præscripta sunt, obcdienler attendas, quoniam B. Petrus, qui in propria sede vivit et praesidet, præstal quærentibus fidei veritatem, n S. Leo : « Soliditas enim illius fidei, quæ in Apostolorum principe est laudata, perpetua est, el sicut permanet quod in Christo Petrus credidit, ita permanet quod in Petro Christus instituit. · * S Bernardus, nomine omnium Episcoporum Galliæ in causa Abælardi, ad Innocentium II. scripsit : « Oportet ad vestrum referri Aposlolalum pericula quæque el scandala emergentia in regno Dei, et pr» sertim quæ de fide contingunt. Dignum namque arbilror, ibi potissimum resarciri damna fidei, ubi non potest tides sentire defectum. Hæc quippe prerogative sedis. Cui enim alteri aliquando dictum est : Ego rogavi pro te, Petre, ut non deficiat fides tua ? »

553. Non tamen placet ea loquendi ratio qua Pontifex se solo infallibilis praedicatur : nam de eo tamquam privato doclore , privilegium inerranti»

(1) S. Ambr. I. ir. dc fide ad Gratianum.
(i) Epipb. I. Aneor, p. 31U. (3) Act. ii.Cone. Eph.

(I' Ep. ad Paires Chafe. (3) Cone. Cbal.

nemo fere cx Theologis Catholicis noscitur propugnasse ; nec tamquam Pontifex solus est, ei quippe docenti adhærel Episcoporum collegium , uti semper contigisse cx Ecclesiastica historia liquet.1 Pontificias autem definitiones ah Episcoporum collegio exceptas , sive in Concilio, sive in sedibus suis, vel subscribendo decretis, vel haud renitendo, vim habere ct auctoritatem infallibilem nemo orthodoxus negaverit. Hinc Pelagianos, Synodum generalem convocari postulantes, redarguit Augustinus : « Quid esi ergo quod dicunt, « simplicibus Episcopis , « sine congregatione Synodi, in locis » suis sedentibus, extorta subscriptio » csl? » * * * « congregatione Synodi opus erat, ul aperta pernicies damnaretur? quasi nulla hæresis aliquando nisi Synodi congregatione damnata sit. Orbem quippe Catholicum , quoniam, Domino eis resistente, pervertere nequeunt, saltem commovere conantur: cum potius vigilantia cl diligentia pastorali, post facium de illis competens suffleiensque judicium , ubicumque isti lupi apparuerint, conterendi sint, sive ul sanentur atque mutentur , sive ul ab aliorum salute atque integritate vitentur. » *

554. Ex auctoritate infallibili Ecclesiæ in doctrina Christi tradenda sequitur quidquid definitioni fidei repugnat hærcàim esse, quæ idcirco est sententia adversa doclrinæ solemni Ecclesiæ Christi. Pertinacia quidem animi in sententia tuenda requiritur ut quis reus habeatur; sed ipsa sententia cuicumque definitioni contraria hæresis merito dicitur, frustra sectariis vocem hanc aliquibus tantum erroribus, scilicet contra fuudamentales articulos, accommodantibus. Hem explicat Tertullianus , Apostoli nixus auctoritate : « Edocens unum omnes loqui et id· ipsum sapore , quod etiam hæreses non sinunt. Nec diutius de isto, si idem csl Paulus , qui ct alibi hæreses inter carnalia crimina numerat, scribens ad Galatas; et qui Tito suggerit hominem hærclicum posl primam correptionem recusandum, quod perversus sit ejusmodi, ct delinquat, ut a semel? ipso damnatus. Sed ct in omni pene epistola dc adulterinis doctrinis fugiendis inculcans , hæreses laxat, quarum opera sunt adulteræ doctrinæ, hæreses diclæ Græea voce ex interpretatione electionis, qua quis sive ad instituendas , sive ad suscipiendas cas utitur. Ideo el sibi damnatum dixit hærclicum , quia cl in quo damnatur, sibi elegit. Nobis vero nihil cx nostro arbitrio inducere licet, sed nec eligere quod aliquis de arbitrio suo induxerit. Apostolos Domini habemus auctores, qui nec ipsi quicquam ex suo arbitrio, quod inducerent, elegerunt; sed acceptam a Christo disciplinam fideliter nationibus adsignaverunl. »5

CAPUT XIX.

DE CONCILIORUM AUCTORITATE.

Pramotanda.

555. Varia illa explicata ratione qua solemnes fidei definitiones ab Ecclesia eduntur, de Conciliis enucleatius dicendum est. Concilium apud Latinos, SvroJiF apud Græcos, est Ecclesiasticus conventus cx auctoritate habitus ad deliberandum de negotiis Ecclesiasticis. *Genevale* Concilium, seu O'αvμηα», est Episcoporum cx Christiano orbe coetus,

(t) u Porte inferi contra Ecclesiam non prævalebunt ei promissione Christi, quia supra petram œdificata est ; quomodo igitur, salva promissi divini veritate, contingere posse fingitur. dimoveatur, sive ut Papa cl Ecclesia, quam reliqui Episcopi repræsentare dicuntur, inter se dissentiant? » Zallingcr Inst. Can. 1. v. c. v. n. S3H.

(4) Contra duas episl. Pelag. l. iv. sub finem.

(5, De præscr. hær. c. vi.

præsido lotius collegii Episcopalis capite, Episcopo Romano, saltem per suos legatos. *Nationale* Concilium, quod *Plenarium* quoque apud Augustinum dicitur, est Episcoporum unius nationis conventus, praeside suo Primate, Patriarcha, vel alio præcipua ornato dignitate Sedis Apostolicæ nomine. *Provinciale* Concilium constat Episcopis unius provinciae Ecclesiastica;, sic enim consuevit vocari Métropolite ditio plures complectens dioeceses. Ei præcst Archiepiscopus. Concilia hæc omnia sunt Praesulum cœlus. Nomen autem tribuitur etiam conventui Episcopi et cleri unius dioecesis, quamvis communius *Synodus Diœcesana* dicatur : quippe unius diœceseos Clero constat, praeside Episcopo. Jam saeculo secundo Concilia haberi consueverunt, uti testatur Tertullianus : « Aguntur praeterea per Graecias illa certis in locis Concilia ex universis Ecclesiis, per quæ el alliora quaeque in commune tractantur, et ipsa repræsentatio lotius nominis Christiani magna veneratione celebratur? Et hoc quam dignum fide auspicante congregari undique ad Christum ? » 1

556. *Convocatio Concilii œcumcnici* pertinet nativo jure ad Summum Pontificem : illius enim est Episcopos ex toto orbe in unum adunare, qui præcepto conveniendi cis potest imponere necessitatem; quod nemo præterillum qui jurisdictione in omnes præstal, valet. Ejus auctoritatem necessario postulari, ut Concilium œcumenicum rite habeatur, valeantque apud omnes decreta, liquet ex antiquissimis cerlissimisque documentis, « jubet enim, » lestante Socrate, Ecclesiastem hislorise, quinio sæcnlo ineunte. Scriplore, Ecclesiasticus canon, non oportere Ecclesias, præter sententiam Episcopi Romani, canones edere, »* et in Concilio Chalcedonensi Dioscoro Alexandrino Patriarchæ objectum est a Serii* Apostolicæ legato, quod « Synodum ausus sit facere sine auctoritate Sedis Apostolicæ, quod nunquam licuit, nunquam factum est. « 1 Nec tamen diffitemur convocationis Concilii Nicæni litteras a Constantino Imperatore editas, alia etiam Concilia Imperatorum jussu habita : illius autem rei plures dantur rationes, quod scilicet lege vetaretur conventus publicos haberi nisi cx Imperatoris venia, ' cl quod Episcopis plerumque pauperibus commeatus hac ratione præberelur.1 Imperatores in iis litteris edendis sacerdotum, præsertim Summi Pontificis, precibus annuisse constat ; quapropter Ruffinus Nicaenam Synodum, « ex sacerdotum sententia, » convocatam a Constantino dicit; * ct Silvester una cum Constantino convocationis auctor a sexto Concilio prædicalur : « Constantinus semper Augustus, et Silvester laudabilis, magnam atque insignem in Nicaea Synodum congregabant. 7

537. Hinc Episcopi Constanlinopolitani Concilii I. se convocatos dicunt, post litteras a Pontifice ad Imperatorem scriptas, 8 et Pontificem eos Romani accersivisse ad Synodum per Imperatoris litteras : 1 et Episcopi Mesiæ ad Imperatorem Leonem scribentes, Concilium Chalcedoncnse jussu Leonis Pontificis habitum dicunt,10 quamvis

(!) De Jejuniis, c. xiii.

(-2) Tκ iχ*λ»i<αiΓΓ«« xitmr xiXtvwror, *μ· tin πaya γιωμιι* re *ιτιτχiπ» ράμ>Γ* xaniijn» *.-ar ixx^riàr·* Socrat. I. II Beet. hist. c. xiii.

(S) Aci. I. c. lxviii. tom. II. col. Hard, supra p. 163.

(4) Cod. Theod. tit. de Episcopo et clericis. L. conventicula.

(5) Vide Cod. I. xii. de cur. pubi til. i. cl lit. r. cpccltonw, etiam TbcodoreL hist. I. i. c. vii.

16) Ruff. l. i. hist. Eccl. c.

("I Act. <8 in Serm. Prosphonelico.

(8) Ep. ad Damasum. (') Ibidem.

(10) Cone. Chalc. Act. col. Cone. Hard.

Marcianus Imperator illud convocasse alias noscatur. Dicit S. Leo Concilia habita ex præcepto Imperatorum, cl consensu Apostolicæ Sedis. Ex his liquet Pontificem suas egisse parles m convocandis Synodis œctimcnicis; nec interest utrum ipse Episcopos litteris congreget, vel alterius utatur opera, vel ratum habeat quod alius sponte sua gessit, dummodo auctoritas ejus tandem interveniat quæ plane suo inhærcl muneri.

I. *Episcoporum jura.*

558. *Episcopi soli jure, divino ad Concilia œcumenica vocandi sunt,* ct suffragium dccisivum ferre valent, quamvis sacerdotes tamquam consiliarii intéresse possint, laici etiam fideles, præserlim qui in Republics eminent dignitate, pro arbitrio tamen Episcoporum, ct nullo cum jure suffragii. Episcoporum jus cx munerc quod exercent plane sequitur; sunt enim ad regendam Ecclesiam a Spiritu sancio constituti, Apostolorum potestatis facti participes. Eorum est depositum fidei custodire, et judicum de controversiis sustinere partes. Hinc Concilia semper Episcoporum conventus designabantur, quamvis plerumque Presbyteri, aliique, etiam laici, magno numero intéressent. Innumeram horum multitudinem Nicææ adfuisse testatur Eusebius; * sed Concilii acta solis Episcopis a Constantino ipso tribuuntur. Consonat omnium saeculorum usus, omnibus Ecclesiæ monumentis probatus. Episcopos autem omnes per orbem, etiam qui in *partibus infidelium* dicuntur,' jus habere inlervcniendi, ob sacram qua ornantur dignitatem, liquet, adeoque ad omnes dirigendæ sunt convocationis lilleræ. Quos constat excommunicationis sententia ligari, jure illo privantur. Ul œcumeniçum dicatur Concilium, numerum notabilem adesse oportet, et ex plerisque orbis provinciis, quamvis plerumque pauci ex dissitis veniant. Nullus certus exigitur numerus, sed decreta toti collegio adseribuntur, quandocumque convocatio fuerit generalis, ct plurimi convenerint, præsertim qui cætcris præcsl, Episcopus Romanus, saltem per legatos

Propositio 1.

Soli Episcopi nativo suo jure, seu potius divino, habent suffragium decisivum in Conciliis quibuscumque.

559 *Probatur.* Soli Episcopi regiminis habent potestatem, quippe quos Spiritus sanctus posuit ad regendam Ecclesiam : ad regimen autem maxime spectat in Conciliis decernere : ergo jus hoc muneri Episcopali inhæret, ex Christi institutione. Suffragatur omnium sæculorum a Christo usus. Episcopi soli in Concilio Nicaeno judicarunt, quapropter fides eorum nomine semper celebrata est. * Sic ipsi litteras direxerunt ad Ecclesias Alexandri®. aiiasque, quibus quæ in causa Arii gesserant referunt : « â» *û* Nααiα σv»·H» n»f*KftT»ra.trtr liritxtir'.i.* * Eorum decreta vocat Julius Pontifex trecentorum suffragia *Ipicitciriur rar^.ftvr.* * Ha cl Liberius6 el Damasus 7 trecentorum decem et octo Episcoporum Nicææ fidem laudant. Sic etiam in Con-

'I) Dc vita Consi. 1. iii. c. viii.

(i) Vide Ferraris, Bibliotheca, *Concilium*, ii. Î9.

5) παι yap <<ri ▮'α» »» roir ayisij- *rut* Iττια-ffvriJuUir «ÎτραXθ·, rure irper r«» 6tia» iβλ«»ιι «Xli r»» aiaÇtpa». Ibidem, c. SO. Vide etiam Celasium c. 88. l.abbe ii. iOS cl Hard. i. 448. Alia testimonia plurima in crudito opere J.B.Clinch on Church government, videre est.

(4) Apud Gelasium c. SS.col. 440 co). Hard. t. ▮

(6) Apud Athanas. Apol. S.

(<î) vrro Γ[»ια»»σ·ιω» *ftxa,* χαι ixri ιp'ιiι^κ» iπισχ-.πωi. Aj Maccdonianos col. 741. col. liant I. i. cx Socrate I. iv. c. xii.

(7) l.abbe ii. 80S. Hard. i. c. 77*.

stanlinopolitano Concilio, ' Ephcsino, * ChalcedononSi, 5 Episcopis fidci formula, quæ Nicææ sancita est, tribuitur. Concilium Coristantinopoiitanum 1. ad Theodosium scribens, sc Episcoporum Synodum nominat : *ἱ ἁγια. finit? rur tirifxcirur.* * Imperatores Theodosius et Valentinianus Canidianum Comitem ad Concilium Ephesinum miserunt, ut ordinem tuerelur, « sed ea lege ct conditione , ut cum quæslionibus et controversiis, quæ circa fidei dogmata incidunt, nihil commune habeat : (nefas est enim qui sanctissimorum Episcoporum catalogo adseriptus non est, illum Ecclesiasticis negotiis et consultationibus sese immiscere). » ' Alia adducendi testimonia postea erit occasio , quamvis in re tot monumentis probata videatur supervacaneum. 6

Objectiones.

WO.Obj.l In Concilio Hierosolymitano Presbyteri Apostolis assidebant, eosque ad regendam Ecclesiam constitutos dixit Paulus.

561. *Resp.* Jam vidimus Presbyterorum nomine designari Episcopos, imo Apostolos non semel ; qua ratione etiam ab Irenæo appellantur, licet ipse charisma certum veritatis cum Episcopatus successione conjunctum doceat. Praeterea non negamus sacerdotes Conciliis intéressé posse, Episcopis annuentibus, ut consiliis suis et scientia eos adjuvent, id enim semper consuetum est; sed jus dccisivum cis competere nullum Scripluræ vel traditionis documentum probat. Nullum certe apparet ejus vestigium in Concilio Hierosolymitano.

62. *Obj. 2.* Fuerunt procul dubio sacerdotes simplices qui Concilio intererant : nec enim tanta erat Episcoporum copia ut plures in una versaren lur urbe, nec id unquam sivit Ecclesiæ disciplina, quæ unius Episcopi regimen in unaquaque dioecesi statuit Eos autem suffragio suo diremisse controversiam liquet, quum ad eos. una cum Apostolis, esset relata, et lilteræ communi omnium nomine scriptae, el dogmata ab iis judicata dicantur rz *SIγματΛ,* rz νηριμiv* Vir· *t u i**<rr-riAai *tx'irùi TftflStirlfSrrS»* «» T

563. *Resp.* Manifesta est ratio cur plures in una urbe versantur Episcopi , quod scilicet Ecclesia undequaque brevi diffundenda esset, Episcopis , occasione data, in singulis urbibus constituendis, el ut successioni consuleretur, ne martyrio, vel morbo ablatis, deesset qui novum ordinaret Episcopum. Ex vicinis Ecclesii.·. etiam conveniebant communium negotiorum causa , quod contigisse, Paulo cos Miletum arcessente, liquet ex veterum testimonio, et ex ipsa Apostoli concione, in qua eos voluti lotam Asiam minorem habitantes, alloquitur, sc triennium apud eos versatum dicens, quod temporis spatium Ephesi non substitit. 8 Ecclesiæ autem disciplina exigit ut uni concredatur regimen , sed nullatenus vetat plures in una urbe morari, quod plurimis ex causis contingere potest. Jus suffragii

(I) Can. i. c. 809.

(») Act. i. p. <301.

(3) Labbc Cunc. iv. p. 472 usque ad 307. Ad Gncm Act. v.

(4) Coi. 808 Hard. t. i.

(3) Eph. Cone. c. ii. col. 1340. I. i. Hard.

(0) « There exists not in the Christian system a principle more solidly fixed, or more potently efficacious, or more favored by all tbo social tendencies of this immortal system, than the legislative and judicial rights of bishops. This chieilancy is not the result of wealth, nor the offspring of ambition, but the necessary conséquence of unity, as well as the diiuic institution of the New Law. » Clinch on Church gurvrnmcni Letter I. p. S.

(7) Ad. xvi. 4.

(8) > Markland rightly infers from verse T. that Paul convoked not only the Presbyters or Ephesus, but of the district: no part of it twin,· far from Ephesus, (namely, Asia proper, the ancient Ionia.) · UloooiBeld in loc.

ullum exercuisse Presbyleros in Concilio Hierosolymitano haud constat, quamvis libenter domus cos assensos fuisse Petro, prout aliquis codex habet. *

504. *Obj.* 5. Presbyteri sacerdotes simplices a Jacobo designantur :3 nec enim moribundis Episcopum adesse est necessarium ; imo a Paulo, Timotheum edocente qua ratione cum delinquentibus sc gerere debeat : « Adversus Presbyterum accusationem noli recipere, nisi sub duobus aut tribus testibus. Peccantes coram omnibus argue : ut et cæleri timorem habeant. » 1

565. *Resp* Si uno allerove loco vox illa eo sensu accipiatur, non ideo ubique est necessario eadem ratione intelligcnda. Apud Jacobum videtur eam interpretationem admittere, quamvis nil velet de Episcopo eam accipere, quum ab initio Episcopus in præcipuis urbibus constitueretur, paucis adhuc creatis sacerdotibus. Non ideo necesse erat Episcopum arcessere, ordinalis sacerdotibus, quibus portionem suæ potestatis communicavit, ut sacra peragerent munera. Alio loco Episcopus inlelligi potest : Timotheus enim præerat collegis suis per lotam Asiam minorem, ideoque monitus est ne accusationem facile adversus eos reciperet.

566. *Obj.* 4 In omnibus Conciliis sacerdotes adfuerunt, el in nonnullis subscripserunt decretis, instar Episcoporum. Igitur necessarii saltem consiliarii Episcoporum, seu jure *consullivi* suffragii frui dicendi sunl.

567. *Resp.* Aderant plerumque aliqui sacerdotes, quos itineris comites, el consiliorum participes, sibi libere ad sciverunt Episcopi. Subscripserunt decretis qui absentium Episcoporum procuratores erant, vel qui speciali quadam dignitate ornabantur, sed consentiendo, non definiendo. Qui Episcopi Romani legatione fungebantur, quæ in mandatis habebant ex ejus auctoritate cxcquebanlur, ejusque nomine dccrcta sua subscriptione muniebant Cardinales Presbyteri, el Generales Ordinum religiosorum , et Abbates, jus etiam suffragii definitivi, ex Pontificis concessione, Episcopis haud reluctantibus, in recentioribus Conciliis assecuti sunl : sed jus nullum stricte dictum vi sui muneris habent sacerdotes ut interveniant, vel suffragium quodeumque ferant. Qui admittuntur Theologi consultores, sententias suas interrogati exponunt, ideoque votum consullivum a nonnemine habere dicuntur , * quod nobis iis tantum qui jus habent suffragium dandi, quamvis non numeretur inter dccisiva, competere videtur.

568. *Obj.* 5. Saltem in Synodis Diœccsanis habent sacerdotes jus suffragii , el quidem definitivi : secus frustra conveniunt, solo Episcopo omnia suo arbitrio decernente.

569. *Resp.* In Synodis Dimccsanisjus obtinent Parochi aliique nonnulli suffragii quod vocant consultivi ; sed lota potestas penes Episcopum est, cujus est *auctoritas,* scilicet statuenda proponere, eaque, auditis suffragiis, decernere, prout in Domino judicaverit. 5 Nec frusira vocantur sacerdotes, quum ad leges rite ferendas plurimum praestet sapientium audire consilia, el acerum peritis instrui. Quod si cuique videatur nimia hac in re Episcoporum potestas , meminisse debet eam inira quosdam limites exerceri, nec enim quid valet contra Universalis Ecclesiæ

(I) 2i-)iararl5l/i<iu< Jl r&r πμιτiΙ r Ι, r«ir iri riv n<T|iCU «ijx/alf.ir, iïιρτι» iw, vide ijriubach in loc.

η Jac. v. li.

(S) I T.m. ». 19.

(4) Vide Verraris, Bibliotheca, *Concilium,* n. SI-IS) Uvncdiclus ii». do Sjnodo Diooces. I. III. «· tii. §. 7.

leges. Cæterum non nosiro ingenio Ecclesiæ regimen est moderandum, sed antiquitatis veneranda· exemplis insistendum est, quibus edocemur ad unum omnem solicitudinem esse delatam ad schismatum tollenda semina.

§. II. *Dc Conciliorum adjunctis.*

570. Praesidere Conciliis œcumcnicis Summi Pontificis est jus nativum : quum enim cæteris Episcopis præslet gradu , primum in conventibus occupet locum neccsse est. Petrum coetui Hierosolymitano præfuisse ex ejus historia colligitur : nam suam interponit sententiam ut litem tandem finiat, coque audito, omnis conquievit disceptatio. Ex omnium Conciliorum monumentis constat Pontificem semper præfuisse , quotiescumque aderat ; cum autem per legatos , Episcopos, seu Presbyteros, seu diaconos, præfuisse aliis, licet adessent Patriarchæ Alexandrinus et Antiochenus, quod argumento luculento est juris ab omnibus agniti. Concilio Chalccdonensi legati Leonis M. præfucrunt, uti ex actis patet. Patres illius Concilii ad Pontificem postea scripserunt : « Tu quidem , sicut caput membris, praeeras in his qui tuas vices obibant. » Subscripserunt legati hac formula : « Ego — vice Domini mei Papa; Leonis Synodo praesidens, subscripsi. » Cyrillus Patriarcha Alexandrinus , ex speciali Ccelestini Pontificis mandato, quod inter acta Concilii refertur, * præfuil Concilio Ephcsino ; cui postea legati adjuncti sunt, habentes in mandatis , ut si concertatio orirctur, nullas in ea susciperent partes, quum eorum esset de cæterorum sententiis judicare. Quoniam acta Concilii Nicaeni pleraque deficiunt, praeter Symbolum et Canones viginti, non constat quis ei præfucrit. Cæterum Socrates 1 lestalur Osium Cordubcnsem primum subscripsissp , deinrpps Vilum et Vincentium Sylvestri Ipgatos : quo ordine Oslo» et legali Sardicensi Concilio etiam subscripsisse referuntur. Oelasius etiam, quinti sæculi scriptor, testatur Osium vices Sylvestri obiisse una cum illis Presbyteris. Quamvis autem ejus testimonium plerumque infirmum habeatur, hac tamen in re videtur fide dignum, quum alias intelligi vix queat quomodo Cordubensis ante Alexandrinum Pt Anliochpnum Præsules subscripserit. Concilio Constanlinopolilano L, quod secundum inter œcumenica numeratur, non præfuil Pontifex: nec enim Concilii œcumenici habuit rationem, ex solis Imperii Orientalis Episcopis a Theodosio Imperatore coactum. Nomen el auctoritatem deinceps obtinuit, Damaso Pontifice cum Concilio Romano nonaginta Episcoporum, ejus decretis robur adjiciente. Concilio etiam Constantinopolitano II. non præfuit Vigilius Pontifex , quamvis eo ipso tempore in urbe illa moraretur, et instantissimæ ei porrectæ sint preces ut Patrum consessui vellet præsidere : ad cum quippe scripsit Eulychius Patriarcha Conslaniinopolitanus, nomine Concilii :« Petimus, præsidente nobis vestra Beatitudine, de tribus capitulis quaeri et conferri. »Noluit tamen inter esse quum de horum damnatione ageretur , de scriptis scilicet Theodori Mopsuestcni, Ibæ, et Theodoreti, quae novit damnari non posse absque gravissima Occidentalium offensione, cum schismatis periculo.

571. Summi Principes sæpius Conciliis interveniebant, et locum occupabant conspicuum, pro imperii majestate, sed negotiis Ecclesiasticis non sese immiscebant, spectatores lanium, testes, patroni el vindices consessus. Ideo Constantinus M. breviter allocutus Patres, « sermonem omnem dcin-

(I) Act. i.

'il I.. i. Iliit. e. iu.

ccps Concilii Præsidibus concessit. » 1 Et Marcianus Imperator qui Chnlccdonensi Concilio aderat, sibi nullam vindicavit auctoritatem : « Nos ad fidem confirmandam, non ad potentiam aliquam exercendam, exemplo religiosi Principis Constantini, Synodo intéressé voluimus. » '

572. In Conciliis hæc methodus consuevi! adhiberi. In omnibus quæ quaestionem admittunt, libere proferuntur Episcoporum sententiae, nec facile dirimuntur lites quæ inter Catholicos doclores oriuntur, quæ scilicet modum dogmata explicandi, potius quam fidei summam respiciunt Quidquid ab avita fide, a certis dogmatibus Ecclesiæ, discrepat manifesto, slatim respuitur: et omnis opera in eo ponitur ut testimoniorum pondere penitus obrutum jaceat. Præsto sunt Scripturæ, Patrum scripta, Conciliorum décréta, ct omnia vetustæ fidei documenta ; ut clarius pateat veritas, el exhibeatur. Suffragia Patrum exquiruntur, post rerum examen, jure proponendi el rogandi sententias, quod auctoritatis nomine apud veteres venit,8 præsidibus Concilii plerumque servato. Juxta majorem suffragiorum numerum canones de disciplina, leges scilicet de administratione Ecclesiæ, feruntur ; sed in fidei definitionibus omnium fere exquiritur consensus. Si Pontifex in mandatis dederit legatis suis quid ipse censeret, vel si praeiverit judicio, plerisque assentientibus, editur definitio. Secus ejus confirmatio exigitur ut apud omnes Catholicos obtineat auctoritatem. Patres Chalccdonenscs amplexi fuerant Leonis epistolam, tamquam fidei normam, Petrumquc per Leonem loqui prædicavernnt; sed ultra progressi, tribuerunt Antistiti Gonstantinopolitano secundum in Hierarchia locum. Scripserunt idcirco ad Pontificem, canonis hujus præsertim confirmationem enixe petentes : « Rogamus igitur, et tuis decretis nostrum honora judicium, ct sicut nos capiti in bonis adjecimus consonantiam, sic ct Summitas tua filiis quod decet adimpleat. »◆ Renuit tamen Pontifex ea quæ in hac re gesta sunt firmare, utpote juribus Alexandrini el Antiocheni Patriarcharum, a Nicæno Concilio agnitis, adversa; quapropter in vetustioribus collectionibus canon ille desideratus est.s Necessitas confirmationis Pontiticiæ ex rcgula illa, quam cx Socrate laudavimus, patet : non oportere Ecclesias absque consensu Romani Episcopi canones edere

Hinc Sedes Apostolica, lestante Gclasio, « unamquamque Synodum sua auctoritate confirmat, et continuata moderatione custodit, pro suo scilicet principatu, quam beatus Apostolus Petrus Domini voce perceptam, Ecclesia nihilominus subséquente, ct tenuit semper ct retinet. » 6

575. Ea igitur nobis habentur Concilia œcumcnica, quæ convocante Pontifice fiunt, vel saltem ejus consensu prævio, vel subséquente, quæque ejus firmantur auctoritate. Utrum Concilium oecumcnicum dici posset quod cx Episcopis universi orbis constaret, Pontifice certo ac legitimo renuente,

(*) Euscb. 1.8. do vit» Constantini c. 18.

1*1 Act. Vi. Cone.Chile.

(S) In Concilio Ilotnino an. 484, dicitur morem «»«Ep»C.pü. ii promissionis Petro facto: > quam vocem secci, « vi». S. P.U.. .pud confirmationem rerum atque auctoritatem sanci® Ecclesi® Homan® detulerunt; quam utramque usque ad «talem nostram successiones omnes » * ♦ custodiunt. » Labbc, iv. <185, tliC. Vide Clinch, Letters on Church government, p. !8R.

U) Epistola synodic» ad Leonem col. 659 t. ii. Cone. Hard. rrapxxaXco/atr rorrier, τίμ^ν» «» «·»·» '·?...... A*·'ι ur" *·· · χορνφ· r«ir xaiTir αιαχλιούσιι rI πρίτιι.

(s) Vido Gotti De Rom. Pont, auctor, col. III. n. i, (0} Ep. iv.

inquirendum non duximus: nnm dissidium hujusmodi caput inter et mem bra numquam futurum , divina nixi Ecclesiæ constitutione, confidimus; Christus quippe eam constituit domum fundamento innixam, corpus capite mcmhrisqiie constans. Igitur quæ agilatæ sunt quæstiones de Concilii oecumenici ad Pontificem relatione, utrum illud eo præsfel auctoritate , negligendas putamus ; quum ex Scriptura vel traditione nullum noverimus Concilium indubiæ auctoritatis , quod *acephalum* sil. Quæ Constantiæ acta sunt, in comitiis veluti generalibus Ecclesiæ, ad pacem reducendam , Iribus de Pontificatu contendentibus, ex jure veluti innato quod habet Ecclesia ut sibi consulat, certi Pontificis electione, facta nobis videntur. Decretis de fide robur œcumenici Concilii accessit, certo Pontifice electo, qui decreto speciali quæ in causa fidei acta sunt firmavit. * Cæterum si cui hæc nostra sententia non arriserit, consilium quod suscepimus non debet improbare, illud specialiter vindicandi, quod omnium Catholicorum consensione probatur, nempe Concilia œcumenica esse quæ ab Episcopis universi orbis celebrantur, præside et probante Summo Pontifice : cætera negligendi « quæ quæstiones præstant magis quam ædificationem Dei, quæ est in fide. » * « In eo enim, » inquit Lud.Thomassinus » sita est tota hallucinatio Catholicorum doctorum , paucorum adversus plures, novorum adversus veteres, ipsorummel adversus seipsos intestino dissidio altercantium , quod auctoritatem unam indiscretam et individuam Pontificis , et Episcoporum, Sedta Apostolicæ et Ecclesiæ Catholica* P.tpæ et Concilii, capitis et corporis dissecare, et sihi collidere ausi sint. Ex adverso autem id obtinuit a cunabulis Ecelnte, id obtinet etiam nunc, elipsis cemen lihus, ac mirantibus, obtinet invictissime , ut una illa sit Ecclesiæ Catholice nunc per caput solum, nunc per corpo ris concentum cum capite sese exerens, una, inquam, el indivulsa auctoritas. · • * * « Reapse ubi semel illud dubiorum Pontificum schisma sedatum est, nulla Synodus a Pontifice, nullus Pontifex a Synodo dissidere visos. » *

574. De necessitate habendi Concilia œcumenica quæri solei. Ea non esse absolute necessaria patet: nam Christus nullibi præcepit ea habenda, quamvis congregatis suo nomine se adfulurum promiserit; et tria lapsa sunt sæcula antequam ullum habitum sil. Re quidem vera difficile plerumque est Episcopos ex orbe universo in unum convenire, præsertim quum principes sæpius hostes sint fidei, vel collidant inter se, nec facile sinant l'ræsules e sua ditione egredi, ul sileamus de itineris et cœlus ipsius incommodis et impensis, quas tolerare ægre possunt Præsules pauperes, gravesque ætate. igitur divinæ Christi sapientia* consonum erat penes hujusmodi conventus regimen ordinarium Ecclesiæ non constituere ; sed uni committere, qui in negotiis maximi momenti posset collegas sibi, consiliorum, judiciorumque participes , adhibere. Jure optimo Augustinus Pclagianos in Conciliis

(I) Vide *Da Pape,* **par De Maistre I. I. cb. sii.**
(î) I. Tim.i. 4.Consulit insignis Præsul Argenlinensis in *Discutiione Amicali,* **vol. I. p. <81, ul 1'ltrainontenses Theologi, sic enim placuit cos vocare, desinant ea prædicarc Sancta: Sedis privilegia , quæ reditum ad Ecclesiam difficiliorem hterelicis efficiant ; quod consilium eo usque nobis probatur, quod nihil ultra lidei certa dogmata eligatur credendum ; sed non ideo licet pm nostro arbitrio Sedis illius jura sacra arctare, qua rite intellecta nibil habent quod cuicumque olten sioni esse debeat : nec enim civili rripublice , nee singulorum fidelium, vel Prssulum juribus officiunt.**
(S) Diss. ivii. in Svn. Horn. an. n. J8. cil. a Gerbcrt Ile Communione 1'vleslalis Fcclesiaslica

Africanis, quæ sua auctoritate roboravit Sedes Aposlolicn, damnatos, Concilii generalis prætcxenles necessitatem, rejecit, uti supra vidimus Sic el S. Leo M.de Eulychelis hærcsi loquens, ■ Quamvis evidenter appareat, rem dc qua agitur nullo synodali indigere tractatu, * consensit tamen ut haberetur ejus corrigendi causa : « ul imperito seni ea in qua nimis caligat veritas innotescat. »9 Permisit idcirco ut primitus pestifero errore damnato , etiam de ipsius qui impudenter erravit, restitutione tractetur. »5 Scribens vero ad Marcianum Imperatorem de Synodo', eum per ipsum Dominum Jcsurn Christum obsecrabat « ul in præsenli Synodo fidem quam beati Patres nostri ab Apostolis sibi traditam prædicarunl, quasi dubiam retractari » haud sineret. Quibus verbis eam quam contra Eulychelcm definierat designavit. 4 Cæterum cum magno rei Chrislianæ profectu aliquando habentur Concilia œcumcnica, ob graviora fidei negotia , vel communem Ecclesiæ utilitatem, uti liquet ex Concilio Tridentino, cujus opera cl fides claruit, et mores emendati sunt, cl tota Ecclesia refloruit.5

575. Quæ in Conciliis œcumcnicis decernuntur, diversam , pro rerum varietate, oblinent auctoritatem. Fidei definitiones, quæ verbis maxime perspicuis et solemnibus solent proponi , anathemate plerumque contra sentientibus illato, summam habent vim, ct loto mentis assensu sunt excipicndæ, uli ox jam didis patet Argumenta autem cl testimonia , el explicationes, quibus dogmata roborata exhibentur, non tantam habent auctoritatem, quum doctrina* summam auxilium divinitus promissum spectet. Si Concilium anathema inferat detorquenti Scripturæ testimonium ab obvio sensu, v.g.: « Nisi quis renatus fuerit ex aqua cl Spiritu sancto.» ***« Hoc est corpus meum;;·· ea testimonii explicatio ad fidem perlinet.

576. Leges de Ecclesiæ administrationc, cl rebus sacris, totam spectant Ecclesiam, universosque ubique fideles obligant, post promulgationem , de qua alias dicetur. Plura sæpius contigit agitari in his Conciliis negotia, praesertim mediis sæculis, de Imperatoris Frederici depositione, dc Templariorum criminibus, de bello Grucesignatorum, ct de inermibus, praesertim Sanctimonialibus, contra grassanles sævicntcsquc haereticos Albigenses lutandis. Hæc aliaque plurima hujusmodi, veluti in comitiis generalibus Reipublicæ Chrislianæ tractata, a summa fidei sunt omnino distinguenda : ct de iis judicandum, temporum et adjunctorum habita ratione. ‘

577. Concilia Provincialia, quæ scilicet constant unius provinciae Ecclesiasticae Praesulibus, congregandaolim erant bis singulis annis ;7 sed Tridenlina lex ea quolibet saltem triennio coadunanda tantum praecipit. 8 Penes

(I) Ep. xvi. ad Flavian.

(i) Ep. iii. ad Theodos.

(5) Ep. xv. ad Ephes, synod. II.

(4) Ep. xliii. ad Marcian.

(5) « Istoria dei Concilio di Trento, dal Pallavicinu Introduiione c. «iii. ♭ Egregio hoc opero pseudo-historiam Concilii a Satpi conscriptam mendaciis scatere demonstratum est.

(6) « The church had its councils or convocations of the clergy, which formed the nations professing Christianity into a connexion resembling a federal alliance, and those councils sometimes settled the titles and claims of princes , and regulated the temporal affairs of the Christian powers. The confederacy of the Cliristian nation» was bound together by a sense of common duty and interest in respect to the rest of mankind. » Commentaries on American Law, by James Kent, New York, 183G, part 1, lect. i. p. 9 , to. « What a parliament is in England, a general synod was for Christendom, and so necessary was the assistance and authority of the temporal powers conceived to bo, (since the Capitularies of Charlemagne,) to the making of such a synod, that without such legal strength it did not proceed. .Vindication of Dr Troy, by J. B Clinch,Dublin 1804. p.164.

(7) Cone. Nic. Can. v. Labbe Cone. ii. SJ8.

(8) Sess. xxiv. de Kef. c. Î.

Metropolitani, vi sui muneris præcipul, est convocandi jus. Senior Episcopus suffragancus, impedito Melropolila, potest triennalem illam convocationem facere. Omnes Provinciæ Præsules, qui jurisdictione pollent, convocandi sunl; ct convenire stricta lege tenentur, nisi gravi impediantur causa, de qua Concilium ipsum cognoscit, quod fraterno consortio absentem privat: « usque ad futurum Concilium cunctorum Episcoporum charilalis communione privetur. 1 Coadjulorcs Episcopi, si forte adsint, sedent inter Episcopos Provinciales loco suae promotionis: ' sed voto decisive non gaudent, quod solis comprovincialibus'compolil alii Episcopi, nulli Metropolitae subjecti, tenentur Tridenlina lege ad eligendum Metropolitani cujus Conciliis intersint, quorum decreta vim oblinent in suis dioecesibus, manente quoad caetera exemptione. Facta semel electione, non licet mulare consilium, sed ejusdem Melropolilæ Synodis interesse Episcopus alias exemptus tenetur. * Melropolila praesidet Concilio, et nominat sacerdotes Officiales, Procuratores, praesertim ct Secretarium, ex assensu tamen Præsulum, quorum exquirit sententias.(5) Quilibet Episcopus unum alterumve Theologum sibi adsciscere consuevit *consultorem.* Capitula, scilicet collegia Canonicorum Ecclesiarum Calhedralium, jus habent interveniendi, sicut et Abbates, el omnes qui jurisdictionem quasi Episcopalem habent.e Sacerdotibus etiam aliis fit aditus ad querelas exponendas. ' Qui *procurationis* habent litteras ab Episcopis impeditis, sedent cum Episcopis, » suffragium consultivum ferunt, imo decisivum, si Concilio placuerit. ' et decretis subscribunt.10 Abbates populum subjectum habentes volo dccisivo fnninlur: Capitula per delegatos votum consultivum emittunt.

578. In cœtu praevio in quo designantur officiales, pleraque ad ordinem Concilii spectantia statuuntur. Congregationes sacerdotum ad rerum examen deputantur, qui in consessu publico, Episcopis et sacerdotibus simul convenientibus, referunt quæ picrisque visa sint: Episcopi autem scorsim convenientes condunt décréta, juxta majorem suffragiorum numerum. 11 In plerisque Conciliis decreta Archiepiscopi nomine, ex consilio tamen et consensu suffragancorum Episcoporum, eduniur.13 Ultra hebdomadam continuari non potest Concilium, nisi oh imminentia negotia. 15 In ultima solemni sessione lectis decretis, et probatis, subscribunt Praesules el Procuratores in altari: nec tamen promulganda sunl, donec Hornam missa, examini subjicienda, ul, si opus sil, corrigantur: licet autem ipsis qui subscripserunt reclamare, si in aliquibus quis se senserit gravatum. 11 Confirmatione Pontificia opus non est, sed Sufficit ut remittantur emendata: nonnumquam tamen datur ex favore speciali, prout de plerisque Conciliis Baltimorensibus contigit.

(I) C. Si quis episcoporum 11 dist. 18.

(S) S. Cong. nil. 20 Sepi. 1596, apud 1'crraris, Voce, Coadjutor, n. 00.

(5) Catr. Ep. I. I. c. xxii. §. î. n. G. Vide Cor rcspondancc de Borne p. 330. Du voto et dc ia préséance.

(4] Cone. Trid. supra cit.

(5) Cone. Item. an. 1SG4 apud Hard. I. x. coi. 481. Cone. Camcracense t. x. col. 610. Cone. Ilemerse an. 1883, col. 1311.

(C) Gavanlus in praxi Cone. Prov. n. 8, 9.

(7) C. Propior Ecclcsiasl. I.disl. 18.

(8) Cone. liem. cui. 481.

(9) Benedict XIV. de Syn. I. III, c. iii, J. ··

(10) Cone. Xarbonense an. 1609, c. tiu.i» flo. tom. II. cui. Hard. c. uxii. «4 Mechlin· col. 4206.

III) Perraris Bibliotheca.Concilium ProT.n.44.

(H) IlbemeniM, .Mediolanensia, ct alia.

(13; Apud Kerrarim, n. 41.

(I4i Cone. X.irbonerue supra cil. Vide eluta Benedici. XIV. de Synodo I. XIII. c. ii.

579. Concilia Provincialia « pro moderandis moribus, corrigendis excessibus , controversiis componendis, aliisque ex Sacris Canonibus permissis,» ‟habentur. Nihil valent decernere conlra universalis Ecclesiæ leges,® nequidem suffragante consuetudine adversa, quam licet aliquando oporteat loierarc, non tamen decreto roborare, nisi Pontificia implorata auctoritate.3 Ejus décréta a Ponlilice probata vim oblinent per lotam provinciam, ncc valet ipse Archiepiscopus ea relaxare,* nisi in decretis res Præsulum arbitrio fuerit permissa , vel in specialibus rerum adjunctis facultas data censenda sit. Totum Episcoporum singulorum studium in eo ponendum est ul leges provinciæ stricte serventur, quæ eo dirigi debent ut universalis Ecclesiæ leges demandentur execution! : eo enim magis splendebit unitas ordoque, quo hæ ubique obtinent. Concilia Nationalia jam non convocantur absque venia Pontificis, cujus est designare Praesident.

580. Synodus Diœccsana ex lege Tridenlina in qualibet dioecesi quotannis est habenda. Qui ex Sacerdotibus sæcularibus Parochiale obtinent munus, debent omnino intervenire ; 5 item Regulares qui curam obtinent animarum. 6 Episcopus suo jure omnes officiales Synodi designat,7 etiam Procuratorem Cleri, cujus est excipere et exponere querelas, vel vindicare jura.8 Auctoritas lota penes Episcopum est, qui *statuta* proponit, eaque, auditis objectionibus, vel firmat, vel mitigat, prout in Domino consuerit.9 Potestas Episcopi in eo versatur ut generales Ecclesiæ leges, vel speciales Provinciæ exeeutioni demandet, adjectis, si visum fuerit, censuris in eas violantes: nec valet aliquid iis contrarium decernere. Potest tamen aliqua præciperc el statuere ultra leges generales, prout rerum specialis conditio exegerit, quin aliquam controversiam , quam Ecclesia agitari sinit , suo judicio dirimat. 10

CAPUT XX.

DE DISCIPLINA ECCLESIÆ.

o81. Concilia præler fidei definitiones pleraque statuunt quæ ad exteriorem statum Ecclesiæ, ejusque administralioncm pertinent, quæ disciplinae nomine veniunt. Hæc omnes complectitur ritus sacros , salva Sacramentorum substantia, quæ a Christo est; omnia jura sacra, iis exceptisquæ Christus ipse statuit ; omnes leges Ecclesiasticas, etiam eas quas Apostoli, tamquam Ecclesiæ reclores, statuerunt, totamque externam formam, ct gubernationem Ecclesiæ, ad quam etiam perlinet poenas irrogare , dogmatibus divinitus revelatis, et Ilierarchiadivinitus statuta semper salvis. Totam disciplinam Apostolis et cæteris Praesulibus Ecclesiæ Christus Dominus permisit, plena cis facta facultate omnia pro sua prudentia moderandi. Amplissima hæc potestas cx eo liquet, quod eos miserit sicut missus est ipse a Patre, et polentiæ supremæ quam in coelis ct in terris accepit, praemiserit mentionem mandato , quo docere el baptizare eis injunctum est, ejusdem potestatis utique factis quodammodo participibus. Quæ ligaverint liganda sunt in coelis, quæ solverint solvenda sunt : proinde eorum csl, pro temporum locorumque varietate, ea statuere quæ ad sacrorum munerum

;<) Trid. Sess. xxiv. de Ilei. c. î.
(î) Dcned. xiv. de Synodo Diœc. I. xii. c. I.
(51 Ibidem I. viii. § 8.
(1) Uened. xiv. de Syn. I. xiii. c. v. 8.
(S) Ibidem , I. iii. c. 5.
(C) Ibid. 1, iii. c. 1. § viii. (7) L. iv. c. I.
(8) Ib. § iv. (0) Ib. I. iii. c. xii. § vii.
(10) Vide totum opus Denedicli xiv. de Synodo Dime, el Gavanti opus: *Praxis accuratu Synodi Diiccctuna.*

decus, ad ordinem servandum, ct ad fidelium ædiilcationcm videantur perlinere, eaque, mutatis adjunctis, tollere, si e re Ecclesia· fuerit.

Propositio.

Habent Ecclesiæ Præsules, servato ordine sui gradus, auctoritatem disciplinam moderandi, cl variandi, pro temporum loeorumque varietate.

5H-2. *Probatur.* Quum amplissimis verbis data sit Apostolis, ct eorum successoribus potestas, debet ad omnia extendi in ordine spirituali, quæ sua veluti natura excepta non sunt: res autem quæ ad disciplinam pertinent nihil in se habent, cur exceptae intelligantur : ergo habendae sunt veluti arbitrio, aequitati, cl prudcnliæ Præsulum commissae. Equidem Apostoli et Presbyteri, Episcopi scilicet, in Concilio Hierosolymitano cam explicuerunt sui muneris partem: dirempta enim, supremo judicio, lite de immunitate Gentium a ritibus legis, staluerunl tamquam necessariam abstinentiam a suffocato, a sanguine, et ab idolothytis, camque districte injunxerunt. ' Hæc a Paulo fratribus per Syriam ct Ciliciam, quos praecipue decretum respiciebat, maxime commendabatur : de eo enim narratur quod eas peragraverit regiones, « praecipiens custodire præccpla Apostolorum el seniorum »9 Ipse et Timotheus, « cum pertransirent civitates, tradebant eis custodire dogmata, quæ erant decreta ab Apostolis, ct senioribus, qui erant Jerosolymis. >>3

585. Paulus etiam jussit : « Omnia secundum ordinem fiant ; » 4 cl se potestate Ecclesiæ ordinem statuendi usurum apud Corinthios significavit : « Cætera autem cum venero disponam. » 3 Diem primam hebdomadæ veteri Judæornm Sabbato ab Apostolis substitutam, quamvis « Scripturis non liqueat, certa lamon et concordi omnium saeculorum ab eorum temporibus, traditione el usu constat. · In eo maxime claruit amplissima eorum potestas, quod divino præceplo de diei septimæ sanctificatione veluti neglecto, vis quippe ejus desierat, novam induxerint obligationem diem alleram, Dominicam merilo dictam, ob Christi de morte triumphum celebratum, divino cultui dicandi Jejunium duobus hebdomadæ ciijuslibet diebus ab Apostolis institutum referi Epiphanius. ' Jejunium cliam quadragesimale perpetuo in Ecclesia servatum, ab antiquissimis scriptoribus ad Apostolos auctores refertur.8 Lilurgiæ substantia, quæ ubique eadem est, ex Apostolico fonte manasse merito censetur. Jura præcipua, quibus prætcr Episcopum Romanum Alexandrinus et Antiochenus antiqua consuetudine potiri a Nicæno Concilio agnili sunt, Aposiolicam originem produnt. Ritus præcipui in Baptismo ubique servati, ' el alia omnia quæ ubique per totam Ecclesiam viguisse noscuntur, quin eorum institutio a Conciliis, Ponlificibusve, sanctione aliqua innotescat,jure optimo, juxta Augustini regulam, ab Apostolis tradita creduntur.

584. Suffragatur loto antiquitas Christiana, quæ eamdem Præsulibus Ecclesiæ potestatem inesse agnovit. Canones qui in Conciliis tum œcumenicis, tum particularibus, sunt lati, indubia sunt monumenta ejus exercitii. Severior inducta est tertio sæculo disciplina . et poenitentiae gradus distincti, relicto penes Episcopos indulgentiae ioco. Post rerum vices rigor ille relaxatus est. Plure3 consiilutæ sunt leges quæ om-

(<) Aci. XV. 29. (2) Ibidem v. 41.
(3) Ibid. xvi. 4. vά Jcy/xara, rlt xixpi/itre.
(4) i. Cor. xvi. 40. (5; Ibid. xi. 34.
(G) Vide Cove's Primitive Cbrisliauily p.l. c. yii.
(3) ïlœr. lxxr.
18) Vide llevemium Cud. Cin. prirn. Ecrl. |. ii. c. ii.
(0) Vide opus jem laui|n>uni Cave, p. i. e. i.

nosChristifidclos obligabam; plurimæ qiiffi solum spectabant denim, cujus definiebant jura, præscribebant munera , plectebant delicta. Infinitus esset qui vellet omnia hujus potestatis recensere argumenta.

5R5. Consonum fuit divinæ Christi sapienliæ, fundamentissuæ reipublicæ jactis, qua1 nemo loco movere posset, amplissimam cætcroquin potestatem ejus rectoribus facere : quum enim constaret hominibus ex qualibet natione , et per sæculorum seriem esset duratura, inter infinitas gentium temporumque varietates et vices, sapienlissimum erat consilium perpauca statuere quæ varietatem non admitterent, el amplissimam facere rectoribus, quos designavit, facultatem cætera omnia, prout visum fuerit, statuendi, moderandi, cl pro necessitate mutandi : sic enim el omnium provisum est utilitati ; ct unitati etiam in eo consultum est, quod judicium penes Præsules foret.

Objectiones.

586. *Obj.* 1. Disciplina penes ipsum centum fidelium est, ubicumque terrarum , cui Christus omnem necessariam potestatem contulit. Matt, xviii. 17,18.1. Cor. v. 4, 5 15. II Cor. 2,6,8. Ita Baptistarum confessio, c. xxvii.

587. *Resp.* Rectores posuit Christus quibus potestatem omnem delegavit, uti ex ipsis objectis locis constat; nam Apostolos allocutus est apud Malthæum, et Paulus potestatem ipse exercuit, nemine sibi assidente, quamvis spiritu veluli adseitis Corinthiis, quorum causam agebat, incestuosum plectendo ; nec nisi eo indulgente reus fraterni consortii juribus est iterum donatus. Nihil certe ex illis locis colligitur quo cœlum fidelium sua veluli auctoritate aliquid in disciplina statuere vel tollere posse conficiatur.

588. *Obj.* 2. Ipsi Patres Ecclesia,· claves datas tradunt, Augustino dicente, Petrum claves dum acciperet Ecclesiam repraesentasse. Christus etiam ad Ecclesiam discordias referendas jussit.

589. *Resp.* Potestas Ecclesiastica in rebus supra naturam versatur, ideoque a Deo solo potest provenire : constat autem non fidelium cœlui, sed Peiro cl Apostolis eam tributam. Quod autem dicant Patres nonnulli Ecclesiae datas claves, facile inlelligitur , quum in omnium utilitatem data sit, perpetuo mansura, qua ratione loquendi utimur etiam impraesentiarum, de potestate per Praesules exercenda disserentes. Petrus idcirco Ecclesiam représentasse dicitur, quod sibi, tamquam ejus Primati, data sil potestas, in ejus utilitatem exercenda : « cujus Ecclesiæ Petrus Apostolus propter Apostolalus sui primatum gerebat figurata generalitate personam , » uti ait Augustinus.' Sic pastor ovile repraesentat, Ilex regnum , Episcopus diœcesim, pater familiam. Quod autem ad Ecclesiam querelæ sint referendæ ex Christi præcepto, de Praesulibus intelligendum plane est: nam postquam dixerat ethnicum habendum quicumque Ecclesiam non audiret, stalim Apostolos allocutus est : « Arnen dico vobis , quæcumque alligaveritis super terram , erunt ligata el in coelo. »'

599. *Obj.* 5. Saltem Ecclesia quæquo nationals auctoritatem habet statuendi, variandi ct abolendi ritus; nec ea potestas arctari debet.5

59t.Besp. Non unius gentis Ecclesiam constituit Christus, sed omnium gentium, et totius ovilis curam uni concredidit, quem cæleris Apostolis praefecit,unitatis servandae causa. Ergo nulla Ecclesia jura habet specialia ex Christi institutione, sed ordinem sequi

(1) Tract, iii. io Joann , n. !>.

(S) Mali, xviii. 18. (5) Ari. xxxj»·. Anglic.

debet in Ecclesia universali statutum, nisi quatenus indulserit suprema ipsius Ecclesiæ auctoritas. Unitas necessario servanda est, cl auctoritati obtemperandum. 1

59'2. *Obj.* 4. Illa in re disciplinari varietas quæ penes Episcopos dicitur, pugnat cum jactata fidei et dogmatum per omnia sæcula unitate : disciplina enim dogmatibus nititur. Sic pœnilentiæ antiquus rigor cum recentiori indulgentia omnino pugnat, et tota facies Ecclesiæ alia exhibetur.

595. *Resp.* Unitas necessario exigit dogmatum concordiam, el regendi camdcm potestatem : sed cæicra pleraque variari possunt. Est quidem intimus nexus dogmata inter ct disciplinam, quatenus hæc illis nititur, et eorum est index ; quapropter jure meriloque pœnitentiæ canonibus utuntur Theologi,ut probent fidem Ecclesiæ semper fuisse,poenas temporales subeundas ad peccata luenda ; sed nova disciplina non novum dogma necessario inducit: patet quippe Ecclesiam id quod olim adhuc docere, licet ob hominum infirmitatem jam non injungat severiora illa opera, quæ, Novalianis grassanlibus, visa sunt injungenda, ad tollendam nimiæ indulgenliæ, quam objiciebant, in gravioribus remittendis delictis, speciem. Qui putant aliam esse Ecclesiæ faciem hodiernam ab illa priorum saeculorum, debent animadvertere omnia in rcrum conditione plurimum mutata, solamque suporesse Ecclesiam lidc eadem, eodemque regimine, per lot vice» γο πμ-stenlem.

CAPUT XXI.

DE JUDICIIS ECCLESIASTICIS.

594. Conciliorum cl Pontificum auctoritas in judiciis de fidei controversiis maxime explicatur. Ad hæc referenda sunt quæ de morum principiis aliquando proferuntur; ad doctrinam scilicet pertinet morum statuere regulas, cl pravis contra eas hominum commentis damnatis, puritatem cl sanctitatem Evangclii vindicare. Id tamen animadvertendum nonnullas aliquando proscribi sententias ob nimiam earum latitudinem; quippe qua* universaliter acceptæ. cl in agendi normam assumptæ, possent laxioribus favere moribus, quamvis forsan in aliquo rcrum eventu, perspectis adjunctis, possent sustineri. Ad Ethicen autem ampliorem explicationem remittimus.

595. Cum docendi el definiendi auctoritate intimo nexu conjungitur Ecclesiæ judicium de libri aiicujus sensu orthodoxo, vel haeretico : nam perlinet ad doctrinam eos designare libros quibus veritates revelat» proponuntur, et fideles errorum monere, quibus alias facile imbuerentur, ex librorum qui specie catholici sunt lectione. Hanc potestatem exercuit Concilium Constantinopolitanum 11. quod V. Concilii œcumenici nomen et authorilalem obtinuit;quodque tria capitula, scriptu

(1) - All difference between church and church in points of discipline is bad, unless immemorial and prescriptive : or unless induced by the manifest and incontrovertible necessity of *selj-pretervalion*, that is to sny, of the preservation of Christianity itself; or unless introduced to tho church at largo under that authority, and by that mediation, which tho world of Christians has recognized as the arbitrator, and pacifier, and chief of its federal system. In proportion as any local church will nationalize its disciplinewithout the previous conditions, which I bate mentioned, in the same proportion docs it become selfish and inhospitable ; in the same proportion does it tend to overrate its own innovations, and to undervalue the blessing of one *hrurt and ml.* animating the world and owning kindred in truth and in practice, with every true believer m Christ. - Clinch, Letters on Church government, p. IM.

scilicet Theodori Mopsuosteni Episcopi, epistolam Ibæ Edesseni ad Marini Persam, ct libros Thoodoroti adversus S. Cyrillum, damnavit.

59fi. Eo in judicio Christi promissiones Ecclesiæ factas allegaverunt Patres, ut aulhoritatcm ct fidem sibi conciliarent : et re quidem vera valuit, apud Ecclesiam universam, quamvis vehementius aliquandiu restiterint plores Ecclesiæ occidentales, quæ œcumenicam Synodi auctoritatem non agnoscebant, el injuriam Chalcedonensi Concilio, quod Ibam et Theodoretum in Episcoporum coelum exceperat, inferri putabant. Studium Pontificum ul ubique obtineret, ostendit illis esse persuasum, judicium semel latum, el a Vigilio Pontifice confirmatum, retractari non posse, sed id habere ponderis, quod aliis de fide decretis Ecclesiæ inest. *OEcmunnin* quidem usi sunt, non statim ab Ecclesiæ consortio præcidcndo, qui reluctabantur, quia eos fide consentientes noverant, sed errorc facti laborare, quod libros Chalcedonensibus Patribus censerent probatos : nunquam tamen destiterunt, donec,dissipata omni nebula, judicium apud omnes exceptum sil, pertinacibus Episcopis ïstriæ tandem abscissis.

597. Hæc Ecclesiæ auctoritas infallibilis in sensu librorum determinando in quæstionem est vocata, damnato libro Jansenii Episcopi Iprcnsis, qui “ Augustinus » dicitur; quum enim inde extracta fuerint quinque propositiones, quæ totius operis substantiam virusque complectebantur, negarunt libri patroni eas eo contineri, saltem eo sensu quo damnatæ sunt : el Pontifices mentem auctoris non esse assecutos fidenter affirmarunt. Mullae secutæ sunt lites, tricæque, Janscnianis eorum placita intra Ecclesiam propagare studentibus, cujus auctoritati in ro fidei plenum profitebantur obsequium, errorem *facti*, uti dicebant, in judicio contra Jansenii librum lato allegantes. Eis favere visa est Theologorum sententia in factis errari posse, quum ex hominum pendeanl testimonio. Cælerum toto cœlo distant inter se facta *personalia ,* in quibus, uti ait S. Thomas, « Possibile est judicium Ecclesiæ errare propter falsos lestes ; » * et facta *dogmatica*, quæ personam non respiciunt, sed libri sensum : hæc enim jure optimo ad doctrinam referuntur ; et totum Ecclesiæ judicium nititur collatione eorum quæ libro continentur cum doctrina divinitus tradita. Si ejusmodi judicio error subessc posset, impune grassarentur hæreses, quum quisque verbis Ecclesiæ dogmata profitons, ea pro arbitrio explicaret, quin libri ejus certo innotescerent vitandi : quod Jansenianis contigit, qui ipsa sui magistri placita propagare studebant, menti ejus sc adhaerere profitentes, quam a Calviniana quinque propositionum interpretatione longe abesse dicebant.

598. Allegabant etiam insignes Theologos docuisse Patres VI. Synodi judicando de Honorii Pontificis, ad Sergium Conslanlinopolitanum Patriarcham, epistolis, errasse, qui scilicet haeretico Honorio anathema idcirco dicebant, quamvis nulla hærcsis iis epistolis contineatur. Sed nec hi patroni adhibendi sunt ; nec enim ullum protulit judicium Concilium illud de Honorii epistolis, sed ipsi dicebant anathema, (si genuina sint acta) quod scilicet visus fuerit Monothelilis hærelicis connivere, silentium utrique parti injungendo, quum Catholicae ventatis liberam praedicationem contra novilium errorem urgere' oporteret. Putabat

(I) Quodlibct. 9. qu 8. art. ult.

Bellarminus cos epistolarum tenorem non rite intellexisse , nec animum Pontificis æque interpretatos, sed falsis rumoribus deceptos, ct iniquis suspicionibus abreptos, injuriam orthodoxi Præsulis memoriae irrogasse. 1 In re hujusmodi errari posse in comperto est : factum enim csl personale , quamvis scriptorum lectio cos movisse dicatur , non sola tamen, de quorum sensu haud prolatum est solemnc judicium. Qui Ecclesiæ auctoritatem hac in re propugnant, ea tantum tuentur judicia solemnia quæ libri sensum , prout jacet, respiciunt. Hæc in Galliis per saecula fere duo exarserunt dissidia, inter Catholicos et Jansenianos; sed Pontifices instituerunt, donec ab omnibus de hærcsi suspectis juramentum exigi consueverit, se damnare cx animo librum Jansenii *in sensu ab auctore intento* , scilicet quem suo expressit libro.

599. Hermes , Theologus Germanus, qui industria magna et eruditione fidem Catholicam propugnare studuerat, plura excogitavit minus accurata, et a sana doctrina aliena, quæ S. Sedes novissime damnavit. Ejus placitis nimis inhærentes aliqui ejus discipuli, Jansenianorum premere vestigia dicuntur, libros scilicet non rite intellectos affirmantes : sed manet judicium fixum.

600. Judicia Ecclesiastica aliquando feruntur contra librum, quin certas aliquas propositiones feriat; quo in casu tenendum est librum pravam aliquam doctrinam continere , nisi forsan constet eum cum cæleris scriptis damnatum *in odium auctoris,* uti dicitur; quod plerumque contingit de haeresiarchis, aliisve insignibus impietate : Ecclesia enim ul liærcscos odium manifestet, et ut periculo eripiat fideles , latet quippe sxpius sub herha anguis, consuevit scripta omnia primipilorum hæreseos procul a filiorum suorum manibus esse jubere.

001. *In globo,* uti Theologi loquuntur, damnantur nonnumquam propositiones plurimæ, congestis scilicet censuris , quin quæ unicuique conveniat definiatur. Hæc damnationis forma a Concilio Conslanticnsi, a Leone X, el a pluribus Pontificibus adhibita, inservit ul respuantur propositiones, ulpole aliqua ex notis appositis dignæ.

602. *Quid valeat Ecclesiæ judicium de viri alicujus jam defuncti sanctitate et gloria quœrilur :* constat quippe martyres tribus prioribus sæculis magnæ venerationi habitos, * alios autem pietate illustres parem honorem ct cultum sequentibus sæculis obtinuisse. Id sæpe contigit cx rei ipsius claritudine ; quum enim fidelis aliquis magna cum animi constantia Christum coram ethnicis fuisset confessus, ct inter tormenla lætus obiisset, martyrii memoria quotannis est celebrata, ex fidelium pietate, el Episcoporum assensu. Sic etiam mine nonnullorum virtutes, quas nonnumquam miracula in vita , et post mortem , eorum invocata ope, patrata, probabant, similem provocabant cultum. Martyrii vel vilæ sanctioris celebritas, el miraculorum frequentia, fecerunt ut cultus quorumdam per universam diffunderetur Ecclesiam ; dum alii nonnisi in quibusdam provinciis colerentur. Qui in monasteriis vilæ sanctitate claruerunt, Sanctorum albo, quod servabant in posterorum exemplum , inserebantur. Ad sæculum usque duodecimum

(I) L. 4 de Rom. Poni. c. xi.

(i) Enat epistola Ecclesiæ Smyrncnsis dc Polycarpi martyrio apud Eusebium. Inde patet martyrum memoriam quotannis ee'rbrari jam con sursisse nir.liu sæculo lecundu quias magni habitas.

varii fuerunt hac in re mores, donee Pontifex Alexander III, ad pnccavcndoa abusus el errores, auctoritatem Sanctos solemniter declarandi, sen , ul aiunt, cnnoniïfIndi.sibi reservaverit : ex quo tempore magna adhibita est cautela ne in re tanti momenti aliquis error subessc posset. Hand ægre fatemur fieri potuisse ut aliquis, ex populari opinione ct fama, alicubi in veneratione haberetur, qui revera Sanctus non esset : non ita laincn per totam Ecclesiam, vel magnam ejus partem, solemnem habuisse cultum, vel solemni decreto inter Sanctos referri. Re quidem vera Christum numquam rem adeo fœdam in sua Ecclesia ubique oblinere permissurum existimandum csl, ul cultus solemnis damnato homini exhibeatur. Speciale Spiritus sancti lumen Pontifici in canonizationc Sanctorum adesse pie credimus, quamvis non fide divina. Pleraque quæ in Breviario referuntur magnam merentur fidem, sed quædam minus certa irrepserunt, ex supposititiis actis martyrum desumpta, vel cx medii ævi Legendis, vel aliis documentis haud omnino certis. Id autem dubium non reddit martyrium ipsum , vel vilæ sanctitatem ; sæpius enim ulrumque certissima traditione, et publico cultu, ab ipso quo floruit Sanctus tempore, est celebratum, diu antequam aliquis aggressus fuerit rerum gestarum seriem scripto celebrare.

605. Judicia Ecclesiastica dc personis , seu de speciali aliquo casu , non adeo sunt certa : aliquando enim opinione , vel testium fide, qui fallere possunt, nituntur; quapropter Innocentius 111. consultus de excommunicato , qui pœnilcnliæ indiciis datis discessit haud absolutus, permisil,ul prævio absolutionis ritu, pro eo , tamquam Ecclesiæ membro, oraretur ; id simul advertens : « Judicium Dei veritati, quæ non fallit nec fallitur, semper innititur : judicium autem Ecclesiæ nonnumquam opinionem sequitur, quam ct fallere sæpe contingit, ct falli : propter quod contingit interdum , ut qui ligatus est apud Deum, apud Ecclesiam sil solutus : ct qui liber cst apud Deum, Ecclesiastica sit sententia innodatus. » * Cætcrum ne alicui fiat injuria, Ecclesia formam processus jam ab antiquissimis temporibus instituit, testes examini subjecit, reo sc defendendi fecit facultatem, aliasquc plurimas adhibuit cautelas, ut quod rectum justumque decerneretur : nec nisi rerum veluli evidentia coactus, potestatem suam censuras irrogando exercere consuevit. * Quo magis valuit *in foro externo ,* eo cautius lenliusque in criminum indagine processit, sed sublata jam illa judicii forma elsolemnilate in nonnullis regionibus, ea nihilominus ubique semper adhibenda est diligentia, qua rerum veritas constet. Ubi nulli citari valent testes, nullaque vis sententiæ in foro civili agnoscitur ; imo imminente litis periculo sub praetextu famæ læsæ, cum scandalo apud hostes fidei, si allegetur crimen, ct ipsorum testium infamia vel pudore, mirum non est Ecclesiasticam potestatem omni externo præsidio destitutam, et odio et discrimini facile objectam, pleraque omittere quæ alias servanda forent, ul omnibus judicii æquitas pateret. Sed de his fusius alio loco.

604. Sectæ etiam sibi vindicant judicandi potestatem , cl criminum graviorum reos, vel sectæ dogmata praecipua impugnantes e suo gremio nonnumquam dimittunt. · quamvis sc errori in ipsis dogmatibus definiendis agnoscant obnoxios. Injuria aulem fieri videtur, dum incerta dogmata in legem

(Γ, Cap. *A Nobii*, de Sent. Excont.
it) Vide nevoli Initii. Can.I. iii. tit. I. § wvi.

(:) Preebylerian form of government, ch. viti.

judicandi usurpantur, et tribunal pure humanum Odei causam agit, hærcsim quam vocant puniendo exclusione a coctu. In sola Ecclesia Catholica aequitas judiciorum in reos contra fidem apparet, quippe quæ veritate dogmatum cerio cognita nititur.

CAPUT XXII.

DE POTESTATE ECCLESIASTICA.

605. Potestas quam Praesulibus Ecclesiæ vindicavimus, docendi munus præcipue spectat, una cum Sacramentorum dispensatione, et animarum regimine. Provenit a Deo, et ad salutem dirigitur, lolaque in eo est ut homines singulos subsidiis supernaturalibus adjuvet', et totam Rempublicam Christianam moderetur, ctgubernet. Quum Ecclesia non unius gentis contineatur limitibus, sed per totum terrarum orbem usquequaque diffusa sit, ea in Imperio, regno, vel republica civili quacumque esse dici nequit. Sunt quidem fideles, qui ad Ecclesiam pertinent, in republica, vel regno, et munia omnia optimorum civium persolvere tenentur, sancte servando leges patrias, et magistratus honore prosequendo : sanctiora munera in Republica Christiana persoluturi. Plurimum laborarunt fidei hostes ul hæc Christiani hominis erga utramque societatem, civilem scilicet ct spiritualem, munia secum invicem pugnare ostenderent : et omnem adhibuerunt artem, ut Ecclesiæ potestatem in filios suos imminuerent et impedirent, prout iit plerumque. Sed Constitutione Foederatarum provinciarum omnis denegatur potestas Congressui liberum Religionis exercitium impediendi ; 1 quapropter rebus spiritualibus non sc immiscet. Præstat tamen, ad accuratam rerum distinctionem libertatem Ecclesiæ, et supremam in rchus spiritualibus auctoritatem, specialiter vindicare.

Propositio I.

Potestas Ecclesiæ Præstilnm in its quæ ad salutem et animarum regimen perlinent, csl plena el suprema; nec pendet ullatenus a potestate civili.

600. *Probatur* 1. Potestas quæ a Deo ipso provenit el amplissimis verbis est data, non pendet ab alia potestate, quæ in res circa quas illa versatur nullam omnino auctoritatem a Deo recepit, nec ullam cx natura rei antea possidebat. Deus autem potestatem Ecclesiasticam Apostolis tribuens, nec eos civili potestati subjici in ea exercenda se velle declaravit, qui nec ad id rei natura tenebantur : ergo potestatem in his rebus supremam et independentem acceperunt. Equidem Christum non voluisse Apostolos in exequendo munere sibi commisso civili potestati subjici patet; verbis enim amplissimis auctoritatem illis demandatam significavit, quin de civili potestate aliquid diceret : « Quæcumque alligaveritis super terram, erunt ligata cl in cœlo, » et suæ potestatis prxmissa declaratione, munus docendi el baptizandi injunxit. « Data est mihi omnis potestas in coelo, el in terra. Euntes ergo docete omnes gentes, baptizantes cos... Et ecce ego vobis* cum sum omnibus diebus usque ad consummationem sæculi. » * Et alias : « Sicut misit me Paler, et ego mitto vos. » J Quum Christus a civili potestate minime penderet in coelesti tradenda doctrina, auctoritas Apostolis concessa, quæ ab ipso manat, suæque adsimilatur, non est censenda ullatenus a potestate civili pendere. Sic etiam Petro pascendi oves cura, instar Christi, qui Pastor est bonus, demandata

(<' Amendment to the Constitution of the I'nited Stales, Article t.

(î) Matt, utili.
(3) Jean. u. *t.

est, cl suprema auctoritas in regno spirituali, scilicet Ecclesia, clavium symbolo designata : nullo dato indicio alterius a qua penderet potestatis. Imo Christus Apostolos monuit cos coram tribunalibus adducendos, et omne suppliciorum genus sui causa a principibus sæculi passuros, hortans ut non timerent cos qui vitam hanc eripere valent. Eorum igitur auctoritatem Evangelicæ veritatis diffusioni adversam nihili faciendam docml, limitibus civilis potestatis alias indicatis : « Reddite ergo quæ sunt Cæsaris, Cæsari ; ct quæ sunt Dei, Deo. » '

607. Apostolus Paulus docet Episcopos a Spiritu sancto positos ad regendam Ecclesiam Dei, * et Pastores et Doctorcs' a Christo datos in consummationem Sanctorum, et in ædificationem corporis Christi. Monuit etiam Timotheum el Titum , ut munere suo magna cum fiducia fungerentur : « Non enim dedit nobis Deus spiritum timoris. »s Nihil dixit quo insinuaret principes sæculi aliquas habere parles in rebus spiritualibus, vel eorum auctoritatis adversæ rationem habendam. Equidem Christus et Apostoli civili auctoritati in ordine civili obtemperandum docuerunt; sed nullam cis competere potestatem in res spirituales, exemplo el agendi ratione satis ostenderunt. Patet igitur nullam a Christo civili potestati in eas auctoritatem tribulam , sed totam Ecclesiæ Praesulibus.

608. Auctoritatem in res spirituales ex natura veluti rei, potestati civili non esse annexam, liquet cx tine propter quem hæc statuta est, bonum nempe hominum temporale; ad quod lanium obtinendum hac potestate principes magislratusquc civiles frumitur : potestas autem Ecclesiastica , docendi nimirum veritates a Deo revelatas, Sacramenta administrandi, leges condendi quæ obices salutis tollant. cl subsidia ad sanctitatem adipiscendam suppeditent, est plane supra naturam, ndcoque nemini competere potest , absque speciali Dei concessione.

(109. *Probaturi. cx historia Ecclesia'.* Per tria priora saecula fides propagata est, ct omnia sacra munia peracta, frustra saevientibus Imperatoribus ethnicis. Postquam Imperatores ipsi Christianam amplexi sunt fidem, fuerunt quidem cx illis qui rebus Ecclesiasticis sese nimis immiscerent, præsertim Arianismi fautores; sed piissimi Principes se nullum jusin res sacras habere fassi sunt, el liberam reliquerunt Præsulibus facultatem eas suo arbitrio moderandi. Sic Basilius Imperator in VIII. Concilio œcumenicolaicos monuit iis non licere dc Ecclesiasticis causis sermonem movere, « hoc enim investigare et quærerc, Patriarcharum, Pontificum el Sacerdotum est, qui regiminis officium sortiti sunt, qui Ecclesiasticas et ccelesles claves adepti sunt, non nostrum, qui pasci debemus,qui sanctificari, qui ligari, vel a ligamento solvi egemus. »♦

610. Præsules autem sæpius Principes, ul sese officio continerent, monuerunt. Sic cum laude commemorat Athanasius quæ Osius Constantio respondit: « Ne te misceas ecclesiasticis, neque nobis in hoc genere præcipe, sed potius ea a nobis disce. Tibi Deus imperium commisit ; nobis quæ sunt Ecclesiæ concredidit. Quemadmodum, qui tibi imperium surripit, contradicit ordinationi divinie, ita cl tu cave ne quæ sunt Ecclesiæ ad te trahens, magno crimini obnoxius fias «Date, n scriptum est, « quæ sunt Cæsaris, Cæ- » sari, el quæ sunt Dei, Deo. » Neque igitur nobis in terris imperium tenere, neque lu ihymialum et Sacrorum potestatem habes, Imperator. » 5

ti; MaU. xxii. il.(i) Act. xx. Î8. (5) II. Tim. i. J. (4) Act. X. col. OÎO. I. v. col· Hard.

(8) Ep. ad Solii, vitam agentes, p. ISO. td-Das. 1804.

Oil. Gelasius P. ad Anastasium Imperatorem scribens, cum sui officii memorem facit : « Absit, quæso, a Romano Principe, ul intimatam suis sensibus veritatem arbitretur injuriam Duo quippe sunt, Imperator Auguste, quibus principaliter mundus hic regitur, auctoritas sacra Pontificum, et regalis potestas. In quibus tanto gravius est pondus sacerdotum, quanto etiam pro ipsis Regibus in divino reddituri sunt examine rationem. Nosti etenim, fili clementissime, quod licet præsideas humano generi dignitate, rerum tamen Præsulibus divinarum devotus colla submittis, atque ab cis causas tu:e salutis expetis : inque sumendis coelestibus Sacramentis, cisque, ut competit, disponendis, subdi te debere cognoscis religionis ordine potius, quam præesse. Nosli itaque inter hæc, ex illorum te pendere judicio, non illos ad tuam velle redigi voluntatem. Si enim, quantum ad ordinem pertinet publicæ disciplinæ, cognoscentes imperium tibi superna dispositione collatum, legibus tuis ipsi quoque parent religionis Antistites, ne vel in rebus mundanis excluse videantur obviare sententiæ; quo, rogo, te decet affectu eis obedire, qui pro erogandis venerabilibus sunt attributi mysteriis ? » 1

612. Ex unitate, quam necessariam Ecclesiæ proprietatem demonstravimus, ipsius potestatem supremam esse, et a civili nullatenus pendere, jure meritoque infertur. Si enim ullatenus a Principibus vel magistratibus quibuscumque penderet Ecclesiasticae potestatis exercitium, sacra communionis jura inter fideles diversarum gentium vix servari possent; disciplina regimenque Ecclesiasticum pro magistratus civilis arbitrio variaretur; ipsaque fides gravissimo periculo objiceretur :s magistratus scilicet liheram veritatis prædicalionem coerceret. Tota Ecclesiæ historia rem facit exploratam : gravissima enim dissidia et calamitates ex impedimentis a civili potestate objectis plerumque contigerunt. Imo hodierna rerum conditio in pluribus regnis, in quibus civilis potestas sese rebus Ecclesiasticis immiscet, libertatem electionis Præsulum, honimque in coercendis subditis arbitrium imminuendo, id probat. E contra ubicumque Ecclesia sua gaudet libertate, fidelibus Episcopo suo subjectis, Episcopis Pontifici, pulcherrimus est ordo unitatis custos.

Objectiones.

615. *Objiciunt I.* Dominationem vetuit Christus, sicut ct Apostolus Petrus; Paulus etiam se fidei haud dominari professus est.

61 i. *Resp.* Jam alias ostendimus Christum tyrannidem, fastumque vetuisse, ne Apostoli Præsulesque, instar Regum ethnicorum, potestate sibi tributa gloriarentur, eaque in subditorum gravamen uterentur. Humilitatis igitur commendat exercitium, ut quo magis auctoritate præstant, præeant omnibus virtutum exemplo. Id etiam suadet Petrus. Paulus autem se Corinthiorum fidei non dominari dicit, quod fidei, quam profitebantur, occasione nullam in eos exerceret lyranidem, sed potius eorum felicitati studeret : fides enim omnis boni illis erat occasio. Plura scilicet apud Corinthios Aposlolicæ potestatis exercitium provocabant, quos pcenis severissimis se plexurum, di corrigerentur, minatur. Scribendum tamen prius duxit, itinere dilato, ut poenarum metu, delinquentes ad bonam redigerentur frugem. Ne autem existimarent auctoritatem hujusmodi dominationem præseferre, adeo ut fides illorum tyrannidi eos subjiceret, monet

(<) Ep. iv. ad Anost. coi. 893. I. ii. coi. Hard.

(S) Vide Zsllingcr I. v. *Jus* Eeclw. pnb. n.

cos gaudium, animique veram læliliam inde comparari ; quum fide in Christo starent, coelestium bonorum facti participes « Ego autem « inquit " testem Deum invoco in animam meam, quod parcens vobis, non veni ultra Corinthum : non quia dominamur fidei vestra, sed adjutores sumus gaudii vestri: nam tide statis. » * Cælerum se vera potestate prædilum exhibet : « Ideo hæc absens scribo, ul non præsens durius agam, secundum potestatem, quam Dominus dedit mihi in ædificalionein, et non in destructionem. »2

615. *Obj.* 2. Potestas illa suprema vel poenas irrogare valet temporales, utpotc ad homines coercendos necessarias , vel inanis erit : jam vero eas absque civilis potestatis injuria ferre nequii. Ergo frustra dicitur suprema.

616. *Ilcsp.* Quæ a Christo tributa est Ecclesiæ potestas spiritualis est, ad animarum salutem directa : nec ideo inanis vel levis momenti ; censura enim, quarum summa est excommunicatio , conscientiam ligant, ulpote quæ in cœlis ralæ habentur. Equidem Paulus veram potestatem in Corinthium exercuit, quamvis poena ab humanis suppliciis longe differret. *

617. *Obj.* 3. Ecclesia quæcumque necessario subjacet Reipublicæ civili, quæ nullum sectarum agnoscit discrimen.

618. *Resp.* Nullam Respublica civilis apud nos sibi in sacra vindicat auctoritatem , idcoquc non pugnat cum suprema Ecclesiæ in rebus sacris potestate. Dc coelesti hac civitate docet præclarc Augustinus : « Legibus terrenæ civitatis, quibus hæc administrantur, quæ sustentandae mortali vilæ accommodata sunt, obtemperare non dubitat. * * * Hæc ergo coelestis civitas dum peregrinatur in terra, cx omnibus gentibus cives evocat, atque in omnibus linguis peregrinam colligit societatem ; non curans quidquid in moribus, legibus , inslilulisque diversum est, quibus pax terrena vel conquiritur, vel tenetur; nihil eorum rescindens , nec destruens, imo etiam servans ac sequens : quod licet diversum in diversis nationibus, ad unum tamen cumdcmque finem terrente pacis intenditur, si religionem, qua unus summus el verus Deus colendus docetur, non impedit. Utitur ergo etiam cœleslis civitas in hac sua peregrinatione pace terrena, et de rebus ad mortalem hominum naturam perlinentibus , humanarum voluntatum compositionem , quantum salva pietate ac religione conceditur, tuetur atque appetit. » ♦

619. *Obj.* 4. Suprema auctoritas civilis debet omnes cives regere ; Apostolus enim præcipil : « Omnis anima

O) 11. Cor. i. *U.* **Mcnochius rcclc interpretatur « Non dixi** *parcent* **vobis, quod dominemur vobis fide, id est propter fidem vestram. » Hanc explicalioneni prœbel Machnight, textum Græcum appellans: tuXwiχηιιιuιμιι** *vμïï* **rir wiffrtwr, nam articulus pronomen præcedere debet, ut • fides vestra s inlelligeretur, uti ad Rom. c. i. 8. Erasmus prodierat ,,l*»Grscorummoresupplendum docens. « The Apostle could not say with truth that he and bis brethren had not dominion over the faith of all who professed to believe the Gospel. · Mackiiight in locum, r'· 7»|·πυπι ijr>-*er< videtur conditionem eorum qui in Christo stabiliuntur ejus donorum facti participes, indicare, non solam fidei firmitatem. Confer Rom. V, S. el Ii.10.** *m* **r* ˀ<»*·< Wr«*ar dixerat quippe Apostolus Judxos tamquam ramos fractos, al arbore vit® excisos, Christianos vero jam docet ei insertos , fide scilicet Deo intime conjunctos, et pinguedinis graliæ cœlestia participes factos. Gaudium inde ortum significat, sicut et alias: Π«σ«Γ Xa|.ar tiparir tr** *TÙ irifrtvui.* **Rom. xv. 13. (î) Cor. xiii. 40.**

(8) « There is a power within the church to cast those out which do not belong to it ; for if any *neglect to hear the church* **, saith our Saviour,** *let him be unto thee at a heathen man and a publican.* **Uy great and scandalous offences , by incorrigible misdemeanors, we may incur the censure of the Church of God , and while we are shut out by them, we stand excluded out of tieaven. · Pearson on the Creed , Art. IX. Verba quidem sunt hæc ad fallendum composita.**

(4) Do Civ. Dei, I. XIX. c. xvii.

potestatibus sublimioribus subdita sit. » ' Invigilare etiam debet publie® saluti, quæ ex Religionis negotio maxime pendet.

«20. *Resp.* Auctoritas civilis cives omnes respicit in iis quæ ad pacem salutemque publicam directe perlinent, sed nihil valet in rebus supranaturalis ordinis, quæ lotæ ex Deo divinisque institutis pendent. Omnis anima sublimioribus potestatibus subjicitur in iis quæ cujusque potestatis ditione continentur; idcoquc Christifideles debent omnia boni civis munia explere. Vigilantia rectorum Reipublicæ in eo ponenda csl, ut ordo paxque societatis servetur, idcoquc puniunt eam violantes prælcxtu Religionis : sed non debent suam extendere auctoritatem ad res sacras, quas Præsules suo jure moderantur, cum magno morum et publicæ salutis profectu.

621. *Obj.* 5. Bonus civis non potest auctoritatem republica superiorem agnoscere ; idcoquc Catholici palriæ el reipublicæ hostes censendi sunt, Principem alienum agnoscentes.

622. *Resp.* Nullam agnoscunt Catholici auctoritatem in rebus civilibus prater patriæ rectores legitime constitutos. Patriam amant, concivibus student omnia persolvere charilalis officia ; inierim Deo inserviunt, Ecclesiæ Prasulibus in rebus spiritualibus obtemperantes « in ea republica cujus conditor rectorque Christus est : si cl ipsam rcmpublicam placet dicere, quoniam cam rem populi esse, negare non postsumus. »2

623. *Obj.* 6. Suprema alla Ecclesiæ auctoritas civilem auciorilalem evertit, vel infirmat, præsertim quum Romano Pontifici, tamquam Monarch®, Catholici se subjici profiteantur : quod Bonifacius VIII. dc fide tenendum definivit, omnem humanam creaturam dc nccessilate salutis ei subjiciendam, etiam in temporalibus. * Ergo evanescit fides patriæ et reipublicæ debita, vel lota a Pontificis nutu pendet.

624. *Resp* Quæ Ecclesiæ vindicatur auctoritas nullo modo officit civili potestati ; est enim ordinis diversi. Pontifex Romanus vices Christi, cnjus regnum non est hujus mundi, gerens, nos regii, non Regum terrenorum. sed pastoris instar, pabulo doctrin®, ct legibus sanctis, quæ omnes ad animæ salutem diriguntur. Temporali ejus principatui subjiciuntur qui civili ejus ditione tenentur, non autem fideles per orbem, qui patriis adhærent institutis, et ea totis viribus propugnant. Quod Bonifacius VIII. dc fide tenendum docuit , spectat ad subjectionem hominum omnis vilæ conditionis Episcopo Romano . tamquam supremo in terris Ecclesiæ rectori. Recepta habet lectio: « Subesse Romano Pontifici omni human® creatura declaramus, dicimus, definimus, et pronuntiamus omnino esse dc necessitate salutis. « Quod si alia lectio verior cuiquam videatur, non ideo definitio de subjectione Principum in temporalibus est intelligenda ; nam disceptando, potius quam definiendo, dicit Pontifex : - Si deviat terrena potestas, judicabitur a potestate spirituali. » Ad omnem tollendam ea de re ambiguitatem , Clemens V. Constitutione [speciali res revocavit ad eam conditionem in qua fuerant ante editum Bomfacii decretum. Quod autem subjectio Romano Pontifici, tamquam Ecclesiæ Universalis capiti, pronuntietur necessaria , jura Principum vel rcrumpublicarum non lædit : nam respicit ea quæ ad salutem pertinent. « Unam sanctam Ecclesiam, Catholicam , ct ipsam Apostolicam , urgente fide credere cogimur cl tenere. - - * Unum corpus, unum caput. » Plenam

(I) Rom. Iiii. I.

(!) Aug. de cir. Dei. I. ii. !t.

.*) Cap. *I nam Sanaam.* Eilnv. DeMtjoni. el Obcdienlii.

cl perfectam, in omnibus quæ civilem ordinem spectant, magistralibus ct legibus profitemur obedionliam et præslamus; nec in his Pontificis a nutu pendemus. Quæ inter regna Catholica ct Pontificem, mediis præscrlim saeculis, intercessit relatio, llepublica quadam Christiana cx omnibus gentibus, sensim sine sensu coalescente, el Pontificis in gravioribus negotiis a Principibus ct populis appellato judicio, el implorata auctoritate, * non potest in argumentum trahi, in diversa reruni conditione; nec debet iniquis suspicionibus præbcrc locum, quum Catholici ubique patriis institutis ex animo adhæroant, Pontificis in Ecclesiæ regimine agnita auctoritate suprema.

625. *Obj. 1.* Civilis libertas cum suprema illa Ecclesia', potestate stare nullatenus potest : quum tota regiminis Ecclesiastici forma monarchiam redoleat.

626. *Resp,* Civilis libertatis studium cum perfecta Ecclesiæ Præsulibus obedienlia facile conciliatur, quum illa etiam amplissima populi a dominorum tyrannide vindicet jura, quin quæ Deo persolvere debet quisque munera infirmet In ipsa nostra llepublica qui maxime libertate gloriantur, non Dei excutere volunt jugum, quod suave norunt el leve , bonum utique iis qui a juventute usque ad extremam ætatem illud tulerint Quo magis a terrena dominatione populus est liber, eo magis indiget sacris Religionis vinculis, quibus veluti sua sponte ligetur. mores ut componat caque evitet quibus libertas in licentiam vertitur. Quod ad formam regiminis Ecclesiastici pertinet, Christum habet auctorem , nec humanis institutis est facile comparanda.* Est quidem supremus rector, cujus tamen potestas in ædificationem populi Christiani, juxta Christi æquis-

It) Liceat viri, in vicino *statu* Xeo-Eboraceno, scientia juris celebris magistri, el per annos plurimos supremi Cancellarii, verba recitare, ad minuendam invidiam quæ ex Pontificum rebus gestis medio œvo orta est.

« The Emperor Charlemagne made distinguished efforts to improve the condition of Europe, by lhe introduction of order and lhe propagation of Christianity ; and we have cheering examples, during the darkness of the middle ages, of some recognition of public law , by means of alliances, and the submission of disputes to the arbitrament of a neutral power. * * * tlf all these causes of reformation, the most weight is to be attributed to the intimate alliance of the great powers as one Christian community. The influence of Christianity was very efficient towards lhe introduction of a better and more enlightened sense of right and justice among the governments of Europe. Il taught the duly of benevolence lo strangers , of humanity lo the vanquished,of lhe obligation of good faith, and of the sin of murder, revenge, and rapacity, The history of Europe , during the early periods of modern history, abounds with interesting and strong cases, to show lhe authority of the church over turbulent princes and fierce warriors, and lhe effect of that authority in meliorating manners, checking violence, and introducing a system of morals which inculcated peace, moderation and justice.» Kent's Commentaries, vol i. p. t. Vide el Wheaton, Elements of International law , Pref 3. edit.

(Î) « Whatever be lhe *authority,* which existe in the Christian system , that authority, in its application, must be as different from lhe execution of worldly force, as it is superior in its origin. To seek for parallels between the *genuine* idea of Christian polity, and the several species of profane or human organization of force, 1 consider to be extreme absurdity. To defend lhe government of the church as a pure *monarchic,* or as an *aristocratic ,* or as a *republican* system , or as resulting from any temperament of these three forms, must necessarily lead into error; and so far, must estrange the mind from the w hole of lhe salutary and everlasting purposes of lhe gospel , which except in the Catholic church are not known ; or cannot be realized. If it were lawful to circumscribe lhe Christian state by any general name, it might more aptly be called a federal system; because its essential compact is *unity.* There is no *monarchy* in the Christian church, but that of Christ; there is no *arislocracy :* there is no power of the *commons.* There are ministries and officers distinct, and there arc subjects amenable to these offices. But the hiebest magistrate of spiritual things can only be the next representative of Christ for Christians; and Christ has declared, that he came not to

simas leges, est cxcrenda : sed sunt per orbem Præsulcs qui regiminis sunt participes , ad illud evecti merito virtutis , non generis nobilitato. In oo autem reipublicæ Clirislianæ prostantia claret, quod justitia sil ejus regula, et ad Dei gloriam ct animarum salutem dirigatur, et omnibus etiam e plebe pateat aditus ad summas dignitates, quæ electione consueverunt tribui : ct in ordinibus Religiosis formam quamdam præclaram reipublicæ videre sit.

027. Mittimus ea quæ afferre solebant Anglicani exempla ex Veteri Testamento , quibus ostendant reges aliquando ad res sacras auctoritatem suam extendisse; nemo enim non novit in reipublica Hebræorum ministerio *ordinario* et *extraordinario,* Deum usum fuisse, adeoque dispensatione quædam regibus aliquando munera commissa , quæ alias a sacerdotibus, vel prophetis lièrent : quod quidem de Davide, et Salomone præsertim animadvertendum est. Reges etiam divinas legis se ministros exhibuerunt in impiis tollendis, vel cultu vetito abolendo : quæ autem cx speciali Dei sanctione fiebant non possunt iis suffragari quibus id muneris non est divinitus injunctum.

COROLLARIA.

628. Ex iis autem quæ statuimus sequitur :

I. Leges omnes civiles quæ de rebus spiritualibus el sacris agunt, ex natura rei nullam vim habere. Igitur nulla valet lex qua libera doctrinæ praedicatio , vel exercitium cultus divini, vel auctoritatis Ecclcsiaslicæ in rebus spiritualibus, impediatur.

II. Quum ipsa suprema potestas civilis nihil possit in rebus spiritualibus , quicumque ex ca auctoritatem derivant, vel ex mandato, vcl vi sni muneris, nihil possunt jure aggredi quod res sacras respicit

III. Ecclesiæ Præsuics libero plenoque jure, juxta Ecclesiæ ipsius sanctiones , suis fungi muneribus debent, quin impediantur a laicis quihuscumque.

629. Limites utriusque potestatis, civilis et Ecclesiastics, non semper feliciter sunt désignai!. Fuerunt qui dicerent rectores civiles corporibus, Præsules animabus imperare; quod tamen haud idoneum est discrimen, ulraque enim potestas homines habet subditos, ct quamvis civilis auctoritas agenda præscribat, de animo quo liant parum solicita , totus tamen homo præceplo ligatur : propler conscientiam enim, non formidine pœnæ debet agere. Quæ ad ordinem salutemque publicam quoquo modo conducant a nonnullis civili auctoritati vindicantur : quæ ad salutem , Ecclesiæ relinquuntur; sed vaga nimis est distinctio , pleraque enim possenl ad utrumque finem aliqua ratione referri. Placet igitur ca ; civilis auctoritatis narteni esse legitimam , quæ *directe* pertinent ad ordinem publicum, et reipublicæ profectum ; ca Ecclesiæ *subjici, quæ directe* animæ salutem respiciunt.

650. In Fcedcratis statibus Ecclesia plena gaudet libertate in prædicationc doctrinæ , exercitio publico cultus, designatione pastorum et Fræsulum, et litterarum commercio apud Sedem Aposlolicam : esi enim apud omnes exploratum civilem potestatem nihil posse in hisquæ spiritualia sunt:quod utinam ! semper inlelligerenl principes et rcspublicæ omnes, quibus sæpius contigit negotiis Ecclesiasticis sese immiscere. Conscientiæ libertus etiam constitutione hujus Provinciae, seu

have servitude performed unto himself, but <q perform it, and to lay down bis life as a runson for multitudes. < Clinch. tellers on Church government. p. 48.

sinitis, sarin tccia servatur. 1 Cæiornm vit «lia agnoscuntur Ecclesiæ vol Ecciosînsiicoruni virorum privilegia , * sed person® omnes el bona Ecclesiastica curiæ civili subjiciuntur. In plcrisque provinciis praecones quicumque sectarum, sicut Ecclesiastici omnes, a civilibus muneribus excluduntur, quamdiu ministerio addicti manent. s

651. Privilegia jnraque in plerisque Catholicis regionibus olim agnita recensere vix juvat : ea tamen penitus ignorare Theologum non decet. Ecclesiastici viri imprimis curiæ Episcopali subjecti sunt, in qua de criminibus agebatur, reique capitalis delicii, praevia degradatione, tradebantur brachio sæculari, ut legibus salis fleret. Bona Ecclesiastica plerumque gaudebant exemptione a publicis oneribus; ‘ attamen quum ex constitutionibus omnium fere Europa? regnorum, nec regibus ipsis olim liceret tribulis gravare subditos, sed omnes civium ordines, pro suis opibus, rogali conferrem, consueverunt Ecclesiastici regiam praevenire volunlalem, in publicis necessitatibus, el donationis nomine magna conferre subsidia.

652. Causæ omnes in quibus de jure ad beneficia agebatur, vel alias de bonis temporalibus cum spiritualibus connexis, ad Ecclesiasticum forum referebantur; sicut et causæ matrimoniales ob Sacramenti sanctitatem , el ne cum verecundi® detrimento ad publicum tribunal traherentur. » Apud Anglicanos curia Ecclesiastica adhuc habetur, et decernit do dccimamm , aliorumquo stipendiorum Ecclesiasticorum solutione, de causis matrimonialibus , cl de re testamentaria.б

CAPUT XXIII

DE SALUTF. IN SOLA ECCLESIA.

633. Quum Ecclesiam a Christo Domino institutam esse constet, cui rectores praefecti sunt, docendi et regendi induti auctoritate, in ea tantummodo, credendo et obediendo iis quæ tradunt Praesules, salutem obtinendam esse censendum est : nec enim nisi per Christum , el subsidia quæ ipse nobis reliquit, salutem licet sperare. Ea quidem fuit omnium saeculorum a Christo vox et tides , adeo ul ipsi decimi sexti sæculi Novatores eam in suis fidei professionibus verbis amplissimis enuntiarim. Sensim tamen sine sensu ad eam devenerunt sentiendi cl opinandi libidinem, ut jam charilalis nomine dignentur eam quam exhibent errantibus fallacem securitatem, nec audeant interitus minas eis amplius intentare. Presbyterian] quidem adhuc in sua fidei confessione nullam dari dicunt ordinariam salutis possibilitatem extra Ecclesiam ,7 quam tamen laxiori sensu inlelligunl. Anglicani reprobant dicentes unumquemque juxta legem sectamvc suam salutem posse assequi ; nec tamen quid ad salutem exigatur definiunt. 8 *Jmici*, quos *Quakeros* vocant, tenent universis prorsus homi-

(1) Declaration of rights, Sect iii.

Ii) · They arc exempt from military duty, and Hum working on roads. * * * In moat other respects the law makes no distinction between them and other citiiens. ḅ Chilly's Illaekstone, l. l.ch.xi. note i.

(5) Vide Constitution of New York, Delaware, Kentucky, etc. etc.

µ) 'Aliquando Ecclesiæ lege eximuntur a consuetis oneribus, quæ *lax* nomine veniunt; quod in hoc *Slatu* contingit.

(5) Blackstone animadvertit : «r these causes partly from the nature of the injuries complained of — soon became loo gruss for the modesty of a *lay* tribunal, l. iii. c. vii. n. 0S. Oportuit dicere , « fur a *public* tribunal, » sed semper se parum æquum Clero et Ecclesiæ prodit.

(0) Ibidem.

(7) u Out of which there is no ordinary possibility of salvation, exxv.

I8) Art. XVIII. a They also are lo be bad accursed , that presume to say, that every man shall be

nibus lumen interius dari, quo quæ ad salutem spectant noscere valeant, et salutem reapse assequi, etsi ignorent historiam Jesu. * Catholica doctrina in Concilio Lateranensi III. exposita est his verbis : » Una vero est fidelium universalis Ecclesia , extra quam nullus omnino salvatur. » 2

654. Attamen, absque ulla erroris nola, docuerunt Theologi præstantissimi posse salutem consequi, non tantum infantes a quocumque fuerint baptizati, hi enim baptismo Ecclesiæ membra fiunt, sed alios, qui baptismo suscepto mysteria ρηтοιpua fidei fuerint edocti , eaquo divina adjuti gratia profitentur, erroribus cæteroquin illaqueati , absque animi pertinacia , quæ hæresis virus est, et crimen. 5 Qui igitur *ignorantia invincibili* laborant alicujus fidei veritatis, casu, potius quam culpa, errori a majoribus hausto adhærentes, ea tamen animi dispositione qua veritatem satis propositam amplecterentur, censentur ad Ecclesiam animo pertinere, quamvis in sectis eos versari contigerit. Omnes autem qui veritati cognitæ repugnant, vel eam renuunt profiteri, humanas divinis anteponentes rationes, hominumque gloriam magis quam Dei diligentes, vel turpi lucro inescati, vel qui ex animi superbia veritati satis promulgatae haud assentiunlur, extra Ecclesiam plane sunt, ideoque a salute alieni. De caeleris valeat celebre Augustini effatum : « Qui sententiam suam , quamvis falsam atque perversam, nulla pertinaci animositate defendunt , praesertim quam non audacia suæ praesumptionis pepcrcrunl, sed a seductis et in errorem lapsis parentibus acceperunt, quænml autem canta soiicitudine veritatem , Corrigi parati. cum invenerint. nequaquam sunt inter hærelicos deputandi. »· Pius IX in allocutione habita in Consistorio secreto die ix Decembris 1834, dixit : " Tenendum quippe ex fide est extr.i Aposlolicam Romanam Ecclesiam salvum fieri neminem posse, hanc esso unicam salutis arcam, hanc qui non fuerit ingressus, dilirio periturum; sed tamen pro certo pariter habendum est, qui verte religionis ignorantia laborent, si ea sit invincibilis, nulla ipsos obstringi hujusce rei culpa ante oculos Domini. »

655 De iis qui baptismum non acceperunt non est concors sententia Theologorum; constat quippe votum illius suscipiendi exigi, ut quis justitiam salutemque assequatur : utrum vero illud contineatur proposito generali omnia quæ Deus jusscrit faciendi, quin aliquid de baptismo ipso audierit, disceptatur. Plures existimant explicitum baptismi votum, una cum fide explicita mysteriorum præcipuonim, Trinitatis, scilicet, et Incarnationis, requiri, adeo ut nemo alterutro carens justitiam consequatur, etiamsi ignorantia nulla sua culpa contingat. Sunl tamen insignes Theologi qui putant eos quibus Evangelium non est annuntiatum, posse salutem assequi iis conditionibus quibus ante primam ejus per Apostolos promulgationem haberi poterat, scilicet, si ex interiori graliæ lumine et motu lide divina teneant Deum esse, et requirentibus se esse remuneratorem, quod ex primæva revelatione ad uni-

Mvcd by lho law or sed which ho professelh , so •bat ho be diligent to frame his life according to that law, and the light of nature. For holy Scripture doth set out to us only lho name of Jesus Christ, whereby men must be saved. · JO. Articles.

(1) Vide Prop. v. vi. el Apul. Uarolay.

is) Con. Lat. III. cap. *Firmiler.*

(51 Vide opus novissime lionne editum : *Prat lectiones Theologica a Joanne Perrone, e S. J- vol. i. Prop.* xi. p. sio. Zallinger etiam I., v. his Eccl. pubi. c. ix. J. ccclutiv.

(4) Ep. IJ. al. IGJ.

versos fere homines transmissa, quamvis erroribus saepius offuscetur, noscere licet : et si Deum reapse loto corde requirant, dc peccatis pocnitontes, et mandatis ejus parere parati 1 Id cerium est infidelitatem quam vocant puro negativam, eorum scilicet quibus Christus non est praedicatus, peccatum non esse; contraria enim Baji propositio est damnata. * Certum quoque est fidem divinam requiri, nec sufficere humanam quamdam et naturalem persuasionem ; oamque debere Deum praemia largientem famulis suis explicite spectare, cælera saltem .implicite.

656. Hæc sententiarum latitudo de eorum conditione quibus Evangelium non est annuntiatum, displicuit plurimis Proleslantibus, qui alioquin duritiei nos insimulant, quod salvandum negemus, qui vel unum fidei articulum, satis propositum, animo pertinaci neget. Cæterum non nostra, sed Evangelii est doctrina , quam omnes retro tenuerunt sanctissimi scriptores, charilalis licet studio insignes.

Propositio I.

Nullus hæreseos reus , scilicet qui animo pertinaci rejicit aliquam veritatem revelatam satis sibi propositam a legitimis verbi praeconibus, potest in ea animi conditione salutem assequi.

637. *Probatur.* Christus mittens Apostolos dixit : « Euntes in mundum universum praedicate Evangelium omni creaturae. Qui crediderit, el baplizalus fuerit, salvus erit : qui vero non crediderit , condemnabitur. » 8 Liquet igitur eum qui renuit credere Evangelio ab Apostolis, vel eorum successoribus praedicato, non posse salutem assequi : Evangelium autem omnia quæcumque tradidit Christus complevilur, uti conslal ex loco parallelo Mallhæi,4 quo idem munus a Servatore Apostolis demandatum explicatur. Ergo quicumque omnibus non crediderit, condemnabitur.

658. Consonat Paulus : - Ideo habentes administralioncm * * non ambulantes in astutia , neque adulterantes verbum Dei ; sed in manifestatione veritatis commendantes nosmetipsos ad omnem conscientiam hominum coram Deo. Quod si etiam opertum est Evangelium nostrum, in iis qui pereunt, est opertum : in quibus Deus hujus saeculi cxciccavit mentes infidelium , ul non fulgeat illis illuminatio Evangelii gloriæ Christi, qui est imago Dei. » ' Ministerium, quo sc fungi dicit Apostolus, veritatem Evangelicam, absque ulla erroris admixtione, respicit ; quam qui respuerint, tenebris a dæmonc menti offusis impediri cos ex laudatis verbis patet, clin perditionis statu versari.

639. Scribit etiam ad Titum : « Hærelicum hominem, post unam el secundam correptionem devita , sciens quia subversus est, qui hujusmodi est, cl delinquit, cum sit proprio judicio condemnatus. » ° Haereticus homo, est quisquis suam sententiam divinæ doctrinæ ab Ecclesia propositæ anteponit, quod ex loci contextu colligitur : dixerat enim Paulus : « Stultas aulcm quaestiones , et genealogias , et contentiones, et pugnas legis devita ; sunt enim inutiles cl vanæ. » (S) Videtur igitur gradum facere ad hæresim , ad quam ducunt vanæ illæ dc lege controversi® : quapropter monet Titum, hominem jam pertinacem erroris vindicem esse devitandum, utpote de cujus salute vix ulla supersit spes, quum electione

nt Vide utriusque sententia, patronos commemoratos a U.Alphonsu de Ligorio I. II. c. I. n i.Tbeul. Mor. Cardinalis Cotti inter mitioris sententia! fautores nominatur.

II) Prop.68.

(S) Marci xvi. <5.

(4) Malt, xxviii. ÎO.

(8) 11. Cor. iv. i.

(6| Tit. iii. 10.

(7) Ibid. 0.

novi dogmalis subvorsus sit, fide amissa, ct pcccct, et damnationi ætcrnæ obnoxius liat. 1

640. Id ab initio roi Christianæ omnibus persuasum est. S. Ignatius M scribit : « Si quis hærclicos secutus fuerit, hreres regni cœlorum non erit »'

641. S. Irenæus : « Haeretici quidem alienum ignem afferentes ad altare Dei, id est, alienas doctrinas, a coelesti igne comburentur, quemadmodum Nadab et Abiu. Qui vero exurgunt contra veritatem, el alteros adhortantur adversus Ecclesiam Dei, remanent apud inferos, voragine terne absorpti, quemadmodum qui circa Core, Dathan, et Abiron. » 3

04-2. S. Cyprianus dæmonis fraudi tribuit, quod hæresibus homines ad interitum trahantur. * « Habere jam non potest Deum patrem, qui Ecclesiam non habet matrem. Si potuit evadere quisquam, qui extra arcam Noe fuit, et qui extra Ecclesiam foris fuerit evadit. » 3

613. S. Ambrosius : « Omnes quoque hæreticos el schismaticos a regno Dei, et ab Ecclesia inlellige separatos : et ideo non Dei, sed immundi spiritus omnes schismatum haereticorumque liquido claret esse conventus. »6 Alia plurima Patrum testimonia facile esset coacervare, sed supervacaneum est. Solum superest effugium Proleslanlibus ut dicant agi de hæresibus contra ipsos articulos fundamentales ; sed manifestum est Patres nullum hujusmodi discrimen nosse, el omnes hærcses perniciem animæ afferre censuisse.

644. Suffragatur ratio, posita revelatione. Deo per legatos nos edocenti denegare fidem in re aliqua est summa sapientiæ divinæ injuria : vel enim ratio ipsa divinæ auctoritati reluctatur, quod impium est, vel dc divina revelatione non satis constare quis contendit, quod in Dei cedit injuriam, quatenus non salis consuluisse censetur cerlæ promulgationi suæ doctrinae.

Objectiones.

645. *Obj.* I. Quæ ex Scripturis adducta sunt non probant doclrinæ hodiernorum Praesulum necessario credendum, sed Evangelio ab Apostolis predicate : hi quippe specialiter sunt missi, et divinitus afflati, adeo ut excusatio nulla esse potuerit non credentibus. 7

646. *Resp.* Evangelica praedicatio non suam mutuata est vim ab Apostolis, sed a Christo, qui eos misit, quique promisit se usque ad mundi finem adfulurnm. Est igitur nulla justa excusatio non credentibus, quum eadem semper sit ratio credendi, divina scilicet Christi auctoritas.

647. *Obj.* 2. Evangelium salutem per Christum praecipue significat : hæresis vero negationem doclrinæ fundamen-

(I) « The necessity of believing the Holy Catholic Church appeared· first in this, that Christ hath appointed it as the only way unto eternal life. We read al the first, that *the Lord added to the church daily such as should ba saved;* **and what was then daily done, hath been done since continually. Christ never appointed two ways to heaven ; nor did he build a church to save some, and make another institution for other men's salvation.** *Thera is none other name under heaven given among men whereby* **we** *must ba* **save<Z,but the name of Jesus : and that name is no otherwise given under heaven than in the church. As none were saved from the deluge but such as were within the ark of Noah, trained for their reception by the command of God : as none of the firstborn of Egypt lived, but such as were within those habitations, whose door-posts were sprinkled with blood by the appoin'meot of God for their preservation, as nona of the inhabitants of Jericho could escape the fire or sword, but such as were within the house of Itahab, for whose protection a covenant was made so none shall ever escape the eternal wrsth o God, which belong not to the church of God. ·** *Pearson on the Creed, Article IX.*

(i) Ep. ad Phil. (J) I., iv. adv. her. c. iliv.

(j) Vide suprap. I3S. (8) Lib. de umlale Eecl.

ia, **L. T. in c. xi. Luc.**

i7) .Mcc'.nighl in Tilum. iii. to.

talis pertinacem, violata Ecclesiae pace. Igilur de quocumque errore intelligi nequeunt objecta testimonia.

648 *Resp.* Homini quidem nuntium Evangelium significat, sed eo nomine veniunt omnia quaecumque mandavit Christus, uti ex collalis Mallhæi et Marci, de munere Apostolis injuncto, textibus liquet; nec alias intellexit Paulus, qui « lotum Dei Consilium, » veritatem integram revelatam, absque ulla adulteratione, ea voce complexus est. Hæresis autem est privata cujuscumque sententia, veritati proposita: contraria : nam vox electionem sententiae significat, usuque sacrorum Scriptorum ad errorem contra fidem exprimendum determinatur. Nihil est quo probetur errorem necessario debere fundamentalia, uti aiunt, dogmata respicere ; sed e contra constans omnium sæculorum usus probat quemcumque errorem pertinaciter propugnatum, etsi pax generalis Ecclesiæ non ideo turbetur, ea voce designari.

649. *Obj.* 3. Hæresis ab Apostolo intelligilur error ex prava animi indole ortus : nec enim quæ animo insederit sententia, etsi forsan falsa, potest in culpam reputari, si eam quis amplexus fuerit post preces effusas, el examen diligens. *

050. *Resp.* Apostolus eo loci hærcseos fontem non indicat, sed merito dicit hæreticum peccare, elob arbitrii sui el intellectus abusum damnandum. Alias quidem salis ostendit superbiam eo ducere : postquam enim plurima de omnium muneribus tradiderat Timotheo, adjunxit : « Hæc doce et exhortarc. Si quis aliter docet, et non acquiescit sanis sermonibus Domini nostri Jesu Christi, et ei, quæ secundum pietatem est, docirinæ: superbus est, nihil sciens, sed languens circa quæsliones et pugnas verborum : ex quibus oriuntur invidi», contentiones, blasphcmia·, suspiciones make, conflictationes hominum mente corruptorum, ct qui veritate privati sunt »8 Cæleruin maluit apud Titum hæresim ipsam denotare, ntpole per se crimen gravissimum. quod hominem ad certum interitum perducit. Quod autem Mackmghl sibi persuadere non valeat hominem reum cssc, qui, precibus el examine præviis, in aliquem incidit errorem, nihil oflicit Apostolo declaranti hæreticum plane perditum esse hominem : occulta enim sæpc serpit superbia, qua veritatis aditus occluditur, ct homo in ejus poenam sibi relictus errat cum suæ salutis dispendio. Cæterum humilium precibus qui veritatem toto corde exquirunt, et subsidiis quæ Christus dedit, ulunlur, nil negat misericors luminum Pater.

651. *Obj.* 4. " Hæc est vilaælerna, ul cognoscant te solum Deum verum, et quem misisti Jcsum Christum. » Ergo omnes seclæ Christiana? in via salutis sunt

652. *Resp.* Cognitio Dei, el Christi Jesu ad salutem necessaria, est fides omnium quæ Christus docuit. Oplime animadvertit Ambrosius : « Etiam hærelici habere sibi Christum videntur; nemo enim Christi nomen negat, sed negat Christum qui non omnia quæ Christi sunt confitetur. » 8 Equidem si qualiscumque sufficeret cognitio, Sociniani certe, qui Christum a Deo missum agnoscunt, salutem possent assequi, quos tamen a salute alienos habent plerique Protestantes. Captivus liat igilur nccessc est intellectus in Christi obsequium, ct omnis scientia extollens se adversus scientiam Dei destruatur.

655. *Obj.* 5. Plures inter Sanctos coluntur qui errores, inter hæreses nunc enumeratos, magno animi nisu, imo

(I) Uoddndge apud Macknight.
(»; Markniglit. (S) I. Titn. vi. ».

(*) Joan, xvii.5.
(β) In Luc. I. vi. η. IOI.

pertinacia quadam defenderunt. Sic Millenariorum error Justinum aliosque habuit propugnatores; rebaptizantium, Cyprianum, plurimosque Præsules. Ergo error circa articulum minorem saluti non officit.

651. *Resp.* Error non officii saluti, sed animi in eo luendo pertinacia, quæ tunc habetur quando Ecclesiæ docenti quis recusat asseniiri, suam supremo ejus judicio opinationem anteponens. Patres nonnulli sanctitate licet insignes, minus recte de nonnullis docirinæ capitibus senserunt, antequam solemni Ecclesiæ judicio res foret eliquata : nemo autem cx illis fidei delinitiones rejecit. Quæ de millcnnio Justino aliisque Patribus arrisil opinio, longe distat a Ccrinthianorum impuris somniis. Quæ Cypriani fuit de baptismate ab haereticis collato sententia, decreto Slephani Pontificis vetita est, ne in regulam adhiberetur, sed nulla solemni definitione est proscripta. Quamvis igilur ipse vel alii humani quid passi videantur, ul suis sententiis nimis inhaererent,, non tamen pertinaces ct rebelles Ecclesiæ definienti extiterunt.

655. *Obj.* 6. Ideo hæresis culpa gravis habetur, quod divinæ sapienliæ veritati, et majestati detrahit: atqui nemo ei detrahere vult, quum non Deo ipsi, sed homini Dei auctoritatem sibi vindicanti fides denegetur.

656. *Resp.* Insania quidem foret Deo ipsi ioqucnli denegare fidem , sed in Deum peccatur, dum eæquas revelavit veritates, ab iis promulgatæ quibus id muneris demandavit, temere rejiciuntur, nam cos sui instar audiendos præcipit; Christus quippe dixit : « Qui vos audit, me audit : et qui vos spernit, me spernit. Qui autem me spernit, spernit eum, qui misit me. » 1

657. *Obj.* 7. Hæresis do qua loquuntur sacri scriptores est error contra Christum Deum, vel alius certe gravissimus Hiereticos hujusmodi Petrus appellat » Magistros mendacii qui introducunt sectas perditionis, et eum qui emit eos Dominum negant, superducentes sibi cclerem perditionem. »»

658. *Resp.* Utique sacri Scriplores de iis disserunt hæresibus quæ jam grassari cœperant, hæ tamen non tantum Christo Deo adversabantur, sed aliis etiam lidei veritatibus : Hymcnæum enim et Philelum, dicentes resurrectionem jam esse factam, a veritate excidisse, et fidem aliorum subvertisse tradit Apostolus. 1 Hymenæum el Alexandrum naufragos circa fidem satanæ se tradidisse testatur, forsan anathemate percutiendo, ut a blasphemiis tandem aliquando sese abstinerent. ' « Omnis qui recedil, el non permanet in doctrina Christi, Deum non habet. '

659. *Obj.* 8. Alienum est a divina pietate tot Christi cullores ob errores circa res minoris momenti æternis mancipare suppliciis.

660. *Resp.* Nulla doctrina solemniler ab Ecclesia definita, el proposita, pani fieri potest, nam Deus inquit : ‹ Ego sum Dominus Deus tuus docens te utilia.8 Quicquld Deus revelaverit utilitatem sane magnam habeat necesse est, saltem ratione habita cæterarum veritatum quibuscum, necessario nexu, conjungitur. Totam quidem revelationem incertam reddit. qui ipsam auctoritatem qua innotescit in quæstionem vocat, aliquam doctrinam denegando. Si liceat dogma unum denegare, estera omnia impune etiam denegabuntur, nam de Deo revelanto non constat nisi per Ecclesiam, quæ nobis veritates credendas proponil. A divina pietate alienum non est, eum qui præconibus

(t) Luc. i. ıβ.
(i) II. Pol. ii. i.
(8) 11. Tini. ii. 17.
(4) 1. Tim. i. 19.
(3) II. Joon. i. *.
(0) liai· ahiii. H.

fidei pertinaciter recusat assentiri, damnare, cum divinam plane spernat in iis auctoritatem. Apostolus sane do omnibus qui non obediunt Evangelio ait : « Poenas dabunt in interitu æternas. » *

6Ô1. *Obj.* 9. Vetat charitas ne alios damnandos praedicemus.

662. *Resp.* Nobis jus non est aliquem, arbitrio veluli nosiro, damnandi, nec conditiones statuere salutis, sed quæ Deus decrevit humiliter addiscere, aliisque annuntiare. Fidem ad salutem requiri, S. Paulo docente, didicimus, « sine fide autem impossibile est placere Deo, » ' camquc esse intellectus captivitalem in Christi obsequium, eodem magistro, novimus. Dum igitur praedicamus fidem omnium quæ Christus docuit esse necessariam, nec unum dogma absque salutis discrimine in quæstioncm vocari posse, divina nitimur auctoritate ; nec charitatcm violamus, sicut nec Apostolus qui poenas æternas incredulis minatus est. Cælerum certissimam hanc doctrinam vindicantes , neminem judicamus; fatemur quippe animi pertinaciam ipsam esse hæreseos essentiam; et quamvis videatur plerumque reperiri in iis quibus veritates revelatae a legitimis præconibus Evangclii proponuntur credcndæ, si « * * etiam opertum est Evangelium nostrum, in iis qui pereunt, est opertum ; « 3 tamen quum corda soli pateant Deo, ct subsidia graliæ mira varietate distribuantur, judicium de singulis qui decedunt Deo servamus.

665. *Obj.* 10. Homo integer vitte, in homines beneficus, cl in Deum pius, Deo acceptus esse debet, quamcumque formam cultus sequatur, vel cuicumque adhæreal seelæ.

664. *Resp.* Deus intellectus cl voluntalis meretur obsequium , ct veritas ejus non minus quam sanctitas est honorantia. Qui mores componit suos juxta rationis dictamina, debet etiam Deo revelanti credere, ct cultum, prout ipse praescripsit, praestare. Si divinam revelationem integram ct perfectam haud amplectatur, et ea ratione Deum haud colat, quo ipse sc jussit, non potest ei gratus esse. Variis erga homines officiis eorum conciliamus affectum, sed Deum nonnisi fidei humilitate ct mandatorum observantia demeremur. Hinc non dubitavit Augustinus scribere : « Quisquis ergo ab hac Catholica Ecclesia fuerit separatus, quantumlibcl laudabiliter se vivere existimet, hoc solo scclere , quod a Christi unitate disjunctus est, non habebit vitam ; sed ira Dei manet super eum. » 4 S. Leo M. etiam ait : « Extra Ecclesiam Catholicam nihil est integrum, nihil castum. » s

665. *Obj.* 11. Fides ex hominum arbitrio non pendet, Dei enim donum prædicatur : ergo nec error circa fidei doctrinam potest culpa haberi, quum oriatur ex doni gratuiti defectu. Praeterea intellectus humanus liber non est, judicium enim, etiam nobis invitis , fit argumentis menti exhibitis. ° Quod quis rejiciat aliqua dogmata . ex voluntate non provenit, sed ex minori argumentorum pondere , vel ex intellectusviribus tenuioribus. Infinita pene sententiarum varietas de rebus Religionis , quæ supra hominis captum sunt, magis excusanda videtur, quam ipsa quæ in rebus humanis contingit.

666. *Resp.* Donum Dei fides certo habenda est, homo tamen sæpius fit reus sui cordis portam obice quodam claudendo. Christus ipse id docet apud Joannem : « Qui autem non credit,

(O IIThcss. 1.9. (Î) ileb.xi. β.
(8) 11. Cor. iv. 3.
(4) Ep. exii. alias clii. ad populum factionis Donatiane.
(8) Serm. ii. do jejunio Pent.
(0) · No man can change his opinion n hen lie will. > Jeremy Taylor's Liberty of prophesying, p. îβü.

jam judicatus est, quia non credit in nomine unigeniti Filii Dei Hoc est autem judicium : quia lux venit in mundum, el dilexerunt homines magis tenebras, quam lucem : erant enim eorum mala opera. » ' Deus « omnes homines vult salvos fieri , et ad agnitionem veritatis venire , » ' ideoque , qui, data occasione, veritatem non agnoscunt, suo vitio lumen cœlesle excludunt. Intellectus humanus in se liber non est, quum sit percipiendi potentia , sed adeo cum voluntate connectitur, ul ex ea plurimum pendeal: ideo culpandus est homo, qui, pravam fovens voluntatem, de rebus Religionis cogitare ncgligil, preccsque Deo , omnis doni largitori, fundere, ut suo lumine mentem illustret; et qui non omne adhibet studium in salutis negotio. Si quædam rejiciat dogmata , non id argumentorum inopia contingit , nam omnia dogmata eadem nituntur Dei auctoritate; nec ad vires infirmas mentis referendum est, nam simplices ct sapientes veritatis divinæ argumenta certissima agnoscunt ; sed ex nimia sui fiducia,vel præjudiciis,vel terrenæ utilitatis studio , vel alio ex capite hujusmodi plerumque oritur. Infinita illa sententiarum diversitas excusanda certe foret , si Deus nil revelasset , vel revelationis haud dedisset indicia ; sed lumine Evangclii fulgente, ct Christo per Apostolorum successores docento, non eadem erit venia. Ideo dixit : « Si non venissem , et locutus fuissem eis , peccatum non haberent ; nunc autem excusationem non habent de peccato suo.» 3

COROLLARIA.

GG7. I. Hæresis, quæ in pertinaci rejectione veritatis alicujus revelatæ, salis proposite, sita est, grave est contra Deum peccatum.

II Ubi illa animi pertinacia deest, deficientibus subsidiis ad veritatis notitiam , *ignorantia invincibili* quis laborare dicitur, ideoque ab hæreseos labe excusatur.

III. Quum interiora gratis auxilia, sicut ct exteriora, innumera sint, Deus enim ubique adest, mullisqneetmiris modis hominem ad se vocat, et altrahit, non facile sectariis blandiri debemus, eos ob Ignorantiam excusandos affirmando, nec tamen durius aliquid de singulis qui decedunt proferre: Deo enim soli corda patent.

IV. Constans venerandorum Patrum sermo eo tendit ul haeretici sui periculi moneantur, ea tamen ratione, quæ Dei gloriæ el animarum salutis studium prodit, non animum infensum ; hæreses enim odisse el summopere detestari oportet, utpotc divinæ veritati adversas, errantes diligere, et omni officio charitalis ex animo prosequi. Cavendum ne quid nimis, vel fidei zelo, vel popularis captandae auræ gratia.

G68. Sicut hæreseos naturam plerique recentiorcs ad errorem contra dogmata præcipua restringunt, sic et schismatis novam praebent notionem, quippe scissionem ct divortium quod ex hæresi oritur schisma vocant. Catholici e contra schismatis nomine intelligunl divortium ab Ecclesiæ unitate, etiamsi omnia fidei dogmata retineantur. Schismatici dici consueverunt Græci, eo quod pleraque dogmata retinuerint, nec ex propugnata hæresi primum divulsi a nobis sint : ambitio quippe Photii, qui Constantinopolitanam occupavit sedem, detruso legitimo Patriarcha Ignalio, prima dissidii fuit occasio. Geminae quidem sunt sorores hæresis et schisma, nec facile separantur, quum eidem auctoritati, divinitus statut® ad veritatem

(I) Joan. iii. 18.

[i) I. Tini. ii. /. (a) Joan. it . !1.

cl ordinem luendum, reluctentur : - neque enim aliunde hærcses oborta? sunt. » inquit verissime Cyprianus, • aut nata sunl schismata, quam inde quod sacerdoti Dei non obtemperatur, nec unus in Ecclesia ad tempus sacerdos , cl ad tempus judex vice Christi cogitatur. » 1 Schisma omnino lit, quando ipsa suprema regiminis auctoritas rejicitur : sed schismatis quoque est genus, divortium a legitimo Preside, qui communione sanctæ Sedis fruilur : nam per Præsulem communicant fideles cum Summo Pontifice. Contingere autem potest ul quis bona fide schismatico adhærcat, eum legitimum putans esse Præsulem, vel inter schismaticos degat, quin noverit quo tenentur reatu. De iis loqui volumus, qui, mala tide, vel sua certe culpa, schismate irretiuntur.

Propositio 2.

669. Schismatici non possunt salutem assequi.

Probatur I. Qui Ecclesiam non audiunt, juxta Christi verbum, instar ethnicorum el publicanorum habendi sunl, alieni proinde a salute : schismatici vero Ecclesiam non audiunt, nec enim subesse Præsulibtis legitimis volunt , nec ordinem servare cujus Ecclesia esi custos: ergo nequeunt salutem assequi. Scribit Apostolus ad Hcbræos : « Obedite præpositis vestris, el subjacete cis. »2 nip •y.vpiiur v/iir, »αi ùriixtrl. IIÎC pliIllC dcsignanlur Præsules, qui loculi sunl veibum Ilei, nam eadem vox Græca utroque loco occurrit : ergo qui refragantur, violant ordinem præceptumque divinum : nemo autem violati præcepli reus, potest in ea animi conditione salutem assequi.

070. *Probatur* 2. Ex constanti ct universali scriptorum Christianorum doctrina. S. Ignatius, jam laudatus cum aliis, quando dc unitate agebatur « Ne erretis, fratres mei : si quis schisma facientem sectatur, regni Dei hereditatem non consequitur. » * S. Cyprianus per totum librum dc unitati?, cl passim per omnia ejus scripta. 4 S. Augustinus : « Foris ab Ecclesia constitutus , ct separatus a compage unitatis, ct vinculo charilalis, σterno supplicio punireris, etiamsi pro Christi nomine vivus incendereris.·»11 « Sacrilegium schismatis omnia scelera supergreditur. » ·

071. *Probatur* 3. Omnibus testimoniis quæ probant Christum rectores in Ecclesia posuisse, præscrlim supremum, delegata ampla facultate regiminis, cum divina sanctione : qui enim huic potestati resistit, Dei ordinationi manifesto resistit, ct proinde damnationem justissimam cl certissimam sibi inducit. Equidem schismaticus divinic majestatis læsæ reus est, ordinem evertere conatur summa sapientia Dei Filii depositum , Ecclesiam objicit maximo discrimini, charilalis vinculis disruplis , in plurimas discerpit partes , quam unam esse Christus, paulo ante mortem , enixissime precatus est.

Objectiones.

072. *Obj.* 1. Apostolus ad Corinthios, schismate licet divisos, scribens, eos sanctos appellat, « cum omnibus qui invocant nomen Domini nostri Jesu Christi. »7

073. *Resp.* Dissensiones, cl contentiones de quibus queritur Apostolus, nondum in schismata ejusmodi de quibus agimus , eruperant ; quamvis enim se audisse dicat schismata inter eos esse , vocabulum mitiori sensu usurpai ,8 dc singulorum inter se dissidiis. studiisque partium : convenientes scilicet ad agapen celebrandam, cl Eucha-

(I) Cjpr. ep. I». (Ï) Ileb.liii. 17.
(1) Ep. ad Pbil.c. iii.
(4) Supra p. <ts.
(β) Ep. clxxiii. alias cciv. nd Donatum.
(0) Contra op. Parmen. I. i. c. iv.
P) I. Cor. i. Î. (8) Ibid. xi. 18.

risliam , haud cxpectabant fratres, sed pro suo arbitrio, fraterna charifate posthabita, epulum sibi sumebant. Sic etiam Paulo aliqui gloriabantur magistro , alii Apollo , alii Cepha , in doctrina quidem unanimos, in hominibus gloriantos , cum charilalis jactura. 1 Sanctos autem vocatos dicit ob eorum vocationem ad Christi fidem, qua ad vilæ sanctitatem tenebantur. Omnes autem qui invocant nomen Christi, ii sunt qui, fide consentientes, eum implorant in Ecclesiæ unitate. Ideo hortatur Ephesios, ut sint « solicit! servare unitatem Spiritus in vinculo pacis. Unum corpus, el unus Spiritus, sicut vocati estis in una spe vocationis vestræ. Unus Dominus, una tides, unum baptisma. » 2

671 *Obj.* 2. Cephas, Paulus, Barnabas, licet aliquando inter se dissiderent, a salute non erant alieni.

673. *Resp.* Nemo ex illis ab Ecclesia universali abscissus est. Cephæ ratio agendi ob periculum offensionis haud probabatur Paulo, qui saluti et libertati Gentium consuluit, eum reprehendendo. Barnabas Marcum comitem itineris assumpsit, et a Paulo, qui eum ob priorem culpam noluit iterum admitti, discessit; 8 sed illa amplior indulgentia, et itineris divortium,communionem nullatenus abrupit.

676. *Obj.* 3. Dc instituto a Christo regimine non satis constat, ut quis schismatis criminis arguitur, quod a cujusdam Ecclesiæ vel sectæ Chrislianæ discedat communione.

677. *Resp.* Constat omnino, nam selegit Apostolos, amplissimisqueverbis eis pollicitus est, cl concessit potestatem , ipsa a Patre sibi concessa potestatis plenitudine in vadimonium data. Quis posset sibi fingere Christum fidelium multitudinem per orbem nullo communionis sancta» vinculo voluisse connecti, vel nullam qua omnes ligarentur instituisse auctoritatem? Profecto regnum desolationi objectum ^domes divisa, brevi ruitura foret. ‘

678. *Obj.* 4. Saltem 1'rolcstanlibiw schismatis vitium objici non potest, nec enim ab Ecclesia discesserunt. Lutherus ipse professus est se sub Papatu vivere velle, dummodo Evangelium liceret prædicare. Anglicani ipsam Ecclesiam reformarunt, nulla nova conflata secta. Quod si schismatici habendi sint, quod Præsule* Romani vel Concilium Tridentinum eos anathemate percusserint, sic ct veteres sanctissimi viri quos Victor, Stcphanus, aliique, eadem tyrannide opprimere conati sunl, schismaticis forent accensendi.

679. *Resp.* Schisma maximum a Lulhero fuit factum; præterenim monstra horrenda doclrinæ quæ mens fervidior peperit, violavit et subvertit totum Ecclesiæ ordinem. Quod autem se ea conditione sub Papatu remanere diceret, quod Evangelium liceret pra·dicarc , irridendo pro more dixit, Evangclii nomine nova sua commenta dignans. Anglicani sacra communionis jura per tot sæcula cum Romana Petri Sede servata abruperunt, ut Henrici VIII novam cupientis conjugem voluntati obsequerentur. Fuit quidem secla nova , quæ regem capul agnosceret, contra majorum suorum et omnium gentium Christianarum morem. Fuit nova secla sub Eduardo el Elisabeth, nova profitons dogmata, nova raiione Præsules sibi creans, rege vel regina fonte agnita omnis Ecclesiastic» auctoritatis. Nullo communionis vinculo cum Praesulibus illis qui ab Augustino per

(I) I. Cor. i. <S.
(i) Eph. iv. S.
(S) Act. xvi. 59.
(I) · Paetnres instituit ac Joclorcs, quorum ore suos doceret, (Eph. i», II) : eoa automate in slruiit : nihil denique omisit quod aJ sanctum liJei consensum, ct rectum ordinem ftrerel. · Calvin. I. IV. Inst. c. i.

decem fere sæcula cathedras in Anglia tenuerant connexi sunt : neque cum vetustis Britonibus , qnos sibi paires, decem sæculorum hiatu, frustra invocant.

680. Schismatis reos eos cætcrosque omnes sectarum proteslanlicarum auctores vel fautores, arguimus : « Ex nobis prodierunt, sed non erant ex nobis. Nam si fuissent cx nobis, permansissent utique nobiscum. » 1 Quod si contendant se pulsos fuisse Pontificiis anathematibus, vel Tridentinis, meminerint non frustra posuisse Deum mucronem spiritualem in manu Ecclesiæ , sed ordinem, auctoritatem, veritatem eo defendendum : quod praestiterunt Pontifices ct Patres Concilii secundum potestatem datam a Domino.1 Longe dispar fuit Praesulum conditio, qui ad tempus veteri inhærebant consuetudini , et pietatis el fidei zelo excedebant, quosque Pontifex non omnino percussit anathemate, vel certe non reliquit tanto vinculo irretitos.

(581. Liceat tandem dicere Augustini verbis : ▮ Cum igitur tantum auxilium Dei , tantum profectum fructumque videamus, dubitabimus nos ejus Ecclesiæ condere gremio, quæ usque ad confessionem generis humani ab Aposlolica Sorto per successiones Episcoporum , frustra haereticis circumlatrantibus , ct partim plebis ipsius judicio , partim Conciliorum gravitate, partim etiam miraculorum majestate damnatis , culmen auctoritatis obtinuit ? Cui nolle primas dare, vel summae profecto impietatis est, vel præcipitis arrogantiae. » 8

(182. Si durius aliquid in hoc tractatu dictum cuipiam videatur, dum sponsæ Christi privilegia vindicare studeremus, jure nostro usos nos esse animadvertat , veritatem , quæ in Christo est, ex intima animi nostri persuasione el fide propugnando. Iis quos ab Ecclesia separatos ostendimus omnia bona precamur, sed illud præ aliis Christiano homini optandum, ut lumino graliæ illustrati, et, sectarum prejudices depositis, antiquam exquirant matrem.

683. Eos igitur verbis Cypriani alloquimur : « Cum unanimitas ct concordia nostra scindi omnino non debeat , quia nos Ecclesia derelicta foras exire et ad vos venire non possumus, ul vos magis ad Ecclesiam matrem ct ad nostram fraternitatem revertamini, quibus possumus hortamentis petimus el rogamus. » *

(I) I. Juan, ii, 19.

(t) « It ii necessary to believe Ibo Church of Chrilt uhich is but one , that being in it we may lake care never to cast ourselves, or be ejected out of it. » Pearson on th· Creed, Art. !X.

(3) L. dc utilitate credendi, c. xvii. n. 33.

(4) Ep. xliv. p. 103 ed. Wirceb.

TKACTATUS III

DE VERBO DEI.

CAPUT I

DE VERBO INTERIORI.

1. Librorum Veteris et Novi Testamenti fide historica vindicata, iis usi sumus, ul societatis a Christo institute, Ecclesiæscilicet, proprietates et auctoritatem demonstraremus. Docendi munus Apostolis injunctum, ct tribunal erectum, quod per omnia sæcula Chrisli doctrinam integram traderet, vidimus. Nec tamen docentibus in Ecclesia aliquam tribuimus potestatem intellectui humano dominandi, figmenta sua pro dogmatibus haberi juhendo ; sed ea tantum promulgandi quæ a Deo revelata fuisse ipsi certissime norunt. Revelatione divina prædicatio omnis cl fides nili necessario debet : Dei enim csl intellectus creati obsequium, summo veluti jure, exigere. Id igitur jam occurrit quærcndum , ubinam revelationis documenta reperiantur, seu quod sit verum Dei ad homines verbum.

2. *Gaspar Schwenckfeldius* sæculo decimo sexto verbum scriptum tamquam litteram occidentem rejecit, soJoque spiritu interno contentos nos esse jussit : nec salis ab hujusmodi placitis recesserunt *Amici,* qui ct *Quakeri* audiunt. Hi quidem verbum Dei regulam fidei agnoscere profitentur, non tamen Scripturas, nisi secundariam quamdam regulam . ct imperfectam, quum primaria, plena, el perfecta regula sil immediata Dei revelatio. seu verbum interius. · Scripturas admittunt continere quæ Deus hominibus quibusdam interius revelavit, qui scilicet scripto consignarunt, quæ. ipso menti lucente, intellexerunt. Ul autem agnoscantur et intelliganlur Scripturo*, unumquemque interius a Deo dicunt illustrari, adeo ul non Scripturis credant, sed immediate Dei revelationi, cui eas consonas repehunt. In divina illa luce qui sint libri canonici, cl quo sensu siul intelligcndi, percipiunt, ct omnem veritatem quæ ad salutem pertinet, Spiritu docente, discunt. Dc interiori illa revelatione cx Scriptura nolunt judicari, quamvis hæc illi concordet; sed Spiritus Dei, magister veritatis, super omnia csl. Tota igitur tides respicit interius illud verbum, cujus aliquam enuntiationem in Scripturis videre csl. quam tamen spiritualis homo tantum intelligil.

Propositio.

Verbum interius, seu immedi-Li Dei revelatio menti uniuscujusque, non potest tidei rcgula statui.

5. *Probatur* omnibus illis argumenti·.

(I) a Because they aro only a declaration of Ihe fountain, and not the fountain itself, therefore they are not to be esteemed Ihe principal ground of all truth and knowledae, noryel the primir, rule of failb and mannan. · Prvpoa. III. Barclay', Apology.

quibus constat Deurfl ffcvelnllonem hominibus fecisse , cujus annuïitiondæ munus Apostolis est commissum.Liceat aliqua testimonia in memoriam revocaro :« Euntes in mundum universum, praedicate Evangelium omni creaturae Qui crediderit el baplizatus fuerit, salvus erit ; qui vero non crediderit, condemnabitur. » * Ergo praedicatio Evangelii est fidei regula ; non interior quaevis revelatio. « Nos ex Deo sumus. Qui novit Deum, audit nos : qui non est cx Deo, non audit nos : in hoc cognoscimus spiritum veritatis, el spiritum erroris. « ˚Praedicatio Apostolica statuitur norma, ad quam tides est dirigenda.

I. Fidem nulla alia ratione, juxta ordinem divinitus statutum , concipiendam indicat Apostolus : « Quomodo credent ei quem non audierunt? quomodo autem audient sine praedicante ? -Ï » *f* Ergo fides ex auditu , auditus autem per verbum Christi.5 Quod autem hæc verba tamquam ab adversariis, quos sibi veluti objicientes exhibet Apostolus, explicare velint Quakcri, 4 contextui ct scopo manifesto repugnat : nam in eo est ut ostendat Judæos Christum , quem praedicabat, rejiciendo, excidere a salute. « Hoc est verbum fidei, quod praedicamus. Quod si confitearis in ore luo Dominum Jesum, ct in corde tuo credideris, quod Deus illum suscitavit a mortuis, salvus eris. » ˚Salutem illam omnibus Christum invocantibus oblatam dicit : sed quomodo possint omnes eum invocare quaerit, quum Christus necessario annuntiandus sit, ul quis cum fide invocet, quod Isaiæ testimonio confirmat. Utitur deinceps Psallis vaticinio, ut ostendat Gcnlibns cl Judæis Christum annuntiandum, qtUB verba nonnisi manifesta vi illata de interiori lanium lumine inlelligantur. Nec ex co quod praecones fidei non ubique auditi fuerint dum scriberet Paulus, sequitur eum dc interna revelatione loqui ; nam non constat eum de praedicatione jam facta loqui, sed de ca quae facienda crat, prout Vates in visione contemplatus fuerat : quamvis revera evangelica praedicatio ubique, quodammodo, insonuerit, ct Romanorum fides in universo mundo cum magna admiratione celebraretur

b. Equidem si illa interior Dei lux sit primaria et perfecta fidei regula, frustra institutum est ministerium, frustra scripti sunt libri sacri, Spiritu Dei unumquemque docente omnem veritatem.

6. Insuper occasio datur unicuique suæ mentis somnia pro divinis revelationibus accipiendi : nam spiritualis homo a nemine judicandus dicitur, quippe qui Spiritum sanctum habet magistrum. Ratio autem docendi quæ nata est ad fallacias inducendas, Deo utpole plane indigna, et hominum conditioni et necessitatibus haud congrua. Deo abjudicanda est. Equidem quum facile unusquisque sibi illudat, posset in gravissimos errores incidere, vel etiam ad facinora quæquc ruere, Deo veluti auctore : quod sæpius contigisse constat ex probatissimis historiae documentis. Hæc autem consectaria sunt principii, quod per se pandit viam mentis illusionibus. °

Objectiones.

7. Obj. 1. « Nobis autem revelavit Deus per Spiritum suum : Spiritus enim

II/ Mare. ivi. 16.
(i> 1. Joan. iv. C.
(5) Ilom. i. 14. 7.
(4) Barclay's Apology, Prop. V. and VI. §. xiiii.
(Sj Rom. i. V.
(6) Vide *ililner'i End oj Conlrwirty, letter*

V). In ipso Qeorgio Fox, seelœ auctore,ct Jacobo Naylor insigni ejus assecla , magna data sunt illusionis exempla. Naylor veluti Mcssias ovans civitatem Bristol ingressus est, turba clamanto: ▮ Sanctus , Sanctus, Sanctus , liosunna in ejcel·

omnia scrutatur, etiam profunda Dei. Quis enim hominum scit quæ sunt hominis ,|nisi spiritus hominis, qui in ipso est? ita et quæ Dei sunt, nemo cognovit. nisi Spiritus Dei Nos autem non spiritum hujus mundi accepimus , sed Spiritum qui cx Deo est; ul sciamus quæ a Deo donata sunt nobis. » * * « Animalis autem homo non percipit ca quæ sunt Spiritus Dei : stultitia enim est illi, et non potest intclligerc : quia spiritualilcr examinatur. Spiritualis autem judicat omnia : et ipse a nemine Judicatur. » 1 En plane revelationis unicuique factæ documenta.

8. *Resp.* Probe distinguenda est exterior ratio communicandi notitiam veritatum a Deo revelalarum, ab interna luce qua mens ad assensum disponitur. Neminem posse ad fidem pervenire absque inlerno Spiritus sancli lumine, dogma est Catholicum,quod olim Augustinus contra Pelagium invicte defendit. Magisterium autem divinitus institutum , ad annuntiandas veritates quas Christus tradidit, teslantur ubique sacræ paginæ Novi Testamenti , clamatquc tota antiquitas Christiana. Qui igilur hoc magisterium rejicit , frustra appellat Scripturas, quæ gratiæ necessitatem adstruunl, carum enim utraque de re auctoritati stare oportet. Facilem quidem excipiunt quæ objiciuntur explicationem. Apostolus monet Corinthios se cos instituisse, non philosophorum more : ca enim annuntiabat quæ « nemo principbm hujus sæculi cognovit. › aitissima mysteria , Dei revelatione patefacta. Hæc autem revelatio non in mente constitit, nam « Unigenitus Filius, qui est in sinu Patris , ipse enarravit. » s Spiritus Dei solus potuit homines ad lidem tantorum mysteriorum evehere: numquam enim præcones auditoribus persuasissent, nisi lumen interius affulsisset. « Sermo mous, et prxdicaliu mea, non in persuasibilibus humana· sapienti» verbis, sed in ostensione spiritus et virtutis : ul fides vestra non sit in sapientia hominum, sed in virtute Dei » * Totus igilur in eo est Apostolus, ul ostendat veritates evatigelicas non humano ingenio excogitatas fuisse, nec arte mentibus hominum insinuatas ; sed a Spiritu Dei profectas, et simpliciter enuntiatas, ejus gratia altius mentibus insedisse. Exterius magisterium persæpe commemorat, etiam dum Spiritus facit elogia : ‹ Quæ cl loquimur, non in doctis human» sapienliæ verbis , sed in doctrina Spiritus, spiritualibus spiritualia comparantes. ḃ ‘ Revelavit igilur Deus per Spirilum suum, in Apostolorum mentes illapsum , juxta Christi promissionem, ul ipsi cælcrorum lièrent magistri; revelavit ipsis lidelibus, non quidem tanta luce cos perfundendo, ut per se nosse possent arcana illa coelestia; sed cos illustrando, ut præconibus Evangelii assensum fidei possent præstare. Animalis autem homo, qui juxta solius rationis principia, vel humano sensu dc rebus divinis judicat, eas stultitiam redolere putat, quia scilicet juxta supcrnaturalia principia invesligandæ forent. Spiritualis autem homo, qui ex divina gratia præconibus Evangelii assensus est, judicat omnia, agnoscit cœleslem sapientiam in omnibus , ncc ipse ila judicans. juxta certissima fidei principia, valet ab aliis judicari, falsa quippe sunl aliorum judicia his repugnantia.

9. *Obj.* '2 « Nemo potest dicere : Dominus Jesus, nisi in Spiritu sancio. » 5 Ergo quæ habetur Jesu notitia absqu·· interna Spiritus revelatione est mendax el larvata. Ila Barclay.*

1)1. Cor. ii. 10.
(i) Joan. i. 18.
(3) I. Cor. ii. 4.
µ) Ibid. v. IS.
(3) Ibid. xii. 3.
(c) Prop. ii. §. »i. Proof, ii.

10. flr.qi. Utique Spiritus sancti gratia omnino requiritur, ut quis fide divina agnoscat Dominum Jcsum : sed non ideo ipsa gratias inspiratio fit regula fidei; summa quippe sapientia slfiluil Christus ministerium quod veritati perhiberet testimonium, ne omnia incerta forent, hominibus sibi ludibrio factis, ægræ mentis somniis; sed simul sibi parles præcipuas in fidei negotio servavit, nec enim quis nisi ex Spiritus sancti inspiratione potest prædicationi supcrnaturalem præbere assensum.

11. *Obj.* 3. Semper Deus per Spiritum suum se suis filiis revelavit. Sic ab Adamo usque ad Mosen, et etiam post datam legem saepissime, Christo adveniente, Spiritus datus csl Apostolis , et primis fidelibus', et datur etiam hodiernis temporibus.

12. *Rcsp.* Utique Deus sese manifestavit primis hominibus , sed non universis ; quæ enim illis communicavit, mandavit ul filiis suis nola ca facerent. * Quæ Valibus revelata sunt, scripto plerumque sunt consignata , el quæ Apostoli, Christo docente , el Spi ritu sancto illustrante , didicerunt, magna ex parte scripta reperiuniur, clin Ecclesia perpetuo conservata sunt, eadem fide excipienda ; sic enim revelationi semel faclæ sua servatur integritas, el Deo loquenli obsequium præbelur. Post Apostolos, quibus lotum Dei consilium de hominum salute revelatum est, alia nulla revelatio esi expeclanda, præler auxilium quo mens ad credendum roboretur. Quod si Deus voluerit aliqua suis famulis specialiter revelare, non ideo regula quam staiuit Christus, quo revelationis suae communicetur notitia, deserenda erit.

13. *Obj.* 4. Nisi revelatio interna sil nobis fidei regula , non eadem erit fidos nostra ac Sanctorum velorum : at Apostolus unam dicit fidem ca ratione qua unus est Deus. 2

14. *Resp.* Apostolus loquitur dc fido Christi discipulorum : ad cos quippe scripsit, hortans ut unitatem Spiritus in vinculo pacis servarent, quum « unus Dominus, una fides , unum baptisma » cis foret Cætcrum ea nobis csl fides quæ Sanctis per omnia sæcula fuit; credimus enim Deo loquenli, quamvis aliqua magis explicata sint progrediente tempore, Christo in terris viso, quæ proinde explicite profitemur, antiquis ca nonnisi veluli in involucro tenentibus.

15. *Obj.* S. Christus Paracletum suis discipulis pollicitus est, quod de solis Apostolis explicari nequii, nam in ævum dandus erat 3 In omnem veritatem dux promittitur : ὀio^ιiβ'Η *ὑμα-r* tir πάσα» ri» ἀλβθιιαι.

16. *Rcsp.* Quum Apostolos allocutus sit specialim , ul eos de proxima sua absentia consolaretur, ad universos suos discipulos verba referre non licet, nisi aperta suffragante ratione. Quod in ævum mansurus Spiritus dicatur, ostendit Apostolorum successores ea promissione includi, non item universos fideles : ipse enim finis ob quem promittitur , magisterii munus manifesto respicit ; plenissima quippe institutio iis erat necessaria , quorum erat alios docere. Spiritum quidem bonum dabit Deus petentibus se, omnes scilicet enixe flagitantes illud accipient lumen quo valeant fidei præslare obsequium : sed omnes non egent ut a Spiritu directe doceantur omnem veritatem, qpum pastores et doctorcssint in eum finem divinitus dati.

17. *Obj.* 6. Scribit Joannes Aposto-

Ii) Ps. Ixxrii.

(t) ■ That the faith is one, is the express words <>(Ihe Aposllc, Eph. iv. 5 , who placelh the one faith with Ihe one God , importing no less than that to affirm two faiths , is as absurd as to afiirin two Gods. - Barclay , Apology Prop, ii· Six-

(3) Joan. xiv. io.

lus : « Non necesse habetis ul aliquis doceat vos : sed sicut unctio ejus docet vos de omnibus, el verum est, elnon csl mendacium. Et sicut docuit vos, manete in eo. » 1 Unctio illa Spiritus est omnium verc fidelium.

18. *Resp.* S. Joannes externum magisterium necessarium procul dubio habuit, verbumque ab eo enuntiatum fidei regulam , uti ex citatis ejus verbis inter probationes vidimus. Ipsa epistola scripta csl ut edocerentur el firmarentur fideles : « Hæc scripsi vobis de his qui seducunt vos. » a Quod subjungit seductorum institutionem excludit ; quum enim ex Christi gratia in certa veritate ab Apostolis tradita conquiescerent fideles, necesse non habuerunt illis pseudo-magistris uti. Uptime autem cos divinitus doctos ponit, ut ostendat Apostolos ipsos non suas sententias, sed divina dogmata prædicassc, quæ interiori gratiae unctione suaviter mentibus insinuabantur.

19. *Obj.* 7. « Hoc est testamentum, quod disponam domui Israel post dies illos, dicit Dominus : Dando leges meas in mentem eorum , et in corde eorum superscribam eas : el ero eis in Deum, et ipsi erunt mihi in populum : cl non docebit unusquisque proximum suum, el unusquisque fratrem suum,dicens: Cognosce Dominum : quoniam omnes scient me a minore usque ad majorem eorum. » s

20. *Resp.* In eo distinguitur fœdus novum a veteri, quod lapidibus non sit insculptum , sed mentibus gratia divina veluli inscriptum. Cætcrum illud promulgandi munus Apostolis datum est, quos ad docendum misit Christus Non igitur hæc doctrina a Propheta excluditur : sed amplissima Dei cognitio prædicilur futura, adeo ul non valde in ea tradenda foret insistendum : contra ac evenerat ante Christum natum, hominibus plerisque ad deorum plurium cultum procllvibu».

21 *Obj.* 8. Ecclesiæ dicit Vates : - Ponam * * universos filios tnos doctos a Domino. » * Quod laudat Christus : » Est scriptum in Prophetis : Er eruntomnes docibiles Dei Omnisquiaudivit a Patre, el didicit, venit ad me. « *

22. *Resp.* Interioris graliæ necessitatem ibi adslruit Christus : « Nemo potest venire ad me, nisi Pater, qui misit me, traxerit eum. » - Docti a Domino idcirco dicuntur Christilideles, quod interius illustrati ad fidem prædicationi præstandam disponuntur, sicut Petrus, cui divina revelatio de Christi divina origine et natura est facta, hac ratione ad omnia quæ tradidit amplectenda, motus est; noverat enim, etsi specialis de quacumque doctrina non affulserit revelatio, eum verba vitæ ælernæ habere.7

CAPUT 11.

DE VERBO SCRIPTO.

23. Plerique Protestantes verbum Dei scriptum appellant, illudque solam et adæquatam fidei regulam predicant Omnem Dei revelationem eo contineri asserunt ipsi *Unilarii*, quamvis Scripturas divinitus inspiratas non agnoscant. Caeterum eas magnificis efferunt verbis, eas divina oracula, elscriptum Dei verbum designantes. Rationem ducem in earum interpretatione sequentes, quæcumque humanum intellectum superare videntur, ad rationis terminos revocare student, nihilque credere volunt quod quodammodo uon intelligant. 3 Spiritus igitur sancti lumen el auxilium non agnoscunt, quum nec ipsum Spiritum subsistere contendant,

di) I. Joan. ii. 27. (2) Ibidem, r. 20.
;8) Ilcb. viii. II. (4) Isaiæliv. 13.
(.η Juan. »i. 43. 0} Ibid. т. '»■
(7) ibid. v. c».
[B) · Λα L'nilarilM consider Ihe Bible the unh

qimmdam enim Dei efficaciam oo nomine in Scripturis indicari dicunt. Cæteri plcriquc Protestantes Scripturam regulam plenam ct unicam fidei profitentur, sed Spiritus sancti lumine se. illustrari affirmant. ul cam agnoscant, et veram ejus significationem.

24. Illud haud refellendum putamus, Scripturam osso *judicem controversiarum* . voc bus enim abutuntur qui id affirmant : pidcx quippe sententiam proferre debet qua lis dirimatur : Scriptura autem nullam proferre valet, quum per sc muta sit, ct significatio ejus, dc qua plerumque coniroverlilur, non possit unquam hac ratione determinari Sed ne quidem *regula fidei plena,* el *perfecta;,* habere potest rationem, uti mox demonstrabimus.

Propositio.

Scripturæ non possunt pienæ et perfect® fidei regulæ habere rationem.

25. *Probatur.* Plena et adæquata lidei regula debet facile innotescere , ct omnia quæ ad fidem spectant cuiquam obvia præberc : Scripturæ autem non facile innotescunt, nec omnia omnibus obvia præbent : nequeunt idcirco plena et adæquata lidei regula haberi.

20. Equidem vel Scripturæ excipiuntur tamquam divinæ ob communem quæ apud Christianos obtinet persuasionem, idcoque ipsa fidei regula forte fortuna, re haud investigata, temere statuitur : 1 vel agnoscuntur divinæ ob interna indicia, quæ legenti occurrunt ; quod assiduam omnium librorum quibus constant lectionem' postulat. Jam voro nec juvenes, nec litterarum rudes, nec negotiis distenti, nec morbo impediti , possent necessarium tempus lectioni impendero Ipsi qui legunt inter innumeras difficultates necessario hærobunt, nec enim facile conciliabunt quæ sibi invicem videntur contraria, nec quæ humiliora sunt Dei loquentis majestate digna censebunt.

27. Prælcrea seqsus Scripturæ obvius esse debet ac certus , ul sil regula fidei plena et adæquata : attamen implicatus maxime est, adeo ut nullus alius liber tot difficultatibus hominum exerceat ingenia, vel eos sententiis adeo discordes habeat. Ergo inservire non potest tamquam fidei regula plena et adæquata.

28. Constare debet insuper Scripturarum libros integros esse, ct versio nem qua Utitur quisque textum repræsentare : quod tamen per se obvium non est, nec facile cognitu.

29. Regula fidei plena et adæquata in Christiana oeconomia debet necessario referri ad Christi et Apostolorum tempora, et conditioni hominum inde per omnia sæcula convenire : at Scriptura Novi Testamenti tamquam fidei regula non potest referri ad Christi ælatcm , nec ad initium prædicalionis Aposlolicæ : constat enim pltires elapsos annos antequam aliquid scripto consignatum sit. 1 Scripta Apostolica 2

to compriio lboir sentiments in any system of articles or forms of human invention. They consider the language of scripture auflicienlly plain. * * * While we have the written word o f God in our own hands, we think it an imperions duty to consult the divine oracles themselves. · Abstract of Unitarian belief, in Unitarian Miscellany , vol. i. p. 9. " It appears that Unitarians believe, that the sacred penmen, in writing the Holy Scriptures, were inspired with the knowledge of God's will, and wrote according to the dictates of his Holy Spirit * » » that the scriptures ought to be the only judge of controversies among Christians. » p. 410.

(1) Itis simply impossible to prove the canon by the scriptures : for it cannot be found in any book of the Scriptures, that these books, and just these , and no other are canonical, as all are forced to acknowledge. » Barclay, Apology, prop. 111. § ix. Obj. I. Ans. 2.

(2) n The Gospels were not the original cause of the Christian history being believed , hut were themselves among the consequences of this belief. This is expressly affirmed by St. Luke in his brief, but as 1 think , very important and instructive preface... *Paley'» Evidence» ofChristianity* **c. viii. Lardner censet Evangelium primum scriptum triginta circiter a morte Christi annis. Plerique**

in unum collecta non noscuntur nisi sæculo secundô ; el aliqua a nonnullis Ecclesiis per quatuor priora sæcula non sunt agnita. Ante typographicam artem inventam, decimo quinto ineunte sæculo, fieri nullatenus potuit ut multiplicarentur sacri codices, adeo ul unicuique eorum esset copia : et nulla noscitur ab Apostolis vel Aposlolicis viris adhibita ea de re cura, quum plerumque in Ecclesiis tantum , vel apud Præsules, vel paucos quosdam haberentur. Ergo dicendum cos non fuisse datos in perlectam et plenam lidei regulam.

50. Critica textus et versionum historia ct examen, tot varietates el difficultates objicit, ut si de ea agendum foret antequam lidcs conciperetur, penitus foret desperandum. Res est plane ultra picrorumque captum , utpole quæ eruditionem insignem una cum mentis acumine postulat. * Constat insuper Septuaginta versionem Graecam per quatuor priora Ecclesiæ sæcula plerumque obtinuisse, quæ tamen cessit Hebraico textui in Latinæ versionis exemplar ct normam ab Hieronymi ælale assumpto. Pleræque Ecclesiæ Scripturis utebantur, magna varietate distinctis, quas licet demus fuisse in substantia concordes, longe majorem concordiam cl sententiarum cxactitudinem exhibuisse oportebat, si ipsæ plena ct unica regula fidei fuissent. Apud plerasque nullæ erant vernaculae versiones, vel aliquorum tantum librorum , et haud absque mendis : ipsæque vix poterant ad plurimorum manus pervenire. Quæ hodie circumferuntur vernaculæ versiones inter Protestantes auctoritate carent, et a plurimis rejiciuntur, qui sensum non fideliter reddi queruntur, inter quos Baptist» et Unitarll, qui verba Bihliorum Jacobi regw a Dei oraculis distinguenda clamant.

51 Hac régula semel admissa. omnis evanescit fidei certitudo; condat enim mentem humanam sibi relictam nullum ex Scripturarum labyrintho certum exitum reperire. Nullum manebit dogma inconcussum ; quæ enim testimonia ipsam Dei naturam, 1 salutem per Christum, impiorum æterna supplicia,* aliaque omnia lidei mysteria spectant, cum aliis collate dubitationem potius quam certam notitiam pariunt, si desit interpres. Gravissima principia pendent persæpe ex diversa lectione codicis; vel ex phrasi vel voce ambigua. Progrediente Ilcrmeneutica linguarum studio, morum stylique orientalium accuratiori notitia , aliisque subsidiis, fides variabitur, adeo ul quæ hodie obtinel, ab ea quæ per omnia retro sæcula viguit, distet plurimum , ipsa scientiarum protectui etiam cessura.

52. Illud igitur non eril admittendum quod ab initio rei Christians nou viguit, ucc generali hominum conditioni per omnia sæcula convenit, et quo omnis lidei certitudo evanescit : atqui Scripturo tamquam regula lidei plena el unica non viguit ab initio rei Christian», nec generali hominum conditioni in qualibet ætate convenit : sed e contra omucm lidei certitudinem tollit penitus.

55. Merito monuit Tertullianus certamen de Scripturis non iucundum, quum ob dolos hærelicorum el subii* litales nullus certus sit exitus : « Ergo non ad Scripturas provocandum est :

Mattbæum septem annis lanium elapsi» scripsisse putant.

(i) Vide Einleitung in dic fiiittlichen Bucher de» alien Bundcs von Johann Jahn, Wien 1801, ct Einlcilung in dic Schrillcn des Xeueit Testaments, von I>. Johann Leonard Hug, Stuttgart utid Tubingen, 1810.

(i) Trinitatis mysterium nonnisi illatiune a Scripturis probari dicunl plure» scriplores Anglican).

(3) Ilac rationi) dosma de «lemis supplicii» et critica quadam indagine de vi voci» «utritr pendet.

nec in his constilucndum certamen, in quibus am nulla, am incerta victoria est, ant par incerte. Nam etsi non ila evaderet collatio Scripturarum , ul ulramque pariem parem sisteret, ordo rerum desiderabat illud prius proponi, quod nunc solum disputandum est : *Quibus competat fides ipsa ? cujus sint Scriptura' ? a quo, el per quos, et quando , ct quibus sit tradita disciplina qua fiunt Christiani ?* ubi enim apparuerit esse veritatem ct disciplinae el fidei Christian®, illic erit veritas Scripturarum , el expositionum, et omnium traditionum Christianarum. »[1]

54. Origenes : « Quoties haeretici Scripturas proferunt, in quibus omnis Christianus consentit el credit, videntur dicere : « Ecce in domibus est » verbum veritatis. » Sed nos illud credere non debemus, neque exire a prima el Ecclesiastica traditione, nec aliter credere, nisi quemadmodum per successiones Ecclesiæ nobis tradiderunt. » '

55. S. Hieronymus, pluribus allatis exemplis ad Luciferianos revincendos, addit : « Poteram diem isliusmodi eloquio ducere, el omnes propositionum rivulos uno Ecclesiæ sole siccare. » Pergit sectas novilias monere : « Nec sibi blandiantur, si de Scripturarum capitulis videntur sibi affirmaro quod dicunt, cum ct diabolus de Scripturis aliqua sil loculus, et Scripturæ non in legendo consistant, sed in intelligcndo : alioquin si lilleram sequimur, possumus et nos quoque novum nobis dogma componere, ut asseramus in Ecclesiam non recipiendos, qui calceati sint, el duas tunicas habeant. » '

Objectiones.

56. *Obj.* 1. « Omnis Scriptura divinitus inspirata, utilis est ad docendum, ad arguendum , ad corripiendum , ad erudiendum in justitia : ut perfectus sit homo Dei, ad omne opus bonum instructus. » * Ergo est plena el adaequata fidei regula, quæ scilicet instruit ad salutem , el hominem perfectum facit.

57. *Resp* Jam Apostolus dixcral Scripturas veleris Testamenti in quibus Timotheus ab infantia institutus eral, posse cum ad salutem instruere « per fidem quæ est in Christo Jesu. » Hac concepta ex praedicatione Apostolica, Scripturæ plurimum inserviunt, ut homo Dei alios doceat, arguat, hortetur, ipseque ad omne virtutis exercitium accingatur. Cætcrum non ideo ipsæ per se sufficiunt : nec enim Scripturæ Veleris Testamenti, de quibus agebat Paulus, sufficientes dici possunt , nec Novi Testamenti, exclusa prædicatione verbi, quam elegii Christus viam perpetuam docendi veritates revelatas. Equidem dc divina inspiratione ipsius testimonii, et de libris qui inspirati habendi sunl, sicut dc eorum sensu, alia ratione constare non potest. Merito tamen dixit Paulus Scripturas instruere ad salutem , ca posita fide, el inservire ut homo Dei perfectus sil, ad omne opus bonum instructus; sed fides illa ante lectionem concipitur, audita prædicatione Evangelica.

38. *Obj.* 2. S. Lucas dicit se scribere Evangelium : « ut cognoscas eorum verborum, de quibus eruditus es, veritatem. » * S. Joannes : « Hæc autem scripta sunt, ut credatis, quia Jesus est Christus Filius Dei : ct ul credentes , vitam habeatis in nomine ejus. » • S. Petrus secundam scripsit Epistolam , ut quaedam memoratu digna referret : « Dabo autem operam et frequenter habere vos post obitum meum,

(Ij De prsscr. c. xvii. 19.
'S) Tract, ixii in Mallh.
,S| Dial. adv. Lucifcriaii. sub Cncm.
(t) II. Tim. iii. 16.
(5) Lue. i. 4.
(6) Joan. xx. SI.

ul horum memoriam faciatis. « * Ergo Scriptura! Novi Testamenti eo consilio exaratæ sunl, ut lota Christi doctrina scripto consignata maneret ; quapropter lotum Dei consilium a se patefactum dicit Paulus. 1

39. *Resp.* Non negamus summo Dei consilio Scripturas Novi Testamenti exaratas, ul plurimæ res gestæ, et dicta, haud facile viva voce transmittenda , scripto relata vim quamdam historicam præseferrent, divinam etiam apud fideles auctoritatem habitura. Quamvis prædicalio sil a Christo instituta, non tamen ablata est facultas scripto utendi : imo divinitus ad id impulsi Apostoli plura scripserunt, alia viri Apostolici deinceps scripto consignarunt. Hæc se invicem adjuvant et sustentant, tam longe abest ul unum alterum excludat Sic viva voce instructus erat Theophilus , ad quem tamen Lucas suum direxit Evangelium , certissimam rerum gestarum Christi et dictorum relationem daturus, ut in fide quam amplexus fuerat, firmior el instructior evaderet. Securitatem hanc accurata rerum narratione, qua a pseudo-cvangelistis, vel imperitis scriptoribus caveretur, Lucas dandam proposuit : nec enim facile res adeo minutæ memoria retinerentur. Scripsit itaque non eo consilio ul vacillantem animum firmaret, vel plenam regulam fidei praeberet, sed ul obviam iret temerariis illis scriptoribus , cl præcipuarum Christi actionum summam quamdam exhiberet.Sicut igitur Evangelium Lucæ non excludit cælcra Novi Testamenti scripta, ita nec prædicalionem, doctrinam , ct institutionem.

40. Idem de Joannis Evangelio dicendum : objecto autem loco recidit rationem Apostolus cur ca quæ retulerat miracula ex plurimis selegerit, quæ scilicet idonea orant ad fidem in Christo Doo confirmandam. Quoi allocutus est. fideles jam esse induhlnm est, eos Limen contra falsas sententias dc Christo,quæ jam spargi cœperanl, muniendos duxit, divina ejus natura declarata, et miraculorum argumento adducto. Quis neget librum divinitus conscriptum plurimum inservire dogmati hujusmodi tuendo, et monumentum divinae fidei esse pretiosissimum? Non ideo tamen omnia quæ revelata sunt, ct necessario credenda, unico illo Evangelio continentur, vel aliis Scripturis.

41. Petrum Apostolum eam scripsisse Epistolam, ul fidelibus monila illa suppeterent , et divinis imbuerentur documentis , libenter damus ; quin prædicationis idcirco infirmelur vis, quæ et epistolam commendat tamquam divinam, neglecta quorumdam dubitatione , el veritates quas conlinel cum cæleris fidei principiis tradit. Illa Apostoli solicitudo ut fideles scriptis suis ad pietatis studium accenderentur, principiis quibus nitebatur fides exhibitis , nihil detrahit institutionis apostolicæ certitudini, quæ non in eo est ponenda, quod, omnibus rejectis litterarum subsidiis, viva lanium voce veritates omnes enuntientur, sed quod publica praedicatio et fides , iis omnibus quæ contigerit adhiberi praesidiis munita, sil certa ac secura ratio divina dogmata transmittendi.

42. Quod autem dicit Paulus se totum Dei consilium patefecisse. non spectat ejus scripta , sed prædicationem : alloquitur enim Episcopos Asians provinciae, in qua per triennium suo niunere functus erat. Apostolos totam doctrinam Christi promulgasse fatemur, nec quidquam eorum institutis, quæ per Ecclesiæ traditionem innotescunt, adjungendum censemus ;

(I) 11. **Pol. i. 15.**

(i; Act. 11. «.

sod non inde sequitur omnia quæ docuerunt corum scriptis contineri. Omnia vero quæ vel orc vel scripto tradiderunt eadem fide excipienda sunt, juxta illud Pauli ad Thcssaloniccnses :« State el tenete traditiones, quas didicistis, sive per sermonem, sive per epistolam nostram. « ·

43. *Obj.* 3. Isaiæ viii. 20 : « Ad legem magis, ct ad testimonium.Quod si non dixerint juxta verbum hoc, non erit cis matutina lux ; » vel potius non csl cis lux.

44. *Resp.* Eo loci Vates edocet Israclilas quomodo respondere debeant iis qui pythones suadent consulendos : « Numquid non populus a Deo suo requiret, pro vivis a mortuis? » Dicit igitur divinitus petendum lumen juxta legis præscripla, nec divinos adeundos, qui quum diversa loquantur, vera carent luce, caligine aeterna in superstitionis poenam mergendo. Hæc certe non probant Scripturas populo Christiano dari tamquam normam ad quam revocanda sil prædicalio . nam fideles judices potius quam discipuli, contra Christi institutum, hac ratione constituerentur.

43. *Obj.* 5. Præcipit ipse Salvator : « Scrutamini Scripturas. » (2) (3)

46. *Resp.* Jam vidimus argui his verbis Christi hostes, qui eum , vaticiniis licet designatum, non agnoscebant. ’

47. *Obj.* S. Homo , Spiritu Dei adjutus, cognoscit Scripturas, quas humano VOllili testimonio jam commendatas habet, ct verum in rebus præcipuis sensum facile inlelligit, ex ejusdem Spiritus illustratione : nec enim Deusae quærenlibus lumen necessarium negat.

48. *Resp.* Qui Spiritum Dei, cujus coelesti lumine mens perfundatur, agnovit , ante lectas Scripturas, debet sibi reddere ralionem quomodo in cum crediderit : quod vix facere poterit vir proleslanticus, lotam rerum divinarum notitiam a Scripturis derivans. *Quakcrl* quidem inlcrnæ revelationi confisi nodum solvunt affirmando; sed alii qui externum oraculum appellant , non debent aliquid noium supponere , absque probatione certissima. Gratis igitur dicunt se ex Spiritus lumine divinam inspirationem Scripturarum nosse : quamvis enim omnis fides divina auxilium coeleste necessario postulet ad mentis illusiones præcavendas,externa pnebentur certissima veritatis argumenta. Gratis etiam sensum Scripturæ cx Spiritus sancti lumine dignosci contendunt Protestantes, nec enim aliunde probant lumen illud unicuique dari , quamvis revera Deus non desit in necessariis ; gratiam enim dat qua mens ad fidem cx audita praedicatione concipiendam disponitur.

49. *Obj.* 6. Scrutanti Scripturas verus carum sensus patebit, secus Christus non dixisset :« Scrutamini Scripturas:» ideo laudantur Beroeenses quod Scripturas Scrutarentur are»p«rcrrtr. *

50 *Resp.* Jam ex S. Cyrillo Alexandrino docuimus Judaeis a Christo exprobrari , quod cum non agnoscerent, licet scrutarentur Scripturas. Cæterum si quis velit cos potuisse ex Scripturis Christum nosse, quin ad eum operaque ejus respicerent, nolumus cum eo contentiosum trahere funem : sed manifesta et quotidiana omnium qui Scripturas diligentissime rimantur experientia, constat sensum earum plerosque latere , qui sibi fidunt; innumeris

(1) II. Thess. ii. 14.

(i) Joan. v. 39.

(3) « Moreover that place may be taken in the Indicative Mood, J'e *search lhe Scriptures ;* which interpretation the Greek word will bear, end so *Pasor* translatcth it : which by lhe reproof follow ing , scemcth also to be the more genuine interpretation , as Cyrillus long ago hath observed. » Barclay, Apology, Prop. iii. §. vii.

(3) Act. xvii. II.

enim cl inter se discrepantibus collidunt sententiis.

51. Jure meriloque laudantur Borate uses, qui de Pauli divina legatione adhuc incerti, in Scripturis exquirebant quæ allegabat testimonia . el sensum quem illis tribuebat diligenter animo volvebant. Examen hujusmodi licuit illis quibus divina Apostoli auctoritas non erat explorata. Nec inde sequitur Scripturas non indigere interprete, Paulus enim illas interpretatus est ; cui Beroeenses deinceps assenlienlcs, Scripturis investigatis, non respuerunt illius interpretationem , vel auctoritatem , sed eam potius amplexi sunt : Deus scilicet Scripturis , quas jam agnoscebant, usus est, ut cos ad prædicalioncm Apostolicam amplectendam disponeret : quos deinceps lidc illustratos auctoritatem Apostoli in omnibus secutos indubium est.

52. *Obj* 7. Indoctis cl instabilibus difficilia sunt quaedam in Scripturis, docente Petro : sed spiritualis homo judicat omnia, cl facile reperit quæ ad essentiam et fundamentum perlinent.

53. *Resp.* Doctissimi ct piissimi viri in Epistolis Pauli , sicul cl in cæteris Scripturis, plurima reperiunt difficilia intellectu , etiam post diligentissimam Indaginem, prccesquc enixas. Piis vero hominibus in lidc stabilibus, ct rite edoctis, ea non cedunt in interitum, quia doctrinæ Ecclesiæ adhærent, nihilque temere de locis illis difficilibus judicant, sed sua in omnibus sensa supremo Ecclesiæ judicio submittunt. Cæteri fidei principiis haud imbuti, vel animo vacillantes, cx illis locis facile sumunt erroris et ruinæ occasionem :

· SJ)if'ilUalÎS UUtCIll homo omnia judicare dicitur, quoti tide ct gratia illustratus et munitus, codestia contempletur, et de rebus omnibus terrenis, quatcniu ad salutem referuntur, sic sentiat, ul omnia in Dei gloriam cedant animalis autem de cœlcstihus perperam sentit, suis cupiditatibus mancipatus.

51. *Obj.fi.* Omnia quæ ad salutem scitu necessaria sunt, facile possunt ei Scripturarum lectione addisci : hæc enim « possunt instruere ad salutem. »

55. *Resp.* Possunt equidem Scriptura- « instruere ad salutem per Udem quæ est in Christo Jcsu. » 1 Homo igitur jam institutus a pastoribus, tide ex auditu concepta , magno cum fructu legit Scripturas, eas juxta fidei principia interpretans. Si hæc desit regula, mens hærcbit anxia, et variis erroribus irretietur. Frustra autem limes quidam errandi libidini statuitur, nam ipsa sanctissima mysteria dc Deo incarnato ct mortuo maximas difficultates objiciunt , tot inter se specie collidentibus testimoniis, ct rebus ipsis cogitatui et sensui hominis plane adversis. Qui ex Scripturarum examine hæc aliaque mysteria se tenere profitentur, plerumque dubitationem quamdam el animi anxietatem produnt : ad quam levandam supremi tribunalis judicio, quo de sensu Scripturarum constet, maxime opus est.

50. *Obj.* 9. Lucerna luxque verbum Dei dicitur, quod ideo illustrai mentes, Deo interius illuccnle cordi : qui Ecclesiam interpretem addit,solis fulgorem augere studet.

57. *Resp.* Verbum Dei lux est mentis, sed opus est ul aperiatur nobis sensus ad illud intelligendum ; nec enim necessario quisque splendoris illius lit particeps Deus cor illustrat gratia, opera tamen humana utitur ad Scripturarum significationem communicandam. Sic eunucho, pia utique animi indole legenti Isaiæ vaticinium, occur-

(I) II. Per. iii. ro.

(i II. Tim. iii. 13.

ril, Doo jubente, Philippus, qui eum interrogavit : « Putasnc inlelllgis quæ legis' Qui ait : Et quomodo possum, si non aliquis ostenderit mihi ? * * * * Aperiens autem Philippus os suum, et incipiens a Scriptura ista, evangclizavil illi Jesurn. » · Nihil divini verbi fulgori adjicit. qui non suo ingenio, sed juxta divinitus traditam fidem Scripturas exponit.

58. *Obj* 10. Injuria fit Deo, dum dicitur ejus verbum non posse intclligi, nisi Ecclesia interprete; cl ejus mentem ex judicio Ecclesiæ, l'apæ scilicet et Episcoporum, dignoscendam.

59. *Resp.* Non dicimus verbum divinum intclligi nullatenus posse nisi Ecclesia interprete : mens enim fide imbuta, et humilitatem fovens, plurima in sacris libris intclligit, quin speciali definitione Ecclesiæ de "singulis instruatur. Sed quum de rebus altissimis agatur, quas homines plurimi erroribus studentes varia ratione explicuerunt, ingenii subtilitati indulgentes, censemus omnino nccesse esse, ut publica et constans Ecclesiæ fides menti legentis præsens sit, cl ul judicium nostrum qualecumque Ecclesiæ a Spiritu sancio cdoclre subjiciatur. Dei mens et consilium ex hominum judicio non pendent, sed ipse nobis dedit homines doclorcs, interpretes utique et nuncios suæ voluntatis, quibus se semper adfuturum pollicitus est, ut in ipso niteretur fides nostra.

60. *Obj.* 11. Criticæ, et Hermeneuticæ studia ad perfectionem scienliæ Biblicæ perlinent : sed necessaria scientia præslo est omnibus.

61 *Resp. Ul* Scripturas in fidei regulam unicam el plenam assumantur, debet esse exploratum unicuique eas ex divina inspiratione conscriptas, integras esse, nullaquu menda gravi vitiatas. Universis autem id constare nequit, quum de Evangelii Matthaei primo et secundo capitibus, cl do testimoniis quæ Christum Deum respiciunt, moveantur lites ab Unitariis, 1 quas ccrlc plerique homines dirimere non valent. Sic de vocum Hebraicarum cl Graecarum vi disceptatur, dogmatibus et muneribus praecipuis inde pendentibus. Nihil sane de his judicare valent plerique. Ilcrmenculica etiam sensum testimoniorum ita afiicil, ul summa fidei inde pendeat. Qui igitur Scripturas in regulam unicam sumunt, necessario vacillant, quia innumeræ quæstioncs agitantur de vera lectione, el sensu, etiam in rebus praecipuis : adeo ut ne doctissimus quidem possit dc sua sententia certus esse, aliis contra opinantibus.

(1) **Ad. vili. 50,51,35.**

(i) **Unitarian Miscellany, vol. vi. p, 328.**

CAPUT III.

ÜE TitADITIONE.

62. Verbum internum, seu revelationem singulis faciam, non posse fidei regulam statui, quin illusionibus gravissimis el innumeris pateret aditus, vidimus. Scriptum verbum non posse habere rationem perfect® et unicæ fidei regulæ etiam demonstravimus; indiget enim et teste el interprete. Quæ igitur est certa illa ratio quam Christus statuit, ut homines revelatas veritates addiscere possent ? Est, ut probavimus, Aposlolici ministerii prædicatio concors, publica et solemnisdoctrina. Cæterum, quum inspiratio ac revelatio non singulis, nec coetui ipsi Pastorum vindicetur, sed tantum auxilium quoddam, quo possint fidem semel sanctis traditam tueri, ideo regula quam ipsi docendo sequuntur esf *traditio*, scilicet ipsa decessorum suorum doctrina, ipsa lotius Ecclesiæ fides, ab Apostolica ætate usque derivata. s

(3) **Vide Symbolik von D. J. A. Mohler l. I. c.G. §. 33. p.Sïi. ed. Mainz. 1832.**

65. Vox hæc nonnumquam adhibetur ad indicandum vagum qucmoumque rumorem populi aliciijus memoria celebratum, nullo certo monumento, vel teste ; quapropter plurimum ejus ambiguitate abusi sunt fidei hostes vaferrimi, ut invidiam regiilæ certissimae conflarent, insinuantes fidem nostram incerta populorum fama niti. Ad hanc praecavendam fraudem animadvertendum imprimis est *traditionem*, quæ fidei nostræ regula est, maxima ex parte Scripturis contineri, ct lotam in monumentis documentisque Christians antiquitatis, el consuetudine cultuque publico Christifidclium per orbem, per omnia retro sæcula celebratam esse. Longe igitur distat ab incertis rumoribus , vel etiam a singularum gentium persuasione, quæ *traditio localis* audit, quum illa sit universalis ct perpetua. Quod si quisquærat, cur vox ambigua usurpetur, noverit eam a nobis adhiberi, Pauli inhaerentibus exemplo :« State, » scribebat ad Thessalonicenses , quos jam viva voce instituerat, ct semel scripto , « et tenete traditiones vv quas didicistis , sive per sermonem , sive per epistolam nostram. » * Adest prælerca pulcherrima ratio cur vocem hanc adhibeamus, ne doctrinam nostro ingenio excudere censeamur, quum nihil novi, nihil nostro penu promere velimus , sed traditæ fidei inhaerere.

64. Traditio hæc *divina* dicitur, quatenus revelatam veritatem respicit : aliquando etiam *apostolica* nuncupatur, utpote per Apostolos enuntiata.

Propositio 1.

Traditio , quatenus intelligilur doctrina Apostolici ministerii et fides universalis Ecclesiæ, per omnia retro sæcula, est plena ac adæquata fidei regula.

65. *Probatur* 1. Illa fidei regula plena et perfecta dicenda est, qua deficiente,nulla esiccria revelationis notitia: qua posita, plenam certamque pjus notitiam habemus : traditione autem deficiente , nihil certi de revelatione novimus, neccnim qui libri divini habendi sint, vel qua ratione sint intclllgcadi alias innotescit : ea autem teste, inter prete , el magistra, novimus certissime dogmata revelata, quæ absque tilia ambiguitate proponit credenda: novimus Scripturae divinam auctoritatem : et eam eo usque intelligimus, ut dogmata traditione celebrata ea contineri, vel fulciri, saltem indirecte , constet.

66 Illa fidei regula excipienda est quæ ab initio rei Chrislianæ viguit, per omnes gentes el per omnia sæcula, quæque indoli el conditioni hominum est maxime accommodata : traditiu autem , publica scilicet Apostolici ministerii doctrina , et Ecclesiæ fides, ab initio rei Christian® viguit, nec enim alia ratione ante scriptum Novum Testamentum Christi revelatio innotuit : et post Apostolorum ætalem gentibu» barbaris, el apud gentes omnes litterarum imperitis, vel codices non habentibus, innotuit pari ratione : et ad nosira usque tempora plerisque non alia ratione potest innotescere. Ea quidem est hominum universorum indoles, ut lente admodum et dubie in rerum indagine procedant, nisi certa præeat auctoritas qua instituantur: quapropter pauci omnino, el post diuturnas meditationes, et inter multarum dubitationum angustias, aliquid de Deo rebusque divinis nosscnl, nisi traditionis face praelucente.

67. Extra omnem dubitationis aleam est Apostolos viva voce præsertim docuisse fideles , adeo ut in suis scriptis ad eam regulam saepius recurrant : « Laudo vos , fratres', ipiod per omnia mei memores estis, ct sicut tradidi

3' II. THcss. ii. 14.

vobis, praeopta mea tenetis. » 1 * * * ▮ Ego enim accepi a Domino quod et tradidi vobis. » * Do instructione sive voce, sive scripto, pari ratione loquitur : « State, ct teneto traditiones, quas didicistis, sive per sermonem, sive per epistolam nostram. » 8 Ea ratione instituti sunt ipsi Prasules, quos monuerunt ul alios sic instituerent : « 0 Timothee, depositum custodi, devitans profanas vocum novitates. » * « Formam habe sanorum verborum quæ a me audisti in fide, el in dilectione in Christo Jcsu. Bonum depositum custodi per Spiritum sanctum, qui habitat in nobis. » 8 » Quæ audisti a me per mullos testes, hæc commenda fidelibus hominibus, qui idonei erunt el alios docere. » 8

(18. *Prob.* 2. Irenæus : « Traditionem Apostolorum in loto mundo manifestatam, in omni Ecclesia adest perspicere omnibus qui vera velint audire »7 Hærelicis occultam quamdam traditionem arcanorum jactantibus, publicam hanc Ecclesiæ lotius fidem el traditionem fidenter objicit, eaque omnem de doctrina controversiam dirimi vult : « Hæc *(Ecclesia]* est enim vitæ introitus, omnes autem reliqui fures sunt el latrones, propter quod oportet devitare quidem illos : quæ autem sunt Ecclesiæ cum summa diligentia diligere, ct apprehendere veritatis traditionem. Quid enim? et si quibus dc aliqua modica quæstione disceptatio esset, nonne oporteret in antiquissimas recurrere Ecclesias, in quibus Apostoli conversati sunt, el ab eis de præsenli quæstione sumere quod certum cl re liquidum est? Quid autem si neque Apostoli quidem Scripturas reliquissent nobis, nonne oportebat ordinem sequi traditionis, quem tradiderunt iis quibus committebant Ecclesias? Cui ordinationi assenliunt mullæ gentes barbarorum, quorum qui in Christum credunt sine charta cl atramento, scriptam habentes per Spiritum in cordibus suis salutem, cl veterem traditionem diligenter custodientes, in unum Deum credentes fabricatorem coeli ct terra, cl omnium quæ in eis sunt, per Christum Jesum Dei Filium. » 8 Quum hærelici illi occultam perfectiorisdoctrinæ traditionem allegarent, res postulabat, ut Irenæus assereret nihil credendum quod scriptum non erat, et scripta ipsa sola esse attendenda, nulla cujuscumque traditionis habita ratione. Non ita autem sanctissimus fidei vindex, sed ipsam occultam traditionem falso allegatam publica traditione lotius Ecclcsiæ revicit, haneque in omni quæstione spectandam dixit, adeo ut, Scripturis delicientibus, omnibus ad plenam rei Christianae notitiam sola suffecisset, sicut reapse suffecit multis gentibus litteris haud excultis. Est igitur traditio veritatis magistra, Scripturarum interpres, vadimonium, el custos.

69. Clemens Alexandrinus de hæreticis queritur, qui gloriæ inanis studio humana commenta divinæ traditioni ab Apostolis et magistris fidei derivatæ objiciunt : ·>·ια. «-αραίο™ : Gnoslicum autem laudat scienliæ sacra studiosum, qui, huic inhærens, Scripturas juxta Apostolicam ct Ecclesiasticam normam interpretatur ·» ivn»«r xaray.^-*aar τα,ιτ* τ" ΑπβiΤiλιχ»* *και* Εχχλ·-riaffrixxr *σαξαι* ὀρ$ τ«/*ια» rar *ïryparui.*

70. Origenes inter discordes sententias seclasque Ecclesiasticam prædicalionem regulam certam adsignat.« Cum multi sint qui se putant sentire quæ Chrisli sunt, et nonnulli eorum diversa a prioribus sentiant, servetur vero Ecclesiastica praedicatio per successionis

(I) 1. Cor. xi. ».(») Ibid. v. M.
(3) 11. Thess. ii. 11. (4) I. Tim. vi. Î0.
(3) 11. Tim. i. 13.
(0) Ibid. ii. ».
(1) L. 111. adv. hœr. c. iii. (8) Ibid.
(U) L. VU. Stromal. § xvi. p. 531.

ordinem al) Apostolis tradita, et usque ad præsens in Ecclesiis permanens : illa sola credenda est veritas, quæ in nullo ab Ecclesiastica et Aposlolica discordat traditione. » 1

71. Eusebius Cæsarcensis : « Hæc sunt illa quæ breviter Galatis proponimus consideranda, cx illa ipsa ad Galatas epistola Pauli, in qua fidei salutaris illa mystica continetur regeneratio, in nomine Patris, Pt Filii, cl Spiritus sancti Quæ praeterquam quod sint litteris divinis consignata, sunt etiam adhuc majorem in modum confirmata, per traditionem Calholicæ Ecclesiæ Dei a finibus ad fines lerræ, quæ ex non scripta traditione *iξ KafaSirtur* sacrarum Scripturarum testimonia confirmat et obsignat. »3

72. *Probatur* 5. *ex communi Christianorum fere omnium consuetudine et consensu ,* quo Sabbati observatio in diem Dominicam translata agnoscitur; quum enim nullo Scripluræ testimonio probari valeat, constat traditionem Ecclesiæ hac in re vim summam obtinere, et præccplo de Sabbati observatione toties in Scripturis commendato, tamquam æterno.ea derogari. Igitur in agendi ct credendi regulam traditio a plerisque sumitur : ea enim magistra didicerunt præceptum divinum de die Sabbati jam non obligare.

73. *Probatin'* 4. *ex constanti tribunalium Ecclesiæ methodo in judiciis de fide*, nam hærcses plerumque proscripserunt, traditione appellata : quapropter Scripturarum et Patrum in medium afferebant testimonia. Sic Ariani ab Episcopis Nicænis rejecti sunt : π Ecce nos quidem a patribus ad patres per manus traditam fuisse hanc sententiam demonstravimus. » 3

74. *Probatur* 5. *ex consectariis.* Rejccta traditione, Scripinrarnm auctoritas nullo idoneo commendatur testimonio, quod fidem apud plerosqne conciliet : nulla certa est ratio Scripture sensum detegendi; elinnumera* dc doctrina Chrisli el de Sacramentis controversi® nullam spem veritati* inveniendæ relinquunt.

Objectiones.

75. *Obj* 1. Christus et Apostoli Scripturis sæpius usi sunt, traditione numquam. ad doctrinam tuendam. Ita Burnet 1

76. *Resp.* Christus opus non habuit Scripturis, vel traditione, ad suam missionem ct doctrinam probandam, quum opera quæ fecit testimonium ei perhiberent : cælcrum usus est aliquando Scripturis ad revincendos Judæos, et ad edocendos discipulos, vaticinia in se impleta ostendens. Traditione usus videtur cx Psalmo argumentando, Messiam a Davidc Dominum appellatum, nec enim alias constabat vel Davidem esse auctorem. vel Messiam eo loci designari. Apostoli autem traditione usi videntur, de laime et Mambre, quos commemorat Paulus, ' nulla facta eorum in Scripturis mentione, sicut nec Michaelis cum diabolo concertationis, vel Enoch vaticinii, quæ a Juda referuntur. Sic sæpius ex Scripturarurrf sensu allcgorico argumentati sunt, ad Messiam referentes quæ de aliis ad litteram dicta sunt : eam autem explicationem nonnisi traditione gentis Judaicæ, qua Messiam esse legis ct prophetiarum finem constabat, tueri pot.ranl. Quod fatetur Calvinus, dc Pauli coram Festo concione disserens : « Quum nullum iu lege mortis, vel resurrectionis clarum et litterale, ul vocant, testimonium evict, dubium non est, quin doctrinam habuerint per manus traditam a Putribus.

(I) Pra*f. Πî|» apXer n. i.
(i) L. 1. ad». Marccll. Ancyr. c. i.
(·) Albanas. I. de decretis Syn. Nie. ad».
Ensehium.
I Analysis p.

ox qua discerent referre ad Christum omnes figuras. » ·

77. *Obj.* 2. Traditio, licol utiliter adhibeatur ad illustrandam Scripturam , * instar aliorum subsidiorum Hermcneutica*, non polcsl ejus sensum certo determinare, quum nihil aliud sil quam votorum dc Scripturis intelligcnlia, quæ haud necessario est excipienda.

78. *Resp.* Traditio de qua loquimur est ipsa fides Ecclesiæ totius, quæ Scripturarum sensus optimum est argumentum : nec enim fides publice declarata , el solemnioribus cultus actibus demonstrata, potuit Scripturis adversari, quum hæ in Ecclesia palam legerentur, ct in dies explicarentur. Non est igitur subsidium qualecumquc, sed certissima ratio Scripturarum sensum dignoscendi : est enim ipsa fidos Ecclcsiæ, quam non vincit infernus; est ipsa Apostolici ministerii doctrina, cui adspirat Christus. Falluntur qui putant eam esse interpretationem ingenio excogitatam , quum sit potius ipsa doctrina ab initio tradita, cl deinceps servata , cui equidem consonat Scriptura. igilur non in eo laboramus ul veterum explicationes omnes statuamus , sed ut dogmata omnium fide el confessione celebrata in regulam certissimam fidei sumantur.

79. *Obj.* 5. Traditio sæpe obscurat et detorquet Scripturas, quod Pharisees exprobravit Christus : « Irritum fecistis mandatum Dei propter traditionem vestram; »s el plures correxit interpretationes Scripturæ, quæ traditione nitebantur.4 lpsa rejectio Christi ex traditione ortum habuit, ea enim duco interpretabantur vaticinia de regno temporali. 5

80. *Resp.* Publica illa Universalis Ecclesiæ fides a majoribus derivata . quam traditionem nuncupare placuit, numquam caliginem aliquam Scripturis offundit, sed eas splendore quodam circumdat : magis enim clarent quaubique per orbem prædicanlur in suggestis, canuntur ad altare, ct morum cxerciliorumque omnium pietatis fundamentum habentur. quam quæ in libro jacent. Longe ab ca traditione distat Pharisaica illa doctrina dc inunerc a filio dando, patre violato..Hæc irritum fecit Dei mandatum, nec geniis fidem publicam habuit sibi suffragantem ; sed fuit quorumdam pravum principium, haud ab ultima antiquitate Judaica petitum. Quod Christus correxerit cos qui odio habendos inimicos docebant, legem dc proximi dilectione male interpretati, non probat eam fuisse totius gentis traditionem , quum pleraque illic relata ad magistrorum quorumdam sui temporis pravas sententias videantur spectare. Rejectio Messiae ex praejudiciis geniis evenit : suæ enim gloriae studebant, nec ideo rite intellexerunt vaticinia. Cæterum nulla ratio probat eam interpretationem a majoribus suis derivatam, ct communi veluti fide per sæcula plurima celebratam. Vaticinia ante eventum obscuritate quadam perfundebantur : nec mirum homines arcana quæ sub litterarum cortice latebant, haud feliciter scrutatos esse. Profecto nimium traditionis osorem se ostendit Burnetus , dum eam negati Messiæ facit ream, quum potius Judæi ex Scripturarum ad litteram interpretatione, suo fidentes judicio, hanc labem contraxerint.

81. *Obj.* 4. Traditio a Papia allegata in explicationem Apocalypsis dc mille annorum regno, postea explosa est eadem interpres Christi verborum de

(I) tn Acta Ap. xivi. M.

(t) s Though we make great use of ancient tradition to help us to a clear understanding ul the written word, still as to matters of faith we reject it altogether. · Burnet Analysis p. lit

(3) Mat. tv. 0.

U) Ibid. v.

(3) Burnet, Analys. Art. vi. n. S.

necessitate carnem suam comedendi, hlbendi suum sanguinem, plurimos in errorem dc infantium necessaria communione adduxit : 1 aliaque plurima ex traditione allegata commenta jam habentur

82. *Resp* Unius allcriusvc scriptoris dictum traditionem non constituit, quæ publicam ct universalem fidem respicit. Plerique errores ex Scriptura perperam intellecta profluxerunt, quos vilassct quisquis traditionem, publicam scilicet Udem , præ oculis habuisset. Quod ad ncccssilatcm Eucharistiam suscipiendi spectat, non constat hujusmodi errorem unquam extilisse, quamvis pius viguerit alicubi mos infantibus eam porrigendi, ul ampliori ditarentur gratia.

83. *Obj.* 5. Patres antiqui nihil fidunt traditioni. Ircnæus et Tertullianus hæreticos eam asserentes in Scripturarum explicationem refellunt, Scripturas allegando in errorum confutationem , el Ecclesias Aposiolicasappellando,apud quas nulla hujusmodi traditio reperiri polecat. *

81. *Resp.* Mirum est Burnctum hæc scribere potuisse, quum uterque scriptor traditionem in Apostolicis Ecclesiis servatam alleget cl inculcet. Illi quos refutabat Ircnæus, traditiones suas, quas nullo teste jactabant, in Scripturarum explicationem non afferebant, sed sua commenta de æonibus cx traditione sua, vel potius ingenio statuebant , et omnem deinceps adhibebant artem, ut ad eum modum Scriptura· explicarentur : « Cum sit igilur tale illorum argumentum , quod neque Prophelæ prædicavcrunt, neque Dominus docuil, neque Apostoli tradiderunt , quod abundantius gloriantur plus quam cæleri cognovisse, dc iis quæ non sunt scripta legentes, ct quod solet dici de arcua resticulas nectere affectantes, fide digna aptare conantur iis quæ diets sunt, vel parabolas dominicas , vel dictiones propheticas , aut sermones Apostolicos, ut figmentum illorum non sine teste esse videatur : ordinem quidem et textum Scripturarum supergradienies, el quantum in ipsis est solventes membra veritatis ! ·· ' » Cum enim ex Scriptori* arguuntur, in accusationem convertuntur ipsarum Scripturarum, quasi non recte habeant, neque sint cx authoriiate. et quia varie sint dictae, ct quia non possit ex his inveniri veritas ab his qui nesciant traditionem : non enim per litteras traditam illam, sed per vivam vocem. - ◆ ◆ Cum autem ad eam iterum traditionem, quæ est ab Apostolis, quæ per successiones Presbyterorum in Ecclesiis custoditur, provocamus eos, adversantur traditioni , dicentes sc non solum Presbyteris, sed etiam Apostolis existentes sapientiores, sinceram invenisse veritatem , Apostolos autem admiscuisse ea quæ sunt legalia Salvatoris verbis. » ' Liquet hærelicos hujusmodi traditionem explicationis Scripturarum gratia non adhibuisse : veram autem fuisse traditionem quam veluti scutum impenetrabile , quo et ipsa Scriptura vindicaretur , Ircnæus illis objecit. « Traditionem itaque Apostolorum in toto mundo manifestatam in omni Ecclesia adest perspicere omnibus qui vera velint audire. » · Et serie Episcoporum in Ecclesia Romana recensita, subjungit « Hac ordinatione el successione ea quæ est ab Apostolis in Ecclesia traditio, cl veritatis præconiatio pervenit usque ad nos. El est plenissima ha·· ostensio unam ct eamdem vivificalricem fidem esse quæ in Ecclesia ab Apostolis usque nunc sil conservata el tradita in veritate. » 4 Nullam qualem allegabant hærctici traditionem in Ecclesia

(I) Durncl Analysis p. 98. (i) Ibidem.
(3, Ircnæus I. i. c. i. p. 33. edil. cui. Agrip.
4) Ibid. I. iii. 0. ii.
(3} fbid. c. iii. G) Ibidem.

esse, veram cl indubitatam appellando traditionem ostendit Irenæus.

88. Tertullianus pariter adstruil veram traditionem, dum cos refellit qui arcana quædam, ne Apostolis quidem cognita, docebant. « Solentdiccre non omnia Apostolos scisse. » · Ilis objicit doctrinam Ecclesiarum Aposlolicarum, certam scilicet el nolam veritatis regulam, nullamquc de Scripturis quæslionem haberi vult : « Ita et hæreses de nostro frutice, non nostro genere, veritatis grano, sed mendacio silvestres. Si hæc ita se habent, ut veritas nobis adjudicetur, quicumque in ea regula incedimus, quam Ecclesia ab Apostolis, Apostoli a Christo, Christus a Deo tradidit, constat ratio propositi nostri, definientis non esse admittendos haereticos ad ineundam de Scripturis provocationem, quos sine Scripturis probamus ad Scripturas non perlinere. »8

86. *Obj.* 6. Scriplurarum aulhentia innotescit quidem traditione, qua ratione et cæteri libri agnoscuntur : sed ejus inspiratio divina fide tenetur ex Spiritus sancti leslimonio. Hoc in quaestionem vocare nequeunt Catholici, qui Ecclesiam ex graliæ motu se fide tenere dicunt, ex credibilitatis molivis humanam derivantes persuasionem.

8". *Resp.* Ipsa Scripturarum inspiratio traditione innotescere dicenda est; credilur enim ante earum lectionem. Quod si quis dicat se a Spirilu sancto moveri ad cam tide tenendam etiam ante lectionem, et nulla habita traditionis ratione, nemo ei poterit contradicere, quum de arcanis agatur. Cæterum divinæ sapientiae consonum fuit, ul externa quædam el certissima inspirationis indicia darentur, adeo ut interna Spiritus sancti actio externis argumentis responderet, ne videretur tides esse mera animi illusio. Traditionem igitur testem appellamus. Nec ideo Spiritus saucii opus haud necessarium putamus, quod testimonium de inspiratione habendum sit : hæc enim mire concordant, el majestatem cl sapientiam divinam commendant; sicut etiam dum dc Ecclesia agitur contin git, de qua alias. Confessi sunt scriptores prolcstanlici traditione opus esse, ut de Scripturarum auctoritate constet : « traditionem qua nobis in manum dantur sacræ Scripturæ libri reverenter accipimus. »5

88. Illud autem occurrit disciiminis inter Catholicam fidem de Ecclesiæ auctoritate ex Spiritus sancti inspiratione conceptam, suffragantibus molivis credibilitatis, et fidem de Scripturarum inspiratione ex Spiritus ejusdem motu, quod externa Ecclesiæ auctoritatis argumenta certitudinem humanam, quæ omnem formidinem errandi tollit, pariant, adeo ut Spiritus sanctus non gratis nec temere fidem inspirare dicatur; quum c contra gratis cl temere jaciet quis certitudinem a Spirilu sancto de Scripturarum divina auctoritate; externa enim indicia non ejusmodi sunt quæ certam ejusdem rei persuasionem parere valeant. Igitur ne omnis revelationis fides inter mentis illusiones recenseatur, oportet omnino ejus argumenta perse valere, elcertitudinem parere, etsi graliæ adjutorio opus sil ut fide divina quis veritates illas loto animi obsequio veneretur. *Amicorum* idcirco assertionem de Spirilu interius eos omnia edocente, et Protestandum plcrorumque dc Spiritu eodem divinam Scriplurarum auctoritatem commendante, excipere renuimus, quia nullo argumento quod dubitationem tollat, satis probatur : e contra Ecclesiæ auctoritatem statuimus argumentis quæ dubitationem prorsus tollunt.

89. *Obj.* 7. Traditio de Scripturis est historia vcluti librorum, scilicet testi-

I, I.. de praescr., n. it. (i) Ibid. 57.

(J) Kemnitius in ex. Cone. Trid. Sees. 4.

monium dc libris apud Ecclesias receptis, quod facile redditur : non ita doclrinæ Iradilio, quæ rumor est huc illuc delatus Ita Burnet. '

90. *Resp.* Fallitur qui existimat rumores vagos cl incertos in regulam fidei vindicari : agitur enim de publica et solemni Ecclesiæ doctrina , quæ ex Scripturis, fidei Symbolis , liturgiis , Conciliorum decretis, Patrum scriptis, aliisque indubiis documentis innotescit. Non minus claret hujusmodi testimonium, quam illud quod fertur de Scripluræ inspiratione : sed eadem omnino traditio testatur libros illos Deo inspirante conscriptos, quæ Christum Deum perhibet, ex fide el cultu totius Ecclesiæ a vetustissimis sieculis explicans el illustrans quæ Scripturis continentur.

91. *Obj.* 8. Omnia jam in desuetudinem abierunt quæ Rasilius commemoravit ex traditione derivata , quaeque paria habuit Dei verbo. Ita Burnet.1

92. *Resp.* Non omnia a Basilio commemorata consuetudine deinceps abrogata: nam « figura crucis signare eos qui in nomen Domini nostri JesuChristi spem habent,» non adhuc desivimus. « Invocationis verba » ad Eucharistiae consecrationem adhibemus : « benedicimus aquam baptismatis , et oleum unctionis, insuperque ipsum qui baptizatur , » « ipsamque olei illilioncm » usurpamus quamvis haud adeo amplam: imo « reliqua item quæ circa Baptisma fiunt, renunciare satanæ et angelis ejus » apud nos religiose servantur ; quod autem ad Orientem non convertamur orantes, vel immersione plerumque non ulamur, rituum quorumdam est mutatio vel neglectus, absque fidei dispendio. Non omnia hæc Rasilius contendit paris esse cum divino verbo auctoritatis , sed pluribus usus est exemplis, ut ostenderet « non scripto proditas consuetudines - omnejt absque discrimine rejicere « ipsis principalibus Evangclii partibus damnum inferre,* nam « dogmata quæ in Ecclesia servantur ac prædicantur, parlim ex conscripta doctrina habemus, parlim ex Apostolorum traditione ad nos delata in mysterio recepimus : quæ uiraque eamdem ad pietatem vim habent, et nemo his contradicit qui vel modicam saltem Ecclesiasticorum jurium experientiam habet. » 5 Traditionis vim inviolabilem in dogmatibus defendit, argumento ex receptis agnilisque apud omnes plurimis consuetudinibus rilibusque sacris, ea innixis : dogmata autem , non ritus, parem ad pietatem vim cum ipsis Scripture verbis habere dicit.

Propositio 2.

Certissimis testimoniis constat totam Christi doctrinam non fuisse scripto consignatam a sacris Novi Testamenti scriptoribus, sed quædam doclrinæ capita, viva voce lanium et Apostolici ministerii opera, transmissa.

95. Scripture testantur Christum magisterium instituisse quo fidei traderentur veritates, nec jussissc ut scriberentur : quapropter ex occasione quædam scripta videntur, nullo consilio lotam doctrinam proponendi. Præsumendum igitur est eam nou totam scripto contineri, quum nullus scriptor sacer afiirmet eam totam conscriptam, et Paulus doctrinam utraque ratione traditam commendet. Hæc autem presumptio certissimis veterum testimoniis confirmatur.

94. Testantur antiquissimi scriplores non omnia ab Apostolis scripto consignata fuisse. S. Ignatius M., teste Eusebio, per Asiam quum duceretur, Ecclesias « hortatus est, ut Apostolorum traditionibus tenaciter inhærerent : quas quidem, ad certiorem posteritatis notitiam, testimonio suo

(I) Analysis p. 109. (i) p. 0*. noie b.

confirmatas, scriptis mandare necessarium duxit » '

95. Origenes: « Ecclesia ab Apostolis traditionem suscepit, etiam parvulis Baptismum dare.»' S. Cyprianus : « Admonitos nos scias, ut in calice offerendo Dominica traditio servetur, neque aliud flat a nobis, quam quod pro nobis Dominus prior fecit, ut calix, qui in commemorationem ejus offertur, mixtus vino offeratur. »8

96. Eusebius Cæsareensis , dicit Christum in mentibus hominum suas doctrinas descripsisse : « ejus vero discipuli * * * partim literis, partim sine literis, quasi jure quodam non scripto, servanda commendarunt. »*

97. S. Joannes Chrysoslomus, in locum Apostoli ad Thessaloniccnses : «Hinc est perspicuum quod non omnia tradiderunt per epistolam , sed multa etiam sine scriptis. ct ea quoque sunt fidedigna. Quamobrcm Ecclesiæ quoque traditionem censeamus esse fide dignam. Est traditio : nihil quæras amplius. »5

98. S. Epiphanias : « Traditione quoque opus est, neque enim cx Scripturis peti possunt omnia : idcirco alia scripto, traditione alia sanctissimi Apostoli reliquerunt. » Quod ipsum ita Paulus affirmat : « Quemadmodum tra» didi vobis. » Item alio loco : « Ita « doceo, et ita Iradidi in Ecclesiis. »6

99. S. Augustinus de baptismo ab haereticis administrato : « Consuetudo illa quæ opponebatur Cypriano ab eorum (Apostolorum) traditione exordium sumpsisse credenda est ; sicut sunt mulla, quæ universa tenet Ecclesia , et ob hoc ab Apostolis præcepta bene creduniur, quamquam scripta non reperianlur. »7

100. *Probatur* 5. Valor baptismi a quocumque administrati, et omnium Sacramentorum etiam ab indignis collatorum ; el valor infusionis vel aspersionis; et quod infantes sint baptismi capaces, nullo certe possunt perspicuo Scripluræ testimonio probari, nec necessaria aliqua illatione : attamen a plerisque seclis hæc admittuntur. Ergo necessario admittenda est traditio divina , qua nituntur. Equidem in omni retro antiquitate judicia de fidei controversiis lata sunt, quoties de Ecclesiæ traditione constabat, etsi nullum forcl perspicuum Scripluræ de re in quaestione testimonium. Temere autem , ne dicam impie, Ecclesia a suis primordiis per omnia sæcula regulam fidei ignorasse diceretur.

Objectiones.

101. *Obj.* 1. Nihil prætercaquæ Scripturis continentur recipiendum est tamquam Christianae fidei regula. « Non addetis ad verbum quod vobis loquor, nec auferetis cx eo. » 8 « Ne addas quidquam verbis illius, ct arguaris, inveniarisque mendax. » 9 « Licet nos, aut Angelus de cœlo evangelizet vobis praeterquam quod evangelizavimus vobis , anathema sit. » '° « Si quis apposuerit ad hæc, apponet Deus super illum plagas scriptas in libro isto. »11 « Irritum fecistis mandatum Dei propter traditionem vestram. »*' « Sine causa colunt me, docentes doctrinas et mandata hominum. »18 « Videte ne quis vos decipiat per philosophiam, ct inanem fallaciam , secundum traditionem hominum. » 14 « Redempti estis de vana vestra conversatione paternae traditionis. » 18

102. *Resp.* In Deuteronomio Moses monet Judæos, ne ritus alienos, Bed* phegor colentium instar, in Deo colendo adhibeant, quapropter subjungit :

(i, L. 111. hiat. Eccl. c. xxxix.
|i) !.. V. iu Ep. ad lloman. (51 Ep. ad Caeci!. C5.
'I) I,. 1. Dem. Ev. c. viii.
I. lloui. 4. in Ep. od Thesi. 'C) Ilær. 61.
(!) t. V. de bapt. contra Donal, c. xxiii.
(8) Deut. iv. i. (e) Prov. xxx. «. (10) Gal. i. H.
(11) Apoc. xxii. 18. (Ii) Malt. xv. G. (13) Ibid.».
(14) Colos», ii. 8. (tS) I Petri i. 18.

« Oculi vestri viderunt omnia quæ fecit Dominus contra Dcelphegor, quomodo contriverit omnes cultores ejus de medio vestri. » 1 Nil autem inde sequitur, quo divina traditionis' sub Nova Lege labefactetur auctoritas, nec etiam sub Veteri.

105. In Proverbiis vetatur ne quis Dei verbis aliquid addat, humana in venia divina auctoritate praetexentes, quod nefas fatemur; id autem non contingit ex divinis traditionibus, quæ vere sunt Dei verba, quibus et scriptum verbum, et ejus sensus certo innotescunt.

104. S Paulus Galatas, jam a falsis doctoribus ad ritus Mosaicos amplectendos abductos, contra ac ipse eos docuerat, monet, ne quidem Angeli cœlestis speciem præsefercnii credendum, si aliquid proponat divinæ quam Apostolus tradiderat doctrinæ contrarium. Hunc esse Apostoli sensum ex lota Epistola palet. Nec hæc significatio aliena est a voce « præterquam » vel *rtf»* apud Græcos: constat enim utramque pro « contra » usurpari.5 Sic Apostolum explicat Augustinus; « Admonitio beatissimi Apostoli de vestris cordibus non recedat: « Si quis vobis «evangelizaveril prætcr quod accepistis, » anathema sit »: non ait, plus quam accepistis; sed, præter quod accepistis: nam si illud diceret, sibi ipse praejudicaret; quia cupiebat venire ad Thessalonicenses, ul suppleret quæ illorum lidei defuerunt. Sed qui supplet, quod minus eral, addit, non quod inerat, tollit. Qui autem praetergreditur regulam fidei, non accedit in via, sed recedit de via. Quod itaque ait Dominus: « Adhuc multa habeo vobis dicere, » sed non potestis portare modo »: adjicienda illis fuerunt quæ nesciebant, non quæ didicerant evertenda. η * Ca> terum divina traditio nee, adversatur nec adjicitur Apostolicæ praedicationi, de qua, non autem de Scriptura, manifesto loquitur Paulus. « evangelizavimus vobis; » sed est ipsa praedicatio tota ct integra servata.

103. S. Joannis sub finem Apocalypsis minæ cos respiciunt qui illum librum vitiare vel rejicere auderent. ♦

106. Quæ Christus exprobrat Pharisæis de majorum suorum traditionibus, quas doctrinas el mandata hominum vocat, non possunt divinas traditiones evertere, quæ Dei veritates complectuntur: eas scilicet veneramur quas Deum, non homines habere auctorem, totius Ecclesiæ judicium comprobat.

107. Traditionem humanam, philosophorum inanibus placitis constantem, reprobat Apostolus Paulus, ut patet; eamque Petrus rejicit, vel eam saltem quæ Judaica, de lavandis manibus, et vasibus, praescripta respiciebat. Quam longe ab ea distet divina de dogmatibus revelatis traditio nemo non videt.

108. *Obj.* 2. S. Ircnæus de Apostolis scribit: « Quod quidem tunc praeconiaverunt. postea vero per Dei voluntatem inScripluris nobis tradiderunt, fundamentum, et columnam fidei nostrae futurum. » 5 S. Athanasius: « Sufficiunt per se sacræ, et divinitus inspirat® Scripturae ad veritatis indicatio, nem. » * Et in Epistola festali, in qua libros Canonicos enumerat, adjungit: « In his solis pietatis schola bene annuntiatur. » 7 S. Basilius: « Stemus arbitratui inspiratae a Deo Scripturae. ▮ · S. Cyprianus: «Unde est ista traditio' utrumne de Dominica el Evangelica authoritate descendens, au de Apostolorum mandatis, atque Epistolis ve-

(I) Deut. iv. 3. (i) Rom. i. iβ. iv. iB, ivi. 17.
(3) Tract. 08. in Joan.
(4) « I desire they will show me how it relates to any thing else than to that particular prophecy. · Harclay Apol., prop. IIf., obj. x.
(5) I. III. adv. her. c. t.
(6,1 Oral, contra gent.
(7_> Ep. 39. (·) Ep. 40.

nions? Ea enim facienda esse qua? scripta sunt, Dons testatur, cl præmonel.»* S. Hieronymus : » Scd et alia qua* absque aulhoritalc cl testimoniis Scripturarum, quasi traditione Aposlolica, sponte repcriuni atque contingunt , percutit gladius Dei. » ' S. Augustinus : « In bis quæ aperte in Scripturis posita sunt, inveniuntur illa omnia quæ continent fidem moresque vivendi. »3

109. *Resp.* S. Irenæus non asserit *omnia* quæ Apostoli praedicarunt fuisse postea ab iis conscripta ; scd eamdem doctrinam lum scripto lum voce traditam ; refellit enim hærelicos diversam doctrinam veluti in occulto traditam esse asserentes

110. S. Athanasius dicit Scripturas sufficere ad indicandam veritatem dc qua tunc agebat, nempe quod idola non sint dii. Auctor Epislolæ festalis, qui alius ab Athanasio nonnullis videtur, dicit in solis libris Canonicis» non autem apocryphis, pietatis doctrinam bene annuntiari. « Sufficiunt quidem per se tum sacræ el divinitus inspirât® Scripluræ ad veritatis indicationem : tum plurimi de eadem re libri a sanctissimis magistris conscripti; quos si quis evolvat, inlelligcl aliquo modo Scripturarum mentem, ct fortasse eam quam cupit cognitionem adipiscelur. Cæterum quia eas lucubrationes ad manum non habemus , necessum est quæ ab illo didicerimus, tibi scripto proferamus. Loquor autem de nostra in Salvatorem fide. » Enumerationi librorum Canonicorum sic profatur : « Quandoquidem aggressi sunl aliqui describere sibi apocrypha quæ dicuntur, et ea cum divinitus inspirata Scriptura confundere, de qua certissime persuasi sumus, quemadmodum tradiderunt Patribus qui ab initio spectatores el ministri sermonis fuerunt : visum est et mihi instructo a veris fratribus discipulo, ab initio ordine exponere Canonica, eltradila, nec non credita divina Biblia. » In utroque, ut patet, S. Doctor agnoscit vim traditionis ct necessitatem ad noscendos divinos libros et eorum sensum.

111. S. Cyprianus, errore do Baptismo hærelicorum reprobando laborans, objectam sibi Ecclesiæ consuetudinem ct traditionem respuebat, ulpole recentius inductam, prout ipsi videbatur, et Evangelic® auctoritati parum consonam. Cæterum ibi, sicut cl alibi , agnoscit divinæ traditionis auctoritatem : « Si ad divinæ traditionis caput cl originem revertamur, cessat error humanus. * * * « Si in aliquo vacillaverit ct nutaverit veritas, ad originem Dominicam , ct Evangelicam , et Apostolicam traditionem revertamur. »' Mirum autem non est cum parum accurate locutum, dum falsam sententiam propugnaret.

112. S. Basilius non rejicit traditionem ; sed varia quum esset locorum consuetudo circa vocabula quibus Trinitatis Mysterium annuntiaretur, nonnullis tres hypostases, aliis unam dicentibus, Scripturarum ope asserit investigandum quænam ratio loquendi sit magis probanda.

115. S. Hieronymus impugnat « de Tatiani radice crescentes, » « qui tribus quadragesimis per annum jejunantes, et xerophagiis humiliantes animam suam » falso affirmabant suas observationes ex Apostolica traditione provenire, quum toti reiro Ecclesiæ ignolæ fuissent.

114. S. Augustini mens, toto recitato testimonio, melius patebit: « Illa quæ in eis aperte posita sunt, vel præcepta vivendi, vel regulæ credendi,solertius diligcnliusque investiganda sunt. Quæ tanto quisque plura invenit, quanto

(<} Ep. 14. ad Pompeium.
(!) Comm, in c. i. Aggæi.
(δ) L. S., de doct. christ., c. 9.
(4) Ep. 71. ad 1'oinp.

est intclilgenlia capacior. In iis enim quæ aperte in Scriptura posita sunt, inveniuntur illa omnia quæ continent fidem moresque vivendi, spem scilicet atque charilalem, dc quibus libro superiore tractavimus. » Vult quidem omnia quæ Scripturis continentur, ad fidem, spem, ct charitalcm referri, quin omnia fidei dogmata perspicuo in iis enuntientur.

115. *Obj.* 5. Traditiones fidem inccrlam ac mutationibus obnoxiam efficiunt : neque cnim facile innotescere potest quæ sint divinæ et Apostolicæ traditiones, quæ voro commenta humana. Eas vero vitiare etiam unumquemque penes est, suasque venditare sententias carum obtentu.

llfi. *Resp.* Similia incommoda Scripturis conlingcrc possent ; homines scilicet sublcstæ fidei sæpius apocryphos libros tamquam divinos in lucem ediderunt, verosque Scriptune libros mutilare, vel alias vitiare lentarunt, adulterinos etiam eis affingentes sensus. E contra qui « semel traditae sanctis fidei » adhærent, æslu opinionum huc et illuc non feruntur, sententiarum novitati non student : innotescunt quippe divinæ traditiones ex universali omnium fidelium ubique sensu , ex receptis a sacra vetustate moribus ct ritibus; ex Patrum scriptis, aliisque antiquitatis monumentis ; praesertim vero ex solemni Ecclesiæ judicio. Eas igitur vitiare , vel falso venditare nemo potest : quamvis enim id conaretur alicubi efficere, non posset toti orbi Christiano persuadere sic fuisse a veteribus traditum , si nullum traditionis hujusmodi vestigium in ipsis per orbem Ecclesiis, et in iis quæ supersunt prælerilorum saeculorum monumentis repcrialur : traditiones scilicet divinæ non unius aut alterius dicto nituntur, nec secreto insusurratæ sunl auribus; scd palam ct ubique in Ecclesia prædicalæ sunt, scriptis veterum P.ilrum celebratae, quotidianis Religionis exercitiis etiam explicat®, Conciliorum Pontificumque decretis consignat®. omni demum probationum genere confirmât,®. Re iis valet S. Leonis dictum : « Dubitandum non est, dilectissimi, omnem observantiam Christianam, eruditionis esse divin®, et qnicquid ab Ecclesia in consuetudinem est devotionis receptum , de traditione Aposlolica, ct de sancti Spiritus prodire doctrina : qui nunc quoque cordibus fidelium suis præsidet institutis, ut ea omnes el obedienler custodiant, ct sapienter inlelliganl. *n 1*

117. Ex his quæ disceptavimus liquet eam a nobis traditionem vindicari, quæ dogmata in Ecclesia solemniter celebrata respicit, quaeque solemni Ecclesiæ judicio declaratur. Appellari solet *divina traditio* utpote quæ Deum habet auclorem, res enim revelatas respicit : *Apostolica* tamen nonnumquam vocatur, quia Apostoli pnecones ejus primi fuerunt ; nec enim revelatio aliqua corum ætate posterior ad fidem Catholicam perlinet. *Apostolica* autem *traditiones* specialiter dicuntur consuetudines iegesve disciplinae et cultus, quæ ad Apostolos referuniur auctores, ab iis instituts vi auctoritatis quam in Ecclesiæ regimen a Christo acceperunt Sic liturgiarum substantia, Domimcæ diei observatio , Quadragcsimate jejunium, coelibatus lex, Apostolos auctores plerumque habere censentur. Quæ originem habent mere Apostolicam possunt varietatem et mutationem pali, si rebus mutatis id expedire Præsulibus Ecclesiæ visum fuerit Plurimas consuetudines ab ipsa Apostolorum ætate derivatas recensuit olim Tertullianus, et deinceps Rasilius . quas jam magna ex parte desideramus.

118. Tertullianus ait. ‹ Hanc adeo

(I) Serm. ii. de jejunio Pcntec.

inveteratam observationem, si nulla Scriptura determinavit, certe consuetudo corroboravit, quæ sino dubio de traditione manavit. Quomodo enim usurpari quid potest, si traditum prius non est ? Etiam in traditionis obtentu, exigenda est, inquis, auctoritas scripta. Ergo quæramus, an et traditio nisi scripta non debeat recipi ? Plano negabimus recipiendam, si nulla exempla praejudicent aliarum observationum , quas sino ullius Scriplune instrumento, solius traditionis titulo, ct exinde consuetudinis patrocinio vindicamus. Denique ul a baptismate ingrediar, aquam adituri, ibidem, sed et aliquando prius, in Ecclesia, sub Antistitis manu contestamur nos renuntiare diabolo , et pompæ, cl angelis ejus : dehinc 1er mergitamur, amplius aliquid respondentes, quam Dominus in Evangelio determinavit : inde suscepti lactis et mellis concordiam praegustamus, exque ca die lavacro quotidiano per totam hebdomadem abstinemus, Eucharistiae Sacramentum ct in tempore victus, ct omnibus mandatum a Domino, etiam antelucanis coetibus, nec dc aliorum manu, quam Praesidentium sumimus. Oblationes pro defunctis, pro nataliliis, annua die facimus. Die Dominico jejunium nefas ducimus, vel de geniculis adorare. Eadem immunitate a die Paschae in Pentecosten usque gaudemus. Calicis aut panis etiam nostri aliquid decuti in terram anxie patimur. Ad omnem progressum atque promotum , ad omnem aditum el exitum , ad vestitum , ad calceatum, ad lavacra, ad mensas, ad lumina, ad cubilia, ad sedilia, quacumque nos conversatio exercet, frontem crucis signaculo terimus. Harum, el aliarum hujusmodi disciplinarum si legem expostules Scripturarum , nullam invenies. Traditio tibi prætcndctur auctrix, consuetudo confirmatrix , ct fides observatrix. »[1]

119. « Invocationis verba » quærit S. Rasilius , « cum conficitur panis Eucharistiae, el poculum benedictionis, quis Sanctorum in scripto nobis reliquit? Nec enim his contenti sumus quæ commemorat Apostolus , aut Evangelium : verum alia quoque et ante et post dicimus , tamquam multum habentia momenti ad Mysterium, quæ ex traditione circa scriptum accepimus. Consecramus autem aquam Baptismatis, ct oleum Unctionis : prælcrea ipsum qui Baptismum accipit ; cx quibus scriptis? None a tacita, secrclaquc traditione? ipsam porro olei innunctionem quis sermo scripto proditus docuit? Jam ter immergi hominem unde cx Scriptura haustum? Reliqua item quæ fiunt in Baptismo, veluti renuntiare salante ct angelis ejus, cx qua Scriptura habemus? Nonne ex doctrina quam Patres nostri silentio quieto minimeque curioso servarunt? Pulchre quidem illi, nimirum docliarcanorum venerationem silcntio conservari. »[2] Hæc, ul patet, referuntur ad ritus ex Aposlolica traditione acceptos.

120 Dantur etiam *Ecclesiasticas traditiones* , scilicet consuetudines quædam ab antiquis dcrivalæ temporibus, Præsulum Ecclesiæ post Apostolorum ætalcm nixte auctoritate. Sic aquæ bcnediclæ usus, el ritus plurimi inter Ecclesiasticas traditiones recensentur.

CAPUT IV.

DE SCRIPTURARUM INSPIRATIONE.

121. Quæ ad consuetudines legesve referuntur traditiones ad disciplinam pertinent. traditione divina veritates revelatas spectante. Magna pars traditionis idcirco Scripturis continetur, quas divino atllalu conscriptas inde

ti) L. de cor. mil. c. 3.

(») L. dc Sp. S. c. »7.

novimus, carum genuinum sensum pari ratione addiscentes. Qui eam respuerunt, Scripturas magnis ornarunt elogiis, utpotc manifesta prmbcntes divinæ originis indicia, cl adeo perspicua, ut quisque sibi posset certissimam veritatis revelatae notitiam inde adipisci. Cætcrum sublato traditionis fulcro, totum revelationis ædiflcium ruere visum est, nam in innumeras descripturarum sensu sententias discordes distracti abierunt, et Scripturarum inspirationem ipsi plurimi impugnarunt. *Socinus* jam sub Reformationis primordia praecoces ejus fructus exhibuit, quem imitantur innumeri per Germaniam, Angliam, Americam, Dcismum Christiano nomine velantes. Quam late diffusi sint *Ralionalistœ* satis est notum : et *Unitariorum* numerum, (sic enim malunt vocari, repudiato Socini discipulorum vocabulo,) 1 nemo facile dicet: praeter cos enim qui sectam constituunt, alii iisdem principiis gloriantes passim reperiuntur. Hi etsi oracula Dei, ct verbum Dei Scripturas appellent, dicunt tamen hypothesim de inspiratione qualicumque nullius esse momenti, et gravibus difficultatibus laborare. s Ipsi qui admittunt inspirationem, cam ita explicant, ut vis ejus plurimum infirmetur. *Ilorneus,* nescio quem secutus, inspirationem quarumdam Scripturae partium in eo ponit, ut gravi nullo errore fœdentur :(I) imo quasdam partes haud inspiratas esse tradit. * *Parry,* quem laudat, quædam ab Apostolis ipsis exarata censet, nullo supernatural! influxu, sed ea ratione qua alii quicumque probi scriptores res referrent, divino Spiritu doctrinas aliaque ad mores spectantia inspirante. ' *Paley* opus non esse contendit divinam Veleris Testamenti librorum auctoritatem tueri, ne quidem quoad ea quo* cx iis laudavit Christus testimonia. iis tantum exceptis vaticiniis quibo» eam manifesto tribuit.A *Jmiei* videntur Scripturas non alia ratione inspiratas agnoscere, quam quod quæ interius Spiritus manifestaverit, sicut sanctis omnibus contingit, scripto retulerint.

122. Tridentina Synodus « orthodoxorum Patrum exempla secula, omnes libros tam Veteris, quam Novi Testamenti, cum ulriusque unus Deus sit auctor, *n se* suscipere ac venerari professa est, et anathemate percussit eum qui « libros ipsos integros cum omnibus suis partibus pro sacris et canonicis non susceperit. 7 » Dc inspiratione autem variœ fuerunt sententiæ Catholicorum ; quidam euim singula,verba Spiritu sancto dictante conscripta censucrunt : alii sententias resque divinitus dictatas, verborum delectu scriptoribus plerumque relicto. *Lessius* el *Rainelius* secundum Machabæorum librum humana industria esse conscriptum, divinam tamen obtinuisse auctoritatem, Spiritu sancto per Ecclesiam nihil falsi in eo contineri testante, censucrunt. Id quidem apud omnes constat, *revelationi* opus non fuisse ut ca quæ ipsi viderant vel alias certo didicerant, scriptores referrent, quum sancti Spiritus affulgente lumine ne errarent, satis diri-

(I) Unitarian Miscellany, vol. v. p. 'I.

(S) Ibid. vol. vi. p. 1BU.

(3) · Any material error, d Homo's Introduction, App.No. I. §. I.

(i) < It is not necessary to be able lo distinguish tho inspired from the uninspired paris of Hie historical books of Ihe Old Testament. Ibid. p. SIO.

(S) « It is not necessary to suppose that thrv were under any supernatural influence in mentioning such common or civil aflairs. though they were, as tu all the sentiments they inculcated respecting religion. · Parry's Inquiry into Ib» nature and estent of the inspiration of the Apostles.

(6) btidcncea of Christianity, p 3, c.

(7) Hess. ir. deer, de Can. Svnp.

gerentur. Hand tamen sufficere videtur ut ab errore quæ doctrinam respicit, serventur immunes, uti consuit Holden; * putans cos in errorem levem memoria labi, aut alias incidere posse, tdeo omnem Scripturam, Deo afflante, scriptam Itmiurrer * puta-* mus, impulsos scilicet sanctos Dei homines a Spiritu Dei ΠΗνμ·ι·ν κ)ιι» nam quod de prophetia dicit Petrus, ad totam Scripturam, juxta vocabuli usum apud Novi Testamenti scriptores, referendum csl. 5 «Admisso semel, » inquit Augustinus, « in tantum auctoritatis fastigium aliquo mendacio, nulla librorum illorum particula remanebit, quæ non utcumque videbitur, vel ad mores difficilis, vel ad fidem incredibilis. » 1 « In illa vero canonicarum eminentia sacrarum Litterarum, etiam si unus Propheta, seu Apostolus, aut Evangelista aliquid in suis litteris posuisse ipsa canonis confirmatione declaratur, non licet dubitare quod verum sit; alioquin nulla erit pagina qua humanæ imperiliæ regatur infirmitas, si librorum canonicorum saluberrima auctoritas aut contempta penitus aboletur, aut interminata confunditur. » 11 Alibi dicit « Nullum eorum auctorum scribendo aliquid errasse, firmissime se credere. » °

123. Scripturarum inspirationem Catholici, Ecclesia teste et magistra, tenent. Attamen non negant testimonium hoc Ecclesiæ, quod indiciis quibus ipsa claret divinæ institutionis salis commendatur, cx ipsis Scripturis lectis, el externis etiam argumentis, valde roborari, ita ul suadeatur iis qui ipsam Ecclesiæ auctoritatem non agnoscunt. Quæ in Scriptura occurrunt inspirationis indicia, ' et quæ alias derivantur ex populorum consensu, vel aliis capitibus, humanam quamdam fidem iis possunt conciliare, quod palet in seclis quæ Ecclesiam magi stram respuunt : sed omnimoda certitudo dc omnium librorum inspiratione, vix, vel ne vix quidem, absque Ecclesiæ docentis auctoritate haberi potest; nam in ipsa Scriptura plurima occurrunt quæ absona, ridicula, discrepantia videri possent, etiam ei qui sublimitatem et coelestem quamdam indolem aliquarum ejus partium agnosceret. Quod igitur animadvertit *Slilling/lect,* divinam fidem de Scripturarum inspiratione niti posse *motivis credibililutis,* sicut Catholicorum tides de Ecclesiæ auctoritate,8 non habet locum : quæ enim adducuntur argumenta inspirationis Scripturarum, seposita Ecclesiæ auctoritate, non faciunt certam fidem dc omnibus libris, necdc singulis earum partibus; quum e contra Ecclesiæ divina origo el conservatio certissimis constet indiciis, quæetiam humanitus perpensa,omnem dubitationem tollunt.

124. Quando igitur Ecclesiæ in Scriptura inspiratione testanda affirmatur auctoritas, nihil detrahitur argumentis ex ipsa desumptis, quæ *interna* vocantur, scilicet vaticinia quæ continet, miracula quæ refert, rerum sublimitas, mira omnium librorum ad Dei gloriam et hominum salutem conspiratio, el in rebus gestis, praecipuis saltem, manifesta concordia; 9 vel *externis, cx* populorum consensu, ne exceptis seclis ipsis inter se collidentibus, cx Scripturarum conservatione, aliisque hujusmodi : hæc enim omnia suam relinent vim, quibus tamen robur ad-

ii) Divine fidei Anal. i. C.
(i) IJ.Tim. iii. <C.
fSj II. Pel. i. tI.
(4) Ep. 8. ad Ilicronym.
tJ) Contra Faustum I. ii.
(C) Ep. lxxxii.
(7) I.anigan 1.1, c. »iii. §. e. not. 4, p. 4ML
(8) Stillingfleel's Work·, v. 4. p. <S5, cil. in Analy st, p. î7H.
(0) Ilurne'a Introduction, vol. I. ch. iv.

jicllnr invictum Ecclesiæ testimonio, ct judicio. Ejus necessitas eo magis patet,quod plcrique haud absque difficultate et studio diuturno possent ad qualcmctimque animi persuasionem dc lotius Scriptura inspiratione alia ratione pervenire, quum interna argumenta lectionem postulent assiduam, et judicium subtile. '

125. Fatentur Presbyteriani et Baptist», (iisdem enim plerumque adhxrenl placitis , et iisdem vocibus utuntur) posse homines ad altam sacrarum Scripturarum venerationem ex testimonio Ecclesiæ moveri : quas aiunt perse verbum Dei manifesto se prodere ex coelesti rerum indole, doctrinæ efficacia, styli majestate, partium concordia, totius scopo, via salutis unica quam pandunt, aliisque perfectionibus : attamen plenam persuasionem divinæ, qua praestant, auctoritatis ex sancto Spiritu in corde lestante provenire contendunt, adeo ut ex hominis vel Ecclesiæ alicujus testimonio non pendeal. ' Anglicani autem Ecclesiam vocant » testem et custodem Scriptura , »8 quibus tamen verbis Canonicam alicujus libri auctoritatem suo testimonio determinandi potestatem non agnosci *Burnet* affirmat : imo nihil aliud significari quam libros sacros apud tantam hominum multitudinem , per sæculorum seriem , conservatos cl lectos , quod corrumpi non potuerint. *

126. Igitur Catholicos inter et Protestantes convenit Scripturis conlineri divinæ inspirationis præclara indicia, el aliunde accedere magna ejusdem argumenta : quæ tamen Catholici non adeo valere censent, ut omnibus perspectum fiat, singulos libros singulasquc eorum partes ex Spiritus sancti afflatu conscriptas : quapropter testimonium el judicium F.criesi» appellant, quo de lotius Scripturæ inspiratione certi omnes esse possint.

Propoxilio.

Ulriusqtic Testamenti libri omnes ei Dei inspiratione scripti sunt.

127 *probatur.* Quoad Vetus Testamentum traditio Judæorum magnam vim habeat necesse est : adeo enim eoa libros venerati sunt tamquam divina documenta θι» *ἵ^μΛΤ»,* ut pro iis mortem libenter oppetierint, teste Josepho. s Eis inspirationem manifesto tribuit ; Prophetas enim, quos Librorum sacrorum perhibet auctores, dicit ex afflatu divino quæ tradiderunt cognovisse : xarx η» «τiτικαι r»r **iri Λ** θî«». * Philo autem dicit Deum Prophetis tamquam suæ voluntatis interpretibus, organorum instar, usos esse :

γχμ iirir **ii** **θι·.5,** *taraXfUftou* **rt.'r** *tttirttr* **s^sicir irpsr** *S·*>**οτι» ■»** *if* **IltAan. ***

128. Judæorum sententiam , traditionem , el fidem manifesto confirmavit Christus, non *argumentando ad hominem,* uti Rationalist» asserunt, sed Scripturarum auctoritatem urgendo, iis scilicet dc se conlineri vaticinia affirmavit : nec aliquid ex lege praeteriturum quin impleretur, dixit : ■ Nolite putare quoniam veni solvere legem, aut Prophetas : non verri solvere,sed adimplere. Arnen quippe dico vobis, donec transeat coelum et terra, iota unum aut unus apex non praeteribit a lege, donec omnia fiant. » 8 Quæ igitur tantæ sunt firmitatis , ante lot sæcula praedicta, Deum certe habuerunt auctorem , Christo docente. Ideo suam auctoritatem Scripturarum veterum appellato testimonio sæpissime roboravit : « Si enim crederetis Moysi, crederetis forsitan el mihi, de me enim ille scripsit. » 9 « Incipiens a Moyse

(I) Lanigan, Instil. Bibi. p. 1,1.1, e. τüî» not. 4. p. 417.

(i) Presbyterian Confession, ch. i. §. 4, 5.

(3} Art. xi. (4) Analysis p. 313.

(S) Contra Apion, i. 3. (‹f IbiJ. $. 7.

(7) De Monarchia I. II. <οα>· II P·

(8} Matt. v. IS.

(9) Joan. r. 48

ct omnibus Prophetis, interpretabolor illis in omnibus Scripturis, quæ de ipso erant. » * a Neccsso est impleri omnia quæ scripta sunt in lege Moysi, et Prophetis, cl Psalmis dc me. » * Vaticinia præclara ad Deum necessario icfcrri jmi vidimus, idcoquc ea saltem divina forent agnoscenda : sed voces Christi omnes Scripturas complectuntur. Quum igitur ejus auctoritas divina jam probata sit, quas agnovit Scripturæ, divinæ habendæ sunt.

123. Apostoli frequentissime testimonia ex veteribus Scripturis laudarunt, ea Deo auctori tribuentes:·· Deus autem quæ prænuntiavil per os omnium Prophetarum, pati Christum, sic implevit. » 3 « Quod ante promiserat per Prophetas suos in Scripturis sanctis. » 4 « Non enim voluntate humana allata est aliquando prophetia, sed Spiritu sancto inspirati locuti sunt sancti Dei homines. » 8 « Credita sunt illis *(Judæis)* eloquia Dei. » ° « Quia ab infantia sacras Litteras nosti, quæ te possunt instruere ad salutem per fidem quæ est in Christo Jesu. Omnis Scriptura divinitus inspirata utilis est ad docendum. » 7 Liquet igitur Christifidclcs, teque ac Judæos, libros illos divinitus conscriptos habuisse. Equidem in iis passim reperiuntur Dei jussa ul plurima scripto mandarentur :« Scribe hoc ob monumentum in libro. »8 « Scribe tibi omnia verba quæ loculus sum ad te, in libro. »9 Judæorum traditio de librorum illorum inspiratione, testimonio scriptorum, miraculis, vel vaticiniis firmato, innixa est, quam Christianis commendavit Christi et Apostolorum auctoritas.

130. Libros Veleris Testamenti ex Spiritus sancli inspiratione prodiisse, Christianorum fuit perpetua fides. S. Clemens Romanus, ad Corinthios scribens, Spiritui sancto ea quæ cilal cx Scripturis veteribus testimonia tribuit : « Dicit quippe Spiritus sanctus : « Non glorictur sapiens in sapientia » sua. » * * · Ait enim sanclus sermo : « Super quem respiciam, nisi super n mansuetum, ct quietum, ct trementem » eloquia mea ? » 10

131. S. Justinus monet Prophetarum verba « non ab his qui afflati fuerunt, sed ab eo, quod illos movebat, Verbo divino dicta» " existimanda, cl Moscn primum ex Prophetis recenset, cujus narrationem habet prophetiæ instar.

132. Athenagoras dicit: « Nos autem eorum quæ perspicimus et credimus testes habemus Prophetas, qui divino Spiritu afflati dc Deo ac rebus divinis pronuntiarunt. » 4î De Dei Spiritu loquitur, « qui Prophetarum ora tamquam instrumenta pulsavit. 13

133. Irenæus passim utitur Prophetarum vaticiniis, quorum ore Dominum usum esse afflrmat : « Scripturæ quidem perfeelæ sunt, quippe a Verbo Dei, ct Spiritu ejus dictæ. » "

134. Clemens Alexandrinus Prophetas inspiratos dicit »/*>rrwc-^«rrtr,dunicitat testimonium ex.Proverbiis; quo liquet prophetiæ nomine Scripturam quamcumque venire :« Prophetae quidem, ut qui a Domino fuerunt missi et inspirati, non erant fures, sed ministri. Dicit itaque Scriptura : Misit Sapientia servos suos, convocans cum alto praeconio in craterem vini.»15 Sic Patres omnes passim, de omnibus Veleris Testamenti Scripturis.

(I) Lue. xxiv. 27. (2) IbiJ. 41.
13) Aci. iii. 18. (4) Hom. i. 2.
|B) II. Pel. i. 21. (6) Kom. iii. 2.
'7) II. Tim. iii. 16. (8) Exod.xvii. 14.
.9) Jercm. xxx. 2. (10, Ep. 1. ad Cor. §. 13.
(il) *μ· iτ àtiTui rar* </x>mrrtv7/xtrur

Jiib Atyn. Apol. I. §. 56.
(iî) û irrtv/zari irdia *ixiriqurntari,* I.egatic. pro Christianis, η. 7.
(1δ) *ùr ipyara ksxirilctri r** π» π|>·.9·Γ"' *ἰτιμιτΛ.* Ibidem.
(14) Adv. hær. I. ii. c. 47.
(16) Stromatum I. I. xvii.

135. De libris Novi Testamenti eadem semper vijguil Udes. In re notissima, el apud adversarios plerosque in con fesso, superfluum videtur afferre testimonia. Pauca tamen recitabimus. Origenes laudat hominem qui fidei concordi® studiosus, quæ inter se aliquando pugnantia videntur divina eloquia n rîir Jifiir Asyiur Stlldcl conciliare, « consensum veterum Scripturarum cum novis, legalium cum propheticis, Evangelicarum cum Aposlolicis, ct Apostolicarum inter se demonstrans. » '

156. S. Cyprianus passim citat testimonia Novi Testamenti . » Probat Scriptura divina quæ dicit : » Turba autem n eorum qui crediderant, anima ct » mente una agebant. » *

137. S. Athanasius de omni Scriptura ait : « Omnis quidem apud nos , sive nova , sive vetus Scriptura , Numinis afflatu prodiit, et idonea est ad erudiendum. »3 Sic cæleri omnes.

138. His constantis traditionis , dc sacrorum librorum utriusque Testamenti inspiratione, documentis, suffragantur quæ iis continentur; quæ enim de Deo, ejusque in hominum salutem consiliis referunt, ejusmodi sunt quæ mens humana sibi relicta nequaquam excogitassct ; sublimia dogmata, sancta morum præccpla divino cx fonte manasse merilo existimantur. Simplicitas styli cum rerum sublimitate, altissimæ scnlcntiæ nullo verborum ornatu exhibit® ; res geslæ nulla arte relatæ, omni suæ gentis studio remoto , principia credendi vel agendi certo posita, et auctoritas absque fastu,'homines suo ingenio scribentes non ostendunt, sed divinum potius indicant afflatum. Mirus ille rerum nexus , a condito orbe usque ad novissima Judaicæ reipublicæ tempora, per scriptores sæculorum intervallo inter se distantes, mentem omnia simul pervadentem sæcula. et summo consilio omnia in fmem sibi propositum dirigentem probat. Novi cum Veteri Testamento concordia, figuris tamen veritati cedentibus, vaticiniis mire impletis, dogmatibus magis explicatis, et qua» ab initio evenerunt, vel per sæculorum seriem, majora in populum Christianum beneficia praenuntiantia, sapientiam , et bonitatem divinam ostendunt, et libros ipsos. Dei consiliorum indices , summa quadam auctoritate commendant. Miracula etiam quæ referunt , certissimis datis veritatis argumentis , nonnullos, Mosen, v. g., divinitus electos, ct adjutos probant, quorum scripta idcirco Deo afflante prodiisse baud temere creditur.

139 Quod autem Libri sacri per tot sæcula sint conservati, Christianis cum Judæis dp Veteris Testamenti inspiratione consentientibus, alias licet adeo discordibus ; hæreticis cum Catholicis de plerisque utriusque Testamenti libris ; magna omnium Christianorum per omnia sæcula multitudine eos contra quosdam, unum vel alterum librum impugnantes , vindicante, præclarum est argumentum divinæ auctoritatis . in iis scilicet, ulpote divinis eloquiis, omnes suarum sententiarum exquirere consueverunt præsidium. Illa omnium fere persuasio, per omnia sæcula a Christi morte, ostendit Scripturarum inspirationem ab initio certissime innotuisse, nulla die delendam.

110. Testimonium igitur Ecclesiæ de Scripturarum inspiratione perpetua orbis Christiani traditione el fide nititur, ct ipsis Scripturis lectis suadetur. Sicul Ecclesia suis fulget indiciis, ct Scripturis etiam commendatur, sic ct Scriptura characteres divinæ originis haud obscuros præseferens, Ecclesiæ testimonium non dedignatur, ut iu

(I) E fecundo tomo io Er. Mailbæi p 5Js, I. c. VViceb. cd. jS) L. de Vult.

(3' Ep. fd Matcallin. de inlerpr. Pml.
(4J Vide Lanigan I. i. c. viii. p. 416-

hominum notitiam facile, brevi, cerlo divina ejus auctoritas venial.

Objectiones.

141. *Obj.* 1. Scripturæ dc mundi ordino , rerumque natura, ca ratione loquuntur quæ scientiarum physicarum prodit ignorantiam. * Sic lux ante solem creata refertur, diesque 1res elapsi, antequam sol sideraque in firmamento collocarentur. De cœlo sidereo, tamquam dc fornice cui infiguntur sidera loquuntur, lunamque magnum luminare predicant. Terram consistere el super aquas fundari, el planam habere superficiem; solem autem moveri dicunt. Omnia propter hominem condita exhibent, quum verosimile non sil lucida illa corpora, numero pene infinito , quibus ornantur coeli, ob solum hominem creata esse, præsertim quum el ipsum pleraquc lateant, nonnisi instrumentis opticis detegenda. Mirum igitur non est Virgilium cx Hibernia, sæculo octavo medio, in Germania sacro ministerio fungentem , fuisse ad Zachariam Pontificem hæreseos delatum, quod contra Scripturarum auctoritatem antipodas esse doceret, el alios homines et solem alium. Merito etiam damnatus dicendus forct Galilæus, si Scripturarum standum sil auctoritati.

142. *Resp.* Scripture divino consilio exaralæ sunt, ut de rebus quæ ad salutem perlinent edocti, Dei opera el erga homines beneficia sciremus, et munera quæ solvere debemus. De rebus physicis sacri scriptores utuntur receptis loquendi modis ; phrases autem populares, a rerum specie mutuatae, ab iis etiam adhiberi consueverunt, quibus alia inhaeret sententia; quapropter Copcrnicani, æque ac cæteri, de solis motu familiari sermone loquuntur. Utrum ipsi sciverint qua ratione orbis circumvolvatur ad inspirationem nil facit : potuit enim Deus cos impellere ut plurima ad nostram utilitatem referrent, quin cos de rebus illis ad salutem parum attinentibus edocuerit. Cætcrum non adeo constat verum rerum ordinem eos latuisse. 2

145. Quod luxante solem exlitcrit, facile concipitur ab iis qui cum plurimis rccentioribus lucem existiment fluidum esse ex cujus vibrationibus visionis phenomena oriuntur, cla sole omnino distingui. Sive igitur Mosen inlelligamus dc ipsis corporibus coelestibus quarto dic conditis , vel conspiciendis exhibitis, nil inspirationi ejus detrahitur. *Firmamentum* reddi posse *expansum* juxta vim vocis Hebraicæ docti homines norunt : idcoque necessc non est sidera fornici infixa sibi fingere.Luna autem luminare magnum nobis est, lucem enim demittit, etsi aliunde derivatam.Terrae ad aquas respectum aptissime in Scripturis significatum habemus, quin nccesse sit aquas terra subesse cogitare , vel planitiem , potius quam sphaeram eam habere. Omnia autem ad Dei gloriam imprimis condita esse liquet, quæ tamen hominis utilitati plurima inserviunt, quin ideo excludantur speciales alii fines quos divina sapientia sibi praestituerit. Ex conspecta stellarum multitudine magna divinæ gloriæ notio nobis orilur, nec ipsæ quæ nonnisi instrumentis opticis deteguntur, vel quæ aciem oculorum omnem effugiunt, penitus inutiles divinæ prædicandæ gloriæ dicendæsunt, quum eas existerc nosse aliquo pacto valeamus. Cætcrum Aslronomorum conjectura de pianelicolis, Scripturarum salva auctoritate, fiunt. Nos quæ certa sunt, divina revelatione patefacta, tenere juvat, quin conjecturis , vel hypolhcsibus , quan-

(t) Rosenmüller eam vocat mitiori vocabulo • discipline omnis physicæ et astronomies inanliam. ♭ Scholia in Can. i-

(ï) Vide Moyse et les Géologues , par Victor dc Ronald, t'' jour.

tunms speciosis, a veritate certo cognita divelli possimus

144. Quod ad Virgilium perlinet, accusatus est veluti docens : « quod alius mundus, et alii homines subter* ra sint, aliusque sol et Inna : » · quæ sententia homines ab Ada haud ortos respicere videtur , non fraires nostros exaltera orbis parle QuamvisZacharias durius cum eo agi consuerit,si accusatio probata fuisset, nihil definivit Deinceps vero sententiam ejus innoxiam fuisse agnovisse videtur, namVirgilius ad Episcopatum Saiisburiensem evectus est, et post mortem inter Sanctos relatus. *

445. *Galilœu.s* systema Copcrnicanum vehementius propugnans,invidiam sibi conflavit, sed carccri non est mancipatus , Senas ad amicum Archiepiscopum dimissus.5Cætcrum quum illud videretur Scripturæ adversari, Inqinsitionis tribunal vetuit ne illud pergeret tueri; quod mirum non est, deficientibus eo tempore illis amplissimis calculis el observationibus quibus postea est munitum, quæ tamen prohibitio post quadriennium mitigata est, data licentia illud veluti hypothesim luendi. Inde minime conficitur Scripturas revera aliquid tradere, quod certis scientiæ astronomicæ principiis vel phænomcnis adversetur.

146. *Obj.* 2. Scriptura multa continet fabulis simillima : v. g. colloquium serpentis cum Eva, et lotam lapsus hominis narrationem : Balaami ab asina objurgationem; Samsoois res gestas, Jonæ fala, Jobi vices , de Dei deambulatione ad auram captandam, el de familiari ejus cum hominibus consuetudine ; sicut ct dc Angelorum frequentibus visionibus, et inter homines rebus gestis. Ergo ut Scripturarum veritas in re historica vindicetur, earum inspiratio necessario est deserenda, et pleraque hujusmodi mythis accensenda sunt.

147. *Resp.* Non ita vindicantur Scripturæ, affirmando scriplores incerta» secutos traditiones, vel mythis usos fuisse, nullo eorum dato indicio. Profecto si validissimis argumentis historica veritas eorum non constaret, de rebus hujusmodi dubitatio facile orietur, sed ea semel probata, non liret quidquam rejicere, præserlim quum divina auctorum inspiratio eadem traditione probetur.

148. Quod serpens locutus sit, res vere mira est, sed fidem non excedit, præserlim quum dæmon eo veluti instrumento usus intelligatur, qui idcirco antiquus serpens dictus est. Tota lapsus hominis narratio Deo est digna: nam præceplum délit pristinæ conditioni congruum, nempe ut a fructu quodam sese in obedientiæ indicium abstineret; et reos miseratus est, victoriam dc hoste per prolem pollicens.

149. Balaami objurgatio ostendit avariliæ cæcitatcm et crimen, Deo aperiente jumenti os, utVali impio peccatum exprobraret :Dco autem, qui dedit homini sonis articulatis sui animi sensus exprimere, et animantibus rugitus, balatusque edere, difficile non fuit, asinæ lingua sonos in aere qui' exprobrationem significarent efficere.

150. Samsonis mira fortitudo Dei commendabat potentiam, qua vindicta justa in populi oppressores exercebatur; quæ autem humano spiritu egit,ei imputanda sunt. Cæterum plura de portis ablatis aliisque hujusmodi non adeo mira videbuntur, si res prout tunc se habuerunt, accurate perpendantur.

151. Jonæ fata ad sublimiorem eventum designandum miro Dei consilio destinata sunt. Jobi vices divinam providentiam vindicabant.

(!) Vide Baronii Annal, ad an. 7IR , et Feller actionnaire liist. art, *Virgile.*

(i) Alium Cuisse censet I'erroncus.

(S) S'nria della I.rtteratur» Italian i da Tireboichi, I. alii. I. ii· c. ri.

<51 Quod autem de Deo ambulante ad auram dicitur, explicatur a nonnemine dc strepitu quo excitatus est Adam tamquam deambulantis, vel venti per arbores sub vesperam flantis. Familiare Dei cum hominibus colloquium per Angelos habitum videtur, Deo sua consilia el jussa famulis suis patefaciente. Frequentes autem visiones vel visitationes Angelicæ primæva mtate divinam bonitatem commendant , quæ ct posteris steculis consuluit, earum narratione transmissa. Opus quidem non est ul Angeli nobis sese exhibeant, Dei in flagitiosos vindictam annuntiantes, quum satis sit quæ in Sodoma cæterasquc civitates fecit, inScripturis legere. Hæc autem omnia præclare vindicarunt egregii quique Scripturarum interpretes , ct revelationis vindices, quos consulere oportet : nec enim in singulis immorari nobis licet.

133 *Obj. 3.* Plurima nulla arte sibi concilianda continent Scriptura , quarum tamen historica veritas vindicari possit, si in rebus nonnullis error admittatur, substantia narrationis incolumi, vel praecipuis saltem rebus gestis. Sic in Actis Apostolorum dicitur : « Descendit Jacob in Ægyptum , el defunctus est ipse et patres nostri. Et translati sunt in Sichem, el positi sunt in sepulchro quod emit Abraham pretio argenti a liliis Hemor filii Sichem. » ' Attamen corpus Jacob, ex Ægyplo translatum , in Hebron conditum refertur in Genesi. ' Sepulchrum hoc ab Abraham quidem emptum est, sed Ephrou filius Seor 5 rogantibus tiliis Helh illud vendidit. Hemor fuit paler Sichem, non autem ejus filius.

154. *Resp.* Quum Scripturarum fides invidis statuatur argumentis, aequum non est pauca quæ difficultatem faciunt urgere. Profecto feliciter explicarunt interpretes ea quæ in speciem pugnare videntur, et sæpesæpius ex ipsa difficultate novum veritatis argumentum exurgere demonstrarunt. Non licet autem veritatem historicam vindicare cum inspirationis dispendio : nam parum interest res gestas nosse, si revelationis documenta amittantur. Quod ad verba Stcphani in Actis relata attinet, difficultas indo orta Calmelo, aliisque videtur, quod Abrahami nomen loco Jacobi casu quodam insertum sit ; Jacob quippe emit « partem agri in quo fixerat tabernacula a filiis Hemor, patris Sichem centum agnis, » ♦ nummis scilicet agni imaginem exhibentibus , uti in numismate quodam Phoenicum videre est.5 Jacob quidem ipse in Hebron est conditus, sed Joseph! ossa in Sichem , uti ex Josue constat, * et cætcrorum etiam Patriarcharum. ' In textu autem Græco Hemor» filius » Sichem non dicitur, sed simpliciter Ἐμμ^ r»5 iuχi/χ· Tota igitur difficultas eo loci amanuensis errore niti videtur.

155. *Obj. I.* Plurima Scripturis continentur vulgaria, obscœna , et bonis moribus prorsus adversa , adeo ul ex iis pessimus liber facile confici possit. Deo auctore indignus.

156. *Resp.* Pleraque pro veterum simplicitate enuntiata sunt, verborum ambagibus semotis : sed nihil turpe commendatum est, quum praeopta omnia summam morum puritatem spirent Quod autem pessimo quorumdam ingenio liber foedus inde confectus sit, hinc inde quædam decerpendo, nil officit sanctissimæ librorum integrorum indoli.

(i; Act. iii. <5. (i) Gen. 1. i».
(S) Ibid. xxiii. (4) Ibid, xxxiii. <0.'
(5) Vide Wiseman, lcd. 9. *Connexion between Science and Beligion.*
(0) Jus. xxiv. Ji.
(7) Ita *Talmud, c'* **IlicronytniH epist. Paulæ.**

157. *Obj.* 5. Quæ de meretricia arte Ezcchiel retulit, perse feeds sunt, et moribus vitiandis idonea : quæ Cantico suo Salomon expressit, amandi arti adjungi possent. Plurima alia passim reperirc est, quæ divino afflatu conscripta nemo, de Deo digne sentiens, putabit.

158. *Resp.* Ad turpitudinem idololatriae exprimendam mutuati sunt Vates imagines a rebus turpibus, ut sic omnium in scelus odium provocarent. Id autem maxime congruum fuit iis temporibus in quibus ea usurpabatur loquendi libertas. Quod ad Canticum Canticorum perlinet, numquam amoris profani carmen habitum est ; quapropter purissimus sensus, sublimisque finis patuit ab initio , magis adhuc patefactus , Christi et Ecclesiæ mysterio revelato. Qui corde integro legerit divina illa scripta, puriores sanclioresquc sibi nasci affectus intimo animo sentiet, prout Bernardo, suavissime Canticum exponenti, contigit. 1

159. *Obj.* 6. Imprecationibus Scriptura scatent, divino Spiritui vix congruis. Ipse Paulus semel animo elatus Summo Pontifici maledixit : « percu■ tiel te Deus, paries dealbate, « ' excusationem autem cum veritatis dispendio præbuit : « Nesciebam , fratres, quia princeps csl Sacerdotum. » 5

ICO. *Resp.* Pleraque quæ imprecationum præseferunt formam , possunt tamquam praulictiones dc malis venturis in scelerum poenam haberi, nam Hebræi optionem resque futuras eodem pacto enuntiant. Alia ex divinæ justitiæ et virtutis studio prolata videntur, absque singulorum odio , viris sanctis ut pictas virtusque floreret, impietate deleta , precanlibus. Id quidem optare sanctum erat, utpotc Dei ipsius voluntati congruum, el cx ejus zelo ortum. Quæ ex vindictae privatae studio dicta nonnumquam referuntor, non probantur sacro Scriptori. Paulus, ab Diania percussus, eum a Deo percutiendum enuntiavit, in pomam injuri», nullo ccrtc motus ultionis desiderio. F.nm autem summum Sacerdotem se nescire professus est, quia revera a summo sacerdotio fuerat depositus, quamvis illud muneris iterum exerceret. '

1(11. *Obj.* 7. Plurima parvi momenti referunt Scriptores sacri, in quibus inspirationem divinam statuere supervacaneum videtur, imo divina» majestati injuriosum. Sic Paulus pallium casu relictum sibi afferri postulavit: o pcnulam quam reliqui Troade apud Carpum, veniens affer tecum. » *

162. *Resp* Singula quæ sacris Libris continentur seorsim spectanda non sunt : ipsa enim quæ parvi momenti esse videntur, suam habent utilitatem, el cum cæteris conjuncta, eamdem postulant fidem el auctoritatem; nam cum lotius Scripture periculo discrimen aliquod statueretur. Quum igitur Paulus divino impulsu ad Timotheum scriberet, cœleslia monita ei præbens, quidquid, cx occasione veluti, iis adjecit, etsi per se leve videretur, auctoritatem inviolabilem necessario obtinuit : nec enim nisi eodem Spiritu afflante in ipsa epistola ejus fecit mentionem. Quæ fuerit penula, quam afferendam jussit Paulus, non constat; thecam qua continebantur Libri sacri, designari, Hieronymus olim, ' recentius Rosenmüller 7 censuit, suffragante Syriaca vorsione. Nihil autem in hujusmodi jussione Deo indignum ; ncc tamen revelatione vel speciali inspiratione opus erat, quamvis non absque aliquo Spiritus sancti impulsu data sil

165. *Obj.* 8. Sæpius dubitationis vocibus utuntur Scriptores sacri : «quasi ■ « fere ■ « circiter, » quæ certitudinem inspirationis excludunt.

(I) Vide Serm. in Cantica, (i) Aci. xxiii. 3.
(3 Ibid. v. β. (4) Vide liloomlicld in loc.

(S) II. Tim. iv. U.
(Oj Quail, i. ad Dama·. 7; In lutum.

<04. Λ'ψ. Voces illæ ad consuetum narrandi stylum referendæ sunt, nec enim semper accuratum numerum definire opus esi. Cæterum cx narratione numerus satis constat.

<65. *Obj.* 9. De inspiratione non potest constare, nisi de auctoribus, qui inspirati creduntur, constet : attamen de plerorumque librorum auctoribus non constat : ergo nec dc inspiratione.

160. *Resp.* Ul de inspiratione libri constet, auctoris testimonio opus non est, sed cx tribunalis divinitus statuti judicio, vel ex Vatis testimonio, cui libri inspiratio potest cœlitus innotescere , vel alio cx capite constarc potest. Sic libri illi historici, qui publica auctoritate scribebantur, tamquam regni annales, salis commendabantur, testimonio Vatis illustris cui probabantur. Poterat Vates librum hujusmodi scribere, cumque ulpotc rerum narrationem, nullo præfixo nomine, in publicis archiviis relinquere. Sic de veracitate el de inspiratione, imo el de auolore, constare potuit, etsi nulla adhibita sil cura ut auctoris nomen transmitteretur,quum rerum veritatem, et inspirationem libri publica fides deinceps salis testatam faceret.

167. *Obj.* 10. Temere Deo tribuuntur quæ nullam specialem ejus operam postulabant : familiarum genealogiae, locorum descriptiones, rerum gestarum, quarum scriptores testes fuerant, narrationes, aliaque pleraque quæ Scripturis continentur. Sola doctrina Deum poiesl habere auctorem.

168. *Resp.* Ex traditione didicimus libros Scripturae integros Deo afflante conscriptos; quapropter ipsa quæ scriptoribus humanitus innotuerunt, divinitus fuisse conscripta credimus, quod lidei nostræ maxime est .proficuum ; nam ct doctrina cum historia sacra intimo nexu conjuncta -est, adeo ut si error rem referenti irrepere posset, doctrina saepius periclitaretur. Igitur genealogia1, cætcraque omnia ad totum referenda sunt,cl divinum consilium præ oculis habendum , nexum voluti exhibendi, quo omnia a condito orbe ad mundi usque finem in Dei gloriam, cl salutis per Christum opus concurrunt. Non temere Deum inducimus, sed divinitus edocti, majorum scilicet fidei ab Apostolis derivatæ inhærcntes.

169. *Obj.* 11. Ideo Judæi sacros divinosque suos prædicarunl libros quod antiquitate summa essent venerandi, sicut Babyloniis, Ægypliis, Sincnsibus, aliisque gentibus contigit.

170. *Resp.* Nulla alia gens libros divinos se habere affirmavit,quamvis sacri consueverint vocari libri quarumdam gentium qui dc cultu vel arcanis tractant. Antiquitate summa commendati sunt Judæis rccenlioribus Moysis libri cum aliis nonnullis, sed non ideo divini sunt habili ; nam persuasio el fides de eorum auctoritate ad ipsa tempora quo editi sunt pertingit, estque a posterioribus auctoribus celebrata. Idem de cælcris libris dicendum qui non eadem gaudent vetustate.

171. *Obj.* 12. Omnes quotquot reperiri potuerunt libri Hebraice scripti, Judæis Babylone reversis , in unum collecti sunt, ct sacri habili, nullo facto discrimine : quod argumento est librorum authentiam potius quam inspirationem ea appellatione designari.

112. *Resp.* Plurimos alios extilissc olim libros , qui in ipsis Libris sacris citantur, indubium est, nec constat nullum eorum extilissc post captivitatem Babylonicam. Eichhorn, qui hanc post Theologos Batavos confinxit hypothesim,1 censuil libros Paralipomenon post captivitatem conscriptos , in qui-

(4; Einleliung ins Alte Testament §5. B. 15. Sentiment, de quelques Théologiens d'Hollande , leltre xii. p. S70. apod Lanigan. I. 4. c. riii. p. 418.

bus de verbis dierum Israel ct Judæ, dc annalibus scilicet regni ntriusque, iit mentio. Quod ad nos scripta vetusta Judæorum, quæ humanitus exarata sunt, non pervenerint, est præslantiæ et divinæ auctoritatis librorum Veteris Testamenti insigni argumento.

175. *Obj.* 15. Præcipuum inspirationis argumentum cx Apostoli testimonio desumitur. « Omnis Scriptura divinitus inspirata, n ' Id autem de ea Veteris Testamenti parte intelligitur quæ ad salutem instruere possit, uti ex contextu patet. Non igitur de ilinerum locorumque descriptionibus, dc nominum catalogis, et dc plurimis impie prolatis, quæ in libris Veteris Testamenti continentur, Apostolus locutus est, sed qua ratione dixit : « Radix omnium malorum est cupiditas. » *

174. *Resp.* Ex constanti fide Ecclcsiæ inspiratas esse Scripturas utriusque Testamenti didicimus : peteret enim principium qui ex Apostolo id vellet probare, nisi aliunde ipsius testimonii divina auctoritas pateret. Cæterum infirma sunt quæ objiciunt *Unitarii;* nam de Scripturis quas ab infantia noverat Timotheus, dicit Apostolus eas posse per Christi fidem instruere ad salutem : nec id de quibusdam tantum partibus prædicatur. Ipsæ itinerum descriptiones, familiarum catalogi, cæleraque ad rerum gestarum accuratam narrationem spectantia, nonnisi Numine aillante relata sunt; summoquippe congruebat consilio rerum gestarum veritatem sic maxime probari, el Dei in populum beneficia ostendi, vel pœnas quibus ultus est scelera. Impiorum dicta cl flagilia in sacris codicibus narrantur, haud veluli ex Numinis afllalu prolata, vel patrata ; sed eodem sapientissimo consilio ut caveremus a malis imitandis, ne divinam provocaremus vindictam, uti praeclare docet Apostolus.i Quod autem sacra auri fames omnium malorum radix dicatur, usitata pronus loquendi ratione fit, quin liceat eam ad « omnem Scripturam inspiratam · referre; diversa quippe est verborum forma.

175. *Obj.* f i. Apostolus Paulus non sibi vindicavit inspirationem, nec se infallibilem exhibuit: « Licet nos, aut Angelus de cœlo evangelize! vobis pra'-terquam quod evangelizavimus vobis, anathema sit. I ' Sic lite de ritibus Mosaicis oria, convenerunt Apostoli, ct rem investigarunt, ea ratione qua ct nos res dubias perpendere consuevimus ,5 quod supervacaneum fuisset, si forent inspirati.

176 *Resp.* Ea hypothesis ostendit veritatem certissimam Apostolicæ pnedicalionis, quam ne ipse præcoa se discors, nec Spiritus Angeli cœleslis speciem exhibens posset inlirmare. Non ideo autem fieri posse censendum est Angelum vel Apostolum falsum prtedicare. Quod pertinet ad rationem qua controversia Antiochena ad finem perducta est, ad regiminis œconomiam referenda est : nec enim stalim homines præjudicia deponunt vel cedunt auctoritati, idcoque eis suadendum est, et difficultates quas forsan objecerint solvendæ. Cæterum post disceptantium rationes auditas, sententiam protulit Petrus nihil dubius, quem Jacobus, lotusque co,*tus secutus est. Non ita certe Unitarii lites dirimunt. Id etiam animadvertendum, non de inspiratione perpetua Apostolorum hic agi, sed descripturarum inspiratione: nec enim fide tenemur ad credendum eos semper ex Spiritus afflatu loculos, vel egisse, quamvis id pietati consonum sil, el admodum verosimile.

177. *Obj.* 15. Apostolus utrum Spiritus ei afflaret dum scriberet, aliquando dubius videtur : · Puto au*

(l> II. Tim. iii. IC. (3) 1 Tim. vi. II'.

(J) I. Cor. x. 7. (I) Gal. i. ». (J) Aci. x»

tcffl quod cl ego Spiritum Doi hahcam. » ' Aliquando so Spiritu carere fatetur : « Cælerîs ego dico, non Dominus. »9 * * « Quod loquor, non loquor secundum Deum, sed quasi in insipientia. »! Ergo non lota Scriptura inspirata dicenda est, sed doctrina tantum.

178. *Resp.* Illa ratio loquendi dicitur, qua modeste quis enuntiat quod vehementius liccret exprimere. Dixerat Apostolus viduam beatiorem esse si nubere ncgligat, juxta suam sententiam, sed ne id humanitus dictum intcliigcrclur, Spiritum Dei sibi adesse adjecit : quod si de eo dubius foret, frustra id confirmandi causa adjunxit. Quod autem se, non Dominum, loqui aliquando dicat, ad consilium a præcepto divino distinguendum animadversum est : « De virginibus autem præceptum Domini non habeo : consilium autem do, tamquam misericordiam consecuius a Domino, ul sim fidelis, n * Plane autem indicat consilium illud Spiritui sancto, qui ipsi adorat, probari. Quod se insipienter loqui fateatur, perlinet ad laudes, quas insipientis plerumque est sibi tribuere: rei quidem necessitati obsecutus est, gloriæ Dei studens : o Æmulor enim vos Dei æmulatione,5 * * * ne quis me putet insipientem esse : » 0 ‹ Nam el si voluero gloriari, non ero insipiens : veritatem enim dicam. »7

179. *Obj.* 16. Apostoli Christi doctrinam licet edocti, eam Scripturarum veterum testimoniis, aliisque argumentis, prout sibi visum fuerit, vindicarunt, nullo divino afflatu indigentes.

180. *Resp.* Constans omnium saeculorum a Christo fides scripta Apostolica divina esse testatur : quapropter quæ allegantur in cis testimonia vel argumenta , non humano judicio, sed divino lumini sunt tribuenda. Indigebant sane Apostoli speciali hoc auxilio, ul doctrina Christi iis munita probationibus exhiberetur, quæ eam commendarent ; alioquin facile rejicienda una cum infirmis vel fallacibus primorum praeconum argumentis.

181 *Obj.* 17. Apostolis salis consulturn est auxilio praestito, quo in tradenda Christi doctrina tuli incederent. nec opus erat revelatione vel inspiratione ad singula : plurima enim ipsi norant, aliaquc humano plane impulsu scripserunt, v. g. salutationes norninatim. Sic ct scriptores omnes res sibi cognitas, nullo cœlesli afflatu , enarrare poterant.

182. *Resp.* Non Apostolis tantum consulendum erat, sed omnibus Christifldelibus , ideoque maxime oportebat ut quæ scripta reliquerunt maxima auctoritate præslarcnt, subsidium preciarum doctrinæ voce tradilæ datura. Nulla indigebant revelatione ut res sibi optime cognitas referrent : nec tamen absque divino impulsu scripsisse censendi sunt, divino ne errarent affulgente lumine : quo pacto scripta summam obtinerent fidem. Ex Spiritus sancti inspiratione prodierunt procul dubio salutationes, dilectionis Apostolicæ indicia. Idem de cæteris omnibus dicendum est, juxta certissimam traditionem inspirationis testem.

183. *Obj.* 18. Libri Novi Testamenti vix unquam a scriptoribus primorum duorum saeculorum memorantur, nec eorum divinæ auctoritatis iit mentio.

184 *Resp.* Pauca illorum sæculorurn supersunt scripta, quæ tamen continent plurima ex Novi Testamenti libris desumpta, qui etiam aliquando laudantur. In epistola quæ nomen fert Barnabæ , et ad Apostolicam ælatcm cerlo refertur, verba Christi apud Mutthæum citantur ea ratione qua consue-

H) I. Cor. vii. 40. (S 1Ib. v. IÎ.
,5) II. Cor.xi.Iî.

ti 1. Cor. vii. 55. (B) 11. Cor xi. î.
(Г.) Ibid. V. IG. (7) Ibid. xii. G.

verunt Judæi Scripturam adlucere : «Attendamus ergo ne forte, sicut scriptum est, <' multi vocali , pauci electi " inveniamur. » 1 « Quando autem Apostolos suos, qui prædicaturi erant illius Evangelium, elegit, Dominos omni peccato iniquiores, ut ostenderet, quod non venit « vocare justos , sed pccca- » tores ad poenitentiam, » tunc palam fecit ae esse Filium Dei » 2 Plurima in Clementis Romani epistola ex Evangeliis ct Epistolis Pauli desumpta inveniuntur. Polycarpus plurima ex libris Novi Testamenti recitat, « sacras Litteras » eos designans 8 Irenætis autem sæpissime testimonia affert, quæ pleraque'Domini ipsius, vel Pauli, vel Petri nomine laudat; quæ ratio citandi in prioribus duobus sæculis obtinuit, quia « Scripturæ » consueverant Veteris Testamenti libri nominari. Quod autem aliquando testimonia , nullo citationis præmisso indicio, adduxerint, contigit ex eo quod essent notissima , quippe quæ in coctu fidelium legebantur Divinam plane auctoritatem iis inesse manifesto indicant, iisque ad fidem firmandam, ct mores dirigendos utuntur, verbis etiam clarissimis ea divina scripta nonnumquam designantes. Cæterum mirum non est scriplores illos vetustissimos Scripturas Judaicas præserlim citare consuevisse, ut Christianis dogmatibus ex vaticiniis, aliisque scriptis, quæ a Judæis, hostibus licet Christiani nominis , agnoscebantur, robur quoddam accederet.

185. Id etiam juvat animadvertere cos qui duobus prioribus sæculis orti sunt hærelicos, habuisse præ manibus libros Novi Testamenti, quod ex ipsis quæ scripserunt , prout in vetustis auctoribus referuntur, colligere est. Quamvis plures sacros libros nonnulli rejecerint, aliosque mutilaverint, ex lis tamen constat libros ipsos extitkse, et divinæ hahitos auctoritatis. Magna cum eruditione Joannes Leonardos Hug id demonstravit. '

CAPUT V.

DE CAIONE SCRIPTL'RAIIUM.

180. Salis constat Judæos tempore Christi libros sacros in 1res classes distributos agnovisse, Legem scilicet, Prophetas, et Psalmos ; quibus nominibus divinos libros omnes, de quibus publica omnium fide constabat, complectebantur. Eos numero vigintoduo. vel juxta alium calculum viginti quatuor , recenset Hieronjmus :5 cui concinit *Thalmud.* doctrinæ Judaeorum liber, a sæculi secundi fine usque ad finem sæculi quinti per partes compositus. Epiphanius eos etiam numeral a Nazaræis agnitos. · Origenes antea eos exhibuerat. ' Eslheris tamen liber a nonnullis Judæis rejectus dicitur in Thalmud , quod festum Purim in eo institutum referatur : hi scilicet existimabant novi festi institutionem Mosaicæ legi adversari : quæ occasio forsan fuit, quod a Melitone Sardcnsi ,8 ab Athanasio ,9 Gregorio Nazianzeno, '° aliisque non fuerit inter divinos libros numeratus. 11 Quis libros sacros in unum collegerit non satis constat ; quæ enim diu obtinuit sententia de Esdra aucloreiu quæstionem vocatur, quum Nehemias, et forsan Malachias.cum aliis nonnulli» libris aliquanto posterioris censeantur œtatis : nec liquet qua ratione usa sit

(1) S. iv. (i) S. vi. 9.
(3) Ad Phil. §. xii.
(4) Einleitung in die Schriflen des Neuen Testaments, enter tlicil, erstes hjupst ek |. viii.
(t>l In Prologo Galeato.
[C) Iler. xxix. opp. I. 1. p. 124.

(<; Expos. Psalm. I. opp. t. ii. p. i/. Vile etiam apud Eusebium hist. Eccl. «i. «.
(8) Ep. ad Onesimum apud Eusebiutn.
(0) Episl. festal.
(10) Upp. t. ii. p. 98. ojl. a John.
(11) Jambis ad Soleucum . inter opero Uregm . N*x. t. ii. p. <94.

Judaica Ecclesia ul comm divinam auctoritatem testatam facorel, quod tamen plerumque ex Prophetarum testimonio innotuisse verosimile est.

187. Prater illos libros alii etiam apud Judæos cxlilerunl, qui tamen non tantam apud omnes obtinuerunt auctoritatem, eo quod Vatum series post Artaxerxis tempora non esset adeo accurata ct manifesta, uti animadvertit Josephus, qui cos post cælcros recenset, veluli proxime ad cos accedentes. ' Plcrique post id temporis scripti quidem fuerunt, duo a Judæis qui Cnece loquebantur, Hellenistis idcirco dictis. Graea quippe lingua Alexandria;, ubi plurimi morabantur, el in plurimis Palæstinæ locis obtinebat. In Græca versione quæ Septuaginta dicitur, rcperiunlur libri illi cum cæteris conjuncti, nullo prorsus discrimine, sed prout res fert de qua agitur. « Libri itaque apocryphi, « sic cos designat Walton, « ut a variis auctoribus, ita variis temporibus scripti sunt, quidam Hebraice, quidam Grace ; cl licet apud Hellenistas primum recepti fuerint, tempus tamen pracisc assignari non potest, quando cum reliquis libiis sacris in unum volumen compacti fuerint. Hoc tamen clarum est a Judæis Hellenistis cum reliqua Scriptura Ecclesiam cos recepisse. » ' Bcvcregius scribit : « Hi itaque libri, quos inter Maccabaici erant, non Hebraica , qua duo et viginli, sed Graea exarati lingua, nec ipsis Judæis ejusdem ac illi auctoritatis fuerunt, sed nihilominus ab Hellenistis, sive Judæis inter Gracos dispersis, corumquc lingua utentibus, publice legi cl eodem, quo libri vere ithnwvrti, volumine scribi solebant. Quo facium est, ul Christiani primitivi Græca Biblia hisce libris adaucta in publico usu habentes, libros hoscc, licet non ejusdem ac reliquos, magnæ tamen auctoritatis atque utilitatis esse existimarim , cosque inter libros Veteris Testamenti numerarinl, ct legi voluerint, ul ait D. Hieronymus,« ad aedificationem plebis, sed non ad auctoritatem Ecclesiasticorum dogmatum confirmandam.» Et de ipsa Machabæorum Scriptura S. Augustinus ait : « Recepta est ab Ecclesia non inutiliter, si sobrie legatur, vel audiatur, maxime propter illos Machabæos, qui pro Dei lege sicut veri Martyres a persecutoribus tum indigna et horrenda perpessi sunt. » Et alibi : « Quorum supputatio temporum non in Scripturis sanctis, quæ canonicæ appellantur , sed in aliis invenitur, in quibus sunt Machabæorum libri, quos non Judæi sed Ecclesia pro canonicis habet, propter quorumdam Martyrum passiones vehementes atque mirabiles.» Dicit igitur hos libros canonicos quidem Scripturas non esse, quales scilicet sunt viginli duo libri a Prophetis scripti, sed nihilo secius pro canonicis ab Ecclesia haberi, pro istiusmodi nimirum libris, qui inter canonicas el authenticas Veteris Testamenti Scripturas utiliter perlegantur. » s Ab Apostolis accepti merito creduntur ; attamen Apostolica illa traditio turbari coepit secundo sæculo ad finem vergente, quando Molito Episcopus Sardensis catalogum edidit Judaeorum in Palaestina versantium sententiae congruentem. Alexandrinos Hellenistasque omnes iis semper favisse res est explorata. * Ipsi Palæstinæ incolæ magno in honore habuerunt hos libros, quos hagiographis accensebant,prout de Judith et Tobia testantur Hieronymus * el Origenes. ° Junilius etiam 7 scribit libro»

(<) Contra Appion. I. I. tiii.
(Î) Proleg. Bib. Polyglot. §. Iiii.
(i) Codex Can. Prim. Eccl. I. ii. c. iii.
(4) Vide Tournemine in Praloquiia Bonlrcrii •U- t. el Lanigan Instil. Bibl. I. c. 8. §. ci.
(6) *Præf. in Tob.* Jahn. contendit a *hagiographu* case veram lectionem.
(6) Ad African. (<) De partit, div. legia.

illos a Judæis accipi, quamvis aliquo ftdO discrimine cos inter ct alios Canone inclusos. Constitutiones Apostolic® referunt quædam ex Baruch libro logi in dic expiationis. ·

188. Consueverunt Theologi post Sixlum Senensem ' *Prolo-canonico.t* eos dicere libros, qui ab initio, ubique, ct apud omnes, obtinuerunt auctoritatem , aliis *Deutero-canonicis* dictis , de quibus aliquando est dubitatum. Proposuit aliquis in Concilio Tridentino hanc servari distinctionem ; sed plerisque placuit libros omnes , nullo facto discrimine, recensere, prout in vetustis illis catalogis reperiebantur, eosque sacros et canonicos declarare.8 Sunt qui putant mentem Patribus non fuisse eam penitus tollere. 4 Sed alii rectius sentire videntur eam neglectam, quum dubitatio, quæ aliquos olim incesserat, jam fuerit, tempore progrediente , sublata ; innotuit scilicet clarius el declarata fuit solemnius Ecclesiæ, ab Apostolis certe provenientis, de omnibus libris traditio.1

189. Præter libros Veteris Testamenti de quibus aliquando est dubitatum , scilicet Baruch, Tobiam, Judith, Sapientiam , Ecclesiasticum, ct libros duos Machabæorum, cum partibus quibusdam Daniclis et Eslheris, quæ in codice Hebraico desiderantur; partes etiam, et integri libri Novi Testamenti in dubitationem aliquando venerant, ob codicum defectum , vel traditionis incertam notitiam. Sic caput ultimum Marci, a versu nono usque ad finem, historia sanguinei sudoris Christi apud Lucam, mulieris adulterae apud Joannem, epistola ad Hebraeos, epistola Jacobi, secunda Petri epistola, secunda et tertia Joannis, epistola Juda», el Apocalypsis olim a nonnulli* rejiciebantur. Omnes prout in Vulgata legi consueverunt Concilium Tridentinum agnovit, constanti sæculorum osa,et vetustis catalogis innixum.

190. Sexlidecimi sæculi Novatores omnes libros Veleris Testamenti qui Jmlæorum in Palæslina codicibus non includebantur, rejecerunt, eo præsertim quod ex iis plurima desumerentur argumenta contra sua placita. Quum veterum dubitationem prætexcrent ad invidiam propulsandam, pari ralinne ad Novi Testamenti libros, vel partes, de quihus etiam dubitatum aliquando est, rejiciendos moveri debuerunt : el re quidem vera Lutherus epistolam Jacobi, bonisoperibus manifesto patrocinanlem , *Stramineam* habuit : sed apud plerosque hi libri omnes obtinuerunt auctoritatem. Apocalypsis autem, a Luthcranis licet rejecta, adhibita est a cæteris ad Ecclesiam el Pontificem contumeliis el maledictis,impio prorsus sacrorum verborum abusu, lacessendum. Anglicani et Episcopales libros Deutero-canonicos Veteris Testamenti , adjectis eliam tertio et quarto libris apocryphis Esdræ, et oratione Manasse, ad vilæ exemplum ct morum institutionem legere profitentur, iis tamen haud uti ad doctrinam statuendam, quod schismatis exordiis latuit discrimen. * Methodist® libros hos silentio prætercunt. Presbyteriani ct Baptistae eos prorsus rejiciunt.

Propoiitio I.

Judicium de canonica auctoritate alicujus libri ad Ecclesiam perlinet, per Præsules proferendum.

191. *Probatur.* Nonnisi ex testimo-

(I) Jahn Einleitung Λ. Π. Vol. i. §. 10.

(») Dibl. Sanet. 1. I.

(S) Pallavicini I. β. hist. c. ii. S. iv.

(a) Jahn, Einleitung, §. ita. p. 140. cd. Wien. 1801.

(3' Lanigan Instil. Oil.I. p. '03.

>'0) Art. «i. inter W. Sub Eduardo VI. · ther·· was no catalogue given of the b«»lts of Scriplure, nor any distinction stated between those called canonical aod Apocryphal. ▌Uurnvlv tna lysis, p. Hi.

trio Ecclesiæ Scripluræ omnes nobis corio innotescunt tamquam Dei verbum : cætcra enim quæ afferuntur inspirationis argumenta non omnem tollunt do singulis libris, vel eorum partibus dubitationem : ergo idem testimonium valere debet de aliquo speciali libro, ut in Canone ponatur. Præterea Canonis constitutio ad docendi munus maxime pertinet; doctrina enim ex sacris libris præsertim derivatur : illud vero Apostolis el Episcopis, qui eorum locum obtinent, a Christo est commissum : ergo horum est de libri alicujus canonica auctoritate solemne proferre judicium.

192. Celebre est Augustini effatum : « Ego vero Evangelio non crederem, nisi me Calholicæ Ecclesiæ commoveret auctoritas, n · Quod autem Calvinus velit illud de persuasione humana fidem antecedente explicare : « significans se, quum alienus esset a fide, non aliter potuisse adduci, ut Evangelium amplecteretur pro certa Dei veritate, quam Ecclesiæ auctoritate vicium; »* non est menti Augustini consonum. Loco quidem adducto difficultatem objicit Manichæo, quomodo posset persuadere infideli credendum esse Evangelio, seque credidisse protiletur Ecclesiæ motum auctoritate, quam apud se adhuc oblinere ostendit, ideoque statim subjungit se non posse Manichæis præslare aures, Ecclesia velante : u Quibus ergo obtemperavi dicentibus : Crede Evangelio ; cur cis non obtemperem dicentibus mihi : Noli credere Manichaeis. » * * * I in locum autem traditoris Christi quis successerit, in Apostolorum Actibus legimus : cui libro ncccsse est me credere, si credo Evangelio, quoniam utramque Scripturam similiter mihi catholico 5 commendat auctoritas. »

Objectiones.

193. *Obj.* 1. Divina inspiratio alicujus libri vel cx velorum testimonio dignoscenda est, vel ex libri lectione, Spiritu sancio mentem illustrante : eruditi autem homines, cælerique per cos, veterum testimonia nossc, pii autem quicumque divinum lumen precibus impetrare possunt : ergo Ecclesiæ de libri inspiratione non csl judicium reservandum.

194. *Resp.* Divina librorum inspiratio innotescit ex Aposlolica traditione, quam Ecclesia solemniter declarat. Veterum testimonia, publicus usus, ct perpetua fides, in Aposlolica Sede præsertim vigens, inserviunt ad traditionem dignoscendam Docti homines plurimum valent in rerum indagine, et scire possunt quid plcriquc vel omnes de libro aliquo senserint : sed in sententiarum divortio nequeunt certo ostendere quid tenendum sit. Pii quoque, divino implorato lumine, ex libri lectione indicia quædam inspirationis detegere valent, sed non ideo certo ct infallibili judicio eam habere exploratam ; nec enim tantum Dei auxilium sibi jure pollicentur. Quidquid igitur sit dc industria et acumine eruditorum hominum, vel de sensu intimo piorum, libri auctoritas divina certo non innotescit, nisi ex Ecclesiæ judicio, quod quidem certam sequitur traditionem. 1

195. *Obj.* 2. Ecclesia, custos licet et testis Scripturarum, non potest dubitationem, quæ de aliquo libro exorta aliquando fuerit, nisi conjiciendo tollere : at vero conjecturis non potest libro alicui divina accedere auctoritas.

196. *Resp.* Ecclesia judicium de libri canonica auctoritate proferens, haud temere procedit ; sed maturo instituto examine, quæ de ea fuerit antiqua

'I) Contra epist. Tundam, c. S.
(t) !.. t. Init. c. vii. §. 5.
J) «i Catholica » alias citatur. Veneta editio habet « catholico. »
(I) Lanigan I. i. c ix. not. I.

Aposlolicarum Ecclesiarum traditio, qui plerorumque per orbem Patrum sensus, utrum recensitus fuerit liber in catalogis sacrorum librorum publica auctoritate confectis, utrum inter sacras Scripturas publice consueverit legi, utrum inviolabilis fuerit auctoritatis apud omnes, etiam inter se dissidentes, in ipsis gravissimis fidei conIrovcrsiis. Ilis omnibus rite perpensis, habita etiam ratione eorum quæ libro continentur, Ecclesia solemni judicio librum Canone includendum decernit, si omnia in id conspirent. Non igitur conjecturis tollitur dubitatio quæ nonnullos olim incessit, sed rationes dubitandi evanescunt : nec libro tribuitur auctoritas, sed quæ ei inest declaratur, fidelibus certioribus factis, ex certa ct antiqua traditione, constare librum sacrum esso, ct Canoni includendum Spiritui sancto et Præsulibus Ecclesiæ videri.

197. *Obj.* 3. Qui nolunt Ecclesiæ Judaicæ dc veteri Canone stare judicio, non possunt Ecclesiæ auctoritatem vindicare Canoncm describendi.

498. *Resp.* Canoncm qui dicitur Judaeorum, solemni aliquo Ecclesiæ Judaicæ decreto propositum fuisse non constat : * novimus quidem libros qui dicuntur Proto-canonici apud Judaeos Palæstinæ incolas divinos fuisse habitos, sive ob Esdræ auctoritatem, quem plurcs credunt libros sacros in unum collegisse, sive publico aliquo tolius Ecclesiæ documento, vel gentis traditione, et fide. Nullum decretum novimus quo alii rejecti sunt, (pii Esdræ temporibus, exceptis forsan Tobiæ et Judithæ libris, conscripti non erant? Eos autem magni habitos esse, præsertim apud Hcllenislas, exploratum est. Cælcrum satis est illos nullo décreto Ecclesiæ Judaicæ rejectos, ut constemus nobis, judicium Ecclesiæ Calholicæ de iis cæterlsque omnibus appellando : dubitationem scilicet quæ Judæis nonnullis orta est, dissipait dam ex auctoritate Chrisli et Apostolorum per Ecclesiam innotescente haud temere confidimus. Jure igitur optimo Augustinus ait : « Non sunt omittendi ct hi libri quos quidem anle Salvatoris adventum constat esse conscriptos, sed eos non receptos a Judæis, recip · tamen ejusdem Salvatoris Ecclesia. - 1

199 *Obj.* 4. Quo longius ab exordiis rei Christianae distamus, eo minora sunt subsidia ad librorum auctoritatem, qui divinitus conscripti perhibentur, addiscendam : ergo Ecclesia non potest Canoni Scripturarum librum aliquem dubiæ olim fidei adjungere.

200. *Resp.* In dijudicanda librorum auctoritate Ecclesia utitur subsidiis ah ultima antiquitate petitis : præslo autem sunt Patrum venerandorum scripta, Conciliorum decreta, veteres catalogi, aliaque vetusta monumenta. Dubitatio de aliquibus libris numquam fuit loti Ecclesiæ communis, nam libri servabantur diligenter, legebantur publice, citabantur cum summæ auctoritatis certa fiducia. Non igitur librum dubia* fidei adjicit Canoni suo judicio Ecclesia, sed certissimam libri agnoscit auctoritatem, levi dubitatione nonnullorum explosa. Hujusmodi judicium argumento est antiqme traditionis, qua nititur : nec tamen parvi faciendus est ipse sæculorum usus per Ecclesiam universalem ; si enim Dei providentiam in eo mirentur nobiscum Protestantes, quod sacros libros per sæculorum seriem servaverit, pretiosa equidem revelationis documenta, ad eam certe etiam spectabat curare. ut

fi) Varis sunt do Canone Judaico sententia. Plores Esdram habent auctorem : sci aliis placet synedri·» cum tribuere : alii nullum solemne judi ciuni prolatum putam , scii libros pnhm receptus et in cwlu lectos. Collegit IbrsM Eedru libro, sacros qui conscripti ersfit. <·! inteain tunc p·· terant.

(i) In Speculo.

humana scripta parem cum iis non obtinerent auctoritalcm. Cæterum dubitatio traditione est posterior; nam ante Melitonis tempora nullum apud Christianos occurrit ejus vestigium, quum Barnabas, Clemens, Ircnæus aliique de libris illis tamquam divinis loquantur, qui in codicibus ab initio ubique in Ecclesia usurpatis inveniuntur.

Propositio 2.

Libri omnes ulriusque Testamenti cum omnibus suis partibus, prout in Ecclesia Catholica legi consueverunt, pro sacris el canonicis sunt suscipiendi.

20J. *Probatur.* Jam sæculo fere integro ante ortam seciam Lulheranam, catalogus sacrorum librorum Jacobilis a Pontifice Eugenio in Concilio Florentino datus est,1 quem secuti sunt Tridentini Patres. * Eo igitur tempore eorum auctoritas indubia visa est cx veteri Sedis Apostolicæ traditione. Anno 491, in Concilio Romano septuaginta Episcoporum, similis habetur catalogus. s Quod in aliquo codice unus recenseatur Machabæorum, et Esdræ liber, errore contigit amanuensium, nam duo in codicibus genuinis reperiunlur. Profecto duo recensentur in catalogo quem Innocentius I. ad Exuperium Tolosanum Episcopum misit. ' Eosdem libros recensuit Augustinus, animadverlilque :« Totus autem canon Scripturarum * * * his libris continetur. »(I) Eosdem agnovit Concilium Carlhaginense anno 397.6

202. Omnes catalogi sacrorum librorum quos Concilia antiqua sanxerunt, uno excepto Concilio Laodiceae in Phrygia Pacatiana, 22 Episcopis constante, anno 372. Tridentino Canoni concinunt, quamvis liber Baruch a plerisque taceatur; consuevit quippe, ul luculentissimis demonstrabimus exemplis, nomine Jercmiæ, cujus Baruch erat scriba, laudari. Quod autem perlinet ad Concilium Laodiccnum, canon 60 7 quo referuntur libri, in Latina Dionysii versionc desideratur, et si latus fuerit, vim ccrie extra illam provinciam non obtinuit, uti fatentur scriptores prolestantici. R Id etiam animadvertendum librum Baruch in Græco textu hujus Canonis recenseri. 1 Esther autem el Apocalypsin praetermitti; adeo ut Protestanlihus hac ex parte haud suffragetur.

203. Habet etiam Canon Tridentinus ipsius schismalicæ Graecorum Ecclesiæ consentientem traditionem, quæ in Synodo Hierosolymitana anno 1672 sub Dosithco Patriarcha solemni decreto libros eosdem agnovit, tamquam « canonicos ct sacram Scripturam, » quoniam cos tradidit antiqua consuetudo, seu magis Ecclesia Catholica. Nihil novi studio partium a Tridenlinis Patribus decretum est,qui vclerisCanonis auctoritatem, totius Occidentis et Orientis a tot sæculis consensione agnitam, sancte servarunt. Jam vero si Deus omnes Chrištitideles in re tanti momenti (norma quippe ct fons docirinæ sacri libri sunt) errare siverit, per tot sæcula, de Religione Christiana actum videtur.

201. Illa traditio antiqua, cx publicis documentis adeo manifesta, ex Patrum etiam scriptis probatur; passim enim citant libros illos tamquam divinos, etiam qui minus idoneos judicarunt ad dogmatum probationem, ob Judæorum dissensum.Testimonia deinceps afferemus.

(I) Par. III decretum pro Jacobilis, col. 101S, I. IX. Coi. Conc.
i) Sess. 4. (S) T. 11. coi. 937.
I) T. I. coi. 1003.
(5) L. deduct. Christ, c. viij.
(G) T. I. coi 968. John, Einleitung Conc. Hipponense an. 293 etiam citat.
(7) Conc. coll. t. I. coi. 79i.
(8) Paley's Evidences of Christianity, c. i». §· 0·
(O) Ιιρμιαν χκι ΒîρovX. -Juiirei |îΓ»9Τ5λα<.

205. Id etiam haud prætereundum per hos libros historiæ sacræ seriem ad lempora Christi adventui proxima deduci : quæ enim ad Machabæorum res gestas pertinent, lac,unam valde magnam supplent ; divino autem consilio consonum videtur historiam a mundi origine ad Christum Dominum deducere, ut finis ipse omnium quæ praecesserant exhiberctur. In omnibus libris idem divinæ gloriæ studium elucet, omnia quippe ad Deum referuntur, ct legis zelus , ct animus in ea tuenda invictus pulcherrimis el vere mirandis exemplis exhibetur. Morum principia, sapientia plane divina plena, et puritatem sanctitatemque {spirantia, traduntur ; ct omnia illa clarent inspirationis indicia quæ in cæteris libris mirari est. Præclarum vaticinium de Judæorum in Christum, se Filium Dei dicentem , machinationibus in Sapientis libro continetur : 1 alterum de Deo in terris viso, et cum hominibus versante, in libro Baruch. 2 De sapientia ea dicuntur quæ mysterium proxime adimplendum fere pandunt, quæ ratio in vaticiniis de Christo servata est, ut clariora fierent tempore progredienie. Dogmata autem de animæ immortalitate , de impiorum ælcrnis suppliciis , justorum præmiis, aliaque, ea claritate proponuntur, quæ Evangelistam aut Apostolum , ipso Novi Testamenti amplissimo lumine illustratum , fere indicaret.

•206. Ad Novum Testamentum quod attinet, de epistola ad Hebraeos, el de secunda Petri epistola, de secunda ct tertia Joannis, de Judæ et de Jacobi epistolis, de Apocalypsi, ct de ultimo Marci capitulo, sicut el de historia sanguinei sudoris Christi apud Lucam , ct mulieris adullcræ apud Joannem, apud veteres dubitatum luisse , cx Eusebii testimonio aliisque plurimis documentis antiquitatis constat : cæterum quum ab omnibus seclis jam recipiantur, et earum auctoritas nobis testimonio et judicio Ecclesiæ probetur, sublata ratione dubitandi, certa traditionis notitia , non est cur in ea demonstranda immoremur.

■207. Patrum jam dabimus aliqua specimina , ipsorum apud quos juxta Judæorum catalogum libri aliquando recensiti sunt, ut pateat eos communem Ecclesiarum traditionem secutos , licet nonnumquam illa Judæorum discrepantia moli videantur. Cæteri summo consensu, el certa fiducia libros illos tamquam divinos passim laudarunt.

208. Origenes in epistola ad Africanum illud ponit principium, Dei providentiam Ecclesiæ in Scripturis tradendis deesse non posse, ideoque quas legit esse plena tide excipiendas ; qua ratione omnia quæ in Danielis additamentis leguntur tuetur. Passim etiam libros illos citat : « Ul autem etiam ex Scripturarum auctoritate hæc ita se haberc credamus, audi quomodo in Machabæorum libris, ubi maler septem martyrum unum ex liliis cohortatur ad toleranda tormenta, de hoc dogmate confirmatur; ait enim : « Rogo te, IIli, » respice cœlum el terram, et ad om- » nia quæ in eis sunt, el videns hæc » scito, quia Deus hæc omnia cum » non essent fecil. » 3

209 Athanasius passim laudai Scripturarum nomine libros Deulero-canonicos. Sic veluti a Spiritu sancto dicta, citat Ecclesiastici verba, post Psalmi versiculum : « Possumus dicere quæ a Spiritu sancto in ipsum dicta sunt, « Peccatori autem loculus est Deus : Cur » tu denarras justificationes meas Î - El « Non est speciosa laus in ore pecca- ■ torum. » ♦ Susannam apud Danielcin loquenlem inducit, el Baruch, una cum Isnia : « Esaias certe dicit : · Deus

ti) c. ii. «e.
|i) Baruch, iii. ÎH.

(J) Oriuene* I. II. e. i. de principii*.
ĵ Conlra Arienas Oral. I.

• «ternus qui construxit extrema tcr- █ rarum. » Susanna quoque locuta : « Deus æterne. » Baruch item : « Jam- » jam clamabo ad ælcrnum Deum. » ' Consuevit ex his libris sumere testimonia , eaque inter alia ex libris protc-canonicis desumpta rccilare , veluti ejusdem Spiritus divini diclamina : quod si Judæorum Cononem aliquando laudaverit, ulpote eorum etiam consensione firmatum, non ideo ctelcros rejecisse censendus est.

210. S. Hilarius legem memorat in viginli duos libros a Judæis distributam : addit tamen : « Quibusdam autem visum est, additis Tobia et Judith, viginli quatuor libros secundum numerum Graecarum litterarum connumerare. n * Hanc librorum enumerationem refert, non ul Canonem iis concludi affirmet, sed ul mysticam inde deducal explicationem. Profecto Constantium Imperatorem monet « a martyre dictum osse regi Antiocho : « Tu quidem ini- » quusdepræsenti vita nos perdis, sed » Rex mundi defunctos nos pro suis › legibus in ælernam vitam in resurre- » clione suscitabit; » 8 aliaquc laudat ex Machabæorum libris desumpta. Baruch testimonium veluti Jcremiæ citat, eamdem ei ac Moysis et Isaiæ verhis vim tribuens : « Audi enim præler Moysem el Esaiam, tum tertio id ipsum quoque et Jeremiam docentem, cum dicit : « Hic Deus noster est, ct non » deputabitur aller ad eum. Qui inve- » nil omnem viam scientiæ, cl dedit " eam Jacoh puero suo, ct Israel dile- » cto suo. Post hoc super terram visus › est, el inter homines conversatus » est. » *

ill. S. Cyrillus Hierosolymitanus Canoni inclusit Baruch el epistolam Jercmiic,8 Daniells vero'nomine quæ additamenta dicuntur complexus est, nam Thcodolionis versione Graeca, in qua habentur, usus est, et quæ ad Susannam spectant ex ea laudavit, · notans etiam llabacuccapillo ab Angelo translatum. ' Sub nomine Salomonis citavit sententiam exSapicnlia > juxta Salomoncmqui ait : « Nam cx magnitudine el pulchri* n ludine creaturarum, proportione ser- » vata, procreator earum conspicitur.»8 Ecclesiasticum etiam sæpius adduxit. Quod eos in catalogo quem texuit9 librorum divinorum non incluserit, contigit ex Judæorum inter quos degebat sententia adversa, quam tamen haud tanti fecit ul ab iis, instar cælerorum, citandis se abstineret. Quæ tradidit monita dc lectione privata vitanda eorum qui in Ecclesia haud legebantur, spectant libros spurios , non bos, qui, uti omnes fatentur, semper consueverunt publice legi in fidelium profectum.

212. S. Epiphanius catalogum daturus librorum quos Judaei excipiebant, id animadvertit : « Habebant porro hi Judæi usque ad reditum a captivitate Babylonis, libros el Prophetas hos. » Eos autem enumerans, nominat» Hicremiam Prophetam, cum lamentationibus ct epistolis ipsius, ac Baruch. » lu Addit : « Sunl et alii duo libri apud ipsos ambiguæ lectionis, Sapientia Si rach ct Salomonis, citra alios quosdam libros apocryphos. Omnes autem h sacri libri Judaismum docebant, et legis observationes , usque ad Domini nostri Jesu Christi adventum. ·█11 Quum Epiphanius, in Palaestina natus, Judæorum apprime noverit traditiones, Baruch et Jercmiæ epistolam ab iis agnosci, Sapientiam vero et Ecclesiasticum etiam cum veneratione excipi,

(1) Contra Arianos Orat. 1.
(1) Hilar. Prul. in 1.1'sal.
(S) Contra Constant. Imp. lib p. i G, ed. Wirccb.
(4) De Trio. I. IV. n. H, p. I0J.
(5) IIffiix μία μιτ* , και «ai Eriaroàr. Cal. IV. n. 43.

(6) Cou XVI. n. 31.
(7) Cat. XIV. 13. (8) Cat. IX. e.
(9) Cat. IV. *de decem dogmatibus.*
(10', Cat. VI. 4. Cat. XIII. H.
(II) Contra hær. I. I. uctara secla p. C. eJ. Ba «il. 13**1.

quin de divina eorum Inspiratione plene constarci, eo teste discimus. Quos autem libros apocryphos habuerint, vel quo sensu apocryphi dicerentur, non explicat ; constat autem vocem hanc sæpius mitiori sensu usurpari, pro iis scilicet de cujus auctoritate non habebatur certitudo, vel qui in solemni cœtu non legebantur. Ipsam Sapientiam , tamquam Scripturam , citantium Methodii el Procli verba repetii : 1 « Considerate quomodo consona his verbis palam de martyribus Salomon pronunciat, neque enim Scripturarum aliarum testimonio hic sermo carci »1 Salomonis nomine librum illum laudat ipse, eoque utitur ad hæresim Hieracis refellendam : « Accersc mihi Salomonem beatum illum ac sapienlissimum, ad Hieracem hunc confutandum. Adsis, Prophetarum beatissime, qui accepisti a Domino effusionem cordis ac sapientiae, velut arenam juxta littus maris, quidnam de pueris sentis Y ct inquit : « Senectus enim venerabilis est » non diuturna, neque annorum numero » supputata. » "Cæterum alias dicit dc Sapientia et Ecclesiastico : « Utiles quidem sunl el commodi, sed in numerum receptorum non referuntur. » * Quæ ratio loquendi spectat Canonem Judaicum, cui adhærcre visus est, quamvis, uti patet ex citatis, passim laudet testimonia cx libris Dcutcro-canonicis. Dc Habacuc translato loquitur in hujus Prophetæ vita, testimonio *additamentorum* plane nixus.

215. S. Gregorius Nazianzenus testimonia ex libris Deu tero-canonicis adhibuit , tamquam divinitus conscripta. Machabæorum festum celebrandum ostendit, oratione ca de re habita, quod res gestas libris illis relatas verissimas, cl ex speciali Dei consilio evenisse, argumento est. Sapientiam una cum Jercmia citat : « Nonne cœlum et lerram ego impico? dirit Dominus. · El · Spiritus Domini replevit orbem terrarum. - 1 Ecclesiastici testimonium laudat * Danicli tribuit quæ in additamentis referuntur. 7

211. Chrysostomus, de raptore, qui eleemosynam parvam tribuit,loqnens, ait : « Vis scire quantum malum facias dum sic das eleemosynam, audi Scripturam dicentem : « Sicut qui lilium » coram patre suo interfecit, sic qui » offert sacrificium ex pecuniis paupe- » rum : » 8 iaiovs» r»r ypiSSr *tytu«*r. Testimonium hoc ex Ecclesiastico ' desumptum est.

215. S. Ambrosius Spiritum sanctum ab omni peccati labe divina Sapientia: libri auctoritate vindicavit : 10 k auctoritatem requirunt ul lectione doceamus, quia non peccavitSpiritussanclus,sicut de Filio lectum est, quia peccatum non fecit. Et hoc accipiant Scripturarum auctoritate nos docere : scriplum est enim ; quia in Sapientia est spiritus in telligentiæsanctus, unicus, multiplex, subtilis, bene mobiljs, disertus, immaculatus. » **

216. S. Hieronymus libros a Judæis omnibus in Canonem exceptos recensuit , cæterosque dixit « ad ædificationem in Ecclesia legi, non tamen ad dogmatum confirmationem. » Additamenta Danielis el Eslheris rejecisse visus est Ruflino, qui id ei exprobravit : sed vehementius accusationem repulit. « Quod autem refero quid adversum Susannæ historiam, cl hymnum trium puerorum , cl Relis draconisque fabu-

Ii) !.. II. p. 181. p. I8Î. p. 183,184.

(i) Ibid. p. <88.

(3) L. II. her, Ixvii. p. S3*. Vide etiam epiil. ad Joan. Ilioros.

(4) Dc merixuria el ponderibui, p. 41*.

(8) Orat, xviii. i. de Theologia p. 500. I. I. ed. Ven. Vide citam Orat. xxxii. p. 688.

(6) Orat. xi». n. J0. p. «9. Orat. ii. Apolug n. Ite. p.O4. Funebri*Cetarii. η. I. p. IW.Ont. mii. p. 393.

(7) Oral, xxxii. p. 8»7.

(n) Hom. Iii. in Matlh. {») Rcct. mi». »1.

(10) I., iii. deSpir. S. ». ta- Ii; Sap. »ii. **.

las, quæ in volumine Hebraico non habentur, Hobræi soleant dicere, qui nie criminatur stultum, se sycophantam probat : non enim quid ipse sentirem , sed quid illi contra nos dicere soleant, explicavi. » '

217. Hærelicis jactantibus legem el consilium Dei apud se manere, objicit auctoritatem libri Sapientia*, quem Scripturam designat : « dicente Scriptura : « In perversam animam non introibit » Sapientia.» * El alias citat Ecclesiasticum : « Divina Scriptura loquitur. « Musica in luctu, importuna narra- • lio. » 8 Ex his locis colligitur eum, communem veluti Ecclesiæ sensum sequentem, hos libros divinos laudasse, quamvis alias ob Judaeorum Canoncm haerere visus sil, ct Ecclesiasticam lectionem ad ædificationem retulerit. Ex ipsorum Pairum qui Canoncm Judæorum secuti dicuntur, testimoniis, quæ laudavimus, liquet cos non penitus rejecisse cælcros libros, sed potius plerosque, data occasione, instar aliarum Scripturarum laudasse. Cælerum quæcumque aliquos pulsaverit dubitatio difficultatem nobis parere non potest, omnibus catalogis , qui publica auctoritate editi sunt, Canone Laodiceno excepto, libris de quibus agitur suffragantibus.

Objectiones.

218. *Obj.* I. Libri illi qui veteri Judæorum Canoni adjecti sunt, omni carent auctoritate externa vel interna ; nam Hebraice haud reperiuntur, ct scripti plerique sunt a Judæis Alexandrinis, postquam prophelia spiritus desierat. Nec ipsi scriplores se inspiratos profitentur, sed potius ea dicunt quæ cum inspiratione stare non possunt ; nam auctor libri Sapicnliæ fingit se esso Salomonem, et tamen Israelites hostibus suis subditos exhibet, quod certe Salomone regnante non contigit; auctor libri secundi Machabæorum, Jasonis historia* compendio facto , erratorum petit veniam. Insuper Philo el Josephus penitus de iis libris siloni; nec eos unquam laudant, vel aliqua prorsus ratione indicant Christus et Apostoli. Hæc liorneus. ♦

219. *Resp.* Quod Hebraice non reperiantur libri illi, non infirmat auctoritatem eorum, nec enim Hebraice reperitur Matthæi Evangelium, quod eo idiomate conscriptum fuisse testatur Irenæus , plurimique acutissimi critici tenent. 8 Constat autem magnam partem libri Danielis et quædam capita Esdræ Chaldaico exarata esse. Tobiam et Judith cx Chaldaico idiomate vertit Hieronymus, quos libros eo idiomate scriptos agnoscit liorneus; * qui etiam fatetur Ecclesiasticum Hebraice, vel Syro-Chaldaice primum scriptum, el deinceps ab auctoris nepote, post annos sexaginta, Græce redditum.7 Re quidem vera Hieronymus testatur se cum Hebraice reperisse Parabolas praenotatas.8 Baruch Syriace extat, Hebraice autem extilisse cx frequentibus Hebraismis, et voce aliqua Hebraica quæ in eo occurrit, colligere est. Primus Machabæorum liber Hebraice scriptus est, quem eo idiomate vidit Hieronymus. ' Soli duo libri Græce scripti videntur, scilicet Sapientia, cl Liber secundus Machabæorum. Nil autem iis ea ratione detrahitur, nam Græca lingua adeo invaluerat per sæcula prope Christi adventum , ut in ipsa Palæstina eam fere vernaculam fuisse Hug ,10 et Horneus " cum aliis censeant : quapropter omnia scripta Novi Testamenti, uno

(t) Apol. I. *i.* adv. IluiDn. fol. 104. ed. Bae. 1316.
(i) Com. in Jcrem. c. iviii.
(S) Ep. 51. ad Julian.
(4) App. No. v. §· i. I.
(K) Nec liorneus dissentit, quamvis Grace quoque editum a sacro auctore cum nonnullis opinetur. Introd. vol. iv. p. *i.* c. ii. §. ii.
(6) Ibidem , cb. viii. (7J ibid. § vii.
(8J In præf. lib. Salomonie.
(9) Prær. in lib. Ilog.
(I0J Einleiting, Znoitor theil §. 8.
(tl.) Introd. vol. ii §. iii.

excepto Evangelio Matlhæi, Græce prodierunt. Sibi autem vix constat Hornmis libros illos Judæis Alexandrinis tribuens, quos, ipso fatontc, Chaldaice vel Hebraice editos fuisse liquet, duobus tantum exceptis.

220. Quod spiritus prophetiae penitus desierit per temporis illud spatium, quod ab Artaxerxe ad Christum fluxit, nullo idoneo testimonio probatur. Josephus enim, quem testem adducit liorneus, id non affirmat; sed quum dixisset historiam suæ gentis a sacerdotibus et Vatibus summa diligentia conscribi consuevisse, * el usque ad sua tempora deductam, libros recensuit quos divino afflatu exaratos omnes agnoverunt, animadvertens alios ab Artaxerxis temporibus non parem obtinuisse fidem, quia successio Prophetarum non fuerat adeo explorata. Non dicit nullos fuisse Prophetas, sed serie non adeo continuata et insigni: hx r» μ· ytttrSai r·» rui wpc*>rm α.»οι0· JieJiX>r.1 Inutiliter de successione haud manifesta locutus esset, si nulli fuissent omnino per id temporis Vates, nulli etiam inspirati scriptores. Prophetas apud Hebræos extilisse usque adJoanncm fassus est olim Justinus, Tryphoni Judæo objiciens, quod post Christi adventum nullus foret apud eos VatCS: rf.<p.r«r x»r* JiaJ's.Xsr /atXçir luanfj 3 Hoc cum Josephi testimonio facile conciliatur: constat scilicet per id temporis non adeo claruisse Prophetas. Quamvis autem aliquando prophetia quæcumque Scriptura inspirata diceretur, non omnes tamen scriptores sacri plerumque Prophète· appellabantur, ideoque etsi foret minus clara horum successio, extiterunt " sancti Dei homines · qui a Spiritu sancio acti plura ad aedificationem et solamen cultorum Dei exararunt. Liquet Jospphum censuisse libros de quibus agitur sic scriptos, vel saltem ad cos proxime accedere. * Fallitur liorneus, qui eum inducit veluti laborantem ut eorum auctoritatem elevet; quæ enim dicit de cautela a majoribus adhibita ne divinis libris aliquid adjiceretur, ad ipsorum integritatem statuendam diriguntur, non ut ostendat libros cæteros auctoritatem idcirco oblinere non potuisse: nam totus erat Josephus ul Appioni ostenderet Judaicae geniis historiam summa fide ad ipsa quibus scribebat tempora perductam. ' Tanti fecit Machabæorum libros quod eos in Antiquitates suas fere transcripserit, uli fatetur Wernsdorff. Horneus tamen nobis objicit ejus silentium '.

2-21. Quod scriptores horum librorum se inspiratos haud profiteantur, nihil potest officere; ncc enim id cæleris semper in more est: scribunt autem ca prorsus majestate ct simplicitate quæ divina oracula tradentem decet. Baruch certe instar cælcrorum Vatum loquitur; auctor Ecclesiastici a Deo sumit exordium: « Omnis sapientia a Domino Deo est. » Cæteri omnes eo

I) riir ἀ|ιΧῖ(ρΚ7< καı rvir xpt<J»ri<r rsvro τζ.?Γ«ξαιτ«Γ, <αi ir M·X|» r*' »sJ\<«r Xpirei «ιφ.λχχΓαι wsAAar ἀχ|>ι4"<*Γ. Joseph I. I. contra Ap. 6. ed. Amslelod. 1747.

(t) **liorneus rsir avrur de majoribus intelligit, quum de libris prioribus sit sermo. Egregie erravit Burneli abbreviator: ■ Josephus says, a they » had only twentylwo books that deserved belief, • but that those which were written after the • time of Artaxerxes were not of equal credit with » the rest, in which period they had no prophets - al all. n Analysis p. 418. Josephus e contra dicit Judarn Essenum celebrem fuisse vaticiniis.**

Antiq. I. xiii. e. 19.

lS) **Dial. cum. Tryph. n. 31.**

t) **Vide Jahn Einleitung, vol. 1. p. IM, el opocui titulus: « Auctoritas ulriusque libri Machabæorum Canonico Historica adseila, et Enalichiani annales Syrias defensi. » Vienne an. 171».**

(6) **Halicis litteris absque causa usus est Horneus, lectori veluti insinuans h«a ad fidem librorum Deutero-canonicorum elevandam dirigi • no one Arts** *been* **so** *bold at either to add* <in> *thing to them, or to take any thingfrom them. or to make any change in them.·* **Ha fallunt, vel falluntur viri docti!**

utuntur stylo, cam spirant pietatem quæ divinum afflatum indicat : nec qui eorum scripta cum cætcris contulerit, animo a studiis partium libero, eadem Dei docentis indicia non repericl. Nunquam profecto aliquid innuunt quod inspirationi repugnet.

222. Quod Salomon in Sapientia inducatur Deum deprecans, poterat contingere, quod sacer hic scriptor sententias a Salomone prolatas in unum collegerit, stylo usus Græcis lectoribus congruo ; constat quippe plurima a Salomone conscripta esse quæ ad nos haud pervenerunt. Nec pugnat cum divino ad scribendum impulsu, aliorum dictis ita uti ad lectorum aedificationem; vel etiam animi sententiam quæ Salomonis fuerit, divino afflatu, explicaro. Profecto pulcherrima illa oratio, quæ capite nùno continetur, divinum quid sonat, cl ex ea ipse Paulus Apostolus aliqua videtur laudasse : « Quis enim hominum poterii cogitare quid velit Deus '/n * Apostolus autem : « Quis enim cognovit sensum Domini? aut quis consiliarius ejus fuil ?s

223. Temere Horncus falsilatis arguit sacrum scriptorem quod personam Salomonis induerit : Hebraeis enim personam alienam induere, ut veritatis notitiam suavius communicarent, non erat insuetum : nec proplerea arguitur mendacii mulier Thecue, quæ filium perditum se plorare, et filii alterius necem metuere 5 fingebat, Davidis animum , ad filii sui reditum permittendum ut moveret ; ncc Propheta mendax habetur regi se exhibens vulneratum, * et fabulam narrans ul eum de Benadad dimisso argueret. Prosopopoeiam in loco objecto agnoscere licet, qua figura utuntur optimi scriplores absque mendacii vitio. Altera Objectio cx populi conditione, Salomone regnante, desumpta rull, « nam Salomonis non esso nihil dubitant quique doctiores, » uti animadvertit Augustinus. 8 Nomen obtinuit sapientissimi regis apud aliquos, ob sapientiae principia quæ ponit, ab ipso mutuata, vel ad ipsius imitationem excogitata : «de quadam similitudine Salomonis esse dicuntur » ° hic liber ct Ecclesiasticus.

221. Quod libri secundi Machabæorum auctor so in compendium redegisse dicat Jasonis libros, non obslat ejus inspirationi; satis scilicet esi cum ad id operis aggrediendum a sancio Spiritu impulsum fuisse ct divino lumine illustratum, ne aliquid minus accuratum ad suam transferret historiam. Humana industria usos esse sacros scriptores in rebus gestis referendis , apud omnes in confesso est; quod Lucas de se ipso in praefatione Evangelii testatur : pluresque censent Moysen documentis vetustioribus usum in sua concinnanda historia. Quod aulem lectoris veniam petat, si quid minus gratum occurrerit, («rufo stylum el rationem narrandi plane respicit , non ipsius narrationis veritatem ; stylum autem ex indole ingenioque scriptoris plurimum pendere plerique sentiunt, sancti Spiritus dictamen ad res sententiasque, verbaque magni momenti, non autem ad singulas voces spectare existimantes. Profecto Paulus objicientibus sermonem ejus contemptibilem , salis habuit respondere : « Etsi imperitus sermone, sed non scientia.»7

225. Miramur Horncuin nobis objicere Philonis silentium , quum tanta sil sententiarum rerumque inter librum Sapientiae ct Philonis, quæ extant, opera, similitudo, ut plures, praesertim inter Protestantes, eum auctorem illius

(<) Sap. it. IS. (i) Itoni, xi. 51.
(i) 11 Iteg. xiv.4.
14) 111 Heg. tx. S3.
(5) Speculo , tom. iii. p. I. coi. 733.
(6) Aug.). ii. do docl. Christ, c. 8.
(<, II Cor. xi. 0.

habuerint. Fatetur Eichhornius Philo nem multas sententias ct phrases ex illis libris hausisse. * Jahn , criticus acutus, dicit certum omnino esse Philonem iis usum. 2

226. Quod de Christi silentio objicitur, posset libris plerisque officere: nec enim omnes recensuit, quamvis legem, Prophetas ct Psalmos aliquando nominaverit, et quædam etiam citaverit testimonia. Quæ apud Lucam xii. 19. referuntur a Christo dicta , simillima sunt iis quæ in Ecclesiastico xi. 19. reperiuntur. Illustre etiam testimonium dedisse censendus est Macha bæorum libris, festum Encæniorum celebrando , quod in iis refertur institutum, prout narrat Joannes, fatcnlibus criticis protestantibus. 3 Quibus libris non obscure suffragatus est Paulus, illud martyrii genus recensendo quod ab Eleazaro toleratum narrat auctor secundi libri Machabæorum : ;; * Hoc, Capello, Grolio, Castellione judicibus, ad locum Machabaicum refertur ExiafapcF—*kvA»ifir»r* m t» 5 Mira etiam invenitur concordia inter verba quæ impiis tribuit auctor libri Sapienliæ, et ca quæ Christi hostes, eo in cruce pendente, protulerunt, quam casu contigisse nemo cordatus dixerit. « Si enim est verus filius Dei, suscipiet illum, et liberabit cum de manibus contrariorum. » 9 « Confidit in Deo : liberet nunc , si vult eum : dixit enim : Quia Filius Dei sum. »7 Quæ de Verbo divino dicit Joannes, iis quæ de Sapientia dicit auctor mire respondent. S. Paulus autem laudasse videtur quæ in hoc libro traduntur de Dei cognitione ex orbis spectabilis contemplatione : « Λ magnitudine enim speciei etereaturæ cognoscibiliter poterit creator horum videri. »8 « Invisibilia enim ipsius, a creatura mundi. per ea qnæ facta sunt, intellecta conspiciuntur. - ' De Verbo divino dicit Apostolus. « Qui cum sil splendor gloriæ et figura sobstantiæ ejus; » "'quod respondet elogio Sapienliæ : « Candor est enim luris æternæ, et speculum sine macula be majestatis, el imago bonitatis illius. »" Hæc consonanlia vim magnam habet, præsertim si attendatur ralio plerumque in Novo Testamento servata, veterum testimoniorum sensum, potius quam verba, referendi.

227. Judith de veteribus Israeliii.- qui peccarunt dixit: « Impatientiam suam et improperium murmurationis suæ contra Dominum protulerunt, exterminati sunt ab exterminatore, et a serpentibus perierunt. El nos ergo non ulciscamur nos pro his quæ patimur * * * quibus quasi servi corripimur, ad emendationem,el non ad perditionem nostram evenisse credamus.» '2 Apostolus aulem : ‹ Neque lentemus Christum, sicut quidam eorum lentaverunt, et a serpentibus perierunt Neque murmuraveritis, sicut quidam eorum murmuraverunt, et perlerunt ab exterminatore. Hæc autem omnia in figura contingebant illis ; scripta sunt aulem ad correptionem nostram , in quos fines sæculorum devenerunt. » ,s Habent igitur ex Apostolorum traditione maximam externam auctoritatem , nec alia potest reddi ratio, cur apud universam Ecclesiam ab antiquissimis temporibus lecti fuerint tanta cum veneratione. Habent *interna* inspirationis indicia, uti legenti patebit.

(I) Einleilung ins A. T. § xxvi. apud Lanigan, 1.1. c. viii. § cxl. nul. I. p. 487.
(i) Einleilung § 29. Zweyter Kanon. 111. p. 133. t. I.
(S) Vide Criticos Sacros in locum Joan. x. îi. Uloomfield in locuin. Seldcnum cliam dc Synedriis I. III. c. xiii. § vii.

(4) Heb. xi. 33.
(3) II Uacb.vi. 19,id.
(6) Sap. ii. 18. |7 Mal uvii. 43.
(8) Sap. ini. 5. |9) Rom. i. iO-
(10) Ileb. i. S. (II Sap. vii. ic.
(11) Judilb viii. 91.
(IS) I. Cor. x. 9.

Dei enim predicant gloriam, beneficia patribus collala commemorant, egregia præbent virtutum exempla, summam commendant animi puritatem, ct vaticinia continent illustria.

228. *Obj.* 2. Libri de quibus agitur in Canonem non sunl admissi per quatuor priora Ecclesiæ sæcula : desunt enim in catalogis Melilonis Sardensis, Origeuis, Athanasii, Hilarii, Cyrilli Hierosolymitani, Epiphanii, Gregorii Nazianzeui, Amphilochii, Hieronymi, Ruffini; sicut el in Canone Concilii Laodiceni, cujus Canones a Catholica Ecclesia excepti sunt, adeo ut, Burnelo notante, lotius Ecclesiæ Dei sensum hac in re habeamus. In ipsa Ecclesia Occidentali ad aedificationem ledi sunt, in loco inferiori, lestante Augustino,(1) nec ante Concilium Tridentinum parem cum cæteris auctoritatem obtinuerunt. Ita Horncus.

229. *Resp.* Nonnisi sæculo quarto ad linem vergente catalogus sacrorum librorum publica aliqua Ecclesiæ auctoritate editus est.(2) Concilium quippe Laodicenum circiter anno 578, uti plures existimant, Carlhagincnse autem anno597 habitum cst.Jam vero inCanone Carthaginensi reperiuntur, quamvis in Laodiceno plerique desiderentur. Cæterum gravissimis suppositionis suspicionibus urgeri hunc Canonem non ignorant eruditi : abest enim a perantiquis MSS codicibus, maxime Oxoniensi et Thuaneo, et a Synodico Græco MS Barocciano, a codice Arabico Joseph! Ægyptii MS Bodlejano.(3) Prælerea velant Patres canone prævio ne in Ecclesiis aliquid præler canonicas Scripturas legatur : constat autem libros Dcutcro-canonicos ubique in Ecclesia tum Græca tum Latina legi consuevisse : nec verosimile est Canonem, si vere latus fuerit, edito catalogo, omni Garnisse effectu.

250. Sed demus cum osse genuinum dicendum hos libros haud recensuisse hujus Concilii Patres, quod Judæorum Palæstinæ Canonem præ oculis habuerint, quæ origo fuit nebularum quibus Apostolica traditio offuscata erat. Hac autem in rc non Judæorum sed Ecclesiarum per orbem, præserlim Apostolicarum, valere debet traditio; videndum scilicet quid Christus de iis docuerit, quid Apostoli, ex Spiritus sancti afflatu, Ecclesiis quas fundarunt tradiderint : id autem ex testimonio, el usu Ecclesiarum per orbem maxime exquirendum est. Profecto Barnabas, Clemens Romanus, Irenæus, vetustissimi scriptores usi fuerant libris his instar cæterarum Scripturarum, quod ostendit Aposlolicam traditionem ubique eis favisse, antequam Melito Sardensis sub finem secundi sæculi Judæorum Canonem in medium protulerit. Nonnullis Patribus, præserlim Græcis, dubitatio de cæterorum librorum auctoritate inde orta est, sed communem Ecclesiæ traditionem, et ipsi plerumque sequebantur, eos veluti divinos, occasione data, laudando. *

251. Mirum est Burnetum asserere Laodicenos Canones a Catholica Ecclesia exceptos, el Horneum id repetere : quod enim ad Canonem de quo agitur spectat, contrarium omnino constat; nec enim Africana Ecclesia seu Romana, cum qua totus orbis Chrislia-

(1) De præd. Sanet, c. xv.

(2) « We have no knowledge of any interference ul authority in the question, before the Council of Laodicea in the year 363. » Paley, Evidences of Christianity, ch. ix. §. C. p. 317.

(3) Vide Opus cui titulus *Aathohtas alriusque lib. Mac. Canonico-Hiiturica.* Vienna an. 1437. p. 6», el aliud : *Semio iv. Cone. Trid. vindicata.*

(4) « Sæpius miratus sum Rabbiuicam superstitionem complurium hæteroduxoi um, qui unicam regulam, ad quam exigendus esset Canon V. Testamenti, ponebant in traditione Judæorum. Quinam igitur fuerunt magistri Ecclesiæ? Num Rabbini? Anne illorum auctoritate nititur fides Christiana Y » Lanigan I. i. c. ix. §. exiv.

nus communionem fovebat, Canonis illius in sacris libris dignoscendis habuit ullam rationem. Imo Paley fatetur nullam illius rationem habitam a scriptoribus quibuscumque. · Vide quam longe abest ut Canone illo lotius Ecclesiæ Dei sensus exprimatur. Profecto Protestantes ipsi Canonem illum non sequuntur, quum Baruch rejiciant, et Apocalypsim recipiant, contra ejus auctoritatem.

232. Quod Hieronymus dicit eos legi ad ædiflcationem, non ad dogmatum confirmationem, inde evenit, quod quum eorum auctoritas divina a Judaeis haud agnosceretur, ex illis argumenta, apud hostes quoscumque fidei valitura, non desumerentur : cælerum certissime constat dogmata iis probari consuevisse. Sic Concilium Sardicense 1 probat Filium Dei esse omnium conditorem : « ait enim Scriptura : « Om» nium artifex Sapientia docuit me ; » quod testimonium ex libro Sapientiae est desumptum.8 Omne discrimen hos inter et cæteros libros abest a vetustissimis Graecis codicibus et a veteribus Canonibus, omnes scilicet libri Scripturæ nominantur, ct « sub nomine divinarum Scripturarum » legendi dicuntur, 4 adeo ut Tridentini Patres venerandorum Conciliorum quarti et quinti sæculi vestigia presserint, eos omnes sacros el canonicos declarantes.

233. Quod autem ad privatos catalogos allinet, non eam possunt sibi vindicare auctoritatem, quæ Canoni solemni Conciliorum vel Pontificum sanctione edito, jure optimo, tribuitur : privati enim homines, dignIUU licet aucti, vel diligentia el eruditione perstantes, non eam facile adipisci potuerunt certam totius Ecclesia» traditionis notitiam, quam Concilia, vel qui in ipsa arce potestatis Ecclesiastic® universo prospiciebant orbi Christiano. Ad Melitonis catalogum omnes quidem revocari possunt, qui non debet publico catalogo prævalere, vel officere traditioni Apostolica ex Irenæi, Clementis, Barnabæ scriptis manifest®.

234. Auctor Epistolæ festalis, quæ nomen Athanasii præseferl, quam tamen ejus non esse Vincenti post alios censet, profitetur se velle « libros recensere quos divinos esse canonice scriptum, traditum et creditum est, » et viginti duos, more Hebræorum, enumerat : « sed majoris accurationis causa illud quoque scripto addere necesse duxi : esse nimirum alios libros præler istos, non in Canonem quidem redactos, sed quos a Patribus decretum est, legendos ab iis esse qui uuper ediscendi pietatis verbi gratia accesserint ; Sapientia Salomonis el Sapientia Sirach, Esther, Judith, Tobias, Doctrina, ut vocant, Apostolorum et Pastor. Attamen, dilecti, cum illi in Canonem redacti sint, hi legantur; nusquam apocryphorum mentio habetur : xa>' »)ιτ·η·. xwiiner unrilqitw. r«r «vτo» arayrreTxi.uirer, lUapw ra» airsxji?4>» /ari.a·. “ 5 ÏÏOS librOS SCeundi ordinis, lectos in Ecclesia, nec tamen in Canonem receptos, ab apocryphisomninodistinguit ;et quamvis unum alterumve librum iis accen-

(1) e Probably the decree of this Council rather declared than regulated the public judgment, or more properly speaking the judgment of some neighbouring churches ; the Council itself consisting of no more than thirty or forty bishops of Lydia and the adjoining countries. Nor does its authority seem to have extended further : for wo find numerous Christian writers, after this time discussing lhe question, » what books were en» titled to be received as Scripture, with great ire·· i. dotn upon proper gronnds of cvidence.ind with » out any reference to the decision al Laodices. Paley, Evidences *of* Christianity rh. it. ;. <..

iS) Apud Theodorct. hist. fed. I. ii. c. ". E;> Synod.

(3) Sap. vii. 31.

(I) Conc. Carthag.

(5) In Epill. Festal·.

seat, qui ne quidem Dcutero-canoniciis habetur, non ideo tamen cæterorum minuitur auctoritas, cui suffragia majora apud plerosque Patres favent. Jam vero etsi dicat eos Canoni non includi, quia scilicet nullo solemni decreto Canoni adjecti adhuc erant,prorsus rejecisse censendus non est.

433. Profecto Athanasius ipso eos passim tamquam divinam Scripturam laudat. Sic de accusatoribus suis queritur : « Nec pudet eos coram Catechumenis, ct quod pejus est coram ethnicis, mysteria hæc traducere : cum oporteat, ait Scriptura, « sacramentum n regis abscondere. » 1 El alias : « Quid ergo dixerit calumniator ? imo potius quid prudentes ac veri Christiani dixerint ? Hos interroga, Imperator : nam de illis quidem scriptum est : « Stultus » stulta loquitur; » de his vero : « Ab omni sapiente consilium accipe. » s

256 Quod veluti ex Augustino de libris ledis cx loco inferiori ut a divinis distinguerentur, asserit Horneus, Cosinum auctorem allegans, testimonio sancti Doctoris plane repugnat : eo enim loci divinam libri Sapicntiæ auctoritatem vindicat. Ex hoc libro adduxerat testimonium : « Raptus est ne malitia mutaret intellectum ejus, n quod quum respuissent Massilienses, » tamquam non de libro canonico adhibitum,» respondit : « Non debuit repudiari sententia libri Sapientiae, qui meruit in Ecclesia Christi de gradu ledorum Ecclesiæ Christi tam longa annositate recitari, et ab omnibus Christianis, ab Episcopis usque ad extremos laicos (idoles, poeniteiilcs, catechumenos , *cum veneratione divinæ auctoritatis* audiri.» *· * * «Quisententiis tradatorum instrui volunt, oportet ul islum librum Sapicntiæ, ubi legitur, « Raptus est nc malitia mutaret intellectum ejus, n omnibus tractatoribus anteponant, quoniam sibi eum anteposuerunt etiam temporibus proximi Apostolorum egregii tractatores, qui eum testem adhibentes, nihil se adbibere nisi *divinum testimonium* crediderunt.»3 Quod igitur dicat dc gradu lectorum eum legi, non est speciale, sed sacris omnibus libris commune.

257. *Obj*- 3 Plurima fabulosa , inter se haud cohaerentia , ct Scripturis manifesto contraria libris illis continentur. Bolis et draconis fabulæ narrantur : Judith fabulam redolet. Ipsa autem exhibetur Sichimilarum probans Cædem, in Genescos libro damnatam. Tobiæ scriptor ex Babyloniis Assyriisque dc angelis dæmonibusquc , Deum inter ct hominem intervenientibus, plura mutuatus est. Baruch Babylonem abductus dicitur, eo ipso tempore quo cum in Ægyptum translatum Jeremias referi. In primo Machabæorum libro Antiochus Epiphanes Babylone mortuus narratur ; in secundo dicitur in templo Nanææ in Persia interfectus, et postea misera morte inleriissc inter montes in terra aliena.Suicidium etiam laudibus effertur. Ita Horneus.

258. *Resp.* Si dc sacris libris humano sensu judicare liceat, nullius libri stabit auctoritas : consueverunt scilicet infideles mythorum seu fabularum nomine designare plurimas Scripturarum narrationes. Quæ dc arca ct Dagone in libro primo Regum ♦ narraniur, magis fabulam redolent, quam quæ dc reperta sacerdotum Beli fraude, el de dracone disruplo dicuntur.

239. Ex capitulis Danielis quædam laudavit Irenaeus tamquam ex prophetica Scriptura : « Quem *(Deum)* et Daniel Propheta , cum dixisset ei Cyrus rex Persarum , « Quare non adoras » Bel? » annuntiavit, dicens Quoniam

(1) Apol. contra Arianos.

!î) Apol. ad Imp. Consi. §.17. Vide ct Orat. 1. contra Arii doctrinam.

(S) Dc prxdest. Sanet, c. xiv. t. x. coi. 807. 808. supra laudatum , p.580.

(*) I· Rcg. c. v. 5. 4.

non colo idola mamifacta, sed vivum Deum qui constituit coelum et terram et habet omnis carnis dominationem. » 1 Tertullianus de Josepho ct Daniele loquens, animadvertit honores quibus a regibus fuerant aucti, nullam idololatriae necessitatem secum attulisse, secus « statim apparuisset Danielem idolis non deservisse, nec Belem, nec draconem colere, quod mullo postea apparuit. » 1 Cyprianus cx eodem loco quædam desumpsit : « Daniel Deo devotus, el sancto Spiritu plenus, exclamat et dicit : Nihil colo ego nisi Dominum Deum meum, qui condidit coelum ct terras, n(3) Et alias : « Loquitur Scriptura divina : «Stans, » inquit, « Azarias precatus est, et aperuit os » suum, et exomologcsin faciebat Deo » simul cum sodalibus suis in medio ignis. » * Antiquissimi hi et gravissimi scriptores has censuerunt verissimas narrationes divino afflatu conscriptas.

240. Porro Danielis partes, quas *additamenta* vocare consuevimus, in ampliori codice Hebraico olim extilisse, ex eo colligitur, quod Theodolion, septuaginta versione neglecta, eas Grace reddiderit : versio autem non fit, nisi textus exemplari habito. Ipse Origencs earum auctoritatem vindicavit, Africano, qui Judaeorum codices objecerat, respondens, Ecclesiarum traditione innixus, quibus Deum in lania re defuisse nefas est cogitare : " An etiam Providenliæ, quæ in sacris Scripturis dedit omnibus Christi Ecclesiis ædificationem, curæ non fueruni empti pretio, pro quibus Christus morluus est? 8 S. Basilius M. eas partes genuinas esse amovit : de pueris enim in Babylonia ail : « Sane ex media flamma Deum collaudaram. - * s Chrysostomus puerorum historiam in sui* Homiliis retulit, Scriptura nomine testimonia cx additamentis laudans « Scriptura testatur : « Angelus autem » Domini simul descendit cum illis. · ' Ejus de Susanna homilia sic incipit : « Divinæ lectiones et sancta oracula Dei, quæ insonuerunt auribus vestris nidum faciant in mentibus nostris : ' ' Theodorctus eas Danielis partes cum reliquo libro in suo Commentario explicat. S. Ambrosius eas citat, sæpiusque Scripturam vocat « Spiritus sancti sacrum et coeleste miraculum » in Susannas liberatione agnoscens. * Quod igitur objicit Horneus ipsum Hieronvmum fabularum loco Belis et draconis narrationes habuisse, de jucunda earum natura inlelligi potest: fabula enim apud Latinos jucundam narrationem. etsi veram, aliquando significat ; quod si contendat Hieronymus eas revera existimasse ingenio fictas, commune aliorum, gravissimorum sane scriptorum Judicium licebit sequi, cum tanti Doctoris pace.

241 Judith liber, non minus ac Job. veram historiam continet, fatente Prideaux, quamvis Luthero, aliisque criticis temerariis placuerit utrumque veluti ingenio confictum habere. Clemens Romanus, Apostolorum auditor, eam agnoscit : « Beata Juditha, cum urbs obsideretur, rogavit seniores, ut sibi liceret in alienigenarum casira transire : ac seipsam periculo tradens. propter charitalem patrue populique obsessi, egressa est ; et Dominus tradidit

(I) L. iv. adv. bær. c. xi. Textus invenitur Dan. xi». 4.

(î) De idololatria c. 18. p. <!C. et de Corona p. lîi. ct de jejuniis p. 707.

(3) Ep. ad Fortunatum p. 487 ed. Wire.

14) L. de lapsis, p. 3tJ. ed. Wire.

(3) àfi h «ai ∴ χpi>«<α lr ὑγἰΛἴΓ ^^φΛii- Jdutvut Kj.vx<r rair Xuiersv ixxA»?<a«r m»i' i«μ·>, ex rur ri/air e) , UiTtp ὺi Xfiertr axiUrir. Ep. ad Afric. n. 4. p. X'J8. ed. Wire.

(6) L. de Spir. S. c. xxx. p. Mi ed. (ku. 1310.

(7) Horn, de tribus pueris p. tie. lore. ı. [illegible] I.Ugd. 1887.

,K) Hom. de Susanna *p. 617.*

(u, !.. iii. de Spiritu sanctu.

Holophernem in manu fœminæ. » ' Non aulem constat Judilham probasso Sicliimilarum cædem , quamvis agnoverit Deum Simeonis furore usum ad scelus eorum ulciscendum : « Domine Deus patris mei Simeon , qui dedisti illi gladium in defensionem alienigenarum , qui violatores exlilerunt in coinquinatione sua, el denudaverunt femur virginis in confusionem. » * Maledictum furorem filiorum suorum Jacob habuit, sed zelus corum pro virginis decore alioquin probandus erat. Ipsa Judæorum in Christum scelera S. Petrus Dei consilio tribuit, quia scilicet haud sine speciali Dei permissione ea patrare valuerunt : quanto magis licuit mulicri sanctissima? Dei justa in Sichimitas judicia in ultione Simeonis mirari ? Cæterum si placeat Judilham haud recte de eo facinore judicasse, non ideo libro, quo ejus sententia refertur, detrahetur auctoritas : potuit enim mulier sancta communi voluti geniis suæ sensu de punitione injuriae virgini illalæ ferri.

242. Origenesin ea fuit sententia Judith pactam esse se tradere Holophernis cubili, eamque ob violatum pactum laudat, exemplum illud ex Scriptura se afferre dicens : « Volo afferre de Scriptura exemplum justi pactum frangentis, ut ostendam, quo pacto ille *(propheta Jercniias, cujus verba exponit Origenes)* prævaricalionem invocaril. Cum Holopherne pacta fuerit Judith, ul per tot dies egressa preces funderet Deo, quibus elapsis semet Holophernis cubili traderet. Pacta hæc Holophernes admisit, potestatem Judilhæ fecit, ul extra tentoria Deum oraret. Quid agendum erat Judithæî Paclanc servanda an frangenda ? Certe frangenda , ul omnes fatentur. Pacta enim cum Holopherne inita violare beatum oral apud Deum. « 5 Hieronymus dicit : «Apud Hcbræos liber Judith inter hagiographa * legitur, cujus auctoritas ad roboranda illa quæ in contentionem veniunt minus idonea judicatur. Chaklæo tamen sermone conscriptus inter historias computatur. Sed quia hunc librum Synodus Nicaena in numero sanctarum Scripturarum legitur computasse, acquievi postulationi vestræ, imo exactioni. » * * * « Accipite Judith viduam castitatis exemplum , et triumphali laude perpetuis eam praeconiis declarate. »8 S. Ambrosius eam proponit admirabilem : « Ecce tibi Judith se offert mirabilis. »6 S. Fulgentius ejus exemplum , tamquam ex Veteri Testamento desumptum, exhibet : « Habes et in Veteri et in Novo Testamento sanctarum viduarum quibus ædificeris exempla. In Veteri Testamento Judith. »7

243. Tobiæ liber plura de Angelorum ct daemonum in rebus humanis opere continet, sed his similia in ipso Geneseos libro cl in libris Novi Testamenti plurima occurrunt, adeo ul ad Babyloneos Assyriosve non sit confugiendum, ut horum fons demonstretur. Illum librum Apostolico sæculo laudavit instar cætcrarum Scripturarum S. Polycarpus : « Cum potestis benefacere, nolite differre : quia « eleemosyna dc morte » liberat? » 8 S. Ircnæus memorat Gnoslicorum figmenta, juxta quæ propheta; in varias distribuebantur classes : » Sic aulem prophetas distribuunt. * * I Illius autem Eioi, Tobiam et Aggæum.»'

(1) Ad Cor. Iv. 6.
(t) Judith ix. Î.
(δ) 3iXv *xayaitrypa ituai* k~·. r«r *y* çxç.r ■*nam* r« ffurhxar *kSirtirir*, hom. xix. in Jerein. n. 7. p. 70t.
Ii Aliqui legunt : ■ apocrypha : » sed J.ihn alia lectio placet, juxta regulam critica: qua difficilior lectio preferlur: facile quippe amanuensis in crrorem qui videtur obvium exhibere sensum labilur, non ita in alium minus perspicuum. Einlcilung Ersler thcil p. 136.
(<>) l'ræf. in librum Judilli.
(6) !.. III. Ollic. c. xiii. (7) Ep. Î. ad Gallam.
(8) Ep. ad Phil. S x. 5.
(9) L. I. adv. hœr. c. xxxiv. p. IS6. cd. coi. Agrip. 1696.

Sentential inde desumptam Scripturæ nomine pluries citat Clemens Alexandrinus : * « Exaudiens Scripturam quæ dicit : « Bonum est jejunium cum ora- » tione. » * Cyprianus etiam : « Loquitur in Scripturis divinis Spiritus sanctus, et dicit : « Eleemosynis el fide ■ delicta purgantur. » « * * * Raphael quoque Angelus paria testatur, ct ut eleemosyna libenter ac largiter flat, hortatur, dicens : « Bona est oratio » cum jejunio et eleemosyna, quia elee- » mosyna a morte liberat, et ipsa pur- - gat peccata. » * * * « Esto potius liberis tuis paler talis, qualis Tobias extilit, » et pergit recitare quæ Tobias filio mandavit. 3 Basilius M. * Ambrosius s aliique plurimi divinum hunc librum praedicant. Ipse Horneus latetur librum hunc a Polycarpo aliisque Patribus laudari , ct narrationis simplicitate el piis quæ tradidit principiis plurimum commendari. ° Grotius autem probat Hebraeos cum veram habuisse historiam ct librum sacrum 7

244. Baruch non eo ipso tempore quo in Ægyptum cum Jercmia abductus narratur, Babylone vaticinans in hoc libro exhibetur : nam undecimo anno Sedeciæ, mense quarto , capta est civitas, mense autem septimo occidit Ismahel Godoliam præfecluin terræ a Babylonis rege,8 qua ex occasione Judaei, regis vindiciam timentes, ad Ægyptum confugerunt , Jereniia ct Baruch sccum adductis. 9 Vaticinium autem Babylone editum est in anno quinto ab urbis incendio. '° Illud temporis intervallum sufficit, ul Baruch exÆgypto, quo Deus noluerat Jndæos pergere, se Babylonem contulerit, ad sohndnm concives, et in Dei timore roborandum. Quod aulem affirmat Hornciis librum hum· nuniquam canonicum habitum fuisse a Judæis, vel a Christian», ·· facile refellitur; nom in ipso Canone Laodieeno recensetur, el a Cyrillo Hierosolymitano , ab Origene, ab Hilario, aliisque laudatur, ejusque verba ab aliis plurimis sub nomine Jeremiæ, veluli divina eloquia citantur.SicIrcnæus: *' «Significavit jcremias propheta : « circum- spice, » dicens, « ad Orientem Hierusa- » lem, et vide lætitiam quæ adveniat libi n ab ipso Deo. » 13 Hippolytus Noetianis Baruch teslimonium objicientibus, respondit eos illud male interpretari, quin ejus auctoritatem negaret. ** Lactantius tamquam prophelæ verba ejus laudat. « S. Cyrillus Alexandrinus *· el S. Hilarius17 eum sub nomine Jeremiæ citat, sicut et Ambrosius, 18 Idacius Clarus, 19 Aquitanus Prosper, '° Eulogius Alexandrinus,91 el Eusebius Cæsareensis. M

2-45. Primo Machabæorum libro Antiochus minime dicitur Babylone mortuus , sed mors ejus contigisse dicitur dum Babylonem iter ageret, domum inde reversurus :« ἰ»»ρ·»ἰ«·ϊΛν /*·>■« *»*·»· μιγχλτ ἀἵΓ»»τρ«4α' "r BeC»A·'» » 13 OC·' aliud indicatur Vulgata versione, quam animi propositum , el iter eo consilio susceptum : ille autem qui primo capite secundi libri narratur in templo interfectus, dolo sacerdotum,'* plerisque videtur alius ab Antiocho Epiphane ; litteræ quippe quibus e narra-

i) ror» /SuaJCtar » Γραφ» ί ιi»λωχι», ιφιχνιχ, Ο μιηιτ· ἀλλο· κ πιικηἵΓ I,. Π.Slrotn. η. xxiii- p.Uî ed. Wire.
(i) L. VI. Strom, n. xii. p. Î94.
r»r λ9B7ι·Γ 7p»<p«r, Ajador r.iriie μ>ΤΛ
(j) L. de opere ct eleemosynia.
' I) Hom. do avaritia. (5) Crut, l'ræf. in Tol>
(C) L. de Tobia. ;7) Vol. IV. p. t. c. viii.
K) Jcr. xli. (9) Vide Jcrcmiam c. xliii.
(10) Baruch i. 1. (iI) Vol. IV. p. I. c. viii. p. il?.
(11) L. V. c. x»*. (13) Baruch iv. 30.
(14) Gunira Noelum. (13) Epii. Dir. Itui. aliv.
(10) I.. de recla fide ad Impar.
(17) L. V. de Trin. n. 41. (10, L. I. da fide.
(IU) L. III. contra Varimadum.
(10) L. I. de promu». (41) In ramo» palm.
,îi) Dcmonalr. ev. I. vi. c. xi».
(M) I. Madi. vi. 4.
(11) II. Madi. i. 13.

lio conlinclur, anno 188 æræ Seleucidarum scriptæ sunt;· obiil autem Epiphanes anno 148, seu juxtaaliam supputationem 149. Ad mortem igitur Antiochi Sidetis, qui anno 186 haud desierat regnare (numisma enim extat eo anno cusum) referre visum est quæ de interfecto in templo Antiocho retulerunt litterarum scriptores. Discrimen hoc magna copia eruditionis propugnavit P. Erasmus Frælich e S. J., qui numismatibus Annales regum Syriæ illustravit; * quamvis Calmcto, emunclæ sane naris homini, nil obstare visum siteumdem inlelligerc, qui scilicet, plerisque e suis cæsis in templo, ipse fuga evasit. s Quod autem in montibus, in lerra aliena, procul scilicet a regia obierit Epiphanes, res est explorata.

246. Raziæmortem sibi consciscentis animus virilis a sacro Scriptore exhibetur, quin recte se gessisse dicatur. Ul effugeret gentis et Religionis hostes, jam cum comprehensuros, « gladio se petiit, eligens nobiliter mori potius, quam subditus fieri peccatoribus, el contra natales suos indignis injuriis agi. » 4 Studium ejus pro Religione el constans legis observantia magnam inereniur laudem; quod autem modem sibi consciverit, laudandum non csl, quamvis in eo mirari liceat eumdem animi affectum erga patriam cl religionem'; eumque in ipsa morte « dominatorem vilæ et spiritus » invocantem. Samsonis mors refertur ab alio sacro Scriptore, quin idcirco divina narrationis labefactetur auctoritas : attamen cerlæ se objecit morti templi columnas evertendo. Circumcellionibus Raziæ exemplo abutentibus respondit olim Augustinus : «Scriptum est quod voluerit *nobiliter e! viriliter mori*, sed numquid ideo sapienter? *Nobiliter* scilicet, ne libertatem sui generis captivus amitteret/ *viriliter* autem, quod lanias vires animi haberet, quibus idoneus esset ut se ipse perimeret. » B « At enim sanctarum Scripturarum auctoritate laudatus est Razias? Quomodo laudatus? quia fuit amator civitatis. * * * Istam vero ejus mortem mirabiliorem, quam prudcnliorem narravit, quemadmodum facta esset, non tamquam facienda esset, Scriptura laudavit. » 6 Horum librorum auctoritatem Cyprianus etOrigenes diu antea vindicaverant, uti fatetur Beveregius. « Cum Cyprianus enim hos libros (*Machabaicos*) inter canonicos eodem, ut ita loquar, halitu, eadem serie, nulla prorsus adhibita distinctione, citaverit, catholicam istius ælalis Ecclesiam eos una cum canonicis numerare solitam fuisse palam est : præsertim cum Origencs etiam r» ΜακχΛ/βΛiχά libris ab Ecclesia Judaica chrislianæ traditis subjunxerit. »7

24". *Obj.* 4. Falsa, absurda, incredibilia his libris continentur. In libro Tobiæ Angelus mendax exhibetur : dæmon fugatus dicitur incenso jecore piscis : in Machabæorum secundo libro ignis sacri in aquam crassam conversio, aquæ deinceps in ignem narratur : tabernaculum et arca Jeremiæ jussione eum secuta ad montem quemdam dicuntur.

248. *Resp.* Si eadem ralione omnes sacri libri examini subjaceant, vicerunt Deistæ. Angelus se Azariæ filium dicens, ea usus est libertate quæ Judæis jam innotuerat, qua quis vocaretur juxta personam quam gerebat. Angeli quidem Abraliamo ct Lot visi non statim qui forent manifestarunt, sed ea

(U II. Mach.v.tO.
(i| Vide Annales compendiarios Regum et Iterum Syri®, Vienna; 1784, c. iv. p. 45. ct Vindicias p. ÏOT. Vide etiam Wiseman's Lectures on beience, led. ii.
(S) Vide Commentar. Calmet. in lor.
(4) II. Mach. liv. 41.
(5) Ep. cciv. DulCilio, alias Iii.
(0) Aug. I. i. con'.ra Gaudentium.
(?) Codei can. prim. F.ccl. I. ii. c. it

dixerunt el fecerunt quæ cos homines esse indicarent. In rebus extra ordinem consuetum non possunt adhiberi regulæ, quæ hominum quotidiano inter se commercio congruunt ; sed ex lota rerum serie petenda est dictorum explicatio. Profecto Tobiæ fuit ratio cur suspicaretur, ignotum illum , se comitem offerentem, esse coelestem quemdam Spiritum, præsertim quum nossel Angelos sæpius humana latuisse forma. Dæmonis expulsio non vi quadam jecori incenso piscis insita facta est, sed ejus occasione ; quum enim insana libido fuisset in causa cur Sara· mariti morte plecterentur, placuit fumo libidinis impetum minuere. 1

249. Mira illa ignis sacri in aquam crassam conversio, el aquae deinceps in ignem , haud excedit fidem , præsertim quum finis quem sibi proposuit Jeremias esset, ut sacer ignis servaretur ; lex enim vetabat ne novus aut alienus ignis adhiberetur. * Non qdeo mirandum ignem diu latentem crassæ aquæ speciem praesctulisse , eum autem ilerum accensum, Nehemia reverso , et oblaturo Sacrificium; consonum est iis quæ Deus alias fecit : nam etiam aqua sacrificio Eliae circumfusa, igni consumptum est. Nihil quidem in ea narratione incredibile.

250. Quod de jussione Jeremiæ ut tabernaculum et arca comitarentur secum dicitur, intelligendum plano est de iis secum afferendis ; ialxivrtr «vr» *maximi.,,* nec de ambulante arca, vel tabernaculo, aliquid dicitur. Placuit autem Borneo in re gravi nugari. Totam rem retulit Ambrosius veluti pulcherrimum pietatis exemplum,mysterii plenum : narrationi quippe ex libro Machabæorum dcsumplæ adjunxit : « Prolixior excursus admirandi gratia mysterii factus videtur, dum studemus revelatum plenius Sacramentum pandere . quod eousque plenum est honestatis, ut sit plenum religionis. » '

251. *Obj.* 5 Plura libris illis continentur, quæ profanis omnibus historiis repugnant. Sic de Romanis dicitor : « Committunt uni homini magistratum suum per singulos annos dominari univeraæ terra suæ, et omnes obediunt uni, et non est invidia, neque zelus inter eos. » * Constat autem Imperatores nonnisi sæculo elapso post id temporis regnare cæpisse. Sic quæ de Alexandri morte dicuntur, · scriptorum aliorum testimonio destituuntur.

252. *Resp.* De Imperatorum regimine plane non agitur, sed de Consulatu. Duo quidem eligebantur quotannis Consules, quorum tamen unus regebat civitatem , altero bello prafecto. « Omnia jura, omnia insignia primi Consules tenuere , » testante Tito Livio. · Constat etiam unius regiminis speciem exhibitam : nam alternis plerumque diebus, nonnumquam mensibus, imperii insignia cum auctoritate penes Consulem fuere, adeo ut Polybio, qui ipse testis erat oculatus, monarchiae formam repraesentaret : îr» µ·> *yaf* tir v«r rSr *trimtr ari'iTai/Utr iÇtiriai rtAtiar µιιαρΧικπ ifaiitr' lirai.* ' De morte Alexandri nullam habemus narrationem quæ auctori sacro anteferri debeat, quum ipse historicis profanis longe sil prior : Quintus Curtius scilicet 4· post Christum sæculo , Justinus secundo, Plutarchus primo ad linem vergente, scripsit. Curtius ipse testatur regni divisionem apud aliquos obtinuisse fidem : « Credidere quidam

il} Vide Disacrlazioni da Alfonso Niccolai del libro di Tobia di»». 4. p. TO. Venezia 178*. « Vivo julplmre viclus Amor. » Ovid, de Homed. I. i.
(*) Lev. x. I.
!3)L. III. dc officii» c. xiv. tom. IV. col. Im. adii. Pari». ifiOJ.
(4) L. I. c. viii.
(31 I. Mach. I. 0. T. *t») î-j».*
IT) L. iv. p. 4»0. Vida opn» laudatum aacl. I. Mach. p. *33.

testamento Alexandri distributas esse provincias : sed famam ejus rei, quamquam ab auctoribus tradita est, vanam fuisse comperimus. »1 Diodorus Siculus, aliquanto prior, narrat Alexandrum testamentum pro imperii sui divisione in urbe Rhodo deposuisse. 9 Igitur quæ sacer auctor dixit : « Divisit illis regnum suum, cum adhuc viveret, »5 non adeo aliena sunt ab historia : præsertim si intelligatur de voluntatis significatione illud inter principes esse dividendum,quin ipse diviserit.

253. Drusius, protestanlicus licet scriptor, fatetur tantam esse discordiam scriptorum de Alexandri rebus gestis, ul injuria Machabæorum libri auctori invidia hinc condetur : « Injuriam faciunt huic scriptori, qui hinc illi calumniam struunt. » ‘ Arianum citat testem : ἀλλα μ\< *fi* ικκα. ἀπφ Ἀλιξἀιίρκ , *ttrrit* νκιρ era χλιὐιΐΓ, ♭ αζνμφωιὀτίροι ·γ ἀλλἰιλΒΓ. 89Totam hanc rem perdocte illustravit scriptor de auctoritate canonica librorum horum, qui vindicias Frælich Annalium suscepit. *

254. *Obj*. 6. Libri illi dicti sunt canonici, ulpote genuini, quos in Ecclesiis legi liceret : nam Patres Carthaginenses dicunt se ita a patribus accepisse. Ita Burneti abbreviator.7

255. *Resp*. Decretum illorum Patrum sic incipit : « Item placuit ut præler Scripturas canonicas, nihil in Ecclesia legatur sub nomine divinarum Scripturarum. »8 Liquet igitur ipsas canonicas Scripturas divinas habitas esse Canonis quidem nomine catalogus divinorum librorum semper designari consuevit : ideoque ipsi qui de divina quorumdam auctoritate dubitabant Patres, eos Canone non includebant : cætcri cos divinos ct canonicos simul agnoverunt. 9

256. *Obj*. 7. Additamenta Eslheris cum aliis capitibus plane non cohaerent, et aliena manu adjecta sunt, a Vulgato scilicet interprete, prout olim conjecit Hieronymus.

257. *Resp* Inter capita illa cætcraquc nulla est pugna, sed leves quædam varietates quæ facile conciliantur. Additamenta plures continent Epistolas ct dicta, sicut el orationem Mardochæi, quæ indicat liber ipse vel summalim refert. Utrum autem ab auctore prodierit liber iis omnibus locupletatus, non una est eruditorum sententia. Censet eruditissimus vir Joannes Bernardus De Rossi, cujus in rem Diblicam et Hebraicam merita toto orbe claruerunt, Mardochæum librum Chaldaico idiomate scripsisse, quo omnia continebantur, fusiori stylo enarrata, eoque usum esse supremum Palæstinorum magistratum in breviori illo, quem habemus, concinnando libro, Hebraico idiomate, qui in Canonem Judaicum receptus est : quamvis plura documenta ex Mardochæi libro desumpta in Septuaginta versionem sint translata. Constat quidem additamenta ea contineri, et plura documenta a Josopho relata. 10 Extant insuper hodie tres saltem Chaldaici codices qui additamenta dant, ea varietate distincta, quæ suspicionem amovent ea fuisse ex Vulgata vel Septuaginta Chaldaice reddita. Codex ille præsertim, cujus specimina dat De Rossi, haud valde antiquus, optimae tamen notæ, ea præbel cum toto libro ea ratione qua scripta

(1) L. 10. (î) Diodor. 1.20. p. 771.

(S/ I. Macb i. 7.

(4) In criticis Sacris.

(5) L. 1. c. I· p 2. ed. Gronov. opud Vander I.udg. Bat.

(G) Vide opus plus semel laudatum, Vienna; an. 1740 p 173

(7) Analysis p. 121.

(8) Hard. t. 1. col. 908.

(9) Vide Lanigan, Instit. Bibl. I. I.c. viii. η I p. 406.

(16) Anliq. Jud- 1. xi. c. 6. Josephus Gorionides etiam JosifTon I. I. c. ii. iii. et iv. p. 74 seq. edit. Ucbræo-latinæ Breithaupti.

certo divina exhibentur, nulla discriminis nota. * Nullo pacto conjici potest ea a Latino interprete excogitata, nam Septuaginta Versio et Josephus ea habent : ncc Hieronymus unquam id conjecit ; Vulgatum autem interpretem vocavit Græcum , consuevit quippe Græca Versio ea ratione designari el dixit *se in editione vulgata Grœcorum lingua et litteris* ea reperisse. Sed ea ne quidem Græce primum prodiisse liquet, ex co quod Josephus profiteatur se Hebraicis codicibus in suis describendis antiquitatibus uti, sicut et ex paucis illis qui supersunt codicibus Chaldaicis.

258. *Obj.* 8. Plura iis continentur additamentis quæ nullatenus valent cum libro canonico Esiheris conciliari. C. ii. conjuratio dicitur facta anno septimo Assucri, quæ tamen anno secundo Artaxerxis cap. xii. adscribilur. Mardochæus dicitur nihil omnino mercedis accepisse ob insidias detectas , c. vi., quum c. xii. rex praeceperit ut in aula palatii moraretur, datis ei pro delatione muneribus. Aman c. iii. « de progenie Agag, » *c.* xii. 6. « Bugæus, » c. xvi. 10, « animo et gente Macedo, » exhibetur. C. xvi. Aman dicitur voluisse transferre regnum Persarum in Macedones : constat autem Macedonum imperium nonnisi post annos fere tercentos ab eo tempore iloruisse. C. xiii. edicto jubetur ut cædes Judseorum fiat decima quarta die duodecimi mensis Adar, et c. iii. clades dicitur facienda die decima tertia mensis ejusdem. C. ix. decem filii Aman in patibulis suspensi dicuntur decima tertia die mensis Adar : quos tamen edictum regis ante octo vel novem menses editum, jam suspensos fuisse refert c. xvi. 18. De rege, Eslhere coram stante, dicitur c. v. 2. : « Cum vidisset Esther reginam stantem, placuit oculis ejus , el extendit contra eam virgam auream, quam tenebat manu. Quæ accedens, osculata est summitatem virga» ejus. » E contra c. xv. 10 : « Cumque elevasset faciem . ct ardentibus oculis furorem pectoris indicasset, regina corruit. »

239. *Resp.* Hæ narrandi varietates , quæ in libris Canonicis passim repeOriuntur, facile sibi invicem conciliantur. Plures enatæ sunt difficultates ex turbato capitum ordine : secrevit enim S. Hieronymus ea quæ in Hebraico textu non reperiebantur, eaque ad Ilnem remisit. Artaxerxes in Græca Versione vocatur qui Assuerus in textu. Conjuratio non dicitur secundo anno evenisse, sed somnium eo anno Mardochæo occurrit, quo futura portendebantur. « Eo tempore » est consueta ratio introducendi relationem alicujus rei gestæ , quin determinetur tempus ; vocesque hæ in Græco codice desiderantur, adeo ut minime necesse sil conjurationem eodem anno quo somnium contigisse intelligere, quam ex alio loco septimo tantum anno detectam novimus.

260. Mardochæus nihil omnino mercedis accepisse dictus est a regis famulis, quia nihil in Annalibus ei tribulum referebatur : quæ enim forsan accepit, non ejusmodi erant quæ referri mererentur : sed amplissimum honorem el munera deinceps esi consecuius, quæ, si placeat, duodecimo capile indicari inlelligas.

261. De Aman genere non salis constat, *Aγ»γ·* quæ e progenie Agag reddita est, incolam regionis designare potest : novimus porro ex Plinio luisse in Scythia *.-Igagumatas.* Duu codices bibliolhecæ Arundellianæ habent *fuyant* . gentes autem septentrionales cl occidentales Gog et Magog nomine apud Hebraeos aliquandodesiguabanlur, adeo ul etiam Macedo posset intelligi. dictus est forsan Persico vo-

(I) Ude Specimen et Chaldaica Eatbcri» Addi Ismenia a De Ilossi. Iluη» iTsî. p. n;. et M<|.

cabulo, quod officialem regis nonnulli interpretantur. Fuit autem animo cl gente Macedo, genere, ul videtur, quamvis forsan non nativitate. Macedonum imperium, quod augere cupiebat, jam floruit, si Joscplii cl plurimorum standum sil sententiae, Assucrum Artaxerxem Longimanum habentium : hic enim Xerxi patri in Persarum imperio anno 8851 suffectus est, 473 annis ante Christum natum ; Macedonum autem regnum a Calano fundatum dicitur anno 794 , ad culmen quidem gloriæ sesqui saeculo post Artaxerxem, Alexandro imperante, perdudum.

262. Levis illa unius diei discrepantia quæ objicitur, in amanuenses non temere rejicitur, constat enim facile in numeris errari.

263. Filii Aman patris pœnæ participes videntur facti stalim, sed in die cladis generalis cadavera eorum in terrorem et exemplum exposita. Esther coram rege pavens benigne sublevata est, uti fusius narratur c. xv.

264. *Obj.* 9. Additamenta Danielis carent verosimilitudine. Daniel puer dicitur, c xiii. 48, qui fere septuaginta jam annos in captivitate degerat : Susannæ enim historia paulo ante Cyri regnum dicitur occurrisse, v. 65. Exhibetur etiam Græcis vocibus ludens : quum enim senex affirmasse! se vidisse Susannam cum amasio sub arbore Daniel vocem arripit : *rxift·* « scindet te medium : » allero dicente sub , Daniel « secet te medium » precatur.

265. *Resp* Daniel junior quidem letale fuit quando Susannam e manibus senum eripuit : nec aliud colligitur ex sacro textu , capitulorum ordine , qoi ex Hieronymi tempore lurbatusest, uti de Eslhere diximus, restituto. Quod ad vocum ludum pertinet, liquet Danielem Chaldaice vel Hebraice locutum , et ex senum responsione de arbore sumpsisse occasionem poenam senibus declarandi : quam Græcus interpres repræsentavit vocibus aliis, sed quærem exprimunt.

266. *Obj.* IO. De Tobia narratio risum movet, quod hirundinei stercoris casu fuerit cxcæcatus. Mirum , nec satis verecundum est, quod de septem viris ad Saram accedentibus, indeque mortuis narratur. Piscis in terram detractus a juniore Tobia, et caecitatis remedium inde derivatum, dæmonis etiam , post jecoris incensi fumum , in Ægypli superioris desertum relegatio, fidem excedunt, et fabulam redolent Sara insuper in Rages dicitur habitasse, cl tamen Angelus inde profectus ad Gabelum in Rages morantem , iter magnum suscepit.

267 *Resp.* Etsi excæcatio ex causa adeo levi plerumque non contingat, eam tamen permisit Deus , ul Tobia· patientia posteris foret exemplo, prout sacer auctor dicit. Nil in ea fidem excedit , quum tenera sit pupilla , et facile laedatur. Mira quidem fuit ejus sanatio, divina sane ope effecta : attamen piscium quorumdam jecur idoneum a nonnemine dicitur mundando oculo.[1] Piscis in terram detractus a Petro, jubente Christo Domino, refertur, ex cujus ore pecunia extracta res est magis miranda , quam jecur quadam medendi virtute donatum.

268. Mors septem, id est plurium virorum, insigni est exemplo punitionis inlemperantioria libidinis, quo usus est Angelus ul sanctissima de ea domanda traderet juniori Tobiæ præcepla.

269. Dæmonis relegatio coercitam ejus potestatem , causa etiam sublata, denotat, quam procul a Sara esse vo luit Deus, eo veluti ad deserta loca amandato : quæ ratio loquendi si cui non arrideat, meminerit eam sacris

,1; Vide Uisiertaiicni di S. ScriKura I. xii. Tobio. p. 100 da I*. Xiccolai , Venetia IJ8i.

scriptoribus esse familiarem : · « alligatio diaboli est non permitti exercere lotam tenlationem, quam potest, vel vi, vel dolo, ad seducendos homines. » 1

270. Rages in qua habitabat Sara, Ecbatana quoque vocari ex Græco textu liquet, quam civitatem adhuc Rhaga Graeci vocant, in Persia Tauride : morabatur autem Gabclus in Rages quæ posita est in montanis, quæ civitas Reset haud procul a mari Caspio jam audit Ita Nicolai, haud inverosimili nixus ratione. 8

271. *Obj.* Ii Judith liber res gestas exhibet, quarum epocha adsignari nequit. Nabuchodonosorem regem Assyriae appellat, quamvis prine pes eo nomine insignes Babyloniis tantum imperarim. Arphaxad fundasse Ecbatana dicitur, et a Nahuchodonosore postea victus eloccisus, quum, Herodoto docente, constet Dejocem, civitatis illius fundatorem, in senectute iloreniissima tranquille obiissc. Silet prorsus regem Judaeorum, et rei summam penes Pontificem et Concilium statuit. Mulierem omni arte meretricia · praestantem, fraude, mendacio, cæde inquinatam, summis laudibus ornat, veluli perfeci® virtutis exemplar. De lota hac historia, quæ celeberrima esse debuit, Josephus, diligenlissimus rerum suæ gentis relator, silet.

272. *Resp.* Eadem difficultas de epocha historiae urget librum Esther, quem divinum Protestantes agnoscunt. * Variae quidem sunt eruditorum de utraque sententiæ, quas nostrum non est dirimere. Eam speciminis veluli causa dabimus quam Giberlus post Eusebium aliosque amplexus est, qua post reditum e captivitate Babylonica res a3 Judith gestae existimantur : I antea scilicet templum solo fuerat aquatum, jamque rerum summa apud Sacerdotem summum et Concilium erat. Artaxerxes Ochus Persarum rex ab eo habetur Nabuchodonosor : nomen enim hoc, a Nabo Chaldæorum deo derivatum, consuevit regibus tribui, titulusquc Assyriaci imperii dari Persarum regi. uti apud Esdram : » Convertam cor regis Assur ad eos; » · el apud Zachariam : · Humiliabitur superbia Assur. » 7

273. Arphaxad Ecbatana ædificasse ob civitatem muris munitam prxdicalur, uti colligitur ex Græco textu el etiam Latino : nec inusitatum est civitatem ædilicatam dicere, quando aucta est novis amplisque ædificiis. Media quidem jam Persarum imperio subacta erat, sed eam, jugo excusso, dominis bellum intulisse circa id temporis testantur Herodotus el Xenophon, æquales scriptores Arbacam Medorum satrapam nominat Xenophon, quem iis imperitantem rediens cum exercitu invenit, quem Arphaxad esse suspicatur Gilberlus, eum diuturno imperio gavisum putans; 42 enim annorum intervallum effiuxil inter Xenophontis recessum, el historiam Judith. Quod si difficultatem alicui faciat, licebit alium ab eo existimare. *

274. De Judith constat sanctum fuisse animi propositum pitriam discrimini eripiendi, et sacra suæ gentis impiurum vi; quod ut perficeret, ea ratione se ornavit qua libidinem Holofernis accendendam pnevidit, quin ipsa aliquid minus pudicum præseferret, vino notissimo ejus animi, tamquam occasione, usura iu patri® commodum Licet quidem numquum aliquid con-

(1) Apoc. M. s. II. Pe», ii. 4. Jud- r. 6.
(i) Augustin. I. xx. de cir. Dei. c. iii.
(3) Vido Dissert, x. p. 103.
I, Mémoire des Inscript. »· NX·· P· 11I eJ· Paris 1754.

(S) Jahn ad Machabiorum I«mp»ia tUJtoru

suito facerc, quod libidinem accendero natum sit ; sod , justa urgente causa v non culpatur fœmina modeste se ornans, etsi occasionem peccati inde aliquem suo vitio sumpturum praevideat. Finis omniaque rei adjuncta perpendenda sunt antequam de re gesta judicium fiat. Quod si alicui videatur Judith a veritate, vel modestia, aliquatenus deflexisse, ob consilium quo egit patria et religioni subveniendi, erit a crimine graviori excusanda, quamvis linis propositus non tollat omnino culpam. Nobis quidem totam historiam considerantibus admiranda vere videtur ob vitæ puritatem, et animi vim invictam : quod ct sanctissimis Ecclesiæ Patribus a rei Christian» primordiis visum est.

275. Joseplii silentium potest explicari, quum sæpius professus sit se velle ex sacris suæ gentis libris suam concinnare historiam; nec facile debet *negativum* quod vocant *argumentum* rerum documentis prævalcre. Illud quidem Christiano homini debet sufliccrc, quod Hieronymum subdubitantem movit ut Episcoporum voluntati, libro vertendo, acquiesceret: « quia hunc librum Synodus Nicæna in numero sanctarum Scripturarum legitur computasse. » *

276. *Obj.* 12. Sapientiæ liber idololatria? originem ex patris erga filium defunctum amore repetit, *contra scriptorum consensum.

277. *Resp.* Possunt sacri scriptoris verba de origine idololatriae explicari, veluli speciminis gratia, quin prima omnino origo inlelligatur. Sed si hanc placeat intelligere, nihil obstat, nec enim scriptores profani adeo tide digni proferri valent in contrarium.5

278. *Obj*- 13. In Machabæorum libris Alexander primus in Græcia regnasse dicitur, contra omnem histori» fidem. Judas mortuus est anno 152, cujus nomen nihilominus præflcitur epistola: anno 188. Antiochi mors diverso narratur. Antiochus Eupator anno 118 scribens, mortem patris sui refert, quæ anno 149 contigit, et pacem post magnas clades acceptas ab obitu patris conciliat. Præter llaziam Eleazar commendatur morti se objiciens « ul acquireret sibi nomen æternum. » insuper somnia , visiones Angelorum per aera, hominis in templo flagellatio ab Angelis, aliaque hujusmodi fabulis simillima referuntur. Citatur Jeremias veluli testis de arca celata , cujus nullum in ejus scriptis occurrit vestigium, ct arca ipsa detegenda dicitur redeunto populo, quæ tamen numquam noscitur delecta. Indi Medique a Romanis domiti dicuntur, repugnante historia.

279. *Resp.* Illud de Alexandro in primo Machabæorum libro dicitur, qui Romeo * historica cxactiludine praestare , imo Luthero canonicus visus est : « tam dignum esse *[censuil]* librum I. Machabæorum qui in Canonem recipiatur, quam dignum librum II. qui inde expungatur. » s Jure quidem optimo de Alexandro dicitur «r *vfiirtr tr* reir ιλλκβ'l , ΓΡ Cllim VCTO primus obtinuit lotius Græciæ imperium : idque in numismatibus discriminis videre est, quod ante illum nomen tantum rectoris ferant, ipsi regis titulo primum tributo : ΒΛΣΙΛΕΩΣ αλεξδνδροτ. 0 Placet tamen aliis Hebraicum idioma in voce *piimus* detegere, adeo ul adverbii vim habeat, et Alexander dicatur primum regnasse in Græcia, qui suum imperium deinceps

(!) Hier. Praef. in Judith.

(2) Sap. liv. <5.

(5) Vide Il buun uso della l.ogica del Canonico Alfonso Muuarelli t. 2. opuscolo sellimo , Metafisica p. 137.

«) - The first book of Maccabees is a most valuable historical monument written with great accuracy r.nd fidelity. » Horne , Inlrod. vol. IV. p. i. c. viii.

(B) I'ræf. in 11. lib. Mac.

(U) Annales P.egum Syria: a Frtelich, Prol. C. Vi.p. 51.

in Asiam protulerit, ubi el discessit. *

280. Judas, cujus nomen præflgitur epislolæ, alius fuit a Machabæo, verosimililer Judas Esscntis, valiciriiis celeber, quem laudat Josephus; * vel potius Judas Joannis Ilircani primogenitus, alias dictus Aristobulus, qui, ulpotc designatus patris successor, præesse poterat senatui. 3 Ob nominis similitudinem non est cur hærcamus, tempons ratione vetante ne Judas Machabæus inlelligalur.

281. Narratio mortis Antiochi quæ primo libro habetur, cum ea quæ nono capite secundi libri continetur, haud difficile conciliatur. Urbem quidem in qua templum silum est 'Eav/uuJ* L Λ vocat prioris libri auctor; * alter; sed licet urbs foret hoc nomine insignita prope Araxen fluvium in Persia, ab Alexandro M. incendio vastata, videtur latiori sensu urbs Persica hic designari, quæ forsan, alia jam diruta, nomen etiam obtinuit: quod insinuatum videtur : rir xtpptrsr ntpmxir. Equidem Elymais provincia dicta est, sed et Elam universum imperium Persicum sæpe designabat 5 Placet igitur ipsam civitatem Elymaidem intelligere, fanum autem Nannææ, quam Anaim vel Anailim, Dianam forsan aut Venerem Strabo designat. 6 Cæterum et in Ecbatanis Dianæ eo nomine templum a Pluiarcho memoratur : 'Aprt/arAer rîr «r *Εχβα,τί-'»«r,* «l 'Artiris *xatiwi.* 7 EO Se COl1tnlisse videtur, forsan pari consilio fanum diripiendi, sed nuntio rerum in Judæa infeliciter gestarum accepto, iter Babylonem versus deflexit, el in montibus prope Tabas, tristitia morboque foedissimo, lapsus etiam e lectica, tandem occubuit. Tabarum in Syria Pcræa meminit Stephanos Byzantius, sed aliis placet Tabas Persidis, quas memorat Polybius, hic intelligerc. quas in Babyloniæ finibus suas dicunt.

282. Antiochus IV. Epiphanes obiit anno 148 mense Nisan, quem Græci vocabant Xanlhicum, ineunte verno aequinoctio : quapropter ejus successor Antiochus V. Eupator litteras dedit 15 die ejusdem mensis et anni. Syro-Macedones consueverunt anni initium a mense Dios autumnali, seu Tisri, uli Hebraice dicebatur, sumere, Judæi a Nisan, seu Xanthico. Inde facium est ut auctor primi libri Antiochum anno 149 mortuum dicat, quippe annus novus inceperat, quamvis idem haberetur a Syro-Macedonihus usque ad autumnum. Hoc discrimen supputationis ubique in utroque libro servatum magno est indicio genuinæ et accurat:? hisloriæ.9

283. Quod autem pacem Antiochus Eupator statuerit cum Judæis, contigit statim post Epiphanis mortem, nulla nova accepta clade, forsan ul obsequeretur ultima? patris voluntati. Litterae Lysiae quibus pax iterum conciliata est, nonnisi vigesimo quarto die mensis Dioscori datae sunt, elapsis interea sex saltem mensibus, nam mensis intercalaris habetur, mensi ultimo anni autumnali adjectus : violaverat quippe pacis conditiones Lysias. Judaeis semper iniquus, sed cladibus gravibus acceptis pacem iterum statuendam curavit. Igitur annus 118 juxta

(I) Vincenu, par. It. prop. iii. § viii.
(i) Anli<|. I. XIII. c. xi
[J) Vide Vindicias Annalium sæpe laudalas p. «10.
'I) I. Much. vi.
. S.y llebræi unient dicere prn toto imperio Persico, ideo scriptor llcbræis lectoribus scripsit *l, Elipnir,* **id ipsum vero Græcis lectoribus interpretans, addit ·' r« ITlpriJ'.**
(β) I.. II. Ii. 13. In Artaxerxe, p. l0T3.
,8' Vide *1'rolmionem in /tamen tocatun:* ‹ **Frælich p. 18, etiam Vindicias citatis p. f00.**
(t>) Vide opus egregium : · Annales cumpe» diarii ltegum cl Iterum Syrie uumis «eteribu· illustrati ab Erasmo fradicb, lisons· ttr.i. ł ct iv. p. ii. U.

Syro Macedonum supputationem non adhuc desierat, quamvis septem fere mensos anni 149, juxta Judaeorum compotum, elapsi fuerint. ‘

281. Eleazar non laudatur a sacro scriptore, qui tantum refert quo animo sese objecerit discrimini : nec tamen constat eum nullam spem vilæ servandae habuisse, dum se elephanti subjiceret ad rogem interficiendum. *

285. Quod Heliodorus templum direpturus vapularet, juvenibus duobus coelilus apparentibus, · divinam majestatem ct potentiam commendat, qua domus Dei sancta ostenditur : nec absimile est illi Christi Domini zeli indicio, quo, virga manu arrepta, violantes templum foras exire jussit. Cælera coelestia signa, visionesque, Dei erga populum suum curam ostendunt, nec ob miram naturam in quaestionem vocari queunt, quin totius Scripluræ pericliletur auctoritas.

289. Liber Jcrcmiæ in quo illa omnia referebantur, eo tempore procul dubio cxlabal,nec enim nullo veluti fructu cum iaudassel, mendacio facile detegendo : novimus autem plurcs alios libros a sacris scriptoribus citatos desiderari. id quidem notatu dignum est, capite LH. Jeremiæ, ubi omnia ex templo ab hostibus ablata recensentur, arcæ ct altaris non fieri mentionem, ipsis mortariolis alioquin enumeratis : unde colligere esi ea anle direptam urbem,ex principis venia, (Jercmias enim gratia ejus fruebalur), ‘ a Vate in lulo posita. Arcam autem iterum detegendam sub mundi finem ex verbis Vatis colligi potest : « Ignotus erit locus, donec congreget Deus congregationem populi. » s

287. Quod ad Indos Mcdosquc spectat, Grotius, qui, cum Usscrio, historicam horum librorum fidem admittit, legendum putat Ionios, Mysiosqiic; quamvis Harduino aliisque placeat Midæos in Phrygia, aliosquo minoris Asiae incolas designari. r.> 'bin··, »a't MiJiiat *a'< AuJiar. * LOGS Eumenidi data, quæ notat sacer auctor, Polybius alias designat AUio» «<ti Kapiar rec /a<Xp« rH Mctrarfptv rrira/xtv. ’ Quum de re sacer ct profanus scriptor conveniant, de nominibus, quorum magnam confusionem Polybius agnoscit ob migrationes, permixtionesque hominum, non est difficultas movenda Vincenzi putat Indiam ct Mediam recenseri, quia Romani, Antiocho devicto, cam imperii partem obtinuerunt, quod in eas regiones protendebatur. Id etiam animadvertendum agi delibro primo quem adeo accuratum praedicat ipse Horncus.

288. *Obj.* 14. Veteres illi catalogi quibus praecipue nititur Canon Tridentinus dubiae sunt fidei. Canoni Carthaginensi additur: « Hoc etiam fratri ct consacerdoti nostro Bonifacio — pro confirmando isto Canone innotescat. » Bonifacius autem cathedram Petri non conscendit ante annum 418, diu post Concilium 111. Carlhaginense. Igilur vel Canon supposililius prorsus est, vel saltem dubii haeserunt qui cum condiderunt. Decretum Gelasianum dictum incerti est auctoris, codices enim aliqui Damaso, alii Gelasio, alii Hormisdæ illud tribuunt. Innocentii aulcin epistola decretoria non erat, sed ad amicum Episcopum directa, quapropter Hieronymus illud nihil moratus de libris adseitiliis libero censuil, ctdisseruit : quem tamen Ecclesiam Romanam sequi illud decretum Gelasianum profitetur. Testatur Gregorius M. libros Machabæorum in Canone non contineri: unde liquet nihil a suis decessoribus de iis definitum esse.

(i) Vide Annales Regum Syria: Prolog, c. iv. p. ii. el Vindicias, Cbronolog. p. Ito.

'I) I. Maeli, vi. 41. (J) !I- Mach. iii. te.

(4) Jer. xxxix. 1Î. (S) II. Maeli. ii. 7.

(tt) 1. Much. viii. 9.

(7) Leg. xxv. p. 841, edit. Wccliol. HI9.

28ft. *Resp.* Apud criticos optimos canones illi certam habent auctoritatem. Quæ verba objiciuntur, apposita sunt codici Ecclesia' Africanæ Bonifacio oblato, quem « Breviarium Africa· Provincia? Canonum, Sedi Apostolicæ missum , el ab eadem Sede corroboratum » vocat Hincmarus.[1] Ter quidem in Conciliis Africanis de Canone actum est, in Hipponensi Concilio anno 303, in Carthaginensi anno 397, et altero Carlhaginensi anno 119. Patres non dubii haeserunt, sed Canonem ex suarum Ecclesiarum constanti traditione confecerunt. Cæterum quum apud omnes Ecclesias traditio de quibusdam libris non ita claresceret, sapienlissimi erat consilii Sedis Apostolicæ auctoritatem, ut decreto constaret vis, expetere.

290. Gelasianum decretum quod spectat, etsi unus alterve codex Damasi, vel Hormisdæ , præseferat nomon , fielasio fere omnes id tribuunt, quorum aliqui illud ab eo cum LXX. Episcopis editum referunt. Illud in MSS. codicibus ante mille ct amplius annos exaratis se reperisse testati sunt Mancini editores operum S. Ambrosii. Illud diam commemoravit Althelmus sæculi VII. scriptor. [1]

291. Innocentii autem catalogus datus est, Exupcrio , Tolosæ Episcopo , cum consulente : « Ad Sedem Apostolicani referre maluit,» potius quam sua niti prudentia. « Qui vero libri recipiantur in Canone sanctarum Scripturarum, brevis annexus ostendit. » Damus libenter Canonem hunc non formam decreti de lidc præsetulisse ; exhibuit tamen « quod sequendum custodita series temporum demonstraret.» Est igitur insigne documentum traditionis Sedis Apostolicæ.

292. Quod Hieronymus subdubitare visus sit de librorum extra Canonem Judaicum auctoritate, vix ignorantiæ traditionis Ecclesiæ Romanae adserihi potest, sed libros illos apud fidei adversarios parum valere censuit, in ipsa Ecclesia ædiflealioni inservire, quin divina eorum inspiratio decreto aliquo solemni proponeretur credenda Scripsit scilicet pleraque sub Damaso. diu ante Innocentii I. tempora, qui nc<· ipse fidei condidit decretum Minime autem professi sunt Patres Concilii Romani sub Gelasio se in sacris libris recensendis Hieronymi sequi auctoritatem, sed quæ sensit ipse de quibusdam Rufllni, et Origcnis, et aliorum , Joviniani scilicet ct Vigilanlii præsertim, opinationibus se probare significarunt. Quam mala fide hæc Caveus ad sacrorum librorum Canonem retulerit, manifestum erit decretum legenti. Quod ad Gregorium spectat, de Canone, strictiori sensu, loqui censendus est, qui et Judæorum et Christianorum consensu celebrabatur : non tamen ideo negavit eos haberi canonicos ab Ecclesia , quod ex suorum decessorum decretis, sicut el ex Augustini ct Origenis perspicuis testimoniis liquet. Id etiam licet animadvertere eum ita scripsisse antequam Cathedram conscenderit, ideoque haud auctoritate pontificia.

293. Fusius de libris Deulero-canonicis egimus, quia in cos scriptores protcstantici vehementius debacchati sunt , licet alias inviti fateantur sanctissima morum principia iis contineri. [8] Vere dixit Clausenus, protestan-

(I/ T. II. Opusc. 35, c. 54,p. 518.

'S) Vitio Vindicias Frælich de lib. Mac. auctoritate canonica , p. <05.

(3, « Although the book of Tobit has always been rejected from the sacred canon, *If.illilar eruditas : in Carthaginiensi enim llmnano , quarto ct qainto scccuto.* rec.-nnhw *est)* it was cited with respect by lb* early fathers of the Christian Church ; the simplicity of its narrative, and the pinus and mural lessons >: inculcates , ha«e imparted to it an interest who b has rendered it one of the most popular of tl.. apocryphal wr.tings. ■ Horne on the Ipocrvpha . vol. iv. p. I. ch. viii. De Sapientia «licit · · In.·

ficus licet vir, alias ralioncs prefer historico-criticas Protestantes impulisse ul cos rejicerent. * Dodcrlein etiam fatetur eos odio Catholicorum actos. Augusti Jenis, Welle Heidelberga*, paucos ante annos, novas librorum istorum versiones ediderunt, iis admodum laudatis. * Re quidem vera si *exteri* omnes libri divini eidem subjacerent scrutinio quod in hos Protestantes instituerunt, nemo foret indubiæ auctoritatis, humano sensu arbitro, uti palet ex Painco , Vollaireo , cætcrorumque Dcislarum scriptis. Horum insistere vestigiis, el methodum adhibere pudeat.

CAPUT VI.

DE SCRIPTURARUM INTERPRETATIONE.

294. Canone Scripturarum statuto, de earum interpretatione dicendum est. *Unitarii* dicunt eas instar cælcrorum librorum explicandas, ct quidquid rationi repugnans videatur, vel intclligi plane nequit, ad sensum rationi congruum reducendum.3 Antici Spiritui aures cordis præbendas, eoque docente Scripturas intclligi traduni. Plcrique Protestantes mentem a Spiritu sancio illustrari censent ut Scripture inlelliganlur, quatenus ad salutem opus sit. Jlerniencutiiæ cultores plurimi, subsidiis litterarum nimis confisi, suoque indulgentes ingenio, Scripturas, adhibitis linguarum et morum orientalium , ct scientiarum adminiculis, explicarunt, divina dogmata nihil curantes. Cælerum coluerunt hanc scientiam viri apprime Catholici, qui omni eruditionis copia sacrum textum illustrarunt, magno cum Religionis profectu. Quæ igilur de supremo jure Ecclesiæ in Scripturis interpretandis dicturi sumus, Hermeneculieæ intra justos limites non ofliciunl, sed summum judicium de rebus fidei, quod Ecclesiæ jam vindicavimus, Scriptura sensum complecti ostendunt, ne explicationum novarum prurilu, ipsa certissima dogmata in quæslionem vocentur. Id igitur nos inter et Protestantes haud controverlilur, utrum singulis liceat ingenii sui vires in Scripturis scrutandis exercere, adhibitis litterarum ct scientiarum subsidiis : id enim in confesso apud omnes est ; sed contendimus fidei principia pra· oculis habenda, ut Luto procedatur, et singulorum interpretationes Ecclesiæ supremo judicio subjacere, cujus est fidei depositum custodire illæsum; nec quidquam novi proferendum in rebus fidei vel morum contra unanimem Patrum sensum, qui scilicet doctrinam fidemque Ecclesiæ suis temporibus vigentem testantur. Non desunt inler Protestantes qui Scripturas intelligcndas dicunt *juxta fidei analogiam ;* tra-

book has always been admired for its elegance , and for the admirable moral tendency of its precepts ; on which account some of the ancients styled it *Panarelot*, or the treasury of virtue." Non veretur adjicere :· The fathers of the Church, and particularly Jerome , *uniformly* considered it as apocryphal! » De Ecclesiastico dicit : *n* This book has met with general and deserved esteem in the Western Church. » * ♦« Next to the inspired writings, a collection of purer moral precepts does not exist. > Ibidem.

(I) « Unter den neueren Protestanlcn hat es wenigstens Clausen nicht in Abrcde gcalelll, dass hier wirklich auch andere lliiclisichlen im spielc men, Js historisch-crilische. > Mohler, Symbolih I. 1. §. xxxv. Ration.

(9! Vide Uiblische Uernicneutik von Cerhauser < theil, p. 174.

(5) « We believe that the revealed truths of the scriptures are in conformity with the principles of right reason. * * * If any are found apparently of this character , *(irrationali* we believe the obscurity arises from an imperfect acqainlance with their meaning, and that further inquiry, and more accurate rules of interpretation , will prove them to be perfectly consistent with the clear positive parts of Scripture, and with our rational convictions. » Unit. Mise.

fiunt scilicet Gerardus ' et liorneus * ad certa fidei principia revocanda quæ dubia fuerint, vel obscura, sed censent ea dogmata præcipua ex Scripturarum lectione detegi , ulpotc salis perspicua. Cælerum eos sibi non constare recte animadvertit Georgius Campbell, quia revera ad Scripturarum interpretationem accedunt, his imbuti sententiis.8

Propos ilio.

Scripturarum interpretatio juxta fidei analogiam, cx Aposlolici ministerii doctrina derivatam , necessario facienda est.

295. *Probatur* 1. Vidimus jam Apostolis et eorum successoribus docendi munus a Christo demandatum, promisso sui praesentis auxilio efficaci per omnia sæcula, ct Spiritus sancti lumine, quo in omnem veritatem ducerentur. Ergo quæ tradunt dogmata sigillo divino obsignata habenda sunt, et certissima sunt norma ad quam omnia documenta sunt referenda.Equidem paulo antequam ad Patrem ascenderet, dum munus Apostolis traderet Evangelium praedicandi, « Aperuit illis sensum ut intelligerenl Scripturas ; » * et Philippi, ad aliquod sacrorum mu nerum consortium assumpti, usus est opera, ul Eunucho reginæ Candacis vaticinii Isaiæ sensum aperiret.s

296. Apostolus de variis membris Christi corporis loquens, dicit: « Habentos autom donationes secundum gratiam , quæ data est nobis, differentes , sive prophetiam secundum rationem fidei r·» rvr ri/riwr sive ministerium in ministrando , sive qui docet in doctrina. » · Propheliæ nomine intclligi donum explicandi Scripturas plcrique conveniunt, quod « secundum rationem fidei ◇ fieri debuit : licet enim lumen supernaturale affulgeret, nihil tamen eo præiexlu licuit proferre quod fidei non foret consonum. Hanc interpretandi regulam tradidit alias Paulus, Timotheum laudans quod Scripturas ab infantia nossel: « Quæ te possunt;instruere ad salutem per fidem quæ est in Christo Jesu. »'

297. Idem insinuavit Petrus monens fideles in vaticiniis suum sensum non oportere sequi : « Hoc primum intelligentes, quod omnis prophetia Scripture propria interpretatione non fit «Jw ἴτιλὀἰ'l.Γ non enim voluntate humana allata est aliquando prophetia ; sed Spiritu sancio inspirati, locuti sunt sancti Dei homines. »8 Explicationem privatam voces illæ denotant, quam non affigendam sacro textui docet Apostolus, quia non hominum verba, sed Spiritus sancti dictamina continet. Publica igitur interpretatio, magisterio Apostolico consona, est eloquiis sacris tribuenda. Id iterum sub cpistolæ ejusdem finem inculcat, ostendens inleri-

(I) « All the great principles of Religion may he collected from Scriplure , while yet many pailicular texts remain not understood. When llins collected , they form the analogy of faith , and may be applied to the illustration of these texts, *which mut be explained in a consistency with them.* **« Biblical Criticism, Gerard, n. 501.**

(Î1 Introd. vol. ii." p. 2. ch. iii. § viii. « *The analogy offaith* **is an expression borrowed from S. Paul's epistle to the Romans, fxii. 6.) where he exhorts those who prophesy in the church, (that is, those who exercise the otlicc of authoritatively expounding tho Scriptures)** *to prophesy uc:ording to the proportion ,* **or as the word is in the original , the analogy of faith. To the same effect many commentators interpret St. Peter's maxim (2. Peter i. 20.) that no** *prophesy ofscripture* **is of any private or self interpretation. · p. 537.**

;s) niss.iv. p. tn.

(I) Luc. nit. 48.

(3) Act. viii. 35.

(β; Rom. xii. il.

|7) II. Tim. iii. 13.

(S) II. Pet. i. to. Valde angunlur interpretes prntestantici vocibus illis. Macknight eas reddit « of private invention , » ul insinuet sacros scriptores designari , qui non sibi linxerunt quo* scripserunt : sed · explicatioueai privatam I *softs* **indicant : fatetur ipso so eam significationem nullo exemplo tueri posse i · that the Greek word which I have translated** *invention* **hath tbst signification in another Greek book, I will not take upon me lo afllrm. ·** *In locam.*

tum manete oos qui Scriptures ad suos sensus detorquent : « Domini nostri longanimitatem , salutem arbitremini : sicut et dmrissimus frater noslcr Paulus secundum datam sibi sapientiam scripsit vobis, sicut et in omnibus epistolis, loquens in eis do his, in quibus sunt quædam difficilia intellectu , quæ indocti ct instabiles depravant , sicut et cæteras Scripturas, ad suam ipsorum perditionem. Vos igitur, fratres, præscientcs custodito ; no insipientium errore traducti excidatis a propria firmitate. » * Liquet Apostolum ex Judaeis conversos praecipue respicere qui discrimini perversae interpretationis objiciebantur. Vult igitur ut firmitatem propriam retineant, eam scilicet quam cx fide concepta , Apostolis prædicantibus, habent ; adeo ul Scripturae legantur, sanctissimis fidei principiis semper praelucentibus.

298. *Probatur* 2. *cx totius antiquitatis sensu.* Tutissima ac verissima Scripturarum interpretatio ea semper habita est quæ juxta fidem a Præsulibus Ecclesiæ traditam, communi veluli consensu per orbem, fiebat. Irenæus : « Paulus docens ait : « Posuit » Deus primo in Ecclesia Apostolos, n secundo Prophetas, tertio Doctores. » Ubi igitur charismata Domini posita sunt, ibi discere oportet veritatem , apud quos est ea quæ est ab Apostolis Ecclesiæ successio, el id quod est sanum ol irreprobabile conversationis ct inadulteralum, ct incorruptibile sermonis constat. Hi enim cl eam quæ est in unum Deum qui omnia fecit, lidem nostram custodiunt : et eam quæ est in Filium Dei dilectionem adaugent, qui tantas dispositiones propter nos fecit : cl *Scripturas sine periculo nobis exponunt,* neque Deum blasphemantes, neque Patriarchas exhonorantes, neque Prophetas contemnentes. » 2

299. Tertullianus, cujus verba jam recitavimus, Scripturarum examen ad doctrinam certo definiendam haud sufficere agnoscit, idcoquc solum inquirendum vult : « Quibus competat fides ipsa : cujus sint Scripturæ : a «pio . cl per quos, cl quando , et quibus sil tradita disciplina qua fiunt Christiani : ubi enim apparuerit esse veritatem cl disciplinæcl fidei Christian® , illic erit veritas Scripturarum , ct expositionum, cl omnium traditionum Christianarum. » ' Fidei regulam , seu analogiam in interpretandis Scripturis ab eo, ct ah Origcnc, quem etiam laudavimus ibidem , agnilam esse constat.

300. Vincentius Lirinensis hærcscs vitandas docet, fidemque muniendam, primum « divinæ legis auctoritate, tum deinde Ecclesiæ Catholica· traditione. Hic forsan requirat aliquis : Cum sit perfectus Scripturarum canon, sibique ad omnia satis superque sufficiat, quid opus est, ul ei Ecclesiastica intelligentiæ jungatur auctoritas ? Quia scilicet Scripturam sacram pro ipsa sua altitudine non uno eodemque sensu universi accipiunt, sed ejusdem eloquia aliter atque aliter, alius atque alius interpretatur; ut pene quot homines sunt, tot illinc sentenliæ erui posse videantur. Aliter namque illam Novatianus , aliter Sabcllius, aliter Donatus exponit, aliter Arrius, Eunomius, Macedonius; aliter Pholinus, Apollinaris, Priscillianus ; aliter Jovinianus , Pelagius , Coelestius , aliter postremo Neslorius. Atque idcirco multum necesse est, propter tantos varii erroris anfractus, ul Prophetic® cl Aposlolicæ interprctalionis linea secundum Ecclesiastici el Catholici sensus normam dirigatur. » 4

501. Equidem si dogmata credenda non innotescant certo ante lectus Scripturas, infidelitas, saltem negativa,

tl II.Pel. iii. IS.
(ii !.. IV.ad». lier. e. Ut .
(Γ·, Lib. de praecr. cil. p isi.
(4) Cumini u. c. i i.

lectionem praecedat necesse csl caret enim fide lector donec ca dogmata sua industria delegerit. Insuper quum viri ingenio ct doctrina præstantes pietatis etiam studium præseferentes , in Scripturis interpretandis, de pracipuis dogmatibus vehementer discordent, vix nisi post diuturnas meditationes potest quis sibi suadere se certo nosse ea dogmata Scripturis contineri : imo dubitatione semper angi debet ob contrarias aliorum sententias. Ergo humana tantum persuasio ei esse potest, haud absque aliqua errandi formidine. Protestanlico igitur homini analogia fidei incerta est, qui idcirco cum magno erroris periculo Scripturas juxta eam, quam sibi ita finxit, exponit.

Objectiones.

502. *Obj.* I. Fidei analogia ex Præsulum doctrina derivata praejudicium dicenda est ; consueverunt scilicet Praesules Scripturas interpretari arbitrio plane suo, vei decessorum suorum commentationibus adhaerentes. Obtinuit aulem per plurima saecula mysticum interpretandi genus, quo, genuino relicto sensu, somnia vana omni carentia similitudine venditabantur. In sæculis tenebrarum ignorarunt pleri que linguas primarias, gentis Judæorum consuetudines et phrases, ex quibus vis testimoniorum el sensus maxime pendent, historiam , caeteraque fere omnia, quæ ad Hermeneuticam omnino requiruntur.

303. *Resp.* Judicium Ecclesiæ de sen su Scripturæ plerumque respicit pauca quædam testimonia quæ cum dogmatibus certis adeo connectuniur, ut ab iis non possint ullatenus divelli : sæpius ipsa dogmata, quin dc singulis textibus aliquid decernatur. Publica aulem dogmata Ecclesiæ semper et ubique celebrata , praedicatione , Symbolis fidei, cultu , nullam patiuntur ambiguitatem, ct divina fulciuntur promissione. Jure optimo hæc in regulam sumuntur, nam omni monumentorum genere, et usu et consensione orbis Christiani cœlesiis eorum origo innotescit. Non igitur Præsules arbitrio indulgent suo , nec decessorum placita de singulis amplectuntur, sed dogmatibus in luto positis, de plerorumque locorum sensu libere judicant, omni adhibito litterarum subsidio, el divino implorato lumine. Fatemur mysticis interpretationibus sanctos viros aliquando liberius usos, quod semper non prodii obviæ significationis ignorantiam , quæ plerumque omnibus patebat , sed aedificationis studium , el Apostolorum imitationem, quibus magistris omnia in figura contigisse Israelitis didicerant. Relinebatur interim verus el genuinus Scripturarum sensus, dogmatibus fidei et morum principiis ubique celebratis, quæ non desierunt per sæcula sequiora oblinere, litterarum studiis non adeo florentibus. Simplicissima hac el tutissima via fides divinitus revelala ab Apostolis ad Praesules , serie haud interrupta, transmissu est, et quæ Scripturarum summa est ah hominum temeritate servata. Studiis jam adeo excultis profecerunt viri eruditi in vocum senlentiarumque vi dignoscenda, sed fidei luce plerosque non illustrante cæcutierunl ipsi , sanctissima mysteria temere repudiantes, voculis potius ambiguis, quam publico testimonio totius Ecclesiæ per sæcula omnia a Christo nili eligentes.

30 L *Obj.* 2. Ecclesiæ dogmatibus in normam interpretationis exceptis, frustra quis ei dat operam : omnia enuner praejudicata sententia iiilelligil.

303. *Resp.* Fides quæ ex auditu concipitur omnino necessaria est, Apostolo docente, ut Scripturæ nos instruant ad salutem , inservitque ul certis positis principiis dubii non hæreamua. Quod si quis eam præjudieiis velit accensore, contumelia haud movebimur ut cum tanti doni detrimento, nulla

régula adhibita, sacros libros perlegamus . dogmata arbitrio nostro posl diuturnum studium conficturi. Ipsi critici Protestantes, uti vidimus, fidei analogiam docent adhibendam in interpretationis regulam, singulaquc eo revocanda Cur autem praejudicium censenda non sit analogia illa quam quis sibi statuit, juxta quam omnia interpretatur, plane non videmus

506. *Obj.* 3. Ecclesia de plerisque textibus non consuevit proferre judicium : quapropter ejus auctoritas frustra statuitur, tamquam Scripturarum interpres.

507. *Resp.* Ecclesia dogmata revelata definiendo limites interpretandi libidini ponit, normamque interpretationis certissimam statuit, ad quam omnia referenda sunt testimonia, adeo ut nihil ex eis contra dogmata certa fidei possit derivari. Sic docet Christum Deum esse cl hominem, quo veluti principio posito, quæcumque de eo dicuntur ita sunl intelligenda ul divina illa verilas, fide totius orbis Christiani semper celebrata, frustra repugnantibus Arianis, Socinianisquc, sarta tecta servetur. Hac veluti face homo fidelis difficilia illa loca scrutatur, nihil de dogmate dubius, cælcris haerentibus, vel haud sine errandi quadam formidine , quadam sibi veluti in Scripturis tradita suadentibus.

508. *Obj.* 4. Ipse revelationis finis , nempe ul veritatis notitia illustretur mens, probat Scripturarum interpretationem ab Ecclesiæ judicio non pendere : nam clara sit necesse esi.

509. *Resp.* Revelatio Christiana lacta est ore Christi Domini, et Apostolorum praedicatione, qui utique verbis perspicuis quid credendum sit manifestaverunt, licet mysteria hominum superent caplum. Illustratur adhuc mens prædication! credendo, qua ratione ad felicem Scripturarum interpretationem préparalu r.

510. *Obj* 5. Ideo Ecclesiæ judicium appellatur, quia arcana quædam Scripturis contineri censentur : nihil autem hujusmodi in iis occurrit, sed lota nascitur difficultas ex linguarum, phrasium, morumque veterum ignorantia. Igitur omnia ad rationis trutinam revocanda sunl, el illud certissimum principium ponendum, ea quæ ambagibus involuta videntur esse ad sensum reducenda rationi consonum.

311. *Resp.* Utique arcana in Scripturis traduntur : Dei enim natura , consilia , opera longe superant humanam cogitationem. Ex mysteriorum igitur altitudine, non minus ac ex aliiscapilibus, nascitur interpretationis difficultas. Pessimum est illud principium quod statuunt Unilarii et Rationalistic, quo scilicet ratio sensusque humanus r.orma fit ad quam divina verilas sil componenda Gratis el falso existimant Deum non posse exigere humani intellectus assensum rei cujus natura nobis non sit explorata, cl idcirco revelationem debere ita proponi, ut veritas ipsa pateat. Eodem principio Deislæ revelationem Christianam jamdiu irrito conalu impugnarunt, quo hi revelationis præclan vindices! eam tucnlur.

~>\%.*Obj*.0.Scripturae satis inlelligunlur adhibitis criticae genuinis principiis. ‘

315. *Resp.* Ipsi critici laborant in principiis illis statuendis et applicandis , et sententiis inter se collidunt dc fidei summa , nempe dc Christo Deo. Constat in Germania, ubi Riblica studia maxime floruerunt, juxta crilices el ncrmenciilicæ principia , omnia revelationis dogmata a criticis magni nominis explosa. s Igitur extra criticam

(I) Gerard, Institutes of Biblical criticism, Introd. *.

· Assuming to themselves the appellulion of *Evangelical Divinet,* the teachers of thi» school assert, that there is no such thing as a divine revelation in the sense attached to this

cxquirendæ sunt régula· quibus in Scripturarum lectione dirigamur, ul præcipua fidei dogmata salva sini *Analogia fidei,* quam vocant, statuenda est, ante lectas .Scripturas, ct criticae principia adhibenda sunt, ea in lulo posita.

514. Analogia fidei, de qua disceptavimus, omnia Ecclesiæ dogmata complectitur, non autem omnes interpretationes quibus favere videatur. Quandocumque Ecclesia solemni judicio aliquam interpretationem textus cujusdam damnat, ea respuenda est, utpole traditioni dc genuino ejus sensu adversa. Sic qui Christi verba de regeneratione ex aqua el Spiritu sancio ad figuram detorquent, a Concilio Tridenlino damnati sunt, sicut etiam qui pari ratione verba institutionis Eucharistiae figurate explicant. Cæterum in definiendis dogmatibus , plerumque non definii Ecclesia testimoniorum, quibus fulciuntur, sensum, ideoque licet, saltem absque hæreseos nola, ea alias explicare, dogmate ipso admisso, quod ex constanti traditione indubium est, licet quorumdam textuum incerlus sil sensus. Sic Purgatorium qui fatetur, Ecclesiæ nixus auctoritate , potest, salva fide, Apostoli locum de servando per ignem alias explicare, quamvis Theologi nonnulli eo utantur ad illud probandum. Ipsa quæ Ecclesia adhibet testimonia in dogmatibus vindicandis et illustrandis, non sunt necessario ita explicanda ; nam auxilium divinitus promissum doctrinam ipsam , non autem argumenta quibus commendatur, respicit. Quamvis igitur Concilium Tridenlinum verba ex sexto capite Joannis dc Eucharistia passim usurpet, ad fidem non perlinet ea de hoc Sacramento intelligenda. Mullo minus ad lldci analogiam referenda sunl, qu:e *accommodando,* uti dicunt, Ecclesia applicat mysterio alicui, vel Sancto. Plura ex libris Sapientialibus desumpsit quæ in fesiis fi. Maria· Virginis leguntur, quæ tamen primario sensu Sapientiam divinam spectant. Consueverunt scilicet sancti Patres verba Scriptura passim usurpare ad pietatem commendandam , ulpote mira dulcedine et vi prædila, ct omnibus .mimi affectibus sanctis enuntiandis idonea, quin de speciali eorum significatione apud sacros Scriptores laborarent : nec enim criticos agebant. Hunc morem adhibuit Ecclesia , ut singulares Virginis sanctissimo· celebraret doles divinis eloquiis, vel alias insinuaret pietatis affectus;· cum omnes sensus,» animadvertit S. Thomas, » fundentur super unum, scilicet lileralem, ex quo solo potest trahi argumentum. » *

Analogia igitur fidei non exigit ul singulorum testimoniorum exquiramus interpretationes Ecclesiasticis dogmatibus suffragantes, sed ut nihil inde excudamus quod his repugnet.

Regiilœ inlerprelalionis.

Jam vero aliquas dabimus regulas , quas ex sanctis Patribus prascrtim derivavimus, quibus quis in Scripturis interpretandis dirigatur.

515. I. Sensus litteralis et obvius Scripturarum exquirendus in primis est, praesertim in rebus gestis.Praeclaro in rem Augustinus:» Quando auditis exponi Sacramentum Scriptura narrantis <|uæ gesta sunl, prius illud quod lectum est credatis sic gestum, quomodo lccium est, ne subtracto fundamculo rei gestæ, quasi in aere quæralis adilicare. ■>1

Regula hæc nulla indiget probatione,

word by Christians; and that the miracles rccorded in the Scriptures are merely natural occur rentes, eiaggeratcd or embellished by those who related them. » Horne, Inlrod. p. î. ch. i. p. 190.1. Vide etiam Travels of an Irish Genlleuiaii. <b. il.

(I) I p. qu. I. art. i ad I.

(i) Scrm. de rerbis Domini, II. d« tent, Abrahs.

sen explicatione , quum narrationes omnes el scripta obvio accipienda sint sensu, nisi cx adjunctis pateat aliam esse scriptoris mentem.

31β. II. Ul sensus litteralis determinotur, contextus pracipuc est attondendus : el habenda est ratio adjunctorum, scilicet cujus sunt verba , ad quos directa , quibusnam in circumstantiis : el quem pracipuc habent scopum, eaque tribuenda est vocibus significatio, quam verosimiliter eis tribuissent, omnibus rite perpensis, ii ad quos direct» sunt.

Hæc interpretandi regula eadem ratione nititur; quia scilicet verborum finis est ut pandant aliis mentis conceptus, quæ proinde debent ita proferri ut audientes vel legentes eos facile valeant colligere.

317. III. Collatio facienda est omnium testimoniorum quæ ad camdem rem referuntur, eaque ineunda est concordiæ ratio quæ simplicior videtur, el ex textibus magis perspicuis, cl frequentioribus desumpta. Hæc interpretationis regula salis se commendat : falluntur autem vehementer qui rem putant nullius esse laboris, cuique homini litterarum etsi rudi facilem, uti Horneus post Horsley asserit, jactans, quam dicto tantum probat, Prolestanlicum de Scripturarum sufficientia principium.1

318. IV. Conferendæ sunt etiam phrases, vocesque præsertim quæ ab eodem' scriplore usurpantur, eaque vis iis est tribuenda quam plerumque habent, nisi constet ex contextu aliam esse significationem. Etymologia verborum usui, et significationi reccptæ non debet pravalere. *

319. V. Præler parallelismos rerum et vocum , dc quibus mox diximus, illa parlium consonantia quæ in poesi Hebræorum, vel scriptis quæ poesim imitantur, plerumque servatur , qua scilicet vel eadem sententia variatis vocibus iterum profertur, vel antithesis inducitur, inservii ad sensum illustrandum.

320. VI. Ad difficultates enodandas quæ occurrere possint sacros libros legentibus, maxime juvat linguarum in quibus conscripti sunt notitia : eaque præferenda est explicatio quæ iis est congrua. « Namque, » ait Augustinus, « aut ignotum verbum facit hærerc lectorem , aut ignota locutio. Quæ si ex alienis linguis veniunt; aut quærenda sunt ab earum linguarum hominibus , aut eædem linguæ, si el otium est et ingenium , ediscendæ, aut plurium interpretum consulenda collatio est. »3 Linguarum etiam aflinium adminicula utiliter adhibentur : quapropter Chaldaica el Syriaca maxime juvant, cl Arabica, quamvis longius ab Hebraica distans, plurimum inservit: nec tamen eadem vis vocibus Hebraicis slalim tribuenda, ob solam vocabulorum similitudinem , quum constet voces derivatas sæpius a primaria significatione recedere, præsertim post sæculorum lapsum, ct apud populos qui nulla societate , cum iis apud quos primum usurpabantur, conjunguntur. Id de Arabicis vocibus præsertim dicendum est.

321. VII. In narrationibus , vel documentis fidei vel morum , nulla admittenda est allegoria, vel figura quævis, prætcr cas quæ manifesto se produnt. vel cx recepto usu loquendi, Israeliticæ præsertim gentis , colliguntur

Hanc regulam necessariam esse quisque inlelligil; secus nihil certi ex sacris libris addisci poterit, et mens in labyrintho quodam errabit. Quamvis igitur consueverint Orientales allego-

(I) On the Analogy of Scripture, Introd. Vol 11. p. t. cb. iii. § ii. p. 518. Note. (8) Horne Ib. cli. ii. p. 501. Campbell. Diss. IV. p. 118

(3) De Doctr. Christ. l. II. c. l».

riis, aliisque figuris uti, ex adjunctis tamen eas colligere semper facili negotio quis poterii

522. VIII. « Ea quæ ponuntur allegorice in Scripturis non semper hoc significant : » ' scilicet flguræ variis in locis sensu diverso sumuntur Sic petra in sermone Domini est virtutis fundamentum, quod ponit homo divino verbo obaudiens : in promissione Simoni facta , est ipse robore lidei indutus in Ecclesiæ sustentaculum : apud Paulum rupes ex qua fluxerunt aquæ, est Christi populum fidelem gratia refrigerantis imago.

523. IX. In iis quæ obiter notant sacri scriptores, quaeque ad physicam , astronomiam , aliasve scientias humanas referuntur, non facile deserendus est sensus obvius verborum : * nec tamen adeo ei inhaerendum , ul veluti lidei dogma tradatur : fieri quippe potest ut Spiritus sanctus eis communem loquendi morem sequi permiserit in rebus hujusmodi , ad salutem haud spectantibus. Hieronymus quippe animadvertit : « Multa in Scripturis sanctis dicuntur juxta opinionem illius temporis quo gesta referuntur, cl non juxta quod rei veritas continebat. » 3 « Plerumque enim accidit, » inquit Augustinus , « ut aliquid de terra, de coelo, decælcris mundi hujus elementis, de motu, et conversione , vel etiam magnitudine cl intervallis siderum, de certis defectibus solis ac lunæ, de circuitibus annorum cl temporum, de naturis animalium, fruticum, lapidum, atque hujusmodi cæleris , etiam non Christianus ita noverit, ul certissima ratione, vel experientia teneat. Turpe est autem nimis ct perniciosum ac maxime cavendum, ut Christianum de his rebus quasi secundum Christianas litteras loquentem, ita delirare quilibet infidelis audiat, ut (quemadmodum dicitur) toto coelo errare conspiciens, risum tenore vix possit. Et non tam molestum est, quod erran* hnmo deridetur, sed quod auctores nostri ab cis qui foris sunt, talia sensisse creduntur, et cum magno eorum exitio de quorum salute satagimus. tamquam indocti reprehenduntur atque respuuntur. Cum enim quemquam dc numero Christianorum iii ea re quam optime norunt errare deprehenderint, ct vanam sententiam suam dc nostris libris assercre ; quo pacto illis libris credituri sunt *de* resurrectione mortuorum el spe vitæ ælernæ, regnuque coelorum, quando de his rebus, quas jam experiri, vel indubitatis numeris percipere potuerunt, fallaciter putaverint esse conscriptos ? » *

524 Ut igitur media quadam semita tutissime incedatur, quæ in Scripturis reperiuniur ad scientias naturales spectantia , obvio sensu videntur accipienda , donec certis rerum documentis contrarium evincatur ; quæ autem scientiarum cultores tradunt, non sunt facile damnanda .juxta illud Augustini : « Tamdiu non est contra fidem , donec veritate certissima refellatur. » s De omnibus quæ dubitationem patiuntur, sapientissime monet : « Et in rebus obscuris atque a nostris oculis remotissimis, si qua inde scripta etiam divina legerimus,quæ possint salva tide qua imbuimur, alias atque alias parere sententias , in nullum eorum nos priecipiti affirmatione ita projiciamus, ul si forte diligentius discussa veritas eam recte labefactaverit, corruamus : non pro sententia divinarum Scripturarum, sed pro nostra ita dimicantes, ut eam velimus Scripturarum esse, quæ nostra

(I) S. Aug. Senn. lixii, de temp. n. 6.

(S) Vide opus . Moyse et Its Géologues, par M. Vidor Do Uonald, » et α II buon uso della Logic», » Opusculu 70. Metaflsi.a, dul Muxlarelli , tom. II.

(3) In lliorcm. c. xiriii.

(4 l»e Gen<*<i ad litleram l. l. c iii. § «Mit

(3 Ibid xivüi.

est; cum potius cam quæ Scripturarum est, nostram esse velle debeamus. « *

335. X. In vaticiniis sensus etiam obvius exquirendus est, si dc objecto immediato constet : quæ autem sublimiora sunl quam ut ei conveniant, ad Christum plerumque referenda sunt.

Quum cx perpetua Judaic® gentis traditione, a Christo ipso ct Apostolis confirmala, el ex perspicuis Veleris Testamenti locis , constet Messiam fuisse ab antiquissimis temporibus promissum, el Prophetarum orc ejus elogia celebrata, non immerito cum quærimus iis in locis in quibus dicta vix alias sensum plenum habere possint. Sic quæ de Salomone Ps. 71 prædicanlur, sublimiorem terrestri rege respiciunt. Duplex igitur aliquando vaticiniorum sensus est, alter quippe ad immediatum objectum, alter ad remotum refertur; sed probationis vis pendet cx relationis perspicuitate.

526. XI. Quæ dogmata divina respiciunt , simpliciter accipienda sunl, nec licet ea ad rationis normam investigare, quum Dei natura, opera, consilia, humanum intellectum longe superent.1 Hac cx parte maxime peccarunt rcccnliorcs interpretes, Rationalist® el Unitarii abutentes Hcrmenculica, quæ quum Dei eloquia explicanda aggrediatur, divinam auctoritatem spectatam pr® omnibus habere debet. Ab obvio igitur verborum sensu, quibus dogmata divinitus proposita sunt, non licet recedere, nisi clariora suppetant Scripturarum testimonia , quibus illustrentur, vel manifesta repugnet ratio, Ecclesiæ fide ct judicio comprobata. Mirum videri debet Horaeum aliosquc revelationis vindices principium propugnare, <1110 lotum virus *Kationalismi* continetur : si enim, uti docent, prius consulenda sit ratio antequam de textus sensu decernatur, facile omnia rejicientur dogmata quæ videbuntur rationi adversa. Verum quidem est revelatam doctrinam non posse rationi repugnare ; sed ob ejus altitudinem potest videri adversa, et si singulorum rationi judicium permittatur, vix aliquid obtinebit assensum. Necessario igitur apponendus est limes rationis arbitrio, nihiJque ad alienum sensum detorquendum ob apparentem cum ratione pugnam , nisi ex fide Ecclesiæ pateat verba prout sonant non esse accipienda.

327. XII. Consuetudo universalis Ecelesi® ab antiquissimis temporibus est tutissima interpretationis regula :quum enim quæ Scripturis tradebantur in usum deducerentur . fundamenta scilicet erant fidei et officiorum pietatis, ex publica ct generali consuetudine solemniler sancita quid faciendum injungebatur , optime deducitur. Hic præserlim oblinet illud Juris principium : *Consuetudo est optima legum interpres.* Hinc novimus mandatum de lavandis pedibus non esse ad litteram accipiendum : c contra Unctionem ægrolantium esse perpetuo servandam. 2

(I) De Genesi ad lillcram lle. xix. §. xxxvii.

(Î) Brelschneidcr, non tantum interpretationem Scripturarum, sed ca quæ continet, scienliæ bumanæ subjicit indagini. » Der Simonismus mid das Chrislentbuui, oder bcurteilendc Dar- ,'tellung der siinonisticlien Religion , ihres verhaellniss zur Christlichen Kirclic , und der lage «les Christentliunis iii unserer icit. u Cit. a J. A. Doebler in insigni Opere , Synibolica , c. 5 , § SC.

(}) Dc hac mire sibi illudit Gerardus cum iloruco (t. ii. p. 2. cb. iii. § 8.) hanc interpretandi «egulam suo arbitrio confingens : · No doctrine can belong to the analogy of failli, which is founded on a single text ; for every essential principle of religion is delivered in more than one place : ◆ * ◆ Extreme unction is founded only on Jam. v. 44, 45, perverted from a temporary direction, to a perpetual institution. · Biblical Criticism, n. 503. Debuit dicere quoties oportet sacrum scriptorem rem tradere ut ei credatur, vel obtemperetur, et quæ temporis limitis indicia in illo Jacobæo mandato reperianlur. Melius Stuart « urged that we are to believe » doctrine as much, provided only one text remaini

528. Præter sensum litteralem *mysticus* etiam agnoscitur, scilicet qui a Spiritu sancio designatus est, præter obviam vcrhorum vel rerum significationem. Judæis persuasum semper fuit omnia viam veluti slruere Messim adventui; quapropter consueverunt in scrutandis arcanis, quæ sub cortice veluti latebant, sedulam ponere operam. Eam interpretandi rationem adhibuit profecto Apostolus , ca quæ de duobus tiliis Abrahæ dicta sunt, duorum populorum, Judaici scilicet ct Christiani, fata , allcgoricc exhibere docens : « Abraham duos filios habuit, unum de ancilla , et unum dc libera ; quæ sunt per allegoriam dicta. Hæc enim sunt duo testamenta : unum quidem in monte Sina, in servitutem generans, quæ est Agar : Sina enim mons est in Arabia , qui conjunctus est ei qui nunc est, Jerusalem, et servit cum filiis suis. Illa autem quæ sursum est Jerusalem, libera est : quæ est mater nostra. » * Eadem ratione de Israelilis dicit : « Omnes ciimdem potum spiritalem biberunt (bibebant autem de spiritali consequente cos petra,) petra autem erat Christus. » 2 Plurimis rebus gestis relatis subjungit: « Hæc autem omnia in figura contingebant illis : scripta sunt autem ad correptionem nostram , in quos fines saeculorum devenerunt. » ·

329. Hoc nixi fundamento consueverunt Patres ad Christum el Ecclesiam mystico hoc sensu referre pleraque quæ in veteri Testamento traduntur : « finis enim legis Christus, » 4 quo aperiente sensum ul intelligercnt Scripturas , quæ in lege, Prophetis el Psalmis de eo dicta sunl didicerunt discipuli Hinc Augustinus ait : « Quis potest * * * omnia quæ in illis veteribus logis el Prophetarum libris figurate Christum annuntiam, quantalihct brevitate perstringere? Nisi forte quis putat ingenio fieri, ut ea quæ rerum ordine per sua tempora cucurrerunt, ad Christi significationes interpretando vertantur. Hoc forte Judaei possunt dicere, sive Pagani : eis autem qui se Christianos putari volunt, premit cervicem Apostolica auctoritas, dicens ; « Omnia hæc in figura contingebant n illis : » et « hæc omnia figuræ nostrae » fuerunt. » 5 Equidem qui fata Joseph cum Servatoris nostri ærumnis et gloria contulerit, pulcherrimam imaginem præcessisse haud ægre fatebitur. Toto igitur cœlo errant qui hanc interpretandi rationem Alexandrite e schola Platonis primum inductam putant. *

350. Mysticus ille sensus ad fidelium ædificalionem laudabiliter a Patribus adhibitus, argumentum non suppeditat, sed rebus illustrandis inservit : « Quis non impudentissime nitatur, · inquit Augustinus « aliquid in allegoria positum pro se interpretari, nisi habeat el manifesta testimonia, quorum lumine illustrentur obscura ? «7 Quod plerique eum præ litterali adhibuerint, contigit ex eo quod ille obvius omnibus haberetur, hic interpretis ingenium et diligentiam postularet. Cælerum Chrysoslomus, Theodorclus. aliique verborum sensum optime exposuerunt

551. Consueverunt etiam Patres, uti supra diximus, verba Scripturæ accommodare iis de quibus concionando agere contigerit rebus , pio quodam sludio sua sensa verbis sacris exponendi Id S. Bernardus felicissime consecutus est, qua ratione sua scripta

lo support it, as if we could see it running through the whole Gospel. « Unitarian Miscellany, Vol. III. p. Sîû.

It) Gal. iv. Sî. (î) I. Cor. x. 4.

(S) Ibid. v. I I. (4) Horn. x. 4.

(5.J Aug. contra Faustum I. Ii. e. ST.

I. ....is I..... I'

Salva Christi ct Apostolorum auctoritate, reji.-i non posse. Vol. 11. p. II. rh. i. p. 4vi.

(J) Ep. 48.

ilíilcissinia nc animis movendis maxime idonea effecit. Inde concludi nequii Scripturas eo quo adhibentur sensu fuisse a sancio Spiritu dictatas. Modus autem huic Scripturarum usui imponendus csl, ul ad profanum aliquid nunquam convertamur, ncc temere in familiaribus colloquiis usurpentur.[1]

552. Affirmarunt rccentiores quidam ipsos sacros scriptores testimonia cx Veteri Testamento desumpta, sensu illo *accommodalitio* usurpasse, adeo ul certo concludi non possit ea illum revera præseferre sensum , elsi dicantur ea occasione impleta. Hcngstcnbcrg plura ea fere formula laudata putat quin vera testimonii significatio tradatur, excmplumquc affert verborum Osce : « Ex Ægyplo vocavi filium meum ; » * quæ de Israelitici populi liberatione dicta, in Christi ex Ægyplo reditu impleta a Matthaeo referuntur.[8] Contendit tamen alia laudari a Novi Testamenti scriptoribus ipso quo olim exarata sunt sensu : v.g. de virginis partu vaticinium , cui praemisit Evangelista nativitatis Jesu e Maria, Spiritus sancti opera, narrationem , his adjectis verbis : rw« J'i òλo; *yiyertr,* *'ira.* ιτλ»ρ«5î ro viro tw xvpicv *ἣιχ rei* irps^ircv. * WÏSCIDan , allatis exemplis ex S. Ephrem scriptis , ostendit impletum dici aliquando quod nullatenus ad eventum referatur ; quod ideo notat doctissimus vir, ut negantibus ea de causa Evangeliorum auctoritatem eripiat telum, cautus alioquin ne principium agnoscere videatur. [8] Cardinalis de la Luzerne censet ea testimonia quæ ad probandum aliquid a Christo vel sacris scriptoribus afferuntur, necessario exigere sensum ab iis tribulum : sed aliqua concionando accommodata , quin eorum significatio divinitus declarata sit. * Nos tutissimum ducimus sensum a sacris scriptoribus tributum , mystice ct allcgorice saltem, a sancio Spiritu designatum habere, ut typus praecederet et imago rerum veritati Sic non absque causa filius Dei dictus csl populus cx Ægypto redux, quum inde verus Dei Filius rediturus foret.

Hæc summalirn retulimus , nec enim HermcneuticiP tractatum scribere in animo est.

CAPUT VII.

DE TEXTUS 8CRIPTURÆ INTEGRITATE.

555. Substantialem sacrorum librorum ulriusque Testamenti integritatem in tractatu *dc Revelatione divina* vindicavimus, ut rerum gestarum certitudine statuta, argumenta inde desumere liceret. Id autem inquirendum jam occurrit, utrum libri hi omnino integri sint, adeo ut non tantum historia , sed textus totus idem servetur, qualis a sacris scriptoribus prodiit. Constat ex laboribus Kennicolt cl de Rossi, Mill, ct Griesbach in levioribus rebus magnam reperiri in codicibus varietatem. Conjiciunt plures libris nonnullis, præsertim Pentateucho, aliqua adjecta, ad vetustum textum illustrandum , nominibus scilicet locorum vetustis nova suffecta, vel adnolalione ad marginem apposita, et in textum deinceps inducta : quod si admittatur, integritati textus non officiet : leves quippe sunt mutationes hujusmodi, si quæ revera sint. Quæstio autem oritur utrum textus alioquin sil integer, adeo ut nihil magni momenti vel adjectum vel sublatum sit, seu casu, seu

(I) Vide Dec. Trid. Scss. 4. dc edit, et usu ucr. lib.

'i) Osce ii. 1.

!&| Mali. ii. K,.

(4) Hcngstenbcrg, Chrislology, p. 328.

(3) Wiseman, Lecture x. On the Connexion beween Science and Revealed Religion.

(G) Dissertation sur les Prophéties, cb. 2, p. 41.

fraude. Fuerunt inter Paires, uti jam indicavimus, qui Judæos vitiati textus incusarent, scd plerisque rccenlioribiis mendas, quæ in Hebraicis codicibus reperiunlur, casu potius (piam consilio irrepsisse visum est, quamvis non desint, etiam inter Rationalisas, qui cos fraudis uno vel altero loco arguant.

531. Integrum habendum osse textum Hebraicum Veteris Testamenti nobis plurima persuadent : ejus quippe integritas eodem nobis commendatur testimonio quo ejus authentia ; gens enim Judaica testatur libros illos summa solicitudinc a majoribus suis servatos, ulpotc qui divini merito habebantur. Celebre est Josephi testimonium : « Quantum fidei et auctoritatis noslræ Scripluræ libris tribuamus, re ipsa satis perspicuum est. Nam tanto ct tam diuturno aevi curriculo decurso, nemo illis vel addere, vel adimere, vel quidquam denique in eisdem immutare ausus est. Immo quod rata Dei praecepta decretaque sunt pro certo existimare, iisque adhaerescere, et pro illis, si opus sit, vitam libenter profundere non dubitare, omnium Judœorum animis, statim ab ineunte ætale quasi insitum et innatum est. »(1) Accedit quod ex ipsa Hebræorum in varias regiones abductione occasio multiplicandi codices sil orta, ex quorum collatione textus vera lectio, si qua forte occurreret discrepantia, potuit statui : 740 annis ante Christum iribus ex Galilaea et Galaad abductae sunt in Assyriam; 732 annis aliæ Israclitici regni tribus, ad flumen Chabor in terra Gosen, et in Mediæ civitates; 606 annis Daniel aliique ex Judæ regno Babylonem; 595 annis Ezechiel, el 10,000 cives spectatissimi ex eodem regno in Mesopotamiam, juxta flumen Kabor; anno 588 el 594 Judaici regni(i) incolæ Babylonem, plurimi quoque *(in Ægyptum contulerunt; alii etiam in Arabiam felicem secum procul dubio attulerunt lihros sacros exilii sui solamcn ; quos nullam alicujus momenti discrepantiam exhibuisse, inde liquet, quod textus idem ab omnibus Judæi. posterioribus magno consensu agnitus sit.

555. Accedit quod consueverint libri *legis*, Penlateuchus scilicet, intra septennium quodlibet in cœtu legi, iisque studuerint Lcvitæ præsertim, cæteri etiam Israelitæ Qui post Jostle tempora surrexerunt judices populi, zelo legis flagrabant, Valesque serie non interrupta per sæcula plurima nihil non fecerunt, ut rerum divinarum notitia integra perseveraret. Post Babylonicam captivitatem minus claruit Vatum series, sed fuerunt procul dubio homines divinitus afflati, præter magnam Judaeorum multitudinem, qui mortem pro lege librisque sacris luendis lucro duxerunt. Verosimile non est textum ullo tempore vitiari consulto posse, tot ejus integritati invigilantibus.

556. Praeterea menda nulla gravioris momenti in libris Veleris Testamenti probari potest : æquum autem est librum quemque integrum habere, nisi indicia vitii alicujus inducti praebeantur. Hoc eo magis de libris sacris valet, quod in locis praecipuis, quibus Christiana Religio probatur, mutatio, si qua facta fuisset, verosimiliter detegeretur ; in quibus tamen nulla apparet: quæ enim a nonnullis objecta est scriptoribus, casui, potius quam consilio est tribuenda. Sic in Psalmo xviii. (apud Hebraeos xix.J cnp pro O7p facili errore scriptum est, el in Psalmo xxi. (apud Hebræos xxii.) 'VV pro П3. Si quis autem contenderii hunc locum consulto mutatum,

(i) L. i. contra Appion.
(Si Einlcitung in dic Goltlicbcn Bûcher des Allen Bun les von Johann Jahn, I lheil, J th. n. «. p. 3?.

uti Eichornio videtur, * ut insignis dc confodiendis manibus ct pedibus Christi prophetia obscuraretur, non ideo lotius textus omnium librorum Veteris Testamenti periclitabitur integritas.

337. Cætcnim hodiernum textum Hebraicum, qui in editis libris habetur, non carere maculis agnoscunt jam eruditi. ' Quamvis enim substantia textus servata sit, plures irrepserunt amanuensium incuria, vel casu quodam, menda!, quas ut quis tollat, antiquissimos oplimæ nolæ codices consulere oportet, et Samaritanum Pentateuchum, sicutct Vcrsioncs antiquas, Septuaginta ct Vulgatam præsertim, quæ utpotc factæ ex exemplaribus vetustate longe superantibus codices qui extant, melioris nolæcodbcs repraesentant. ' Vehementer errarunt, qui textum quem in Bibliis Hebraicis repererunt, Integrum, et omni numero absolutum putantes, vcrsioncs omnes ad ejus normam componendas el corrigendas clamitabant.

338. De Novo Testamento fatendum plurimas reperiri in Codicibus varietates , quæ tamen plerumque sensum non admodum afficiunt. Ex styli simplicitate , in qua Hebraism! sæpissime occurrunt, desiderata Græcæ linguæ puritate et elegantia, contigit ut nonnemo vellet quæ durius sonabant suavius enuntiare : quod aliquando levi verborum mutatione licuit. Fuerunt etiam qui in margine apponerent illustrationis causa quædam ex alio scriptore sacro desumpta , quæ deinceps errore amanuensis in textum irrepserunt. Recensiones Evangcliomm quæ tertio sæculo ab llesychio, Luciano, Origenc prodierunt, varietatibus praebuerunt nonnullam occasionem ; sicut ct alia scripta quæ concordiam Evangcliorum ut monstrarent, plura ex singulis desumpta conjuncta exhibuerunt. Nonnulla textui adjecta , occasione lectionum in Ecclesia, constat: verba quippe quæ introductionis causa præmissa sunt, vel terminationis instar in publica lectione adjecta, nonnumquam cum textu confundebantur.[1] Licet igitur hodiernum textum C.ræcum non omni carerc menda exploratum sil, el criticorum opera in eo corrigendo utiliter ponatur,[11] caule tamen, ct servata Ecclesiæ reverentia, liquet cx varietatibus paucas esse quæ doclrinae summam rcspiciant,[6] el mendam gravem , si qua occurrerit, cx aliis testimoniis Scripturae, vel ex antiquis ventionibus ad normam exemplarium accuratiorum factis, facile salis corrigi. Equidem cx criticorum laboribus is jam derivatus est fructus, ut capitis ultimi Marci versiculi undecim, ct sanguinei sudoris apud Lucam relatio extra omnem dubitationis aleam posita sint, collalis codicibus.[7]

CAPUT VIII.

DE VERS1ON1BUS ANTIQUIS.

339. Omnium versionum Veleris Testamenti celeberrima cl antiquissima

(I) Einleitung in das alte Tout, von Johann Gotlfnd Eichhorn. Vol. I. p. E07.

't) o There are readings in the text- which are · vdeotly wrong. » Gerard seel. iv.

;j) u To allow this authority ito *eilablith a reading iffereni from that which ú commonly received)* to versions, is not to prefer a copy to lhe original ; it is only to collect from them, what was lhe reading in lhe MSS. of lhe original from which they were taken; and because these were mure ancient and more correct than any which wc now have , to prefer that reading to what is found in later and less correct transcripts. » Gerard, § it. n. 328.

(4) Vide Hug, Einleitung in die Schriflen des N. Testaments Ersler Theil , Vierles Hauplsluk. p. 140. edit. 1820.

(B) Consule Hug, et Gricsbach.

(6) Vide aliquas in Unitarian Miscellany , I. iii. p. 221.

(7) Vide Wiseman lecture 10th. on Science and Religion.

merito habetur quæ *Septuaginta interprelum* obtinuit nomen , ex eo quod a septuaginta duobus Judaeis Alexandriani arcessitis facta crederetur. Fuit olim apud plerosque recepta narratio Arislxi nomine vulgata , qua Ptolrimeus Philadelphus a Judæorum Pontifice hos impetrasse referebatur, ! qui collatis consiliis egregiam interpretationem confecerunt, aliis eam divinitus faciam prædicanlibus, concordia mira omnium , in cellis seorsim positorum. Jam vero exploratum videtur quod Hieronymus subodoratus est, rem fuisse licto ornatu auctam: « Nescio quis primus auctor septuaginta cellulas Alexandria* mendacio suo exlruxcrit. » * Attamen certissimum est Græcam versionem Scripturarum, coeptam Plolomæo Lagi filio regnante, 298 annis ante Christum , eamque haud diu postea perfectam inde infertur, quod nullum in ea aetatis reccntioris indicium occurrat.(I)Judæorum seniores eam aggressos esse, ul genti Hebraice jam non loquenti considerent, non est inverosimile : sed quum a Joscpho, aliisque, partes in ea jubenda adsignentur principi , fieri potuit ut el ipse eam jusserit fieri : unde orta occasio fabulosa quædam , ad ornatum el jucunditatem , adjiciendi, quibus interpretatio commendaretur.

340. Plerique censent *Pentateuchum,* scu legem , a primis illis interpretibus redditum , cæteros libros deinceps ab aliis, nam exhibent diversorum auctorum vestigia, voces quippe singulorum propriæ , slylusque eos distinguunt. Eos autem omnes vel Alexandria}, vel in Ægyplo versatos, ex vocibus Ægyptiacis immixtis infertur. Ex Hebraicis autem codicibus, non autem ex Samaritanis, versionem faclam plerique eruditiores censent, Philone testante eam cx Chaldaico textu factam, qua ratione vocari consuevit id temporis Hebraicus, ex qno Hebraei Babylone degerant. Quod igitur sæpius accedat Septuaginta venio ad Samaritanum Pentateuchum, ex codicis Hebraici antiquioris cum Samaritano concordia majori contigisse censetur.

341. Pentateuchi interpretes majori præstant laude : « quos *libros)* nos quoque, » inquit Hieronymus, ■ plusquam cæteros profitemur consonare cum Hebraicis. » * His accedit Proverbiorum interpres. Judicum , Ruth . Samuelis , el Regum libri uni tribuuntur. Jeremias inter Vates meliorem interpretem nactus dicitur, Amos, et Ezechiel, proxime laudandum. Malo autem cessit Isaiæ et Psalmistae. Danielis versio a Theodolione mutuata locum Septuaginta obtinuit, « recto judicio n Ecclesiarum, juxta Hieronymum. 5 Ecclesiastes ad verbum versus est : Job haud fideliter redditus. Hæc ex Jahn desumpsimus, * cujus tamen criticam aliquando temeritate haud vacare adnotandum duximus

342. Quod ad auctoritatem Septuaginta versionis maxime facit, eam ab Apostolis Ecclesiis traditam constat, nec enim alius fere codex per priora tria sæcula in usu erat, eamque Apostoli , citando testimonia veteris Testamenti, secuti sunt, uti iis collatis videre est.7 Nil igitur mirum Patres vetustissimos de ea summa cum veneratione locutos, adeo ut Hieronymus, plerumque ei iniquior, nonnumquam communi sententia? cedens, interpretes illos « Spiritu sancto plenos · praedicaret. · Plurima passa est versio ama-

(I) Vide Josephum I. xii. An'iq. e. ii.
(i) I'ræf. in Penlalcuch.
(>i Jalin, Einleitung ailes Dundes, § itu».
(4) Præf. ad qutci:. in Geo.
(3) in I) iniclcm.
(G) F.inleiiung altes Dundet. S utri.
(7) Jalm , Einh'ilung ξ ıııııı. Horne fol. II p. i. ch. ». leel. i. § *t. p. »7».*
(») Pr»f. II. P«r.

nncnsium culpa, altamcn magni facienda est, el criticorum judicio in plurimis lextu hodierno Hebraico accuratior esi. '

345. Origcnes Septuaginta versionem una cum textu Hebraico, litteris ulriusque linguæ expresso, et versionihus Græcis Aquilæ, Symmachi, et Thcodotionis, sex columnis exhibuit, quibus duas alias versiones, nullo nomine insignitas, deinceps adjecit, Hexapla, et Oclopla opus vocans, 50 voluminibus constans. Tres recensiones invaluerunt, sæculo quarto, ct deinceps : «Alexandria el Ægyplus in Septuaginta suis Hcsychium laudant auctorem. Constanlinopolis usque Antiochiam Luciani martyris exemplaria probat. Mediæ inter has provinciae Palaestinos codices legunt, quos ab Origene elaboratos, Eusebius et Pamphilius vulgaverunt, lotusque orbis hac inter se trifaria varietate compugnat. »4

544. Plurimum inservii Septuaginta versio ad Novum Testamentum intclligcndum : ea enim Græco scribendi ratio est adhibita a scriptoribus sacris quæ a vetustis interpretibus, a Græcorum plerorumquc scriptorum longe distans : Hebraica quippe idiomata ct phrases Græcis vocabulis enuntiarunt.

545. *Aquila*, quem Judæum fuisse ex Jrenæo colligitur, inter annum 90 ct 150 a Christo nato, Scripturas Græce reddidit obscurius quandoque, quia pressius, quin propter odium Christi aliquid mutaverit, judice Hieronymo,3 quamvis forsan non totam vim verborum ubique agnoverit.

546 *Theodotion,* Ephesius, qui «■incredulus fuit, licet eum quidam dicant Ebionitam, qui allero genere Judæus oral, »1 medio sæculo secundo Scripturas veteres Græco reddidit. De co scribit Hieronymus : « Simplicitate sermonis a 70 interpretibus non discordat. »5

547. *Symmachus*, Ebionita, sub finem secundi sæculi scripsisse censetur. « Non verbum e verbo, ul Aqtiila, sed sensum ex sensu transtulit. »

Plcræque hæ versiones, præler Septuaginta, sensim sine sensu neglectæ pene perierunt ; sed doctorum hominum industria effectum est, ul magna ex parte reviviscerent, fragmentis undequaque conquisitis, inter patrum opera, ct Hexaplorum codices antiquissimos. 0

548. *Samaritana* versio, eo scilicet idiomate quod ex Hebraico el Syro conflatum est, ante octavum sæculum facta noscitur, quum inde invaluerit lingua Arabica ; nec tamen quo tempore vel auctore constat In re critica non magni est pretii.

549. *Thargum* paraphrasis Chaldaica audit. Celeberrima esi ea quæ ab Onkelo filio Calonymi in Pentateuchum habetur, sæculo secundo facta, uti censet Jahn. *Thargum Jonathan filii Ozielis,* quod audit, a diversis auctoribus sæculi secundi el tertii prodiit, eodem judice. Cætcra Thargum nuncupata, non admodum valent.

350. *Syra* versio KO'WB *simplex* dicta, ut a paraphrasibus distingueretur, antiqua est, quum ea, tamquam ubique apud Syros excepta, usus sil S. Ephrem, sæculo quarto ad finem vergente. Ex Hebraico textu facta videtur a pluribus, temporis quodam intervallo, forsan a Judæis, a Christianis ad exemplum Septuaginta emendata. '

(Ij ‹l Many of the readings which il points out. are still found in the oldest and best MSS. u Gérard til.

(i) llieronym. Præf. I. Par.

(J) Ep. ti ad Marcellam.

(4) Bieronym. Prœf. in Daniel.

(t>) l'rær. in Ps.

(0) Vide apud Jahn, Einleitung S S·1· SC‹1·

17) Bug, Einleitung Neues Test. 8. li. n.Ci.

Roi crilicæ utilissima judicatur, quum repræsentel codicem primi forsan s;e culi. Dantur Syriacæ versiones ex Septuaginta faclæ, quarum una *Ilexaplorum* notas exhibet, quæ ad septimum Sæculum a nonnemine refertur. *P/iiloxeniana,* Philoxeno Episcopo Ilierapolitano jubente, facta est sæculo sexto ineuule; ct *Figurata,* seu Paraphrastica sæculo tertio aut quarto facta habetur. Ex his nullus rei crilicæ fructus sperandus est.

551. *Arabica* versio , vel paraphrasis Pentateuchi cl Isaiæ habetur, auctore, uti plerumque existimatur , R. Saadia Phijumcnsi, qui Judaicæ scholae Babylone præerat ante medium sæculum decimum. Alia habetur, Africano Judæo sæculi decimi tertii auctore, qui textui Hebraico inhaesit. Habetur etiam Pentateuchi, Psalmorum , et Danielis versio Arabica, decimo septimo sæculo facta. Aliæ ex Syriaca versione censentur, ex quibus est versio Jobi libri in Polygloltis Parisiensibus el Londinensibus.

552. *Persica* , quæ in Londinensibus Polygloltis datur, versio, idiomale recenliori est facta.

553. *Coptica* lingua , in inferiori Ægyplo usurpata , versiones habuit saltem quorumdam librorum Scriptura;, ante Sarracenorum irruptionem. Penlaleuchus et Psalterium juxta Alexandrinam versionem edita sunt; et caput Danielis lingua Memphilica seu Sahidica in superiori Ægypto usitata.

354. *Æthiopicæ* versionis quæ habetur in Musæo Britannico, aliquæ partes typo impressæ sunt Romæ, el alibi. Juxta Septuaginta exemplar facta est.

355. *Armena* versio ex Græca est facta quinto ineunto sæculo ; decimo septimo typis impressa, ad Latina exemplaria magis accessit.

35G. *Sclavonica* versio ex Græca sæculo nono facta est, Cyrillo Thessalonicensi ct Methodio gentem Sclavonum ad fidem perducentibus.

CAPUT IX.

DE VEBSIONE LATINA VULGATA.

357.« Qui Scripturam ex Hebraea lingua in Græcam verterunt, numerari possunt, Latini vero nullo modo; ul enim cuiquam primis lidei temporibus in manus venit codex Græcus, el aliquantulum facultatis sibi ulriusque linguae habere videbatur, ausus est interpretari. » Ita Augustinus. 1 « In ipsis autem interpretationibus Itala cæteris præfcrtur; nam est verborum tenacior cum perspicuitate sententiæ. » ' Anno 583 Psalterii juxta septuaginta interpretes emendationem cursim fecit Hieronymus, qui deinceps ex Hebraico textu integram totius fere Scripture aggressus est versionem. Habuit tamen rationem reccptæ versionis,ad quam, quoad licuit, accessit. Baruch, Sapientia, Ecclesiasticus, Machabæorum libri ab ipso redditi non sunt : qui idcirco ex Veteri Vulgata desumpti sunt. In ipsam Hieronymianam versionem plura ex ea irrepserunt. Utraque translatione Sedes Apostolica utebatur Gregorii M. temporibus, 3 sed Hieronymiana deinceps invaluit. Ad tempora usque Concilii Tridentini permansit usu Ecclesiæ comprobata ejus auctoritas , quam contra Novatores, omnia moventes, statuerunt Patres, hanc ipsam consuetudinem appellantes :

(I) L. ii. de docl. Christ, c. ii.

(i) Ibid. c. xiv. Itala forsan nuncupata est recensio quædam versionis , i|uam in Africa primum prodiisse inferunt reccnliorcs eruditi ex durioribus ejus vocibus quæ Latinum hominem vix produnt. Constat insuper eam apud scriptores Africanos prrsertim valuisse a Tertulliani, qui ca utitur, tempore.

(3) Præf. in Mor. Job.

« pro authentica habeatur, cl nemo illam rejicere quovis præloxhi audeat, vel præsumat. «

358. Quanta autem sapientia illud statutum sit unusquisque videt ; quum enim graves exardescerent controversi», si novam cudendam esse versionem jussissent Patres, non omni partium studio immunes videri possent ; sed sancita illa quæ per tot sæcula sua præstantia obtinuerat, nulli hujusmodi suspicioni dederunt locum : c contra fiduciam suæ causæ, cortamque persuasionem dogmata quæ profitebantur antiqua esse, et illi quæ agnita est vetustis temporibus Scripturarum version! consona ostenderunt. Eos igitur hac cx parte vindicat ipse Georgius Campbell, iis cæteroquin iniquior. *

359. Decretum hoc verbis admodum caulis conditum est, adeo ut, textu primario in medium haud adducto, Vulgata cx omnibus Latinis editionibus sacrorum librorum *authentica* declararetur. Aulhcntia in lege usurpatur dc documento quod facit in tribunali fidem ; quapropter non licet in judiciis vel concertationibus dc fide Vulgatam rejicere, quum sensum fidei consonum ubique exhibeat. * Id autem decernere opus fuit ne libri sacri per tot sæcula in Ecclesia lecti slatim c manibus eriperentur, Novatoribus interpretationem fidelem esse negantibus. Mendas autem nullas in Vulgata versione contineri non affirmarunt Patres , neque enim aulhentia eas prorsus excludit; sed editionem emendatissime fieri jusscrunl. Prodiit anno 1590, Sixto V. curante; sed quum errores plures, leves licet plerumque,slatim detecti fuissent, fuit revocata ipso anno, Gregorio XIV. ail Sedem evecto. Anno 1592 alia editio, Clementis VIII. sanctione munita, lucem aspexit. Plurimum triumphum egerunt scriptores protestantici dc mendis in Sixtina detectis, Rullæ forma consueta abusi. Caelorum norunt periti verba illa tantum ferre , ut editio authentica haberetur, nullo privati cujuscumque ausu temeranda, vel rejicienda , quin ab omni leviori menda immunis praedicetur. Ex ipsa rei dc qua agitur natura verborum vis pendet, ideoque in edenda Scripturarum versione frustra ponitur fidei summa.

360. Re quidem vera non desunt docti homines , fidei studio insignes, qui censent mendas leviores eliamnum in editione Clementina reperiri, quas tamen tollere publicæ est auctoritatis, ne, singulis illis tributa facultate, desideraretur codex authenticus, quem omnes in fidei judiciis appellare possent. id autem pro explorato habendum est, substantiam sacri textus tideliter cl oplime exhiberi, quod et fassi sunt insignes scriplores protestantici. Hugo Grotius testatur sc « vulgatum interpretem semper plurimi fecisse, non modo quod nulla dogmata insalubria continet, sed etiam quod mullum habet in se eruditionis. » 3 Michaelis judicio, « praeiverat Vulgata versionum una omnium praestantissima. »* Augustus Dalhe, Hebraicarum litterarum in Lipsiensi Academia professor, dicit : «Versioncm vulgatam inter eas, quæ cx antiquitate supersunt, haud infimum locum occupare. » 5 Joannes Augustus Starckius aequitatem Tridenlini decreti probat, utpote ad unitatem Ecclesiæ valde salutarem, ne versionum varietate confundantur imbecilliorum ani-

(1} « **If instead of this measure, that Council bad ordered a translation lo be made by men nominated by them, in opposition to those published by the Protestants , the case would have been very different. » Campbell Diss. x. p. SUS. translation** *of four* **gospe/s.**

Ii) Vide nellarniinum I. 11. c. xi. De Verbo Dei.

(J) Præf. Annot. in V. Test.

(») In suppi. Lex. IIcb. p. 3. p. 092.

(8) De difficultate rei criticæ in V. T. caule dijudicanda I, Lips. 176Î. §. 9. p. 93·

mi. · Critici etiam Angli in cum convene runlconscnsum,Joanne Bois præeunle.1

3(11. Queruntur Protestantes Vulgatam Hebraico textui non semper respondere : constat quidem in Psalterio eam ad Græcam Septuaginta versionem magis accederc : sed quum hæc versio Iribus fere sæculis ante Christum natum sit facta, et a Christo el Apostolis adhibita, nulla eo ex capite potest nobis moveri difficultas. Profecto nullus qui extat codex Hebraicus tantam antiquitatem præscferl, et fieri potest ut Septuaginta versio antiquam et veram lectionem exhibeat nonnullis in locis in quibus menda deinceps in textum irrepsit : idcirco versiones antiquas inservire posse textui restituendo agnoscunt critici. Profecto in celebri illo Psalmi loco quem jam notavimus : • Foderunt manus meas et pedes meos : » 8 Septuaginta ct Vulgata veram lectionem exhibent ; ''IK2 pro TO in textum inducto. Sic : ■ In omnem terram exivit sonus eorum » * » &vrt», Paulo ipso Septuaginta sequente, ' quum eam quodam Oψ linea corum pro cSp triplum Ail.

Jam autem criticorum laboribus res est explorata Vulgat® et Septuaginta lectionem textui, prout nunc se habet, sæpius esse praeferendam.

362. Exprobrant nobis Vulgatam versionem fideliter textum non exhibere Gcn. iii. 15. « Ipsa conteret caput tuum : » quum masculini generis pronomen et verbi forma masculina in textu occurrat. Cæterum id imprimis animadvertendum hanc aliasvc varietates non fuisse recentius inducias , sed ah antiquissimis derivatas codicibus , adeo ul si menda constaret, fraudis omnis suspicio absit. Profecto Ambrosius ita legit : ■ Ipsa tibi servabit caput. »® Reperitur etiam pronomen fœmininum in codicibus duobus inter cos quos recensuit Kennicot : ' varietas autem facile contigit, ea enim antiquitatis nota in Genesi occurrit, quod ■ N1Π de maribus aeque ac fœminis » usurpatur, uti animadvertit Rosenmüller 1 et pronomen fœmininum

(l) Davidis aliorumquc Pool. lleb. carni. I. v. vol. i. p. 170, et 50«.

(i) « The Vulgate, in i.s present stale, being· mixture of the old Italic version, and that of Jerome, points out the state of the original text, partly in the first, and partly in the fourth century; and it gives great authority to those readings which it clearly indicates; and contains several which are preferable to the present readings , and supported by some of the best and oldest MSS. * * II is in general, skilful and faithful, and often gives the sense of Scripture Utter than more modern versions. » Gerard , Institutes of Uiblical Criticism, §. iv. n. îeu. S70.

■ It is allowed to be in general a faithful translation , and sometimes exhibits the sense of Scripture with greater accuracy than the more modern versions. ◆ ◆ The fjilin Vulgate preserves many true readings, where the modern Hebrew copies arc corrupted. · Horne Inlrod vol. ii. p. t.ch. v. §. i. p. SHI, SHi.

< II ought to weigh with us, that even the latest part of this translation was made about fourteen hundred years ago. - * * There are two things in this circumstance, which ought lo recommend the work in question to the attentive examination of the critic, first, that having been made from manuscripts older than most, perhaps than any now extant, it serves in some degree to supply the place of those manuscripts, aud furnish us with the probable means of discovering what the readings were which Jerome found in the copies which he so carefully collated. Another occasion is, that being finished long before those controversies arose which are the foundation of most o(the sects now subsisting, we may rest assured, that in regard lo these, there will bo no bias from party xeal to either side of the question. » The four Gospels translated by George Campbell, D. D. Dissert, x. p. 331. American edit.

a The Vulgate may reasonably be pronounced, upon the whole, a good and faithful version· · Ibid. p. 358. Vide etiam Kitto, Biblical Cyclopedia. *f.* Vulgate.

(3) I'S. xxi. 18.

(4) Pa. xviii. 3.

(3) Horn. x. 18.

(il) I., de fuga Swculi.e. vii.

(7) Vide «7, 31· Kenn.

(H) I'rol. in Pentateuch, p •'•cd Lipua- iSI*. Vide el Eichhorn Einleilung Alles Test. vol. iii. § 4M p. 187.

«æpius scribi consuevit iisdem litteris, nullo discrimino ante punctorum inventionem. ' Saepius etiam verbum masculinæ formæ cum nominibus fœminini generis conjungitur. ' Cæterum non negamus alleram lectionem *præferendam, quam tamen adoptare religioni duxerunt Vulgatae correctores, altera jam per lot sæcula accepta, quæ casu primum inducta videtur.5

563. Alius aliquando objicitur locus quo particula causalis pro conjunctione ponitur, sensum quodammodo afficiens : « At vero Melchisedech rex Salem proferens panem cl vinum , erat *enim* Sacerdos Dei Allissimi. » Gcn. xiv. 18. Cæterum ille conjunctionis usus ad causam significandam est llcbræis familiaris : « En morieris propter mulierem quam tulisti , habet *enim* virum. »4 « Experimento didici, *quia* benedixerit mihi Deus propter te , »6 scilicet iis locis rcperilur. Sicut igitur eadem vis objecto loco veteri interpreti inesse visa est, culpandi non sumus qui ejus versionem retinemus.

564. Ecclesiastis c. ix. I. textus habet : υπυψ Hdh πιv π yiv pn ΠKM ΠA Π3ΠN αα quod in Vulgata redditur : « Nescit homo uirum amore an odio dignus sil, sed omnia in futurum servantur inceria : » quum ad litteram sit : « sive amorem sive odium nesciens homo, omne coram cis. « Liquet autem veterem interpretem sensum fideliter fclicilerque expressisse; nec est cur obscuriorem recentiorum versionem præferamus.

365. Psalmus lxvii., apud Hebraeos lxviii., a Vulgato Interprete ambagibus inexplicabilibus involutus dicilur : sed el textus Hebraicus magnas patitur difficultates, quæ vix nisi conjiciendo expediuntur. Religioni autem duxit Ecclosin aliquid immutare vel adjicere, eliam claritatis causa , et ideo quaedam obscura reliquit , diligentiori studio elucidanda.

366. Ex Novo Testamento id praecipue objicitur : « Fide Jacob, morions, singulos filiorum Joseph benedixit : et adoravit fastigium virgæ ejus : » escd præpositioncm casu omissam censet Campbell, ita ut legendum sil « ad fastigium, » juxta textum Graecum : *ini* ro axper r»r *fia^fu avrH.* NobIS rCCCpta lectio arridet, ulpote indoli linguæ Latinae consona, el eiimdcm præseferens sensum : nec enim verba Græca significant cum virga sua innixum, SCCUS esset «W» t b axpe r»r *lavm* ; sed ad virgam se venerabundum convertisse , sicut Esther narratur tetigisse, vel osculata fuisse summitatem virgæ Assueri, in obsequii signum.7 Videtur Jacob ea occasione adimplesse quod Josepho in somnio ostensum fuerat de se a patre colendo : præstitit illi scilicet obsequium , tamquam principi, simul tide contemplans sceptrum Christi , cujus Josephus typus erat insignis. Merito idcirco Apostolus eximium fidei exemplum in re quæ per se levis videbatur miratus est. Praeclare id ostendit Chrysostomus. 8 Tholuck hanc explicationem vindicat.

CAPET X.

DE VEHSIONIUUS VERNACULIS.

§ I. *De versionum merito.*

367. Fide per orbem propagata, Scripturae in varias linguas versæ sunl, occasione opportuna oblata : quamvis enim absque Scripturis Gentes ad lidcm perductae plerumque sint, iis tamen nutriebatur pietas. Hinc, referente

(i) v. h. 6-nJPJ N'“ 'P« dedit mihi·
42) llutb i. «. Esther i. 10.
',3j 1'ulclire textum exponit Neyman, Ewn» *on divclopment.*
(4) Gcn. xx. 5. (G) Ibid. xxx. *il.*
(») llebr. xi. iî.
(TJ Esther v. î.
(K) In lucuin.

Borneo, anno 706 Adhclmus, primus Episcopus Sarisburicnsis, Psalterium Saxonicc reddidit, coque hortante. Egbertus, Episcopus Lindislarnensis, quatuor Evangclia eodem idiomate dedit. Beda ante annum 735, quo e vivis discessit, integra Biblia in idem verlisse dicitur, quod tamen non probatur. Aifredus rex Psalterii versionem aggressus est, el inchoatam reliquit anno 900; Elfricus Archiepiscopus Cantuariensis anno 993, Pentateuchum, Josuen, Job, Judices, Ruth, pariem librorum Regum, Esther et Machabæos reddidit Post Normannorum irruptionem, sæculo undecimo, lingua Anglica ex admixtione Normann cæ et Saxonicæ linguarum orta est, cujus initium sæculo duodecimo medio ponitur. Ante aon. 1290versio Anglica Scripturarum jam facta noscitur : aliam confecit sæculo sequenti Joannes de Trevisa Post schisma Anglicanum Novum Testamentum anno 1582 Anglice prodiit Rhemis, curis Gulielmi Allen aliorumque; lotaque Biblia Duaci anno 1609, 1610. Ea curis Episcopi Challoncr an. 1750, pluribus ad rccenliorcm stylum redactis, iterum edita sunl, quibus adhuc utimur : sed typographorum arbitrio plurimae inducta; sunt varietates in reccntioribus editionibus.

568. In plerisquc gentibus Catholicis ante Lulheri turbas Biblia lingua vernacula edita sunt. Jacobus a Voragine, ex ordineS Dominici, Arrhiepiscopu» Gehuensis, qui anno 1290 floruit, « utriusque instrumenti volumina divina . primus omnium in Italicam linguam, summa tide ac diligentia transfudit.. ' Nicolai Malermi, Camaldulensis, anno 1171, Vcnetiis et Romæ Italica versio prodiit, quæ ante annum 1325terdecies lucem aspexit. Germanica versio anno 1166 typis prodiit, quæ sexdecim vicibus edita est ante l.utheranam versionem anno 155-4. Bohemica versio exlilil tempore Huss, itaque est Praga· anno l i88, Cutnæ anno 1498, Venetiis anno 1506, et 1511. *

569. Illam difficultatem vernaculis versionibus adhærere, quod linguæ sæpius mutenlur, quisque animadvertat oportet, adeo ut progredienie tempore phrases ridiculae fiant, vel haud amplius intclligantnr, uti fuse ostendit Alexander Campbell in prefalione novae versioni Novi Testamenti : 1 inde enim fit ul mutentur, haud absque quadam populi offensione. Gravius autem incommodum, non sine divini verbi injuria, contingit, quoties quisque suo veluli arbitrio novas cudere versiones velit, absque Præsulum Ecclesiæ auctoritate, et ita ipsa divina eloquia incerta reddere. Manifesta vero impietas est, si quis suæ studens sentcnliæ vel secla·, textum reddere ag-

it) Sextus Sen. Bibi. S. t. I. p. 397.

(i) Versions of the Scripture, Dublin Review, Vol. I. July, 183C. a In the eighth and ninth centuries when the Vulgate had ceased to be generally intelligible, there is no reason to suspect any intention in the church to deprive the laity ol the Scriptures. Translations were freely made into the vernacular languages, and perhaps read in churches, although the acts of Saints were generally deemed more instructive. Louis the Debonair is said to have caused a German version of the New Testament to be made. Olfrid, in the same century, rendered the gospels, or rather abridged them into German verse. This work is still estant, and is in several respects an object of curiosity. In the eleventh or twelfth century we find translations of the Psalms, Jub, and the xfacchabees into French. » *Uallam, Middle* **.lg.-« ch. ix.**

(3) ∎ A living language is continually changing. Like the fashions and customs in apparel, words and phrases at one time current and fashionable, in the lapse of lime become awkward and obsolete * * - This constant mutation in a living language will probably render new translations . or corrccliuns of old translations, necessary ever, two or three hundred years. · General Preface to New Testament, translated by George Campbell, James Macknight, and Philip Doddridge. Doctor* of the Church of Scotland. Prtefalio videtur ah Alexandru Campbell script», qui in Virginia et per fœdcralas provincias fama notus est. Consule lainen Diss. XI. Georgii Campbell, part II. p. ttX et seq.

grcdiafur oa ratione qua possit facilius ad placila hujusmodi luenda deflecti. Vix contingere posse fatetur prælaudaius auctor, ut quis a studiis partium inveniatur liber; quod si unus allcrvc egregius vir intra steculi spatium oriatur omnibus numeris absolutus, poterit opus aggredi, quod inter multas versiones sua veluti præstantia sesc commendabit, tandem aliquando obtenturum ! Constat Luthcruin, Bezam, pluresque alios inter Reformatores consulto sacrum textum ad sua placita traduxisse interpretatione perversa : quod Bczæ præsertim exprobrat Georgius Campbell. Interpretes Anglicanos, quorum opera usus est Jacobus rex, studiis partium actos, verba haud accurate reddidisse etiam queritur : quapropter mirum nemini cssc debet Catholicos versionem illam rejicere el reprobare. Quædam autem dare juvat specimina :

570. TtyMnSwipsr ubique rcddilur £7-*der,* contra optimam interpretandi regulam: munerum enim nomina negligi non debent, ul vocis etymologia attendatur. 1 Sic etiam Ewwxwcr *Overseer* plerumque redditur, quamvis muneris sit vocabulum, ad plerasque linguas translatum. Latini quidem *Presbyterum, Episcopum*, Itali *Prcle, fescovo,* Galli *Prêtre, Evêque,* Germani *Priester, Bishof*, Hispani *Presbitero, Obispo,* Angli *Priest, Bishop,* inde sumpserunt.

0/1, Mat. xix.2. Ou rrarrtr Xa|itv7i rtr Ttiirn. Male rcddilur : « All mon cannot receive this saying, » ul insinuetur continentiam esso quibusdam impossibilem.

372. I. COl'. Vii. 9. «« <t'« eux *tyxfiarivcrrai, γαμ«σάτασα>.* Perperam etiam eumdem ob finem : « but if they cannot contain, let them marry. »

375. I. Cor. ix. 5. M» cox fXo/str ι£«iïια> àJiXÿsr *yvraixa irtpia-ytir.* Mille rcdflîlur : « have wc not power to lead about a sister, a wife? » quum significet mulierem sororem seu simpliciter sororem; Græci quippe utrumque nomen pro unico usurpant. Profecto si Apostolus de uxore circumducenda loqueretur, eam sororis nomine appellare non erat opus Adeo curæ erat novatoribus Apostolis dare uxores, ul Bezam 2 non puduerit cum locum Act i. 11. *σί» ·)υιαιξι,* reddere « cum uxoribus eorum, » quod Campbell merito reprobat.

37-1. I. Cor. xi. 27. «7« ir ισδήι ?ì> âpre» J *πïi·Λ* rc rroriprer. Male VCFIUnt *UUll* drink.

375. Ex*x»y/a aliquando reddita est *Congregation,* deinceps *Church,* iterum proponitur a Campbell *congregation ;* et sic variatur, cum docirinæ variolate et incerlitudine : quum oportuisset relinere vocabula ab ipsis primordiis Religionis Christianae derivata, et usu sacrata. *Ecclesia* apud Latinos, *Chiesa* apud Italos, *Eglise* apud Gallos, *Jglesia* apud Hispanos, *Eagluis* apud Hibernos. Germani autem, Scoti, Anglique alia forma ejusdem vocis usi sunt, quæ ad domum in qua conveniebant fideles, ct ad cadum et tribunal sacrum des gnandum, usurpabatur r»

Ii) Qui voces *President, Governor, Mayor,* in alias linguas verteret, muniis cuilibet adsignalis haud distinctis, non veram earum notionem daret, licet vocum ipsarum vim forsan exhiberet.

(Î) · We know that Peter had once a wife, as we learn from the Gospel that his wife's mother was cured by Jesus of a fever, Matt. viii. 14. 15. But whether she was living at (he lime referred to in the Acts, or whether any more ol the Apostles were mariied, or whether their wives were disciples, we know not. Now this falsifientіon, though in a little matter, is strongly characteristic of that interpreter. » George Campbell, Diss. x. pari, iv. p. 578. Adeo quidem levis momenti videtur Apostolis uxores adsignare suo *mendacio,* ut verbo Ilieronymiar.o semel de corruptore sacri textus utar.

Dominicum templum , kirchc , Kirk., *church* , levi quadam variatione vocatur.

578. Alia corruptionis exempla cx Bcza desumpta, quæ imitati sunt Anglicani, dat Georgius Campbell. Mati. V. 21. 27. 23 : ἴχζύτατί ori reir *ifXMnir* : « You have heard that it was said by them of old time. » Hoc contra omnium verslonum et codicum auctoritatem , et ipsam linguarum indolem ita redditum, ne traditioni faveretur, agnoscit. 1

577. Hcb. X. 33 : Ὁ Ji Jixaior ». πίτποίΓ *ξίῗτιι xai* lar *virzrrti>.»ra.i ivx* fvt tail » *μη* ◇ âvrû. « Now, the just shall live by faith : but if *any man* draw back , my soul shall have no pleasure in him. » lire voces Halicis quidem litteris, veluti explicationis ncccssari® causa, Anglic® versioni insert®, sensum plane pervertunt, quum Apostoli verba *de justo* ad *quemlibet* transferant, ne error do justitia inamissibili everteretur. Merito igitur de ea proferri potest censura quam ipse Pearson in Bezam hac occasione protulit : « Illa verba a Theodoro Beza haud bona tide sunt translata. » 2

§. II. *De lectione Scripturarum.*

378. De lectione Scripluræ id tenendum est, Ecclesiam eam numquam vetuisse, 3 quam Patres e contra summopere commendarunt , adeo ut Chrysoslomus persæpe fideles hortetur, ut, spectaculis neglectis, sacrorum librorum lectioni dent operam ; * et S. Hieronymus matron® pi® studium illud vehementius commendet. Sacerdotibus id miincris est præciptii ; qnotl ne négligeront, sapienter instituit Ecclesia m inter preces quotidianas, ct in Sacrificio celebrando, Iccliones ex Scriptura desumptas recitarent. Equidem quinquaginla supra centum editiones Ribliorum , quæ integræ . bon® nolaprobalæque lidei vis® sunt, ab anno 1462, in quo vetustior Moguntiæ prodiit, ad annum 1522, quo versionem Novi Testamenti Lutherus emisit, enumerat Lelong. 3 Vitiatas quidem versiones a fidelium manibus procul esse jubet; nec enim convenit eas tamquam Dei verbum venditari, quod justissime ct sanctissime sancitum agnoscet qui corruptiones perpenderit. Post turbas Lutheri, indoctis el instabilibus Scripturas in sui perniciem detorquentibus, a Sacra Congregatione quæ Indicis vocatur, velitum est, ne quis versiones vernaculas legeret , absque Ecclesiastici Superioris venia, qua· Parochi testimonio de pietate ct aliis animi dotibus prævio dabatur : sed ea disciplina non ubique obtinuit ; jamque satis habetur ul versio sil probata , et Patrum et Catholicorum aliorum scriptorum commentationibus illustrata.

379. Cæterum nemo ignorai ex Scripturis temere ledis plurima sequi mala, ad quæ praecavenda fides praecedere dcbcl, prout ex Pauli ad Timotheum verbis colligitur, humilis animi sensus numquam abesse, el affectus ad Deum dirigi ut mirabilia de lege sua revelare dignetur, nosque sanctorum scientiam doceat. Jure igitur optimo Patres monuerunt fideles qua ratione Scripturas

(I) In contradiction to all the versions which had preceded , oriental and occidental , and in opposition to the uniform idiom of the sacred writers, » Piss. x. p. S70.

(î) π Præf. Parænctica , » laudata a Campbell, Diss. x. < This is one of tho many passages in which this interpreter has judged that the sacred penmen, having expressed themselves incautiously , and given a handle to the patrons of erroneous tenets , stood in need of him morins a corrector than as a translator. - Ib. [>. six.

(») Tolosanum Concilium an. I*W Albigensibus ut occurreret, qui pessime divinis eloquiis abutebantur, vetuit vulgares versiones : sed decretum illud *locale* fuit, abusui tollendo accommodatum.

(4) Ilum iii· do I.Jiaro.

(5) Bibliotheca Sacra Prori". p x.

inoffenso, uti dicitur, pede, percurrere possent.

.VW). Tertullianus : * Fides tua te salvum fecit, non exercitatio Scripturarum : fides in roguta posita est : habes legem el salutem dc observatione legis. Exercitatio autem in curiositate consistit, habens gloriam solam de peritiæ studio. Cedat curiositas fidei. n 1

581. Origencs : « Sunt plurima in .Scripturis, quæ apertius et simplicius dicta sunt, quam ut parvi sensus ædificent auditorem. »· *

582. S. Basilius : « Crebram lectitationem novi præscrlim Testamenti nc levi ex causa transmiseris, quod ex veteris lectione identidem nec pauci noxam contraxerunt ; non quia Scripturæ illæ ulla ex parle noxiæ sunt . quando id contigit per infirmam corum , qui noxam contrahunt, mentem : panis enim suapte natura comparatus est nutriendo corpori, tametsi noxam afferat infirmo. » *

585. S. Gregorius Nazianzenus : « Legem profecto apud nos constitutam esse oportebat, quæ juberet ut quemadmodum olim apud sapientes Hebræos a quibusdam sacræ Scripturæ libris juvenes arcebantur, utpotc tenerioribus adhuc minimeque firmis animis haudquaquam profuturis. » 4

584. S. Ambrosius de diabolo Scripturas citante disserens, ait : « Disce hic quoque quia satanas transfigurat se velut Angelum lucis, et de Scripturis ipsis divinis sæpe laqueum fidelibus parat. Sic hærelicos facit : sic eviscerat lidem : sic jura pietatis impugnat. » 5

585. S. Augustinus : « Sed et in multis et multiplicibus obscuritatibus et ambiguitatibus decipiuntur, qui temere legunt, aliud pro alio sentientes. » 6

586. S. Hieronymus : ·· Quod medicorum est. promittunt medici : tradant fabrilia fabri. Sola Scripturarum ars est quam sibi passim omnes vendieant. Scribimus indocti doctlque poemata passim. Hanc garrula anus, hanc delirus senex , hanc sophista verbosus , hanc universi praesumunt, lacerant, docent antequam discant. Alii, adducto supercilio , grandia verba Intimantes , inter mulierculas de sacris litteris philosophantur. Alii discunt, proh pudor ! a heminis quod viros doceant : el ne parum hoc sil, quadam facilitate verborum, immo audacia edisserunt aliis quod ipsi non intelligunt. » 7

387 Disciplinam Hebræorum hac in re explicat Hieronymus Ezechielis versionem aggressurus : « Aggrediar Ezechicl prophetam , cujus difficultatem Hehræorum probat traditio. Nam nisi quis apud eos ætalem sacerdotalis ministerii, id est, tricesimum annum expleverit, nec principia Geneseos, nec Canticum Canticorum, nec hujus voluminis exordium et finem legere permittitur : ul ad perfectam scientiam el mysticos intellectus plenum humante naturae tempus accedat. » 8

588. Furor igitur ille spargendi Biblia tamquam aptissima subsidia ad fidem integram formandam , moresque dirigendos , qui recenti aetate nonnullos invasit, plane insanus est : quis enim sibi persuadebit Christum non jussurum ul doctrina ejus slalim scripto mandaretur, el multiplicatis exemplis per orbem diffunderetur, si revera idonea esset ratio eam propagandi ? quis credere potest eum longe maximam ipsorum fidelium multitudinem per quatuordecim sæcula absque hoc subsidio relicturum , ob paucitatem et

(I; L. de Præscr. c. xii.
i] Ilom. nvii. in Num.
·5) Ep. 1. ad Chilon.
(1) Orat. H«i.

(β) !.. iv. in l.ucam.
(U) L. ii. de doct Christ, c. 6.
(7) Ep. <03. ad 1'aulinum.
(8) Piaef. in Ezech. ad Eustochium.

pretium exemplarium, arte imprimendi adhuc non detecta ' Quis existimabit infideles, praejudiciis et erroribus imbutos, ad fidem facile traducendos sola Scripturarum lectione ? Profecto liquet ipsos Christicolas , qui legunt Scripturas absque prævia Instructione cl magna animi humilitate , huc illuc , opinando, circumduci , ct in turpes errores facile inde labi.

389. Si in apparentibus contradictionibus Scripturarum inter se conciliandis eruditissimorum hominum ingenia etiam praestantia summopere exerceantur, valebitne rudis plane ac ignarus quisque eas enodare? Si dc sensu Scripturarum circa ipsa praecipua Religionis mysteria. Trinitatem v. g. Incarnationem ct Redemptionem, innumerae sint lites, potestne privatus quisque solo suo judicio eum discernere? Insuper quum in Veteri praesertim Testamento variæ sint logos dc fluxu seminis, coitu enormi, aliisque, quæ juniores ignorasse oportet, eslne culpa immunis qui eas pueris puellisque tradit praepropero legendas? Vacatnc periculo legere graphice depicta ThamaretJudæ, filiarum Loth , Amnonis et Absalonis , Sodomitarum , aliorumque immania scelera, vel etiam Liæ et Rachelis de consortio Jacobi assequendo artes, vel Abrahæ cum ancillis coitum ? Canticum Canticorum, Ezechielis et Jcrcmiæ dc meretricibus comparationes, Osce dc fornicaria muliere in thorum assumpta narrationem, legent juniores aetate, jam ad libidinem proclives, quin inde detrimentum pudoris patiantur ? Cruentas strages a famulis Dei sæpius factas , imprecationes saepissime in sacris Litteris effusas, qui legerit incaute, subit periculum aut fidem dc librorum inspiratione abjiciendi, aut caeco indulgendi conira adversarios Religionis furori Quod si hæc mala non semper eveniant e sacrorum librorum lectione, tribuendum instructioni jam accepta», juxta quam legentes judicium suum . etsi id ignorent, efficiunt. '

CAPUT XI.

bF. PATRUM AVC.TORITATE.

390 Patres vocari consueverunt viri insignes qui sarculis prioribus scriptis suis fidem illustrarunt Plerumque eo nomine vocantur qui a fidei semita numquam deflexerunt. hærcsim animo pertinaci propugnando Attamen Tertullianus , qui suh finem vit® ad Montanistarum castra deseruit, et Origones, in cujus scriptis hæreses inventa sunt, ob antiquim qua floruerunt ætatem, et eruditionem, qua ornarunt doctrinam Christianam, solent inter Patres recenseri. Eusebius Cæsareensis etiam Arianismi insimulatus, et Theodoretus, Nestorio nimis favens, aliique nonnulli, haud omni labe immunes, Patrum dignantur consortio, summa quippe eruditione effulserunl.Qui intra quinquesæcula a Christo nato vixerunt, nomine illo digni censendi sunt, quamvis et ad alios doctrinæ merito honor deferatur ; nam Gregorius M. sub finem sarculi sexti, Venerabilis Reda sæculo octavo, Bernardus sæculo duodecimo, Patres vocantur, tanto honoris nominisque consortio profecto haud indigni.

391. Ul intelligatur quid valeat in re Theologica Patrum auctoritas, principia quæ posuimus fidei Catholica» sunt prae oculis habenda Quum humani intellectus obsequium Deo tantum debeatur, cujus revelatio per Apostolo; est promulgata, semper in Ecclesia

(I) Call.igh in, miniator Protcslanticus in Hibernia , egregie vilium sjslcmatia lliblici eipo«uil. Ilcnricus VIII anno 1510 permisit suie aub diti» nl Diblij «emaculo idiomjte l.-gcrcut, ,c| ub abusu» id ultimo *ui regni anno valui) *L·· «▮/»' flitlory ofBagW tru iilMioni ot UiU.·.*

servanda, nullus homo, nullus hominum cœius, potest aliquid credendum injungere, suo veluti arbitrio, vel sententia Cæterum quæ fuerit fides olim tradita ex testimoniis documenlisque discitur : idcoque qui in vetustis illis sæculis rem Christianam illustrarunt, jure optimo testes adhibentur, ut quæ suis temporibus obtinuerit fides constet. Igitur hæc prima sit regula qua Patrum auctoritas dignoscatur.

592. I. Quotiescumque Patres unanimi consensu testantur aliquid divinitus traditum esse, et ad fidei depositum spectare, illud omni procul dubio dogma fidei habendum est.

Ratio patet.quia consensus ille tot insignium scriptorum, quibus publica fides ct doctrina innotuit, quique temporum intervallis locorumque inter se dissili erant, est indicium certissimum traditionis divinæ, fidei scilicet in Ecclesia semper celebratae. 1

595. Majorum suorum auctoritatem praeclare urget Augustinus : « Quod invenerunt in Ecclesia tenuerunt, quod a Patribus acceperunt, hoc filiis tradiderunt. ◆ * * Isti Episcopi sunt docti, graves, sancti, veritatis acerrimi defensores.4 "* * Hos itaque de aliis atque aliis temporibus, atque regionibus , ab Oriente el Occidente congregatos vides , non in locum quo navigare cogantur homines, sed in iibrum qui navigare possit ad homines. Quanto tibi essent isti judices optabiliores, si teneres Catholicam fidem, tanto tibi sunl terribiliores , quia oppugnas Catholicam fidem, quam in lacte suxerunt , quam in cibo sumpserunt, cujus lac cl cibum panis magnisque ministraverunt,quam contra inimicos,cliam vos tunc nondum natos , unde nunc revelamini, apertissime ac fortissime defenderunt. Talibus post Apostolos sancta Ecclesia plantatoribus , rigatoribus, aedificatoribus , pastoribus , nutritoribus crevit. Ideo profanas voces vestræ novitatis expavit. » *

591. Patrum consentientem auctoritatem semper secuta est Ecclesia in suis decretis. Nicæno in Concilio « Episcopi » teste Athanasio « non sibimelipsis adinvenientes verba, sed habentes ea a Patribus , testimonia conscripserunt. » 8 In Ephesino « hoc Catholicissimum, fidelissimum , atque optimum factu visum est, ut in medium sanctorum Patrum sententia* proferrentur, quorum alios Martyres, alios Confessores, omnes vero Catholicos sacerdotes fuisse, el permansisse constaret ; ul scilicet rite atque solemniler, ex eorum decreto atque consensu , antiqui dogmatis religio confirmaretur, et profanae novitatis blasphemia condemnaretur. » * * * "Ii sunt igitur omnes apud Ephesum sacrato Decalogi numero magistri, consiliarii, testes, judicesque producti, quorum beata illa Synodus doctrinam tenens , consilium sequens , credens testimonio, obediens judicio , absque odio, tædio, praesumptione cl gralia, de fidei regulis pronuntiavit. » Ita refert Vincendus Lirincnsis. *

395. Dicunt quidem Protestantes Patrum consensum unanimem nullatenus dari : sed falluntur, nam eorum afferuntur in dogmatibus vindicandis testimonia quæ rem evincunt. Hinc non dubitavit Vincendus prælaudatus cum

(I) « Ancient use, like all other ancient facts, can be conveyed to us only by written testimony, » * - J do not say, —, that we ought to confide in the verdict of the fathers as judges, but that we ought to give an impartial bearing, as in many casea, the only competent witnesses And every body must be sensible, that the direct testimony of a plain man, in a matter which comes within the sphere of his knowledge, is more to be regarded than the subtle conjectures of an able scholar, who does not speak from knowledge, but gives the conclusion he has drawn from his own precarious reasonings , or from those of others. · George Campbell , Diss. IV. p. IIJ.

(Î) !.. ii. contra Julian Polag. c x.

(5) Ep ad Afros. (4) Comm. c. penult.

appellare consensum : « Operam dabit, *(Christianus Catholicus* ut conlatas inter se Majorum consulat inlerrogclque sententias, eorum duntaxal qui diversis licet temporibus el locis . in unius tamen Ecclesiæ Catholicae communione el fide permanentes, magistri probabiles exlilcrunl, el quidquid non unus aut duo tantum , sed omnes pariter uno eodemque consensu aperte, frequenter , perseveranter tenuisse, scripsisse, docuisse cognoverit. id sibi quoque inlelligal absque ulla dubitatione credendum. » * Cæterum ubicumque discors videatur testimonium , *moralis* unanimitas quaerenda est ; fieri enim potuit ul unum aut alterum lateret doctrina ct traditio Ecclesiae, de re aliqua speciali, quam plerique ignorare non poterant : sit igitur secunda regula :

396 II.Quandocumque consensus Patrum unanimis penitus non est, sufficit plerorumque concors el firmum testimonium de doctrina et traditione Ecclesiæ.

Ratio est manifesta, quia agitur de facto noscendo , scilicet quid olim docuerit Ecclesia , quod ex testimoniis discendum est : testibus autem non penitus concordibus, plerorumquestandum est dictis , si graves sint, et de re sibi nota lestentur; nec paucorum dissensus plurimorum concordiam in firmare valet. Cæterum loquimur, ut patet, de testimonio quod dant Patres, rem ad depositum doclrinæ pertinere. Hinc clarissimus Scriptor mox laudatus, cum antiquitatem et consensionem sequi nos oportere docuisset, adjunxit nos sequi » antiquitatem , si ab his sensibus nullatenus recedamus, quos sanctos majores ac Patres nostros celebrasse manifestum est consensionem quoque itidem , si in ipsa vetustate omnium , vel certe pene omnium sacerdotum pariter ct magistrorum definitiones sententiasque sectemur. » *

397. III Unanimis Patrum consensus in interpretanda Scriptura est certissimum genuini ejus sensus indicium ; cui proinde numquam licet repugnare.

Regulam hanc intelligendam liquet de dogmatibus quæ Patres tradunt veluti ex Scripturis derivata : eorum enim consensos in hujusmodi interpretatione non nititur singulorum dc vocum vi et significatione judicio, sed publica doctrina ct fide Ecclesiæ. ' Quoties autem singuli suas interpretationes opinando tradunt, quin doctrina Ecclesiæ nitantur, numerus non paril certitudinem ante solemne Ecclesiæ ipsius judicium. Quod autem in professione Piana polliceamur nos nonnisijuxta unanimem Patrum consensum Scripturas interpretaturos , ita intelligendum est, ul nulla tradatur explicatio quæ ci non conveniat, adeo ul principia illa quæ unanimi consensu tradunt Patres, sint norma ad quam omnis interpretatio sil referenda. Non ideo consensus ille necessarius esi, ul aliqua detur interpretatio, salvis illis principiis. Equidem recentiores interpretes Catholici, Calmelus præserlim , magna cum libertate plurimas proposuerunt explicationes quas apud neminem ex Patribus reperire erat ; nec tamen improbati sunl quicumque rata habuerunt et firma Ecclesiæ dogmata, a Patribus tradita : omnis quippe interpretandi lex eo revocari potest, « ut

(I) Common, c. iv.

31 Ibid. c. iii.

(3) < Many points were with them a subject *of* testimony , which with modern critics are matter merely of conjecture , or at most of abstruse and critical discussion. It is only from ancient authors that these ancient usages. inother ilnngsas well as in language, can be discorered by us, which to them stood on the footing *of* matters of fact . whereof they could not be ignorant. Language, as has beer, observed, is founded in uae I lieorae (.'ainplii-ll Diss. iv. p IU.

nihil extra fidei regulam loquamur aut sapiamus. » · Ita Anselmus, Pauli de prophetia secundum rationem fidei locum exponens. In rohus quæ doctrinam non spectant, Patrum explicationes non certam faciunt fidem ; fieri enim poterat ul re non investigata communem quæ obtinuerit sententiam secuti sint : communi autem sententiae de re ad doctrinam non spectante error subesse potest, quum divinæ promissiones doctrinæ custodiam respiclant.

398. IV. Quæ nonnulli Patres singulari studio propugnarunt, tamquam dogmata divina, Ecclesia ipsa plaudente, summa fide excipienda sunt ob Ecclesiæ quæ ea probavit auctoritatem. Cætcrum non omnia quæ protulerunt argumenta, vel ca quæ explicationis gratia adjecerunt, camdem postulant fidem

Regula hæc maxime illustratur Augustini exemplo, qui Pelagianam hæresim insigni prorsus studio impugnavit ct profligavit, Summis Pontificibus ct loto orbe Christiano plaudentibus. Cætcrum non omnia quæ ea occasione scripsit inter fidei dogmata recensenda sunt; quapropter sapientissime scripsit Coclestinus Pontifex ad Galliarum Episcopos : « Profundiores vero difllciliorcsque partes occurrentium quæstionum, quas latius pertractarunt qui haereticis restiterunt, sicut non audemus contemnere, ita non necessc habemus adstruere. › s

399. V. Singulorum Patrum privatæ scnlenllæ cum reverentia perpendendæ ' sunl, pro ratione ætalis qua floruerunt, eruditionis, judicii acuminis , aliarumque dotum quibus ornati sunt : sed certam fidem non faciunt, nullamque imponunt assensus necessitatem; imo incunctanter deserendæ sunl in omnibus in quibus cos errasse ex solemni Ecclesiæ judicio, vel sensu, constat.

Regulæ hujus æquissimæ rationes facile se exhibent Qui apostolicis temporibus exlilerunt proximi, traditionis ab Apostolis derivata! testimonia facilius nossc poterant aliis qui longiori temporis intervallo separati sunl. Sic Ignatii. Justini, Irenæi magni fit auctoritas. Eiudilio etiam judicio dat pondus, quapropter Clementis Alexandrini, Origenis . Tbeodoroti, Hieronymi sententiis plurimum Iribuendum est ' Cælerum quæ Justinus ex privata sententia dixit de Millennio, quæ Origines in Scripturarum interpretatione allegorica luxurians protulit, a fidei simplicitate aliena, nobis legem non faciutil. « Neque enim , » uti recte animadvertit Augustinus , « quorumlibet disputationes, quamvis Catholicorum ct laudatorum hominum, v 16 Scripturas canonicas habere debemus, ut nobis non liceat, salva honorificentia quæ illis debetur hominibus, aliquid in eorum scriptis improbare atque respuere, si forte invenerimus quod aliter senserint quam veritas habet, divino adjutorio vel ab aliis intellecta,

(I) Comm, in ep. ad Com. c. xii. 6.

(Î) Ep. ad Episc. Gall.

(SI ▮ Even as to what is advanced not on knowledge, but on opinion , I do not think that the moderns are in general entitled to the preference. * * If in this respect there be a difference, it is entirely in favor of the ancients. » George Campbell, Diss. iv. p. IIS.

(4) · Sin considerar à estos Doctores mas que como sabios y Dlôsofos, seria menester no tener gusto ni discernimiento para no admirar la extension de su doctrina , la penelracion dc eu ingenio , la elevacion de sus pensamientos, la fuena de sus raciocinios, la herinosuta y energia desus expresiones , y hasta la gracia y la dclicadeia de sus frases eloquentes , ingeniosas ‹› patcticas. No cran ciertamente ni cspiriltis superticiosos, ni lalcnlos frivolos , ni ingenios limitados a quicnes era facil deslumbrarlos 6 hacerles creer quaiquicra cosa. ▸ El Evangelio on triunfu I. ii. c.xiii. p. en.

(6) Ita Veneta editio. Citatur : · lut , a I'. Thoma dc Charmes.

vel n nobis. » * Sic et insignis ejus di* scipulus, S. Thomas Aquinas : ·· Aucto ritatibus autem canonicæ Scripturæ utitur *(sacra doctrina'·* proprie ex necessitate argumentando : auctoritatibus autem aliorum Doctorum Ecclesiæ quasi arguendo cx propriis, sed probabiliter. Innititur enim tides nosLra revelationi Apostolis et Prophetis factae, qui canonicos libros scripserunt, non autem revelationi, si qua fuit aliis Docloribus facta. « ’

100. VI. lu Patrum scriptis perlegendis temporis adjuncta et occasio præ oculis habenda sunt, nam ante exortas bærescs securius loquebantur, vocum haud accurato instituto discrimine. Quæ ita sunt prolata benignam excipiunt interpretationem. Sic Augustinus verba Chrysoslomi quæ Pelagiani objiciebant, veluti peccato originis adversa, explicanda mitius contendit juxta cæterorum Patrum sententiam ; locutus quippe est securius Catholice apud Catholicos. Occasio etiam scopusque considerandi sunt: facile enim fit, ul impugnando errorem iis utamur vocibus quæ errori adverso videantur favere, præserlim si scriptor impetu quodam ingenii sui, vel zeli feratur. Sic contigit Hieronymo , virginitatis praestantiam contra Jovinianum vindicanti, nuptias improbasse videri. Sic Augustinus Manichaeis humanæ voluntatis arbitrium negantibus respondens, ejus vires cum gratiae dispendio efferre visus est, quas tamen Pelagianos refellens , fere negare videtur. Sic Cyrillus Nestorium impugnans naturarum in Christo distinctionem haud agnoscere arguebatur.

401. VII. Æquissima ratio est Patrum interpretandi scripta, ul nullus eis imputetur error contra notissimam suo tempore Ecclesiæ doctrinam, si nihil hujusmodi eis objectum editis scriptis coustet. Ratio liquet ; error enim hujusmodi alios haud latuisset, ideoque adversarios excitasse! : notum est enim quam acriter plerumque in errorum auctores insurrexerint antique fidei vindices. Voces igitur quæ errorem insinuare videntur, sunl henigne explicanda?. Sic quæ S. Hieronymus de Presbyterorum et Episcoporum pari gradu tradere videtur, mitiorem postulant interpretationem; nec enim erroris insimulatus aliquando esi in Aerio damnati . quo omne inter illos discrimen tollebatur.

402. VIII. In dubiis difficilibusqne Patrum locis, quæ ipsi clarius alias protulerunt adhibenda sunt ut eliciatur sensus, adeo ut perspicua testimonia, et quæ variis verbis sæpius enuntiate sint ab auctore sentenliæ. in interpretationis normam sumantur. Sic quæ Augustinus de Eucharistia verbis maxime perspicuis sæpius dixit, ad quorumdam ejus testimoniorum difficultatem tollendam inserviunt.

403 IX. Genuina Patrum scripta ab operibus supposititiis sedulo sunt secernenda; nec tamen omnis deneganda statim auctoritas libris χιγραφιι,.

Constat quidem plura opera falso Patribus nonnullis tributa, quod casu potius quam consilio plerumque contigit. Scripserunt nonnumquam alii eodem nomine appellati, quorum opera sequiori sæculo insignibus auctoribus ejusdem nominis sunl tribula. In eodem codice brevius aliquod opusculum cum majori conjunctum est, ne pergamenus tanti pretii vacaret; unde Pactum ut fœtus haberentur ejusdem scriptoris. Opera nullo nomine notata conjectura alicui adscripla sunt, ob rem de qua agebatur , quam alias propu gnaveral, vel ob styli quamdam similitudinem. Nonnumquam ad declinandam invidiam opera prodierunt, antiquioris auctoris praesidio petito. Ali-

ti) Ep. a<l Fortanatianuin n. 148 , alias III.

II) Sum. i. p. i| i. Irl. «iii. VI Se. unJuni

quando etiam hærelicorum fraude evenit, nt quædam ementito nomine in erroris patrocinium vulgarentur; nec defuerunt inter Catholicos qui zelo haud secundum scientiam supponerent opera scriptoribus magni nominis.

401. Ne autem *sceplici* simus, omnia opera habenda sunt genuina, quæ a viris eruditis communi veluti consensu excipiuntur : constat enim viros omni litterarum laude florentes, et acri pollentes judicio, studiis etiam et sententiis discordes, magnam in eo posuisse operam ut genuina a suppositítiis discernerentur, rernque felici successu confecisse; nam in ipsis scriptis ælatis et auctoris vestigia impressa sunt, et ex æqualibus, vel supparibus documentis eorum aulhenlia extra omnem dubitationis aleam posita est. Criticorum igitur judicium unanime ratum habendum est, nisi gravior occurrat dubitandi ratio. In dubiis autem excutiendis, styli, rerum , sententiarum , ct scriptorum veterum testimoniorum habenda est ratio, ut dignoscatur utrum liber auctori, cujus præsefert nomen , tempori, rerumque adjunctis conveniat. Cæterum non omnia scripta carent auctoritate : saepius enim alterius auctoris sunt, qui vel ætale est superior, vel suppar, quique eruditione aliisque dotibus ornatus extitit. Ideo suum cuique tribendum est, idque momenti singulis scriptis adsignandum, quod tempus auctorque exigunt.

405. X. Interpolationes a genuina lectione discerneqdæ sunt, nec tamen rejiciendum opus quod aliquid casu vel fraude amanuensium passum sit.

Dum exscriberentur libri facile contigit, ut quædam ex margine in textum irreperent, vel adjicerentur illustrationis causa. Nonnumquam fraude haeretica aliqua inserta sunt ad patrocinandum errori : nonnumquam aliqua deleta sunt vel immutata , ut ad normam sanrc doclrinæ sententiae scriptoris componerentur. Sive igitur falso zelo , sive fraude, sive casu, mendæ vel lacunas occurrerint, textus integritas, cullalis codicibus, et locis dubiis cum certis auctoris sententiis restituenda est Cæterum non ideo totum opus temere rejiciendum, presertiin .si suppetant codices antiqui optimæ notre, vel scriptorum antiquorum testimonia , cx quibus vera lectio eruatur.

CAPUT XII.

IIE AUCTORITATIS METHODO

406. Ex his quæ disputavimus, liquet fidem nostram ea tantum respicere quæ a Deo revelata sunt, revelationem autem nobis innotescere, docente Ecclesia , Deo interius illustrante mentem, et Ecclesiam commendari indiciis coelestis originis quibus effulget. Tota igitur fidei ratio pendet ex auctoritate : nec examen necessario procedit, quamvis argumenta seu *motiva credibilitatis* ejusmodi sint quæ severissimum scrutinium admittant. « Fides, » inquit S. Rasilius M.,«præcatac ducat sermones de Deo , fides et non demonstratio : fides supra rationales methodos animam ad assensum trahens. * * * Et nemo subsannet sermonem, tamquam citra examinationem ad eorum qure dicimus assensum auditores inducamus ; necesae est enim omnis disciplina! principia discentibus citra contentionem inexpensa el concessa esse ◆ * * sic sane etiam Theologiæ mysterium assensum ex fide citra examinationem requirit. » [1] Accurate, uti solet, Angelicus Doctor aueloritalis pondus in re Theologica exponit : « Argumentari ex auctoritate est maxime proprium hujus doctri-

(1) Concio in Pe. cxv.

næ, co quod principia hujus doctrine per revelationem habentur. El sic oportet, quod crcdalur auctoritati eorum quibus revelatio facta est. Nec hoc derogat dignitati hujus doctrine. Nam , licet locus ab auctoritate, quæ fundatur super ratione humana , sit infirmissimus ; locus tamen ab auctoritate quæ fundatur super revelatione divina , est etllcacissimus. » 1

107 Auctoritas nobis videtur ratio concipiendi fidem ; examen enim quod ratio instituit, tempus diuturnum , otium , ingenii vires , ct eruditionis copiam postulat, el in incertas desinit sententias. Opus igilur crat ul revelatio auctoritate innotesceret, ul homines a teneris annis , el litterarum rudes, el ingenio parum valentes, sicul et alii dotibus insignes certam veritatum,quas tide tenere debent, notitiam adipisceremur. Ipsi auctoritati docenti firmus et plenus datur assensus , non tamen rationis quocumque examine, ut nobis videtur, innixus : nam incertus foret el ordinis naturalis assensus rationis. Nec cæcorum instar sequimur ducentem, nec rationi valedicimus : sed divinitus illustrati percipimus divinæ originis quibus effulget illa auctoritas indicia, quæ examen severissimum patiuntur, et certitudinem parere nata sunt. Examen revera plerumque praecedit fidem, in adultis ab hærcsi.vcl infidelitate conversis, Deo sua gratia sæpius disponente , ut præjudicia singula rerum evidentiae cedant, antequam lumen fidei ipse infundat, quo mens jam non inquirit, nec dubitat, sed lide in veritate agnita quiescit. Inserviunt argumenta et documenta ad vindicandam fidem , eamque aliis commendandam , sicul etiam ad ostendendum fidei assensum non esse meram mentis illusionem, sed certissimis rerum documentis fulciri.

408. Ex quo vir sermonis elegantia insignis *De La Mennaü* auctoritatis methodum suscepit illustrandam, magnam 3ub initium bonorum omnium excitavit admirationem; plurimorum deinceps conflavit sibi invidiam. nimium progressus, et systemate philosophico Religionis vindicias impedien- Quo eum perduxerit singularitatis studium norunt omnes. Ne nostra cum ipsius confundatur sententia, animadvertendum duximus de re philosophica non agi, nec de iis quæ ad ordinem naturæ perlinent, in quibus veritatem pluribus rationibus constare fatemur De his nihil solicit), Religionis causam agimus, et fidem contendimus derivari ex Dei in anima speciali lumine, veritatum fidei notitiam ex Ecclesiæ praedicatione, el auctoritate. Duorum systematum liceal exhibere discrimen, auctoritatis nempe el examinis.

405). 1'ucr slalim ac fII rationis compos potest auctoritatis via fidei veritatum assequi aliqualem notitiam , easque certo lenere, parentes scilicet, el sacerdotes cum docent quædam tamquam ab Ecclesia Dei semper et ubique tradita. Adhuc non valet vel rerum quæ traduntur, vel argumentorum quibus probantur, instituere quaIccumquc examen; nec potest ipse nosse, indagine aliqua, Ecclesiam revera semper cl ubique ita docere . sed pendet necessario ex patris, parochi , el aliorum testimonio. Cæterum quum primum gratia aspirante certo apprehenderit Deum per Ecclesiam ila docere, habet omnia quae ad lidem sunt necessaria. Proponitur credenda res revelata, ct auctoritas, non singulorum docentium , sed totius Ecclesiæ Dei allegatur, qua* revera ila docet. Exterius habetur propositio revelationis ca ratione quæ ætali teneræ est accommodata : interius adesi gratia. Omnia igilur ad fidem necessaria habentur.

1) **Sximm. i. p. qu. i, ai I. viii. Ad Secundum.**

410. Examinis principium, præserlim quatenus a Proteslantibus statuitur, fidei omnino officii : nam non polcsl examen instiluere, nec judicium ex Scripturarum lectione efficere, quod studium postulat assiduum, diligenfemque testimoniorum collationem. Igitur hærerc debet el fidem ad maturiorem ætalcm deferre. 1 Si enim patri vel parocho credal Scripturas divinas esse, cl quasdam continere veritates asserenti, jam auctoritate nititur, ct plane humana : neuter enim, juxta principium protes4anlicum, potest id affirmare, nisi quatenus id sibi posl examen visum fuerit.

411. Idem dicendum de omnibus qui legere nesciunt, quorum plurimis, mancipiis scilicet in nonnullis Statibus, litterarum tradere rudimenta, legendique disciplinam, lege prohibetur. Hi enim nequeunt credere vi examinis, sed pendere debent ex ore docentis, qui si loquatur cx sua tantum sententia, nullum præbel fundamentum certi assensus : Scripturam enim, quam forsan alleget, sensum quem tribuit ferre, auditores certo nosse nequeunt.

412. E contra litterarum rudes auctoritatis methodo certo el facile instruuntur : nam audiunt præconem ex nomine Ecclesiæ loquentem, et ea tradentem quæ el ipsi ex aliorum testimonio alias tradi et servari norunt, quæquccultu celebrari vident. Est igitur illis propositio veritatis sufficiens, auctoritate idonea commendata, el •■orum indoli ct conditioni accommodata.

415. Ipsi doctissimi homines, ingenio valentes, non possunt fidem concipere examinis via : quæcumque enim illis videantur Scripturarum inspirationis indicia, quæcumque dogmatum singulorum documenta, debent hærerc dubii, ob discordes aliorum virorum doctissimorum, qui diligens instituerunt examen, sententias. Opinatio potius quam fides ex examine quocumque oriatur, neccsse csl, nisi auctoritas tandem agnoscatur.

414. E contra auctoritas certum monstrat iter viris doctis, qui semel fide illustrati, quo magis pollent eruditione cl ingenio, argumenta quibus vindicatur Ecclesia, clarius percipiunt

415. Examinis methodus non conveniebat plerisque gentibus Apostolorum temporibus et sæculis inde seculis, præsertim usque ad typographic® artis inventionem ; nam littera plerisque haud innotuerunt, vel apud paucos floruerunt. Codices vix haberi poterant, magno cum labore transcribendi, vel magno emendi pretio. Igitur lente admodum progressa fuisset Christi fides, ea adhibita methodo.

416. Auctoritas etiam necessario requiritur ad Scripturas attestandas ; quum enim nonnisi in linguis vernaculis plerisque hominibus exhiberi possint, debel certissime constare verbum Dei iis fideliter repraesentari, quod constare nequit plerisque examine : docti enim homines de vocum vi maxime dissentiunt, plerique aliorum versiones textum ad alienum sensum detorquere queruntur, 4 imo testimonia aliqua quæ ad summam fidei spectant esse inlrusa. 3 Falso dicuntur omnes versiones in substantia convenire; nam quamvis id de rebus gestis possit aliquatenus affirmari, non ita dc vocibus ex quibus dogmata pendent, quæ rei summam constituunt, quando de fide agitur.

417. Illud etiam gravissimum incommodum ex examinis methodo sequitur,

'I' I assus esi Claudius puerum protestanticum lidei artum elicete non posse, quem tamen ignarum non incredulum habendum esse contendit. *l'onjfreticc de flutaucl avec Claude.*

(î) Vide dissertations x. xi. xii· by George Campbell.

(5) Act xx. ÎH, ^iβ I. Tini. iii. 16. ^!tr I. Joan. , 7.

quod omnia fidei dogmata, quæ saeculorum consensione sunt celebrata, doctissimis et piissimis hominibus ea divinitus revolata agnoscentibus, singulis in dies incerta habenda sint, donec ipsi, examine instituto Scripturarum, ea judicaverint satis probata. Hinc Bossuehis in celebri cum Claudio concertatione ostendit aniculam, protestanlico principio, elevari supra doctissimorum Præsulum collegia, et suprema tribunalia, quorum judicia, post diligens Scripturarum examen prolata, ipsa dubia habebit, vel rejiciet, prout sibi examine instituto visum fuerit ' * Idem dicendum de mancipio litterarum penitus rudi l

418. Manifestum est auctoritatis principium a Proteslantibus adhiberi licet haud consciis ; nam tenent Scripturas esse divinas, antequam legerint, et plurimas textuum explicationes apud sectas celebratas sequuntur : imo singulorum hominum qui ingenio preslant et doctrina, plus valet apud eos auctoritas, quam apud nos : facile enim assenliuntur præconi copia verborum insigni, et sententias sectæ auctoris magni faciunt. Ubi publica deesl Ecclesiæ auctoritas, qua omnes pariter in rebus Religionis diriguntur, hominum singulorum in cæleros auctoritas, pro eruditionis, eloquentiae, vel potentiae diversitate valeat neccsse est. E contra illa admissa nullius vi dotum suarum singularis est auctoritas : sed omnes in qualibet ælate, vitæ conditione, litteris florentes, vel earum rudes, ingenio præstanles vel parum valentes, eadem tenentur regula. Imo ipsi apud quos docendi munus est eamdemquam cæteri insistunt semitam, nec valent aliquid in doctrina immutare.

419. In Ecclesia Catholica ea habetur auctoritas quæ sane summa est : quippe quæ antiquitate sua, constantia, vique invicta sese commendat, adeo ut ct pueri ct rudes in ea valeant divinæ originis percipere indicia. Objecit quidem Claudius Rossueto auctoritatis principium a qualibet secta adhiberi posse, puerosque eo innixos parentum suorum imbui erroribus:sed fefellit cum parlium studium ; a Protelantibus enim adhiberi nequit, quum ab iis rejiciatur. Cræci quidem illud admittunt, puerque Grecos inter institutus in eo haud fallitur quod credat Catholicam Dei Ecclesiam magistram esse veritatis, sed humano ducitur errorc, dum parenti vel parocho assenlitur docenti seciam suam ipsam esse Ecclesiam. Nec ideo auctoritatis principium, quod Græci nobiscum statuunt, rejiciendum est, quod in eo applicando errent ; sæpius enim contingit ut optimum principium perperam adhibeatur. Ipsum quidem in errorem non ducit, quamvis eo utatur forsan quis ut errorem commendet. Sunt autem plurima subsidia quibus error detegatur, præsertim in adultu aetate, et iis quorum animus doctrina excolitur. Cælerum si quis pueros rudesque litterarum plurimos hac ratione in Grecorum secta retineri contendat, hoc fretos principio, nos non juvat *applicationem*, uti aiunt, principii vitio illis vertere ; errorem enim culpa vacare posse jam docuimus, licet ad praejudicia humana necessario referendus sit.

Tractatui huic finem tandem imponemus, auctoritate qua in lidei negotio dirigamur statuta. Jam vero de rebus ipsis revelatis agendum est, ut quæ Deus de se, suisque in hominum salutem consiliis manifestavit, exponamus, el vindicemus. Del ipse lumen viresque.

(<) Conféiencc de Mons. Bossuet avec Claude.

APPENDIX I

PATRUM

ET ALIORUM SCRIPTORUM ECCLESIASTICORUM

ELENCHUS

AB INITIO BEI C1IR1STIANÆ All TEMPORA OSQUE SS. TIIOM.E AQUINATIS ET BONAVr.NTER.t, ORDINE ALPHABET1C0 A P. CAROl.O SARDAGNA DIGESTUS , QUEM COMPENDIO DAMIS, PAUCIS MUTATIS.

i. Abdias quidam Babylonis episcopus ab Apostolis dicitur creatus, cique' *l'itœ Apostolorum* X libris comprehensæ olim tributa· sunt, quas tamen communi calculo eruditi homines rejiciunt, mendaciis utpolc ct nugis scalentes.

2. Achajæ presbyteri paulo post medium primi sæculi dicuntur ad universas ecclesias eucyclicam scripsisse epistolam *De passione S. Andrea· aposlo'i.* Eam a Manichaeis et Marcionitis vitiatam integritati suæ catholicus aliquis scriptor circa finem sæculi VII restituisse videtur. Græcum textum in bibliotheca Bodlciana repertum edidit et vindicavit Carolus Christianus Woog, proteslanticus scriptor.

3. S. Ado O. S. B. et Viennensis in Galliis episcopus anno 860 electus, obiit anno 875. Scripsit *Martyrologium Sanctorum , Breviarium chronicorum de sex mundi œlatibus,* ad annum usque 874, *Vitam S. Desiderii Viennensis episcopi,* et *Vitam S. Theodori abbatis,*

4. B, Aelredus , Anglus , ordinis Cisterciensis, abbas Rievallensis in Eboracensi diœcesi, pietate ac doctrina conspicuus, obiit anno H66. Scripsit *Sermones* 31 *in Isaiam, libros* 3 *Speculi charitatis, libros* 3 *de spirituali amicitia,Tractatum de Jesu puero duodenni. Historiam de genealogia regum Anglorum, de Vita et miraculis S. Eduardi regis, Sermones de Tempore et de Sanctis, Regulam ad Inclusas, sive Moniales,* quæ Augustino perperam est adscripla.

5 Æ.neas Gazæus, sect® Platonice philosophus , ad fidem circa finem s®culi V conversus, composuit insignem dialogum, qui inscribitur : *Theophrustus de animarum immortalitate et corporum resurrectione.*

6. S. Agobaruus , archiepiscopu» Lugdunensis, electus anno 815, obiit anno 810. In superstitiosas vulgi sententias scriptis suis invectus est. *editis libris De grandine et tonitru, ton-*Ira vulgi opinionem, magis lempestalem tribuentis ; et contra absonum vulgi figmentum *De pecorum lue et ejus causa ; et de divinis sententiis* contra eos qui putant judicium Dei ferro, igne, aqua, vel armis patefieri.

Librum quoque edidit *contra superstitionem eorum, qui picturis et imaginibus Sanctorum adorationis obsequium deferendum putant,* in quo Gallorum de veneratione imaginum sententiam tuetur. Alia quoque ejus opera extant.

7. Aimoinus O. S. B. gente Aquitanus, sub finem sæculi X et initium XI floruil. Scripsit *Historia! Francorum libros* -i ab excidio Trojæ ad Pipini regis inaugurationem an. 732, *libros* 2 *dc miraculis S. Benedicti, Sermonem in festivitatibus S. Benedicti,* et *Pilam S. Abbonis Floriaccnsis abbatis ct martyris, Poema heroicum dc prima fundatione Floriaccnsis Cœnobii,* et *librum dc translatione Reliquiarum corporis S. Benedicti.*

8. B. Albertus Magnis, Laving® in Suevia ex nobili familia natus, Ordini Praedicatorum nomen dedit scientiaque ac virtute floruit. Ralisbonensem episcopatum, quo cum Alexander IV. ornaral, post biennium dimisit. *Commentarios in Aristotelem,* ct in plures Scripturarum libros reliquit; et *Sermones de Eucharistia,qui* inter opuscula S. Thomæ Aquin, habentur. *Libri XII de laudibus B. V. Mance* non sunt Alberti Magni, sed *Richardi a S. Laurentio*, Pœnitentiarii Rothomagcnsis. LiberDc *mirabilibus ac dc secretis mulierum* ei perperam tribuitur, quum indoctum et superstitiosum habeat auctorem. Obiit anno 1280, ælatis su® 87.

9. B. Alcuinus, seu Flaccus Albinus, in Anglia natus, scientias sacras in Eboraccnsi ecclesia magna cum laude tradidit; postea Caroli Magni rogatu Palatina' el Juronensi scholis præfuit. Obiit Juronibus anno 804, pluribus relictis scriptis.

10. Alexander Halenhs, Anglus, Parisicnsis doctor, denique Fratrum Minorum amplexus est Institutum, et S. Bonavenluræ factus est præccptor. Obiit anno 1243, scientia illustris. Plurima ejus extant scripta

II. Atoms, Leodiensis diaconus, scripsit *librum de Misericordia ct justitia;* et *libros 1res de Sacramento Corporis el Sanguinis Domini* Sancte obiit anno 1131.

12. Amalarius Fortunatus, Trevirensis archiepiscopus, edidit librum *De sacro Baptismate,* falso tributum Alcuino. Obiit anno 814.

15. Amalarius Junior, Metensis diaconus, ct Lugdunensis deinde chorepiscopus, scripsit *Regulam canonicorum et sanctimonialium* anno 816 in synodo Aquisgrancnsi approbatam. Scripsit etiam libros I*Vde. ecclesiasticis officiis,* et librumrfe *ordine Antiphonarli.*

14 S. Ambrosius patrem habuit Ambrosium civem Romanum, præfectum prætorio Galliarum. Arelate in Galliis natus, Romæ liberalibus disciplinis imbutus, Liguriae et Æmili® ab Anicio Probo praefectus, ac tandem, post Auxentii Ariani mortem, Mediolanensis episcopus consecratus, dic 7 Decembris anno 571. Obiit vir omni laude dignissimus, 4 Aprilis 397. Genuina ejus opera sunt: *Jlexœmeron libri sex. Dc Paradiso liber unus. De Cain el Abel libri duo. De Noe ct Arca liber unus. De Abraham patriarcha libri duo. De Isaac ct anima liber unus. De bono mortis liber unus. De fuga sæculi liber unus. De Jacob el vita beata libri duo. De Joseph Patriarcha liber unus. De Benedictionibus Patriarcharum liber unus. De Elia el jejunio liber unus. De Naboth Israelila liber unus De Tobia liber unus. De interpellatione Job et David libri quatuor. Apologia prophète David. Enarrationes in psalmos* 12. *Expositio in psalmum* 118. *Expositio in Evangelium S. Lucie. Dc Officiis ministrorum libri* 5. *De virginibus ad Marccllinam libri* 3. *De viduis liber unus. De virginitate liber unus. Dc institutione virginis ad Eusebium liber unus. Exhortatio virginitatis. De lapsu virginis consecralx liber unus. De mysteriis, seu de his qui mysteriis initiantur, liber unus Depæ-*

nitentia libri duo. Dc Fide ad Gratianum Imp. libri 5 *Dc Spiritu sancto libri De Incarnationis Dominica sacramento liber unus. Epistolœ variée numero* 91. *Orationes funebres de excessu fratris sui Satyri, Valentiniani II ac Theodosii Imperatorum* Denique sermones aliqui, non tamen omnes qui inter Ambrosianos recensentur. Opus *de excidio Hierosolymitano* Ambrosii esse Patritius, Mazochius ct Gallandus contendunt. Perierunt nonnulla S. Ambrosii scripta, cique plurima falso sunt adscripts. Canticum illud sublimo *Te Deum laudamus* verosimilius Sisebulum, monachum Hispanum, habet auctorem. Libri *De Sacramentis* auctoris sunt haud longe posterioris Ambrosio.

15. Ambrosius Autpf.rtcs, sive Ansberlus, gente Gallus, abbas O. S. B Romæ >biit, anno 778, pluribus relictis scriptis. Auctor csl libri *De. conflictu seu pugna virtutum el vitiorum,* qui in S. Augustini voluminibus legitur, cl ab aliquibus S. Ambrosio Mediolanensi adscripts esi. Homiliæ quædam *de Purificatione D. Hiariæ,* el *in laudem S. Mathiœ apostoli,* aliorumque Sanctorum rectius alteri cuidam Autperlo juniori, Cassinensi abbati, qui anno 837 obiit, adscribuntur.

16. S. Amphilochius, cx Cappadocia ortus, forum et eremum quum expertus esset, creatus est Iconicnsis in .ycaonia episcopus. Interfuit Concilio îonstantinopolitano I anno 381 Plura cripsil, quorum pleraque interierunt. *'itam S. Basilii,* cum quo amicitia injunctus est, plerique eruditi ab eo 'Cnsent conscriptam.

17. Anastasius, S. R. E. bibliotheca'ius, abbas Romanus 0. S. B. sæculo nono floruil, sub Nicolao I, Hadriano II. ct Joanne VIII. Plura edidit scripta, inter quæ celebris est *Historia de gestis Romanorum Pontificum.*

18. S. Anastasius, Sinaita, qui scilicet in monte Sinai monasticam vitam duxit floruit init o sæculi VII ct plura reliquit scripta. Non e<l confbndendus cum alio Anaslasio, patriarcha Antiocheno, qui anno 398 obiit.

19 Ardreas Cretessis archiepiscopus, natus tamen Damasci, Canones quosdam et Orationes conscripsit Obiit anno circiter 730.

20. AssEGisrs abbas O. 8. B anno 827 *quatuor libros Capitularium* vulgavit, Legum Francicarum codicem.

21. S. Axsei.mcs, in confinio Burgimdiæ et Lombardiæ natus, anno 1053 natus, monachus O S. B. in cmnohio Beccensi, deinde prior, el abbas, denique archiepiscopus Cantuariensis anno 1093 factus esi. Obiit anno 1109. Gonuina ejus opera sunt : *Monologion Prosologion, libelli duo pro insipiente. ct contra insipientem, Dialogi de veritate, de libero arbitrio, de casu diaboli, de Grammatico, liber de fide Trinitatis cl de Incarnatione Ferbi, libri duo cur Deus homo, liber de processione Spiritus sancti, contra Graecos, liber de ccnceptu virginali, et de peccato originali, Epistola ad 1'alerannum ffaumbergensem de tribus quœstionibus.* ac *præsertim de fermentato et azymo. Epistola ad eumdem, altera de diversitate Sacramentorum, liber de concordia præscientiæ et prœdestinalionis, et gratia cum libero arbitrio, liber aliquot meditationum, epistolarum libri tres.* Cælera opera quæ ejus nomine feruntur critici ei abjudicant.

22 Anselmus, Havclbcrgensis, in inferiore Saxonia, episcopus, ac deinceps archicpiscopus Ravennalensis anno 1155 electus, eruditum reliquit opus dictum « *Anlicimenon,* » quo collationes cum Græcis habitae referuntur.

23. Asselmus, Laudunensis ecclesiæ decanus cl scholasticus, scripsit erudite *Interlinearem S. Scriptura glossam* Fertur etiam scripsisse *Commentaria in Cantica Canticorum, el Jpocalypsim* olim S. Anselmo Cantuariensi tribula Obiit anno 1117.

21 S. Axselmos. Mediolani natus.

episcopus Lucccnsis creatus est anno 1073 Scripsit *Apologeticum pro Gregorio III contra Gitibcrlum*, Antipapam ; *Commentarium in Lamentationes Jcremiæcl in Psalterium, Meditationes in Orationem dominicam, in angelicam Salutationem , et in antiphonam Salve Regina ;* cl *Collectionem Canonum.* Hanc ci vindicat Dominicus Mansi, Natalis Alexandri dirutis objectionibus. Obiit anno 1086.

25. S. Antonios abbas, Comæ baud procul Heraclea in superiore Ægypto naius anno 251, obiit anno 550. Scribere ac legere nesciens, dictavit tamen *septem epistolas ,* quarum meminit S. Hieronymus, quæ hodie etiam supersunt. Duo Sermonum libri perperam ei a Tritbemio tribuuntur.

26. Antonius Melissa, monachus Ægyptius, sæculo circiter octavo *libros locorum communium ,* ex Patrum scriptis meile quodam confecto , scripsit.

27. S. Antonius , Ulyssipone natus anno i 195, a canonicorum Regularium instituto ad Ordinem S.Francisci transiit , reliquitque postcris *Conciones el Concordanlias morales.* Obiitanno 1231.

28. Arnobius, Lactantii Firmiani præceplor, Siccæ Veneriae in Numidia, Diocletiano imperante, rethoricam professus est. Scripsit antequam in ordinem catechumenorum esset relatus *septem libros adversus gentes,* anno circiter 300. Quædam in iis cavenda monet Hieronymus.

29. Arnobius Junior , natione Gallus, sæculi quinti scriptor , *Commentarios in psalmos* edidit. Ei etiam tribuuntur *Annotationes ad quædam Evangelistarum loca;* cl *Conflictus catholici de Deo trino ct uno, de duabus in Christo substantiis in unitate personœ,* ct *de gratiæ et libri arbitrii concordia.* Conjiciunt aliqui eruditi librum *Prœdeslinaît* ab eo fuisse scriptum.

30. Arnoi.bus , abbas Bonæ Vallis in dioecesi Carnotensi, O. S. B. ad annum usque 1154 vixit. Scripsit *Hextemeron, Librum dccardinalibus Christi operibus,* (S. Cypriano olim perperam tribulum), *Librum secundum de vita S. Bernardi Clarevallcnsis, Tractatum de septem verbis Domini, Librum de laudibus B. Mariœ.*

51. Asteriis, Amascæ in Ponto episcopus, sub finem sæculi quarti floruit. Plurimae ejus homilite extant : inter easterns *Homilia in Prolomartyreni Stephanum* S. Proclo perperam adscripta.

32. S. Atiianasids , Alcxandriæ episcopus, celeberrimus fidei Nicænæ vindex, post plurimas aerumnas obiitanno 371. Scripsit *Orationes I contra Arianos , Orationem contra gentes, Orationem de Incarnatione Ferbi, ejusque ad nos corporali adventu, Orationem de alterna substantia Filii ct Spiritus sancti cum Deo, Orationem in illa Christi verba,«Omnia mihi tradita sunt a Patre », Orationem qua unum esse Christum ostendit, Apologiam ad Imperatorem Constantium, Apologiam pro fuga sua,* et alleram *contra Arianos, Epistolam dc fide Catholica ad Imperat oremJovianum, Epistolam ad Serapionem Hinueos episcopum contra cos qui Christum creaturam esse dicunt, alteram ad eumdem de divinitate Spiritus sancti, Epistolam de Nicænæ Synodi decretis contra Eusebium , Epistolam de sententia Dionysii episcopi Alexandrini adversus Arianos , Epistolam de synodis Arimini, et Seleuciai;* item *varias Epistolas, ad Antiochenses, ad Epictetum Corinthiorum episcopum, adversus cos qui corpus Christi consubstantiale cssc Ferbo docebant, ad Adclphium adversus eos , qui Ferbum in carne venisse negabant, ad Antiochenses , ad solitariam vitam agentes, ad Africa: episcopos , ad omnes ubique Orthodoxos , ad episcopos Ægypti el Lybiœ contra Arianos, ad Dracontium episcopum fugientem, ad Ammonium abbatem , duas ad Luciferum Calaritanum , Tractatum de virginitate , Fitam S. Antonii abbatis.* Dubia cen-

senior : *Fila S. SynclcliciP. virginis Alexandrina', Expositio fidei, Fesiimonia ex Scriptura de naturali communione. essential inter Patrem . et Filium,cl Spiritum sanctum . llomilia* in *illud Evangclii : « Quicumquc. dixerit verbum conlra Filium hominis.** Suppositilia sunt -*.Synopsis S.Scriptura·. Questiones ad Antiochum , Liberii epixcopi Romani ad Alhanasium epistola, et Responsio Alhanasii ad Libertum, llomilia in passionem et crucem Domini, Libellus de passione imaginis Berytensis Christi Domini, llomilia de Annuntiatione Deiparae*, aliaque plurima. *Sermones et opuscula varia* Eullierium Tyanensem episcopum Neslooriauum habent auctorem. Symbolum *Quicumque* tribuitur Vigilio Tapsensi in Africa episcopo sub finem sæculi quinti.

33 Athenagoras, Atheniensis, philosophus Christianus , sæculo secundo floruit, M. Aurelio Antonino, elL. Aurelio Commodo Imperatoribus, quibus obtulit Apologiam , seu *Legationem pro Christianis.* Scripsit etiam librum *De Resurrectione mortuorum.* Liber *De nero et perfecto amore* perperam ei tribuitur.

34. S. Aurelius Augustinus, anno 554, Tagastæ in Numidia natus, vitiis et Manichæorum erroribus diu imbutus, Deo et Ecclesiæ renatus est Mediolani anno 587, die 24 aprilis , Ambrosio eum baptizante. Anno 591 presbyter, anno vero 595 episcopus factus est. Obiit 28 augusti 450. Opera ejus genuina 10 voluminibus comprehensa edita sunt Parisiis an. 1690 , studio Thomæ Blancpain , et Petri Couslant 0 S. B. Tom. I. continentur *libri* 2 *Retractationum,libri* 13 *Confessionum,libri* 3 *contra Academicos, liber de Beata vita, libri* 2 *de Ordine, libri* 2 *Soliloquiorum,liber de Immortalitate animœ, Mer de quantitate animat, libri* β *ile Musica. Mer de Magistro. Mri* 3 *de Mero arbitrio, libri i de Gemi contra Manichœos, libri* 2 *ae moribus Ecclesia·. Catholica', el de moribus Maniclurorum, liber de vera Religione, Regula ad servos Dei.* Tomo II continentur *epistola·* 270. Tomo III. *Libri i de doctrina Christiana, liber impérfectus de Genesi ad litteram, libri* 12 *de Genesi ad litteram, libri* 7 *locutionum , libri* 7 *quvslionum in Heptateuchum, liber annotationum in Job, Speculum, libri* 4 *de consensu Euangelistarum, libri* 2 *de sermone Domini in monte, libri i qiurstionum Euangeliorum , liber quaestionum 17 in MaltlKBum , Tractatus* 124 *in Joannis Evangelium . Tractatus* 10 *in epistolam S. Joannis ad Parthos, liber Expositionum quarumdam propositionum ex Epislolaad Romanos,Expositio Epistola·, ad Romanos inchoata, Expositio Epistola; ad Galatas.* Tomo IV *Enarrationes in Psalmos.* Tomo V. *Sermones ad populum ,* nempe *Sermones de verbis Domini, de verbis Apostoli, homilite, sermones de Tempore, sermones dc Sanctis, sermones de diversis.* Tomo VI. Opera moralia, *de diversis quaestionibus* 85, *libri* 2 *de diversis quwstionibus ad Simplicianum , de* 8 *Dulcitii quaestionibus, de fide rerum qua- non videntur, de fide el symbolo, de fide el operibus , Enchiridion de fide , spe , cl charilate, de agone Christiano, de catechizandis rudibus, de continentia, de bono conjugali, de sancta virginitate, de bono viduitatis , libri* 2 *de conjugiis adulterinis, de mendacio, conlra mendacium , de opere Monachorum , de divinatione daemonum, de cura pro mortuis gerenda, de patientia, Tractatus* 4 *de Symbolo ad Catechumenos, de disciplina Christiana , de cantico novo, de quarta feria, de cataclysmo, de tempore barbarico, de utilitate jejunii. de Urbis excidio.* Tom. VII. *libri* 22 *dc civitate Dei.* Tomo VIII. opera polemica : *liber de hœresibus ad Quodvultdeum, tractatus adversus Judœos, liber de utilitate credendi, liber de duabus animabus contra Manichaeos , acta , seu*

disputatio contra Fortunatum Manicherum, liber contra Âdimanlum Manicheri discipulum , liber contra epistolam Manichœi quam vocant Fundamenti, libri 53 *contra Faustum Manidurum , libri* 2 *contra Felicem Manidurum , liber dc natura boni contra Manicheros, liber contra Sccundinum Manichœum libri* 2 *contra adversarium legis et Prophetarum, liber ad Orosium contra Priscillianistas ct Origenistas, liber contra sermonem drianorum, collatio cum Maximino /trianorum episcopo, libri* 2 *contra cumdcm Maximinum Jrianum , libri* 15 *dc Trinitate.* Tom. IX opuscula polemics adversus Donatistas : *Psalmus contra partem Donati, libri* 3 *contra epistolam Parmeniani, libri* 7 *dc Baptismo contra Donatistas, libri* 3 *contra litteras Petitioni, liber dc unitate Ecclesiæ , libri* 4 *contra Cresconium Grammaticum Donatistam , liber dc unico Baptismo contra Pctilianum, Breviculus collationis cum Donatistis, liber post collationem ad Donatistas , sermo ad Cersareensis ecclesiæ plebem dictus pressente Emerito, liber de gestis cum Emerito, libri* 2 *contra Gaudentium Donatistam episcopum.* Tom. X opuscula polemica adversus Pelagianos : *libri* 5 *ad Marcellinum de peccatorum meritis et remissione , liber ad Marcellinum de Spiritu ct littera , liber de natura et gratia contra Pelagium, liber dc perfectione justitia- hominis, liber de gestis Pelagii, libri* 2 *de gratia Christi ct peccato originali , libri.2 de nuptiis cl concupiscentia, libri* 4 *ad Fincentium dc anima ct ejus origine, libri 4 ad Bonifacium -ontra* 2 *epistolas Pelagianorum, libri i contra Julianum Peleigianee herreieos defensorem, liber de gratia ct libero arbitrio ad Falentinum , libqr de correptione et gratia, de praedestinatione Sanctorum, de dono perseverantia-, opus imperfectum sex libros compleciens contra secundam Julii responslonem.* Cælera opera perperam Augustino tribula in appendices rejccla sunt. Prodierunt postea dum aliae ejus epistolae, una *Dc natura ct origine animer,* altera ad Petrum et Abraham *Dc pernis parvulorum ante Baptismum decedentium.* Editio operum Augustini 14 tomis comprehensa Amslclodami facta est anno 1700 . curante Joanne Clerico qui Joannis Pheroponi nomine latuit. Falso inscribitur veluti Antverpiæ edita, et pluribus in locis textus esi vitiatus.

33. S. Accimus Ecmcius Avitus, Viennensis in Galliis Episcopus, scripsit egregiam epistolam Gallicanorum episcoporum nomine , ad episcopos Ilaliæ pro luenda Symmachi Papae dignitate. Scripsit etiam *Epistolas varias, homiliam de Rogationibus, libros* 5 *Pccmatum de Mosaieer histories gestis, Carmen dc laude virginitatis ad Fuscinam sororem.* Obiit anno 525.

B

36. S Barnabas, de quo in Actis Apostolorum , censetur auctor cpistolæ quae ejus nomen præsefert, quam ei Usserius, Hammondus, Vossius, Bullus ex Protcstanlibus, cum Dupinio, ct Dominico Mansi, vindicant : aliis negantibus. Ex veteribus Clemens Alexandrinus ct Origcncs eam Barnabæ tribuerunt : Eusebius Cæsarecnsis et S. Hieronymus eam inter apocryphas Scripturas recensuerunt ; quam autem vim *apocryphi* vocabulo tribuerint, non salis constat.

37. S. Basilics M. Caesareae in Cappadocia natus, circa annum 517, fratres habuit S. Gregorium Nyssenum, et S. Petrum Sebastcnum episcopos, fuitque amicilia conjunctus cum S. Gregorio Nazianzeno, et S Amphilochio. Mortuus est 1 Januarii 5'0, plurimis relictis scriptis : inter quæ *Lilurgia* habetur. *Liber de vlrginita'e* dubius est Basilii fucius.

58. Basilics . Seleuciensis in Isauria episcopus , qui anno 488 adhuc superstes fuit, reliquit *orationes* 44. ct *Cantationem 8. Stephani prolomarl Libri duo de vita et miraculis S. Thcclte,* prosa compositi, illius non sunt.

59.S. BeDA , **VENERABILIS dicitis** , 0. S. B. natus est an. 673 in Northumbria apud Anglo-Saxones. Vitam a septennio in monasterio transegit, ad mortem usque anno 735. Operum suorum indicem quatuor annis antequam obiret, texuit. *Commentarius in epistolas S. Pauli*, quem recensuit, interiit; qui onim superest Floro Diacono Lugdunensi tribuitur. Dubia opera habentur *liber Pœnitenlialis* Bcdæ, ct *Marlyroloijium* metricum ; alterum autem Marlyrologium illius genuinus et fœtus. In plerosque Scripturae libros scripsit commentaria ; supposition autem censentur : *Coifimentaria inS Malitiosum , in Psalmos, in Boetii librum de Trinitate, vilæ SS. Palrilii, Columbani, Euslasii, Annulphi, libellus de officiis, meditationes Passionis, libri de elemenlis philosophiae, collectanea* dc.

■W. Berengosus , abbas S. Maximi extra muros Trevirenses, O. S. B floruit initio saeculi duodecimi. Scripsit libros aliquos, pietate potius quam judicio acri praestans. Fabulam dc lepra Constantini M. cl de ejus baptismo a S. Sylveslro , apocrypha secutus adornat.

41. S. Bernardus, abbas Claravallensis , pietate tenera, doctrina caelitus infusa , et negotiorum summorum solerti administralionc conspicuus, in Castro Fontanis in Burgundia prope Divionem anno 1091 natus est. Obiit anno 1153. Genuina ejus opera sunt: *Epistohc, libri* 5 *de consideratione, Tract, de moribus ct officio episcoporum , liber dc conversione, ad clericos, liber de praecepto et dispensatione, Apologia ad Gulielmum abbatem S. Theodorici, Uber de laude nova· mililiœ, liber de gradibus humilitatis et superbia· , liber de diligenda Dro, Tractatus ad llugonemde* N. *f ictore de flaplIsmo, Tractatus contra quaedam capitula errorum Petri Abælardi.liberde vitael gestis* S *Malachite, Iliberniir episcopi, Tractatus de cantu. sermones de tempore, de Sanctis, aliisque argumentis, sermones* 86 in *Cantica Canticorum.* Plurima alia opera ei falso adseripta censentur.

42 Berno, monachus S. Galli 0. S B. dcin abbas Augiæ Divitis prope Constantiam , scripsit libellum de *quibusdam rebus ad Missa· officium pertinentibus . et vitam S. Udalrici Augustani episcopi, et S. Meginradi Micrologus* falso ei tribuitur, quum auctor illius asserat se scribere, S. Gregorio VII jam defuncto, qui obiit anno 1083; Berno autem obierit anno 1045.

45. Anicius Severinus Boetius, gente romanus, natus anno 455, senator, patricius ac tertio consul factus est : odio tamen ei apud Theodoricum regem Gothorum in Italia conflato , in carcerem conjectus capite minutus est anno 524. Scripsit præter alios libros de philosophia, geometria, musica et arithmetica, *librum de sancta Trinitate, librum de unitate Trinitatis, librum de fide , librum de duabus in Christo naturis , el unica Jesu Christi persona, et libros* 5 *de consolatione philosophice,* opus præ cæteris præclarum. Libellus *de scholarum disciplina* ejus fœtus non est.

44. S. Bonaventura , Balneoregii in Etruria natus, anno 1221, S. Francisci Assisieusis factus est discipulus, et postea ad Cardinalatus honorem evectus est. Obiit Lugduni anno 1274 , quo Concilii œcumenici causa Pontificem fuerat comitatus. Plurima ejus scripta, unctione ccelesti plena, supersunt. Ei autem abjudicant nonnulli compendium *Theologica veritatis, mysticam iheologiam ,* aliaqu··

45 S. Boxificius, Germaniæ aposto-

lus, in Smonin occidentali, seu An *glin, Kirloni in comitatu Devoniæ cire:*i limum 680 naius, *Hilfridus ah* Angeli?i nuncupatur. Post fidem pluribus in provinciis Germania' feliciter propagatam, ereclasque Grcgorii III auctoritate sedes episcoporum, quibus ipse metropolilico jure præfuil, occisus est a Frisiis anno 755. *Epislolœ* 151, *vita ac passio S. Livini, sermonesque* 14 ejus nomen præseferentes ad nos pervenerunt.

4G S. Bruno, Colonia? Agrippina? natus, canonicus S. Cuniberli constitutus est, sed postea Carthusiam prope Gratianopolim in Delphinalu sc contulit, solitudinis ac perfectionis ductus amore. Obiit anno 1101, nonnullis relictis scriptis, scilicet *Commentario in Psalmos, ct in omnes Epistolas S.Pauli, epistola ad Badulphum Viridem, cl altera ad Majoris Carlhusice alumnos, cl Professione fidei.*

47. S. Bruno, O. S. B. Astæ Pompeja? aut Soleriæ, agri Alexandrini pago, in Insubribus natus anno 1079 a S. Gregorio episcopo Signina? ecclesiæ præfcctus est Obiit anno 1123, praeclaris sui ingenii monumentis relictis. Supersunt *Commentarium in Genesim, in Exodum, in Leviticum, in Numeros, in Deuteronomium, in Job, in Apocalypsim, Homilite seu sermones* 145 *in Evangelio totius anni*, Eusebio Emisseno perperam tribuli, *Tractatus in Canticum Zacharite, Tractatus de Incarnatione Domini, et ejus sepultura, argumentum de sacrificio azymi, Opusculum de Sacramentis Ecclesiæ, mysteriis atque ecclesiasticis ritibus, Vita S. Leonis IX Papæ, et* S. *Petri episcopi Anagnini, Hesponsum ad quœslionem cur corruptus status Ecclesiæ, Epistola ad episcopum Portuensem, et altera ad Paschalem II Papam, sententiarum libri* 6, *Expositio de consecratione ecclesiæ, de consecratione Chrismatis, de significatione vestimentorum sacerdotalium.*

48. Burchardus, O. S. B patria Hassus, episcopus Wormaliensis anno 906 constitutus, canonum confecit collectionem, quæ vulgo *Decreta Burchardi* audit. Obiit sanctitate insignis anno 1023.

C

49. S. Casarius, anno 469 in territorio Cabilonensi natus, episcopus Arelatcnsis ex monachorum abbate factus est anno 502. Obiit anno 542. Scripsit *Homilias* complures, non tamen omnes quæ ejus nomen præseferunt, *Admonitionem ad cos qui uxores habentes adulteria committere non erubescunt, Exhortationem ad charitatem observandam, Homiliam de decem virginibus, Admonitionem de contemptu proventis vitte, Epistolam ad Cœsarlam sororem,* quam virginum coenobio a se ædifleato praefecerat, *alleram cidem et toti congregationi, Epistolam hortatoriam ad virginem Deo dicatam, Begulam pro Sanctimonialibus, Begulam pro Monachis.*

50. Cæsarius, natione Germanus, Hcisterbacensis in diœcesi Coloniensi, monachus ordinis Cistcrciensis floruit anno 1222. Plura reliquit scripta, haud satis accurato crilcrio.

51. Cajus, romanæ ecclesiæ presbyter, Zephyrini Pontificis temporibus floruit, ct disputationem contra Proculum Montanistam edidit. Libellos duos *de universi natura,* quos alii Joscpho, alii S. Justino, alii S. Ircnæo tribuebant, Cajo adjudicat Pholius, in bibliotheca, codice 48, item *Labyrinthum*, ab aliis tributum Origeni, *el librum contra Artemonis hœresim*

52. S. Joannes Cassianus, Conslantinopoli, vel, ul aliis placet, in provincia Narbonensi natus, post peragratas Palestine?, Ægypti et Thebaidis provincias, monasteria invisendi causa, Massiliam se conferens, presbyter fa-

Ctus est. Scripsit *libros* 12 *de institutis monachorum /Egypti, libros* 7 *de In-urnalume Domini, et Collationes Puirum*. Tertia decima Collatio Somipelagianum errorem exhibet, quem secutus est auctor, solemni Ecclesiæ definitione nondum edita. Obiit circa annum 431.

53. M. Aurelius Cassiodorus, Scyllacii in Brutiis natus anno 470, omnibus sæculi dignitatibus ad consulatum usque gavisus, anno ætatis suæ 70 mundo renuntiavit, monasticam vitam amplexus. Obiissc creditur anno circiter 565, pluribus relictis egregiis scriptis. *Liber de vera Amicitia* el *Expositio in Cantica Canticorum*, ejus fœtus non sunt.

54. Georgius Cedrenus, monachus Græcus, sæculo XI descripsit ex præcedenlibus scriptoribus *Compendium Historiarum* ah orbe condito usque ad annum 1057. Vitiatam interpretationem edidit *Gulielrnus Xylander,* seu Holzmanr,, homo haereticus.

5î>. S. Curomatius, patria romanus, Aquilejensis doctissimus episcopus obiit circa annum 412,pluribus scriptis editis, quorum nonnisi unicus sermo *de octo beatitudinibus*, aliæque duæ bomiliæ cum fragmentis supersunt. *Epistolœ* sub nomine Chromalii et Heliodori *ad Hieronymum*, et ejus *Responsio,* in qua agitur de Nativitate B. M. et de Marlyrologio, supposililiæ sunt.

56. S.Joannes Ciirysostomus Antiochiae natus est anno 344. Post rhetoricæ ac philosophiæ studia, et forense etiam officium, baptismum petiit a S. Melctio Antiocheno episcopo, et clericus paulo post factus est. Monastic® vitæ exercitiis se occupavit ; ct anno 574 ad episcopatum quæsitus latuit, ne tantum onus subire cogeretur. Anno 386 presbyter a S. Flaviano, Melelii successore, factus est, cura condonandi ei imposita Anno 308 Nectario in sede Conslanlioopolitana suffectus est. Plurimas passu» est ærumnas a cœlu episcoporum in suburbano Chalcedonis, quod Quercus dicitur, injuria damnatus, et superba Eudoxia Imperalrice instigante, jussu Arcadii in exilium plus semel actus. In urbe Pontica Comana, confectus laboribus, exui obiit, anno 107. Genuina Lhrysostomi opera sunt : *Homiliœ in Genesin*, in *Psalmos, in Isaiam, in Matthœum, Lucam, Joannem, in Actus Apostolorum, in Epistolas omnes S. Pauli : Ilomiliœ ad populum Antiochenum* 21, reliquat enim 50 Latine tantum habentur, ex aliis genuinis homiliis Chrysostomi confectæ; *Homiliœ aliœ de variis ac diversis argumentis, de poenitentia, de Lazaro et divile, de eleemosyna, de anathemate, de laudibus S. Pauli, de SS.Meletio, Philogonio, Pelagia, Juvencino et Maximino, eic, Orationes contra Anomœos, Judœos, Quarlodecimanos. Manichœos, Xovalianos, Epislolœ ad Innocentium, Theodorum, Olympiam, Eutropium,etc. Libri 6 de sacerdotio, libri* 3 *adversus vituperatores vilæ monasticas, liber de comparatione regis et monachi, libri* 3 *ad Suigyrium a doemone vexatum de Providentia Dei, Tractatus geminus ad viduam juniorem, Opuscula* 2 *de illicita cohabitatione clericorum cum mulieribus et de avaritia, liber contra Gentiles, seu in Rabylam, liber adversus Judœos el Gentiles, quod Christus sit Deus, libri* 2 *de compunctione cordis, libri* 2 *de orando Deum, Uber de virginitate, Lilurgia.* Supposita sunl Chrysostomo, *Opus imperfectum in Matthœum, expositio Psalmi* 101. 102, 103, 104, 105, 106, 107, 108. *Homiliœ plurimœ in varios Feteris Testamenti locos, Homiliœ* 14 *in Marcum, Fila S. Greyorii Armenorum apostoli, Epistola ad Cœsarium monachum, atque illa ad Cyriacum*. De *commentario in Danielem*, utrum sit Chrysostomi non constat.

57. Claudianus Mamertis, Viennensis presbyter, et S. Mamerti episcopi Viennensis frater, floruit circa annum

4fiO. Scripsit *Carmen contra varias errores, seu vanos poetas,* et *libros* 3 *de statu animæ,* qui tamen errore non vacant. Dicitur etiam composuisse Hymnum dc Passione, qui incipit : • Pange lingua gloriosi lauream certaminis. »

58. Titus Flavius Clemens, patria Atheniensis, uti plerisque placet, Alexandria* Ecclesia* presbyter, post mortem Pantæni cathedram sacrae scientiae, summa cum laude, Alexandrian occupavit, Origcncm etiam inter discipulos naclus. Ad annum usque 222 superstes fuit Posteris reliquit *Stromatum libros* 8, *Protrepticon, sive Orationem exhortatoriam ad (fentes, Pædagogi libros* 3. *Libri* 8 *Hypotyposeon,* Photio judice, omnino vitiati sunt ab hæreticis sæculi tertii aut quarti. Caetera ejus opera perierunt. Ejus tamen nomine Latine circumferuntur *Commentariola in priorem Canonicam S. Petri, in EpistolamS. Judæ, et in Epistolas S. Joannis Apostoli.*

59. S. Clemens Romanus, Petri discipulus, et post Linum ct Cletum in Sede romana successor, cujus Paulus ia scriptis suis meminit, scripsit *Epistolam ad Corinthios,* quæ omnium eruditorum calculis genuina probatur: eam scilicet quam *Patricius Junius* cx bibliotheca regis Britanniae anno 1633, Grace ac Latine edidit. *Altera ad Corinthios epistola,* cujus fragmentum gravibus fœdalum mendis edidit idem Junius, in dubium a pluribus eruditis revocatur. Cælcra opera immerito ci tribula sunt.

60. S. Thascius Cæcilwb Cyprianus, natione Afer, adhuc gentilis rhetorem egit cum summa eloquentiae laude. Ad fidem conversus Carlhaginensis episcopus anno 248 factus est, gregemque sibi creditum verbo et exemplo ad mortem usque, quam ob lidcm passus est 14 seplembris 258, in persecutione Valeriani el Gallieni, exuta prius qua indutus erat dalmatica, et aureis viginli quinque spiculatori suo numeratis. Genuina Cypriani opera sunt : *Epislolæ, liber de disciplina ct de habitu virginum, Tractatus de lapsis, Uber dc Unitate Ecclesiæ, Expositio orationis Dominicœ, liber ad Demetrionum, liber de idolorum vanitate, de mortalitate, de cpere ct eleemosynis, de bono patientia'., dc zelo et livore, de exhortatione martyrii ad Fortunatum, libri III Testimoniorum contra Judæos ad Quirinum.* Dubia sunt : *Liber dc spectaculis, de disciplina, de bono pudiciliœ, de laude martyrii ad Moysem. Oratio pro martyribus, el alia in die passionis suæ, liber ad Novationum de spe veniæ lapsis non neganda.* Cæiera ei falso tributa sunt. *Expositio in Symbolum Apostolorum* a Rulino Aquilejensi conscripta est ; *liber de cardinalibus Christi operibus,* ab Arnoldo Bonae Vallis abbate.

61. S. Cyrillus, Theophilo ejus patruo in Alexandrina sede anno 412 suffectus est. Nestorianum errorem strenue impugnavit, et Concilio Ephesino, anno 431, in quo damnatus est, nomine S. Cœlestini præfuil. Obiit anno 444. Plurima reliquit scripta, falso autem nomine ejus insigniuntur *Commentarius in Levilicum,* qui ex Origenis operibus est, *Homiliœ* 19 in *Jeremiam,* quæ Origcncm habent auctorem, eruditorum judicio; *Dicta veteris Testamenti et S. Scripturæ, interpretata anagogice, breviter et dilucide collecta a Cyrillo et Maximo, Apologi morales* I *liber de sacrosancta Trinitate.* Scripsit autem Cyrillus libros qui vocantur *Thesaurus de sancta el consubstantiali Trinitate,* ct *Dialogi* 9 *ad Ilermiam de sancta et consubstantiali Trinitate.*

62. S. Cyrillus Hierosolymitanus catechista, cI deinceps episcopus creatus circa annum 350, pluries sede sua ab Arianis pulsus, tandem 8 annos eam in pace occupavit, ad mortem usque 18 marlii 380. Scripsit *Catecheses* 18 *ad illuminatos, et* 5 *mystagogicas ;* opus

sane egregium ; item Epistolam anno MOad Constantium Augustum *de signo lucida; crucis Jerosolymis viso, homiliom in paralylicumad piscinam probaticam jacentem.* Insulsa epistola *de miraculis S. Hieronymi* perperam ejus nomen præsefert.

I)

65. S. Damasus , Hispanus, anno 366 Liberio successit, regnaviique, nefando Ursicini schismate cxtincto, ad mortem usque 11 decembris anno 384. Extant *sacra aliqua* ejus *poemata*, ct *octo epistolio genuina,* scilicet una ad Paulinum Antiochenum , una ad Orientales, duæ ad Acholium Thessalonicensem , duæ ad S. Hieronymum , una ad episcopos Illyrici, una contra Apollinarium et Timotheum. Epistola autem ad Hieronymum , quæ incipit : • *Dum multa »,* ct *Pontificalis liber* perperam Damaso tribuuntur.

64. S. Diadochus Pholices in Epiro episcopus , circa annum 460 floruit, scripsitque centum capita de *perfectione spirituali. Interrogationum el Responsionum liber* alium Diadochum sæculi undecimi scriptorem parentem habet, j

65. Didymus Alexandrinus anno 308 natus, quadrimus oculorum lumen amisit; sed ingenio ita valuit,ut summam scientiam sacram ct humanam adeptus sil. Origcnis erroribus irretitus eos suis scriptis sparsit : quorum pleraque interierunt. Supersunttamen *libri 3 de Spiritu sancto,* qui quum Latine versi sint a S. Hieronymo inter ejus opera reperiuntur ; item *Enarrationes breves in epistolam catholicam B. Jacobi, priorem canonicam B. Petri et secundam , in 1res S. Joannis , in epistolam B. Julia:, et fragmentum libri contra Manichœos.* Scholæ Alexandrina magna cum laude præfuit. Obiit anno 395.

66. S. Dionysius Alexandrinis , Origenis discipulus, eruditione, modestia, fidei studio , et lahorihns. *Wngni* nomen promeritos esi. Meundrteem sedem tenuit ab anno -210 ad mortem usque anno 26'1. Extant ejus *Epistola adversus Paulum Samnxatenum, Epistola canonica ad BasUidem episcopum. Epistola, de resurrectione Dominica, et.* i *Paschalis jejunii termino.* Plurima alia scripta pjus a S. Hieronymo recensita ad nos non pervenerunt : inter codera *Ipologia pro se ad Dionysium romanum Pontificem.* .pia se vindicat a suspicione pravæ de Deo Filio sententiæ.

67. S. Dionysius Areopagita, ad fidem a S. Paulo conversus, primus Atheniensium episcopus constitutus est. Vide Eusebium I. 3. hist. Eccl. c. t. et I. i. cap 22. Eum cum Dionysio Parisiens! episcopo ac martyre, qui sæculo III medio in Gallins missus est. Hilduinus abbas sæculo nono primus perperam confudit. *Libri de Hierarchia coelesti et*ecclesiastica, de divinis nominibus. de theologia mystica, ac epistola:* 10, ejus nomen pr.eseferentes, eruditorum calculis auctori qui sub finem quinti sæculi scripsit, adjudicantur; quum de iis anno 553 in collatione Constanlinopoli interCatholicos et Severianos prima occurrerit mentio, Slypatio Ephesino episcopo eis falsi suspicionem injiciente.

68. Dionysius, *Exiguus* a pusilla statura nuncupatus, natione Scytha , professione monachus, Romæ circa finem sæculi quinti litterarum græcarum et latinarum laude floruit. *Collectio canonum ecclesiasticorum* ab eo edita est, canonibus qui falso dicuntur apostolici cum aliis antiquorum conciliorum orientalium sanctionibus in unum codicem collectis. Collegit etiam epistolas omnes romanorum Pontificum, quas in archiviis Romanæ Ecclesiæ reperire potuit, a Siricio ad Anastasium II, quæ dicuntur *Decreta romanorum Pontificum.* Scripsit *epistolas duas de cyclo Paschali.* Curavit abrogandum modum

computandi juxta æram Dioclelianam, cui substituit epocham a Christi natali anno, qua adhuc utimur. Quinque vel sex annis hanc verum Nativitatis annum sequi chronologiæ periti existimant. Obiit ipse circa annum 550.

09. Christianus Drutmarus, 0. S. B. Corbejensis in Gallia coenobii monachus, Græce Lalineque eruditus, floruit sæculo nono. Scripsit *Comnienlarios in evangelism S. MalUwei*, qui supersunt cum fragmentis *dc Expositione in evangelium S. Luca·, et S. Joannis.* Secerius Lutheranus ea interpolasse in editione Hagenoæ facta censetur.

70. Dukcalus, diaconus, Sandionysianus prope Parisios monachus0. S. B. sæculo nono litterarum laude floruit. Scripsit ad Carolum M. *Epistolam dc eclipsi solari*, ct *librum responsionum suarum de cultu SS. imaginum, reliquiarum , el Sanctorum invocatione.*

E

71. Eginhardvs , natione Germanus, sive ex orientali Francia, nono sæculo vixit, secretarii, et archicapellani, seu Cancellarii, et præfccti Regiæ muneribus apud Carolum M. functus. Exor Emmaipsequecontinentiæ se voverunt, ipseque abbas monachorum effectus est. Scripsit eleganti ac nitido stylo *Titani Caroli M. imperatoris,* et *Historiam de translatione et miraculis SS. MM. tfarcellini et Petri, et Libellum de adoranda cruce,* qui tamen interiit, *Annales region Francorum Pipini, Caroli M. ac Ludovici Pii ab anno Christi* 741 *ad annum usque* 829 ei verosimilius tribuuntur, quam Laurishemiensi monacho, aquo *Annates Laurishemienses* aliquando dicuntur.

72. S. Elicius, patria Lemovix, arte aurifaber , sanctitate conspicuus, ad Noviomensem seu Veromandensen episcopatum anno 640 evectus est. Extant ejus nomine *homiliu·* 10, quarum tamen 8" et 15" ejus non sunt. *Epistola nna* ad Desiderium Cadurcensem episcopum , el *Sermo ad plebem , seu Tractatus dc rectitudine cathoticœ conversationis* , qui olim tribuebatur S. Augustino , quum tamen testetur S. Audocnus in ejus vita, cum a S. Eligio exaratum.

- 73. S. Magnus Felix Ennodius anno 473 natus, mature duxit uxorem , qua postea casiam vitam amplectenlc, ipse diaconus et deinceps anno 510 Ticinensis episcopus factus est. Egregia reliquit opera, praesertim *Libellum apologeticum pro Symmacho Papa,* et *Romana synodo,* ipsi synodo maxime probatum.

74. S. Eρπηεμ, Nisibi in Mesopotamia natus, monachus, et diaconus Edessenae ecclesiæ in Syria, sanctitate ac doctrina valde insignis fuit, obiit die 1 februarii 379, plurimis scriptis Syriace quæ ad nos pervenerunt. Pleraque ab Edwardo Thwaites græce Oxomæ anno 1709, edita sunt, aliquibus Syriace tantum extantibus. Ea latino prodierunt Coloniæ anno 1G75, curante Gerardo Vossio.

75. S. Epiphanius, Eleutberopoli, Palestinae oppido, natus circa annum 508, monasticis exercitiis mature deditus in Ægypto, anno 308 episcopus Constanti® , seu Salaminae , in Cypro, creatus est. Virtutibus , litterisque floruit , Hebraice , Syriace , Ægyptiace , Græce ac Latine doctus. Obiit anno 405, pluribus post se relictis scriptis. Genuina ejus opera sunt *Panarium adversus* 80 hæreses , *Anchoratus , Epitome , liber dc mensuris et ponderibus, de asterisco , ct obelo, epistola seu apologia ad Joanncni Jerosolymitanum episcopum, Physiologiis, liber dc* 12 *gemmis quæ erant in veste Aaronis, ejusdem libri Epitome de duodecim lapidibus rationali sacerdotis infixis.* Caetera aliquando ei tributa jam ab eruditis habentur supposititia.

7β. Kvagrius, ortus ex urhe Epiphania in secunda Syria anno 537, *Scholasticus* dictus csl ex munere agendi causas. Quæsluræ et præfecluræ dignitates obtinuit; scripsilque 6 *libros Historiœ tttlesiasticœ* ab iis temporibus in quibus Theodorclus, ac Socrates desierant, id est ab Ephesina synodo, anno 451, ad duodecimum annum Mauritii Imperatoris, scilicet anno 591.

77. S. Eucherivs, post mortem uxoris, ex qua Salonium, ac Veranium, Viennensis ac Lugdunensis ecclesiarum postea episcopos, genuerat, Lerinensis monachus, ac deinceps episcopus Lugdunensis creatus anno 434, obiit an. 449. Genuina ejus opera sunt, *Epistola de contemptu mundi* ad Valerianum, *Epistola de laude eremi, liber formularum spiritualis intelligenliœ, libri* 2 *instructionum.* Scripsisse etiam dicitur *Compendium collationum,* el *Institutionum Joannis Cassiani*, el *HornHias aliquas* hactenus nomen *Eusebii Emissent* præseferentes.

Aller luit S. *Eucherius*, Lugdunensis episcopus, S. Viventioli successor, qui subscripsit Concilio Arelatensi quarto anno 524. *Historia passionis SS. Maurilii, ct sociorum legionis Thebane,* Auguui in Sedunis jussu Maximiani Imperatoris, est alterutrius Eucherii. Neutrius vero *Commentarii in Genesim et libros regum;* quorum auctor, quum 8. Gregorii M, et S. Augustini Anglorum, apostoli meminerit, posterioris sil artatis necesse est.

78. S. Eulogius, monachus ct presbyter Antiochenus, circa annum 579 Alexandrinus patriarcha electus, hærelicos plurimos ad fidem reduxit, egregiis editis scriptis, quæ jam non supersunt, præler fragmenta a Photio exhibita, nempe *Capita septem de duabus in Christo Domino naturis. Homilia in ramos palmarum el in pullum asini* ei certo adseribi nequit.

79. S. Eulogius, Cordubensis Presbyter, archiepiscopus Toletanus electus, haud tamen consecratus, martyrio a Saracenis coronatus est II Martii anno 859. Scripsit *Memoriale sanctorum* seu *libros* 3 *de martyribus Cordubensibus*, *Apologeticum pro martyribus, Exhortationem ad martyrium* ct *epistolas aliquas.*

80. Eusebius, extremis Gallioni imperaloris temporibus in Palæslina naius, *Pamphilii* cognomen, a Pamphilo Cæsareensis ecclesiæ presbytero ei amicissimo, consecutus est. Cæsareæ in Palestina episcopus metropolitanus præfuil ab anno 315 ad annum usque 540. Interfuit Concilio Nicæno, eiqne subscripsit, ficto tamen animo, et melu sedem episcopalem amittendi, ut plurimi contendunt; eum enim post Patres antiquos, recentiores scriptores Ariauismi insimulant. Plurima summa cum eruditione scripsit, vetustis monumentis diligentissime perlectis. Inter caetera insignia sunt *Chronicon, libri* 15 *de evangelica prœparalione, libri* 20 *de evangelica demonstratione, Historiœ Ecclesiastici?, libri* 10, a Christi adventu usque ad annum Constantini vigesimum, Christi 325, de Concilio Nicæno ex industria tacens; *libri* 4 *de vita Constantini,* etc. etc. *Expositio in Cantica Canticorum* perperam ei adseribitur.

81. Eusebius, Emissenus in Syria episcopus Arianus, obiit circa annum 360, plurimis relictis scriptis., quæ tamen interierunt. Quæ circumferuntur ejus nomine *Homiliœ in Euangelia totius anni* S. Brunonem Signinum habent auctorem. Aliæ vero paulo plus quam 50 ex Eucherii Lugdunensis, Fausti Rejensis, ac Ciesarii Arclatensis scriptis depromptae censentur. Earum plurimas in Galliis habitas res de quibus tractant demonstrant: stylus etiam lalinuni auctorem exhibet.

82. S.Eusebius, natione Sardus,episcopus Vercellensis, primus clericos monachorum more vivere edocuit. Fidem contra Arianos strenue propugna-

vit, exilium, ærumnasque plurimas idcirco passus. Restitutus ecclesiæ suæ ohiit 1 augusti anno 373. Extant quatuor ejus *Epislolœ* genuina·, nempe una ad *Constantium* Imperatorem, una ad *Patrophilum,* tertia ad *Presbyteros Icrccllenses,* et quasdam Italiae plebes, quarta ad *Gregorium Balicum,* episcopum Elibcrilanum in Hispania Baetica.

R5. S. Ei 'TATnius, Sidæ in Pamphilia natus circa annum 270, Beroae primum Syriæ, dein Antiochia* episcopus creatus , interfuit Concilio Nicaeno. Arianorum calumniis oppressus anno 351 exularc jussus est a Constantino M. obiitque ante annum 557. Plurima ejus scripta interierunt. Superest *liber de engastrimylho. Commentarium in Hexaemeron* critici plerique ei abjudicant

84.'Evthymius Zigabenus , monachus Græcus Basilianus, floruit Constantinopolisæculi duodecimi initio. Scripsit *orthodoxa· fidei Panopliam dogmaticam , commentarium in omnes psalmos, in decem* S. *Scripturæ cantica , atque in quatuor Euangelia.* Manuscripia ejus inedita habentur *Anathemalismi quatuorclecim contra Messalianorum 'et Bogomilorum hceresin;* et *Euthymii monachi Zigabeni adversus Roma· veteris cives ;* ex quo constat eum fuisse schismaticum.

|<'

85. Facimus, Hermiancnsis in Africa episcopus, in provincia Byzacena *tria capitula* ante Concilium Constantinopolilanum, et postea schismalica temeritate propugnavit, scriptis pluribus, scilicet *libris* 12 *pro defensione Concilii Chalcedonensis et trium capilulorum libro adversus MocianumScholaslicum , el epistola fidei catholica: in defensione trium capitulorum. A* Justiniano Imperatore relegatus, extil mortuus est post annum 555.

80. S. Faustos in Aremorica natus . cl post studia humaniora in Lerinensi monasterio pietatis exercitiis deditus, circa annum 452 Rejensis episcopus factus est. Causa fidei ab Enrico. Gothorum Arianorum in *Provincia* rege, in exilium pulsus, anno 481 sedi sua* restitutus est ; paulo post ad superos translatus, a Rejensi ecclesia colitur die 28 septembris Ejus doctrinam semipelagianismo infectam esse Baronins cum aliis catholicis scriptoribus censuit, Stiltingo , SirmondO , Sardagna aliisque eam omnino ab hac labe vindicantibus. Plurima ejus scripta extant tomo 8. Bibliothecae Maxima· Lugdunensis. Præter ea ei vindicantur *homilice* 10 ad monachos, *aliœque complures* ex iis quæ Euscbii Emeseni nomen præseferunt ; *libri* 2 *de Spiritu sancto*, olim Paschasio ecclesiæ Romanæ diacono perperam tributi : *breviarium fidei* adversus Arianos absque auctoris nomine a Sirmondo editum anno 1650.

87. Ferrandus Afer, clericali militiae adseriptus, exui in Sardiniam, Trasamundo Vandalorum rege imperante , actus est. Postea in Africam redux diaconatum suscepit ; S. Fulgentii, magistri sui, asperitatem in monaslicis exercitiis imitari non desinens. Tria capitula adhuc non damnata a synodo Constantinopolitana strenue defendit Obiit anno 550, plurimis relictis scriptis , inter quæ habetur *vita S. Fulgentii Ruspensis episcopi.*

88. Flodoardus , Sparnaci ad Matronam natus circa annum 804, Rhemensis canonicus , ct postea abbas , litleris et moribus insignis fuit. Obiit anno 906. Scripsit *Chronicon* ab anno 917 usque ad annum 906, el *historiam antislitum Rheniensis ecclesiæ* ab ejus exordio usque ad annum 9i8, libris quatuor comprehensam. Scripsisse etiam dicitur libros 15 de *triumphis*

Jlnlicis martyrum ct confessorum , libros 3 *de triumphis Christi cl Sanctorum Palastina*t, cl *libros* 2 *dc triumphis Christi, el rebus /tnliochia· gestis.* et *carmen de Pontificibus romanis.* Tria priora opera de triumphis, quorum duo metrice scripta sunl, adhuc in bibliothecis manuscripta latent.

89. Florus, Lugdunensis ecclesiæ diaconus, *Magister* appellatus , nono vixit sæculo. Scripsil *Sermonem de prædeslinatione , et libero arbitrio, librum de actione missarum, el opusculum de electione episcoporum·.* Hem *Marlyrologium,* seu auctarium Marlyrologii Bedæ. Eidem a Mabillonio tribuuntur *collectanea in omnes S.Pauli epistolas*, quæ nomine venerabilis Bedæ circumferuntur. Collectionem etiam ex lege el canonibus edidit *de coercitione Judæorum, et auctoritate, ac firmitate judicii, ct testimonio episcoporum.*

90.Fregulfus , monachus O. S. B. deinde Lexovicnsis episcopus, obiil anno circiter 850.Scripsit chronicon ab initio mundi usque ad annum 600.

91. Fulbertus, natione Italus, scientia et sanctitate illustris , Carnotensis episcopus factus esi anno 1007. Obiit anno 1028. Extant complures ejus *epislolœ , sermones, prosœ el hymni, canones de Poenitentia mulierum , tractatus adversus Judaeos de adventu Messim, el vaticinio Jacobi.*

92. S. Fulgentius, natus est in Teleptensi urbe provinciae Byzacenae in Africa, anno circiter 467. Postquam Hornam adierat, anno 500, in Africam reversus sacerdos factus est, et Ruspensis episcopus anno 508 creatus. In Sardiniam exui actus, ct postea sedi restitutus , vixit usque ad annum 535, Ecclesiam laboribus suis el scriptis quamplurimis, quorum pleraque supersunt, illustrans. *Homilite* 80 in Heptade Patrum a Théophile Hajmundo editæ, inter dubia ejus opera recensentur. *Liber de prœdestinatione el gralia,* eruditorum judicio, ejus fœtus non est ; scripsil aulem *libros 1res de veritate pnrdeslinalionis el qratiir.*

G

95. S. Gaudentius, Brixicnsis episcopus, absens el invitus anno 587 electus est, junioris ælalis excusatione frustra objecta. Mortuus est anno 410, ut nonnullis videtur, anno vero 427, ut aliis placet. Supersunt ejus opera *Pita* S. *Philastrii* prædecessoris sui, et *Tractatus sive sermones* 19.

91. Gelasius, patria Cyzicenus , Cæsareæ in Palæstina episcopus, floruit sæculo quinio,imperante Zenone. Scripsil *historiam actorum Nicente synodi* multis erroribus scatentem. Ei etiam tribuendus videtur *libellus de duabus in Christo naturis ,* quem aliqui perperam Gelasio romano Pontifici adscribebant.

95. Gennadius , Massiliensis presbyter, *catalogum illustrium virorum a* tempore quo desiit S. Hieronymus ad sua tempora , nempe ad annum 495 deduxit. Scripsit quoque *librum de dogmatibus ecclesiasticis,* qui perperam Augustino tribuebatur. Eum etiam adjecisse appendices libro S. Augustini de hæresibus ad Quodvultdcum, in quibus scilicet de Pnedestinatiana, Nestoriana , Eutychiana, ct Timotheana hæresibus agitur, censent eruditi. Utrum semipelagiano errore imbutus fuerit, inter eruditos homines magno cum æstu conlrovcrtilur.

96 S. Germanus, episcopus primum Cyzicenus, dcin Constantinopolilamis patriarcha anno 715 electus, imaginum venerationem , Leo Isaurico frustra repugnante , strenue vindicavit, e sede sua idcirco anno 729 dejectus. Platanii in domo sua gentilitia obiit prope centenarius. Scripsit *1res epistolas de cultu sacrarum Imaginum , tractatum*

synodis eecumcnicis, cl librum qui join interiit, cui titulus : « *Retribuens et legitimus.* » *Theoria rerum ecclesiarum* a nonnullis S. Germano, ab aliis Germano altori Constanlinopolitano palriarchæ sæculo decimo tertio tribuitur, S. Ballerino judice. S. Germanus auctor est *Encomii Deiparœ, orationum in sacram Deiparœ Zonam, in Deiparœ Prœsentationem*, *cl in ejus Dormitionem.*

9". Glaber Rodvlpiius O. S. B. sub regibus Francorum Roberto et Henrico 1 scripsit *vitam S. Gulielmi abbatis, S. Benigni Divionensis* el *historiam* libris 5 comprehensam ab anno 990 ad annum 1046.

98. Goffridds, seu Gaufrhws, in Andegavis natus, monachus et deinde presbyter factus, Urbano II aliisque Pontificibus addictissimus fuit. Scripsit epistolarum libros V, tractatus perbreves 18, sermones II.Obiit Andegavi anno 1132.

99. Gratianus, Clusii in Hetruria natus, 0. S. B. monachus, Bononiae circa annum 1130 collectionem canonum, quæ *Decretum Gratiani* vulgo audit, absolvit, Patrum sententiis, Conciliorum el Pontificum decretis, in unum collectis. Plurima menda in eo decreto reperiuntur, quæ adhuc penitus sublata non sunt. Pontificum certa auctoritas nunquam ei accessit, quamvis Eugenius III inceptum probaverit, et Gregorius XIII illud corrigendum curaverit : quapropter quæ eo continentur ad foules referenda sunt. Primam pariem *Juris canonici corporis* decretum hoc constituit.

100. S. Gregoiuls, *Theologus* ob scientiam, *Nazianzenus* ob patriam dictus, naius est circa annum 515, ex palre Gregorio adhuc idololatra, posiea episcopo Nazianzcno, ct matre Nonna. Post studia Athenis peracta baptismum [suscepil ct presbyter anno 352 a patro est ordinatus. Anno 371 a s. Basilio, cui ardissima amicitia diu fuit conjunctus, Sasimorum episcopus consecratus est ; sedem tamen suam ob turbas occupare non valens, patri in regenda ecclesia Nazianzcna opem tulit. Post mortem patris fidem Constanlinopoli oppressam studiis suis et laboribus rcsnscitavit, */inaslaslte* seu resurrectionis templo, in ejus rei memoriam ædificato. Scholam theologicam in eadem urbe habuit, cui docenti S. Hieronymus discipulus adfuit. In sedem Conslantinopolitanam evectus, ea se abdicavit in Conslanlinopolitano Concilio, anno 381, verba Jonæ usurpans, quum turbas inter episcopos ea de causa oriri perspiceret. Neclario ei suffecto, in paterno preedio obiit anno 389. Plura reliquit egregia scripta, scilicet *epistolas de vita sua* jambico metro, variaque *carmina de rebus suis, in laudem virginitatis ; testamentum suum ; orationes* plurimas, inter quas sunt 5 *de Theologia, Apologeticœ* 4, *1res de pace, duœ in Julianum apostatam invectiva', laudatoriœ Machabæorum*, S. *Gorgoniœ sororis suæ*, S. *Cœsarii fratris*, *patris sui S. Gregorii senioris*, S. *Athanasii, S. Basilii*, S. *Cypriani martyris, Panegyrica; in Christi Nativitatem, in sancta lumina, in sanctum Baptisma, in sanciam Pentecosten, Oratio in plagam grandinis, de pauperum amore, de moderatione in disputationibus servanda*, *duœ ad Cledonium, una ad Neclarium,* etc. Dubia sunt *Epistola ad Evagrium monachum de divinitate, significatio in Ezechielcm, Oratio in laudem martyrum, et adversus Arianos*, *Tractatus de fide,* el alter de *fide Nicæna,* quos aliqui Latino seriplori, Gregorio Bætico, Eliberitano episcopo, adscribunl. *Metaphrasis,* ab aliquibus Nazianzcno tributa, testante S. Hieronymo, *Thaumaturgi* est. Tragedia *Christus patiens* Apollinari Laodiceno a mullis adjudicatur.

101. S. Gregorius, *Thaumaturgus* ob plurima patrata miracula dictus, *Neo-*

«psarccnsis a patria et episcopali sedo, ex ethnicis parentibus natus, Latinis Græcisqiie litteris, et scientiis sacris, Origcnc magistro, operam navavit, îteocæsareæ septemdecim tantum invenit Christianos, quando episcopus constituitis est : tot morions reliquit ethnicos; adeo profecit ejus pro fide studium. Obiit anno 265. Genuina ejus opera sunt : *Brevis expositio fidei, In Origenem Prosphonelica ac Panegyrica oratio, Nelaplirasis in Ecclesiastem Salomonis, Epistola canonica.* Ei autem perperam tribuebantur *Expositio lidei ad Ælianum, Expositio fidei per partes, Capitata* 12 *de fide, Orationes IU in Annuntiationem Deiparœ, et una in S. Theophania, Disputatio de anima ad Talionum.*

102. S. Gregorius, Nyssenus episcopus in Cappadocia, ante sacerdotium duxerat uxorem, quæ diaconissa facta est, ipso ad sacerdotium evecto. Interluit Concilio Antiocheno anno 379, et Constantinopolilano anno 581, et alteri Constantinopolilano anno 394. Obiit circa annum 395, plurimis relictis scriptis. Dubia ejus opuscula sunt : *Oratio in ea Scripluræ verba : Faciamus hominem ad imaginem, etc., Oratio in creationem hominis, De sancta Trinitate, el quod Spiritus sanctus sit Deus, ad Eustalhium, de differentia substantia: el hypostaseos ad Petrum fratrem ;* quæ omnia mulli ex eruditis fratri ejus S. Basilio adscribunl. Item *Oratio in principium jejuniorum, in mulierem peccatricem, in S. Slephanum martyrem, de Poenitentia;* quæ Asterio Amaseæ episcopo a quibusdam tribuuntur. *Libri* 8 *de Philosophia* a Nemesio, philosopho Christiano saeculi quinti, conscripti sunt.

105. S. Gregoriis Magnus, Romanus jurisperitus, et senator, deinceps monachus,'ct denique pontifex, sanctitate, doctrina el fidei flagrantissime studio floruit. Obiit anno 601. Genuina ejus opera sunt *: Expositio in Job, liber pastoralis, libri* 2 *Immitiorum, sive homiliœ* 22 *in Ezcchielem prophetam . homilite* 40 *in euangelia, libri* i *dialogorum , epistolarum libri* 12 . epistola tamen 54 libri septimi *ad Secundinum Inclusum*, el decima libri undecimi ad senatorem presbyterum, el 52 libri 12 ad *Felicem Messanensem,* interpolate habentur. *Privilegium S. Medardi Suessionensis* epistola? 77 libri secundi subnexum in aliquibus editionibus spurium communius judicatur. Scripsit eliam *undecim responsiones ad totidem interrogationes Augustini. Antiphonarium* et *Sacramentarium* ex codice Gclasii Papæ edidit, novis quibusdam orationibus, el praefationibus adjectis ; quod etiam postea varie auctum esi. *Commentarii in Cantica Canticorum, in 'I Psalmos po·-nitenliales* a Cellerio ei vindicautur : qui tamen commcntatioues in librum primum regum ei abjudicat.

104. S. Gregorius Turonensis episcopus, in Anemia anno 514 natus, plurimis claruit pro fide laboribus et triumphis Obiit anno 593, quum plura edidisset scripta, scilicet *Historiam Francorum* libris 10, librum unum *de vitis patrum,* libros 7 de *Miraculis, nempe duos de gloria martyrum, unum de gloria confessorum, el* 4 *de S. Martino. Liber in tractatum psalterii, el liber de cursibus ecclesiasticis* interierunt. *Liber de 'I dormientibus* non est illius fœtus.

105. Guarricus, ex Tornacensi canonico, el schola? magistro, monachus Cislerciensis, et abbas Igniacensis, pietate eximia et doctrina effulsit. Egregii ejus *Sermones,* S. Bernardo magistro suo plane digni, ad nos per venerunt. Obiit anno 1157.

106. Gulielmus, natus in territorio Anlissiodorensi, electus esi ejus episcopus, el deinceps ad episcopatum Parisiensem translatus obiit anno 1225 Scripsit *Opusculum de officiis ecclesiasticis,* el *Summam Theologicam-*

Hanc tamen alteri Gulielmo Antissiodorensi, qui Bellovacensis fail archidlflconus, nonnulli tribuunt.

107. Gulielmus Malmesburiensis, O.S.D. natione Anglus, sæculo duodecimo floruit, anno circitor 1143 vita functus. Scripsit *libros* 5 *dc rebus gesiis regum Anglorum,* ct *historias novellas libros duos,* libros 4 de *rebus gulis pontificum Anglorum, librum dc antiquitatibus Glasconia-, libros* 5 *de vita S. II olstani,* el *librum* 5 *dc rebus gestis pontificum Ang'orum , Explanationem Lamentationum Jeremiai prophetic,* aliaque plura.

108. Gulielmus, Pariaiensis episcopus, natus Aurcliaci in Avernia, theologica scientia sæculo decimo tertio maxime insignis evasit, anno 1240 defunctus. Scripsit de plerisque rebus theologicis ; *Dialogi* tamen *scplcm de Sacramentis, Sermones per annum ,* aliaque opuscula falso nomen ejus præseferre videntur. Tractatus autem *de Sacramentis in genere ct in specie., dc fide, dc legibus, dc virtutibus, de moribus, de vitiis et peccatis,* etc., genuinus ejus foetus sunt.

109. Gulielmus Tyrius, natione Syrus, juxta alios Gallus, vel Germanus, forte ex Gallis iparentibus in Oriente natus, anno 1174 Tyri archiepiscopus creatus est. Scripsit *libros* 25 *dc Bello sacro,* accurate satis ct eleganter ; Hierosolymitanis equitibus, et Hadriano IV paulo iniquior dicitur.

110. Guitmundus, monachus Italus, seu Normannus juxta aliquos, Aversanus in regno Neapolitano episcopus , scripsit *libros* 3 *de Corpore el Sanguine Domini,* et *Confessionem de sancta Trinitate , humanitate Christi, Corporisque et sanguinis Dominici veritate.* Obiit anno 1105.

H

HI. Haymo ex Anglo Saxonum genere, vel juxta alios Germanus , O. S. B. sæculo nono doctrina ct sanctitate eminuit. Obiit anno 853 ; relictis commentariis in plerosquo Scripturas libros. Scripsit etiam *libros 10 de Christianarum rerum memoria* , aliosque nonnullos Iractatus.C'mnmrnfr/m *in Epistolas S. Pauli* Remigio Anlissiodorensi rectius tribuuntur.

112. S. Hegesippus sæculo II. Iloruit, scripsitquc quinque *libros ecclesiastica· Historia-,* quorum fragmenta tantum supersunt : *Libri* 5 *dc Bello Judaico, et excidio urbis Jcrosolymitame plurimo exhibent.,* quæ auctorem liegesippo longe posteriorem demonstrant. Eos S. Ambrosio Mediolanensi nonnulli veteribus codicibus freti tribuunt : alii auctorem decimi vel duodecimi sæculi cos exarasse opinantur.

115. Hermannus , *Contractus*, nuncupatus, quum ab infantia membris omnibus contraheretur, virtutis et scientiæ habitum est sui sæculi prodigium ; Græcæ , Latinæ, el Arabicæ lingnæ, sacræ Scripturae , ct litterarum sæcularium peritissimus philosophus, aslronomus , musicus , rhetor , et poeta. Obiit anno 1054, Ordinem S. Benedicti, quem professus erat, scriptis suis illustrans. Edidit *Chronicon* ab ortu mundi usque ad annum 1055, quod plurimi fit apud eruditos. Anlipbona *Alma Redemptoris* ab eo conscripta habetur. Plura ejus opera interierunt.

111. S. Hermas, S. Pauli discipulus (Rom. c. xvi 14.) librum *Pastoris* scripsit , a Graecis Patribus maxime dilaudatum. Vide S. Irenæum 1. 4. adv. hær. c. 37. Eusebium 1. 3 hist. Eccl. c. 5, el 1.5 c. 8, Clement. Alex. I. 1 Stromatum, Origencm comment, in c. 10 episl. ad Rom. S. Athanasium lib. dc decretis Synodi Nicænæ. Latinis patribus non adeo innotuit. A Gelasio I in apocryphorum numerum referebatur, quod divina ei, qtiam quidam tribuebant, non constaret auctoritas.

115. Hesycuius , presbyter Jerosoly-

fflilaniis sæculo quinto floruit, obiitque circa annum 440 Scripsit *Hirriam ecclesiasticam, Encomia in S. Andream apostolum , S. Jacobum fratrem Domini, el Davidem psalmographum Sermonem compendiosum de temperantia et virtute. Capita in* 12 *prophetas minores atque Isaiam , Orationem de Resurrectione Christi , et Epitomen euangelica· consonantia·. Libri* 7 *explanationis in Levilicuni* ei etiam a Sardagna vindicantur, quamvis Latinus interpres sequioris ævi Hieronymianam versioncm sœpius citarit.

116. S. Hieronymus, Stridone in Dalmatia natus, Patre Eusebio , circa annum 331, Christi vestem se Romæ suscepisse testatur, quod de baptismo adulta jam ætatc suscepto plcrique mtelligunl; eum enim, nescio qua de causa, dilatum censent In Gallias profectus, multisque peragratis Græciæ, Asiæque provinciis, eremum Chalcidis incoluit anno 374 circa Maromam haud procul Antiochia , ubi linguam Hebraicam didicit. Antiochia· anno 578 a Paulino ordinatus est presbyter ; et anno sequenti Constaulinopolim se conferens, S. Gregorium Nazianzenum , per triennium fere audivit. Anno 582 Hornafuit a secretis S. Damaso pontifici ; quo defuncto, nobilium appetitus calumniis ob sanctarum fœminarum , praesertim B.Paulae amicitiam sanctam, in Cyprum navigavit; deinde perlustravit varia loca Palæstinæ ctÆgypti, Didymumque Alexandrinum dc pluribus Scripture difficultatibus consuluit. In Monasterio Bethlemitico a B. Paula erecto, cui semper præfuit, reliquam vitam duxit, Hebraicae linguas sub magistro Judæo, et sacrarum Scripturarum versioui operam navans egregiam. Obiit anno 419 die 50 septembris. Genuina ejus opera sunt: *Latina divinarum Scripturarum versio,* et *Pnefaliones* in plerosque Scripture libros : *Epistola·,* quamplurimæ: *vilæ SS. Pauli eremite, Hilarionis, ac Malchi : Uber adversus Helvidinm de perpetua Virginitate R Marier: libri* 2 *adversus Jovinianum : liber adversus Vigilantium : Qucestiones seu Traditiones Hebraica-* in *Genesim : Dm logus adversus Luciferianos : Apologûr adversus Rnfinum libri* 2 ; *Dialogorum adversus Pelagianos libri tres. Commentarii in Ecclesiasten . in* 12 *Minores Prophetas, et in quatuor Majores, in Molilurum , in epistolam R Pauli ad Calatas , ad Ephesios . ad Titum , el Philemonem : Catalogus virorum illustrium , ad annum usque* 592, *Opusculum de* 10 *visionibus Isaice. Annotationes in* 12 *Prophetas, et* 4 *libros Regum* exciderunt. Plures etiam Epiphanii, Eusebii, Origenis . et Didymi libros vertit. Suppositiliæ habentur *Quœstiones , seu traditiones Hebraica in libros Regum , et Paralipomenon : Annotationes in Acta Apostolorum : Commentarii in lamentationes Jeremia propheta , in omnes S. Pauli epistolas, in Psalterium : libri* 7 *in Epistolas Cano nicas : Expositio Marci, et quatuor Euangeliorum : Commentarii in Job ad Vecterium , et in Proverbia Salomonis: Scriptorum Ecclesiasticorum catalogus ad Desiderium : Indiculus de htrrcsibus : Epistolœ duœ* Marlyrologio prefix®, ac longe probabilius ipsum etiam *Marlyrologium* , quamvis negari nequeat illud esse antiquissimum : *liber de vitis SS. Patrum : liber Comitis . sive teclionarius : Regula Monialium ad Euslochium : liber de fide Nicami Concilii : de Anna el Joachim : de obedientia et juramento : de vita episcopi : Epistola: complures,* nempe I ' *Ad Demetriadem virginem ,* probabilius a Pelagio hæresiarcha scripta. 3.® *Ad Geruntii filias, de contemnenda hareditate.* 1.» *Ad Marcellum , at adversa toleret.* 5.» *Consolatio ad virginem in exilium missam.* 6.· *Ad amicum ivgrotum.* 7.» *De viro perfecto* 8.» *Institutio amici in scientia divina· legis.* 9.· *De Iribus virtutibus.* 10.» *lam , et Eustochium, de assumptione*

Λ. V. /. if " M' *eadem Assumptione.* 12." *De honorandis parentibus.* 13.· *Ad Rusticum Narbonensem de septem gradibus Ecclesia.* *U.*n *AdMatiricii filiam, de laudibus virginitatis.* 15." *De. his, qua· Deo in Scripturis sanctis tribuuntur.* 10.®*Damasisymbolum.* 17." *Explanatio symboli ad Damasum.* Est libellus fidei Pelagii. 18." *Explanatio fidei ad Cyrillum.* 19." *Ad Præsidium diaconum de cereo Paschali.* 21." *Ad Therasiam de vera circumcisione.* 22." *De celebratione Paschœ.* 25." *In Susannam lapsam objurgatio.* 24." *In Evagrium objurgatio.* 24." *Adhortatio ad militem sæculi.* 26." *De decem laniationibus populi Israelilici.* 27 n *Explanatio in Psalmum* 41. 28.· *Explanatio in Ps.* 117. 29." *Ad Dardanum de diversis generibus musicorum.* 50." *De Resurrectione Domini.* 51." *Dc Nativitate Domini.* 52." *Dc Epiphania Domini.* 55." *Dc Quadragesima.* 54." *In Vigilia. Paschœ dc esu agni.* 55." *De Resurrectione Christi.* 56." *Ad Eustochium de vinculis S. Petri.* 57.® *De observatione vigiliarum.* 58 ° *Ad Pammachium, et Oceanum exhortatoria.* 59." *Ad quemdam, qui in sœculo pœnilebat.* 40." *De diversis generibus leprarum.* 41." *De duobus filiis, frugi, et luxurioso.* 48." *Consolatoria ad Tyrasium super morte, filiœ suæ.* 49." *Ad Oceanum, hortatoria dc ferendis opprobriis.* '*M.aAd Oceanum, de vita clericorum.* 51.» *Epistola Damasi ad Hieronymum, cique subserviens responsio Hieronymi ad Damasum.* 53." *Ad Paulam et Euslochium de virtute Psalmorum.* 54 ° *Ad Damasum de oblationibus Altaris.* 5G." *Ad Chromatium et Heliodorum episcopos.* 57." *De Nativitate S. Mariœ.*

117. S. Hilarius, Arelatensis episcopus, monasticam quam in Lerinensi Cœnobio professus erat vitam, in sede episcopali imitatus est, contubernio communi cum clericis usus. Chelidonium episcopum sedi suæ subjectum dejecit, criminibus falsis deceptus : qua de causas. Leonem, qui Chelidonium restituit, habuit adversum. Pontificia* sententia*. nolens acquiescere Hilarius, Roma se abripuit, quo ad causam Chelidonii discutiendam venerat, et Chelidonio per tempus aliquod communicare detrectavit. Res tamen postea sunt compositae, sancto episcopo Sedis Apostolicæ per nuntios deprecanlo errati veniam. Obiit annos natus 48 die 5 maji 449. Scripserat *vitam* decessoris sui S. *Honorati Arelatensis episcopi. Humilias, Expositionem Symboli, ac Epistolas* complures. *Poemata de septem fratribus Machabœis, atque de Providentia Dei* ei verosimililer tribuenda sunt. Epistola autem 136 inter Augustinianas Hilarium Syracusanum monachum habet auctorem ; Epistola 226 scripta est ab *Ililario*, Gallo quidem natione, laico homine el S. Augustini discipulo.

118. Hilarius, Romanæ Eccl. diaconus, in Sardinia natus, medio quarto sæculo floruit. Studio fidei contra Arianos insignis, flagris cæsus et in exilium missus est : gloriam tamen confessionis schismate Luciferianorum postea maculavit. Auctor est *Commentariorum in Episl. S. Pauli,* qui olim S. Ambrosio, vel Remigio Lugdunensi tribuebantur et *Qtucslionum veteris et novi Testamenti*, quæ operibus Augustini admixtae fuerunt.

119. S. Hilarius, Piclaviensis patria et episcopatu, ethnicis natus parentibus, ad fidem conversus, et ad sedem episcopalem evectus est, uxore ejus continentiam professa. Arianis ut obviam iret, Valentem Mursæ et Ursacium Singiduni episcopos fidelium communione privandos studuit, inito cum Galbarum episcopis concilio. Constantii Imperatoris jussu idcirco in Phrygiam exui abiit, sed in sedem restitutus, tandem labores egregios sancta morte finivit die 15 januarii anno 567. Genuina ejus opera sunt : *Commentarii in Psalmos : Commentarii in Matthaeum : libri* 12

df Trinitate : Uber de Synodis, seu de fide Orientalium : Epistola ad Abram /Hinni cum Hymno matutino ad carnem : libri 2 *ad Constantium Imperatorem : Uber contra Constantium Aiigutlum : liber contra Ananos, vel Buxentium Mediolanensem.* Plura ejus opera interierunt. *Fragmenta* ejus nomine ei perperam adseribi vehementer contendit *Joannes Sliltingus ,* Bollandi Continuator, in Actis Sanctorum toni.6. sept, ad diem 23. in coimn. Critico-Historico de S. Liberio c. 2.

120. Hincmarus, O. S. B. Rhemcnsis archiepiscopus anno 845 creatus est, plurimisque interfuit Conciliis, flagranti studio canonum anctoritalem vindicans. Doctrina insignis fuit, fideque illibata, quam libris de *Prœdestinatione et libero arbitrio* contra Gothescalcum defendit. Offensionem tamen mullorum, et inter cæteros S. Nicolai I cl Hadriani II subiit, ob quaedam imperiosius gesta in Rothadum, Suessionensem episcopum , aliosque. Plurima ejus scripta extant.

121. S. Hippolytus, gente Arabs, Clementis Alexandrini discipulus, et Origenis aequalis, sub Alexandro Severo Imperatore floruit, incerti loci episcopus. Plura scripsit, scilicet *Canonem ,* sive *Cyclum Paschalem , Commentarios* in plurimos Scripturae libros, inter quos *Apocalypsis* numeratur; aliaque opera, quorum tamen nonnisi fragmenta quædam cum *Canone* supersunt. *Oratio de consummatione mundi,* et *Homilia de Deo trino et uno,* ac *Demonstratio adversus Judceos,* dubia ejus opera habentur. *Indiculus de duodecim Apostolis, et liber de Theologia, et Incarnatione* , contra Beronem et Helicen ei abjudicantur. Prodiit nuperrime tractatus dictus: *Origenis philosophuntena sive omnium haeresum refutatio ;* qui a nonnullis Hippolyto Portuensi adscrihilur. Videtur a schismatico exaratus : noscilur autem Hippolytus Novatoaliquando adhæsisse.

122. Homnujs , Augustodunensis presbyter et scholasticus, sjpculo duodecimo floruit temporibus Henrici V imperatoris. Scripsit *Eluridarium,* olim S. Anselmo Cantuariensi tributum, *Seriem Romanorum Pontificum* a S. Petro usque ad Innocentium II, *Catalogum h/rreseon* ab ortu Ecclesiw, *Commentarios* in varios Scriptura· libros , aliaque.

123. Hugo dp. saxto Caro ex Barcinoneta . Delphinalus oppido, ortus, ordinis Prmdicalorum, et Cardinalis Tituli S. Sabinae anno 1215 creatus , primus *Concordantia* Bibitorum*, quibus testimonia Scripturae reperire facile esset excogitavit, et quingentorum monachorum sui Ordinis ope perfecit. Scripsit *Commentarium,* seu *breves Glossas in vetus ac Novum Testamentum.Commentarium in Psalterium, sermones de tempore et de Sanctis* , et *speculum sacerdotum et Ecclesiis.*

124. Hugo Etheriaxus, Pisis in Hetruria natus, Constantinopoli degens, scripsit anno 1177 *libros 1res de lueresibus,* quas Graeci in Latinos devolvunt; et librum *de regressu animarum ab inferis,* ut probaret mortuis prodesse sacrificia , contra quosdam Pisanos de resurrectione etiam male sentientes.

125. Hugo Victorious, sive de S. Victore , Tpris in Flandria natus, aliis Saxo , Ordinis S. Augustini canonicus, doctrina et virtute floruit, S. *Augustini lingua* appellatus. Obiit anno 1112. Plures in Scripturam scripsit libros : scripsit quoque *Institutionem in Decalogum , de arrha anima, de laude charilalis, de modo orandi, de sapientia animee Christi, de Ferbi Dei efficacia , dc Perbo Dei incarnato disputationes tres, de perpetua virginitate B Mariœ, de Sacramentis Christiane fidei libros duos. Epistolam ad Joannem Archiepiscopum Hispatensem. Summam Sententiarum.* Ei autem plurima opera falso adseripta sunt. *Liber de institutione Novitiorum* auctorem ha-

bel Guliolmum Peraldum O- P· *Liber de operibus trium dierum* a scriplore ignolo exaratus est. *Libri* 4 *dc Claustro animer, liber de medicina anima', libri* 2 *priores de avibus et feris ,* Raynerum conversum parentem agnoscunt. *Libri* 2 *dc nuptiis carnalibus, ct spiritualibus, libelli* 4 *dc vanitate mundi, ct libri* 5 *dc Arca mystice el moralitcr,* a Folieto monacho Corbejcnsi 0. S. B. conscripti sunt, uti codices fidem faciunt. Alii duo libelli posteriores *de proprietatibus animalium , el aliarum rerum*, perlinent ad Guliclmum Peraldum 0. P. vel ad Joanncm Cornubicnsem Anglum, cui adseribendum est *opusculum de Canone mystici libaminis. Libri* 3 *de Cœrcmoniis el Officiis Ecclesiasticis* auctorem habent Robcrtum Paululum presbyterum, episcopi Ambianensis domesticum. *Opusculum dc Spiritu et anima*, ab Isaaco , Stellae abbate, ordinis Cistercicncis, exaratum fuit, *Libri* 24 *Excerptionum ,* Richard! Cluniaccnsis monachi 0. S. B. qui circa annum 1180 vixit, opus videntur. *Miscellaneorum libri* 0 collecti sunt ab alio quodam cx operibus Hugonis Victorini, S. Bernardi, el Gaufridi abbatis Claravallensis. *Libri* 4 *dc anima, et ejus ad sui, et ad Dei cognitionem , ac veram pietatem institutione*, quorum primus el terlius per errorem in S. Bernardi opera immigrarunt sub titulo *Meditationum de cognitione humanae conditionis , el dc interiore domo,* secundus vero in opera S. Augustini ; parenles habent primus et terlius Guliclmum , S. Theodorici prope Rhemos abbatem, S. Isaacum Stellæ abbatem , quarius monachum incerli nominis. *Chronicon* ad annum usque 1128, ab llugone Floriacensi monacho conscriptum fuit. *Quœslio de voluntate et potestate Dei, Apologia de Verbo Incarnato,* et *Speculum Ecclesiæ,* scholastici cujusdam , uno sallem ævo Hugone Vicioriuo posterioris, sunt opus.

126. HuMBEtnus, abbas monasterii Mediani in diceccsi Ttillcnsl, postea, archicpiscopus , et Cardinalis, Legatus Constantinopolim a S. Leone IX missus , egregie Romanam Ecclesiam vindicavit, gemino edito libello, *de azymo, dc jejunio sabbathi, ct de conjugio sacerdotum* Eo agente, Nicetas Pecto* ratus, monachus Studita, librum quem contra Sedem Apostolicam conscripserat, damnavit : Michael Cerularius patriarcha anathemate percussus est, excommunicatione a Legatis altari principi templi S. Sophiæ, praesente populo, affixa. Ohiil ante annum 1007.

J

127. Jacobus de Vithiaco , Canonicus Regularis in monasterio Ogniacensi ad Sabim, Argcntiolensis deinde parochus , Acconensis postea, seu Ptolemaidis in Palcstina episcopus, denique Cardinalis el episcopus Tusculanus, anno 1244 Romæ obiit. Scripsit *libros* 2 *de vita B. Marite Ogniacensis, Conciones in Euangelia, et Epistolas totius anni, libros* 3 *Historice Orientalis ct Occidentalis , et Epistolas nonnullas ad Honorium JII.*

128. S. Ignatius M., natione Syrus, successor Evodii, ideoque post Apostolum Petrum secundus episcopus Antiochenus, jubente Trajano, Romam delatus est, feris discerpendus , anno 107. Scripsit in itinere 7 *Epistolas, ad Ephesios, ad Trallianos , ad Romanos, ad Philadelphicnscs , ad Smyrnenses, ad Magncsianos , atque ad S. Polycarpum.* lias ei adjudicant post vcleres Irenæum 1. 3 adv. haer. c. 36, Origenem hom. 6. in Lucam, Euscbium 1. 3. hist. Eccl. c. 50. S. Hieronymum in Catalogo virorum illustrium , c. 26 , critici saniores, cum Usserio, Vossio, Hammondo, Caveo, Pearsonio aliisque inter Protestantes. Cæleræ quæ ejus nomine circumferuntur epistola?. genuinae non habentur.

ITO. S. ItiiÊMOiwis, Toletanus archiepiscopns ex abbate coenobii Agaliensi anno 650 renuntiatus est, obiitque anno 607. Scripsit *librum de illibata virginitate* S. *ac gloriosa Genitricis Del Maria,* et *libellum dc.* i t *Scriptoribus ecclesiasticis ; librum adnotationumde cognitione Baptismi,* el *librum de itinere deserti , quo pergitur post Baptismum. Liber contra eos qui disputant dc perpetua virginitate S. Mariœ et de ejus parluritione* , a picrisque eruditis Paschasio Ralberlo , abbati Corbejensi 0. S. B. tribuitur. *Sermones* 12 *in præcipuis B- Maria· festis* auctorem 12 sæculi videntur habere.

130. Innocentius III, natus Anagniae in Hernicis, scientia rerumque gestarum magnitudine clarus , anno 1216 decessit e vivis, pluribus relictis scriptis, scilicet : *Commentarium in 'I Psalmos Pœnitentialcs ; de contemptu mundi, seu miseria hominum libros 3; de Officio Missas, seu de sacri Altaris mysteriis libros* 6 ; *de Consecratione Pontificis homilias* 4 ; *de Sanctorum veneratione libros* 3 ; *sermones de tempore , et de Sanctis ; de Sacramento Baptismi librum* 1, *de eruditione principum librum* I.

131. Innocentius IV, antea Sinibaldus Fiscus , Genuensis, virtute, prudentia animique fortitudine claruit. Obiit anno 1254. Superest ejus *Commentarium in libros Decretalium, el liber* de *Romani Pontificis aulhoritate et Imperatoris juribus.*

132. Joannes Bjclariensis, Lusitanus, Gothis natus parentibus , ad radices Pyrcnæorum condidit monasterium *Biclarum,* et postea episcopus Gerundensis factus , initio sæculi septimi in pace quievit. Chronico Victoris, Tunonnensis in Africa episcopi, addidit *Appendicem, seu Chronicon* ab anno secundo Justini II Imperatoris, Christi 566, ad annum octavum Maurilii Augusti , Christi 590.

133. S. Joannes Climacis , abbas Sinaila , a libro cui nomen *Climax* seu .Sen/o perfectionis dictus, floruit sæculo VI circa annum 560 Scripsit etiam *librum ad Pastorem Religiosum.*

131. S. Joannes Damascenus, Damasci in Syria Christianis parentibus natus , primus fuit consiliarius et minister caliphæ Damasceni. Monasticam vitam postea professus est, el sacerdotium etiam suscepit. Sacrarum Imaginum venerationem contra Iconomachos egregie vindicavit, aerumnas exiliumque idcirco passus. Obiit ante annum 754. Genuina ejus operasunl: *Orationes* 3 *pro sacris Imaginibus adversus Iconomachos. De fide orthodoxa libri* 4; in quibus primus omnium Theologiam methodo certa tractavit. *Liber de Dialectica. Institutiones physica : Liber seu Catalogus lueresum : libellus de recta sententia, seu orthodoxa', fidei professio : libellus contra Jacobilas. Dialogus contra Manichæos. Disceptatio Christiani et Sarraceni. Opusculum de Sancta Trinitate. Epistola ad Jordanem Archimandritam de hymno Trisagio. Epistola de sanctis jejuniis. Tractatus de octo spiritibus nequilite. Tractatus de virtutibus el vitiis. Institutio dementaris ad dogmata. Dissertatio contra Acephalos de natura composita. De duabus in Christo voluntatibus et operationibus, deque reliquis proprietatibus adversus Monothelilas. Dissertatio adversus hueresim JVestorianam. Oratio, quomodo ad imaginem Dei creatus sit homo. Oratio de gloriosa D. N. J- C. transfiguratione. Oratio de sabbatho sancto- Jambi pentastichi, Cantica . Carmina , Oclaichi. Libri* 3. *Parallelorum moralium. Sacrarum Eclogarum, seu Excerptorum exSS. Patribus libri* 2. *Excerpta compendiaria ex universa interpretatione S. Chrysoslomi.* Dubia sunt : *Orationes* 3 *de Nativitate et ortu B.* F. *Marite. Orationes* 2 *dc Assumptione SS. Dei Genitricis,* quæ forte a Joanne Antiocheno patriarcha sæculo duodecimo scriptæ sunl: junior

quippe Damascenus ralione natalium nuncupabatur. Cætcra falso nomen Damasceni præseferre noscuntur : nam *lito S. Stepliani junioris Martyris* a Simeone Hctaphrasle est conscripta ; *Sermo de dic judicii* a S Caesario Arelalcnsi est habitus ; *Historia SS. Ilurloam cl Josaphat* auctorem censetur habere Joannem quemdam abbatem Montis Sinai, a Climaco diversum. Alia plura opuscula certo auctore carent.

155. Joannes Maxentius, natione Scytha, cum aliis monachis Scythis, Constanlinopoli, imperante Justino sæculo sexto, turbas excitavit, celebri illa propositione : « Unus dc Trinitate crucifixus est in carne. » Plura scripsit docte, sed petulanter.

156. Joannes Moschus, alias dictus *Eviratus,* monasticam vitam in Palæslina professus est circa annum 578. Ægyplum aliasqiie regiones deinde peragravit, rctulitque libro, qui *Limonarium, Viridarium*, seu *Pratum spirituale* dicitur,quæ viderat seu audierat Monachorum gesta. S. Sophronio, patriarch® Jerosolymilano, opus hoc inscripsit, cui errore aliquando adseribitur. Obiit Romæ anno 619.

157. Joannes Sarisberiensis, natione Anglus, S. Thomæ Becket clericus, et deinde Carnotensis in Gallia episcopus. Obiit anno 1182, pluribus relictis scriptis, in quibus Scripturas commentariis illustrat, resque philosophicas erudite ac accurate tractat. Extant ejus Opera : Kila *atque passio S.Thomæ Cantuaricnsis archiepiscopi et martyris ; Polycraticum*, sive *dc nugis Curialium ,* et *vestigiis Philosophorum libri* 8 *; Entheticum metricum, et de membris conspirantibus; libri* 4 *Operis Metalogici ; Commentationes in Epistolas S. Pauli Apostoli; Epistolœ* 308.

138. Joannes Zonahas, Græcus schismaticus, vigilum Præfeclus, ac primus a secretis, Imperatoribus Joanne ct Manucle Comneno, postea monachiis factus est. .Scripsit *Chronicon,* seu *Compendium* historiarum ab orbe condito usque ad annum 1118; aliaque plurima.

159. Jonas, episcopus Aurclianensi.s, obiit anno 813. Scripserat *libros* 5 *adversus Claudium Taurinensem pro defensione sacrarum Imaginum , cl cultu S. Crucis ; cl libros* 5 *dc Institutione laicali ;* aliud quoque opusculum *dc Institutione Hegia*.

140. S. Irenæus, Smyrna) in Asia minore natus circa annum 120, puer S. Polycarpo instituendus traditus est. Deinde Romam venit invoque in Gallias transiens, Lugduni a S.Pothino presbyter ordinatus est, coque martyrio coronato sub Marco Aurelio Antonino, episcopus ipse Lugdunensis anno circiter 178. constitutus est. Martyr occubuit initio sæculi tertii in persecutione Septimii Severi. Supersunt *libri* 5 *adversus hæreses*, quos Graece ab eo scriptos eruditi censent, quamvis 18 tantum capita libri 1, a S. Epiphanio suo Panario inserta hæresi 31, cl fragmenta quaedam apud S. Damascenum in Parallelis, Græce nunc extent. Latina qua utimur versio antiquissima csl, coque vivente verosimililer facta. Duo integra fragmenta apud Augustinum totidem verbis, demptis quibusdam librariorum lapsibus, juxta versionem hanc recitantur, 1. 1. contra Julianum c. 3. Scripsit *Epistolas de dic Paschalis* ad S. Victorem Romanum Pontificem, quibus eum obsecravit, ne Asiaticas ecclesias ob varietatem disciplinæ in Paschale servando abscinderet. Plurima alia scripta ejus perierunt, paucis lanium fragmentis apud Eusebium servalis

111. S. Isidorus, Hispalensis episcopus, junior sæpe dictus, (ut distinguatur ab Isidoro Cordubensi episcopo, qui circa annum 412 dicavit Paulo Orosio Commentaria in libros Regum) per quadraginta annos ei præfuit ecclesiæ, doctrina et sanctitate insignis.

obiit anno 636. Genuina ejus opera sunt : *Etymologiarum',* sive *Originum* -Codex. quem 8. Braulio , Cæsarauguslanus episcopus perfecit, ct in libros viginti divisit; *libri ~ sententiarum, sive de summo bono; libri* 2 *de divinis sive ecclesiasticis Qfjiciis,* ad S. Fulgentium fratrem suum , qui Astigitanæ, el postea Carlhaginensi in Hispania præfuit ecclesiæ ; *libri* 5 *dif-Jerentiarum, seu de proprietate sermonis; libri* 2 *Synonimorum, sive Soliloquiorum ; exhortatio ptenilendi cum consolatione,el misericordia Dei ad animam futuri* judicia formidantem ; Lamentum pœnitentiœ; liber dc natura rerum, seu de mundo. Chronicon* ab initio mundi ad annum quintum Suinthilani regis Gothorum, Christi 026. *Historia Gothorum , Vandalorum el Suevorum. Liber Proemiorum de libris Veteris et Novi Testamenti. Commentaria in libros historicos Vel. Testamenti. Allegoriœ quœdam S. Scripturoe in libros Veteris el Novi Testamenti,* ad Orosium, episcopum quemdam Hispanum. *Liber de Scriptoribus ecclesiasticis,* post S. Hieronymum et Gennadium. *Libri* 2 *contra nequitiam Judæorum ; Epistola ad Ludifrcdum Cordubensem de episcopi officio; Epistola ad S. Eugenium Toletanum; Regula Monachorum* in 24 Capita distincta. Tria opuscula periisse censentur,nempe *Liber de. Numeris, Liber de hœresibus,* et *Liber de vita cl morte Sanctorum ;* •qui enim de hoc argumento exlat, isidoro indignus eruditis videtur. Dubia ejus opera sunt : *Epistola ad Claudium ducem. Expositio in Cantica Canticorum Salomonis ; liber* de *Ordine creaturarum.* Suppositilia sunt *: Epistola ad Massonem de lapsu Sacerdotis, el reparatione. Epistola ad Redemptum Archidiaconum.* Liber *de conflictu vitiorum et virtutum* Ambrosii Aulperli est.

142. Ismoni Mercatobis , seu *Peccatoris'* nomine, prodiit Moguntho in Germania , ut videtur, nono sæculo , *Collectio Epistolarum Decretalium* Pontificum Romanorum qui prioribus Пoruere sæculis ; quæ tamen hodie ab omnibus suppositiliæ noscuntur. Ex Patrum scriptis, ex legibus civilibus el canonicis, aliisque documentis'saculorum sexti, septimi et octavi epislolæ illæ pleraque consarcinatae sunt a nescio quo homine, qui disciplinam recenliorem , judiciorumque formam, veneranda veterum Pontilicum auctoritate fulcire cupiebat. Romæ non innotuerat, S. Leone IV, qui anno 847 obiit, regnante; nam in epistola ad Britanniæ episcopos de decessorum suorum epistolis loquens, initium a Siricio ducit Hincmarus Rhemensis decreta inde laudata infirmavit, animadvertendo ea in authentica el recepta canonum collectione haud reperiri. Obtinuit tamen sensim sine sensu collectio illa authoriiatem, quum dogma nullum novum ea contineretur, et disciplina jam ante vulgatas epistolas vigeret ; picrisque originem earum investigare vix valentibus. Medio sæculo decimo quinto Cardinalis *Nicolaus* Cusanus (libro 3 de Concordia catholica cap. 2) eas suppositilias esse indicavit ; sæculo autem sequenti Antonius Conlius, jurisconsultus, et Antonius Augustinus Tarraconensis, Bel larminus (1. 2. de Rom. Ponlif. c. 14.), Baronius (in Annal. Eccl. ad annum 865 Num. 8.) cælerique plurimi ex Catholicis, sicut et ex hærelicis infirmam earum auctoritatem agnoverunt. Falso igitur asserunt hæretici se primos olfecisse fraudem. Falso etiam asseritur eas in Pontificis utilitatem confictas : in episcoporum enim subsidium verosimilius eus® sunt, iisque penitus sublatis , ex genuinis monumentis salis superque Pontificum auctoritas constat. Genuinæ Pontificum ante Siricium epistola* supersunt : */ Clementis ad Corinthios,* alterius fragmenti dubia est auctoritas : 5. *Cornelii*

epislolir 1res, quarum duæ scriptæ ad S. Cyprianum inter cjus opera extant, tertia ad Fabium Antiochenum refertur al) Eusebio (hist. Eccl. lib. 0. c. 58); S. *Stephani I duo epistolarum fragmenta ,* quorum alterum refertur a S. Dionysio Alexandrino apud Euscbiuin (I. 7. hist. Eccl. c. 4.) alterum vero extat apud S. Cyprianum (Epist. 74.). S. *Dionysii* fragmentum ex cjus epistola adversus Sabellianos, quod refertur a S. Athanasio in epistola de decretis Synodi Nicenæ. S. *Felicis I* fragmentum ex ejus epistola ad Maximum Alexandrinum, quod laudatur in actione I Concilii Ephesini ; S. *Julii I* epistolæ duæ, quarum altera ad Eusebianos a S. Athanasio exhibetur in Apologia contra Arianos, altera ad clerum et populum Alexandrinum refertur a Socrate (hist. Eccl. 1.2 c. 18j ; S. *Liberii epistolas* 9, nimirum ad Osium Corduhensem, ad Constantium Imperatorem, ad episcopos Italiae, ad Coecilianum episcopum Spoletinum, 4 ad Eusebium episcopum Vercellensem , una ad Orientis episcopos, quam refert Socrates (1.4. hist. Eccl. c. 11.) ; S. *Daniasi epistolis* 8, nimirum ad Orientales, ad Paulinum episcopum Antiochenum, 2 ad Acholium episcopum Thessalonicensem, 2 ad S. Hieronymum , 1 ad episcopos Illyrici, una contra Apollinarium et Timotheum , quæ extant apud Theodoretum (1. 2. hist. Eccl. c. 22. et I. 5. cap. 10.). Plures epislolæ suppositæ fuerant Pontificibus veteribus ante Isidori ætatem , quas auxit novo cumulo ipse veterator.

145. S. Isidores, Pelusiota dictus, quod juxta Pelusium Ægypli urbem monasticam vitam coluerit, presbyter fuit et archimandrite. Gratia valuit apud Imperatorem, oplimatesque Ecclcsiæ el imperii, obiitque anno 4-40 meritis cumulatus. Ex plurimis millibus epistolarum quas scripsit supersunt 2015 in 5 libros distribute, et *Jsidorianas collationes* vocatae. Libor *adversus gentes*, et alter *contra Fatum* ab ipso scriptus , jam non extant?

144. Julianus Pomerius, ex Mauritania ortus, sub Unem sæculi quinti, floruit in Gallia , quo se contulerat. Rhetoricam tradidit Arelate, et presbyter est constitutus. Scripsit *libros tres dc vita contemplativa*, quos nonnulli tribuunt Prospero Aquitano, reclamante licet S. Isidoro llispalensi (in lib. de Script, eccl. c. 12.).

145. S. Julianus, genere Judaeus, sed Christianis natus parentibus, Toletanam sedem implevit anno 680, quatuorque Toletanis Conciliis præ fuit. Obiit anno 690. Genuina ejus opera supersunt *: Prognosticarum, sive de origine mortis humanœ, de futuro sœculo, et de fulurœ vitœ contemplatione libri* 5. *Fila S. lldephonst Toletani. Commentarii in Nahum prophetam. Libri* 5 *dc demonstratione sextœ œtatis adversus Judœos. Libri duo contrariorum in speciem locorum utriusque Testamenti. Historia gestorum Regis Fambœ in (ialliis adversus Paulum ducem rebellem*. Cætera ejus opera perierunt.

146 Julius Firmicus Maternus ante medium quartum saeculum floruit.Scripsit adhuc ethnicus *libros* 8 *dc Astronomia ;* ad fidem conversus Constantini Magni filiis dicavit librum *de errore profanarum religionum.*

147. Julius Sextus, Africanus, in Lybia natus, et aliquando Emmao in Palaestina moratus , ante medium saeculum tertium floruit, ex ethnico ad Ecclesiam traductus, et ut videtur sacerdotio auctus. Ad annum 221 perduxit historiam ab initio rerum quinque voluminibus descriptam, quorum fragmenta tantum supersunt. Scripsit ad Origenem contra historiam Susannæ. Ad Aristidem scripsit ut Matthæi et l.ucæ tabulas conciliaret de Christi majoribus : specimen harum lilerarum exhibet Eusebius (1.1.

Hill. Ecd.c.VII Opus ab *ro* a<lhuc elhnlcis addielo superslilionibiH amplum videtur. Hebraicum calluit ><lioma, el Scripturarum scientist laude floruit.

148. S. Ivo Carnotf.nsis episcopus, a S. Ivonc presbytero Trccoriensi probe distinguendus, sæculo undecimo floruit, obiitque sequentis sæculi initio, anno scilicet 1115 vel ili". Genuina ejus opera sunt : *Sermones* 24 *de ecclesiasticis Sacramentis, ac Officiis, prtràpuisque per annum festis. Breve Chronicon de regibus Francorum. Epistola'* 287. *Commentarius in Psalmos. Collectio Decretorum,* scu Decretum Ivonisin paries 17 distinctum. *Pannonia,* quæ vitiata voce dicitur vulgo *Panormia,* ab aliquibus Ivoni, ab aliis Hugoni Calalaunensi adscribilur. *Chronicon* a Nino usque ad Ludovicum Pium Ivoni aliquando tributum, Hugonis a S. Maria, monachi Floriacensis est.

140. S. Justinus M., Neapoli Samariæ urbe, ethnicis parentibus clarae stirpis natus csl. Philosophiae operam navans, a Stoicis ad Peripateticos, ab iis ad Pythagoricos, inde etiam ad Platonicos transiit. Christianus tandem factus, fidem strenue ac feliciter propugnavit, Romamque veniens circa annum, 110 Antonino Pio imperatori christianæ religionis Apologiam obtulit, alleramque, quum plures post annos reversus esset in Urbem, Marco Aurelio Antonino, cl Lucio Vero imperantibus, conscripsit ; martyrio tandem circa annum 104 coronatus. Genuinae sunt hæ *Apologia;,* quamvis mendis vitiatae librariorum. *Parœnesis, sive Exhortatio ad Graecos, Elenchus, seu Oratio ad Graieos, Dialogus cum Triphone Judœo,* genuina Justini opera etiam sunt. *Liber de Monarchia,* qui nomine illius circumfertur, idem ac ille quem revera scripsit Justinus, non omnibus videtur. *Epistola ad Diognctum* ah auctore longe antiquiore scriptus a pluribus habetur *Epistola ad Xenam et Serenum* dobin est auctoritatis : *Arislolelicornm quorumdam dogmatum eversio* a plerisque ei abjudicatur. Quorumdam aliorum Justini operum fragmenta apud veteres reperiunlur. Cætera, quæ nunc ejus nomen præseferunt, siipposililia sunt.

130 Cajus Aquilinus Vesvius Juvencus, presbyler Hispanus, Constantino Magno imperante, floruit, eique dicavit *Historiam Evangelicam* versu heroico.

I.

151. Coelius Lactantius Firmilianus, Halus natione, postquam Nicomediae rhetoricam tradiderat, præceptor Crispo Constantini filio datus est. Obiit in extrema senectute, quo anno non liquet. *Cicero Christianus* ob eloquentiam dictus est. Ethnicorum superstitionem strenue impugnavit, ipse tamen pluribus irretitus est erroribus, sacrae doclrinæ haud salis peritus. Scripsit *Institutionum divinarum libros* 7, *Epitomen Institutionum, librum de ira Dei ac de opificio Dei.* et *libellum de mortibus Persecutorum.* Plura alia cjus opera ab Hieronymo recensita jam non extant. *Carmina de Chcenice, de Paschale, de Passione Domini :* item *Argumenta in singulas fabulas Metamorphoseon Ovidii, el Annotationes in Statii Thebaidem, el Achilleidem* perperam ei tribuuntur.

452. Lajjhertls Scuafnaburcexsis, Hirsfeldiensis monachus O. S. B accurate ct eleganter scripsit *Historiam* ab Orbe condito usque ad annum 1077, veracis historici laudem consecuius. Eam ad annum usque 1472 continuavit haud adeo feliciter monachus quidam Erfordiensis.

153. B. Lanfrancos, Ticini in Italia natus, in Normanniam profectus, monasticam vitam in ccenobio Beccensi O. S. B. professus est. Fidem cuntra

Hercngarium in Concilio Romano sub Nicolao II anno 1059 adeo vindicavit, ul hæresiarcham ad ejurandam hæresim induxerit. Archiepiscopus Cantuariensis anno 1070 consecratus, optimi pasloris munera implevit usque ad annum 1089, quo obiit Scripsit *Commentarium in Psalmos*, *Historiam Ecclesiasticam*, et *Vitam Gulielmi Conquistoris*, quæ interierunt. *Epistolas* etiam plurimas, *Commentarium in Epistolas S. Pauli*; *libellum de Corpore et Sanguine Domini in Eucharistia contra Bcrengarium. Annotatiunculas in nonnullas Joannis Cassiani Collationes Patrum*; *Decreta pro Ordine S Benedicti*; *Pericopen Orationis*; *libellum de celanda Confessione.* Supcrest etiam *Sermo* ab ipso scriptus.

154 S. Leanuer, archiepiscopus Hispalensis, et *Gothorum Apostolus*, quos scilicet in Hispaniis potentes ad fidem reduxit, doctrina et sanctitate sexto sæculo claruit. Obiit circa annum 596, successorem naclus fratrem suum S. Isidorum. Scripsit ad S. Florentinam sororem suam *Regulam de Institutione Virginum ct contemptu mundi*. Extal etiam *Ilomilia in laudem Ecclesiæ* ob conversionem Gothorum, post Synodum Toletanam tertiam anno 589 habitam. Cætera ejus opera interierunt.

155. S. Leo Magnus, patria Romanus, aliis Thuscus, Pontifex factus est anno 4-40. In grassanles hæreses Manicbæorum, Priscillianislarum, Eutychianorum animum intendit, ul eas penitus evelleret. Allilæ, Romæ minitanti persuasit, ul, relicta Italia, exercitum trans Danubium duceret; Gcnserico Vandalorum regi, ul capta jam Urbe, igne et ferro abstineret, præda Urbis per dies quatuordecim contentus. Obiit 10 Novembris anno 461. Scripsit egregios *Sermones*, quorum 96 extant, item *Epistolas*, quæ numero 141 supersunt. *Sermo secundus in Natali Apostolorum Petri et Pauli*, et *Sermo in Natali S. Vincentii Hl.*, abjudicandi ei videntur. *Epistola* 88 *dc Privilegio chorepiscoporum* ad Germaniæ et Galliæ episcopos illius non est, sed ex Concilio II Ilispalensi potissimum consarcinata. *Epistola* etiam 9« *ad episcopos tertia! Lugdunensis provincial* Leonis Biluricensis episcopi fœtus habetur. Alia etiam opera perperam olim afficta sunt, nempe *Tractatus adversus errores Eutychclis, ct aliorum* : *libri* 2 *de Vocatione Gentium*; *Epistola ad Demetriadem de humilitate Christiana* : *Capitula, sive prevleritorum Sedis Apostolica; episcoporum Authoritates dc gratia, el libero voluntatis arbitrio,* quæ Cœleslini epistolæ ad Gallos subnecti solent, a S. Prospero Aquitanico collecta.

156. Leo VI, Imperator Orientis, *Philosophus el Sapiens* dictus, Basilio patri qui cum carceri tradiderat, successit anno 886. Pholium e patriarchal! Sede dejecit, ejus in locum Slepbano fratre suffecto. Ob quartas quas iniit nuptias, a S. Nicolao Mystico Conslanlinopolilano Patriarcha ingressu ecclesiæ interdictus est. Obiit anno 911, plurimis sacris orationibus, aliisque operibus post se relictis.

157. Leontius Byzantinus, ex advocato, vel, ut alii malunt, presbytero ecclesiæ Conslantinopolilanæ monachus factus, sæculo sexto floruit, extremis Justini II junioris, el Tiberii Constantini Imperatorum temporibus. Plura scripsit contra Eulychianos et Nestorianos præsertim. Alius Leontius Byzantinus vixit regnante Justiniano, Origenis accrriinus propugnator.

158. Leontius, Neapoleos, vulgo Lemisse, in Cypro episcopus, initio sæculi septimi floruit. Scripsit *Apologiam pro Christianis adversus Judœos, Dominas duas*, et *Vitam S. Joannis Elcemosynarii,* et S. *Simeonis Sali.* Scripsisse etiam dicitur *plures Orationes,* et *duo volumina locorum communium*.

159. Liberatus, ecclesiæ Carthaginensis archidiaconus, medio sæculo sexto floruit. Scripsit *Breviarium*. seu *Historiam controversiarum Nesloriante, /I Eulychianœ*, in qua tamen rumoribus falsis, et irium Capitulorum studio deceptus, sæpius aberravit.

160. Lucas, Tudensis in Hispania episcopus, scripsit *libros* 5 *de. altera vita, fideique controversiis adversus Albigensium errores,* et *Vitam et miracula S. Isidori* Hispalensis episcopi. S. Isidori *Chronicon* ad suam usque ælalem deduxit anno 1256.

161. Lucifer, Calaritanus in Sardinia episcopus, studio fidei conlra Arianos maxime insignis fuit. Post plurima praeclare gesta humani aliquid passus est, Paulinum Antiochi® episcopum, vivente adhuc Meletio, consecrando, impugnandoque Alexandrin® synodi decretum dc recipiendis reversi^ ab Arianis cum suis gradibus ct honoribus. Obiit anno 370, Sanctorumque honores apud Sardos obtinuit. Schisma *Luciferianorum,* eo demortuo, ortum habuisse eruditi multi censent. Genuina ejus opera sunt : *Libri* 2 *ad Constantium Imperatorem, liber de Regibus apostatis, liber de non conveniendo cum haereticis, liber de non parcendo delinquentibus in Deum, liber de morte pro Filio Dei subeunda, Epistola brevis ad Florentium.*

162. Luitprandus, natione Italus, aliis Hispanus, Cremonensis episcopus anno 946 circiter constitutus est. *Libros sex historice* scripsit, exordium ducens ab Arnulphi Imperatoris temporibus; sex tamen postrema capita libri 6 a fabulatore Germano adjecta habentur. Item descripsit *Historiam legationis sua: ad Nicephorum Phocam Imperatorem. Liber de Pontificum Romanorum gestis* a S. Petro ad tempora Formosi, non a Luitprando, sed a Germano quodam monacho conscriptus est. *Chronicon* et *Adversaria* omnino ei abjudicantur.

165. Lupus Servatus, in provincia Lugdunensi naius, ahbascœnobii Ferrariensis anno 842 electus esi ; ohntque post annum 681. Genuina ejus opera sunt : *Liber de tribus questionibus, collectaneum de iisdem tribus queextiemibus, liber Epistolarum* 130, *VitaS. H igberli, Pita S. Maximini.*

M

164. Marcelinus, Comes Illyrici, Justiniani Imperatoris, adhuc patricii, cancellarius, floruit anno 554, quo *Chronicon* suum perfecit, exorsus illud ab anno 379, quo S. Hieronymus desiil. Alia quæ scripsit opera interierunt.

165. Marcullus, monachus Parisiensis, jam septuagenarius, circa annum 660 scripsit *libros* 2 *Formularum ecclesiasticarum.*

166. Marianus Scotus, anno 1028 in Hibernia natus, Coloniam profectus, monachus O. S. B anno 1036 factus est. Solitudinis amore el sanctitatis studio clarus, scripsit *Chronicon* a Christo nato ad annum usque 1085; in quod impostor aliquis inirusit diu poslea fabulam de Joanna Papissa, conlra antiquiorum codicum Udem, uti eruditis est exploratum Obiitanno 1086.

167. Marius, sedis Aventicensis, quæ poslea Lausannam translata est, apud Helvetios episcopus, sub finem sexti sæculi floruit, scripsilquc *Chronicon* a tempore quo S. Prosper Aquitanus desiil, scilicet ab anno 455 ad annum 581.

168. Marius Mercator, Italus laicus, græce ac latine doctus, ac S. Augustini æqualis, lidem catholicam adversus Pelagianos el Ncstorianos fortissime vindicavit plurimis scriptis quæ supersunt.

169. S. Martinus, gente Pannonius, professione monachus, episcopus Dumiensis, et deinde archiepiscopus Bracarensis, obiitanno 580, pluribus rdi-

dis scriptis. *Conciliorum canones* etiam colleg i, qui cx errore solebant olim citari tamquam *cx decretis, vel cx concilio S. Martini Papœ.*

170. M.att iw.us Par is, Angliis, anno 1217 monachus 0. S. B. factus, obiisse dicitur anno 4259. Scripsit *filas duorum Offarum,* Merci» regum, cœnobii S. Albani hmdalorum : *filas Vi abbatum S. Albani ; Historiam rerum Anglicarum* ab anno l06G ad annum 1250. Historiæ hujus partem priorem ad annum usque 1255 Mallhæus ex Rogeri de Wendover monachi Albanensis, anno 4257 defuncti, Chronico, paucis excisis, nonnullis additis, verbatim fere descripsit. *Appendix* ab anno 1260 ad 1273 quæ ad calcem historiæ repcrilur, auctorem habet Guiliclmum Rishangerum, S. Albani item monachum. *Additamenta ad Historiam majorem, elHistoria minor*, ab anno 1066 ad 1250, a neoterico veteratore profecta esse existimantur. Ipsa Malthæi historia vitiata merito habetur, quum tot criminationibus in omnes scateat, ul a religioso calamo profecta censeri nequeat. Vide justissimam *Casimiri Oudini*, proteslantici licet hominis, censuram (Torn. 3 de Script, eccl.)

171. S. Maximis M. Conslantinopoli circa annum 580 natus est. In Imperatoris Heraclii aula primum operam dedit regiis scribendis commentariis, postea monachus, monachorumque abbas factus est. In Africani delatus, dum Persæ Orientis provincias vastarent, cum Pyrrho patriarcha Constantinopolilano Monothelila, profugo alia de causa, celebrem habuit concertationem anno 645. Romam postea se contulit, inlerfuilque Concilio quod anno 649 S. Marlinus contra Monothelilas habuit. Inde Constantis Imperatoris jussu vi abductus Constanlinopolim, *Typo* seu edicto Imperatoris de silentio servando circa voluntates Christi noluit subscribere. In exilium actus in Castrum Schemari in continio Alanorum post plurimas ærumnas ad superos migravit, anno 662, plurimis post se relictis scriptis.

172. S. Maximus, Taurincnsis episcopus. post annum 465 fato functus est; compluribus *lioniiliis,* quas recensuit Gcnnaditis Massiliensis in catalogo illustrium virorum, scriptis. Ilæ antea inter Sermones S. Ambrosii et S. Augustini vagabantur.

173. Melito, Sardensis in Asia episcopus, circa annum 170. *Apologeticum.* pro Christiana religione Marco Aurelio Antonino obtulit. Plurimorum aliorum quæ scripsit operum fragmenta lanium supersunt. *Liber de transitu B. f. Murice ,* ipsius sanctitate cl doctrina indignus habetur.

174. S. Methodius, Olympi Lyciæ, aliis Patarorum, ac dcin Tyri in Phoenicia episcopus, martyr occubuit initio quarti sæculi, sævicnte Diocletiano. *Liber de libero arbitrio,* el *Symposium decem virginum,* ab ipso scripta supersunt, cum aliorum operum fragmentis. *Oratio de Simeone el Anna,* el *Oratio in Ramos Palmarum* ei abjudicantur. *Revelationes de rebus queeab initio mundi contigerunt, quœque deinceps contingere debent,* ci inepte prorsus adscript» sunt.

175. Michael Constantinus Psellus Constanlinopoli circa annum 1020 natus, omni genere doclrinæ floruit, theologus, philosophus, medicus ac mathematicus. Scripta ejus plurima supersunt. Posl aulæ honores monachus factus obiit incerto anno, sub tinem undecimi sæculi.

176. M. Minucius Felix, disertissimus jurisconsultus Romanus, Tertulliano suppar, elegantissimam *Apologiam* pro Christiana religione scripsit, sub forma dialogi, in quo cum Cæcilio ethnico disputat Octavius Christianus. Liber hic olim habebatur octavus librorum Arnobii adversus gentes.

177. Monet.e, Cremonæ in Italia natus, Ordinem Prædicatorum anno

1220 ingressus, scripsil *libros* S *adversus Cathares et Il'atrienses,* opus sane egregium.

N

178 S. Nïcephorus, Conslantinopoli circa annum 757, post palalina munia monasticam amplexus est vitam, et anno 806 ad cathedram Conslanlinopolilanam assumptus est. Ob imaginum mullum, quem contra Leonis Armeni conatus strenue vindicavit, patriarchal! Sede dejectus, exui obiit in Proconneso Propontidis insula, anno 828. Oenuina ejus opera sunt : *Breviarium Historiæ, Chronologie,* seu *Chronographia tripartita, Epistola ad Leonem 111 Rom. Pont. Opuscula* 4 *adversus Iconomachos. Epistola ad interrogationes* 12 *de re canonica ac totidem Responsiones, libri* 3 *Anlirrheticorum adversus Iconomachos. Indiculus librorum* qui Chronographis solet adnecli, vel illius est, ul nonnullis placet, vel auctoris æquaJis; Athanasius enim Bibliothecarius eum latine reddidit.

179. Nicetas Acouinatus, Choniales, a patria diclus, præcipuis imperii dignitatibus claruit. Conslantinopoli a Francis Venelisque capta anno 1204 in exilium abiit, in coque discessit Niceæ. Scripsil *historiam* in 21 libros distribu*lam *de rebus gestis Imperatorum sui sæculi Conslanlinopolilanorum.* Scripsil præierea *Thesaurum orthodoxa: fidei* 27 libris comprehensum.

180. S. Nilus Constanlinopolilanæ urbis praefectus, monasticam cum Nilricnsibus monachis, in Ægypto professus est vitam, et postea in Arabiam secessit. Arabibus monasterium aggredientibus, filius ejus Thcodulus, quem in sæculo genuerat, abductus est, qui jn Elusa urbe libertate donatus a patre est repertus. Obiit anno circiter 432, sacerdotio jam insignitus. Plurima ejus scripta supersunt.

O

181. S. Odilo, Arvernos,O S. R. in cœnohio Cluniaccnsi abbas anno 991 electus est Instituit, ut post Omnium Sanctorum festum in suis monasteriis fieret *Commemoratio omnium fidelium defunctorum ;* qui ritus jam univers® Ecclesiæ probatus est. Obiit anno 1049. Scripsit *Pilam S. Majoli, I itam S Adheleidis* Imperatricis, OthonisI uxoris, St*rmones* 11 *de festis , statutum de defunctis* et *Epistolas aliquas.*

182. Odo abbas O. S. B. in urbe Tornacensi, et anno 1103 episcopus Cameracensis creatus, Sede sua pulsus est eo quod ab Henrico IV Imperatore, investituram baculo et annulo nollet accipere. Obiit exui anno 1115. Scripserat *Expositionem Canonis .Vissa:, libros* 5 *de peccato originali, disputationem de adventu Christi contra Leonem Judœum, librum de blasphemia in Spiritum sanctum, homiliam de villico iniquitatis, librum in Canones Euangeliorum.*

185. S. Odo, natione Fiancus, O.S. B. abbas Cluniacensis, doctrina et sanctitate clarus, obiit anno 942. Scripsit *libros* 4 *de Vita S. Geraldi, tractatum de reversione B. Murtini Turonensis a Burgundia ,* cui præmillilur *Epistola ad Fulconem; tractatum quod B. Martinus par dicitur Apostolis, Sermones* 4, *libros* 3 *collationum seu occupationum , Antiphonas 12. de B. Murtino Turonensi; versus et hymnos aliquot.*

I8LOEccmenii's, incertæ aetatis scriptor Græcus, sæculo decimo, ut eruditi conjiciunt, ex Patribus Græcis, et præcipue ex S. Chrysoslomo *catenam* opportunissimam contexuit, sive *commentarios in Acta Apostolorum, ct Epistolas Paulinas et canonicas.* Aliae ejus catenæ in reliquas Scripturas interierunt.

183. S. Optatus, Milevitanus in Numidia episcopus, floruit circa annum 370. Scripsit *libros* 7 *de schismate Donatistarum*, opus egregium.

IM. Origenes, Adamantius cl Chalcentcrus a laboribus dictus, circa annum 185 Alexandria* nalus est. Ingenio studioque fidei adlme juvenis claruit, martyrii flagrans desiderio : cui ne sc objiceret, mater vestes aliquando subduxit, patre ejus Leonide pro fide mortem subeunto. Matrem cum sex parvulis liberis Grammatica) artis professione sustentavit annos octodecim natus. Hornam venit Zephyrino Pontifice, indeque Alexandriani reversus, docendi munus resumpsit; septem scribæ,cl librarii, et virgines septem ei dictanti aderant, scripto quæ proferret accurate mandaturi. Tanta Scripturarum peritia insignis crat, ut a Palæslinæ nonnullis episcopis veniam eas palam in ecclesia explicandi obtinuerit ; aliis licet reclamantibus. In Palaestinam jam iterum profectus anno 228 sacerdotium suscepit a Tbeoctisto Cæsariensis ecclesiæ antistite : quod ægre ferens Demelrius Alexandrinus, facinus ejus, qui se absciderat, propalavit. Libros *periarchon,* et *Dialogum,* quum Origenes postea evulgasscl, Demetrius.cum ob errores quibus scatebant sacerdotio exuendum in synodo Alexandrina staluit. Questus csl Origenes haereticorum fraude opera sua vitiata ; quapropter Apologiam in sui defensionem composuil, et Alexandria discedens ,Palæslinæ urbem Gæsaream ilerum se conluiit, in qua sacras scientias magno cum plausu tradidit. Persecutione urgente anno 235, ad Firmilianum Cæsareæ Cappadociæ episcopum fugiens , eam declinavit : postea tamen in Decii persecutione multos cruciatus pro Christo passus est. Utrum idolis thus adolcvcril,ut stuprum sibi ab Ælhiopc inferendum evitaret, apud eruditos conirovertitur : quæ enim ea de re a S. Epiphanio enarrantur in Pannario , (haeresi 64), non oblinent certam apud omnes fidem. Obiit Tyri in Phoenicia anno 255. Utrum animi pertinacia adhæseril erroribus qui in ejus operibus reperiunlur, veteres rerentioresque vehementius disputant. Fertur scripsisse sona librorum millia, quæ tamen pleraque perierunt. Supersunt *homiliæ* 17 *in Genesim ,* 15 *in Exodum* , 16 *in Levilicum ,* falso adscripts S. Cyrillo Alexandrino , 28 *in librum Numerorum,* 26 *in Josuc,* 9 *in librum Judicum* , 9 *in Psalmos ,* videlicet homiliæ quinque in Ps. 36, duæ in Ps. 57 , dure in Ps. 58, *homiliæ* 4. *in Cantica Canticorum , liomilia* I. *in cap* 1 *cl* 2 *libri* 1. *Regum,* Hæc omnia habentur cx interpretatione Ruflni Aquilejensis. Item ex interpretatione S. Hieronymi *homiliæ* 2. *in Cantica Canticorum,* 9 *in Isaiam,* 14 *in Jeremiam ,* 11 *in Ezechiclem*, 59 *in Evangelium S. Lucie, ac libri* 10 *Explanationum in Epistolam S. Pauli ad Romanos , homilia* 1 *in cap.* 28 *libri* 1 *Regum de Engastrimytho , Commentarii seu Tractatus* 55 *in Mallhœum ,* cx quibus decem primi desiderantur ; *Commentarii seu Tomi* 32 *in Joannem,* ex quibus Tomi 1, 2, 6, 10, 13, 19, 20, 28, 32 tantum supersunt; *Telrapla, Hexapla , Oclopla,* versiones scilicet Græcæ veleris Testamenti, in quatuor, sex , cl octo columnas, pro versionum numero , distributae ; *Protreplicus ad Martyrium , Epistola ad Julium Africanum de Susanna historia ; Periarchon,* seu de principiis libri 4, versi sunt ab Hieronymo , ul infidam interprolationem Ruflni detegeret ; periit tamen Hieronymiana versio *: libri* 8 *adversus Celsum Philosophum Epicureum ; liber de Oratione ; Philocalia de aliquot præcipuis Theologice locis el quæslionibus.* Caetera quæ circumferunlur opera Origenis non sunt.

187. Otto, Conradi 111 Imperatoris uterinus frater, ex S. Leopoldo Austria) marchione , cl Agnele progenitus, monachorum abbas , el deinde episcopus Frisingensis in Bavaria , scientia el sanctitate *Magni* nomen adeptus est. Obiilanno 1158 ScripseralMros 7 *Chronicorum* a creatione mundi usque ad

annum HIO, quibus addidit librum « *de fine mundi , Antichrist! persecutioni, et mortuorum resurrectione.* Scripserat etiam *libros* 2 *dc nestis Friderici .Ilicnobarde Imperatoris*

P

188. S. Pacianus, Hispanus genere, Barcinonensis episcopus, obiit circa annum 390 , provecta senectute. Adhuc laicus, conjugio junctus genuerat filium Flavium Lucium Dextcrum Scripsit *Epistolas* 5 *ad Sympronianinn,* Paneneticum *ad Poenitentiam,* ct *libellum de Baptismo ad Catechumenos.* Liber ejus inscriptus *Cervus* interiit.

189. Palladius , in Galatia anno 567 naius, monachus el deinceps Helenopolilanus episcopus factus est. Romam anno 405 ad S. Innocentium 1 sc contulit, S. Chrysostomi causam propugnaturus contra Theophilum Alexandrinum , et Imperatorem Arcadium. Exilium ærumnasque plurimas, Arcadio jubente, ipse postea passus est; sed post mortem Chrysostomi ad Asponensem in Galatia episcopatum translatus est. Scripsit circa annum 420 *librum dc Vilis SS. Patrum* ad Lausum virum illustrem , a quo *Historia Lausiaca* nuncupatur. *Liber de gentibus Indiœ* et *Brachmanibus* ei ab Eduardo Bissæo tribuitur, eruditis tamen haud plenam praestantibus fidem. *Diaogus de vita S. Chrysostomi inter Palladium et Theodorum Ecclesiæ. Romanae Diaconum* auctorem habet Palladium episcopum ignolæ sedis, Hclenopolilano antiquiorem .judice Joanne Slillingo (in Actis SS. Torn. 4. sept, ad diem 14. in com. Historico de S. Joanne Clirysoslomo c. 1.).

11)0. S. Paschasius Ratbeiitus, natione Gallus, Corbejensis coenobii abbas anno 844 factus , obiit doctrina el sanctitate insignis, circa annum 860 miraculis plurimis post mortem clarus. Genuina ejus opera sunt: *Libri \ i Commen(uriorum in Evangelium* S. *Malthat; libri* 3 *Expositionis in Psalmum* M; *libri* 3 *Expositionis in Threnos Jeremia ; liber ad Placidum de Sacramento Corporis et Sanguinis I). X. Jesu Christi;* in quo adeo luculenter Ecclesiæ fidem statuit, ut dogmatis Eucharistici auctor a Proteslantibus nonnullis hahealur ; *Epistola ad Frudegardum de Corpore et Sanguine Domini,* cui subnectitur Epistola in illud, *Ctenanlibus aulem* ei.t.elc. *Fita S Adhelardi abbatis Corbejensis, Passio SS. Falerii et Rufini martyrum,* et *Fila S. IFalœ abbatis Corbejensis.* Scripsit etiam *libros i de partu Virginis,* olim S. Ildcphonso 'foietano adscriplos.

191. S. Paulinus, Aquilejensis patriarcha , rerum gestarum magnitudine, eruditione, cl fidei studio clarus , obiit anno 80i. Scripsit *libellum sacrosyllabum de SSma Trinitate adversus Stipandum et Felicem ; libros 5adversus Felicem Urgelhlanum.itna cum Epistola ad Carolum Magnum, el Regula fidei metro exarata : librum de salutaribus documentis , Epistolam increpatoriam ad Heistutfum.*

192. S. Paulimus , Nolanus in Campania episcopus , natus est anno 354 Burdigalie, vel haud procul Burdigala. Ausonium magistrum nactus, litteris plurimum profecit. Causas forenses Romae summa cum laude tractavit, consulatumque saltem honorarium anno 377 gessit. Duxit uxorem Therasiam, virginem pietate præclaram ; baptismum deinceps suscipiens, monastic# vitae, uxoris consensu, operam navavit in Hispania. Anno 593 sacerdotio insignitus est, ct anno sequenti Nolam proficiscens, basilicam magnificentissimam in S. Felicis M. honorem ædilicandam suo aere curavit, sacris picturis ex Veteri Novoque Testamento eam exornans. Episcopus Nolanus anno 409 creatus ei Ecclesiæ praefuit ad annum usque 431. Quæ narrantur de ejus servitute in Africa, exS.Gregorii Magni(1.3.

c, 1.) Dialogis excerpta, et Romano Breviario inserta, ad alium Paulinum Nolanum episcopum initio saeculi sexti referenda sunt. Extant ejus *Epistola*·:12 et varia poemata. Plura ejus opera interierunt. Perperam ei ndscribiintur *earmen Eucharisticum de Pita sua : libri* 6 *de Fila S. Martini Turoncnsis, a Paulino Pclricorio,* annis facile quadraginta Nolanum sequente ; *Epistola ad Faustum Rejensem de. variis questionibus; Fila S. Ambrosii Med. Episcopi,* conscripta a Paulino diacono S. Ambrosii.

193. Paulus Orosius, natione Hispanus, Tarraconensis ecclesiæ presbyter, anno 4i5 Augustinum adiit, de Priscillianislarum ct Origenis erroribus in Hispania pullulantibus eum certiorem faclurus. in Palæstinam ad S. Hieronymum profectus, ejus sententiam de origine animæ exquisivil, interfuitque Conciliis Jerosolymilano el Diospolilano, Pclagianorum fraudibus iturus obviam. In Africam reliquias S. Slephani prolomartyris paulo antea inventas detulit, quæ plurimorum prodigiorum occasio Africanis in provinciis deinceps exlilerunt. Scripsit *Commonitorium, sive Consultationem de errore Pritcillianistarum , et Origenistarum , Apologeticum contra Pclagianos de arbitrii libertate,* ct *libros* 7 *Historiarum adversus Paganos.*

194. Paulus Warnefridus ex Longobardis parentibus in Italia progenitus, Aquilejensis ecclesiæ fuit diaconus, el Desiderii ullimi Longobardorum regis cancellarius. In Gallias evocalus litteras summa cum laude Metis tradidit. Monasticam vitam deinceps in monasterio Cassinensi, in Italiam reversus , professus est. FloruitCarolo M. imperante, obiisseque creditor sæculi noni initio. Genuina ejus opera sunt : *liber de Fila S. Gregorii M. Fila S. Cypriani Carlliag. Carmina dc Fita SS. Benedicti, et Hauri abbatis atque Scholastica virginis; hymnus^ in honorem S. Joannis Baptista·,* L't queant laxis, *etc. Epistola·, Homiliarium ecclesiasticum* cx velorum scriptis. *Excerpta qumdam dc primis Mctcnsium Episcopis, libri* 0 *historia' Longobardorum,* ct *libri* 21 *Historia' Miscella:.* Ex bis 12, 15, 14, 15 ct 18 Warncfridum habent auctorem : XI priores ab Eutropio, cæteri Nandulphi sagacis sunt.

1S5. Petrus, Blesis in Gallia natus, Bononiae juri pontilicio ac cæsarco , Lulctiæ Parisiorum Theologiae præclaram navavit operam. In Siciliam profectus , anno 1187, ad aulæ honores evectus est : postea tamen in Angliam se contulit, et archidiaconus , et deinceps Londinensis, el Cantuariensis archiepiscopi cancellarius est factus. Episcopatus honorem plus semel recusavit. Tanta pollebat ingenii ac memorise vi, ul eodem tempore tribus amanuensibus de diversis argumentis dictaret, ipse simul epistolam alia de re scribens. Obiit circa annum 1200. Scripsit *Epistolas* 183, *Sermones* 65, *Tractatum dc transfiguratione Domini, Tractatum dc conversione S. Pauli, Compendium super Job, Tractatum de divisione , et scriptoribus sacrorum librorum , Continuationem Historia: Ingulfi Croilandensis dc regibus Angliæ,* aliaque quamplurima.

196 Petrus, Cellensis coenobii abbas O. S. IL, deinde Carnolensis episcopus , docrina et pietate insignis, scripsit *libros* 9 *Epistolarum , Sermones de tempore et de Sanctorum festivitatibus, librum de panibus , libros* 2 *Expositionis mysticœ Mosaici Tabernaculi, librum de conscientia,* et *librum dc disciplina claustrali.* Obiit anno 1187.

197. S. Petrus , Crrysologus ob auream facundiam dictus, apud Forum Cornelii in Italia natus , anno 453 Ravennatensis episcopus cœlilus designatus est. Obiit anno 450 , relictis post se Homiliis seu Sermonibus 176 elegantissimis , quæ adhuc supersunt.

198. S. Petrus Venerabilis dictus,

abbas Cluniaccnsis anno 4123, annos naius triginta electus est. Honore depulsus injuria et vi armorum, sententia Honorii 11 ei restitutus esi. Anno Illo Petrum Abailardum ad ejurandos er rores, et vitam reliquam in monasterio Cluniacensi transigendam induxit. Scripta ejus supersunt: *libri* 0 *Epistolarum , Epistola contra cos qui dicunt Christum nunquam se in Euangelio aperte Deum dixisse , Tractatus adversus Judæorum inveteratam duritiem , Epistola ad S. Bernardum Abbatem Clanevallensem de translatione. /Icorani tx Arabico in Latinum,* quam ipse fieri procuravit anno 1143, *Summula quædam brevis contra hæreses , et sectam diabolicœ fraudis Saracenorum sive Itmaelilarum, Tractatus adversus Petnbrisianos, Sermo de transfiguratione D. N. J.* C , *libri* 2 *de miraculis sui temporis, Bhythmi, Prosœ, P'ersus el Uymni, Statuta Congregationis Cluniacensis. Obiit anno* 1156.

199. Petrus le Mangeur , seu *Manducator,* seu *Comestor* dictus, Trecis ad •Sequanam natus, cancellarius ecclesiæ B. Mariæ Parisiensis, postea ad canonicos Regulares S. Victoris O. S. A. se contulit. Obiit anno 1198, aut, ul aliis placet, 1178 Scripsit *Historice Scholasticœ libros* 16, quibus omnem Sacram historiam, quibusdam aliunde adjectis, complexus est.*Sermones* etiam 80 ab eo scripti supersunt ; aliique ei a nonnemine vindicantur, qui sub Petri Blesensis nomine nonnumquam laudantur.

200. S. Petrus Danianu», Ravennatc natus, monachus ac abbas monasterii Sanclæ Crucis Fontis Avellani, haud procul Eugubio, factus est. Kuin, renilentem licet,. Slephanus IX anno 1058 ad Cardinalalus honorem evexit, quo præclare functus est, siinoniae vilium et incontinentiam clericorum omni studio tollere studens. Obiit anno 1072. Opera ejus plurima supersunt : *Epistolarum libri «, Dihe Samiorum, Sermones* 52 ; ‹ mieri enim 23 sub nomine *Nicolai Monachi Claranmltis* reperinntur; *Opuscula* 60, inter qufie habetur opus *de Cattbalu sacerdotum. LibeUnde correctione Papie et episcopi* omnino suppositions est.

201. Petrus Lombardus , prope Novariam in Longobardis naius . Rononiæ scientias excoluit, et postea ad S. Rernardum in Gallias profectas est. Theologiae operam navavit Lutetis Parisiorum , tanto cum fructu, ut *libros /K Sententiarum* , quas ex Patrum scriptis de universa Theologia collegit, concinnaverit, *Magister Sententiarum* idcirco appellatus. Opus hoc S. Thomas Aquinas. S. Bonaventura aliique plurimi suis commentariis illustrarunt. Scripsit etiam *Glossas in Psalterium . et in Epistolas S. Pauli.* Parisiensis episcopus anno 1159 creatus est, anno autem 11‹44 obiit.

202. S. Piiilastrius , Brixiensis in Italia episcopus, Oder studio contra Arianos sæculo quarto floruit. amicitia cum S. Ambrosio conjunctissimus. Obiisse crcdiiur circa annum 587. Scripsit *librum de hœresibus,* non tamen satis accurate.

203. Philippus de Harveng , Prior cœnobii Bonae spei prope Binchium, Hanroniæ oppidum, Ordinis Regularis canonicorum Praemonstratensium, contentiones aliquando exercuit cum S. Bernardo eo quod canonicos quosdam Praemonstratenses habitu monastico se induere passus esset. Ccenobium suum Philippus insigni probitate et prudentia administravit. Obiit circa annum 1188.Genuina ejus opera sunt ; *Epistolis* 21, *Commentarius mysticus in Cantica Canticorum, Morulitates in eadem Cantica , de somnio Nabuchodonosori*. Tractatus de lapsu et salute primi hominis, Tractatus de damnatione Salomonis, Tractatus* 0 *de Institutions Clericorum* , cum plurimis vilis Sanctorum.

204 S. PiLEBADius , Agenni Niliobri-

gum ad Garumnam in Aquitania II episcopus, in synodo Ariminensi egregie pro fide decoriavit. Superstes adhuc erat anno 592. Scripsit *librum contra Arianos.*

205. Frotiiis, illustris genere, ingenio, eruditione, aulicis honoribus, ob ambitionem tamen culpandus; quum enim S. Ignatius Conslanlinopolitanus patriarcha Bardam Cæsarcm ob incestum cum nuru a solemni oblatione repulisset, ipse hac occasione usus dejiciendum solio patriarcham, seque, laicum etsi adhuc hominem, sufficiendum curavit. Intra quinque dies omnes sacros suscepit ordines anno 857, ct episcopus consecratus est a Gregorio Syracusano episcopo, ob scelera sua jam pridem deposito. S. Nicolaum I Pontificem Romanum, missis legatis cum litteris, certiorem fecit Ignalium senio confectum patriarcham se abdicasse; se autem ipsum, invitum et reluctantem, metropolilanorum el totius cleri suffragiis, Imperatoris accedente jussione, ad tantum fastigium evectum. Sapienlissimus Pontifex dolum suspicatus, legatos Constanlinopolim misit, ut rei veritatem explorarent, quos tamen munus sibi demandatum prodentes ipse anno 8G3 anathemate percussit in Concilio Romano, Pholium etiam solio dejiciens, ul Ignatius illud iterum conscenderet. In apertum schisma statim erupit Pholius, ausus ipsum Pontificem anathemate percellere, el Latinos vitiati Symboli de processione Spiritus sancti, aliorumque criminum arguere. Rasilius Macedo anno 867 imperio politus, Pontificis decretum contra Pholium exeeutus est, Ignalio in sedem restituto, habito etiam Concilio generali Constantinopoli anno 899, Hadriani II, Nicolai successoris rogatu. Anno 874 in aulam reversus est Pholius, et demortuo Ignalio, anno 878, sedem ejus Imperatoris auctoritate, accedente etiam Joannis VIII assensu, occupavit. Anno 879 Constanlinopolitanum conciliabulum habuit ipse cum 380 episcopis, connivcntibus etiam pontificiis legatis Pseudo-Synodi acta Pontifex merito rescidit. Anno 886 sede Pholius iterum dejectus est, Leone VI imperante, et in Armeniorum monasterium, quod Bordonis dicitur, deportatus; ubi circa annum 891 vivere desiit. Plurima scripsit eximia sane eruditione, inter quæ principem locum obtinet *Myriobiblon* seu *Bibliotheca^* in qua veterum auctorum 280 opuscula circiter 1650 recensentur.

206. S. Polycarpus, Smyrnensis episcopus a S. Joanne apostolo constitutus, Romam, Imperatore Antonino Pio. venit, de die Paschalis cum S. Aniccto Pontifice consulturus, reque infecta ob morum sententiarumque in re disciplinari varietatem rediit. Obiit martyr egregius inter cruciatus pugione confossus, anno ælatis suæ 86; quo autem anno æræ christianæ cerlo non constat. Scripsit *Epistolam ad Philippenses,* quam memorant S. Irenæus (1. 5. adv. hær. c. 5.) Eusebius (1. 3. hist. Eccl. c. 50.) S. Hieronymus (in lib. de Script. Eccl.) Ejus martyrium Smyrnensis ecclesia retulit epistola quæ adhuc extat, qua ejus reliquias omni gemma pretiosiores se habere testatur, ejusque memoriam quotannis in anniversario martyrii die celebrandam statuit.

207. S. Possimus, natione Afer, fidei studio, mansuetudine erga Donatislas, sanctitate et doctrina claruit. (August. 1. 3. contra Cresconium c. 46. et 47.) Interfuit Collationi Carlhagincnsi Catholicos inter el Donatistas anno 411; et Augustino, magistro suo, defuncto anno 430 parentavit, Sacrificium pro animæ illius requic offerendo, adslantibus episcopis. Scripsit *Pitam S. Aurelii Augustini,* et *librorum ejus, Epistolarum, ac Sermonum Indiculum.*

208. Primasius, natione Afer, Adru-

melinus in Byzacena provincia episcopus, sub Justiniano Imperatore sæcueulo sexto medio floruit. Ob trium Capitulorum defensionem in monasterium relegatus, sedi suæ postea restitutus est. Scripsit *Commentaria in Epistolas B. Pauli,* et *Commentaria rnysticœ Itpositionis in Apocalypsim. Libri ejus sde hœresibus* interierunt.

209.S. Proclus, discipulus S. Jo annis Chrysostomi, Cyzicenus episcopus constitutus est, sed a populo rejectus mansit Conslantinopoli. Anno 429 festo die Annuntiationis B. Mariæ, præsente Ncstorio,virginem esse Deiparam elegantissima concione probavit. Conslanlinopolitanus arehiepiscopus anno 454 factus, ecclesiam illam feliciter rexit ad annum 446, quo obiit. Scripsit *Orationes seu hornilias* 20, *Epistolam ad Armenos de fide, tres ad Joannem Antiochenum, unam ad Maximum diaconum, unam ad Dominum Antiochenum pro causa Alhanasii Perrhenorum episcopi. Tractatus de traditionibus divinæ Missa?* non videtur ejus esse.

210. Procopius, Gazæus, ab urbe quam incoluit, dictus, (alius omnino a Procopio Caesariensi, cujus extant *libri* 0 *de œdificiis Justiniani,* 2 *de Bello Persico,* 2 *de bello Vandalico,* 4 *de bello Gothico*, et *historia arcana)* professione fuit sophista, floruitque circa annum 520. Conflavit ex veterum Patrum operibus *Commentaria in Genesim, Exodum, Leviticum, Numeros, Deuteronomium, Josue ac Judices; Scholia in libros* 4 *Begum, et duos Paralipomenon ; V'uriorum in Isaiam Prophetam Commentariorum Epitomen ; Commentaria in Proverbia, Cantica Canticorum, ac i*2 *Prophetas. Epislolæ* quaedam valde elegantes Frocopii alterutrius sunt, Gazæi scilicet, vel Caesariensis.

211. S. Prosper, in Aquitania natus, laicus etsi homo, ac conjugio implicatus, sacra scientia, et Augustinian® doctrinæ studio insignis erat sæculo quinto medio : obiit quippe post annum 463. Genuina ejus opera sunt *Epistola ad Rufinum de gratia el liben· arbitrio, Responsiones ad Capitula objectionum Gallorum doctrinam S. Augustini calumniantium ; Responsiones ad Capitula* 16 *objectionum Vincentianantm ; Responsiones ad excerpta qutr de Genuensi civitate sunt missa; seu dubiorum* 9 *ex Augustini libris de prédestinaliane Sanctorum, et dono perseveranliœ objectorum solutiones ; liber contra Collatorem; liber Sententiarum ex operibus S. Augustini excerptarum ; Epistola ad S. Augustinum de reliquiis Pelagianorum ; Commentarius in Psalmum* 100, *et posteriores usque ad* 150 ; *liber Epigrammatum* 98; *Poema heroicum de ingratis ; Epigrammata duo in obtrectatorem Augustini episcopi ; Epitaphium Neslorianæ et Pelagianœ hœreseos ; ad Uxorem metrum Anacreonticum cum Elegiaco;Confessio fidei; Chronicon* ab initio mundi ad anuum455 cum adnotalione consulum Romanorum.Dubia autem sunt *Chronicon,quod* ab anno 379, non per consules, sed per Imperatorum annos in margine adnotatos procedit, quodque *Prospero Tyroni* tribuitur ; *libri 2 de Vocatione gentium,* qui sæculo V, S.Gelasio judice, incertum habebant auctorem « *quemdam Ecclesia? Magistrum* » cui etiam *Epistola ad Demetriadem* adseribenda est. Supposititia sunt : *Carmen de providentia divina; liber de promissionibus, et praedictionibus Dei,* qui episcopum Afrum, Prosperum forsan nuncupatum, videtur habere auctorem ; *libri tres de Vita contemplativa,* qui Juliani Pomerii sunt opus.

212. Aurelius Prudentius Clemens. poeta Christianus, in Hispania natus est anno 348. Causidicus ac deinceps Palatinus miles fuit. Scripta ejus plura supersunt : v. g. *PsycomacMa, Cathcmirinon, Peristephanon, Apotheosis, Hamartigenia, libri 2 contra Symma-*

</unii, ac veterem deorum Gentilium cultum, Enchiridion leteris ac Novi Testamenti.

213 S. Prudentius, natione Hispanus, Tricassinæ ecclesiæ in Galliis præfuil medio sæculo nono. Obiit anno 861. Scripsi! *Tractatum dc Prœdcstinatione,* adversus Joannem Scoluni Erigenam, cl *Recapitulationem* ejusdem, et *Tractoriam Epistolam adversus quatuor Capitula Carisiaca ;* el *Collectaneum dc Iribus Epistolis ad Hincmarum Rhemensem et Pardulum Laudunensem episcopos ; Epistolam ad fratrem suum;* cl *Abbreviationem Psalmorum ;* el *Florilegium S. Scriptura;.*

R

214. B. Rabanus Maurus, Moguntiæ anno 785 natus, O. S. B. Fuldensis abbas , deinceps archiepiscopus Moguntinus anno 847 creatus esi. Concilia iria celebravit, in quorum secundo, anno 848, Gothescalcus hæreseos prædeslinalianæ reus damnatus est. Obiit « fulgens Germaniæ sidus, et theologorum vertex » anno 856. Genuina ejus opera sunl : *Excerptio de arte Grammatica Prisciani ; libri* 22 *dc Universo ; libri* 2 *de laudibus S. Crucis ;* 158 *libri in plerosque Feterisel Novi Testamenti libros,* inter cætcros in Judith, Ecclesiasticum et Machabæorum, *homilite* quamplurimæ; *liber de sacris Ordinibus', Sacramentis divinis et vestimentis sacerdotalibus ;* aliaque quamplurima Falso ei tribuitur *liber contra Judœos* ab Amulone Lugdunensi conscriptus ; *Commentarius in regulam S. Benedicti,* qui Smaragdum abbatem habet auctorem ; *libri ode quaestionibus Canonum pamitentialium ,* et *libri* 3 *de vitiis et virtutibus, de peccatorum salis/actione, el remediis sive poenitentiis* qui Ilatiigarium Cameraccnsem episcopum agnoscunt parentem.

215. Rathehius, Lohicnsis monachus O. S. B , deinceps Veronensis el Leodiensis episcopus , doctrina , ecclesia* sticæ disciplina) studio adversus clericos solutiores , cl facundia claruit : plurimis tamen jactatus est procellis. Anno 974 octogenarius obiit. Scripsit *1'olumcn Perpendiculorum* sive *dccontemptu Canonum : Sermones* 2 *dc Quadragesima , Sermones* 4 *de Paschale, Sermones* 2 *de Ascensione ; Epistolam ad Patricium de corpore et sanguine Domini ;* aliaque plura.

2)6. Rathamnus, natione Gallus, Corbejæ Gallicæ monachus O. S. B. sæculo nono claruit sub Ludovico Pio, el Carolo Calvo, vir doctus atque erudilus. Gothescalci person®, non autem erroribus favit Obiit circa annum 870, pluribus relictis scriptis, scilicet *libro de partu Pirginis* seu *Nativitate Christi; libris* 2 *de prœdestinalione ; libris* 4 *contra Grœcorum opposita ; Epistola ad Rimbertum presbyterum de Cynocephalis; Tractatu de anima adversus monachum quemdam Corbejensem ; libro dc Trina Deitate ;* et *libro de corpore et sanguine Domini,* ab aliis Berlramo, vel Scoto Erigenæ tributo. Durius el obscurius de mysterio Eucharistico in hoc libro agitur : quæ tamen eo continentur catholicum patiuntur sensum. Panem et vinum consecratum figuram corporis et sanguinis Christi vocat, eo quod sub specie exteriori panis cl vini corpus el sanguis laleanl; corpus autem idem esse negat quod ex Virgine est natum , *quoad modum existendi , quantitatem el circumscriptionem.*

217. S. Raymundus de Pennafort , seu Bupeforti, Barcinone in Calalaunia, Hispaniarum provincia, natus, Bononiæ utrique juri studuit sacrosque canones est interpretatus. Anno 1222 Ordinem Prœdicalorum ingressus est, el postea a Gregorio Nono capellanus suus, sive Causarum Palatii Apostolici auditor cl Pœnilcntiarius est constitutus. Scripsit anno 1254 jussu Gregorii IX novam *Decretalium Epistolarum Collectionem-*

Scripsit etiam *Summam Casuum Conscienliœ*. Obiit meritis ct doctrina insignis anno 1275.

518. Reinbrws Sackonus, Placentiæ in Italia natus, ex haeretico Waldcnsi, et Barba, sive episcopo sectæ Calharorum, ad fidem conversus, juris canonici ac theologiæ peritia claruit. Ordinis Prædicatorum decus egregium Floruit decimo tertio sæculo medio. Scripsit *Opusculum de hœreticis* præcipue *dc Seclis If'aldensium.*

219. Regino, vel Riiegino, natione Germanus, Prumiensis cœnobii in dioecesi Trevirensi O S. B. monachus, deinde abbas anno 802 electus, Canonum peritia insignis erat. Obiisse creditur circa annum 0-21. Scripsit *libros* 2 *de disciplinis ecclesiasticis, et Religione Christiana,* el *libros* 2 *Chronicorum* ab adventu Christi ad annum 908.

220. Remigius, Anlissiodorensis 0. S. B. monachus, anno 880 Rhemcnsi scholæ maxima cum laude, archiepiscopo rogante, præfuil. Obiit circa annum 900. Genuina ejus opera sunt : *Commentarius in omnes Psalmos ; Commentarius in omnes Prophetas minores ,* dempto Osee; *Expositio de celebratione Missa:; Commentarius in omnes S. Pauli Epistolas* , S. Remigio Rhemensi archiepiscopo nonnumquam perperam tribulus ; *Commentarius in Canticum Canticorum, Commentarius in Apocalypsim ; Interpretatio vocabulorum Biblicorum; Liber dc Indumentis ecclesiasticis ; Glossa: in Donatum de Grammatica ; In librum de Rhetorica, Geometria, Arithmetica , Astrologia , Musica ; Tractatus in Marcum et in Matthœum* , aliaque plura. *Liber de divinis Officiis* partiin Remigium , partim Alcuinum, parlim Elpricum , sive Herpricum , monachum, qui circa annum 1040 floruit, habet auctorem.

■221. S. Remigius, Lugdunensis archiepiscopus anno 835 renuntiatus, pluribus interfuit Conciliis. Obiit anno 873. *Liber de Iribus Epistolis, nomine Ecclesiœ Lugdunensis scriptus dbsoluti» cujusdam quœslionU de generali per Adam damnatione, el speciali per Christum ex eadem ereptione electorum · libellus de tenenda immobiliter .8 Scriptura: veritate , ct S3. PP authorital·· /ideliter sectanda, seu Censura Rcclesur Lugdunensis Capitulis* 4 *Synodi Carisiacte opposita,* communius S Remigio Lugdunensi tribuuntur; quamvis eruditi aliqui cum Honorato a S. Maria, ea omnino illi abjudicent.

222. Richar ous, natione Scotus , relicta patria, Parisios profectus, inter canonicos Regulares Ordinis S. Augustini adseriptus est, et cœnobii S. Victoris anno 1164 Prior constitutus. Scripturarum el mysticae Theologiæ scientia floruit, plurimaque scripsit opera stylo præclaro. Inter ea habentur *libri Sde gratia contemplationis ; libri Ode Trinitate ; liber de incarnatione Perbi ad S. Bemardum abbatem Claranallensem ; libri* 2 *de Emmanuelc contra Judœos ; Tractatus Exceptionum , distinctus in libros* 4 *de potestate ligandi atque solvendi ;Declarationes nonnullarum difficultatum sacrae Scriptura ; De concordia temporum regum conregnantium super Judam et Israel; Explanatio Psalmorum aliquot ; Explanatio in Cantica Canticorum; Dc visione Ezechielis; Explanatio mystica in Dantelem Prophetam ; libri* 7 *in Apocahjpsim*, etc. etc.

223. Robsrtus Pullus, natione Anglus, Roffensis archidiaconus, Parisios sc contulit, floruitquc theologiæ scientia, quam Parisiis, el postea Oxonii , palam tradidit. Cardinalis presbyter ab Innoccnlio II anno <135 creatus est. Scripsit *libros* 8 *Sententiarum theologicarum* , et *Sermones aliquot.*

224. Ruffinus Toramls, Aquilejensis presbyter el monachus, amicitiam aliquando cum Hieronymo fovit , postea gessit simultates. Anno 371 in Orientem, ct deinde in Ægyplum profectu.-est, ubi Orisjenis errores hausit. Latine

venit Romam jam reversus anno 39H libros Origenis r«pi «pX».», seu *dc. principiis;* saepissime, quod illi vertenti libros in more est positum , ab aucloris mente longius discedens, suaque intermiscens. S. Anaslasius Pontifex anno 401 Origcncm el versionera Huffini damnavit, quin tamen (ul plurimi sentiunt) Ridlinum aliquo vinculo irrelierit. Obiit anno 410. Peccatum originis impugnasse noscitur. Genuina ejus opera sunt : *Libri* 2 *de benedictionibus Judœ, ct reliquorum XI Patriarcharum ; libri tres Commentariorum in Oscam Prophetam cum Prœfalione in* 12 *minores Prophetas ; Commentaria in Joelem ct Amos Prophetas; Expositio Symboli ; libri* 2 *historia} ecclesiastica; ; Apologia pro Origcne, sive de depravatione librorum Origenis; alia pro eodem ejusdem argumenti Apologia ; Apologia ad Anastasium Papam de fide sua ; Invectiva posterior adversus Hieronymum. Commentaria in Davidis Psalmos* 75 vel Ruffini omnino non sunt, vel a recenlioribus interpolata; *Professio fidei,* quæ 12 anathematismis constat adversus errores Origenis et Pelagii, Rufflno Aquilejensi a nonnullis tribuitur ; ab aliis alii, nescio cui, ejusdem nominis viro. Plurima eliam opera vertit, inter quae habetur *Eusebii Cœsariensis Historia ecclesiastica,* in qua dimidium libri octavi omisit, decimum vix attigit, mullis contractis, multis additis.

225. Rupertuô, Tuitiensis coenobii Coloniæ abbas, sanctitate ct scientia insignis, obiit anno 1155. Hypostaticam panis et vini cum Verbo in Eucharistia unionem propugnasse a Baronio el Bellarmino censetur·, cæleris eruditis duriora ejus verba ad catholicum sensum revocantibus. Scripsil *Commentariorum de* SSina *Trinitate , et operibus ejus libros* 42 in *utrumque Testamentum ; Commentariorum in* 12 *Prophetas minores libros* 31 *; Commentariorum* in *Cantica Canticorum de Incarnatione Christi, et laudibus Deipara Pirginis libros 'I ; Commentarium in Job; Commentariorum in Ecdesiaslen libros* 5; *dc gloria ct honore. Eilii hominis super MallhcBum libros* 13,- *de glorificatione Trinitatis ct processione Spiritus sancti libros ü; Commentariorum in Evangelium S.Joannis libros* 14; *Commentariorum in Apocalypsim libros* 12; *dc Pictoria Pcrbi Dei libros* 13; *dc divinis Officiis per anni circiilum libros 12; de incendio Tuitiensis oppidi, sua ælalc viso, in quo corpus I). N. J. C. a flamma circumfusa intactum remansit; de meditatione mortis libros 2,* aliaque plura.

226. Buricius , Lemovicensium episcopus ab anno 470 ad annum saltem 506, scripsit *Epistolarum libros* 2.

227. Hosticus , patria Bomanus, Vigilii Pontificis nepos, et S. R. E. diaconus , *Judicatum* Pontificis , quo tria Capitula damnabantur, salva Synodi Chalcedonensis aulhoritate , probavit primo, deinde impugnavit, anathemate idcirco a Pontifice percussus. Scripsil *Dialogum contra Acephalos.* Floruit medio sexto sæculo.

S

228. Saivianus , in Gallia Belgica natus , postquam unicam filiam ex uxore adhuc gentili genuerat, sacerdotium Massiliæ suscepit, et doctrina, el studio vitiatos sui sæculi mores emendandi claruit. Anno 495 adhuc erat superstes. Scripsit *libros* 8 *de Providentia , el gubernatione Dei, deque justo ac prœsenti ejus judicio ; libros* 4 *adversus avaritiam , præserlim Clericorum et Sacerdotum ; libros* 3 *de Pirginilatis bono ; Expositionem extrema: partis Ecclesiastici-; librum unum in Hexaemeron : Homilias in Sacramenta nonnulla ; ct Epistolas* 9.

229. Cajus Coeiius Sidulivs , presbyter el poeta, sæculo quinio floruit. Genuina ejus operu sunt : *Carmen paschale, seu de Christi miraculis libri* 5;

Collatio Feteris ct Novi Testamenti ; Paan alphabeticus de Christo . Pascliatis libri B *soluta oratione descripti.*

230. Seixjlios alter, Scotiis aut Hibernus, floruit anno 81«. Scripsit *Collectaneum seu Explanationem m omnes Epistolas S. Pauli; librum de Regimine Principum, et convenientibus regulis , quibus respublica rite gubernatur ; Collectaneum in Matthirum,* aliaqueopera.

231. Severianos , natione Syrus, Gabii» civitatis prope Laodiceam maritimam in Syria episcopus , facundia et Scripturarum peritia erat insignis. Turbas Constantinopoli, Chrysostomo absente, excitavit, cjusque hostis acerbissimus factus est. Vixit quinto sæculo ineunto. Extant aliquot ejus *Orationes, in Nativitatem Christi, de sigillis librorum , de serpente ameo Moysis ; Sermo de pace ; Oratio de morte Innocentuni ; Ilomilia de cruce, Orationes G de creatione mundi.*

232. Severus Sulpitius, alius omnino aS. Sulpitio Severo Bituricensi episcopo , *Primuliacensis presbyter* ab oppido Primuliaco, in quo curam animarum exercuit, dictus est. Obiit circa annum 420. Scripsit *Historice sacra: libros* 2, a mundi exordio ad annum usque æræ Christianae 400, stylo prorsus eleganti ; *Dialogos tres ; Epistolas plures.* Millenariorum errorem secutus est in dialogis.

233. S. Cajus Sollius SiqoNius Apollinahis, Lugduni circa annum 430 natus est. Nuptias expertus est, aulæque honores, poetarum eliam lauream assecutus; sed virtutibus egregius ad sedem Avernorum, seu Claromonlanam , est evectus anno 471. Ærumnas plures et turbas sæpius est passus, cœlo tandem invectus circa annum 48«. Extant *Carmina* ipsius 24 , ct *Epistolarum libri tres.* Alia ejus opera, scilicet *Tractatus adversus quemdam dies bonos male ferentem, libri de Missis,* et *Fila Appollonii Thyanari* nondum reperta sunl.

234. Str.RRF.Müs, Gemblacensis in Brabanlia monachus 0. S. B., litterarum studio floruit; schisma tamen Henrici Imperatoris adversus S. Gregorium VII, Urbanum II, et Paschalem II, audacter fovit. Obiit anno 1113. Scripsit *Chrontcon* ab anno 383 ad annum Ii 12. In autographo, quod Aubcrtus Miræus el Joannes Nolanus viderunt, deest fabula Joannæ Papissæ, et Commentitium privilegium ab Hadriano I Carolo Magno , ut fertur, concessum. Scripsit etiam *librum de Fins illustribus ; Filas plurima.! Sanctorum; Epistolam pro Ecclesia Leodiensi, el Cameracensi adversus Epistolam Paschalis II ; Responsum ad Hildebrandt Papie Epistolam ; .Ipologiam ad lienricum Imperatorem contra eos, qui calumniantur Missas conjugatorum Sacerdotum ;* aliaque plura.

233. Simeon Metaphrastes, nomen e.x eo quod Sanctorum vitas exornavit sortitus, sæculo decimo floruit Constanlinopoli, sub Leone Sapiente, el filio ejus Constantino. Litteris politioribus ct ingenio cum emineret, ad summos aulæ honores evectus est. Sanctorum vitas plurimas collegii, apto ordine disposuit, el concinnavit, numero 122, quamvis 6SI vulgo ei adscribantur, posteriorum scriptis suo nomine insignitis. Pleræque vilæ a Simeone adornatae interpolatae postea sunl apud Laurentium Surium aliosque. Scripsil eliam *Poemata* 4; *Oralionem de planctu B. Mariae, cum exanime Christi corpus amplexaretur ; Epistolas* 9, *Orationes* 33 *de Fide et moribus tum Christianis tum monasticis. Liber divinorum amorum , seu de laudibus sacris Commentationes ; Capita* 22« *Moralia , Practica , et Theologica* ad Simeonem juniorem, abbatem monasterii S.Mamantis, ad Xylocercum, qui circa annum 1051 floruit, perlinent. *Orationes* 24 *Ethicas* ex libris S. Basilii Cæsariensis archiepiscopi deiiba,æ » adscribendæ videntur alteri cui-

<lam Simeoni Logolhetæ, sæculi duodecimi scriptori. *Annales* ex diversis decent historicis collecti a Leone Armeno usque ad Nicephorum Phocam, ah aliquibus Melaphrasii, ab aliis Simeoni Logolhetæ prædicto, vel alteri cuidam ejusdem nominis, qui circa finem sæculi decimi floruisse existimatur, tribuuntur.

230. Smaragdus, cœnobii S. Michaelis ad Mosam in dioecesi Virdunensi O. S. B. abbas, sub initium noni sæculi floruit, quippe qui interfuit anno 810 collationi inter Leonem III Papam et Caroli M. Legatos dc Processione Spiritus sancti. Genuina ejus opera sunt : *Postilla,* seu *Commentarius in Evangelic et Epistolas; Diadema monachorum ,* seu *Documenta pro monachis de vitiis fugiendis, et virtutibus tenendis; Commentarius in Regulam S. Benedicti ; Pia Regia, Capitibus* 32 *distincta ; Epistola Caroli M. ad Leonem* 3 *Papam dc Processione Spiritus sancti ; Acta Collationis Romanic dc Processione Spiritus sancti; Grammatica major,* seu *Commentariorum in Donatum libri* 14. In hoc opere omnia exempla ex Scripturis deprompsit, quia multi Grammalicæ studium aversabantur, quod exemplis profanis plerumque scateret.

237. Socrates, patria Constantinopolitanus, *Scholastici* nomen, eo quod causas in foro ageret, adeptus est. Scripsit medio sæculo quinto *Historiam ecclesiasticam* ab anno 306 ad annum 439, libris 7 comprehensam ; quæ plures lapsus exhibet, quos ad nimium Novatiauorum studium sæpius referre est facile. Exactissima ejus versio ab *Henrico Palesio* est adornata.

238. S. Sophronius, patria Damascenus, philosophus primum, deinde monachus, tandem episcopus Hierosolymilanus, anno 635 vel 654, creatus est. Monolhelilicam hæresim ut tolleret, synodum coegit, cl epistolam ad Honorium scripsit, Sedis Aposlolicæ auclorilatem implorans. Captis ab Ornaro Saracenorum rege Hierosolymis, obiit anno 050. Extant ejus *Orationes duæ in Crucem ; Homilia in Christi Natalitia, et Encomium SS. Angelorum ; Epistola ad Sergium. Hypomnemata seu Commentarii dc actibus, certaminibus, cl peregrinationibus Apostolorum*, interierunt, praeter quaedam fragmenta. *Limonarium,* sive *Pratum spirituale,* Joannis Moschi est fœtus ; *Pita S. Maria: Ægypliacœ* a Papebrochio auctori longe antiquiori Sophronio adseribitur. Sophronii sui ævi meminit S. Hieronymus *lib. de Script, eccl. c.* 134; alterius etiam meminit Pholius *in Bibliotheca Cod.* 5

259. Hernias Sozomenus, ex Bethelia Palæslinæ, juxta Gazam, vico oriundus, *Salaminius,* a Salamane sibi consanguineo dictus, *Scholasticus* etiam ob causas in foro actas nuncupatus est. Scripsit *Epitomen brevem Historice ecclesiastica:,* quæ interiit; et *Historiam ecclesiasticam* libris novem comprehensam, quæ supercsl, manca tamen et mutila, quum prope viginti in ea desiderentur anni ; desinit enim in morie Constantii Imperatoris, quamvis ipse teslctur in Praefatione se ad 17 Theodosii consulatum, annum scilicet 439, produxisse historiam. Novatianis favisse censetur.

240. Stepiianus anno 1191 Tornacensis episcopus constitutus, doctrina et probitate claruit, defunctus Tornaci anno 1203. Scripsit *Epistolas* 287, *Sermones* 30, et *Commentarios in Decretum Gratiani.*

241. Sylvester II, antea *Gcrbcrtus,* O. S. B. Aureliaci in Arvernia Gallorum provincia natus, post plures vices anno 999 Pontifex Itomanus creatus est. Obiit anno 1005, mira in horologiis machinisque aliis excogitandis, et in rebus mathematicis peritia insignis. Extant ejus *Epistola:* 160 ante pontificatum scriptae, *tres* etiam postea ; *Uber dc Sphcera* et Sermo *de informatione*

episcoporum ; Epigramma in imaginem Severim Boetii elegantissimum ; *liber de Arithmetica , et liber de Geometria.* Scripsit etiam *Dialogum inter ipsum , el Leonem Nuntium Apostolicum , librum de compositione Aslrolabii, librum dc Rhetorica, Orationem in Synodo Mosonii habita anno* 995. *Fila S. Adalbert:, Pragensis episcopi* , ci abjudicatur a pluribus.

242. Synesius , Cyrenis in Lybia naius , philosophi® operam dedit Alexandria. Uxorem postea duxit, atque ex ea quatuor suscepit filios. Legatione fungens Constanlinopoli apud Arcadium Imperatorem , eleganiissimam Orationem de regno ad illum habuit. Anno 410 electus est episcopus Ptolemaidis in Cyreniaca ; quod munus invites susceptum, egregie exercuit. Extant ejus opera : *Oratio dc Regno, Dio, vel de ipsius vitœ instituto ; Calvitii Encomium ; /Egyptius, sive de Providentia libri 2; liber de insomniis; Epistola*. 155; *Conciuncula in pervigilio Natalis Domini ; Calastasis; homilia in Psalmum* 74. *Constitutio, sive Elogium Anysii; Sermo de dono Astrolabii; hymni* 10.

T

243. Tatianus, in Mesopotamia natus, philosopus primum gentilis, dein Christianus, post S. Justini magistri sui mortem, errores plures nefandos excogitavit. Ex innumeris ejus operibus extat tantummodo *Oratio* disertissima et eruditissima, qua Gnecos barbaris omne scientiarum genus debere demonstrat. *Diatessaron ,* seu *Harmonia evangelica,* incipiens a primis Evangelii S. Joannis verbis, quæ Tatiano aliquando , Ammonio Alexandrino alias tribuitur, probabilius Latinum habet parentem. Obiit Tatianus , imperante M. Aurelio Antonino.

•244. Qlintis Septimus Florens TerTüLLum s, Carthagine in Africa natus , floruit sub Severo principe, et Antonino Caracalla , lahente secundo smculo, ac tertio inchoato Carthagine causas egit ; deinceps fidem amplexus est Christianam . Uxore relicta mutuo iitriusque consensu , sacerdotio insignitus est, Romæque plures transegit annos. Severior ejus indoles eum in Montani errores præcipilem postea egit, adeo ut Ecclesiam , quam egregiis scriptis vindicaverat, mordaciter impugnarit. Obiisse creditur circa annum 216. Eum ad Ecclesiae unitatem rediisse nemo ex veteribus tradidit. Genuina ejus opera sunt : *Apologeticus liber contra gentes ; ad Nationes libri* 2 ; *de testimonio anima: adversus idola; liber Apologeticus ad Scapulam*, Africa* proconsulem in Christianos saevientem ; *de Spectaculis, de Idololatria ; de Corona militis ; de Pallio ; de Pœnitentia ; Opusculum de Oratione ; ad Martyres ; de Patientia ; libri duo de cultu feminarum*, quorum primus sæpe inscribitur *de habitu muliebri; libri duo ad Uxorem; de Virginibus velandis ; adversus Judoeos ; liber de Prœscriptionibus adversus hœreses,* insigne omnino opus ; *de Baptismo; adversus Hermogenem ; adversus Praxeam ; de anima ; libri* 5 *adversus Marcionem ; adversus 1'alentinianos ; de carne Christi adversus quatuor hœreses ; de resurrectione camis ; Scorpiacon adversus Gnosticos* Scripsit jam Montani erroribus irretitus libros *de exhortatione Castitatis ; de Monogamia ; de fuga in persecutione; de jejuniis adversus Psychichos ; de Pudicitia.* Perierunt *libri* 7 *de Ecstasi ; liber de Paradiso ; de spe fidelium ; adversus Apellecianos ; de Pestibus Aaron. Libri* 5 *adversus Marcionem,* carmine conscripti, aliaque Poemata *de judicio Domini, de Genesi, de Sodoma, dejona et Ninive, et Carmen ad Senatorem* , perperam ei tributa sunt, silentibus antiquis. *Catalogus Hœretieorum*, qui *libro de Prœscriptionibus*

aliquando subnectitur, auctorem habet sæculo quinto minime priorem. *Liber de Trinitate* a Novaliano conscriptus noscitur.

245. Theodoretus, Antiochiae Syriae circa annum 586 natus, Cyrensis, in Euphralesia provincia, episcopus anno 420 constitutus est. Decem millia Marcionilarum ad fidem ct baptisma adduxisse refertur. Doctrina fuit insignis ; sed Ncstorio favens, plura scripsil in S. Cyrillum, quæ vix catholicum patiuntur sensum. Eum a Dioscoro anno 449 in prædaloria synodo Ephesina exaulhoratum, restituit S. Leo ab ipso appellatus; eumqueanathema Ncstorio dicentem Chalcedoucnsis synodus suscepit. Obiisse creditur circa annum 458. Genuina ejus opera sunt : *Quœstiones in Octateuchum ; Quœstiones in libros Regum , et Paralipomenon ; Interpretatio in omnes Psalmos; Interpretatio in Cantica Canticorum ; Interpretationis in Isaiam Epitome; Interpretatio in Jeremiam, Baruch, Ezcchielcm, Danielem , et* 12 *minores Prophetas ; Expositio in omnes Epistolas B. Pauli ;* opus egregium ; *Ecclesiastical historice libri* 5 ab anno 324 ad 429; opus etiam insigne; *Philotheus seu Religiosa historia,* quam Calviniani aliqui ei immerito abjudicant; *Epistolœ* 147; *Eranisles* seu *Polymorphus ,* libris 4 comprehensus ; *Hœrcticarum fabularum libri* 5 , attamen caput 12 libri 4 videtur ei assulum ; *Orationes* 10 *de Providentia ; libri* 12 *adversus Gentiles, sive Grœcarum affectionum curatio, Evangelicœque veritatis ex Gentilium Philosophia cognitio ; Oratio de divina et sancta charilale ; Reprehensio* 12 *Capitum seu Anathemalismorum* S. *Cyrilli ; dialogi* 7 *ad versus Arianos, Macedonianos ct Apollinurislas.* Plura ejus opera interierunt : supersunt tamen fragmenta ex operibus adversus Sabellium , et *de Trinitate.* Falso ei tribuli sunt *liber contra Neslorium ad Sporadum : liber formularum ; liber ascclicus*, qui verosimilius S. Maximo Martyri tribuendus est. Ex *libris 21 adversus varias Haereticorum propositiones,* quos Photius recenset, sex priores iidem sunt cum *Hœreticarum fabularum libris* 5 supra indicatis, uno in duos male diviso ; exteri 21 auctorem habent Eulhcrium Tyanensem episcopum, uti cx Mario Mercatore constat.

246. Theodorus Abvcara , Carix archicpiscopus, Pholio primum favit, deinceps autem fraudem invasoris detexit, ct ad unitatem rediit in Concilio OEcumenico VIII anno 869 , veniam erroris ct pristinam dignitatem ab Iladriano II, Basilii Imperatoris ctS. Ignalii patriarchx precibus, consecuius. Scripsit *Dialogos seu Disputationes contra Mahometanos, Judœos et quosvis haireliсos ;* et *Tractatum de Unione el Incarnatione.*

217. Theodorus Balsamon , Constantinopoli natus, ecclesiæ Antiochenae, quam Latini jam diu occupabant, anno 1186 patriarcha renuntiatus est, quin eam unquam tenuerit. Legum ecclesiasticarum et civilium peritia omnino singulari claruit ; schismati tamen adhxsil. Plura ejus genuina opera supersunt, nempe *Commentarius in Canones SS. Apostolorum, sanctorum acumenicorum , et particularium Conciliorum, et in Epistolas Canonicas SS. Patrum Gregorii, Basilii,* etc. *Commentarius in Photii Nomocanonem ; Paralilla , seu Colleclio ecclesiasticarum Constitutionum ; Responsa ad varias quœstiones Jus canonicum spectantes ; Responsa ad Interro galiones Marci Patriarches Alexandrini. Meditata sive Responsa ad varios casus ; Epistola ad Antiochenos de jejuniis ; Epistola ad Theodosium abbatem de Monachis Rasophrois ; Epistola responsoria ad Archiepiscopum Gradensem.*

248. Theodorus, natione Cilix , patria Tarsensis, professione monachus , Bonne dum ageret,anno 008 Cantuariensis in Anglia episcopus consecratus est. Munere suo praeclare functus. obiit

anno Ejus nomine circumfertur *liber Pamitcntialis,* mendis haud carens

»19 Theodorus Stiidita. a monasterio cui praefuit nomine *Studium* dictus, Constantinopoli anno 759 natus, ob saerarum imaginum venerationem plurimas passus est ærumnas, Leone Armeno, el Michacle Balbo imperantibus, Obiit anno 820. Genuina ejus opera sunt : *Sermones Catechetici* 151,· *Pita* S. *Platonis; Epistolarum Polumen; Sermo in Dominicam* 4nm *Quadragesinue; libellus de adoratione SS. Imaginibus exhibenda; Oratio in adorationem et exaltationem pretiosa? ac vivificte Crucis; Encomium S. Darthotomad Apostoli;* fragmentum *ex Epistola ad Naucrasium*;etex*EpistolaadGelasium.*

250. Theodulphus, ex Longobardia oriundus, abbas Floriaccnsis O. S. B.. deinceps episcopus Aurelianensis anno 786, Caroli Magni favore, cui virtus ejus et eruditio erant probatae, conslilutus est. Ludovico Pio imperante, magnas passus est ærumnas, conjurationis accusatus : fato tandem functus anno circiter 821. Scripsit *Capitula.M* ad *presbyteros parochiae suæ; librum <id Magnum Senonensem de Ordine I!aptismi ; librum de Spiritu sancto ; Carminum libros* 6 *Poemata* 10; præterea, et alterum *Capitulare ad presbyteros suæ parochia?* cum nonnullis fragmentis eum habent auctorem.

251 S. Tiieophaxes Constantinopoli natus est anno 758. Ex mutuo consensu in matrimonio virginitatem servaverunt ipse uxorque ejus illæsam ; religiosam deinceps professi vitam. Careen's ærumnas et exilium ob sanctarum Imaginum venerationem, Leone Armcno imperante, passus est ; coronam tandem consecutus anno 818. Scripsit *Chronographium* ab anno 285 usque ad annum 813. Pars altera Chronographi® quæ *Tabulas Chtonologicas* exhibet, ipsi abjudicatur.

252. Theopuilus, Alexandrinus episcopus anno SWI constitutus, fidei studio contra ethnicos, et Orlgenistas claruit maculam tamen sibi induxit lis quæ in S Joanncm Chrysostofftum ad Quercum inique gessit. Obiit vir eruditissimus anno 412, S. Cyrillom nepotem suum successorem nactus. Ex plurimis ejus scriptis extant, praeter fragmenta, *Epistolœ Paschales tres* una cum Prologo.

255 S Theophilus, Antiochenam ecclesiam sextus post B. Petrum episcopus rexit ab anno 108, ad annum 181 Extant *tres* ejus *libri de fuie adversus christianæ Religionis calumniatores ad* //rdo/ycwm, qui sacræ profanæque eruditionis dici possunt promptuarium. Scripsit alia opera quæ perierunt. *Commentarii in Euangelia* falso ejus nomen præseferunt.

254. Theophilactus, patria Constantinopolilanus, Acridæ archiepiscopus, totiusque Bulgaria* metropolis, sæculo XI. floruit. Eruditissimos scripsit *Commemories in* 12 *Prophetas minores, in* 4 *Euangelia , in Actus Apostolorum, in Epistolas S. Pauli, in Epistolas Canonicas.* Alia quoque ejus opera supersunt, Græcorum de Processione Spiritus sancli ex solo Patre propugnavit errorem.

255. S.Thomas Aquinas, ex patre Landulpho, Comite Aquinate, dictus, nalus est in Castro Rocca Sicca in Italia, anno 1225. Quinquennis traditus est monachis Cassinensibus litteris instituendus. Anno 1243 ordinem Prædicatorum ingressus est, parentibus frustra repugnantibus ; quem doctrina et sanclitde illustravit, *Doctoris Angelici* nomen merito consecutus. Obiit anno 1274.Genuina ejus opera sunt: *Commenlaria in omnes ferme Aristotelis libros ; Commentaria in* 4 *libros sententiarum Petri Lombardi ; Quœstiones 12 Quodlibelicæ ; Quœstiones disputata· ; Summa catholicoe fidei contra Gentiles . Expositio in librum S. Dionysii de divinis n<>-minibus ; Summa Theologica ; Exposi-Ho in librum Job; Expositio in Psalmos Hi Davidis; Expositio tn Canticum Can-*

ticorum ; Catena aurea in Malthœum , Marcum, Lucam, el Joannem ; Expositio in omnes S. Pauli Epistolas ; Sermones pro Dominicis diebus, ct. pro Sanctorum solemnitatibus. Et plura opuscula.

256. Thomas Cantipratanus , natione Helga , canonicus primum Regularis fuit in monasterio Cantipralano , quod in Artesia eratjuxta Cameracum, deinde ordinem Praedicatorum ingressus, obiit doctrina et virtutibus insignis anno 1263. Scripsit *libros* 2 *de Apibus, vitam S. Christina;, vilam S. Lutgardis Virginis,vitam Margaritte Iptcnsis* ct *librum dénatura rerum. Vila B. Maria' Oigniacensis a Nicolao,* ejusdem coenobii Cantipralani ascela, conscripta est.

257. S. Thomas Becket , Londini anno 1117 natus. post litterarum el jurisprudent^ studia Parisiis el Bononiae, can cellarius regni ab Henrico II Angliæ rege creatus esi. Canluariensis archiepiscopus anno 1162 constilulus, Ecclesiæ jura et privilegia,antiqua regni consuetudine firmata, magna animi fortitudine tuitus csl. Nobilibus quæ invaserant ecclesiastica bona eripuit; regi obstitit ne pergeret episcoporum nominationem diflerre, redditus ecclesiasticos distrahendi in fiscum causa. Clericis immunitatem a foro civili, juxta receptam ab antiquis temporibus consuetudinem , vindicavit. Episcoporum, qui Clarcndunæ convcneranl anno 1161, precibus vicius, cessil aliquantum regis voluntati ; erratum tamen pœnitentia diluit, Ecclesiæ jura deinceps fortissime vindicans. Exilii aerumnas patientissime toleravit ; el in patriam reversus propositi tenax permansit : donec ex querela Henrici regis se quietam ducere vitam non posse ob unum sacerdotem , occasionem sumpserint equites quatuor, sanctum Archiepiscopum vespertinum officium celebrantem in ipsa Cantuariensi ecclesia gladiis confodiendi anno 1170. Extant ejus *Epistolœ* in libros 5 disiributæ.

258. Titus , Rostrorum in Arabia Petraea episcopus , sub Juliano , Joviano ac Valente Imperatoribus floruil, inlerfuitque Antiochenae synodo anno 563. Extant *libri tres adversus Maniclueos cum argumento libri quarti* qui desideratur, quos esse Titi Boslrcnsis cx S. Hieronymo constat. *Oratio in Hamos Palmarum* Titum quemdam posteriorem auctorem habet. *Commentarius in Evangelium S. Lucae* ex Titi aliorumque Patrum operibus consarcinatus est.

V

259. Valerianus, Ccmeliensis (rans Varum haud procul Nicæa apud Alpes maritimas episcopus , sæculo quinio floruit, interfuitque synodo Rejensi anno 439, el Arelalcnsi III anno 455. *Homilite ejus XX* cum *Epistola ad monachos parœnetica* extant.

260. Venantius Fortunatus , natione Italus , episcopus Piclaviensis , obiit circa annum 600. Scripsit *Poematum libros 11 ; libros* 4 *de Vila S. Martini Turonensis ; Epistolas 1res ad Mumulenum ; Poemation de excidio Thuringia ; Expositionem Orationis Dominicœ et Symboli Apostolici*, et *vitas* aliquorum Sanctorum.

261. Victor , Antiochenus presbyter. S. Joannis Chrysoslomi æqualis, sæculo quinto ineunto floruit. Scripsit *Commentarium in Evangelium S.Marci*

262. Victor , Junnoncnsis in Africa episcopus , trium Capitulorum pertinacissimus propugnator , obiit circa annum 566. *Chronicon* scripsit ab anno 444 ad annum 566.

263. S. Victor , Vilensis in Byzacena Africæ provincia episcopus , anno 484 Collationi Carihaginensi interfuit. Exui abiit in Sardiniam , Vandalis per Africam grassantibua. Scripsit *Historiam de persecutione Africana ,* oculatus ipse plurimorum quæ referi testis.

264. Fabius Marius Victoainus, na-

tionc Afer, Constantii Imperatoris temporibus, Romæ rhetoricam tanta cum laude docuit, ul statua ei in foro Trajani erecta sit. Ætate jam provecta elhnicorum erroribus renuntians, chrislianam amplexus est fidem, confessione ejusdem palam coram omnibus facta. Post annum 362 obiit. Scripsit *librum ad Justinum Manichœinn contra duo principia Manichaiorum*, et *Opusculum de principio diei ; libros* 4 dc *SSma Trinitate; hymnos 1res de homousio recipiendo; Carmen de septem Machabœis ; Confulalorium de generatione Fcrbi divini;* el *Commentarium in aliquot B. Pauli Epistolas* Caule est legendus eo quod dogmata fidei, quam ætate tantum provecta amplexus fuerat, non satis accurate ac feliciter expresserit.

265. S. Victorinus, Pelabionensis in superiore Pannonia episcopus, obiit martyr anno 303. Plures in Scripturas scripsit Commentarios qui perierunt. *Commentarius in Apocalypsim* qui ejus præseferl nomen , non ejus congruit sentenliæ : constat enim eum millenariorum fabulas secutum. quæ in eo Commentario penitus evertuntur

260 Victorius, gente Aquitanus, mathematica scientia usus, *Canoncm Paschalem* ab anno 457 ad annum 552 perduxit. Floruit quinio sæculo medio.

267. Vigilius, Tapsensis in Byzacena provincia episcopus sub finem quinti sæculi floruit. Vandalis Arianis fideles persequentibus,ipse plurima edidit opera, Patrum nominibus eis impolitis. Genuina ejus opera sunt : *Libri* 12de *Trinitate,* qui nomineS. Alhanasii circumferebantur ; *dialogorum libri* 2, *sive altercatio sub nomine S. Alhanasii in Concilio Nicceno inter Athanasium et Arium, sub Probo judice. Dialogorum sive Altercationum libri* 5 *sub nomine S. Alhanasii adversus Arium , Sabel-Hum etPhotinum sub Probo judice. De Unitate Trinitatis ad Optatum , contra Felicianum Arianum, in formam Dialogi inter S. Augustinum el Felicianum Arianum; Altercatio cum Pascentia Ariano coram judice Laurentio ; libri* 3 *contra Marivaldum, seu Farlnmdum, [Arianœ seche diaconum, sub nomine Harii Clari, libri* 5 *adversus Nednrium, \et Eutychetem pro defensione* S. *Leonis .H. et synodi Chalcedonensis. Symbolum Athanasianum* etiam verosimilitcr ci tribuendum est.

268. Vincextius, natione Burgundiis, ex Ordine Prædicatorum, *Bellovacensis* dictus , a frequenti in urbe Bellovaci commoratione, obiit circa annum 1264. Scripsit triplex *Speculum, Doctrinale* libris 17, scilicet de omni genere scientiarum a Grammatica usque ad Theologiam ; *Naturale* libris 22 de natura rerum, situ locorum, et ralionetemporum; et *Historiale. Speculum morale* ab alio rccenliore ex secunda secunda· S. Thomæ majori ex parte contextum videtur. Scripsit etiam *Consolatorium de morte amici; libros* 4 *de gratia Dei, sive de Mysterio Redemptionis humanœ ; librum unum de gestis, moribus, vita ac laudibus B. P. Mariœ,* ct *librum de laudibus S. Joannis Evangelistic ;* et *librum de eruditione puerorum regalium.*

269. S. ViNCEiftius, natione Gallus, monachus Lerinensis ac presbyter, anno 454, aureum *Commonitorium adversus hœreticos* conscripsit. Obiit ante annum 450, sanctitate ac doctrina illustris, uti testatur Martyrologium Romanum ad diem 24 Maji. Eum nonnulli habent auctorem *Objectionum sexdecim* adversus Augustini doctrinam, quas S. Prosper refellit : alii tamen alterum quemdam fuisse contendunt. A Semipelagiano errore, quem plures in ejus operibus sibi videntur deprehendere , alii eum constanter vindicant.

270. Usuardus, Parisiensis monachus O. S. B. floruit sæculo nono. Scripsit anno 875 *Martyrologium* ex Adone el Beda præcipue, quod apud Romanam plerasque alias ecclesias receptum est.

AV

271. Walafrwvs Strabo, natione Hermanns, abbas 0. S. B. in coenobio Augite Divitis prope Constantiam anno 842, Scripturarum scientia claruit. Obiit anno 849. Genuina ejus opera sunt *Extrema S. Mammer,* sive *Marnantis monachi, Vita S. Leudegarii ; Visio* .s. *II'cttini, aliaque Poemata ; liber de Officiis divinis, sive dc exordiis, et incrementis rerum, ecclesiasticarum, cum Tractatu de eversione llierosolymœ ad caput* 19 S. *Lucœ; libril de Vita cl miraculis S. Galli; Vita S. Othmari abbatis, ct S. Blaitmaci ; Glossa ordinaria in S. Scripturam.*

272. Wandelbertcs, diaconus cl monachus 0. S. B. in coenobio Prumicnsi dioecesis Trcvirensis, anno 842 *Marlyrologium* metrice scripsit. Scripsit etiam *librum unum de Vita S. Goaris,* ct *alterum dc miraculis ejusdem.*

Z

273. S. Zeno, episcopus Veronensis post medium saeculum quartum floruit. Scripsit *Sermones aliquos* , non tamen omnes qui ei vulgo tribuuntur; nam *Tractatus dc Lazaro,* et alter *de Martyrio Isaiœ* sunt Poterii cujusdam, incertae sedis episcopi ; *Interpretatio vero Psalmorum* a 12H usque ad 130 est S. Hilarii Pictaviensis. Quatuor alii, *Attende tibi, Dc livore et invidia, Dc jejunio,* et *De avaro divile* sunt S. Basilii Cæsaricnsis, a Rufllno Aquilejensi versi.

abacus chronologicus

PATRUM , AG VETERUM SCRIPTORUM

ECCLESIASTICORUM

QU HOC INDICULO CONTINENTUR.

SÆCULO δ.°

SÆCULO 6°.

SÆCULO 7°.

SÆCULO 8·.

SÆCULO 9°.

SÆCULO 10".

SÆCULO 11°.

SÆCULO 12’.

M

SÆCULO 13°.

APPENDIX IL

ROMANORUM PONTIFICUM

SERIES.

SÆCULO 1.»

1. » Petrus annis viginti quinque, mense uno, diebus novem. Passus autem cum Paulo die tertia Kalendas Julii; » ' anno GO, vel juxta alios 67 a Christo nato.

2. « Linus annis duodecim, (juxta Pagium undecim) mensibus quatuor, diebus decem. » Censetur fere totum tempus administrasse Ecclesiam vicaria a Petro potestate, nec plusquam annum ei supervixisse. « Martyrio coronatur. » « Sepultus est in Vaticano VIII. Kal. Octobris. » * Anno 67.

3. a Cletus annis sex, mensibus duobus, diebus septem. Martyrio coronatur. »

4. « Clemens annis novem, mensibus undecim, diebus duodecim sedit. Marlyrio coronatur. Hic fecit septem regiones, et dividit notariis fidelibus Ecclesiæ, qui gesta Martyrum solicite et curiose unusquisque per regionem suam diligenter perquireret, el fecit duas epistolas : quarum prima est celeberrima, ad Corinthios scripta nomine Ecclesiæ Romanæ, ut eos ad debitam obedienliam sacris ministris, et ad animorum concordiam revocaret. Obiit martyr. Cessavit episcopatus diesxxi. »

5. » Anacletus annis duodecim, mensibus decem, diebus tribus. » Anno 95 martyr obiisse dicitur. « Cessavit episcopatus dies quindecim. >

6. « Evaristus annis tredecim, mensibus septem, diebus duobus. » « Martyrio coronatur; » anno 108. « Cessavit episcopatus dies novemdecim. ·

SÆCULO 2.°

7. « Alexander annis octo, mensibus duobus, dic uno. » « Martyrio coronatur. » Obiit anno 116. « Cessavit episcopalus dies 37. »

8. « Sixtus annis decem, mensibus tribus, diebus viginti uno. » « Martyrio coronatur. Hic constituit, ut ministeria sacrata non tangerentur, nisi a ministris. » Obiit anno 126.

9. « Telesphorus annis undecim, mensibus tribus. diebus tribus. » « Martyrio coronatur. Hic fecit, ut natali Domini nostri Jesu Christi noclu Missæ celebrarentur, et in ingressu Sacrificii hymnus diceretur angelicus. Gloria in excelsis Deo, etc. tantum noctu Natalis Domini. Sepultus est IV.

O) Liberi! Chronicon.

(i) Chronicon Falicie IV.

Nonas Janiinr. cl cessavit episcopatus dies sex. » Anno 157 obiil.

10 « Hyginus natione Græcus, ex philosopho de Athenis, sedit annos quatuor, * dies 1res, menses sex. » « Septiltus est juxta corpus B. Petri in Vaticano III. Kal. Januarii, el cessavit episcopatus dies 1res. * » Obiit anno 141.

11. « Pius, natione Halus, expatro Ruflno, frater Pastoris de civitate Aquileia, sedit annos octodecim, menses quatuor, dies tres. Sepultus est V. Idus Julii, cessavit episcopatus dies 14. »3 Annos tantum decem cum sedisse Gravesonius ostendit ex consulatus nolis. Obiit anno 151.

12. « Anicetus, natione Syrus, sedit annos undecim, menses quatuor, dies 1res. Sepultus est XII. Kal. Maji, ct cessavit episcopatus dies sex. » Decem annos ei tribuit Gravesonius.

15. « Soter annis novem, mensibus tribus. » Anno 170 obiisse creditur.

14. «Eleutherius, natione Græcus, de oppido Nicopoli, sedit annos quindecim, menses tres, dies duos. » « Hic accepit epistolam a Lucio, Britanniae rege, ut Christianus efficeretur per ejus mandatum. » « Sepultus est juxta corpus B. Petri VII. Kal. Junii : cessavit episcopatus dies scptcmdecim. Mors ejus anno 185 adsignatur.

15. « Victor, natione Afer, ex patre Felice, sedit annos decem, menses duos, dies decem. Hic constituit, ut Pascha die dominica celebraretur, sicut Pius : martyrio coronatur. » Duodecim annos alii ei adsignant, eum obiisse dicentes anno 197.

1(1. « Zephyhinus, natione Romanus, sedit annos septem, menses sex, dies decem. » (I) Novemdecim annos ei tribuit Gravesonius, qui Pagium sequitur, cumque obiisse dicit 10 Julii dic, anno 217.

SÆCULO 3.°

17. « Callistus, natione Romanus, sedit annos quinque, menses duos, dies undecim. Hic martyrio coronatur. Sepultus est pridie Idus Octobris, » anno 222.

18. « Urbanus sedit annos tres, menses decem, dies duodecim. Confessor temporibus Diocletiani. Hic sua traditione mullos convertit ad baptisma, etiam Valerianum sponsum S. Cæciliæ, et mulli martyrio coronali sunt per ejus doctrinam. Sepultus est XIV. Kal. Junii, el cessavit episcopatus dies 30. » Annus obitus 230, juxta quamdam supputationem habetur : eum scilicet septem annos sedisse censent.

19. « Pontianus annos quinque, menses duos, dies septem. » Ipse « et Hippolytus presbyter exules sunl deportati in insulam nocivam Sardiniam, « in qua obiit IV. Kal. Octobris, anno 235.

20. « Anteros mense uno, diebus decem. Dormit III. Nonas Januarii. Martyrio coronatur » anno 230.

21. « Fabianus sedit annos quatuordecim, mensem unum, dies decem. » Post passionem ejus supervenit Novatus ex Africa, el separavit de Ecclesia Novatianum ct quosdam Confessores. Mortem pro Christo sustinuit 20 Januarii anno 250. Vacasse Sedem annum unum dicit Gravesonius.

(I) Juxta Liberii chronicum XII., sed auctius chronicon Felicis habet IV. cui concordat Codex Palatino-Vaticanus, cl Eusebius.

(Î) Juxta Liberii catalogum XII.

(S) Variant catalogi, quorum plures Pio Anicetum praeponunt. Irenæi sequimur auctoritatem, qui Pium priorem facit. Do numero annorum etiam reperitur varietas. Chronici Felicis IV. supputationem adoptavimus.

(4) Quum plures reperiantur varietates in annorum numero quos quidam regnarunt Pontifices, haud facile negotio temporum ratio definitur : cæterum ipsa successio manet inconcussa, quum vetustissimi sint testes, et monumenta indubia. Varietates ex litterarum quibus numeri designantur similitudine vel deletione, cl aliis pluribus ex capitibus ortæ sunt. Vide opus cui titulus : « Origines de ΓEglise Romaine par les Membres de la CommunauKS de Solesmes t. i. Paris MUCCCXXXVI.

22. · Cornelius annos duos, menses 1res, dies decem › sedit. ▮ Sub episcopatu ejus NOvatus extra Ecclesiam ordinavit Novationum in urbe Roma. Post hoc Centumcellis expulsus, ibi cum gloria dormitionem accepit. » Obiisse creditur / die Septembris anno 252. Gravesonius unum annum pontificatui ejus detrahit.

23. « Lucius annos 1res, menses octo, dies decem n sedisse, in catalogo Liberii dicitur. « Hic exui fuit, et postea metu Dei incolumis ad Ecclesiam reversus est. Decessit 3 Nonas Martii. » Pearsonius el Pagius nonnisi quinque menses eum sedisse censent, ideoque obiisse anno 233.

24. « S. Stephanus annos quatuor, menses duos, dies viginti unum. » " Martyrio coronatur. Sepultus in cœmelerio Callisli, via Appia, tertio Nonas Augusti ; cessavit episcopatus dies -*i*- » Anno 257 obiisse creditur. Eo sedente, gravissima de baptismo ab haereticis administrato controversia orta est : Cypriano enim el Afris aliis baptismum iterato ministrantibus Stephanus restitit, antiquae traditionis fidelis custos.

25. « Xystus , natione Græcus , annis duobus , mensibus undecim , diebus sex. » « Martyrio coronatur. Fuit temporibus Valeriani et Decii. Post passionem B. Xysti, poSt tres dies passj sunt Laurentius ejus archidiaconus, » aliique. Juxta Gravesonium, menses undecim et dies sex tantum sedit.

26. « Dionysiis ex die XI. Kal. Augusti, anno 259., per annos decem, menses quinque, ct dies quatuor sedit. Hic presbyteris ecclesias dedit, et cuemeteria et parochias dioecesis constituit. »

27. « Felix annis V. , mensibus XI., diebus XXV. Martyrio coronatur. Hic constituit super scpulchra Martyrum Missas celebrari. Sepultus gst in ctcmeterio suo via Aurelia, mIlliario secundo , IU- Kal. Junii. ▮ Annum unum detrahit Gravesonius, et Felicem obiisse dicit anno 274.

28. « Eutycwianbs annis octo, mensibus undecim, diebus tribus. · « Hic constituit fruges super altare benedici. Hic per loca 362 martyres .sepelivit. » Fuit temporibus Aureliani III etMarcellini usque in diem IV. Idus Decembris. Caro 11. ct Carino consulibus. » Anno 283 obiisse dicitur.

29 « Cajus annis XIL, mensibus IV , diebus VII. » Fuit natione Dalmala, et ex genere Diocletiani Imperatoris ex patre Gaio. Hic fugit persecutionem Diocletiani in cryptis habitans, confessor quievit » Sepultus est in cmmeterio Callisli via Appia, X. Kalendas Maji.

30. " Marcelliwcs annis octo, mensibus Iribus, diebus viginti quinque. Fuit temporibus Diocletiani el Maximiani. e pridie Kalend. Julias, a consulibus Diocletiano VI. et Constantio II. usque in consulatum Diocletiani IX. et Maximiani VIII. Quo tempore fuit persecutio, et cessavit episcopatus annos VII. » ‘ Dicitur thurificasse » et post paucos dies poenitentia ductus ab eodem Diocletiano propter fidem Christi cum Claudio , et Quirino, et Antonino capite est truncatus, el martyrio coronatus. » Sed thuriflcalionis crimen jam ab Augustino explosum est.

SÆCULO 4.°

31. « Marcellus anno I, mensibus VI , diebus XX. » Vetustissimus tamen codex Lucensis chronici Damaai, ante mille annos exaratus, quinque annos ei adsignat- Juxta quorumdam supputationem creatus est Pontifex 27 Junii 308, obiit 16 Januarii 310.

32. Eusebius menses IV. dies XVI. a XIV Kalendas Maji usque in diem XVI. Kalendas Septembris.

33. « Miltiades, seu Melliades , natione Afer, annis tribus, mensibus sex,

(i) Alii codices III. habent,qu® lectio viris cliro- nologia)peritis prubalur.

diebus ocio, usque in III. Idus Januarii. » Ab eo Donatislæ damnati sunt in Concilio Romano anno 515.

54. « Sylvester annis viginti uno, mensibus undecim. Fuit temporibus Constantini, n « Hujus temporibus factum Concilium cum ejus consensu in Nicæa Bithyniæ. » Sepullus est pridie Kalendas Januarii, anno 550.

55. « Marcus menses VIII. dies XX. ex die XV. Kalend. Februar. usque in diem Nonarum Octobrium. »

56. « Julius annos quindecim , mensem unum, dies undecim. » Sepullus est pridie Idus Aprilis anno 552. Catholic® lidei et S. Alhanasii contra Arianos egregius fuit vindex. Duie ejus supersunt epistola?, una ad Eusebianos,alia ad ecclesiam Alexandrinam.

57. Liberius a 21 Junii 552 ad 25 Septembris 566 pontificatum tenuit. Ei in exilium a Constantio, Ariano, acto, suffectus est Felix, qui, licet ab Arianis designatus, fidem tamen Catholicam propugnasse refertur. Hunc inter Pontifices plures recensent; sed non videmus quomodo possit legitimus haberi Pontifex : intrusus enim est ab Arianis cum Liberii injuria. Plerique censent hunc sibi libertatem et reditum ad Sedem comparasse ambigua? subscribendo formulae, et communionem Arianis episcouis indulgendo : quam culpam poenitentia deinceps dicunt diluisse. Nobis, post Thcodorctum , placet sentire Constantium precibus Romanarum matronarum reditum induisisse Liberio, nulla labe admissa. Concilii Ariminensis acta auctoritate B. Petri irrita pronuntiavit.

58. Damasus a I. die Octobris 566 per annos octodecim, menses duos, dies decem sedit. Schisma conflare studuit Ursicinus diaconus, qui Gratiani Imperatoris auctoritale in exilium est missus. Quatuor synodos Roma? habuit Damasus, et Concilii Conslantinopolitani gesta conira Macedonium probavil.Eo favente, S. Hieronymus veteres Scripturas Latine reddidit, et versionem novi Testamenti emendavit. Concilium Aquilejense anno 581, eo adhuc in vivis habitum est. obiit sanctus Pontifex 40 Decembris 584.

59. Sjricius per annos trcdecim, menses undecim , dies quinque sedit. Quatuor reliquit epistolas magni pretii, quibus vetus disciplina vindicatur el fides.

40. Anastasius a 5 die Decembris 598 .'nd 14 Decembris anno 401 sedit. Origcnislas tumultuantes repressit.

SÆCULO δ."

41. Innocentius I. natione Albanensis, annos quindecim, menses duos, dies viginti sedit, defunctus 12 Martii 417. Concilia Carlhaginense et Milevitanum contra Pelagianos Apostolica munivit auctoritate, et Pelagium Cœlestiumque damnavit. Eum appellavit S. Joannes Chrysostomus, ab episcopis in synodo dicta *ad Quercum* injuste damnatus.

42. Zosimus, natione Græcus, a die 17 Martii ejusdem anni ad diem 26 Decembris 418 cathedram tenuit. Artibus Pelagii et Cœleslii, el dolosa fidei professione deceptus, liæsit aliquamdiu : sed brevi epistolam suam *Tractoriam* ad universos episcopos direxit, qua eos damnavit.

45. Bonifacius annos tres, menses octo, dies sex sedit, a 29 Decembris anno 418 ad 4 Septembris anno 422. Schisma conflavit Eulalius, archidiaconus, quod brevi exlinctum est.

44. Coelestinus dic 10 ejusdem mensis consecratus est, sediique annos novem, menses decem, dies novem, ct obiit dic 18 Julii anno 452. Neslorii hærcàim damnavit, jubens ul el ipse anathemati subjaceret, nisi eam intra decem dies retractaret : quod a Concilio Ephesino execution! demandatum est. Hiberni, Patritii opera, eo Pontifice , ad fidem conversi sunt.

45. Sixtus III a 24 Julii dio 452 ad II Augusti 440, rexit Ecclesiam.

46. Leo Magnus a 22. Septembris die anno 440 usque ad 4 Novembris anno 161, per annos viginti unum, mensem unum, dies tredecim sedit, plurimis nominibus gloriosus. Ejus litteras, quibus Eutychetis error damnatus est, excepit magno cum plausu Concilium Chalcedonense, in quo insonuit illa omnium vox : « Peirus per Leonem loculus est. » Plurima sui zeli ct ingenii monumenta reliquit, homilias præserlim quas habuit ad plebem, et epistolas de disciplina ecclesiastica.

47. Hilarus, natione Sardus, sedit annos sex, menses 1res, dies decem, et obiit die '21 Februarii anno 468, acer canonum vindex.

48. Simplicius sedit a die 25 Februarii 468, per annos quindecim et dies sex, obiitque dic 1 mensis Martii anno 483. Eo Pontifice extinctum fuit imperium Occidentis, Augustuio ultimo Imperatore ab Odeacro Herulorum rege devicto, qui regnum Italiae, capta Roma, instituit Zenonis Imperatoris Orientis decretum de lide, *Ilcnoticon* dictum, rejecit, et Timothæum Ælurum, el Petrum Mongum, Alexandrinam Ecclesiam errorc Eutychiano inficere studentes, et Petrum Fullonem, Antiochenam sedem invadentem, Ecclesiæ communione privavit.

49. Felix III. a 6 die Martii anno 483 sedit annos octo, menses undecim, dies octodecim, ad 24 Februarii diem anno 492 Damnavit *Henoticon.* Legatos suos Vitalem et Misenum Constantinopolim missos,qui Zenoni morem gesserunt, sacerdotio ct communione privavit. Petrum Mongum, Alexandrinum episcopum, et Aeacium Constantinopolilanuin anathemate percussit, el ad Zenonem scripsit, ul Petrus 4ullo Antiochena pelleretur Ecclesia.

50. Gelasius L, cx Africa oriundus, a 1 die Martii anno 492, ad 19 Novembris anno 496 sedit. Constantinopolilannm episcopum Eupheminm, et alios Orientis episcopos, sua communione dignari noluit, nisi Aeacii nomine e sacris diptychis deleto. Misenum episcopum anathemate absolvit in synodo Romana anno 193. Gentilitiam Lupercalium superstitionem sustulit. Imperatorem Anastasium gravissima epistola monuit ul nomen Aeacii damnaret, Pontificiæ potestati debita præstita reverentia Sanctissima edidit decreta ad disciplinam muniendam, ct plurima gloriose patravit.

51. Anastasius II. a 24 Novembris 496, ad 17 Novembris 198 sedit. Reconciliationem Ecclesiæ Orientalis cum Romana tentavit,ea tamen conditione ut nomen Aeacii taceretur. Eo sedente, Clodoveus Francorum rex baptismum suscepit.

52. Symmachus, sedit a 22 Novembris die 498 ad 19 Julii 514. Festi, Homani senatoris, Anastasio Imperatori faventis, opera schisma conflatum est, quod 1res annos duravii, Laurentio antipaj a creato. Theodoricus rex sese dirimendæ liti ingessit, misso visitatore, el synodo coacta ex Symmachi consensu, qui criminibus sibi impactis immunis agnitus est, et legitimus Pontifex habitus. Anastasium Imperatorem Aeacii memoriae faventem anathemate percussit. Sanclisssime rexit Ecclesiam.

SÆCULO 6.°

53. Hormisdas a 27 Julii die 514 ad 6 Augusti 523, Ecclesiam gubernavit, et Orientales ad pacem el unitatem revocavit. Eo sedente, Africani episcopi ab exilio, quod viginti septem annos duraverat, revocati sunt. Scythas monachos repressit, nullo lanieo decreto de propositione, quam propugnabant, edito.

54. Joannes I. 13 Augusti dic anuo 523 regimen suscepit, sancleque tenuit ad 18 diem Maji anno 526. In

Orientem iter aggressus, cœco visum dedit, aliaque patravit miracula , ct ab Imperatore Justino summo honore exceptus est. A Theodorico Arianorum roge in carcerem conjectus, obiit ærumnis confectus.

55. Felix IV. (verius III.) 12 Julii die 520 consecratus vita cessit 13 die Septembris 529. Omnibus effulsit virtutibus. *

56. Bonifacius II., a 2t Septembris die anno 529 ad 16 vel 17 Decembris 531 rexit Ecclesiam. Schisma facium est a Dioscoro antipapa , qui tamen intra paucos dies defunctus Bonifacium absque æmulo reliquit. In synodo Itomana, anno 531, Vigilium diaconum successorem sibi statuit; sed deinceps, allera syuoda congregata, rescidit decretum, quod sacris canonibus adversabatur. Synodum Arausicanum II, in qua errores Semipelagianorum damnati sunt, aposlolica confirmavit auctoritate.

57. Joannes 11., cognomento Mercurius, die 20 aut 22 Januarii 532 electus ad diem 26 Maji 535 sedit. Acoemetas monachos, negantes Unum de Trinitate passum esse carne, damnavit in Synodo Romana ; aliaque sancte et praeclare gessit.

58. S. Agapetus, die 13 Junii 533 Pontificatum suscepit. Iter Constahtinopolim instituit, Theodolo rege Gothorum rogante, ut Imperatorem Justinianum induceret ad revocandum exercitum , qui, duce Belisario, Siciliam ceperat, in Italiam brevi invasurus. Anthimum , Eulychianum, sede Constanlinopolitana dejecit, et in ejus locum Mennam ordinavit, » consecrans eum manu sua in basilica Sanctæ Mariae. » 4 Conslantinopoli obiit 22 Aprilis 536.

59. S. Stlverius in Agapeti locum suffectus est die 8 Junii 530. Vigilius, Agapeti diaconus , qui Conslantinopoli versabatur, favente Imperatrice Theodora , ambiil sedem Apostolicam , ct in eam Bclisarii opera inirusus est. Sylverius in exilium actus est Palaram civitatem Lyciæ, et iterum in Palmariam insulam, ubi inedia confectus est, die 20 Junii anno 538.

60. Vigilius, cleri Romani consensu legitimus factus est Pontifex post Sylverii obitum, et statiin rescidit qute minus recte scripserai, vel egerat,ut Theodor® , Eulychianæ hæreseos patron®, gratificaretur. Conslantinopoli postea versans, dum dc tribus capitulis ageretur, eorum damnationi obstitit ab initio , sed deinde ea ipse *Judicato* suo damnavit, quod tamen deinceps supprimi voluit : verens ne Occidentales offensionem inde paterentur. Concilio Constantinopolitano rogatus noluit adesse, cujus tamen gesta tandem probavit. In hoc negotio merito haerebat anceps , ne Concilii Chalcedonensis auctoritati vulnus videretur illatum. Rediens Romam , obiit in Sicilia septimo Idus Junias anno 554.

61. Pelagius 1., Vigilio suffectus, cathedram tenuit usque ad mortem, quæ contigit 1 vel 2 Martii die anno 56Ù, (juxta alios 559). Magnum posuit studium ul Quintum Concilium a Gallis exciperetur.

62. Joannes III., per tredecim annos tenuit sedem, defunctus 13 Julii 573 (juxta alios 572)

63. S. Benedictus I. successit, et usque ad 50 Julii anno 578 (juxta aliam supputationem 577) sedem tenuit.

64. Pelagius 11. gubernavit Ecclesiam usque ad obitum, die 8 Februarii anno 590. Gregorium , diaconum , apocrisiariuin suum constituit, et Constantinopolim misit, qui Eutychium patriar-

(i) Omnes quos hucusque recensuimus Pontifices sancti habentur , plerique martyrii gloria illustres. 15 priores ab Ethnicis passi sunt. Quil iqter sequentes Sanctorum honores ab Ecclesia recipiunt, distinguemus nuta apposita.

(i) Liberatus in breviario c. x»i.

ehnm ad redam dc carnis rcsurrcclicnc sententiam traduxit. Synodum a Joanne Constanlinopolilano habitam, in qua titulum œctimcnici sibi vindicavit, in irritum misit.

63. S. Gregorius Magnus, post sex mensium et viginti quinque dierurn intervallum, ad pontificatum invitus evectus est, quem magna cum laude tenuit per Iredecim annos, menses sex, et decem dies, usque ad 1-2 Martii 604. Curam posuit in reducendis trium Capitulorum defensoribus ad Ecclesiæ unitatem; consilium, quod diu animo foverat, Anglos ad fidem traducendi feliciter exeeutus est, Augustino monacho cum aliis sacris ministris misso, quem et archieplscopum Canluariensem constituit, et plena instruxit potestate in episcopos Britonum, eique demandavit curam omnes res ecclesiasticas componendi per lotam insulam. Joannis Conslantinopolitani et Cyriaci qui ei successit, repressit superbiam, nomenque œcumcnici, quod affectarunt, vehementer improbavit. Plurima in Ecclesiæ et reipublicæ etiam civilis utilitatem præclare gessit Pontifex aeterna memoria dignus.

SÆCULO 7.»

66. Sabinianus a 13 Septembris anni 604 ad 22 diem Februarii anno 606 sedit, juxta nonnullos; aliis anno 605 eum obiisse tradentibus.

67. S. Bonifacius III., post intervallum undecim mensium et viginti sex dierum creatus est. Λ Phoca Imperatore impetravit edictum, quo œcumenici episcopi titulus soli episcopo Romano vindicatus est. Obiit *IO* Novembris 607.

68. Bonifacius IV. 25 Augusti dic anno 608 sedem occupavit Domum Isuam in monasterium erexit: *Pantheon* templum expurgavit, el Deo sub Virginis Dciparæ ct omnium sanctorum martyrum invocatione consecravit In epitaphio laudatur quod « sancti Gregorii monita et exempla vita, opere. ac dignis moribus secutus sit. » Obiit 7 Maji 615.

69. Deusdedit post quinque menses cl duodecim dies electus est, 17 die Octobris 615, obiitque die 8 Novembris 618 (juxta alios 617) Leprosum osculo sanasse refertur.

70. S. Bonifacius V. successit post unius mensis et aliquot dierum intervallum, (aliis annum intercessisse æstimanlibus). Plures ejus epistolas describit Venerabilis Beda, * ad Justinum Canluariensem, ad Eduinum regem, ct Edciburgam. Justinum pallio donavit, eique de regis Edbaldi conversione gratulatus est. Decessit mansuetudinis laude clarissimus, 22 Octobris 625

71. Honorius I., 27 die Octobris 625, successit, el magnum posuit studium in Anglorum negotiis promovendis. Honorium et Paulinum, archiepiscopos Canluariensem et Eboracensem, *pallio* donavit, facultate eis facta, ul qui ex eis superstes foret, successorem in io cum defuncti ordinaret. Litteras ejus Beda plures refert. *1 Eum* a Sergio Constanlinopolilano deceptum, intempestive præcepisse ut silentium servaretur de unius vel duarum in Christo voluntatum, plerique concedunt: sed hærescos crimen illi impactum omni caret specie. Obiit 12 Octobris 638.

72. Severinus, post annum unum, menses septem, dies quindecim, consecratus, brevi ad superos transiit 1 die Augusti 640. Eclhesi Heraclii Imperatoris, quæ Monothelismo favebat, subscribere recusavit, et egregia præbuit virtutum specimina.

73. Joannes IV., Dalmata natione,

(2) Ibidem.

post paucos menses successit, 24 Decembris anno eodem. Synodo Romæ coacta hæresim Monoihelitarum damnavit, una cum Ecthesi. Apologiam pro Honorio contexuit. Ejus epistolam de Paschalis controversia refert Bcda. Plurimis illustris rebus gestis et animi virtutibus decessit II Octobris 042.

74. S. Theodorus die 25 Novembris ejusdem anni suffectus est Pyrrhum, Constanlinopolitanum patriarcham, hæresim Monoihelitarum ejurantem, pace Ecclesiæ donavit, sed, fictione detecta, eum solemni ritu et tremendo damnavit. Paulum etiam alterum patriarcham anathemati subjecit. Stephano Dorcnsi episcopo vices suas in Hierosolymitana Ecclesia a Monolhelilis luenda commisit. Obiit 15 Maji 649.

75. S. Martinos I. 5 Julii die eodem anno electus, synodum habuit Romæ, ut damnaret Monoihelitarum hæresim, Ecthcsim Heraclii, et *Typum* Constantis. Joanni episcopo Philadelphi® vices suas in Oriente commisit, amplissimis datis facultatibus, ut episcopos in omnibus ecclesiis ordinaret, et lapsos donaret venia. Paulum, Thessalonicensem episcopum. ob hæresim anathemate percussit. Clericos impudicos severe puniendos jussit. Constantis jussu actus in exilium ærumnis confectus occubuit 16 Septembris 655.

76. S. Eugenics I. posl Martini abductionem gubernavit Ecclesiam, sed vicaria voluti potestate. ' Mortuo Pontifice, ejus locum tenuit ad obitum usque i die Junii anno 657.

77, S. Vitauanus a die 30 Julii ejusdem anni ad 47 Januarii 672 sedit. Oswi rex Norihumbrorum ad fidem conversus legatos ad eum misit, ipseque regi gratulatus esi. Theodorum, monachum Graecum, eruditione insignem, archicpiscopnm Cantuariensem ordinavit, et plura alia gessit præclare.

78. Adeodatus, beneficentia erga peregrinos el affabilitate insignis, a 22 Aprilis 072 ad 26 Junii 076 sedit.

79. Donus I. ad 1 die Novembris 070 ad 11 Aprilis 678 sedit.

80 S. Agatho a 27 Junii 678 ad 10 Januarii 682 sedit. In synodo Romana Monothclitanim damnavit hæresim; et Concilio œcumcnico VI. per legatos præfuil. Ejus epistola ad Concilium summo plausu excepta est, Patribus conclamantibus: « Petrus per Agathonem loculus est. » Eo regnante, Australes Saxones sancti Wilfridi, Eboracensis archiepiscopi, prædicatione ad fidem traducti sunt. 2 Hunc injuria depositum sedi restituit.5

81. S. Leo II. successit, sancleque gubernavit Ecclesiam usque ad diem 3 Julii 685 (juxta alios 684). Concilium œcumcnicum VI. confirmavit.

82. S. Benedictus II., 20 Augusti, eodem anno, successit, sanctitate el Scripturarum scientia illustris. Obiit 7 Maji 685.

85. Joannes V., natione Syrus, successit. Obiit 2 Augusti 686, post regnum unius anni, et undecim dierum.

84. Conon a 21 Octobris 686 ad 21 Septembris 687 (juxta alios 15 Octobris) gubernavit Ecclesiam : S Kilianum, monachum Hibernum, episcopali auctum dignitate, ad Franconiorum conversionem misit.

85. S. Sergius 1., Syrus natione, post dissidia per duos menses, populo in duas scisso factiones, quarum una Theodoro archidiacono, altera Paschali diacono favebat, electus est. Cessit Theodorus sua sponte Sergio, Paschalis invitus. A 45 Decembris b87 die usque ad 7 Septembris 701 sedit. Cea-

(l) Cemel Mansi rum suo nomine egisse, Merino deponto. vi licet el injuiia. Vide nolas ad Travesonium hist. eccl. Sa?c. vii.

(i) Beds biti. ecc|. gpnlis Anglorum I. iv. c. ii)i. e,livi.

(s) Willelmus Malrnesburieneie 1. iii. de gestis Pontificum.

duallam, OceKlsnlallum Saxonum re«m.qui regno nuntium miserat, sub manibus Bomæ baptinivil, Putri nomine el imiiosito. 1 S. Willebrordo . quem episcopum consecravit. cl sociis ejus munus demandavit iirædicaridi Evangcliuni apud Germanos , Frisones , Danos. ' Synodi Traitante canones rejecit. Quum Zacharias, hnp'-raloris prolospatharius. enin vellet vi abducere Consiantinopolirn , a militia Italia; Pontifex est periculo liberatus , qui et Zachariæ incolumitati consuluit 3 Statuit ut in Missa : « Agnus Dei, qui tollis peccata mundi, miserere nobis , » 1er a clero et populo , dum hostia frangeretur, decantaretur. Postea ob calamitates bellorum contigit ut : *dona nobis pacem* tertia vice diceretur. 4

SÆCULO 8.°

80. Joannes VI., natione Græcus, 28 Octobris 701 electus sedit usque ad 9 Januarii 705. Tiberius Imperator Theophylactum exarcham misit, Pontifici molestiam creaturus; sed exercitus restitit, exarcham sublaturus, nisi intercessisset Joannes. Captivos, quos Guisulphus dux Beneventanus in Campaniam incursans fecerat , redemit Pontifex humanissimus. Ei patrimonium Alpium Cottiarum dono dedit Arepertus, Longobardorum rex , ut leferunt Beda, Ado Viennensis, Anaslasius biblioiliecarius, et Paulus diaconus.

87. Joannes VII , Græcus gente, I die Martii successit. Ad cuin Justinianus Hliinolmetus Imperator misit legatos ad componendam controversiam de canonibus Concilii Trullani, rogans ut,habita synodo, quos probandos censeret, quos vero rejiciendos, declararet : sed noluit aliquid decernere, Imperatoris animum optime noscens. S Wilfridum, archicpiscopum Ehoracensem sedi suæ restituendum jussit. ' Obiit Π Septembris Octobris juxta alios) anno 797.

88. SisiNNits, Syrus natione, a IR Januarii die 708, dies tantum viginti regnavit, morte repentina sublatus, dum de restaurandis Urbis maniis cogitaret. Constanti animo dicitur fuisse, licet podagra corpus conticeretur.

89. Constantines , .Syrus, sancte gubernavit Ecclesiam a 21 Martii 708 ad 8 Aprilis 715 (juxta alios 9 Aprilis 711). A Justiniano Imperatore invitatus Constantinopolim se contulit, ut controversiam de canonibus Trullanis componeret , qua occasione ipsi imperatori , (qui summo honore eum exceperat, pedes sacros exosculatus). Eucharistiam suis manibus ministravit. .Suibertus apud Saxones felici successu, eo scdenle, laboravit. Ab episcopo Conslanlinopolitano Joanne, qui eum *Christiani sacerdotii caput* designavit, rogatus misit Michaelem apocrisiarium Constantinopolim, qui episcopos quosdam restitueret Ecclesiæ communioni, quam damnando Concilium Vi. amiserant. Pauperibus erat pater.

90. S. Grecorics *II.*, sanctitate, doctrina , el plurimis praeclaris dotibus effulsit, Pontifex a die 19 Maji anni supradicli, ad 11 Februarii anno 751. Cumanum Castrum , quod Longobardi eripuerant Romanæ Ecclesiæ, ducis populique Neapolitani ope recuperavit. Corbinianum ad Frisingenses tide imbuendos episcopi dignitate auctum misit. Bonifacius, Anglus , post labores apostolicos apud Frisios cl Cattos, Saxonibus conterminos, episcopus consecratus esta Gregorio ipso, juramento pro more prius præslito do obedienlia

(I) Red» I- V. hi"· «*>·· «·"·'* «■ '·
(i, Ibidem o. «i»· '
(S) s'r' " ■

(*) Innoc. lit. I. »i. <1· myalerii, c. vi.
(B) Beda but. *eccl.* Angi. I. ». c. si.

Scdi Apostolicæ præslanda. Synodo; Romæ *coacta anno* 726 leonoclastariim *damnavit hærosim.* Eum a Leonis Isauri, *per* satellites suos, vi Romani el Longobardi defenderunt. Plurcs sanctissimas edidit sanctiones.

91. S. Gregorius III., Syrus, a 18 Martii 731 ad 28 Novembris 711 sedit Ilonifacium pallio donavit, archicpiscopi dignitate collala. Synodum Romæ habuit anno 738 Bonifacio præsentc, in qua de Germanorum negotiis præcipue actum est. Carolum, Majorcmdomus regiæ Francorum, bis, missis legalis, rogavit ul Longobardos reges Luilprandum et Hildebrandum, res S. Petri in exarchat» Ravennate el ducatu Romano diripientes, reprimeret; quem, re peracta, *Patricii* dignitate auxit.

92. S. Zacharias, Graecus, a 30 Novembris die 7-il ad 14 Martii 752 sedit. Luitprandum plus semel flexit, et quatuor civitatum restitutionem ab eo impetravit. Rachi ejus successori, Perusiam obsidenti, pacis consilia commendavit, adeo felici successu, ut abdicato regno monasticam amplexus sit vitam. Galliæ proceres, eo sedente, a Childerico III., postremo ex Merovingiorum stirpe, ad Pipinum nomen regium transtulerunt; quum hic jam totam auctoritatem consueverit exercere. Id factum esse, Zacharia probante, referunt scriplores pleriquc, quos tamen Natalis Alexander falli contendit. Bonifacii res gestas probavit, trosque ab eo erectos episcopatus in Germania continuavit. Virgilium presbyterum, trium criminum delatum, synodo habita, si probarentur, severius tractandum decrevit. Eum tamen omni suspicione purgatum inferunt plerique ex designato Virgilio Salisburgensi episcopo, qui post mortem in album Sanctorum est relatus. Hunc ab alio distinguendum P. Le Comte in annalibus Francorum contendit, quam sententiam amplectitur P. Perrone.

95. Stepuakus II. electus est, seil « *tertio dio subito obmutuit, cl sequenti die defunctus* est. »

91. Stepiiaxus III. a 26 Martii 752ad 24 Aprilis 757 pontificatum tenuit. *In* Gallias se contulit rogaturus Pippinum. ut Longobardos qui civitates Romana; Ecclesiæ usurpaverant reprimeret: qua ex occasione Pippinum regem inunxit. Litteris deinceps imploravit opem, cum Aislulphus rex Longobardorum Romam obsedisset: « Sauciam Dei Ecclesiam el nostrum Romanorum reipublicæ populum commisimus protegendum. » Votis respondit Pippinus, et de Longobardis victor viginli civitates Sicphano tradidit. Desiderio favit ut Aistulpho defuncto succederet, promissione prius accepta restituendas urbes quas contra pacta Aislulphus detinuerat. Pontifex fuit plurimis nominibus illustris.

95. S. Paulus I. a 29 Maji 757 ad 28 Junii 767 Sedem Apostolicam tenuit. Decessoris sui, cui el frater germanus erat, virtutes imitatus est. Pippinicontra Longobardos et Graecos opem pluries expetivit, plurimis a Longobardis, Desiderio duce, illatis injuriis.

96. Stephanus IV. a 7 Augusti anno 768 ad 2 diem Februarii 772 sancte gubernavit Ecclesiam. Posl Pauli obitum Constantinus, laicus, armata manu in sedem pontificiam inlrusus fueral, opera Totonis, fratris sui ducis Nepesini, et episcopus consecratus a Gcorgio episcopo Præneslino. Per annum ct mensem tenuit sedem, quo adhuc sedente, Philippus presbyter, factione quadam favente, nomen Pontificis usurpavit; sed uterque pseudo-pontifex ejeclus est, Stephano electo. Habuit synodum Romæ, anno 769, in qua Constantinus deprecatus est veniam. A Longobardis passus molestias, Carolum et Carolomannum, Francorum reges, obtestatus est ut suppetias illi ferrent, el *justitias S. Petri,* civitates scilicet quarum jus Sedi Apostolicæ erat, curareni restituendas. Gravissimis minis in-

lonlaiis. ne alleruler, uxore repudiata, Illiam Desiderii sibi copularet, contra Evangelicam legem, eos monuit ; eam enim Berta eorum mater secum duxerat ex Italia eo consilio ut alterutri nuberet.

97. Hadrianus I. die 10 Februarii suffectus est. Dcsiderius. Longobardorum rex, civitatibus pluribus injuste usurpatis, Urbem ipsam obsidere paravit, sed Pontifice excommunicationem minante , Viterbio in Longobardiam recessit; undejaclum ul pleræque civitates sponte se Hadriano subjicerent. Concilio Nicæno II. per legatospræfuil: Felicianam damnavit dc Christi adoptione hærcsim, et alia plurima sancte peregit; die 23 Decembris 793 ad superos tandem translatus.

98. S. Leo III. statim successit, summo omnium consensu. Carolus Magnus ei, missa legatione, gratulatus est, et *Patriciatus* sui firmitatem cxpeliil, in cujus indicium misit ad cum Pontifex claves confessionis S. Petri, scilicet ex sepulchro ejus desumptas , et vexillum urbis Romæ. a nefariis hominibus sanctus Pontifex vulneratus est, lingua excisa , el oculis erutis, miraculo tamen loquelam visumque recuperavit. * Die natali Christi anno 800 (juxta alios 801) coronavit Carolum in Ecclesia S. Petri qui *Imperator* a Romanis salutatus est. Inde revixit Occidentis imperium. Anno 809 orta controversia de additione Symbolo vocum illarum : « Filioque; » noluit eam probare, sed Symbolum Latine et Græce duabus tabulis argenteis insculptum ad Confessionem S. Petri adigendum jussit, omisso additamento. Obiit 11 Junii 810.

SÆCULO 9.°

99. Stephanus V. post decem dies successit, virtutibus et beneficentia populo Romano charissimoe. Obiit sanctitate el miraculis illustris 24 Januarii 817.

100 S Paschalis I. post biduum successit virtutibus illustris. « Captivos in numeros redemit, incendium immane precibus cxlinxit. « * Obiit sanctissime 10 Februarii die 821.

101. Eugenios IL post dies quatuor electus sancte gubernavit Ecclesiam, ad diem usque II Augusti 827. Synodum Romæ habuit die 13 Novembris anno 826, in qua triginta octo canones editi sunl Pauperum amorc claruit optimus Pontifex.

102. Valentinus vir sanctissimus nonnisi quadraginta dies Pontifex vixit.

105. Gregorius IV. sanctitate clarus, per annos sexdecim gubernavit Ecclesiam. Iter in Gallias instituit ul pacem inter Ludovicum Pium el filios ejus conciliaret; unde orta est suspicio eum filiis perduellibus favere ; qua dissipata, episcopi Galli et rex ipse eum summa exceperunt reverentia. Obiit VIII. Kalendas Februarias anno 844.

104. Sergius II., pulso Joanne quodam qui sedem invaserat, iv. Idus Februarii summo omnium consensu electus est. Sancte gubernavit Ecclesiam usque ad obitum *die* 27 Januarii 847.

105. S. Leo IV. electus *ii* Aprilis die eo anno , ad diem 17 Julii 855 sedem tenuit. Sanctitate et miraculis claruit. Sarracenis ad Urbis direptionem properantibus , copias Ostiam misit, quæ cum Neapolitanis aliisque conjunctæ navali certamine hostes depulerunt. Anno 855, die 8 Decembris synodum 67 episcoporum in basilica S. Petri habuit. Ludovicum unxit Imperatorem anno 850; et Ælfridum , quem pater Ethelvulphus Occidentalium Saxonum in Anglia rex, secum Romam duxerat, regem coronavit.

Leoni IV. successisse Joannam mulierem annis duobus, mensibus 3, die-

... Ha referunt AnMIMiu» bibliolliecariu», alii. que coœ·1 ,.·! «upparea scripturos, -|uos vidwô r'

apud Naialem Alerandrum, Uial. eccl. Vol. »«. Ari. ». AnuUiiu» bib.

bus 4, putidissima est fabula, quam explodunt omnia genuina historic monumenta, uti Blondellus, Calvinianus licet minister, ex professo demonstravit. Vide Dissertationem hac dc re Natalis Alexandri tomo XII. hist. eccl. Suillcial hic animadvertere temporum supputationes nullum locum fabulosae Papissæ relinquere.

10G. Benedictos III., 22 Julii anno 855 invitus electus unanimi consensu, 2» Septembris consecrationis munus suscepit. Imperatorum Lotharii et Ludovici legati faverunt Auastasio, qui sedem invasit, sed brevi agnoverunt Benedictum. Sancte gubernavit Ecclesiam ad 8 diem Aprilis 858.

107. S. Nicolaus I., 24 die ejusdem mensis, invilus ad sedem Apostolicam evectus est. S. Ignatii, patriarchae Conslautinopolitaui, jura contra Pholium sedis suæ invasorem strenue vindicavit, el Gregorium Syracusanum, qui Pholium ordinaverat, in perpetuum exaucloravit. Zachariam et Rhadoaldum episcopos, quos legatos Constanlinopolim miserat, in synodo deposuit ob munus proditum. Joannem, archiepiscopum Bavennatensem, ob jura laesa Sedis Aposlolicæ, cl subditos oppressos, necnon contumacem, excommunicatione percussit; quem veniam suppliciter deprecantem postea absolvit. Suscepta legatione a Michaele Bulgarorum rege, quaesitis eorum respondit, eos de pluribus Christiani hominis ofliciis et discipline capitibus edocens. Aliis plurimis præcl ire gestiis,obiit Idibus Novembris anno 867, orbi Christiano deflendus.

108. Hadrianis II. post mensem successit, sanctitate et pauperum amore insignis; quibus quum denarios virilim distribueret, miraculo multiplicata pecunia refertur. Pholium in synodo Romana anathemate percussit. Synodo œcumenicæ VIII. per legatos praefuit. Teutbergam regiiiam ad Lotharium redire jussit,cl Waldradam pellicem poenitentiam simulantem communione Ecclosin' donavit, ca tamen imposita conditione, ne ad Lotharii consortium rediret Lotharium ipsum poenitentiam professum absolvit. Post ejus mortem suam adhibuit auctoritatem, ut Ludovici, fratris defuncti Imperatoris, jura servarenlur,excommunicationc proceribus regni intentatis si ab eo deficerent. Proceres regni Caroli Calvi pariter monuit, ul eum ab invadendo regno, quod Ludovico hæreditario jure debebatur, deterrerent. Carolum Calvum filium suum Carolomannum acerbius tractantem placare studuit, filio Apostolicam auctoritatem implorante. Obiit II. Kal. Novembris anno 872.

109. Joannes VIII., 14 Decembris872, suffectus est. Die Nativitatis Dominicae anno 875Carolum Calvum Impeiatorem Roma; coronavit. Dum hic regno abesset, frater ejus Ludovicus rex Germaniae Illud depopulabatur; quod audiens Pontifex episcopis in regno Ludovici sub anathemate jussit, ul regi saniora consilia suaderent el injungerent. Formosum, Portuensem episcopum, ambiendæ sedis Aposlolicæ reum, in synodo Romana deposuit. Anno 878 in Gallias veniens synodum Trecis habuit III Idus Augusti, in qua sententia in Formosum cl alios confirmata est. Obiit die 15 Decembris anno 882.

110. Marinus, virtutibus præclarus, suffectus damnavit Pholium, Formosum vero donavit indulgentia, relaxato vinculo juramenti quo se invitus obstrinxerat, Joanni VIII. promissione facta se semper in laica communione mansurum. Obiil mense Majo anno 881

111. Hadrianus 111. sedit annum unum, menses quatuor, defunctus anno 885. Basilio Imperatori veniam Photio deprecanti noluit morem gerere,constantis animi Pontifex.

112. Stephanus VI. sanctitate cl in pauperes beneficentia illustris successit: his scilicet paterna bona distribuit. Locustas agrum Romanum depascentes signo crucis expulit. Plurimis præclarc

[Mils ?er sex pontiSralus annos,sancte obiit mense Majo «01

113. Fonnosi» , quem supra mnmora-Timus ambitus a Joanne VIII. damnatum, successit, et per quatuor annos nensesquo septeni sedem tenuit . défendus I Aprilis 896. Sergius a factione quadam electus , expulsus est Urbe. Condemnationem Photii confirmavit ; episcopos et presbyteros ab eo ordinatos, nonnisi poenitentes, excepit : ad Angliæ episcopos dc rebus ecclesiæ Anglican® afflictis cx Danorum incursione, scripsit; aliaque Pontifice digna gessit, ipse a Luitprando commendatus ob vitae integritatem elScripturarum scientiam. Eum etiam plurimis laudat Auxilius coævus scriptor.

ill. Stephaniis VII successit, expulso Bonifacio qui sedem invaserat. « Hunc anlipapam Honifacium expulit Stephaniis Septimus, intrusum videlicet intrusus, sed accedente cleri consensu, legitimus deinde Pontifex habitus, ne schismate Ecclesia scinderetur. » Ita Gravesonius. In Formosi memoriam inhumane saeviit, ejusque ordinationes irritas habendas declaravit. « Conversationis error fuit, non praedicationis, » judice Natali Alexandro. Post annum unum et mensem unum in carcerem ab æmulis trusus, strangulatus est ante Septembrem 897. Recolenda sunt verba S. Leonis Magni de Petro loquens . • Cujus etiam dignitas in indigno haerede non deficit. ·»1

fla. Romanus , post Stephanum , quatuor menses gubernavit Ecclesiam , et post rescissa inique gesta decessoris obiit anno 898

116 Theodorus II. dies tantum viginti sedit.

117 Joannes IX medio Julii anno 898 consecratus est Pontifex . annosque duos et dies quindecim sedit. Acta Stephani contra Formosum rescidit, et tria habuit Concilia.

SÆCULO 10."

118 Renemctus IV 30 Augusti die anno 900 sedere erepit ad annum 905, mense Octobris, Pontifex. De eo apud Flodoardum, scriptorem decimi sæculi, legitur :

« Prætulit hic generale bonum lucro speciali,
Despectas viduas, inopes, vacuosque patronis ,
Assidua ut natos proprios bonitate fovebat. »

119. Leo V. per mensem unum et dies viginti sex sedem tenuit, a Christophoro presbytero, qui sedem invasit , in carcerem deinde detrusus. Hic post septem menses monasticum habitum induit cogente Sergio 111., qui Alberici marchionis opera , sedem occupavit , quam, Formoso sedente. olim invaserat.

120. Sercius *III. anno 90-1* sedit, æmulis depulsis. Ejus memoriam Luitprandus , Ticinensis primum diaconus, postea episcopus Cremonensis, denigravit . quem secuti sunt plerique recentiores. Huic tameu fidem non facile tribuendam in iis quae respiciunt Pontifices, quum e partibus Leonis VIII. antipapæ steterit, monet Muratorius. ' Flodoardus Sergium populo acceptum esse notat; ait enim coaevus ille scriptor :· Profugus latuit septem volventi bus annis : tunc populi remeans preci bus sacratur, honore pridem assignato, quo nomine tertius extitit antistes. « ·

(,1 Serin, ii. dc assumpt. r°n,,f· In . Infcbri - P"1-

ipsis 'e anati» pugnante», contra vero» Ponlifice» , omni am «ludebant æinulorum ct aliorum adversarum partium denigrare famain. Eminui' Luilprandus inter auctores illos maledico»

(S) Carro. de Roro. Ponlif. apud Vuratorium Annal, Iiai. t. r. ad annum DOS.

Epitaphium *ci* in Vaticanis ædibus olim positum, quod refertur in Romani Canonici libro, qui Mallii nomine vocatur, sæculo duodecimo scripto, hæc habuit : « Suscipitur Papa , sacrata plebe recepta gaudet. Amat pastor agmina cuncta simul. » Sedit ad usque annum 911. Dicitur prædixisse S. Udalrico electionem ejus ad episcopatum Augustanum.

<21. Anastasics III. successit, sedemque tenuit annos duos el duos men ses, mortuus anno 913. Eo Pontifice, Normanni ad fidem sunt conversi.

122. Lando, 16 Octobris 913 creatus, 26 Aprilis 914 decessit.

125. Joannes X. siatim successit. Sarracenos Romæ imminentes repulit et devicit : Berengarium coronavit Imperatorem , et plura alia egit in Ecclesiæ utilitatem. Dicitur tamen Hugoncm puerum quinquennem, Ileribcrli comitis filium, archiepiscopum Rhcmensem designasse, ul patri morem gereret. In carcerem detrusus anno 92«, « vel vi, vel actus angore defunctus est, » anno sequenti, ut refert Flodoardus. Eum « sive sacrosanctae summæ dignitatis majestatem , vel ejus praeclare acta omni Ilaliæ hoc tempore salutifera spectemus, hoc nequaquam exitu dignum,» pronuntiat Rubeus.1 Luitprandus, maledicus salis auctor, eum ante pontificatum moribus haud purum asserit, eumque, Theodora favente, evectum.

124. Leo VI. septem menses, dies quinque sedit, 3 Februarii 929 defun ctus , aemulorum factione oppressus.

125. Stepuanus VIII. religione et mansuetudine insignis, per duos annos , unum mensem , el duodecim dies rexit Ecclesiam. Dani, eo sedente, Dnni archiepiscopi Hamaburgensis prædicalione plurimum profecerunt

126. Joannes XI. Alberici marchionis filius , uti tcslatur Ostiensis , el anonymus Salernitanus scriptor undecimi sæculi , non Sergii, uti Luitprandus, famam mendacem secutus , refert, successit. Ab Alberico patricio, fratre suo, conjectus in carcerem, obiit initio Januarii 39(1. Pontifex « gloriosae indolis » a Ralherio Veronensi designatur.

127. Leo VII. piissimus Pontifex suffectus est, qui 1« Julii 939 obiit. Λ Flodoardu describitur :

« Deditus assiduis precibus, speculamine celsus,
Affatu laetus , sapiens, atque ore serenus. »

128. Stepbanus IX., Othonis regis opera , ad sedem evectus est Romanorum suffragiis, sed Cardinalibus neglectis. Eum Germanum fuisse , vel fœde vulneratum a factione Alberici negat Mansi, Martini Poloni, quem pleriquc secuti sunt, fidem haud firmam esse contendens, utpote alias turpiter hallucinati. Romanum fuisse pleriquc catalogi testantur. Suam operam felici successu posuit in Galliarum proceribus ad obedicnliam Ludovico IV. revocandis. Obiit initio Decembris anno 942.

129. Marinus 11. suffectus templorum restaurationi, disciplinæ emendationi, et pauperum levamini egregiam impendit operam. Obiit ante medium mensem Junii 946.

130. Agapetis II. optimus Pontifex successit, et annos decem sedem tenuit, defunctus anno 956. Eo sedente, Haraldus , Danorum rex , baptizatusest, cl fides apud Danos propagari perrexit. Praefuit Pontifex synodo Romanæ anno 949.

151. Joannes XII., Octavianus ante dictus , duodeviginti annos natus , Alberici Romæ tyranni filius, pontificatum invasit. Ottoncin Imperatorem Romæ coronavit, qui anno sequenti Romam cum exercitu hostili regressus esi. Pontifex interim Alberico faverat.

(4) L. v. hiet. Ravennat.

ideoquc fuga elapsus est, m cujus locum Ollo curavit Leonem VIII in conciliabulo sufficiendum ; quem tamen post duos menses Romani expulerunt.(1) Reversus Joannes synodum habuit, qua anlipapa ct ejus sectatores damnati sunt. Plura quæ dc vitiis ejus ct line InfaUsto narrat Luitprandus, caute sunt excipienda, quum antipapæ fuerit addictus. Joanni tamen atram notam inurit Baronins. Decessit 25 Maji 961.

152. Benedictus V. sanctitate cl meritis conspicuus electus est, sed antipapa hrevi ab Otlonc est iterum intrusus, Benedicto in Germaniam abducto. ubi anno sequenti mortuus est. Eodem anno anlipapa est extinctus.

153. Joannes XIII. deinde cathedram tenuit Oltoncm juniorem coronavit Imperatorem. Eo sedente, Poloni ad fidem conversi sunt , ct lidei præcones in Wandaliam missi. Obiit 8 Idus Septembris 972.

134. Benedictus VI. sub finem Decembris electus est, sed post annum unum ct menses tres in carcerem trusus et strangulatus est, a Francone, cardinali nequissimo, anno 971.

135. Donis II. successit, brevi ad superos transferendus, anno 975.

136. Benedictus VII ante diem 25 Martii electus , sedit annos novem , ct menses aliquot, defunctus 10Julii984. Sergium, métropolitain Damascenum a Sarracenis expulsum perhumaniter excepit. Synodo habita damnavit antipapam Bonifacium.

137. Joannes XIV. successit, sed ab anlipapa detrusus est in carcerem, ubi Obiit anno 985. Bonifacius pariter eodem anno obiit, morte repentina perenisus.

138. Joannes XV mense Decembris9K'i ordinatus est Pontifex. Legatum misit ut concordiam conciliaret inter Ethelredum Angliæ regem et Ricardum Normannorurn ducem : quod feliciter ei successit Obiit anno 996.

139 Gregorius V., antea Bruno nuncupatus , plurimis insignis virtutibus, duos annos, menses octo, dies sex sedit. Crescentius, Romæ tyrannus, Joannem Placentinum episcopum antipapam creavit, quem ludibrio circumduci jussit Otio Imperator, Crescendo capitis damnato. Coronavit Oltonem III. Imperatorem Pontifex. Nuptias quas Robertus Galliarum rex cum Berta consanguinea sua contraxerat, rescidit, utpole incestas. Obiit 18 Februarii 999

140 Sylvester II., antea Gerberlus , Galliis oriundus, humili loco , prius archiepiscopus Remensis, deinceps Ravennatensis, tandem Pontifex creatus est, Otlonc favente. Liberalium artium, quas in Galliis suscitavit, peritia, locum dedit vulgi suspicioni eum magiam callere. Stephano, Hungarorum regi, cujus insigni studio Pannonia ad fidem traduct*est, induisit, ut crucem in pectore gestaret. Obiit II Maji 1005.

SÆCULO 11.°

14f. Joannes XVI., dictus antea Sicco, successit, et post quinque menses defunctus est sub tinein anni 1003.

142. Joannes XVII. , antea Fusanus, 26 die Decembris eodem anno suffectus est. Bambcrgcnscm episcopatum , ab

(1) Frequentia qua» decimo prrsertim *srcalo* contigerunt sehismata ad cirilia studia hiudimmerito referuntur : quum Imperatores suam potentiani et gratiam adhiberent ad Pontificem sibi addictum creandum , Romani viruin sibi utilem et acceptum qiiærcbanl, ideoqne facile confingeb t ut quæquc factio Pontificem designaret. Ex r«<rWI digni'- ftmill.C..I<..»,I.IHbu1. est, ct imperialis mejeata* deinceps agnite, jura quedam ei competebant, qua tamen n >n salis erant definita , ct ab invitis plerumque eitorquebintur. Qui igitur gr.iviora mala quibus oppressa jacuit ea irlule Ecclesia, cogitat, debet civilium rerum conditionem pra» oculis babere , cl rerum cognoscere causas.

Henrico Gormaniæ roge i» synodo Francofordicnsi ercclum confirmavit. Bellicolense monasterium «· sub tuitione el defensione Apostolorum el sancta· Sedis Pontificum posuit, inlcrdixilquq omnibus episcopis ne quam ibi jurisdictionem exerceront. »S. Elphego, Can tuariensi archiepiscopi), Hornam prolecto, pallium dedit. S. Brunonem ad Russos misit Apostolum , qui martyr obiit. S. Bonifacius pariter occubuit apud eosdem, martyrio coronatus , teste S. Petro Damiani. Post quinquennium obiit Pontifex anno 1009.

145. Sergius IV., antea Petrus Bucca Porci nuncupatus, 28 Septembris die eo anno electus est, tenuilque sedem ad annum 1012. Eo sedente, Judæi Occidentales et Sarraceni Hispaniae impulerunt Hakcmum Calipham Ægypti ad evertendum basilicam Scpulchri Christi Domini; sed eam dirutam Christianis permissum est iterum ædilicarc, adeo prodigia inclaruerunt Sarracenis.

144 Benedictus VIII. successit, ct llenrici regis Gormaniæ ope implorata , expulit Gregorium antipapam. Ipsum sanctum regem, cum conjuge Cunegunda, imperii corona ornavit; Sarrace nos liltora infestantes devicit : Griecos in Apulia versantes debellavit; aliasque temporalia jura vindicavit. Imperatore suadente, jussit ut Symbolum in Missa caneretur Romæ, quod antea non consuevit, quum fides Romana semper mansisset integra. Duo Concilia Romanum et Ticinense habuit. Obiit postquam annos fere duodecim sederat, anno 1024.

145. Joannes Will., fraier defuncti Pontificis , successit, sedilque annos novem, defunctus anno 1054.

146. Benedictus IX , juvenis, (sed decem annos longe superans ælale; de eo enim scribit S. Petrus Damiani « miserabilis ille ab ipso funesti pontificatus sui primordio usque ad finem vilæ iu luxuriæ cœiio versatus cal, » *) in sedem Apostolicam patris sui Alberici Tusculani comitis factione intrusus est Eo sedem tenente, Poloni, ob difficilem regni conditionem . petierunt, ut Casimiro, monacho jam et diacono* liceret ad sæculum regredi, quum lueres foret regni. Volis annuit Benedicius. Pulsus est Urbe a Romanis, qui inIruserunl Joannem episcopum Sabincnsem, nomine Sylvestri III , anno 1044.

147. Gregorius VI., antea Gratianus dictus, persuasit utrique, numerata pecunia , ul pontificatu cederet in ejus favorem , sud in synodo Sulriensi anno 104G se munere abdicavit : agnovit scilicet « sc non posse juste honorem tanti sacerdotii administrare, ac semelipsum pontificalibus indumentis exuit. » In eorum locum electus est Suidgerus, natione Saxo, episcopus Bambcrgcnsis, qui Clemens II. deinceps est vocatus.

148. Clemens II. ab anno 1046 die Natali Domini ad tertium Idus Octobris anni sequcntispræclare rexit Ecclesiam. Concilia celebravit ad exlirpandam simoniam, sed morte abreptus sancta consilia non potuit execution! .demandare. Sedem vacantem invasit Benedictus IX. et per octo menses tenuit.

149. Damasus II., antea dictus Poppo, Brisinensis episcopus , successit die 17 Julii 1048, sed viginli dies tantum vixit in pontificatu.

150. S. Leo IX. antea Bruno , episcopus Tullensis , 2 Februarii die 1049 electus est, doctrina et sanctitate illustris. Vilæ austeritate , beneficentia in pauperes , et omnibus optimi Pontificis dotibus effulsit. In Normannos in Apulia insolenter se gerentes duxit exercitum, sed infelici successu , nam vicius caplusque est : ipsi tamen victores sese subjecerunt, miro revereuliæ erga sacram majestatem indicio. Obiit anno 1034 dic 9 Aprilis ; post obitum miraculis clarus.

(<) **L. i. ep. ix. ad Nicolaum 11.**

151. Victor U-, antea <.eb<liardiK. Alsielcnsis episcopus , post anni intervallum successit die 13 Aprilis !<-->■>. Ad hærcsim Berengarii profligandam non nulla celebravit Concili.i. Obiit sanctu . Pontifex die 28 Julii 1057

152. Stephan· s\ . antea Junianus Fridericus, Lolharingus natione, electus eslS Augusti die 1057. Flagravit fidei et disciplina* studio , ct plures tulit leges sanctissimas, qua clerici incontinentes plecterentur. Refert S. Petrus Damiani ab ipso creatus cardinalis, presbyterum qui hujus Pontificis decretis noluit sese subjicere, repentina morte fuisse percussum. · Obiit sanctus Pontifex die 29 Marlii 1058 , miraculisque post mortem claruit.

155. Nicolaus II., antea Gerardus, 28 Decembris 1058 electus est. Joannes Mincius episcopus Vclitrcnsis in'sedem Aposlolicam intrusus fuerat vi et armis, Iteucdicti X. assumpto nomine ; sed in Concilio Romano 11ôepiscoporum, quod habuit Nicolaus anno sequenti, damnatus cessit. Plura fecit egregie tum ad fidem contra Berengarii hæresim tuendam, tum ad mores clericorum emendandos. Continentiam ut efficacius injungeret, vetuit « ne quis concubinarii presbyteri aut subintroductam mulierem habentis, Missam audiret. » Obiit anno 10GI , quum in pontificatu vixisset annos duos, menses sex, dies viginti quinque.

154 S. Alexander II. antea Anselmus de Badagio, episcopus Lucensis, post 1res menses successit. Sedem invaserat Cadolaus Palavicinus , episcopus Parmensis , Honorii iI. nomine assumpto, qui el suorum armis suas sustinere partes, magna edita strage, lentavit, srd repul sus ei devictus est Gotiofredi ducis Tuscorum opera. Sedit Alexander annos decem , sex menses , dies viginti unum , dclunclus Ii Aprilis «BΛ liocirina.soi'i'>"tia'sa"0,i""":l"ru'I,<!' diligentiam omnem in moribus clericorum emendandis adhibuit.

155. S Grecrrifr VII, Hildebrandns antea diclus , 21 Aprilis die anno 1073 electus est. Celsis effulsit animi dotibus , el vi penitus invicta in extirpandis vitiis, præserlim simoniæ, el inconlinentiæ clericorum , laboravit. Hæresim Borengarii eliam damnavit. Insidiis petitus el in lurrim captivus adductus, nocte ipsa natalilia Domini noslri, sed a populo liberatus, sceleris pepercit auctori, ei tantum imposita conditione , ut itinere Hicrosolymas suscepto , illud expiaret. Ilenricum IV. regem Germaniæ, III. hujus nominis Imperatorem , plurimis conatus est a lyrannide in subditos, simonia, et jurium Ecclesiæ violatione deducere, */nvestiturarum* controversia eminuit ea occasione, noluit enim Pontifex imperalorem annulum et baculum pastoralem episcopis tradere, quum sacræ potestatis sint indicia ; Imperator e contra pergebat jus ad res temporales episcopatus ea ratione tradere se profiteri, Saxones rebelles Henrico conciliare studuit Gregorius; sed quum conatus ejus omnes ad Imperatorem *emendandum* frustra evasissent, *post monita et* minas, *eum plexit* anathemate, el regno, et imperio deposuit, missa ad Rodulphum , Sueviæ ducem, quem Saxones elegerant, corona. De jure quo egerit videudus est Le Maistre, in opere : *« Du Pape.* ■· Plcrique jam videntur illud jus ffublicuni illius ætatis agnoscere. Id exploratum est sanctissimum Pontificem purissimo studio egisse, cujus vindicias Voigt, scriptor protestanlicus , haud ita pridem pertexuit, vita ejus conscripta. Plura habuit Concilia Gregorius , plurimaque in morum emendationem sanxit, ob disciplinam sacri cœlibalus vindicatam et restitutam, et alia egregia facinora, alterna memoria dignus. Obiit 25 Maji 1085.

(i)L. «T·«P. '*'·■ iii a 1 Cuniborlum episcopum Taurincnsem.

Contra cum fecit antipapam Guibertum impius Imperator.

<56. Victor III., antea Desideritis, abbas Cassincnsis, electus est Pontifex, sed per annum renuit onus suscipere. Victoria insigni de Sarracenis reportata claruit ejus pontificatus. Obiit 16 die Septembris 1087, sanctus humilisque Petri successor.

157. Urbanus II., antea Ollo, episcopus Ostiensis, natione Gallus, electus est, vir sanctimonia ct doctrina præstans, anno 1088,ct per annos undecim, menses quatuor, dies octodecim praeclare gubernavit Ecclesiam. Plurima tenuit Concilia, inter quæ illud imprimis celebre, quod ad Clarum Montem in Galliis habitum est anno 1095, episcopis 225 convenientibus. De expeditione Hierosolymitana actum est, Pontifice auctore : indeque bella Cruce-signatorum habuerunt initium. Obiit 29 Julii 1099.

SÆCULO 12.°

158. Paschalis II., antea Raynerius, abbas Cassincnsis el Cardinalis, invitus assumptus est. Sancte gubernavit Ecclesiam, sed ab Imperatore Henrico V., quem ipse paulo antea coronaverat. in carcerem trusus, vi cessit, et jus relaxavit investiturarum, quo se abdicare ipse Imperator juratus promiserat. Obiit 21 Januarii 1118, qulim annos octodecim, menses quinque, dies septem sedisset.

159. Gelasius II. antea Joannes, cx monacho Cardinalis, 25 Januarii 1118 electus est, sed a schismaticorum fa clione in carcerem trusus, nonnisi 10 die Martii consecratus, postquam a populo ereptus fuerat. Fuga se subduxit, Henrico Imperatore Romam adveniente, qui Mauricium Burdinum, archiep'scopum Bracarensem, in sedem intrusit, nomine Grcgorii Vili.. Sanctus Pontifex in Gallias sc contulit, ubi morbo correptus, obiit Cluniaco, in proprio monasterio, 29 Januarii anno 1119.

160. Callistus II., antea Guido, archiepiscopus Viennensis, 1 Februarii electus, sancte functus est supremo munero ad obitum usque 15 Decembris 1124. Mauricium Burdinum antipapam repressit ; habuit ct Concilium œcumcnicum Lateranense, in quo *de investituris* actum est.

161. Honorius II., antea Lamberlus de Fagnano, episcopus Ostiensis 21 Decembris anno 1124 consecratus, sedit ad 14 usque Februarii 1150. Theobaldus Cardinalis prius electus, sc munere abdicavit ipso electionis dio, no locus forct schismati, quod modesliæ exemplum imitatus est Lambertus. Inde factum ut Cardinales hunc deprecarentur ad sumendum onus, et sic vilium electionis sanarent. Strenue gessit munus Conradum et Fredericum Lothario Germanise regi rebelles anathemate plexit, et Anselmum archiepiscopum, qui coronaverat Conradum : per eam scilicet ælatem mos obtinuit ut Ecclesiæ potestas adhiberetur ad jura civilia luenda, censuris ob eorum violationem latis.

162. Innocentius II., antea Gregorius de Paparcsciis, electus est 15 Februarii 1150. Fortiter suaviterque gubernavit Ecclesiam, plusquam trcdccim annos, ad 24 usque Septembris 1145. Eximiis effulsit virtutibus, ct plura praeclare gessit : ab anlipapa Petro Leone, qui Anacleti 11, nomine assumpto Romam occupavit, plura passus. Sanctus Pontifex in Gallias se contulit, unde anno 1158 reversus, cum Lothario Imperatore, hunc Romæ coronavit. Herum a factione antipapæ exulare coactus est, sed hujus morte brevi contingentes in Urbem est reversus. Alius anlipapa Gregorius nomine, qui Victor IV. vocari voluit, successit, sed inira paucos dios sese subjecit legitimo 1'oulifici.

Concilium Lateranense II. anno 1159 habuit Innocentius.

163. Coelestinus IL. antea Guido dc Castello, 26 Septembris 1145 electus, 9 die Martii 1144 defunctus est Dignissimus fuit pontificatu ob egregias dotes.

164. Lucius II., antea Gerardus Caccianimicus, post triduum electus, plurima ab Arnaldislarum factione passus, vivere desiit 25 Februarii anno 1145.

165. Eugenics III., ante Petrus Bcrnardus, abbas, S. Bernardi discipulus, electus est 27 Februarii 1145. Ob Arnaldislarum tumultus exulare coactus est, in Gallias profugus. Sanctissimam vitam miracula post mortem probarunt. Obiit 7 Julii 1153.

166. Anastasius IV., antea Conradus de Suburra, episcopus Cardinalis, post biduum suffectus. Beneficus in pauperes et sui muneris solicites, laudem præclaram meruit. Obiit 2 Decembris 1154

167. Hadrianus IV. Anglus, humili loco natus, ingenio et virtute profecit. Legati munere apud Dacos ct Novegos fundus, cum magno animarum lucro, ad Summum Pontificatum tandem evectus est. Sedit annos quatuor, menses octo, dies viginli novem, obiitque 1 Septembris 1159. Fridericam imperatorem coronavit, cum quo tamen gravia deinceps habuit dissidia. Quum Hadrianus beneficii nomine coronæ imperialis collationem designassel, excanduit Fridericus, putans feudatarium se dici, sed Pontificis explicationi acquievit. Henrico H. facultatem tribuit Hiberniam invadendi, insulas omnes ad fidem conversas ad B. Petri jus pertinere affirmans, nixus, uti videtur, suppositilio instrumento donationis Constantini. Eum humanis rationibus ductum fuisse non est temere dicendum, quum alias virtus ejus eximia innotescat : mirum autem non est eum falso deceptum instrumento, vel communem ea ætalc secutum esse dc potestate pontificia notionem.

168 Alexander HI., antea Rolandus Bandinella, Cardinalis, electus est 20 Septembris 1159. Octavianus.CardIna-lis, favente Imperatore Friderico, schisma fecit, seque Victorem IV. appellavil. Pseudo-Pontifice anno 116» defuncto, alter electus est Guido, Cremonensis, qui Paschalis III. vocari voluit. Huic anno 1168 suffectus est Joannes, abbas Strumiensis, Callistus III. a suis dictus, qui post decennium subjecit se Alexandro. Schismatici lamen Landum Sitinum, nomine Innocentii III., substituerunt, qui anno 1180 in exilium actus est, el sic extinctum est schisma, quod viginli unum annos duraverat. Anno 1177 recondliatio inter Fridcricum ct Alexandrum effecta est Vcneliis. Pontifex Henricnm II. Angliæ regem, necis S. Thomæ archiepiscopi Canluariensis reum, anathemate percussit; sed juramento emisso a rege se haud fuisse consilii nefandi conscium, eum deinceps absolvit. Regnum diuturnum morte clausit Alexander 50 Augusti 1181.

169. Lucius HI., antea *Hubaldus* Allucingolus, *Cardinalis episcopus* Ostiensis, *t die Septembris suffectus* est. Sancte rexit Ecclesiam prudentia innoccntiaque insignis. Obiit die 2» Novembris 1185. In ejus electione Cardinales soli tulerunt suffragia : qui mos deinde obtinuit, clero populoque excluso.

170. Urbanus III-, antea Lambertus Cribelius, suffectus est, el ad mortem usque, 19 Octobris die 1187, Ecclesiam gubernavit. Gravia habuit cum Imperatore Friderico dissidia, cui excommunicationem intentavit ob violata Ecclesiæ jura, sed intra minas se continuit.

171. Gregorius VOL, anLea Albertus, monachus Benedicimus, vir plane et sapientia et vitae sinceritate conspicuus. Magno flagrabat studio opem

ferendi Christianis in Palæstina oppressis, sed brevi ad immortalem coronam avolavit, 17 Decembris eodem anno

<78. Clemens III. antea Pauliniis, Cardinalis Præncsiinus, dic 19 ejusdem mensis electus, pie et sancte rexit Ecclesiam. Christianis in Palæstina ut subveniretur laboravit. Obiit 28 Martii 1191.

173. Coelestlnus IIL, Hyacinthus do Ursinis, post biduum suffectus est, annos jam natus 85. Expeditionem sacram promovit ; Leopoldo Austriæ duci sub anathemate jussit ut Richardum, Angliæ regem , quem ceperat c Palæstina redountem, liberum dimitteret. Post plura sancte peracta obiit 8 Januarii 1198, virtutibus commendabilis.

SÆCULO 13.°

174. Innocentiis IIL, antea Lotharius Signia, Cardinalis diaconus, annos natus 57, invitus electus est 7 Januarii die 1198, et sedit annos octodecim , menses sex, dies novem, defunctus 16 Julii dic 1216. Doctrina, pietate ct animi magnitudine claruit. Philippum II. Galliarum regem omni qua valuit ratione compulit ad recipiendam suam Inseburgim uxorem, dimissa quam secum retinebat concubina. Oltonem coronavit Imperatorem , postquam juramento spoponderat se Ecclesiæ jura sancte servaturum : quem manifesto reum spreti juramenti et fracti, anathemate ligavit, soluto pariter subditorum erga eum vinculo. Joanncm dictum sans terre Angliæ regem jura ecclesiastica violantem plexit anathemate , qui regnum suum Pontifici fecit feudatarium, ut iram deprecaretur. Albigcnsium hæresim damnavit in magno Concilio Lateranensi; Armenos Bulgarosque Ecclesiæ conjunxit, ct plurima alia gessit. *

173. Honorius IIL, antea CcnciusSabellus , presbyter Cardinalis , altera ab obitu decessoris die electus csl, nec regnare desiit ante 15 Kal. Aprilis anno 1227. Sacram expeditionem promovit, hæresim Albigcnsium delere sategit, ordines religiosos Fratrum Prædicatorum, Minorum , et Eremitarum B. Marisa de Monte Carmelo probavit, ct plurima alia sancte præclareque fecit.

176. Gregorius IX., Ugo seu Ugolinus Signia antea dictus, episcopus Ostiensis, suffectus est, et sedit annos qualuordccim, menses quinque, defunctus fere centenarius anno 1241. Pacem inter principes conciliare summopere studuit; sed Frcdcrici II. perfidia in causa fuit ut anathemate feriretur, ct omni jure imperii prolapsus haberetur ; violavit enim jusjurandum quod ante coronationem præslitcrat, et fœdus cum Sullano iniit, cum cætcrorum principum, et reipublicæ Christian® injuria. Litteris impense favit insignis Pontifex , fideique proj agationi consuluit , missis praeconibus, ex ordinc Dominicano præsertim, in barbaras gentes.

177. Coelestinis IV., antea GaudefridusCastilionæus, eximiis ornatus dotibus , tantum septcmdccim dies in summa Sede eminuit, ad superos translatus.

178. Innocentius IV., antea Sinibaldus de Filisco, Cardinalis S. Laurentii, post intervallum anni unius, mensium octo, ct dierum quindecim, electus est ; Imperatore Cardinales carcere antea detinente. Imperatorem Fridericum sacra omnia jura conculcantem, et juramenta quæ per se vel per oratores præslitcral violantem, in Concilio œcumenico Lugdunensi , anno 1245 , depositum a Deo declaravit Pontifex, ipseque

;<) Ejus vitam nuper descripsit, cl magnis ornavit Jaudibus scriptor prolMlanlicus ilurler,

▮ro Jure quo.l ineo tone «gnoxceba-;,lr eum depom.lt. Magno flagrabat fidei propaganda, studio, qnod cx sanis praeconibus in Prussian., Norvegiam, Grecian., Bulgarian.. /Ethiopian!, Indiam missis liquet. Sapientissimus Pontifex passim audiebat, , Pater juris, ct Paler veritatis. » Obiit « vir sacer ct rectus » 7 Decembris die anno 1254, quum annos quatuor, menses quinque, dies quatuordecim, sedisset.

179. Alexander IV., antea Raynaldus, sive Reginaldus Signia, paucis post diebus electus est, seditque annos sex, mentes quinque,dies quinque,defunctus 8 Kal. Junii 1261. Orandi studio, abstinentia, et mansuetudine singulari insignis plura fecit, tum ad Albigcnsium hæresim evellendam, tum ad fidem dilatandam.

180. Urbanus IIL, Gallus natione, antea Jacobus Trecensis, patriarcha Hierosolymitanus, 4 Septembris 1261 electus, obiit 6 Nonas Octobris 1264. Festum instituit Corporis Christi : et alia plura zeli et pietatis dedit argumenta, virtute ex humillimo loco, (filius quippe sutoris veteramentarii fuit), ad summum fastigium evectus.

181. Clemens IV, antea Guido, Gallus origine, qui ex legitima uxore duas genuerat filias, ea defuncta ad sacros ordines et ad episcopatum deinceps evectus est, denique Pontifex electus, postquam Sedes quinque menses vacaverat. Vir erat in pauperes effusus, propinquis autem admodum parcus. Omnia optimi Pontificis implevit munera, defunctus post tres annos, novem menses, et viginti quinque dies, 29 Novembris 1268.

182. Gregorius X., antea Theaklus, seu Theobaldus Placentinus, archidiaconus Leodiensis, absens electus est, 1 Septembris die 1271 ; in Syria enim cum exercitu Christiano versabatur. Duo anni, nwnsc» novem, cl dies duo posl Clemcnlis obilum jan. lapsi erani, et sex alii menses ante ejus consecrationem fluxerunt. Felici successa Cnecorum cum Ecclesia conjunctionem lentavit, habito Concilio Lugdunensi anno 1274. Obiit 10 Januarii 1276, miraculisque post mortem claruit.

483. Innocentius V.. antea Petrus de Tarcnlasia, cx ordine Prædicatorum. sanctitate, doctrina, aliisque eximiis dotibus insignis, sextum mensem in pontificatu implere non potuit, ad superos translatus 22 Junii 1276.

184. Hadrianus V., Ottobonus, patria Genucnsls, mensem in pontiflcalu non implevit, 18 Augusti 1276 defunctus.

185. Joannes XX., Lusitanus natione, dictus antea Petrus Juliani, successit, eximia' eruditionis in physicis præsertim et in medicina, el doctorum hominum patronus. Pro principum pace, Christianorum in Palæstina levamine, et reipublicæ christianæ salute strenue laboravit, sed contignatione suæ cameræ soluta, oppressus est, dies tantum sex superstes. Obiit mense Majo 1277.

186. Nicolaus III., antea Joannes Cajelanus, post sex menses electus est. prudentia, gravitate, aequitate, et animi fortitudine *commendabilis. Pacem inter principes populosque* conciliare studuit. *Firmandæ* concordiæ cum Græcis in Concilio Lugdunensi inilae strenue laboravit : Judæorum conversioni studuit. demandato Fratribus Prædicaloribus munere illis Dei verbum annuntiandi. Pluribus egregie patratis obiit 22 Augusti anno 1280, quum annos duos, menses fere novem, minus scilicet duobus diebus sedisset. Gallorum strages in Sicilia facta est eo sedente ; sed nefandum consilium illi non innotuit.

187. Martinus IL, qui tamen IV. dicitur, post sex menses electus est. Simon de Bria antea vocabatur, natione Gallus, et jam ad cardinalalum evectus. 22 Februarii 1281 electus, obiit miraculis clarus 20 Martii 1285. Petrum Aragoniæ regem, ob partem quam habuit

in Gallorum cœdc dicla *Kcspcris Siculis,* regno depositum pronuntiavit; Aragoniæ autem rex Petrus II. ab Innoccnlio III. ce.ronatus anno 1204, regnum suum B. Petro Apostolorum principi obtulerat.

188. Honorius IV., antea Jacobus Sabellus, 2 die Aprilis suffectus est. Jacobum, Aragoniæ regem ejusque matrem Constantiam anathemate percussit, ob lyrannidcm ct crimina alia. Ladislao, llunganæ rogi, camdem poenam intentavit, nisi dimissis pellicibus, legitimam exciperet uxorem. Obiit dic 5 Aprilis 1287.

189. Nicolaus IV., antea Hieronymus Asculanus, cx ordine S. Francisci, inter Cardinales jam cooptatus, clecius est Pontifex post menses decem, dies octodecim , dic 22 Februarii 1288, seditqnc ad 4 Aprilis diem 1292. Magno studio, felicique successu fidem inter Sarraccnos, Tartaros, Bulgares, Sclavos praedicandam curavit, missis prœconibus ex ordinibus Dominicanorum ct Franclscanorum.

190. S. Coelestincs V., antea Petrus de Muronc, eremita el auctor congregationis Cœlestinorum, post intervallum annorum duorum, trium mensium, et unius diei electus, post quinque menses et octo dies cessit pontificatu , cui se imparem agnovit, quum totum poneret studium in coelestium rerum contemplatione. Obiit in arce Fumonis, quo eum incluserat Bonifacius ejus successor, ne schismati foret locus, pravis hominibus sancti viri simplicitate forsan abusuris.

191. BowaciusVHI. , Benedicius Cajclanus antea dictus, presbyter Cardinalis doctus et sagax, sed si auctoribus sit fides, ambitione abreptus, die 24 Decembris 1294 clecius esi. Regem Galbarum , Philippum Pulchrum, Ecclesiæ conculcantem jura, el Legaium pontificium , conlra jus gentium, custodiae tradentem, anathemate percussit, et regio jure spoliatum pronuntiavit, et totum regnum sacris interdixit, ut aliorum damno rex commoveretur. Inde secuta est contra Pontificem conjuratio nefanda , ipseque captivus factus Anagnia?, et deinceps liberatus, post paucos dies obiit ærumnis obrutus, anno 1305, quum sedisset annos octo, menses novem, dios octodecim. Primus publicavit Jubilæum.

SÆCULO 14.ß

192. Benedictus XI., verius X. , antea Nicolaus Bocasinus, ex ordine Prædicatorum, humili loco natus , virtute summo muneri par evasit. Matrem pulchris ornatam vestibus noluit agnoscere; sed pro more vilibus indumcntisteclam cum amoris et honoris indiciis excepit. Paci reipublicæ christianæ ut consuleret, rescidit decessoris sui in regem regnumque Galbarum acta. Præfuit Ecclesiæ octo tantum menses, dies undecim, defunctus 4 Julii die 1501, miraculis post mortem clarus.

195. Clemens V., antea Berlrandus de Agulis , archiepiscopus Burdigalcnsis , post undecim menses electus est, gratia Philippi Pulchri, si famæ sil fides. Hic primus Avenione sedit. Plurima in Ecclesiæ utilitatem patravit, missis fidei praeconibus in Tartarorum imperium , ct Concilio œcumenico Viennensi celebrato. Templarios haud injuria damnatos censent nonnulli post Ferretum Vicentinum , Pontificum minime laudatorem : « Nec putandum est tam salubrem, tam Deo gratum pastorem, odio vel prece corruptum a justitia declinasse , nani omnia bene, et sapienter ab eo gcsla nemo mentis integer ambigit. » * obiit 20 Aprilis anno 131-1, quum sedisset annos ocio, menses decem, dios quindecim.

(1)1101.1. iii.

194. Joannes XXII, verius XXI., antea jacobus de Ossa, Gallus gente, ex patre siilorc veteramentario natus, electus est post intervallum annorum duorum, mensium irium, dierum septemdecim. Cum Ludovico Bavaro, rege Romanorum, grave habuit dissidium, quem et depositum solio pronuntiavit ob gravissima facinora. Pseudo-pontifex Petrus Raynalduccii de Corbaria, Franciscanus. qui Nicolai nomine intrusus est a Ludovico, brevi deposuit vestes pontificales. Fidei puritati invigilavit Joannes; sed in quaestione oria de visione divinæ essenliæ ante diem judicii, in opinionem propendit eorum qui docuerunt Sanctos cum Christo quidem interim versari, et bcalitudine frui, nec lamen ipsam essentiam divinam intueri. Præcones cvangclicos in Armeniam misit, el alias optimi Pontificis implevit partes, annos novemdecim; defunctus 4 Decembris die 1551.

195. Benedictus XII., antea Jacobus de Furno, natione Gallus, patre molitore, monachus quondam Cistcrciensis, deinde Cardinalis, electus est.Ponlifcx 20 Decembris eodem anno, et sancte gubernavit Ecclesiam usque ad obitum 25 Aprilis 1542. Definivit controversiam de animarum beatitudine ante diem judicii : religiosorum ordinum disciplinam promovit : se præslitit integerrimum in sanctissimi muneris exercitio, el ab omni propinquorum studio alienum. Sanctitate et miraculis claruisse refertur.

190. Clemens VI., antea Petrus Rogerius, natione Gallus, ex monacho Benedictino per honoris gradus ad pontificatum tandem evectus esi 7 Maji die 1342. Plurima fecit præclara undecim annos quos tenuit Petri cathedram. Flagellantium sectam damnavit; pacem principum promovit; Christianis a Tureis oppressis subveniendum jussit; Græcos ad unitatem studuit revocare, Armcnosque scripia ad *Consolatorem* AnneniiB Catholicum epistola edocuit, vere maximus Pontifex. Sancio obiil I Decembris 1552.

197. Innocentius VI., Gallus, antea Stephaniis Alberti, electus 18 Decembris die, per decem fere annos sedit, defunctus 12 Septembris 1362. statuit beneficia conferenda, doctrinal ct pietatis ergo, non generis. Hæreses delere sategit, plurimaque egregie peregit.

198. Urbanus V., antea Guillclmus Grimoaldus, natione Gallus, electus est 23 Septembris die eodem anno. Eo coram Joannes Paleologus, Imperator Græcorum, ejuravit schisma. Ad restaurandam disciplinam ecclesiasticam totas exseruit vires 'optimus Pontifex. Romam rediil anno 1367, a qua aberant ab initio fere hujus sæculi ejus antecessores. Mortuus esi Avenione, quo negotiorum causa iverat, 9 Decembris 1370, miraculis post mortem clarus.

199. Gregorius XL, natione Gallus, antea Petrus Rogerius, dementis VI. ex fratre Guillelmo, comite Belforlio, nepos, consecratus est 5 Januarii 1371. Sedem Romæ restituit 27 Januarii 1377. Fidei studio flagravit, cl Ecclesiæ jura strenue vindicavit, excommunicatione lata in Florentinos ob ea violata. Pie Obiit 17 Martii 1578.

200. Urbanus VI., antea Bartholomæus Prignanus, patria Neapolitanus, ct archiepiscopus Barensis, 8 die Aprilis electus esi, et ad 15 diem Octobris anno 1589 vixit. Indolis asperioris dicitur fuisse, qua re exulcerati sunt Cardinalium Gallorum animi.

Dum conclave haberetur ad successorem Gregorii designandum, irruerunt Romani, inclamantes Romanum, vel Italum saltem eligendum : verebantur enim ne Gallus eligeretur qui Avcnionem se conferret. Metu facta electio rata haberi visa est, Cardinalibus per quatuor menses Urbano obtemperantibus; sed deinceps tredecim aufugerunt Anagniam, et vim sibi illatam pnetexentes, ad novam electionem, quie libera foret, procedendum duxerunt.

Dic igitur 21 Septembris anno 1378 Robertos Gcbenncnsis, nomine Clementis VII!., designatus est. Gravissima controversia, et dirum schisma inde traxit initium, nonnisi post quinquaginta annos exlinclum.

201. Bomfacius IX., antea Petrus Thomacellus, Cardinalis Neapolitanus, gravitate morum el integritate insignis, die 2 Novembris anno 1589, in Urbani locum suffectus est. Obiit 1 Octobris 1404, mori malcns quam jacturam castitatis facere.

Obiit Clemens VIII., uti apud suos audiebat, 16 Octobris 1394, ct in ejus locum Petrus de Luna suffectus est, Benedicti XII. seu XIII. nomine.

SÆCULO 15."

202. Innocentius VII., antea Cosmalusde Melioratis, Sulmonensis patria, doctrina el moribus commendabilis, 17 dic Octobris 1404 electus est Pontifex Plurima passus a factionibus Romanis, el Ladislao rege Neapolitano, hostes suos tandem compescuit. Insimoniacosscvcrissimas statuit leges. Obiite Novembris 1406.

203. Gregorius XII., vir prisca sanctitate reverendus, Angelus Cerario hactenus vocatus, die 31 Augusti anno 1406 electus est Pontifex. Eum et Benedictum XIII Concilium Pisanum lentavit deponere, ut linis foret schismati, quod tamen auctum est electo Petro Philargo, se.uPhilareto, qui Alexandri V. nomine die 7 Julii 1409 consecratus est. Pisana acta nihil habuit Gregorius, qui suo munere fungi perrexit usque ad Concilium Constantiense, in quo se per Legatum suum abdicavit, 14 Julii 1415. Alexandro 4 Maji 1410 demortuo suffectus est a suis Balthassar Cossa, qui JoannesXXIII. vocari voluit. Hic Concilium Constantiense convocavit, in quo tamen 29 Maji 1415 depositus est omni jure prætcnso pontificatus, ipseque sententiae depositionis sese subjecit, luivdiclus XIII. etiam die 26 Julii depositus est, sed ad mortem usque anno 1424 perstitit, jura pontificia sibi vindicans. /Egidius Saucius Munio, nomine Clementis VIII. assumpto, hujus occupavit locum, sed 26 Julii 1 429 vana auctoritatis umbra carere tandem voluit.

204. Martinus V.. antea Odo de Columna, Romanus, in Concilio Constantiensi, II die Novembris 1417 electus est. Moderatione animi, acumincjudicii, fidei et disciplinæ studio insignem sc præbuil, defunctus 20 Februa rii dic 1431.

205. Eugenics IV., antea Gabriel Condulmcrius, 3 Martii die eodem anno electus, 23 Februarii 1447 obiit. Pauperum amore, ct cultus divini studio illustris extitit, testante S. Antonino. Eum deponere aggressi sunt Basileenses, sed pseudo-pontifex, postquam decennium nomen usurpaverat, inanem tandem dimisit titulum.

206. Nicolais V, antea Thomas Sarzanensis, post cxcquias Eugenio per novem dies celebratas, electus est. Pacis studio, libcralitate in pauperes, aliisque virtutibus clarus diem clausit extremum 24 Martii 1455.

207. Callistus 111., antea Alphonsus Borgia, Hispanus, septuagenario major electus est 8 Aprilis die 1455. Optimus fuit Pontifex; culpatus tamen a posteris, quod nepotem c sorore Rodericum Lenzolium Borgiam in Cardinalium numerum cooptaverit. Obiit 6 Augusti 1458.

208. Pius II., antea Æncas Sylvius, consecratus est 19 Augusti 1458 Quæ in inferiori gradu egerat vel scripserat pontificiæ potestati adversa, occasione Concilii Basilccnsis, speciali Bulla retractavit, el anathemate percussit appellantes ad futurum Concilium. Vir fuit magnus, ingeuioque clarus. Obiit 14 Augusti 1464.

209. Paulus II., antea Petrus Balbus, post novemdialia Pio II. peracta electus est. Plurima optime fecit ad exlirpandam hæresim Hussilarum, ad abolendam simoniam, et in pauperum le-'"men. Calumnias ei a Platina impactas

Cardinalis Quirini dissipavit in vita Pauli II. quam conscripsit. Plures tamen eum arguunt quod recesserit aliqua ex parte a conditionibus in conclavi impositis futuro Pontifici, quas una cum cætcris Cardinalibus juratus promiserat se servaturum. Obiit ex apoplexia, ex comestione ad cumam peponum, pisciumque cum aquæ frigida* potu, 16 Julii 1471. De mortis occasione fabulose calumniantur haeretici.

210. Sixths IV., antea Franciscus a Ruvere.cx ordine Minorum ad pontificatum assumptus. Doctrina, et studio fidei conservandae et propaganda claruit, sicut et Bibliotheca Vaticana constructa cl dilata. Infensus Mcdicæis, qui reipublicæ Florenlinæ gubernacula tenebant, noscitur fuisse, sed minime conscius uædis quam conjurati parabant. Obiit 15 Augusti anno 1484, quum tredecim annos sedisset.

211. Innocentius VIII., antea Joannes Baptista Cybo, per annos septem, men ses decem, dies viginti septem, rexit Ecclesiam, ad mortem usque 25 Julii 1492. Eo sedente, Ferdinandus ct Isabella de Mauris triumpharunt, everso regno Granatensi, et Judæis ex Hispania pulsis. Propagata est fides in regno Congitano, et apud Jolophos, Ælhiopiæ Occidentalis populos, ct in Benii regno.

212. Alexander VI. antea Rodcricus L. Borgia, Hispanus, electus est 11 Augusti 1492. Vitiis praeclaras animi dotes foedavit : quod autem de mortis occasione t*x testimonio Guicciardini narratur, a Voltairio ipso rejicitur veluli fabulosum ; ncc enim credi potest Pontificem septuaginta quatuor annos natum auri cupidine mortem veneno parasse Cardinali. Ex medici testimonio constat cum ex febri tertiana decessisse. Eo sedente, novus Orbis patuit Columbo : rogantibus autem regibus Hispaniarum el Lusitaniae, limites designavit Alexander quibus eontineretur cujusque ditio in regionibus quas forsan detegerent, et quas præconum evangelicorum opera ad sacra Christiana perducerent. Bullam hanc, quam irridere consueverunt scriptores, laudat Le Maistre, · utpote qua paci principuni et populorum saluti consulitur : Pontifex scilicet, dum munus divinitus mandatum edocendi omnes gentes implendum curat, arbiter fit inter principes, ne jurgiorum nascatur occasio.

SÆCULO 16.'

215. Pius *III., antea* Franciscus Todeschinus, vir eloquio, prudentia, religione insignis, electus est, sed post viginti sex dies morte sublatus die 18 Octobris 4503.

214. Julius IL, antea Julianus Ruvereus, electus post justa Pontifici defuncto persoluta, ad 21 Februarii 1513 vixit. Militari gloria claruit plus quam Pontificem decuit : quem tamen ob temporum necessitatem, ct jura sacri imperii læsa excusat Ciaconius. Dissidia habuit gravissima cum *Gallia*rum rege, quem in sui auxilium accersilum ex Italia expellendum deinceps curavit, ne nimis gravesceret Gallorum potentia. Templum S. Petri erigere cœpit, quæ res animi consilia amplissima prodit. Religiose perceptis Sacra mentis, diem clausit extremum.

215. Leo X., antea Joannes Medicæus, Florentinus, annos natus triginta octo electus est 13 Martii die 1515. Ingenio, artium liberalium patrocinio, animi magnificentia, suavitate, constantia, liberalitate, castitate, pietate, virtutibusque plurimis, enituit. Severioris autem indolis quum non esset, studia theologica virosque theologia» laude ornatos non adeo coluit, et animi oblectamenta nimio studio quærcbat, a vitiis cæleroquin longissime abhorrens. IpseLutherus nihil in ejusmo

(») Du Pape;

ribus culpandum invenit : Erasmus autem plurimis cum ornavit elogiis. Anno 1517 Ludicri propositiones damnavit Bulla : « Exurgal Dominus.» Obiit 1 Decembris 1521.

216. Hadrianus VI., Batavus, humili genere ortus, virtute ac doctrina ad summos pervenit honores. Magno studio in morum emendationem incubuit, sed austerioris visus est virtutis quam temporum conditio ferret, adeo ut ipse omnium judicio imperio dignus visus fuisset, nisi regnasset. Obiit vir optimus 14 Septembris 1523.

217. Clemens VII., antea Julius Medicæus, 19 Novembris 1523 suffectus est. Gravissima passus est a Germano exercitu, a Carolo V. misso ad ulciscendam injuriam quam sibi illatam aestimabat, fœdere a Pontifice cum Gallis aliisque pro libertate llalhe inito. Ipse obsessus est in arce S. Angeli, nec libertatem pacemque nisi durissimis conditionibus impetravit. Henrico VIII. Angliæ regi, Catharinam uxorem repudiare volenti restitit, peenasque ecclesiasticas irrogavit. Inde schismatis Anglicani origo, rege furibundo libidine exigente ut ipse caput supremum Ecclesiæ Anglican» agnosceretur, pontificia auctoritate rejecta. Obiit Clemens 26 Septembris 1554 , optimi Pontificis laudem promeritus.

218. Paulus III., antea Alexander Farnesius, 13 Octobris 1534 assumptus, pontificatum tenuit ad 10 Novembris 13-49 , plurimaque gessit feliciter el præclare. Ul Concilium Tridentinum celebraretur maxime adlaboravit. Henricum VIII. anathemate percussit, regnoque delapsum pronuntiavit, receptis per plura sæcula dc potestate pontificia principiis inhærens. Munia omnia Summi Principis et optimi Pontificis implevit magna cum laude ; in eo tamen reprehensus quod filiis ex occulto matrimonio, uti dicit Fellerus, natis ante ordines sacros susceptos, nimis consuluerit.

219. Julius III., antea Joannes Maria de Monte, episcopus Praenestinus, 8 Februarii 1550 electus est. Syros in Ecclesiæ gremium excepit : Concilium Tridentinum promovit ; Imperatorem cum Galbarum rege conciliare studuit. Anglos , regnante Maria, Ecclesiæ restituit unitati, Cardinali Polo, tamquam ejus Legato, Parlamentum totum et nationem solemniter censuris solvente. Obiit plurimis robus gestis illustris 23 Martii 1555.

220. Marcellus II., antea Marcellus Cervinus, Cardinalis S. Crucis, electus est 9 Aprilis 1555. Sanctitate aliisque dotibus eminuit, sed vigesimo secundodie pontificatus ad superos est translatus.

221 Paulus IV., antea Joannes Petrus Carafa, Clericorum Regularium, qui dicuntur Thcalini, institutor, 23 Maji electus, fere octogenarius, plusquam quatuor annos sedit, die 17 Augusti 1559 defunctus. Magno fidei integritatis studio flagravit, quo contigit, ob temporum iniquitatem, ut de virorum eximiorum orlhodoxia male suspicaretur. Plurima fecit et sanxit ad emendandos mores,austerus virtutum cultor.

222. Pius IV., antea Joannes Angelus Medicæus, post menses quatuor et dies quatuor electus est. Concilium Tridentinum ad finem perduxit pluraque edidit sanctissima decreta. Obiit 10 Decembris 1565, susceptis devote Sacramentis a S.Carolo Borromæoejus nepote, quem summis honoribus auxerat.

223. S. Pius V., antea Michael Ghislerius , ex ordine Prædicalorum , 7 Januarii 1566 electus est. Sanctissime rexit Ecclesiam, omni studio laborans ut hæresis radicitus delerelur. Precibus ejus de Turcis vicloria relata est ad Echinadas insulas in sinu Corinthiaco, loco vulgo dicto *Lepanto,* quam ipso temporis momento quo contigit novit et enuntiavit. Elisabetham omni jure ad Angliæ regnum carere pronuntiavit, quod ex legitimo matrimonio non esset orta , ct quod in Ecclesiæ et

reipublica' detrimentum abuteretur potestate, in communem omnium ordinum utilitatem concredita : secutus hac in re receptam per plura sæcula de pontificia potestate in juribus regiis definiendis notionem. Obiit miraculis clarus t Maji 1572.

221. Gregorius XIII., antea Hugo Boncompagnus, 15 Maji eodem anno electus, ad 10 Aprilis 1588 vixit. Mirum quot quantaque egerit ad Urbis decus augendum, ad disseminandum litteras, fidem, pietatem ubique gentium, erectis collegiis, missis fidei præconibus, ex Societate Jesu præsertim , ad Japonios, Indos, aliosque populos. Kalendarium emendari jussit, novamque Juris Canonici editionem mendis purgatam fieri.

2-5. Sixtus V., antea Felix Perelli, de Montcalto , genere humili, cx Franciscanorum familia, electus est 24 Aprilis eodem anno. Magna vi animi et justa severitate populum sibi subditum »rexit, arctioribus decretis vilia ubique terrarum compescere studens. Elisabeth Angliæ reginam, Mariae Stuartæ, Scotorum reginae, sanguine recens maculatam, solio dejicere tentavit, fulmine apostolico vibrato ; quod tamen in leves abiit aoras. Obiit 27 Augusti anno 1590.

226. Urbanus VII., antea Joannes Baptista Castanea, vir castitate, religione, aliisque dotibus praeclarus, electus est Pontifex , sed die duodecimo obiit, coronatione haud peracta , die 27 Septembris 1590.

227. Gregorius XIV., antea Nicolaus Sfrondalus, castitatis et modesti» laudibus ornatus snccessit. Plurima edidit decreta utilissima, sed morte abreptus est die 15 Octobris 1591, anno Pontificatus haud expleto.

228. Innocentius IX , antea Joannes Fachinetlus, inorum integritate et eruditione spectatissimus, suffectus est, sed post duos menses obiit 50 Decembris dic.

229. Clemens Vfir , antea Hippolytus Aldobrandinus, 50 Januarii 1592. Ruthenos aliosque ad Catholicam Ecclesiam redeuntes excepit ; Henricum IV., Galiiarum regem, ad fidem conversum, a censuris absolvit : Vulgaiæ versionis accuratissimam editionem fieri curavit; plurimaque alia præclare gessit, defunctus tandem 3 Martii die 1005.

SÆCULO 17/

250. Leo XL, antea Alexander Octavianus Mediemus, electus die 2 Aprilis 1605, die 10 coronatus, die 27 ejusdem mensis obiit. « Ægrotans suasionibus plurimorum adduci non potuit, ut nepotem suum, modestissimum adolescentem, quem penes se educaverat, et unice diligebat, crearet S. R. E. Cardinalem. » Ita Baronius refert.

231. Paulus V., antea Camillus Burghesius, 16 Maji 1w>5 electus est.Fiden» apud Indos, Persas, Sinas, missis evangelicis præconibus propagavit. Liberalitate, religione, litterarum patrocinio , mullisque de Ecclesia et republica meritis ornatus, sancte clausit vitam, dicens : « Cupio dissolvi ot esse cum Christo,» 28 Januarii 1821

232. Gregorius XV., antea Alexander Ludovisius, 9 Februarii 1621 electus est. Pietate, studio fidei propagandae, benignitate, aliisque virtutibus claruit. Congregationem Cardinalium de propaganda fide instituit. Obiit 8 Julii 1625.

255. Urbanus VIII., antea Maphæus Barberinius, 6 die Augusti 1625, electus est. Sacra instauravit ædificia, novaque erexit : collegium de Propaganda fide extruxil : librum Jansenii damnavit, plurimisque peractis operibus , obiit 29 Julii 1644.

254. Innocentius X., antea Joannes Baptista Pamphilius, annos natus septuaginta duo, 15 Septembris die 1644 electus est. Jansenii quinque propositiones damnavit : reprobavit pacem *Mwiasteriensem,* quam Phillippns II. cum Batavis et Belgis, ct Ferdinandu»

Imperator cum Germanise cl Sueciæ principibus hærelicis inierat, cl conditiones rejecit utpoto iniquas ct juribus Ecclcsiæ adversas. Sancte obiit 7 Januarii 1635.

235. Alexander VU., antea Fabius Chisius, 6 dic Aprilis 1655 renuntiatus esi Pontifex. Fidei Catholicae studio flagrabat, vchemcnlerquc litterarum studiis delectabatur. Ludovico XIV. injuriarum Legato suo illatarum a turmis Corsicis, quæ ad Pontificis personam custodiendam tunc destinabantur, poenas reposcenti satisfecit. Jesuitas in Rempublicam Venetam , cx qua, occasione dissidii inter Paulum V. cl Venetos dc ecclesiastica immunitate,ejecti erant, iterum recipiendos curavit. Plurimis aliispræclare gestis, obiit 22 Maji 1667.

236. Clemens IX., antea Julius Rospigliosus, 20 Junii 1667 electus, obiit 9 Decembris 1669, plurimis relictis fidei, beneficentia*, charilatis et mansuetudinis documentis.

257. Clemens X., antea Æmilius Alterius, 29 Aprilis 1670 electus, invitus plane et coactus onus ætale sua majus, octogenarius quum esset, subiit. Studio fidei, liberalitate, animo a suis ditandis alieno claruit. Obiit 22 Julii 1676

258. InnocentiusXI., antea Benedictus Odeschalchus, 21 Septembris 1676 electus, omnibus sancti Pontificis dotibus claruit. Grave habuit cum Ludovico XIV. dissidium, quum hic vellet Jus *llegaliœ* in quasdam ecclesias eo antea immunes extendere, et Lavardinus regis orator, ovantis instar Romam ingressus fuisset, haud absque majestatis pontificiae dispendio. Clerus Gallicanus regi morem gerens,comitia habuit anno 1682,in quibus de pontificia potestatis limitibus actum est. Obiit Pontifex31 Julii 1689.

239. Alexander Vili., antea Petrus Ottobonus, 6 Octobris 1689 electus , prudentiae, sapientiæ, el fortitudinis laudibus jam insignis. Propediem moriturus , die scilicet 30 Januarii 1691, publicavit Bullam, jam a 4 die Augusti 1690 subscriptam , qua irrita declaravit acta Cleri Gallicani in comitiis anni 1682. Obiit 1 Februarii 1691.

240. Innocentiis XII., antea Antonius Pignatellus , post quinque menses electus est, die 13 Julii 1691. Summa cum prudentia Ecclesiam rexit : composuit dissidium cum Ludovico XIV., Gallis episcopis scripto profitentibus se de comitiorum illorum actis dolerc, rege autem declarante se revocasse quæ ea de re regia auctorilate sancita luerant. Obiit 26 Septembris 1700.

SÆCULO 18."

241. Clemens XI., antea Joannes Franciscus Albani, invitus creatus est 25 Novembris 1700. Sanctissime functus est supremo munere, praeclaris datis humilitatis cl pietati» exemplis. Constitutione quæ incipit : « Unigenitus, · 101 propositiones ex libro Qucsnclli desumptas damnavit. Alias quoque magni momenti Constitutiones edidit, 19 Martii die anno 1721 tandem defunctus.

242. Innocentius XIII., antea Michael Angelusde Comitibus,8 Maji 172ielectus est.«Totus Summi Pontificatus splendor in eo eluxit, ut Summum Principem decet : virtutes etiam eximiae, quales in Christi Vicario desiderantur. » Ita Gravesonii continuator. Brevem habuit pontificatum, 7 die Martii 1724 defunctus.

245. Benedictus XIII., antea Vincentius Maria Ursinus, cx ordine Praedicatorum 29 Maji 1724 suffectus est. Humilitate, rerum mundanarum contemptu, libcralilate in pauperes, cæterisque virtutibus eminuit. Lateranense provinciale Concilium anno 1725 tenuit, cui interfuerunt Cardinales triginta duo , archiepiscopi et episcopi plures. Cardinalem Noallium ad unitatem revocavit: landemquc anno ætalis suæ octogesimo primo sancte obiit, 21 Februarii 1730.

244. Clemens XII, , antea Laurentius Corsinus, 12 Julii 1730 , electus est. Anathemate percussit Theodorum Van-

dercoon in episcopum Vlirajeclenum electum a Janseniana factione.·, cl Dominicum Mariant Varier , qui cum consecraverat. In *Liberos Muratures* eliam anathema tulit Constitutione edita 29 Maji 1788. Egentibus consuluit, el plura Pontifice digna peregit, defunctus 6 Februarii dic, anno 1710.

245. Benedictis XIV. , antea Prosper Lambertinus, 17 Augusti die electus est, qui ul eruditissimus cl sapienlissimus toto orbe Christiano est celebris. Plures instituit Romæ Academias , plurimas edidit Constitutiones sacra eruditione insignes, et plurima gessit Principe Supremo ct Pontifice digna. Sedit octodecim annos, defunctus 5 die Maji 1758.

246. Clemens XIII., antea Carolus Rezzonicus, 6 Julii 1758 creatus est. Effusa in pauperes largitas, disciplinas studium et plurima egregia gesta cum commendant. Jesuitas strenue defendit, Bulla edita : « Apostolicum, n sed haud valuit impedire nc expellerentur ex Lusitania , Hispaniis, Galliis, et regno Neapolitano. Pater populi, optimusque Pontifex fuit; sed malorum mole oppressus, obiit 2 Februarii 1709.

247. Clemens XIV., antea Joannes Vincenlius Antonius Ganganelli, ex ordine Conventualium S. Francisci, 19 Maji 1769 electus est. Bullam « In Cœna Domini » supprimi jussit, ut principibus gratificaretur : quibus ut morem gereret, Jesuitas etiam sustulit, maximo cum religionis damno. Obiit 22 Septembris 1774 : falso autem dicitur veneno extinclus, quum obstet medici integerrimi Salicctli testimonium.

248. Pius VI., antea Joannes Angelus Braschi, 15 Februarii 1775 , creatus est. Magna animi moderatione el fortitudine supremi Principis el Pontificis munia temporibus difficillimis explevit. Josephum II. Imperatorem nova molientem ut flecteret, iter Vindobonam aggressus est, sed nullo fere fructu. Episcopum Pistojensem Scipionem Ricci , Leopoldo Ktruriæ archiduci studentem, compescuit, rescissis synodi Pistojensis anno 178« habilæ actis. Suæ Sedis jura fideliter servavit. Giistavum III. Sueciæ regem Urbem invisentem magnifice excepit. Constitutionem civilem cleri Gallicani damnavit. Napolconis Bonaparte, nomine reipublicæ Gallorum , exercitum ducentis armis cedere compulsus est, el durissimas subire conditiones, pace inita Tolentini 19 Februarii 1797. Anno sequenti Urbs a duce Berthier obsessa 29 Januarii die, et proditione capta; Pontifex autem abductus Viterbium , Senas, Florentiam , Valentiæ in Galliis tandem malis obrutus ad cœlos evolavit 29 Augusti 1799, anno ætalis octogesimo secundo, quum viginti quatuor annos, sex menses qet quatuordecim dies sedisset.

249 Pius VII., antea Gregorius Barnabas Chiaramonte, ex ordine S. Benedicti, in comitiis Venetiis habitis, triginta quinque Cardinalibus undequaque collectis, Pontifex designatus est 14 Martii 1800; contigit enim ul Galli Russorum ct Auslriacorum armis ad tempus cedere coacti, locum electioni liberum relinquerent. Breve edidit 7 Martii 1801, quo Jesuilis permissum est ut in Russiaca ditione domos religiosas erigerent; quæ facultas ad regnum Neapolitanum 51 Julii 1804 extensum est. Cum Napolconc, primo Consule, concordatum initum est 15 Julii 1801, ralum 15 Augusti, et solemni Bulla munitum 27 Novembris eodem anno. Eo sublatæ sunt diœceses omnes Galliarum , novis adsignatis limitibus, el remoti episcopi qui pontificiæ voluntati de demiltcndo munere non acquieverant. Napolconem inunxit imperatorem Pius 2 Decembris 1804 , in Ecclesia Dominæ Nostræ Parisiis. Rediens in Urbem, in ilinere Scipionem Ricci veniam errorum deprecantem absolvit. Albo Sanctorum solemniter inscripsit Franciscum Caracciolo , cl quatuor alios , die 21 Maji 1807. Exercitus Gallorum, duce Miollis, anno

sequenti Romam occupavit, ct 17 Maji 1809 Napoleon decretum edidit ex castris, quo Pontifex omni jure temporali spoliatus est. Excommunicationis sententia 10 Junii ejusdem anni injurias gravissimas ultus est Pius animo impavido. Abductus est captivus 6 Julii die, et plurima in itinere passus, pervenit tandem Savonam. Napoleon interim, Josephina repudiata, divortio facto contra juris ordinem absque pontificia auctoritate, uxorem duxerat Mariam Louisam, Auslriacam. Convocavit Imperator Parisiis Concilium episcoporum Gallorum ct Italorum 17 Junii 1811, Parisiis in Ecclesia Dominae Nostræ. Aderant 6 Cardinales, 9 archiepiscopi, 80 episcopi : sed quum consilia sua excqui non potuerit Imperator, solvit coetum. Ex infelici expeditione quam in Russiam susceperat reversus, mense Januarii 1814 fecit facultatem sancio Pontifici Romam redeundi, quam 24 Maji magna cum omnium laetitia ingressus est. Jesuilarum ordinem solemni Bulla mox restauravit. Ad mortem usque 25 Augusti anno 1825 sedit gloriose, sanctitatis laude illustris.

250. Leo XII., antea Hannibal Delia Genga, electus die 27 Septembris 1825, vixit ad diem 10 Februarii 1829. Litteras fovit, magno studio incubuit in rei ecclesiastice profectum, et magna cum solerlia rerum conditioni consilia attemperavit, strenuus Princeps et Pontifex fidelis, sed morbis semper afflictatus.

251. Pius VIII., antea Franciscus Xaverius Castlglioni, die 51 Martii anno 1829 electus est. Ob fidelitatem in temporum difficultate Pio VII. fuerat acceptissimus, qui eum Cardinalem designans, majores ei prædixisse honores refertur. Episcopos provinciae ecclesiastice Friburgcnsis in Brisgovia sui muneris monuit. Pulso Carolo X., ct pacifice solium occupante Ludovico Philippo, interrogatus respondit licere huic juramentum fidelitatis præstare. Obiit post brevem pontificatum, ob mores dulcissimos defletus a populo Romano, dic 30 Novembris 1850.

252. Gregorius XVI., anlea Maurus Cappellari, ex ordine Gamaldulcnsium die 2 Februarius anno 1851 electus est Pontifex : Artium, publicæque prosperitatis fautor, legesque ecclesiasticas interim ubique propugnans, matrimonia mixta certis legibus circumscripsit, Hermenianismum aeque ac Lamenismum damnavit, evangelii praedicationem ubique quam maxime fovit, Cardinales 75 et circiter 500 Episcopos creavit. Regulari simplicitate, austeraque vita conspicuus, obiit 4 Junii 1846, aetatis suæ annum 82 agens.

255. Pius IX., antea Joannes Maria Mastai Ferrelli, electus die 16 Junii 1816, hodiedum feliciter regnat; quem Deus diu senet incolumem.

His tabulis, tamquam appendicibus, opus nostrum instruximus in studiosorum utilitatem. Miram Dei providentiam in serie Pontificum servanda, inter humanarum rerum vices, et hominum cupiditates, quæ tot pepererunt turbas, agnoscat quisque necesse est. Liceat igitur sectarios verbis Augustini compellare.

« Venite, fratres, si vultis ul inseramini invite.
Dolor est cum vos videmus ita præcisos jacere.
Numerate sacerdotes vel ab ipsa Petri Sede,
Et in ordine illo patrum quis cui successit, videte :
Ipsa est petra, quam non vincunt superbæ inferorum porlæ. » 1

(I) Vaalmua contra partem Donati.

APPENDIX III

CONCI Li OKU M OECUM EM CO R UM

NOTITIA.

Concilium OEcumenicim I. Nicæ.f.. in Bythynia, Asiæ provincia, habitum est anno 325, Sylvestre sedem Petri, Constantino Magno imperii habenas tenente. In ea Arii, presbyteri Alexandrini, hæresis damnata est, et antiqua fides de Christo Deo speciali voce designata, qua seu *Consubstantialis* Patri declaratus est : Aposloiico Symbolo nonnullis aliis additionibus enucleatius proposito. *Quarlodecimani* etiam qui Pascha, Judæorum more, in die quartodecimo, seu in plenilunio post vernum æquinoctium celebrabant, reprobati sunt, decreto edito ut in. Dominica plenilunium sequente semper et ubique celebraretur. *.Ueletii* Lycopolcos in Ægypto episcopi schisma, contra S. Petrum Alexandrinum, qui cum ob scelera gradu amoverat, est repressum. Anno 347 Sardicense Concilium habitum est, quod tamen Nicæni appendix censetur, quum nullus novus error in eo fuerit damnatus, sed quidam disciplinae canones editi. Sardicense Concilium hoc sub Julio I. celebratum est, Constante imperium regente. Sedulo distinguendum est ab alio hoc nomine insignito, quod tamen Philippopoli, (quæ urbs interjectu montis a Sardica separatur) celebratum est, Arianis episcopis in unum convenientibus.

Concilium OEcumenicūm II. numeratur **CONSTANTINOPOLITANUM I., 9OПO 381**, Theodosio seniore imperium tenente. In eo Macedonii episcopi Conslanlinopolitani, qui Spiritum sanctum Deum esse negabat, error est damnatus. Coetui huic episcoporum Orientalium 130, accessit Romani Concilii sub Damaso auctoritas, unde OEcumenici Concilii vim obtinuit.

Concilium III. OEcumenicūm, Ephesi celebratum est anno 431, S. Cielestini Pontificis assensu, 200 Episcopis in unum convenientibus, juxta Theodosii junioris placitum. Neslorius episcopus Constanlinopolitanus, qui duas in Christo distinguebat persopas, et Virginem Deiparam esse negabat, Christi matrem eam tantum appellandam contendens, sede dejectus est, damnatis ejus erroribus, juxta mandatum Cœleslini. Concilii auctoritati obstiterunt Joannes patriarcha Antiochenus, Theodorelus Cyrensis, aliique plurimi episcopi Orientales, Nestorio plus æquo addicti, quamvis ab ejus errore alieni. Postea tamen quæ temere egerunt re-

tractarunt, pace cum S. Cyrillo inita, cl Epliesinis decretis agnitis.

Concilium IV. OEcumenicum, Ciialcemine est habitum anno 451, S. Leonis Papæ et Marciani Imperatoris opera, ut Eutychetis error dc unica in Christo natura radicitus evelleretur. Dioscorus Alexandrinus patriarcha, qui conciliabulo cuidam Ephesino contra fas omne praefuerat, sede dejectus est, reprobatis *Latrocinii* illius actis. Leonis Pontificis summis plausibus excepta est dogmatica ad Flavianum epistola, qua duas in Christo naturas « inconfuse, incommunicabilité!', indivise, inseparabiliter, in unam personam atque subsistentiam concurrere » definitum est. Theodorelus Cyrensis, el Ibas Edessenus inter Patres sederunt, postquam « anathema Neslorio » protulerant. Concilii hujus decreta de tide confirmavit S. Leo, rescisso canone, quo episcopo Constantinopolilano holior post Romanum Pontificem secundus, contra Antiocheni et Alexandrini patriarcharum jura in Nicæno Concilio agnita, tributus est.

Concilium V. OEcumenicum, Constan-TiKOPOLi anno 555 habitum est, 165 episcopis Orientalibus Justiniani senioris imperatoris jussu convenientibus, ad sedandas turbas de *tribus capitulis* ortas. Damnata sunt hæc opera una cum Origcnianis erroribus, quin tamen Theodoreto, vel Ibæ, quos Chalcedonenscs Patres exceperant, inureretur nota. Restitit diu Vigilius Pontifex Concilii celebrationi, eique rogatus noluit adesse; ejus tamen decreta, utpote veritati *el Judicato* suo consona, postea sua auctoritate munivit : unde œcumenici Concilii auctoritatem obtinuerunt, frustra reluctantibus occidentalibus episcopis quamplurimis.

concilium VI. OEcumenicum, Constantinovoli anno 681 celebratum est, 289 convenientibus episcopis, S. Agaihonis Papie auctoritate, cl Constantini Pogonali opera. Damnarunt Patres Monothotarum, qui unicam in Christo statuebant Voluntatem, hæresim.

Concilium VII. OEcumenicum, anno 787, Nicki: in Bithynia congregatum est, 550 episcopis, Hadriani I Papa· consensu, ct Constantini ct Irenes ejus matris opera, convenientibus. In eo damnatus est Iconomachorum error, vindicata sacrarum Imaginum, juxta receptum Ecclesiæ morem, veneratione.

Concilium VIII. OEcumenicum, anno 8G9 Constantinopoli coactum est, sub Hadriano II. Papa, ct Basilio Imperatore. Ejus auctoritate S. Ignatius Patriarcha in sedem Conslantinopolitanam restitutus est, Photio invasore depulso. Hæc in Oriente, caetera quæ sequuntur in Occidente habita sunt Concilia.

Concilium IX. OEcumenicum Lateranense dictum est, po quod in Ecclesia S. Joannis a Laterano, Romæ, habitum sil. Coactum est a Calixlo 11. anno 1123, conveneruntque episcopi 300, abbates vero 600. Investituram per baculum et annulum Henricus IV. Imperator in eo Concilio dimisit, quum hi spiritualis potestatis sint indicia; retinuit tamen potestatem conferendi, per sceptri contactum, jura quæ regalia dicebantur, scilicet jus dicendi, monetam cudendi, el vectigalia exigendi facultates, quæ eo tempore pluribus episcopis competebant. De bello sacro pro Palaestina recuperanda etiam actum est; Concilia enim nonnumquam comitiorum Rcipublicæ Christian® universae, in communibus omnium negotiis, speciem gerebant.

Concilium X. OEcumenicum, Lateranense It., anno 1159, ab Innocentio 11. convocatum est. In eo hæreses Petri de Bruis, cl Arnaldi de Brixia damnatae sunl; et antipapæ Petri Leonis, qui Anaclctum II.se designabat, rescissa sunt acta.

Concilium XI. OEcumenicum, Late-

m5exse 111., cui adfuero 300 episcopi, ab Alexandro III. coactum esi anno 1179. Antipapæ Octaviani , qui et Victor IV. appellabatur , acta irrita declarata sunt; et hæreses VValdensium, qui *Pauperes de Lugduno* vocabantur, el Albigensium aliorumque Manichaeorum sunt damnatæ. Ad schisma in posterum vitandum, statutum est duas ex tribus cardinalium partes requiri ad electionem Pontificis.

Concilii:» XII. OEcilinenicum , Lateranense IV. ab Innocentio 111., anno 1215, convocatum est, eique adfuerunt episcopi 412, inter quos exlilerunt de præcipuis patriarchis duo , videlicet Constanlinopolitanus cl Jerosolymitanus : Antiochenus vero et Alexandrinus miserunt procuratores. Liber Abbatis Joachim in eo damnatus est, sicut el impia placita Almcrici de Bena. Pro recuperanda Palœstina, ct Albigensium sorde delenda plura statuta sunt, quorum nonnulla comitiorum civilium decreta sapiunt : quæ proinde ex consensu supremorum principum, qui per legatos adfuerunt, lata censentur.

Concilium XIII. OEcumenicum , Lugduxexse I., habitum est anno 1245, ab Innocentio IV., ut Frcderici *II.* Imperatoris causa discuteretur, ct consilia pro Palæslina recuperanda adhiberentur. Adfuerunt plures cardinales, 1res patriarcha.·, Lio episcopi, etBalduinus Constanlinopolitanus imperator, cum oratoribus plerorumque principum. Tyrannis scclcraqtie omnia Friderici coram Patribus exposita sunt; ipseque, præsente sacro Concilio , Summi Pontificis solemni decreto solio dejectus est, juxta illius temporis recepta principia et jus publicum.

Concilium XIV. CEcumenicim , Lugdunense 11., anno 1274, a Gregorio X. congregatum est. Adfuerunt mille Patres, inter quos cardinales 15, patriarcha* duo , Constanlinopolitanus scilicet ct Antiochenus, archiepiscopi 70, episcopi 500. In ëoGræëï Latinis consenserunt, definientibus Spiritum sanctum ex Patre , Filioque, tamquam cx uno principio procedere.

CONCILIUM XV. OECCNENICUN, VIRNN*. in Galliis. anno 1511, a Clemente V convocatum est. Adfuerunt cum Pontifice præside duo patriarchae, Alexandrinus et Antiochenus, et episcopi 500. Templariorum ordo, qui annis 184 floruerat, ob crimina, quorum accusabantur , extinctus est. Fratricelli, Beguardi, Beguinæ, et Dulcinislæ damnati sunt. Expeditio etiam nova pro Terra sancta recuperanda decreta est, el ecclesiastica disciplina sanctissimis statutis est munita.

Concilium XVI. OEcumenicum, Constantiense, coactum fuit anno HI4, ad extinguendum schisma inter Balthassarem Cossam qui Joannes XXIII. appellabatur, Petrum de Luna, qui el Benedictus XIII. vocabatur,ct Angelum Corariuin, qui Gregorius XII. nuncupabatur. Ballhassar Cossa, pontificatu, quem sibi tamquam successor Alexandri V., in consessu Pisano electi, vindicabat , Patrum sententia dejectus est, enumeratis quamplurimis ejus criminibus. Senienliæ ipse acquievit : Gregorius autem suo se jure abdicavit ob Ecclesiæ pacem : Petrus de Luna depositus omnium consensu est, omnique juris specie spoliatus. Sic Sede vacua , dubiis remotis Pontificibus . Slartinus V. electus est, qui omnia el singula decreta *in materiis fidei* sua auctoritate confirmavit, ea scilicet quæ errores Joannis Huss et Hieronymi de Praga spectabant. Cætcra qua* *conciliariter,* seu Conciliorum more, facta nou sunt, sed coetuum civilium instar, nationum, potius quam singulorum episcoporum,exquisitis suffragiis,pontificia carucrunl confirmatione : Pontifex scilicet « ipsa sic conciiiariter facta approbat el ralifical, et non aliter, nec alio modo ; » quapropter declarationes dc Conciliorum in Pontificem auctori-

late, præserlim si extra casum schismatis extendantur, inter fidei definitiones recensendo? non sunt.

CONCILIUM XVII. OEcUMF.XIC.U5t, Fl.ORF.X-tinum, habitum est ab Eugenio IV., absolutumquc anno 1439. Basile® coegerat Concilium Marlinns V., quo inierim defuncto, successor ejus Eugcnius IV. illud haberi voluit præside legato ejus Juliano cardinali. Præsulibus plura aggredientibus pontificiis privilegiis et consuetudinibus adversa, solvit Concilium, legato revocato. Perstiterunt episcopi, præside Ludovico Alemanno cardinali et Arclatensi episcopo, minasque depositionis Eugenio intenta runt; qui tempestati aliquatenus cedendum ratus, Concilium legitime continuatum fuisse agnoscere consensit, dummodo quæ adversa suo juri patrata erant revocarentur. Postea tamen sessione XVili, iterarunt præsules decretum de Concilii præ Pontifice præstantia; quapropter solvit iterum Concilium Eugcnius, illudque Ferrariam transtulit, anno 1457; inde autem anno sequenti Florentiam, peste Ferrariam vastante. Caput secuta sunt pleraque Concilii membra, paucis manentibus Basileæ, qui, omni jure conculcato, dejicere solio legitimum ccrlumque Pontificem aggressi sunt, antipapa Amadeo, Duce Sabaudiæ, nomine FcIicisV. electo, qui post decennium inani Pontificis titulo se abdicavit. Florentino Concilio præfuit Eugcnius IV., decessores suos imitatus, qui caeleris omnibus in Occidente habilis Conciliis OEcumenicis præfucrant, legatis suis in Orientalibus Conciliis vices suas obeuntibus. Ex Occidentalibus præsulibus adfuere 8 cardinales, 61 episcopi, ex Orientalibus Josephus patriarcha Conslantinopolitanus, Basilius patriarcha Jerosolymilanus, Vicarii patriarcharum Alexandrini et Antiocheni, numero circiter triginta archiepiscopi el episcopi. Adfuit etiam ipse Imperator Graecorum, Joannes Palæologus. In hoc Concilio Grœci concordiam cum Latinis inierunt, pontifici® definitioni de rebus antea controversis subscribendo: Marcus tamen Ephesinus episcopus pertinax mansit, cl in patriam reversus, concordiæ vinculum abrumpendum curavit.

XVIII. Concilium Lateranense V. OEcumenicum a picrisque habetur. Convocavit illud anno 1512 Julius II., ut cardinalibus quibusdam in conciliabulo Pisano schisma molientibus iret obviam Illud continuavit Leo X . Julio morte abrepto. Adfuerunt cardinales 18, patriarchs Orientales duo, Antiochenus scilicet et Alexandrinus, aliique episcopi numero octoginta. Præsules omnes 114 numerabantur, Gallis plerisque a rege qui conciliabulum Pisanum fovebat, ne iter Romam aggrederentur impeditis. Reprobatum est in Concilio Lateranensi conciliabulum Pisanum : Pontificis in Concilia omnia præstantia verbis amplissimis declarata est, quæ tamen definitionis formam et vim non habent -.*Pragmatica sanctio* dc beneficiorum collatione, Basilecnsibus præsulibus probata, abrogata est, concordato inter Leonem X. et Franciscum 1. regem Galliarum ei substituto.

XIX. Concilium ultimum OEcumenicum Tridenti habitum est ab anno 1545 usque ad annum 1503, variis interpositis sessionum intervallis, ob bella civilia quibus Germania flagrabat, et principum simultates. 25 sessionibus absolutum est : subscripserunt ejus decretis, quibus et fides et disciplina validissime sunt munita, 26 cardinales, 3 patriarch®, 25 archiepiscopi, 168 episcopi. Fidei decretum nullum latum est nisi summo omnium consensu : disciplina? leges ex longe majoris numeri Patrum suffragiis lalæ sunt. Vide genuinam ejus historiam a cardinali Pallavicini scriptam, ut fraudes et mendacia exponeret Patris Pauli Sarpi, Veneta? rcipublic® theologi, qui Calvinianus corde magna cum arte texuit historiam Con-

Cilii, quam nomine *Petri* Simma evulgavil.

C05C1 UA QUÆDAM BEFBODATA A PONTIFICIBUS.

Mediolanense concilium anno .355, habitum a 300 episcopis, in quo damnatus est Athanasius *Ariminense* 400 episcoporum, anno 559, in quo vox *consubstantialis* c Symbolo deleta est fraude Ursacii ct Valentis : dogma tamen ea voce enuntiatum rejectum non est. *Seleuciœ* sub idem tempus convenerunt episcopi Scmiariani 200, qui conciliabulumcelebrarunt Reprobavit Liberius Pontifex Mediolanense Concilium,eaque decausa in exilium in Thraciam delatus est. Ariminensia acta postea damnavit.

Ephesinum latrocinium seu prædaloria synodus, anno 419 habitum est, Theodosio Juniore imperante. In eo Dioscorus Alexandrinus prxfuit, denegato S. Leonis M. legatis loco primae Sedi debito; qui etiam in fugam acti sunt. Eutychelis error confirmatus est, rescissis Concilii Constantinopolitani 30 episcoporum actis, qui cum S Flaviano , episcopo Constanlinopolitano, Eulychelem damnaverant. Ipse Flavianus in conciliabulo adeo male tractatus est a tumultuantibus haereticis, ut mors ejus inde sit secuta.

Trullanum Concilium, a forma cubiculi in palatio in quo habitum est, nomen sortitum, Constanlinopoli anno 688 , aut 692, ab episcopis Orientalibus habitum est. *Quinisextum* etiam vocatur eo quod præsules sibi proposuerint quinti et sexti synodorum defectum supplere , canonibus de disciplina editis. Iis qui sacros susceperant ordines matrimonii, quod prius contraxerant, usum, quibusdam appositis conditionibus , permiserunt ; episcopis tamen eonlinenliæ omnimodæ Iqre ailstriclb. Disciplina illud laxamenlnm ac alia eorum décréta reprobanda visa sunt Sergio I- P»P®· olle™·» conci.

liahulum, anno 750, Imperatoris Leonis Isaurici, jussu habitum csl, In quo cultus Imaginum rejectus est, dissentiente tamen S. Germano patriarcha Constantinopolilano , qui idcirco sede est pulsus. Constantinopolilanum altcrumconciliabulum anno 731, imperante Constantino Copronymo, congregatum est, præside pseudo-palriarcha Constantinopolilano. In eo etiam sacra* Imagines cultu haud dignae censebantur. Reprobatum est a Stephano III.

Basileense conciliabulum anno 1434 habitum est. Ejus in Pontificem gesta, aciaque omnia a sessione 25 usque ad 45 universus orbis catholicus, cum Eugenio IV. reprobat. De prioribus sessionibus Galli nonnulli contendunt eis vim decretorum OEcumenici Concilii inesse, præserlim quum ipse Pontifex agnoverit illud esse legitime continuatum. Non ita cæteris plerisque placet, quum Pontifex numquam decreta illa probaverit, sed potius constanter jusseril ut quæ ejus auctoritati adversa forent, retractarentur.

Francofordiense Concilium, anno 794 celebratum , præsentibus legalis Hadriani I. Papae, reprobatum est, quatenus rejecit Concilii Nicæni IL decreta de Imaginibus : ex versione haud accurata persuasum habens, Orientales idolatrico vel superstitioso cultu prosequi Imagines Synodi Nicæni auctoritatem explicuit Hadrianus, quin tamen eam solemni more confirmaret, ne forsan schismatis foret occasio Occidentalibus plerisque, quibus mores Orientalium in venerandis Imaginibus haud admodum placuerunt. In retinendis cum honore Imaginibus consenserunt omnes ; ideoque error de sensu Nicaenorum decretorum , quæ tamquam synodi nationalis Orientis habebantur, tolerandus opportuna ceconomia visus est. Ea de causa forsan siluerunt, vel frustra reluctati sunt pontificii legali, præconcepta invalescente opinione do Orientalium moribus Francofordiensis

Concilii decreta contra Felicem el Elipandum, qui negabant Christum esse Filium Dei naturalem, Ecclesiæ probata sunt. Nationale fuit illud Concilium, ex Germanise, Galliæ, et Ilaiiæ episcopis coactum, nemine ex Oriente evocato.

Concilium Pisanum anno 1409 habitum est, præside cardinali Piclaviensi, ut jura contendentium de papatu determinarentur, Angelus Corarius enim, Gregorius XII. dictus, el Petrus de Luna, assumpto Benedicti XIII. nomine, pon tificatum sibi vindicabant. Aggressi sunt præsulea utrumque juro prmtenso spoliare, et certum Pontificem eligere Philaretum , qui Alexander V. vocatus est; sed Inde auctum est schismatis malum; ipso enim electo, perrexerunt alii duo auctoritatem pontificiam adhuc exercere , adeo ut 1res dc papatu contenderent. Alexander post annum obiit ; eique Ballhassar Cossa sufFcctus est, Joannes XXIII. deinceps vocatus, qui ad schisma finiendum Constanliæ habuit Concilium, Sigismundo Imperatore operam suam praestante.

APPENDIX IV.

iiæresum et schismatum

RECENSIO.

SÆCULO 1.·

Simon Magus, Samaritanus gente, Christiana Religione, quam praedicante Philippo amplexus fuerat, abjurata, monstra errorum excogitavit. Se omnium auctorem jactitabat, primamque mentis suæ conceptionem, seu *Ennotam*, ei genuisse angelos ; eam postea in Helena Trojana fuisse , et denique in Helena meretrice a Tyro, quam secum circumducebat; dicens se ad ovem illam perditam, *Ennoiam* suam scilicel, quærendam e coelis descendisse. * Inter Judæos se tamquam Filium apparui.sse tradebat; in Samaria tamquam Patrem descendisse; in cæteras vero gentes tamquam Spiritum sanctum. * Secundum ipsius gratiam salvari homines docebat,justis operibus rejectis ; promiscuæque patrocinabatur libidini. Angelos idololatrico cultu prosequebalur, putans sacrificia summo Patri per eos offerenda. · Eum obiisse lapsu ex aere, quo magicis præstigiis sese sustulerat, Petro Apostolo Deum, ut Neronem, *populumquc* Romanum simulato *prodigio* non deciperet, deprecante, veteres referunt auctores. 4 Romanos tamen statuam el demortuo erexisse testatur S. Justinus ; quapropter nonnulli in controversiam vocant lapsum. Cui tamen favet Sue* tonii narratio de homine qui volavit aliquantulum coram Nerone, et deinceps delapsus. Imperatoris tabernaculum sanguine aspersit. 1

Menander, Samaritanus, Simonis discipulus, anno 74 similes docuit errores ; se tamen Simone majorem , et hominum Servatorem prædicabat ; baplismate suo eos ex angelorum dominatu eripiendos, et morte etiam eximendos fidenter promittens. · Eorum seriem primus excogitavit.

Cerinthus , Apostolis viventibus, Christianam fidem vitiare et evertere conatus est. Deum unum esse docebat ; mundum tamen conditum esse a potestatibus quibusdam, quæ cum penitus ignorant. Legem cum Evangelio necessario servandam propugnabat.(4)

(I) Vide Ircneum I. i. e. Iiiii. nor® editionis.
(S) Ibid. c. xi.
,'J) Epiphan. hir. xxi. c. ir.
(4) Arnobius I. ii. contra gentes. Cyrillus Ilie, rosolytn Cal. ri.
(S) L. «i. c. iii.
(i) vide Tortu|. j, ,ninu 3i, kee csp.it.

Christum in Jcsum, quem merum hominem ex Maria ot Joseph genitum dicebat, delapsum eo baptizato dicebat; eumque, ulpote spiritalem , nullam passum poenam, quamvis homo Jésus vere passus sit. Malthæi Evangelium mutilatum apud Cerinthianos legebatur, Pauli epistolis, Aclibusque apostolicis rejectis. Resurrectionem carnis agnoscebant; redivivos autem homines per mille annos cum Christo Hierosolymis voluptati vacaturos fœde cogitabant, unde *Millenarii*, seu Chiliastæ,dicti sunt. *

Ebion Christum merum hominem ex Josepho et Maria genitum docuit ; a quo tamen errore aliquatenus recesserunt nonnulli ejus sectatores, qui Christum Spiritus sancti opera conceptum admittebant, quin cum antea exlitisse faterentur. Christo a Deo potestatem mundi futuri commissam, præsentis vero mundi diabolo effutiebat. Ritus Mosaicos Christianis admiscuit. Matthæi Evangelium, cæteris scriptis novi Testamenti rejectis, legebat, spuriis etiam Actibus apostolicis adjectis. Prophetas sprevit ; Mosis tamen scripta, detractis nonnullis, retinuit.

Nicolait.e a Nicolao diacono orti creduntur. Promiscuum commercium mulieres inter et homines docebant licere. Ineptissimas fabulas de mundo condito venditabant, *œoncs* quosdam hominum spirituumque auctores praedicantes.

SÆCULO 2.°

Saturninus, Antiochenus, circa annum 120, hæresim Simouianæ similem conflavit ; Patrem omnium ignotum a quo conditi sunt angeli asserens, iisque mundi et hominis vindicans. Judæorum Deum angelum cssc, Christumque specie tantum apparuisse, ct passum docuit. Nuptias ei generationem ex dæmone profectas asseruit.

Basilides , Alexandrinus , similia errorum monstra, variata licet forma , peperit. Martyrium insuper damnavit : corporis negavit resurrectionem; nullas peccatorum post mortem poenas admisit , prætcr transmigrationem animarum.

Jielccseitœ, auctore Elxai, Christum creaturam profitebantur; Spiritum sanctum sexu focminam effutiebant ; damnabant continentiam , imperabant nuptias; sancti Pauli rejiciebant epistolas. Alios etiam tradebant errores. *

Carpocrates , Alexandrinus, docuit creaturas corporcas ab angelis conditas; Jcsum ex Joseph et Maria natum ; nihil natura malum esse, sed sola hominum opinione ; omnem voluptatem licere ; animas ex corpore in corpus migrare. Christi imaginem simul cum Pythagoræ, Platonis, Aristotelis aliorumque , ethnicorum ritu colebat. *

Gnosticorum nomen Carpocratis discipulis,aliorumque haereticorum seclis tribuebatur, qui suam scientiam jactabant. Execrandas eorum libidines, sibi ex eorum libris notas , referi S Epiphanius. * Principes 369, ceu minores deos, inter quos Christum in octavo cuelo positum, agnoscebant ; negabant eum carnem vere suscepisse ; professionem castitatis, martyria, ct jejunia damnabant.

Cerro, Syrus, Hygino Pontifice, Romam adveniens, Deum a lege prædicalum denegavit esse Christi Patrem ; Christum ipsum ab ignoto Patre c coelo descendisse, et specie tantum induisse carnem docuit; vetus rejecit Testamentum, novum quoque, excepto

(i) Vide Jieneutn 1. iii· c. iii. Eu»ebium 1. iii. biit. eccl. c. xiii.
(i) Vide Epiph»nium h®r. iii. ell.

(5) Vide Irensutn l. I. adv. bar.c. mît . Euscb. I. iv. hist. eccl. c. vii. Epiphan. liter, xxvii.
(*) liar. xivi.

Ewngdio Luc», et nonnullis Pauli epi slolis.quas tamen pro arbitriomiililavil.‘

Marcion, Ponticus genere, ob stuprum, a patro, jam ad episcopatum cvcclo, ex Ecclesia ejectus, duos docuit esse Deos, unum bonum, alterum malum, cui mundi aspectabilis creationem tribuit; duos etiam Christos, quorum alter adhuc ad restituendos Judæos venturus est; veram carnem Christum priorem assumpsisse denegavit; corporis resurrectionem impugnavit; Testamentum vetus rejecit; ex novo autem Lucæ Evangelium mutilatum, nonnullasque Pauli epistolas agnovit; Baptismi mutavit formam: propagationem generis humani damnavit. Morti proximus pacem Ecclesiæ petiit, uti referi Tertullianus: « Idem Marcion pœnitentiam confessus, cum conditioni datae sibi occurrit, ita pacem recepturus, si cæleros, quos perditioni erudisset, Ecclesiæ restitueret, morte praeventus est » *

Valentinus, spe episcopatus delusus, uti refertTertullianus, figmenta xonum cx Hesiodo, aliisque poetis Graecis, ad Christianam Religionem transferre conatus est. Triginta hujusmodi æonas constituit, quibus omnibus aliquid conferentibus, Jcsum editum, *pleromatis* sive universitatis fructum, dictitabat. Corpus illius e coelo delatum " per virginem, non ex virgine editum » (verba sunt Tertulliani) asserebat. Traditiones rejecit, testes. Ironæo. Cæleros ejus errores turpissimos et vanissimos referre non vacat. Qui eos ex veterum auctoritate nossc cupit, adeat Natalem Alexandrum. ’

Ex secla Valentini vari» ali» secl» pullularunt; Secundiani a quodam Secundo; Plolomait® a Ptolomæo; Marcosii a Marco; Colobarsiaui a Colobarso, qui summum omnium anciorem hominem vocari effutiit; Heradconiiæ ab Heracleone; Archonlici, et Barbeliotæ, seu Barhoriani Florinus, Romanus presbyter, ad ultimam hanc, sectam deliciens, inter alios errores docuit Deum esse auctorem malorum, teste Augustino. * Archonlici damnabant Baptismum.

Tatianus, philosophus Syrus, fidem Christianam amplexus est, Juslinique factus est auditor; post cujus martyrium scientia inflatus, in graves fcedosque errores lapsus est. Valentinianorum de æonihus figmenta mutuatus est: matrimonium etiam damnavit. *Encratitœ* (sic enim vocabantur ob continenti» professionem Taiiani sectatores,) animantium vinique usum aversabantur; pluraque agnoscebant principia, inter quæ diabolus locum habuit. 5

Severianj, a Severo sic dicti, Tatiani propugnabant errores, Paulique epistolas, et Actus apostolicos rejiciebant; docebantque mulierem satanæ opus esse, et inferiorem hominis pariem ab ipso conditam. 6

Montanistæ, dicti etiam Pepuziani cl Cataphryges, auctore Montano, in Mysia Phrygi» nato, deliria maxima exhibuerunt. lpse prophetiae donum jactans, Priscillam el Maximillam *meretrices eo dono* praeditas fingebat. Sectatores illius eum tamquam Paracletum seu Spiritu sancto specialiter afflatum venerabantur; damnabant secundas nuptias; tres quadragesimas quotannis jejunio consecrandas dictitabant: « Ad omne pene delicium fc'cclesiæ fores obserant o inquit Hieronymus. 1 Pepuziani mulieres etiam jd episcopatum et presbyteratum evehebant. Montanum et Maximillam laqueo

(I) Irenou· l· >· ®· ««’·«· Eu,cb· ’· iт· h'’’· eccl. c.x. («» L.depr»cr. c. m.

(8) Hist. eccl. Vol. v.c ··▪

(4) L. do bœresibui.

(5) Vide lrenoum, l. i. c. mi. Euscb. i. bist. c. urii.

(1) Epiphanius bsr. iis.

(1) Ep. lir. qua* esi ad Marcel.

sibi mortem conscivisse testatur Apollinaris Hierapolitanus apud Eiiscbiuin.4

Bardesanes, Syrus , fidei confessione illustris, gloriam inde comparatam Valentinianis erroribus amisit.

Theodotus , Byzantinus coriarius, post denegatum in persecutione Christum , eum merum hominem dicebat ; quam ob causam a Victore Pontifice communione Ecclesiæ privatus est.1

Alogi, ab ipso orti vel propagati, Verbum incarnatum fuisse negabant; et S. Joannis Evangelium , ct Apocalypsim repudiabant.3 Theodotus Trapezita, Christum inferiorem Mclchiscdecho dicens, sectæ Melchisedcchianorum occasionem præbuit. *Artemon* etiam Christum hominem dicebat.

Apelles Marciouis magistri sui erroribus adjecit,Filium Dei ex cœlo descendentem corpus ex quatuor elementis sibi compegisse , illudque cis restituisse, dum ascenderet. * Anno 116 hæc hæresis emersit.

Adamit e , a Prodico Gnostico orti sunt; nomenque sortiti ab Ada , quem nudum in suis cuelibus imitabantur, promiscuae etiam indulgentes libidini.5

Ophit e , auctore Euphrate quodam , Christum serpentis specie Adam decepisse asserentes, cumque in serpentem versum, serpentem ideo adorabant. Christum a Jesu cos distinxisse refert Theodoretus; et docuisse Christum c cœlo in Jesum descendisse.

Setbiam existimabant Seth esse Christum.

Caikani Cainum, Esau, Core, Dalhan, Abiron , Judam Iscariotem , aliosque improbos tamquam a potentiori virtute profectos colebant; flagilia omnia ad salutem viam sternere asserebant ; angelos diversos pro libidinum varietate tingebant; blasphemabant Deum legis auctorem ; negabant resurrectionem, Baptismique ad salutem necessitatem impugnabant. 6

Hermogenes , a Christiana fide sub Unem secundi sæculi deficiens, materiam esse Deo coaeternam inter alios errores docuit.

SÆCULO 3."

Berillcs , Bostrorum in Arabia episcopus, asseruit Filium Dei non fuisse antequam in humana carne extiterit : sed ab Origcnc ad fidem revocatus est.

Privatus, incertae hærescos auctor, in Concilio Labesitano damnatus est anno 210, aut circiter; latamquc in cum sententiam confirmavit Fabianus Papa.

Arabes quidam, animam cum corporo exlingui, iterum cum eo surrecturani , asserentes , in Concilio Arabico, cui adfuit Origencs, anno 247, aut 249, damnati sunt.

Felicissimus, suadente Novato, schisma contra S. Cyprianum fecit, Forlunatumque pseudo-cpiscopum constitui curavit ; Cyprianum erga lapsos severitatis incusans, quem etiam episcopatu abdicare aggressus est.

Novatus, presbyter Carthaginensis, excommunicationis fulmen ob gravissima facinora metuens , Romam fugit, cl Novatianum, presbyterum Romanum, ad schisma impulit. Tres episcopos, homines plane rudes ac simplices, ex vilissima Italiae parte accitos, ad tra dendum sibi episcopatum per vim ac fraudem Novalianus coegit : seciatoresque suos ad deserendum Cornelium legitimum Pontificem tremendo jurejurando, dum Eucharistiam iis ministraret, constrinxit : « Jura mihi per Corpus et Sanguinem Domini nostri Jesu Christi , te numquam meas partes deserturum , nec ad Cornelium esse reditu-

(I) Hitt.I. v.c.xv.
(t) Theodorei. 1. ii. her. fah.
(5j Epiph. her. li.
(*) Ibidem hær. xli».
(B) Epiph. hær. lii. Theodorei. I. i. de hær. fab.
(6) Terlullian. I. dc bapl. c. i.

rutn. · Hæresim schismati adjunxit et .omnibus Ecclesiis ubique scripsit litteras, uti eos qui simulacris immolassent, minimo ad mysteria admitterent; sed hortarentur ad poenitentiam . remissionemque permitterent Deo, qui potest ct habet auctoritatem peccata remittendi. >>' Sectatores Novatiani graviora delicta ab Ecclesia remitti non posse docebant. Errorem Novatiani damnavit Concilium Romanum praeside Cornelio, anno 255.

Rebapiizantes ortum ducere censendi sunt ab Agrippino , Carlhaginensi episcopo, qui habito Concilio, anno 215 circiter, " primus omnium mortalium rebaptizandum esse censebat. » 8 In Orientem nova illa agendi ratio inducta est, et in synodis Iconiensi et Synadensi, anno circiter 256, probata, Firmilianum , Cæsareæ in Cappadocia episcopum , nacla præcipuum propugnatorem. S. Cyprianus etiam , Agrippini decessoris sui secutus auctoritatem , Baptismum haereticis ad Ecclesiam venientibus conferendum esse, etsi in sua secta dicerentur baplizati, sanxit in Concilio Carlhaginensi, anno 256 ; et in altero, eodem anno et loco, septuaginta uno episcopis probantibus ; imo in tertio pariter ibidem eodem anno habito , cui octoginta septem episcopi aderant. Conciliorum istorum decreta S. Stephanus Pontifex Romanus vehementer improbavit; episcoposque, qui ea condiderant, sua communione privandos minatus est, vel, ut nonnulli contendunt, reipsa privavit: « Stephanus , » inquit Augustinus, « abstinendos putaverat, qui de suscipiendis h:ereticis priscam consuetudinem convellere niterentur..............Vicit tamen pax Christi in cordibus eorum, ul nullum inter eos schismatis malum oriretur. » 3 rirmilianus, rupte pacis violalæque unitatis incusans Stephanum . occasionem præhcl pluribus dicendi excommunicationem revera latam ; quam tamen , si lata fuerit, paulo post revocatam a Stcphano, vel saltem ab ejus successore Xysto , dicere necesse est, ul Augustino constet fides. Cyprianus vehementer in Stephanum, tamquam sua auctoritate abutentem ad evellendam consuetudinem innocuam, invectus est ; tamen » in catholica unitate permansit, el charitatis ubertate compensatum est, el passionis falce purgatum. n4 Disputatio hæc, quæ diu agitavit homines sanctos doctosque, nulla tamen tidei definitione a Stephano edita , « ad plenarii Concilii auctoritatem roburque perducta est, post Cypriani quidem passionem . 3 sed antequam Augustinus natus esset ; Concilium Nicaenum quippe decrevit omnes haereticos suscipiendos in Ecclesiam, quin Baptismus iis iterum conferretur, exceptis Pauli Samosateni discipulis, qui forma legitima non utebantur.

Apostolici, præter Encratitarum et Novatianorum errores, docuerunt non licere aliquid possidere.4

Angelici varios circa angelicos spiritus errores docuerunt.7

Phaxeas, tertii sæculi initio, tres esse in Deo personas negavit, Deumque tribus nominibus , pro variis quibus erga homines functus est officiis, appellari asseruit, ita ut ipsum Patrem passum esse contenderet. Noelus Ephesius eumdem errorem vehementius propugnavit; quem etiam suum fecit Sabellius, Ptolemaide in Lybia natus. Sectatores hujus erroris vocali sunt Praxeani, Noetiani el Sabelliani. Errorem ipsum damnavit in synodo Alexandrina Dionysius Alexandrinus.

Paulus Samosatenus, facinoribus plurimis obstrictus , anno circiter 262,

(, Socr.lf. l. iv-bi"· ece'· e "
(^Vincent. Lirin, in Common e.
-, L. ». dc c't" con,rl 1,01,11' e'

(4) Ibidem l. ii. c. iii. (β) Ibidem C. i».
(6) Vide Epiphan. h»r. Iir.
(7) Epiphen. hær. ».

nescio quo fato, episcopatum Antiochenum adeptus est, quem pessime administravit, haereticam doctrinam flagiliis adjungens. Christum ante Mariam fuisse negavit; Verbum autem quod in eo habitavit non fuisse a Patre distinctum, antequam in Christum descenderit, illudque meram esse Patris virtutem et efficaciam contendit. Error ille reprobatus est in duobus Conciliis Antiochenis, annis 264, et 270, et Paulus episcopatu amotus ; Aureliano Imperatore, ethnico licet, domum episcopalem iis tradendam jubente, quibus Itali episcopi, Romanus præsertim Pontifex, juberent. 1

Manichæorum seelæ origo ad Scythianum quemdam refertur, quamvis nomen a Manete,seu Manichæo Persa, derivatum sit. Probo imperante, orta est hæc hæresis. Duo principia suprema, inter se adversa et aeterna , bonum scilicet et malum, propugnabant. Carnem ex materia el materiam a mali principio procreatam effutiebant. Generationem ct nuptias damnabant; mulierum tamen consortio iis permisso qui inter auditores recensiti, ad electorum gradum non pervenerant. Exccrabantur Sanctorum reliquias, adeo flagrabant odio carnis : animas per veritatis agnitionem nunc resurgere, corpora autem nunquam surrcctura docebant ; Jesum ex Spiritu sancto el terra patibilem gigni, el in omnibus herbis el arboribus esse suspensum effutiebant ; vetus Testamentum rejiciebam ; liberum negabant arbitrium : Baptismi necessitatem impugnabant ; bellum non licere contendebant ; * Manetem Paracletum a Christo promissum prædicabanl ; Christum esse Dei virtutem dicebant, negantes veram carnem ab ipso assumptam. Vinum , ul fel principis icnebrarum, adversabantur. Ex utroque errore profecta est illa agenda ratio, qua ad Eucharistiam accedentes a calice abstinebant, contra communiorem illorum temporum disciplinam : « Sanguinem Redemptionis nostræ haurire omnino declinant, n inquit S. Leo.5

Hieracitræ , ab Ilierace seu Hieracha dicti, plures Manichæorum errores amplexi sunt, propugnantes insuper Meichiscdcch esse Spiritum saucium

Nepos , Ægyptiacus episcopus. Millenariorum fabulam renovavit absque animi pertinacia , ideoque in pace Ecclesiæ mansit. Error autem ab ipso propugnatus Dionysium Alexandrinum nactus est adversarium, qui post mortem Nepotis duos libros *de Promissis* scripsit. Coracion Nepotianorum dux errorem ejuravit.

Origenes, ingenio, doctrina, virtute, debellatisque haereticis insignis, plurimos errores suis operibus admiscuit, quapropter a Demetrio Alexandrino in synodo sacerdotio exutus est. Sententiam ratam habuit S. Ponlianus, Romanus Pontifex, plurimique per orbem episcopi. Origenes libros suos ab haereticis vitiatos querens, Alexandria Caesaream Palestinæ se contulit, ibique diu floruit, communione catholicorum episcoporum ad mortem usque fruens. Errores qui in ejus libris reperiuntur sequentes recensentur : I.° Quod Filium non esse natum, sed facium , ct esse Patre inferiorem senserit, el Spiritum sanctum Filio esse inferiorem : 2.· hominum animas ante corpora fuisse creatas, et ccelcstes esse virtutes, ob peccata in corpora immissas : 3.° animam Christi Deo Verbo unitam præexlitisso ante incarnationem : 4.° Christi passionem daemonibus profuturam ; imo Christum pro ipsis in sæculo futuro crucifigendum ; daemones hominesque reprobos aliquando ad salutem perventuros : 6.“ animas beatas a perfectione deflectere posse , et in cor-

(I) Viile Euiebium I· vii. hiet. eccl. c. xiiii. χχιτ.
ti) Aug. I. xi. contra Faustum c. xxi. et I. xxii.
Vide cl I. de hrr. c. xlvi.
(S) Scrm. xliv. do Quadragesima.

nora iterum trudi : 7." Garnie rcsurrcclionem non futuram , corpus vero orbiculatum , Cl perfectissimum resurrecturum: 8.° ignem inferni esse conscienti» dumtaxat futuros stimulos : O.· astra esse animantia : 10 ° Mosaicam dc paradiso primisque hominibus narrationem esse allegoricam : 11 gratiæ dona tribui pro meritis in priori vita acquisitis. Nulla ab Origene instituta est secta, sed, eo demortuo anno 236, errores ejus diu manserunt innocui Exeunto sæculo quarto monachi Ætryplii, Nitri» montem incolentes, cos amplexi sunt, sicut cl Joannes Hierosolymitanus episcopus, ct Rufllnus Aquilccnsis. Anno Christi 400 Anastasius Pontifex Romanus errores, Origenianos nota h»-rescos inussit. Damnaverat anno precedent! in synodo Alexandrina Originem, ejusque errores, Theophilus Alexandrinus. Origenistæ ex Ægyplo Conslaniinopolim profecti, a S. Joanne Chrysostomo , quem specie pietatis deceperunt, benigne excepti sunt, quæ gravium ipsum inter et Thcophilum dissidiorum fuit occasio. Eos damnavit S. Epiphanius in Concilio Cypriorum episcoporum. Anno 350 Origenismus iterum e monasteriis Palæstinæ emersit, et pleno instituto examine anno 333 in quinta synodo OEcumenica damnatus est.

SÆCULO 4.»

Anno 311 circiter Donatistabum schisma erupit. Quum Cæcilianus Carlhaginensis episcopus rite consecratus a Felice Aptungitano, Ecclesiæ vasa a decessore suo Mensurio quibusdam concredita repeteret, eorum sibi conflavit odium. Hi prætexebant dissidii causam, Felicem tradidisse ethnicis codices sacros flagrante persecutione, proindeque asserebant Cæcilianum legitimum episcopum non esse, ulpote qui a *traditore* ordinatus fiierat. Majorinum pseudocpiscopomconstituerunt auctore Donato a Casis Nigris : Majorino demortuo suffectus est Donaius, ab illo mox nominato diversus, quo Carthaginensem sedem occupante, sectatores ejus dicti sunt Donatistx. Constantinum Imperatorem supplicarunt, ut assignatis judicibus rerum veritatem exploratam redderet, qui respondit : « Petitis a me in sæculo judicium,cum ego ipse Christi judicium exportent ; » dedit tamen 1res episcopos judices, una cum Mclchiade Pontifice Romano. ct episcopis Italis Hi in Concilio Romano, anno 315, Donatislis damnatis, Cæciliani vindicarunt innocentiam. Conquesti sunt Donntist» rem non salis fuisse discussam, paucosque adfuisse episcopos; quapropter Constantinus frequentius Concilium Arelate convocavit, cujus judicio iterum damnati Imperatorem appellarunt - ·» rabida furoris audacia ! » (exclamavit Imperator) « Sicut in causis gentilium fieri solet, appellationem interposuerunt. »[1] Schismati hæresim addiderunt, docentes Baptismum extra Ecclesiam veram nullum esse, extra quam constituebant traditores sacrarum codicum , omnesque iis communione conjunctos. Hinc asserebant se solos, quamvis in Afric» parte dumtaxat consistentes , esse veram Ecclesiam. Facinora quamplurima ab iis patrata in Catholicorum contumeliam et injuriam , eversio scilicet altarium, Sacramentorum tractatio indignissima , clericorum trucidatio, aliaque immania scelera Imperatorum provocarunt iram; quapropter Constantinus eos capitis pceua afficiendos decrevit, exilium tamen ailasque mitiores pœnas postea substituit. Saevientes Donatist», quorum plurimi sese praecipites o rupibus dederunt, *Circumcelliones* dicti sunt. Donatist» anno 304 in duas schismalicas factiones

(·I <·p··î. Mil. I. i. contn l'artnrniin.

abierunt. Anno 411 collatio inter episcopos Catholicos ct Donatlstas Carthagine habita est, 28(1 Catholicis episcopis, 159 Donntistis convenientibus , maximo cum fructu, ■ ita ul pene omnes communioni catholicae' sociatos cssc » referat Augustinus. · Post id (emporis desierunt molestiam exhibere, quamvis usque ad finem sæculi sexti vestigia aliqua eorum superessent.

Meletianorum schisma Mclelium Lycopolis in Ægypto episcopum auctorem habuit, sub initium sæculi quarti. Hic episcopatu depositus a S. Petro Alexandrino ob idololatriam, aliaqucscelera , ordinationes quæ ad jus Alexandrini episcopi spectabant, sibi usurpavit, schismaticosque celebravit conventus , fide tamen nullo novo errore vitiata.

Inter Melelianos aliquandiu versatus est Anius, ex Lybia oriundus, qui tamen schismati renuntians, a S. Petro Alexandrino diaconus ordinatus est. Sancto antistiti anathemate ferienti Melelianos restitit, eaque de causa ipse ab Ecclesia est pulsus; cujus tamen pace iterum donatus, ab Achilla , Petri successore, presbyter est factus. Alexandro Achillas demortuo suffecto, Arius a spe frustratus , hæresim propagaro coepit, anno circiter 317, asserens « Filium esse creaturam Dei perfectam, sed tamen non ul aliquid ex creaturis. » Duos episcopos , nonnullosque presbyteros in suas traxit partes, quos omnes 14 numero anathemate percussit S. Alexander , habita 100 episcoporum Concilio Alexandriæ. In Orientem Arius se contulit, omnique adhibita arte , nonnullorum episcoporum aucupatus est gratiam, et molli poemate edito , T/ια-*leiœ* nomine, plurimos omnis generis suo infecit errore. OEcumenicum habitum est Nicææ Concilium, anno 3-25, ut grassanti pesti mederetur, et 318 Paties solemni definitione Christum Deum cssc Patri consubstantialem declararunt. Arius plus semel suos dissimulavit errores, ct simulata lidei professione Ecclesiæ communionem recuperaturus erat, ni S. Alexander Constantinopolilanus precibus el jejuniis tanto malo obstitisset. Animam simul cum visceribus in latrinis effudit, usto Dei judicio, pridie quam esset, sancto antistite invito, in Ecclesiam Constanlinopolilanam introducendus.

AniANi in 1res præcipuas factiones se diviserunt. *Æliani* ct *Eunomiani,* ab Ætio cl Eunomio episcopis Arianis nuncupati, Christum dissimilem Patri esse contendebant, quapropter et Anomæj dicti sunt, *Λ·ίμ»κι* Semi-Ariani cum similem esse Patri etiam quoad substantiam *»μ»>ίσιι·* fatebantur. Inter hos recensebantur nonnulli fidei omnino reelæ, quamvis vocem i/otrm, seu *consubstantialem*, tamquam dissidiorum occasionem non probarent. Acaciani , ab Aeacio episcopo Cæsarcensi orti , Filium similem Patri ea tantum ratione qua imago similis est homini agnoscebant. Persecutiones Arianorum in S. Alhanasium Alexandrinum , varias quas pro arbitrio cudebant fidei formulas, conciliabula quæ celebrarunt, fraudes et vim quibus usi sunt ad suos celandos propagandosvc errores, aliaque ad eorum historiam perlinentia apud ecclesiasticos scriplores videre est. a

Eunomius Arii errori plurimos adjecit. Jactabat se Deum ila perfecte cognoscere , sicut ipse se cognoscit Deus. Ileliquias Martyrum contempsit, teste Hieronymo. Docuit perseverantiam in peccatis etiam gravissimis uon obesse iis qui fidei quam tradebat essent participes.

Collutuiani a Gollulho presbytero Alexandrino, qui episcopalia munera usurpaps, Ischyram consecrare aggressus

Uj L. de gestis cum Emerito.

W Cunsulc Natalem Alexandrum hisl. eccl.

„1 episcopum , orti sum. Asseruit ille Deum non esse malorum nalurm el pœnæ auctorem. Brevi eullneta est secla , teste Epiphanio.1

Photinos, Sirmiensis episcopus, anno 543 circiter, cœpit hæresim propagare, Sabellii restaurans errorem. Christum cx Maria initium habuisse, ct proinde merum cssc hominem docuit ; Verbum aulcm nullam habere hypostasim propriam , sed esse tamquam energiam Patris. Damnatus est in Concilio Mediolanensi anno 347.

Audiam, ab Audmo e Mesopotamia orti, praecipuo errabant do Deo, quem humanam habere formam finxerunt, Aspera Audæi,viri integerrimi, indoles, quæeum ad increpandos clericos impulit, ejus defectionis ab Ecclesia fuit causa. « Cæterum Petavius existimat cum injuria Anthropomorphilarum auctorem, qui monachi fuerunt Ægyptii.

Eustathiani ab Eustalhio Sebastcno, Ariano Episcopo, originem duxerunt, Damnabat hic nuptias, casque incuntibus omnem spem æternæ beatiludinis adimebat : carnium esu, veluti malo, interdicebat; filios a parentibus, servos a dominis continenti» prælextu abduccbal; Ecclesiæ jejunia violabat; ipse vero jejunabat Dominica die, contra disciplinam Ecclesiæ; abhorrebat a conventibus quos Christiani ad Martyrum memorias celebrabant.Hosaliosque errores damnavit Concilium Gangrense, paulo post Nicænum habitum,

Macedoniani, nMacedonio, qui opera Constantii Imperatoris in sedem Constantinopolitanam inlrusus est, Pgulo legilimo antistite exule, orti sunt, Sede dejectus ob seditionem, cui præhuit occasionem, spargere cœpit hæresim, Spiritum sanctum creaturam esse asserens. Morum gravitate et orationis copia plurimos suo infecit errore , Marathonio etiam adjuvante, a quo ejus sectatores *Marathoniam* dicti sunt. Anno 360 erupit haec hæresis : damnata est anno 36? in synodo Alexandrina, ct anno 36’ in synodo Illyrici , in duabus etiam synodis Romanis sub Damaso, el in Concilio Constantinopolitano anno 381 ; quod etsi Orientalibus tantum constaret, OKcumenici tamen nomen sortitum est, Concilio Romano cum eo in unum veluti coeunte.

Schisma in Ecclesia Antiochena circa annum 340 factum est. Eustalhio episcopo catholico a Constantio in exilium acto, Catholici complures noluerunt communionem inire cum Eulalio, qui in ejus locuminlrusus fuerat.Euatathianorum nomen ea de causa acceperunt. Melelius Sebastenus anno 360 ab Arianis ad eamdem sedem translatus est, quem etiam, etsi fidei Nicænæ adhærentem, Catholici quamplurimi aversali sunt; alii vero ei obsequentes *Meletianorum* nomen sunt sortiti. Lucifer Calarilanus, dissidia ul componeret, Paulinum episcopum creavit; quo factum, ut 1res essent factiones inter ipsos catholic» fidei professores, Ambigua vocum significatio auxit <lissidium : Melctio 1res hypostases, Paulino unam tantum propugnante, quamvis in fide trium personarum in divina natura convenirent. Melelius ab exilio revocatus a Gratiano, res cum Paulino composuit, ea conditione ut, alterutro mortuo, alter solus Ecclesiam gubernaret. Contra tamen evenit : mortuo enim Melctio, Orientales episcopi Havianum in ejus locum Milhceruui. ‹ i Paulino demortuo Evagrius suhstitutus est ; nec slalim post Evagrii tnortem Flavianus ab omnibus agnitus est.

Luciferianorum schisma anno natum est, auctore Lucifero Calaritano, qui aegre ferens quod ordinatio Paulini plurimis non probaretur, ab eorum recessit communione, qui. juxta Alcxandrin» synodi decretum , lapsos in proprio ordine recipiebant in Ecele-

(i; lier. Mi»·

(ij Vide Epiplianium h®r. lu.

siam. Per Italiam, Sardiniam, Hispaniam, Antiochiam el Ægyptum grassatum est schisma. Anno 570 morions est Lucifer, quem Ecclesiæ pacem obtinuisse verosimile non est; quamvis apud Calarilanos sacros obtineat honores quidam Lucifer Calarilanos, quem tamen ab eo diversum Hunnerici temporibus floruisse, ct catholicam fidem Carthagine propugnasse, ex African® Ecclesiæ notitia colligitur.

ÂPouiKARisTÆ, ab Apollinari, presbytero Alexandri® nato, Laodicen® vero Ecclesiæ adseripto, ejusque lilio, ejusdem nominis, orti sunt. Uterque ab Ecclesia ejectus fuerat a Theodoto, eo quod Epiphanium sophistam ethnicum, Bacchi in honorem · hymnum recitantem, audirent, postea tamen sunl restituti. Junior Apollinaris iterum ejectus hæresim disseminavit. Docebat Verbum non assumpsisse animam humanam, quosdamque in Trinitate constituebat gradus. Discipuli * novos adjecerunt errores, dicentes divinam Verbi substantiam in carnem conversam, ct in ipsa passam esse; contendentes etiam carnem non cx Maria desumptam, sed coelo delatam. Mille annos post judicium Christum in terra cum Sanctis regnaturum, ct restauraturum omnes Judaicos ritus Apollinaris docuit. S. Basibus Apollinarem ad Damasum Pontificem detulit, qui anno 575, habito Concilio Rom®, ejus errores anathemate confixit. ‘

Aerius, cx Arianorum secta, Eustathii Scbastheni sodalis, episcopos presbyteris superiores esse negabat, orationes pro defunctis, ct bona opera pro illis suscepta improbabat, jejunia Ecclesiæ rejiciebat, Paschalis festum studebat abolere, aliaque excogitavit fidei et disciplinae adversa. Magnam sectatorum multitudinem comparavit.5

Messaliani, seu Euchitæ:, Constantio imperante, orti sunt. Baptismum nihil prodesse asserebant, quippe qui peccata stirpitus non evelleret. Orationem solam jejuniorum ct bonorum operum tenere locum jactitabant Eucharistiam nihil prodesse contendebant. Dormiebant ipsi viri ct mulieres in spatiosissimis vicis æstivo tempore, negantes sc quidquam in terra possidere. Erumpebant in saltus repentinos, ct digitis jaculari in (hemones, cl super cos saltarc jactitabant. 3 Eorum principes fuerunt Dadoes, Sabbas, ct Adclphius. Damnata est hæc hærcsis in synodo Sydæ habita anno 585.

Priscillianus, vir nobilis Hispanus, sectam conflavit Gnosticorum lue fœdalam. Docuit ipse unam esse Patris, ct Filii, et Spiritus sancti personam; animam humanam esse partem divin® substanti®; animas prius extitissc quam in corpora ob peccata immitterentur; stellis fatalibus homines subjacere; diabolum natura malum, nec Dei esse opificium; nuptias ct generationem esse illicitas; carnes esse immundas; perjurium ad celanda sect® arcana licere. Damnata est hæc hærcsis in synodo Cæsaraugustana,4 anno circiter 580. Priscillianus ejusque socii, Maximi, qui imperium in Occidente usurpaverat, decreto, capite plexi sunt, ob gravissima facinora; gemino quippe convictus est judicio orasse nudum. nocturnos turpium fœmiiiarum celebrasse conventus, aliaquc foeda patrasse. Idacius tamen et Ithacius episcopj sancto Martino aliisque episcopis parum probabantur, eo quod Priscilliani necem accusatione sua procuraverint : « Marlinus apud Treviros constitutus, non desinebat increpare Ilhacium, ut ab accusatione desisteret : Maximum orare ut a sanguine infelicium abstineret : salis superque

(I'j Vi.lc Thcuduretuni I.v. hiet. eccl. c. x.
(2) Vide Epiphanium brr. lxiv.
ISI Ibidem liter. lxxx,
(4) Saragowa.

sufficere ul episcopali sententia hærctici judicati, ecclesiis pellerentur. I
Renovata est hœrescos hujus damnatio in synodis Toletanis duabus anno 400, in duabus aliis synodis habitis cx S. Leonis præceplo , qui « per Turribium, notarium Sedis suæ. ad synodum Gallicite contra impiam Priscilliani seciam scripta sua direxit , » teste Lucretio Bracarensi episcopo in Concilio Bracarensi II , anno 5G9, in quo 15 Capitula juxta S Leonis epistolam sancita sunt.

Helvidius, Auxentii Ariani discipulus, homo ignarus et rusticanus, Mariam alios filios ex Joseph suscepisse post Christum natum asserebat; eamdemque virginum el earum quæ matrimonium ineunt gloriam futuram docebat. S. Epiphanius Helvidii sectatores Mart's adversarios seu « Antidicomarianitas » nuncupat. *

Jovinianus, monachus, cx monasterio Mediolanensi erumpens, mollem amplexus est vitæ rationem , anno 582, pravaque tradidit dogmata. Docuit nullum esse virginitatis meritum, nec jejunii; eos qui plena tide in Baptismo sunt renati, non posse subverti a diabolo ; Sanctorum gloriam parem futuram , nulla diversorum meritorum habita ratione ; peccata esse paria inter se; Mariam in partu decus virgineum amisisse. Eum damnavit Siricius Pontifex, anno 390, habito Romæ Concilio.

Discalceati vocali sunt quidam hærelici qui nudis pedibus Christianis omnibus incedendum docebant. »3

Collïridiani, anno 575, Marite sacriiicium panis *collyridis* per mulieres offerebant, eam Dei instar colentes. Hanc seciam confutat S. Epiphanius , adjungens : σ Maria in honore sit, Dominus adoretur. » 4

Bottom, Sardicensis episcopus, docuit Christum purum esse hominem, duosque in Salvatore distinguendos filios, unum æternum , alterum temporalem ; Mariam quoque alios post Christum peperissc filios. Ejus errores damnavit Siricius Papa. ' Capnana synodus contra eum celebrata csl anno 589.

SÆCULO B.'

Vigilamtius, patria Gallus, Ecclesiæ Barcinonensis presbyter. Reliquiarum impugnavit cultum , « cinerarios el idololatras appellans, qui mortuorum hominum ossa venerarentur; » martyres pro nobis non orare, ideoque frustra invocari asseruit ; virginitatis meritum ,el clericorum cœlibatum impugnavit ; aliaque fidei minus consona docuit; quæ omnia egregie refellit S. Hieronymus.

Pelagius, monachus laicus , ex Britannia oriundus, idem sub tempus, anno scilicet 404, prava dogmata spargere coepit, postquam ingenii et sanctitatis sibi comparaverat famam. Ei comes adjunctus est Coelestius monachus incerta patria, qui, post errorum suorum in Concilio Carlhaginensi I., anno 412, damnationem , in Asiam se conferens , ad sacerdotium obrepsit. Docuerunt « Adam mortalem facium, qui sive peccaret, sive non peccaret, fuisset moriturus ; peccatum Ad-e ipsum solum læsisse, et non genus humanum ; infantes qui nascuntur in eo statu esse, in quo Adam fuit ante prævaricalionem ; neque per mortem Adæ omne genus hominum mori, quia neque per resurrectionem Christi omne genus hominum resurgit ; infantes , etiamsi non baptizentur, habituros

(I) Sulpil Sever. Iii. «»«· “".

(4; User. Imi*.

(·9 *Ep.* ad Anysium *et* ceterus cpiicopos per Illyricum.

vitam æternam. » « Promittunt cis, n inquit Augustinus « extra regnum quidem Dei, sed tamen ætefnam et beatam quamdam vitam suam ' Docuit etiam Pelagius, teste Augustino « peccatum non potuisse humanam debilitare, vel mutare naturam. » * « Virtutes quibus recto vivitur, naturæ voluntatique humante, non Dei graliæ » tribuebant Pelagiani. « Dei graliæ in tantum inimici fuerunt, ut sine hac. posse hominem crederent facere omnia divina mandata. » Gratiam nomine tenus admittentes, liberum arbitrium cl naturæ doles inlelligebant ; sed postea externa auxilia praedicationis , ct etiam interioris luminis opem fatebantur ad salutem quodammodo requiri, quin tamen voluntatis a Deo motionem unquam agnoverint.8 Ipsam mentis illustrationem pro nostris meritis tribui contendebant. Praeter Concilium Carthaginensc superius laudatum , Concilium Diospolitanum Palæstinæ, 14 episcopis constans, hæresim Pelagii damnavit, quamvis ipsum innoxium habuerit, dolo ejus deceptum. Anno 416, 68 episcopi Carthagine convenientes, Innocentium Pontificem obtestati sunt, ut auctoritate sua gliscentem hæresim reprimeret. Ita etiam se gesserunt 61 episcopi eodem anno , Milevite, Numidiæ urbe, synodo coacta. Volis eorum annuens Pontifex, dogmatica rescripta edidit 27 Januarii 417, sicque,testante Augustino,® causa finita esi. o * Zosimo, qui in locum Innocenlii suffectus est, illusit aliquando Pelagius, se apostolicis decretis parere ex animo lingens ; sed fraude detecta Africanorum præsulum ope, Pontifex epistolam dogmaticam, dictam *Tractoriam ,* omisit, quæ ubique summo plausu excepta est.

Semipelagiaki, qui etiam .Ifôisilienses dicti sunt, Massiliæ in Galliis præcipue viguere. Cassianus, aliique sanctitate ac doctrina insignes, a Pelagianorum placitis non satis recedentes, hos in errores inciderunt, quin tamen pertinaci animo cos propugnaverint. Putabant fidei cl salutis initium esse a nobis, libero arbitrio bene utentibus; ct gratiam unicuique tribui vel denegari, prout Deus nos ea bene vel male usuros, si daretur, praevidit. Augustino adhuc inter vivos , errores hi orti sunt, nec solemni anathemate confixi usque ad Felicis IV. tempora, qui sententias quasdam dc gratia ad Cæsarium Arclatensem, in synodo Arausicana , 8 anno 329, promulgandas transmisit.

Pr.edestinatiani anno circiter 473, ex male intellectis Augustini libris orti sunt. Lucidus presbyter Gallus, duobus Conciliis, Arclalcnsi scilicet ct Lugdunensi , anno 475, jubentibus, hos ejuravit errores: 1. Laborem humante obedientiæ divinæ graliæ non esse jungendum. 2. Post primi hominis lapsum ex toto arbitrium voluntatis extinclum. 3. Quod Christus Dominus Salvator noster mortem non pro omnium salute susceperit. 4. Quod præscicntia Dei hominem violenter compellat ad mortem: vel quod Dei pereant voluntate , qui pereunt. 5. Quod post acceptum legitime Baptismum , in Adam moriatur quicumque deliquerit. 6. Alios deputatos ad mortem , alios ad vitam prædeslinatos.

Nestorws, Germanica, Syriæ oppidulo , ortus, monachus , presbyter, denique episcopus Constanlinopolitanus evasit. Sanctitatis speciem præselulcral, et studio in haereticos flagrare videbatur , ipse tamen novos excogitavit errores. Asserebat hominem Christum alium esse ab unigenito Verbo, quod in eo tamquam in templo habitasse dicebat. Virginem Mariam idcirco negabat appellandam Deiparam nomen Matris Christi ei tantum tribuens. Ne-

il', L. de her. c. lxxxviii.
(t) L.de nat. cl gralia c. lix·
(S) Aug. I. de gralia Christi c. vii. x. xiii.
(S) Serm. ii. de Verbis Apust. '.5) D Oraiiges.

storio hæresim prædicanü palam restitit Eusebius causarum patronus Ile ad Ctclcslinum delata, synodus Romana anno 430 habita est, in qua Pontifex anathemate feriendum Nestorium statuit, nisi intra decem dies a denuntiatione decreti, errores rejiceret. S. Cyrille Alexandrino demandata est a Pontifice sententiæ exeeutio in Concilio OEcumenico Ephesi mox convocando. Anno 431 habitum est Ephesinum Concilium , erroresque Neslorii simul cum ipso damnati. Studium nimium Joannis Antiocheni patriarchæ, Theodoreli, ct aliorum erga Nestorium , quamvis ejus errores aversarentur, effecit ut Patribus Ephesinis, præserlim Cyrillo , vehementer succenscrent: pax tamen anno 432 inter eos coaluit.

Eutyches , presbyter et archimandrita monasterii Constanlinopolilani, Nestorianam, de duabus in Christo personis , hæresim impugnans , in aliam ei adversam ex imperitia lapsus est; unicam scilicet post unionem in Christo adslruebat naturam. Anno 448 error hic ortus est, qui anno 449 in synodo Constantinopoliiana, præside Flaviano, illius sedis antistite, damnatus est, ct Eutyches depositus. Λ 32 episcoporum, qui in ea convenerunt, sententia Summum Pontificem , Alexandrinum patriarcham , cl Hierosolymitanum episcopum , appellavit haeresiarcha. Epistola dogmatica ad Flavianum damnavit S. Leo errorem, et Theodosio juniori, Concilium OEcumenicum in Oriente postulanti, aegre tandem assensus est, missis legatis qui suis fungerentur vicibus, Eutychetemque, si resipisceret, Ecclesiæ restituerent communioni. Ephesi convenere 130 episcopi, anno 449 nondum expleto, quibus præfuit Dioscorus, Alexandrinus patriarcha, legulis pontificiis exclusis. Vi omnia acia sunl; Eulyctes proteins; ilamnalus Flovianu·, qui lOlilillcem appellans, adeo crudeliter exceptus est, ut dolore plagarum efflaverit animam. Frustra Theodosius conciliabuli acta rata haberi voluit, refragante Pontifice, qui Marciani, Theodosii successoris , volis annuens, Concilium Chalcedone in Bithynia celebrandum saneivil. 630 episcopi anno 431 in ea urbe conveniente*,fidem catholicam, proutin S. Leonis ad Flavianum epistola exposita est, prolessi sunt, damnato Eutychetis errore. Concilium plures hostes habuit, inter quos Zeno Imperator recensendus est, qui *llenuticon,* seu *unionis* decretum edidit, quod etsi fidei Chalcedonensi non repugnaret, auctoritati ejus erat injuriosum. Petrus Moggus Alexandrinam sedem recuperavit *Henolicon* amplectendo ; qua de causa Eulychiani quamplurimi ab ejus communione discesserunt. « ac propierea nominati sunl *dcephali,* quod a capite, id est, patriarcha suo disjuncti, seorsim congregabantur. » · *llasitantes* etiam nonnulli Eulychiani sunl dicti, ii scilicet qui Concilium Chalcedonense non damnabant, nec tamen ejus recipiebant fidem. Aeacius Constanlinopolitanus episcopus, ob initam cum Petro Moggo communionem, depositus est a Felice *III. in* synodo Romana : quo fa clum est ut ab anno 484 nd annum 519 Constanlinopolitana Ecclesia a Sedis Apostolicæ communione esset aliena.

Theopascbit.e dicti sunt illi Eutychiani, qui Petro Fullone , Anlioehenæ Ecclesiæ invasore , duce, ipsam Deitatem passam esse pradicabant, addentes Trisagio : « qui crucifixus es pro nobis. » Armeni a Jacobo Syro, obscuri generis homine , errorem hunc hauserunt , el pertinacissime propugnarunt. JACUDIT.E idcirco nuncupantur Eutychiaui per Orientem ; quum Melchiti vocentur Catholici Chalcedouensis Concilii auctoritatem, ab Imperatore Marciano agnitam , defendentes ;

(I) Leontius dc Melis«ct. ».

quippe apud Hebraeos regem significat.

SÆCULO 6."

Schisma facium csl ab aliquibus episcopis Islriæ occasione *trium Capitulorum* quæ damnavit Concilium Constan* linopolilanum anno 55'2. Theodori Mopsuesteni scripia, Thcodoreti libri contra duodecim Capitula S. Cyrilli, ct epistola Ibæ Edesseni ad Marim Persam trium Capitulorum nomine intclliguntur. Restiterat diu Vigilius Pontifex cum Occidentalibus plerisque eorum damnationi, ne Chalccdoncnsi Concilio, quod Thcodorelum et Ibam exceperat, fieri videretur injuria ; ct Judicato» quo ca damnaverat ipse, graviora scandala metuens, supprimendum ccnsueral; confirmavit tamen, Justiniano Imperatore urgente, synodum Constantinopolitanam.camqueOEcumenica pollere auctoritate voluit. Displicuit id plurimis Occidentalibus, quorum nonnulli, anno 357, conciliabulum Islriæ habuere, el fecere schisma, quod tamen ante medium sæculum septimum exlinctum est.

Monachi Scïthæ anuo 518 turbas cierunt, hancprædicando propositionem : « Unus e Trinitate crucifixus est in carne. » Eos Eutychiano sensu id asserere nonnulli judicarunt; Hormisdas autem Pontifex noluit eorum mentem penitius explorare, vel aliquam fidei edere definitionem ; sed tumultus eorum compescuit.

CORBDPTICOLARDM el InCORRUPTICOLARÜM inter Eulychianos emerserunt sectæ anno circiter 519. Illi Christi corpus perinde ac nostrum passum fuisse detrimenta, propter quæ cibo, potu, requie, indigeret, asserebant ; quum hi eum specie tenus esuriei, sitis, fatigationis affectiones passum esse contenderent.

Ac.noetæ. idem sub tempus orti sunt inter Eulychianos, auctore Themistio diacono, a quo *Thcmisliani* dicti sunt. Asserebant hi Christum aliqua penitus ignorare, unam in eo propugnantes naturam. 1

Tr it iif .iT/l·:, etiam auctore Joanne Grammatico, cognomento Philopono, homine Eutychiano, orti sunt. Hic Aristolelica imbutus philosophia tres particulares in Trinitate substantias, et unam communem statuebat.

Acoemet/F. monachi (sic dicti eo quod in tres turmas divisi, divinas laudes diu noctuque perpetuo persolverent), Scylhas vehementius impugnantes, hærescos Nesioriame infectos se prodiderunt labe, ideoque a Joanne II. anno 554 damnati sunt, qui propositionem Scytharuin orthodoxam esse definivit.

SÆCULO 7.°

Monothemtæ 620 anno post Christum natum orti sunt, auctore Sergio Constantinopolilano patriarcha. Docuit hic unicam in Christo fuisse voluntatem, unicam etiam actionem. Ei favit Heraclius Imperator, cumque secutus est Cyrus Alexandrinus. Dolosis literis Honorio Pontifici Romano illusit, effccilque ul intempestivum silentium de una vel de duabus operationibus praeciperetur, tum a Pontifice In responsione ad Sergium, tum ab Imperatore in edicto cui nomen *Ecthesis.* Pyrrhus et Paulus, qui deinceps Conslanlinopolilanam sedem occuparunt, eodem in luto hæserunl. Constans Imperator, Heraclii nepos, hærcsim etiam fovit, edito edicto, quod *Typum* vocavit, anno 648. Damnata est a Martino I. in synodo Lateranensi anno 054, et a synodo OEcumenica sexta, anno 680, Constantinopoli celebrata. Viguit tamen postea apud Chaldæos, ct Armcnos.

Pauliciani anno 053 nuncupari cœpe-

(I) Vide Leonlium I. dc sectis aci. x.

runl quidam Manichæorum restaurantes errores, duce Paulo Samosatis in Armenia oriundo. Duo statuebant principia; Virginis matcrnitalem negabant; Christum verba sua tamquam cibum animie Apostolis dedisse, non autem corpus suum el sanguinem sub panis cl vini speciebus effutiebant : Crucis impugnabant venerationem ; prophetas ct sanctos, præsertim S. Petrum, explodebant; aquæ Baptismi verba cvangclica substituebant , quibus Christus se aquam vivam declarabat : aliosquc propugnabant errores. *

SÆCULO 8."

1C0K0CLASTÆ , seu ICONOMACHI, 3ППО 725 in sacras Imagines furere, easque frangere coeperunt. Iczidus Arabum Caliphas, Judæo praestigiatore suadente, eas c Christianorum templis deturbandas statuit ; quod etiam decrevit Impe* rator Leo Isaurus anno 720, instigantibus Judaeis, el Constantino, Nacoliæ in Phrygia Salutari episcopo. Restitit pro viribus S. Germanus patriarcha Constantinopolitanus, eaque de causa sede dejectus est. Hæresim damnavit Gregorius II. in synodo Romana, cl Gregorius III. in alia synodo Romana anno 732. S. Joanni Damasceno, Damasci præfecto, cl Imaginum strenuo defensori, Caliphas refertur amputasse manum dexteram, Imperatore falsam insidiarum suspicionem injiciente ; quam tamen ei coram Virginis imagine oranti divinitus restitutam narrat Joannes Hierosolymitanus in ejus vita. Duodecim imperialis collegii professores una cum bibliotheca amplissima, *iri*cena et tria millia librorum continente, incendio periisse Imperatoris jussu , vcleres scriplores prodiderunt. Plures alii diris suppliciis vexati sunt, imo morti addicti, imperantibus Leo Isauro , cjusque successoribus Constantino Copronymo el Leone ejus (Hio. 33« episcopi, agente Isauro, conciliahulum habuere Constantinopoli, anno 734, in quo Imagines damnarunt; merito idcirco reprobati a Stephano 111. in synodo Romana anno 761). Paulo antea Iconomachorum hæresim damnavit synodus Hierosolymitana, tribus patriarchis, Alexandrino scilicet, Antiocheno, et Hierosolymitano, cum suis suffraganeis, simul convenientibus, anno circiter 707. Constantino ct Irene imperantibus, anno 787. Concilium OEcumenicum Vil Nicææ habitum csl, 330 episcopis constans, qui omnes summo consensu Iconomachos damnarunt. Errore facti Concilio huic refragati sunt Francofordiensis Concilii Patres , aliique Gallicani præsules, quamvis el ipsi Imagines relinendas reverenter agnoscerent. In Imaginum cultores saevierunt postea Imperatores, Leo Armenus, Michael Balbus, et Theophilus. Defuncto Theophilo, Theodora ejus conjux effecit ul sacrae Imagines ritu solemni restituerentur anno 841 ; ad quod commemorandum *Orthodoxiiean*nuum festum apud Graecos institutum est.

Adelbertis, Gallus, anno circiter 714 lurbas ciere coepit, suam jactando sanctitatem, seque occultorum conscium tingendo. Sanctorum merita aiebat frustra implorari dum sua prteslo essent, Oratoria suo nomine dicavit, augelosque ignotis appellationibus invocare consuevit.

Clemkms, natione Scotus, idem sub tempus, in Galliis quoque molestias creavit S. Bonifacio Germanorum apostolo. Concubinam sibi relinebat sacerdos ipse, id justum esseaflirmans. Damnati sunt Adelbertus et Clemens m Concilio Suessionico, anno 745, cl a Zaeharia Papa in synodo Romana, anno 746.

Felix, Urgellæ in Hispania episcopus,

(i; Vide Ccdrcnum in compendio bill. Euthymium in i>anuplia iit M.

cl Elipnndiis Toletanus, anno 790 , Nesloriana labe infecti sunt, asserentes Christum secundum humanitatem non esse proprium Filium Dei, sed adoptivum.Morum sanctimonia? laude floruisse apud imperitos Felicem Agobardus testatur. Ipsum pluries ejurasse errorem constat; schedula tamen post ejus obitum inventa , dubiam effecit ejus conversionem. Confixus est error in synodo Forojulicnsi, ‘ anno 791, in Ratisponensi, anno 792, probante Hadriano I., in synodo Francofordiensi, anno 794, in synodo Romana , in qua Francofordiense hac de re decretum confirmatum est ab Hadriano, in altera Romana, anno 799, præside Leone HI., et in synodo Aquisgrani, eodem anno.

SÆCULO 9.»

Serciotæ et Baanit.i: in Oriente Manichaeos errores restaurarunt, novis appel lationibus a Sergio el Baane, sententiarum discrepantium auctoribus, desumptis. *Astalhi*, seu *Instabiles*, Scrgiotæ etiam dicebantur. Inter alia errorum monstra fornicationem culpa vacare docuerunt, solam a Sergii doctrina defectionem fornicationis spiritualis crimen inducere dictitantes. Id constat cx Petro Siculo.

Claudius, Taurinensis episcopus , Hispaniis oriundus, noni sæculi initio Imaginum, Crucis, et Reliquiarum venerationem impugnavit.

Gothescalcus, monachus Orbacensis, in diœcesi Suessionensi, anno 847 Prædeslinaliauorum errores instauravit ; damnatus est ea de causa in synodo Moguntina, anno 848, et in synodis Cariasiacis anno 849 C1853.

Tbiota, pseudoprophetissa, eodem anno 847, judicium imminere prædicans, turbas Moguntiæ excitavit, damnata idcirco in synodo apudS. Albanum.

Scrisma Græcorum hoc saeculo erupit, Photio, sedis Conslantinopolitanæ invasore , excommunicato a Nicolao I , ob injuriam S. Ignatio, legitimo patriarchae, irrogatam. Ausus est Photius anathemate ipsum Summum Pontificem ferire ; quod facinus reprobavit Concilium OEcumenicumVIII.,Conslantinopoli habitum anno 8G9. Sedi a Joanne VIII. restitutus, ex eadem iterum dejectus est ab ipso Joanne ob nova facinora, et a Leone Sapiente, Imperatore, anno 886 in monasterium detrusus. Negavit Spiritum sanctum a Filio procedere.

TiiEOPAscniTARUM hæresim in Oriente iterum grassantem damnavit Nicolaus I. in synodo Romana , anno 802.

SÆCULO 10.»

Antiiropomorphitaruu , Deo humanam tribuentium figuram , hæresim Italiam anno 959 infestasse lestatur Sigebcrlus in chronico.

Walfredus quidam in Occilania medio hoc sæculo animam esse immortalem negavit.

SÆCULO 11.°

Manichæorum hæresis in Italiam ex Bulgaria, deinde in Gallias irrepsit, earn propagante muliere Itala. *Aureliancnsiuni* sortiti sunt nomen ex civitate Aureliae, in qua primum detecti et damnati sunt anno 1017. Negabant vetus el novum Teslamentum , Christi incarnationem et mortem, Baptismi vim ac necessitatem , Sacramentum Eucharistiie, aliaquc fidei mysicria. Nefanda prorsus ac crudelia in coetibus suis patrabant , cremato infantulo octava die, ut cx ejus cineribus seelæ professores praelibarent.

Ganddlfus, Italus, in dioecesim Came-

(I) Vulgo Friuli.

racenscm hæresim anno 1025 invexit, justitiam suam solam statuens, rejectis Ecclesiæ Sacramentis. Dominicte cruci, imaginibus, templis, altaribusque nullum tribuebat honorem ; purgatorium negabat; aliaque fidei adversa tradebat; quæ damnata sunt in synodo Atrebatensi.

Bebencarivs, archidiaconus Andegavensis, anno 1047, panem et vinum in Christi Domini corpus et sanguinem in Eucharistia converti negavit ; cujus errorem damnavit Concilium Romanum sub Leone IX. anno 1050 , et eodem anno conventus Brionensis , et Concilia Vercellense et Parisicnsc; Florentinum etiam sub Victore II. anno 1053, elTuronense eodem anno; Romanum sub Nicolao II., anno 1059 ; Rothomagcnsc, anno 1065; Piclaviense, anno 1075; Romana duo sub Gregorio VII., annis 1078 , et 107». Pluries eum ejuravitBerengarius, sæpius relapsus, sed pcenitens decessit.

SfuisMA Ghæcorum, quod in VIII. Concilio OEcumcnico compositum, fuerat e cineribus redivivum apparuit anno 1053, Michacle Cerulario, patriarcha Conslantinopolitano , Latinos dc quibusdam disciplina· capitibus, et de adjecta Symbolo particula, «Filioque, » vehementius arguente. Frustra Romanæ i cclcsiæ auctoritatem erudita ac forti epistola studuit vindicare Leo IX., viasque pacis conciliandæ lentavit. PontiOcios legatos anathemate ferire ausus est Michael, ipsumque Pontificis nomen c dyptichis delere, et schisma penitus eonflare, quod tamen non statim effectum est : duodecimo enim sæculo Græcos plerusque Ecclesiæ Romanæ communione conjunctos fuisse cx pluribus documentis evincitur.

Roscelinus, Compendiensis, Dialecticus , asseruit in Deo 1res personas esse tres res ab invicem separatas, sicut sunt 1res angeli ; ita tamen ul una sit voluntas el potestas, et 1res Deos vere posse dici, si usus admitteret. Ejus error in Concilio Suessionensi damnatus est anno 1092.

SÆCULO 12.°

Bogomili, anno 1118, renovarunt in Oriente Manichæorum portenta, Basilio medico duce, Psalterium, sexdecim Prophetas , i Evangelia, Actus Apostolorum , Epistolas et Apocalypsim recipiebant, cæteris Scriplune libris rejectis. Tres Trinitatis personas nomine tenus admittebant, Patri tribuentes corpoream formam , Filium vero el Spiritum sanctum dicentes ex illius cerebri binis panniculis, tamquam radios, manare. De dæmone, quem Satanaelem vocabant, insulsa tradebant. Imaginum ac Crucis rejiciebant cultum, idololatri» eum insimulantes. Baptismum aqua» Joannis esse dicebant, Christi autem Baptisma conferre se solos jactabant singulari hoc ritu: statuto ad confessionem , conlinuamque precationem tempore , Joannis Evangelium capiti baptizandorum imponebant, Spiritum sanctum suum invocabant, et canebant *Pater noster.* Eucharistiam penitus rejiciebant , panis loco orationem Dominicam habentes, calici autem Testamentum substituentes ; omnes precandi formulas, sola Dominica oratione excepta, damnabant : continentiam omnibus necessariam prædicabanl ; aliosque innumeros luebantur errores. *

Tanchelincs, anno circiter 1109, Anlverpiæ hæresim propagavit, episcoporum ct sacerdotum ministerium inane esse docens , negansque corpus et sanguinem Christi ad salutem prodesse. Pietatis specie multis illusit, capta occasione infundendi virus hæreseos ex sacerdotis qui Antverpia præerat flagitiosa vita; ipse tamen gravissimis sce-

(·) Vide Eutbymium Panupht· lit uiii.

leribiis se inquinavit. Multos ejus asseclas in Ecclesiæ gremium reduxit S. Norberlus Præmonstratensis ordinis conditor, anno 1126.

PETRonvsiANt ante annum 1118, auctore Petro de Bruis, in provincia Arclatensi, aliisque finitimis grassati sunt. De iis scribit Petrus Venerabilis abbas Cluniacensis : « Primum hierclicorum capitulum negat parvulos infra intelligibilom ætatem constitutos Christi Baptismate posse salvari. Secundum capitulum dicit, templorum vel ecclesiarum fabricam fieri non debere. Tertium capitulum , cruces sacras confringi praecipit ct succendi. Quartum capitulum Eucharistiam .... omnino nihil osse, neque Deo offerri deberc decernit. » « Quintum capitulum, sacrificia , orationes , eleemosynas, cl reliqua bona pro defunctis fidelibus a vivis fidelibus facta deridet, nec ea aliquem mortuorum vel in modico posse juvare affirmat. » Eos etiam damnasse carnium cl matrimonii usum ex S Bernardo constat. ' Merito igitur inter Manichaeos recensentur a Bossuelio *

Henricos . monachus apostata , anno 1140 Petrobusianorum sectam auxit, addito c.ontra canium ecclesiasticum improperio. Flagiliis nefandis se polluit. Hciiricianorum plurimos S. Bernardus ad fidem reduxit.

Arnaldistaj anno circiter 1138 orti sunt, auctore Arnaldo c Brixia monacho turbulento. « De Sacramento altaris el Baptismo parvulorum non recte dicitur sensisse. ◦ Dicebat etiam « nec clericos proprietatem , nec episcopos regalia , nec monachos possessiones habentes, aliqua ratione posse salvari »s Magnam austeritatis speciem prie se tulit; attamen, teste S. Bernardo, « ubicumque conversatus est, tam foeda post se cl tam saeva reliquit vestigia, ut ubi semel fixerit pedem, illuc, ultra redire omnino non audeat. » 4 Bonne magnam conflavit seditionem anno till; quam cum restaurare aggrederetur anno 1153, jussu Fridcrici Imperatoris captus est, ct ad rogum damnatus.

Abaelaruus, non longe ab urbe Nanclica in Britannia minori natus,ct ob amorem Heloissæ infelix , postquam pœnitenti animo habitum monasticum induerat. ct doctrina el virtutibus evaserat insignis, in varios incidit errores, ingenio suo abductus. De Trinitatis mysterio , aliisque fidei capitibus minus recte sensit; plerumque tamen vocibus, magis quam animo erravit. Ejus errores in synodo Sucssioncnsi anno 1120 , cl anno 1140 damnatos reprobavit Innocentius II., quem ipso appellaverat. lis abjectis, pumilens sancte obiit.

Gii.bertus Porretanus, Pictavicnsis episcopus , minus accurate dc Deo sensit, subtilitati ingenii nimis indulges; docuit quippe Divinitatem non esse Deum, sed formam qua Deus est; attributa divina ab essentia, cl personarum proprietates a personis distingui contendens. In Concilio Remensi Eugcnius Papa ejus errores damnavit; quos ipse stalim abjecit, ct « cum honoris plenitudine » in suam diœcesiin reversus est anno 1148. 5

Eudo he Stella, alias Eon, ex Britannia oriundus, dementia potius quam hærcsi idem sub tempus turbas concitavit. Damnatus in mox laudato Concilio mancipatus est careeri, in quo periit. Se judicem vivorum cl mortuorum jactaverat, sibique cum Deo orbis imperium divisum.

Apostolici, Manichaeorum principiis infecti, sub idem tempus circa Colo-

(I) Serm. Ixvi. in Cantica.

(S)llial. Var.I. xi. § 6G.

51 Olto Frisingcnsis I. xii. de rebus gcslis Erederici Imperat.

(4) Ep. cxcv. ad epis. const.

(5) Vide Utluncin Frising. I. i. dc gestis Fred. c. lvi.

nliitt Agrippinam SCSP proclirlernpl. Damnabant nuptias, utebantur lumen feminarum contubernio. ■ Irrident nos » inquit S. Bernardus, « quia baptizamus infantes, quod Oramus pro mortuis, quod Sanctorum suffragia postulamus. » Jactabant potestatem se habere quotidie in mensa sua corpus Christi et sanguinem consecrandi «Abstinent a cibis quos creavit Deus ad percipiendum cum gratiarum actione. Hinc quoque hareticos se probantes, non sane quia abstinent, sed quia haeretice abstinent. » 1

Foluarvs, praepositus Petræ Stillantis, seu Treiffenslcinii in Franconia, sensit solum sanguinem Christi esse in Eucharistia sub specie vini, solam carnem absque ossibus, sub specie panis. Emendavit errorem, confutatus a Gcrocho Reicherspcrgcnsi in Bavaria praeposito.

Waluenses, anno circiter 1160, orti sunt auctore Petro Waldo, mercatore Lugdunensi, qui improvisa morte civis cujusdam territus, divitias suas pauperibus elargitus est. Plures sibi adseivit socios, qui, apostolicam vivendi formam restaurare cupientes, paupertatem profitebantur. *Inzabbathali* vocati sunl a peculiari calceorum genere; *Leonistœ* ab urbe Leona seu Lugduno, unde etiam *Pauperes e Lugduno* dicti sunt. Docendi oflicium *sibi* usurpabant, spretis Ecclesiæ pastoribus, quos gradu ct auctoritate decidisse ob divitias, cl flagilia contendebant. Eos damnavit Lucius *111. ante* annum 1183. Paulatim eorum crevit numerus el audacia; munera quippe ecclesiastica passim sibi usurpabant, tamquam pii idoneique ministri; juramenta omnia damnabant; vindictam scelerum publica auctoritate factam Scriplune repugnare asserebant Sacramenta omnia, Ordine excepto, agnoscehanl, quamvis, quod ad Matrimonium pertinet, gravem culpam in ejus usu, nisi ob gignendos filio*, astruerent *Sciscidensu* in co dicuntur a Waldensibus discrepasse · quod Eucharistiam reciperent; ■ quæ Raincrii h;ec referentis verba videntur intclligenda de hujus Sacramenti a sacerdotibus Ecclesiæ receptione : collalis enim omnibus illius ævi monumentis Bossuctius demonstrat Waldenses omnes Eucharistiam veneratos esse ‘ Waldensium mores specie integros fuisse veteres testantur, qui tamen eos incusant quod mulieres sccum circumducerent, Apostolorum exemplum se imitari asserentes.

Ortlibcnses, Ordibarii, Runcarii. Calhari, Poplicani, Albanenscs, Contorezenses, Bagnolenscs, Patarcni, Bulgari, Tolosani, aliique *quamplurimi*, Manichæorum placita diversis sub formis renovantes, sæculum hoc foedarunt.

SÆCULO 13.·

Albigenses, ab oppido Albiga in Gallia meridionali *appellati,* Manichæorum errores propagare non desierunt. Referi Petrus Vallium Cernai, Cislerciensis monachus, auctor coævus, qui optime cos novit, ulpote occupatus in iis refellendis, iis ipsis in locis ubi grassabantur, duos rerum conditores ab iis agnitos, bonum Deum qui invisibilia, malignum Deum qui visibilia creavit. Illi novum Tcstamentu^^uic vetus tribuebant : Christum vdram clW--nem assumpsisse, vel in Eucharistia adesse negabant : matrimonium reprobabant. · Baptismum nil prodesse docebant. Duo inter eos erant ordines, *perfectorum* scilicet, quibus sect» arcana innotescebant, ct *credentium*,

qui comm non erant conscii. Immania quæ patrabant flagilio, « fraudibus, » quippe, » homicidiis, latrociniis, usuris » imo nefanda libidine se inquinabant, refert Lucas Tudensis in Hispania episcopus, * certa eorum habita relatione a plurimis ad fidem conversis. Inter cætera eorum facinora memoratur caedes Petri de Castro novo, Cislerciensis monachi, el Legali Apostolici, qui a satellite Raymundi, Tolosani comitis, confixus esi sagitta. Eo processit haereticorum furor, ut Innocentius III. sacram in eos militiam, tamquam in societatis, et humani generis hostes, non minus quam fidei, duxerit instruendam, cl quæsilorcs fidei instituerit, qui delectos haereticos civili potestati traderent. Inde ortum est *Inquisitionis Tribunal.* De eo legendæ sunt lilleræ comitis Le Maistre, cl opusculum scriptoris rcccntissimi Lacordairc. !

Almariccs e territorio Carnolcnsi « ausus est constanter asseverare, quod quilibet Christianus teneatur credere se esse membrum Christi, nec aliquem posse salvari, qui hoc non crederet, non minus quam si non crederet Christum esse natum et passum, vel alios fidei articulos. » Damnatus est a Facultate Parisiensi, el postea ab Innocenlio III. *Rigordus*, coævus auctor, narral discipulos Almarici, Spiritus Isancli regnum prædicantcs, Sacramenta omnia et opera jam minime requiri declarasse ; et turpissima facinora charitatis nomine sanxisse. Dicebant etiam, ut refert Caesarius Hcislerbacensis «non aliter esse corpus Christi in pane altaris, quam in alio pane, cl in qualibet re : sic Deum locutum fuisse in Ovidio sicut in Augustino. Negabant resurrectionem corporum, dicentes : « Nihil esse paradisum neque infernum : sed qui haberet cogitationem Dei in se, quam ipsi habebant, haberc in se paradisum : qui peccatum mortale, habere infernum sicut dentem putridum in ore. « Altaria in memoriam Sanctorum erigere, et thus coram sacris Imaginibus adolerc.idololatriæ vertebant. Eos qui ossa Martyrum deosculabantur, sugillabant. Eum in quo Spiritus sanctus esset non peccare, etsi fornicationem patraret, asserebant. Inter scctrc prmeones Willelmus aurifaber vatem egit, plagas Antichristo, quo nomine Homanum Pontificem appellabat, denuntians. Damnata est Almarici hærcsis in Concilio Parisiensi anno 1209 Eam damnavit etiam Concilium Lateranense IV. 5

Joachim, abbas Florensis monasterii in Calabria, ex ignorantia subtilioris Theologiae, visus est tueri 1res personas divinas voluntatis concoidia, non autem essentia conjungi ; quem errorem rejecit mox laudatum Concilium Lateranense. In Concilio Arclalcnsi, anno 1260, cl a Sede Aposlolica damnatus est liber anonymus « Evangelium ælernum, » in defensionem Joacliimi conscriptus, qui tamen plurimos gravissimosque errores ab illius mente prorsus alienos continuit.

Stadinghi in Germania, anno circiter 1250, crupcrc, qui Lucifero summos tribuerunt honores, coque auctore, turpissimos agebant conventus. In Clericos ei Religiosos viros grassati, sacram in se provocaverunt expeditionem, Gregorio IX. Pontifice.

Ciiicumcelliones anno circilcr 1248, in Germania nuncupati sunt aliqui, qui, Conrado Imperatoris Friderici lilio favente, Pontificem Romanum et episcopos omnes hæreseos et simoniæ incusabant, omnique idcirco spoliabant aucioritalc.

Flagellantes, anno circilcr 1200, orli sunt Perusii in Italia, ex immoderato pcenilentis animi affectu, quippe qui publicam per vicos, denudatis

(i) t. iii. adv. Albig, c. v.

(!) C. vi. .») Cap. ii.

humoris, nogcllationcm usque u<l sanlolnem adco extollebant, ul earn ad Sïlalcm requiri el snRlcerc Jactitarent. Scclam damnavit Clemens VI.

GUILLF.LMUS DE SANCTO AMORE flpud Scquanos, plura hoc circiter tempore edidit opera contra Mendicantium ordines, quæ tamen improbarunt Pontifices. Joannes dc Poliaco, alter doctor Parisicnsis, qui etiam ordines religiosos impugnavit .jubente Joanne XXII., suas retractavit sententias.

Petrus Joannis Olivi, ordinis Minorum, in Postilla seu Commentario super Apocalypsim (dures errores effutiit, quos damnavit Joannes XXII. Eum secuti sunt Fraticclli.

Fraticeli.i, auctoribus Petro dc Macerata, cl Petro dc Foro Sempronio, Minoritis, sub finem sæculi decimi lertii orii sunt. Paupertatem sanclitatemque jactantes, in Romanum Pontificcm cl Ecclesiam universam, quam carnalcm appellabant, vehementius invecti sunt, omnem Ecclesiæ prælatis et sacerdotibus ob vilæ perversitatem, ut aiebant, denegantes potestatem. Damnati suut a Bonifacio VIII. anno 1297 et a Joanne XXII. anno 1318.

SÆCULO 14.°

Gnosticorum flagitia in coetibus quibusdam renovata, auctore Hermaono Pongilupo, Ferrariensi, testantur hujus sæculi scriptores.

Gerardus Secarelli, Parmensis, vir liltcrarum imperitus, sectam conflavit quæ Apostolorum nomen sibi vindicabat. Romanum Pontificem, cætcrosque Ecclesiæ præsules ob vilia omnem amisisse auctoritatem asserebant, sibi 30lis sanctitatem tribuentes, quamvis fœdissimo fœminarum commercio se passim inquinarent, charitatis nomine sua scelera prætexentes.

Becuardi et Beouinb dicti sunt Separelii el DdTelnl sectatores, allhjue aliis fœdali erroribus. Docebant etiam hominem hac in vita ad tantam sanctitatem pervenire posse, quæ peccandi omne amoveat periculum; cumque in illo statu constitutum jejunare vel orare non debere, nec præcepta aliqua ecclesiastica servare, nec virtutis actus exercere. Actum carnalem peccato vacare, eo quod natura ad eum inclinet, asserere ausi sunt, aliaque propugnarunt errorum monstra; merito idcirco damnati a Clemente V. in Concilio Viennensi.

Arnaldus de Villanova, Catalanos medicus, anno circiter 1310, plurimos propugnavit errores. Humanam Christi naturam scientia, cæterisque omnibus dotibus Deitati aequalem asserebat; speciem tantum religionis apud Chrislianos manere docebat, eosque omnes, præserlim monachos, damnandos; Capellanias et Missas pro defunctis improbabat; damnationem manere eos tantum qui malum præbentexemplum asserebat; mundum anno 1333 desiturum pradixit.

Lolrardi, anno circiter *1515, per* Germaniam coeperunt *grassari, auctore* Wallero Lolhardo. Trilltemius referi eum docuisse Missas vanas prorsus esse; Luciferum immerito pulsum ccclo, postea cum asseclis suis restituendum, Michaele cæterisque angelis in tartarum detrusis; Mariam, si virgo permanserit, angelum, non hominem, peperisse. Irridebant Baptismum, Pœnitentiam, Eucharistiam, Extremam Unctionem; cl Matrimonium juratum meretricium appellabant. Quæ sub terra Hunt a Deo non punienda diclilanles, nefanda flagitia in speluncis referuutur patrasse. *Jejunium* el abstinenliam rejiciebant; dies festos non servabant, perjurium peccato vacare contendebant; intercessionem Sanctorum repudiabant. '

i·,' **TrillMiDiun in Chronico** Him.

CECf.rs Ascuunus docuit in superioribus orbibus spiritus malignos generari, qui per incarnationes sub certis constellationibus constringi poterant ad res admirabiles faciendas. Siderum influxui absolutam tribuebat necessitatem, ita ut Christum ipsum necessario debuisse pauperem nasci, et lurpem obire mortem, ausus sit asserere. Ita refert Joannes Villani. 1

Ekardus Teutonicus, ordinis Prædicatorum, in plures lapsus est errores, mundum aeternum adstruens, ct in differentiam voluntatis tantam commendans, quæ bonorum petitionem, ct dolorem de peccatis prius commissis excluderet; hac in re Quictislis rccenlioribus præccdens. Errores suos a Joanne XXII damnatos in fine vilæ reprobavit Ekardus

Marsilus de Menandrino, el Joannes Jandunis, ille Patavinus, hic Perusinus. Ludovico Davaroschismatico Imperalori blandienles, gravissimos propugnarunt errores. Christum dicebant ex necessitate solvisse tribulum, ul Ecclesiæ res temporales Imperatori prorsus subjici inde inferrent. Petrum cæleris Apostolis præfuisse negabant; omnesque sacerdotes nullo auctoritatis gradu ex Christi institutione differre asserebant. Imperatori tribuebant potestatem Pontificem instituendi, deponendi, cl puniendi. Censuras ferendas non esse absque Imperatoris venia contendebant; cujus etiam prædicabanl auctoritatem in dispensationibus concedendis, ut matrimonia Ecclesiæ lege vetita contrahantur. Hos aliosque errores damnavit Joannes XXII.

Palamit.k, a Palama episcopo Thessalonicensi, eorum fautoie, vocali sunt monachi plurimi, qui contemplationis dono sc ipsam Deitatis increatam gloriam oculis corporis spectare asserebant. Esuchaslæ ab animi quiete; Euchitæ ab orationis exercitio; Ompliaïopsuchi, seu *Vmbilicanimi*. a situ corporis quem orando servabant, capite ad umbilicum depresso, dicti sunt. Errorem eorum, silentio imperato iis, corumque adversariis, fovit synodus Constantinopolitana ' schismaticorum Græcorum, habita anno 1311; cumque 1res posteriores synodi sanxerunt, statuentes etiam realem distinctionem inter operationes Dei intrinsecas, scu attributa divina el essentiam.

Joannes de Mercuria, Cistcrcicnsis ordinis, anno 1347, Parisiis plures docuit errores, quos episcopus cl Facultas Parisiensis damnaverunl. Asseruit Deum efficaciter velle quidquid vult; ct adulterium excusabat patratum vehementi urgente concupiscentia. Deum esse peccati causam impie docuit, aliaque tradidit rectæ fidei adversa.

Nicolaus de Ultricuria, anno 1518, pertulit damnationem plurimarum quas propugnaverat propositionum. Plcrique ejus errores philosophiæ sanæ non minus quam fidei repugnabant. Eos recensere supervacaneum videtur, quum nullam condiderit sectam, damnatis ipsius erroribus ab Apostolica Sede.

Magister Simon, anno 1331, jubente Parisicnsi Facultate, septem retractavit propositiones Christi divinitati injuriosas. Anno 1333 *Guido,* ordinis S Augustini, in eadem Facultate laureatus, novem retractavit, inter quas prima est: « Charitas quæ semel labitur vel deperditur, numquam fuit vera charitas. » 12 alias propositiones subtiliori ex Theologia male deductas retractavit anno 1362 Magister Ludovicus.

Bf.rtoldus de Robarcu, anno 1350, tradidit hæreses gravissimas. Inter alia docuit Christum in cruce sic fuisse a Patre derelictum, ut præ nimio dolore de salute animæ suæ dubitaverit, ma·

Icdixerîtquo B. Mariœ Virgini, necnon lerræ quæ sanguinem suum suscepit. Asseruit etiam laicum illuminatum adeo proficere posse praedicando el docendo, ut magis ei, quam Evangelio aut sauciis doctoribus, sit credendum.

Martinus Gonsalvus, Hispanus, incidit in dementissimas hæreses : docebat quippe se germanum esse Archangeli Michaelis, et se advenientem Antichristum ad singulare certamen provocaturum, et cruce Christi diademate spineo ornata prostraturum. Gonsalvum esse Dei Filium in coelis ab æterno genitum, aliaque deliria propugnavit Nicolaus Calaber Barcinone.

Barthoi.om.eus Janovezius, Majoricanus, inter alia docuit Antichristum dic Pentecostes anno 1360 venturum, eoqueadveniente, omnia Ecclesiæ Sacramenta desitura. Errores publice ejuravit.

Berengariis de Montefalcone anno 1355 docuit : « quædumquc bona facienda sunt, puro Dei amore, non ob aliam rationem, nec spe stems mercedis facienda. » Errorem illum damnavit Saucius Tarraconensis archiepiscopus. Magister Joannes de Calore duas propositiones minus sanas anno 1363 revocavit.

Dionysius Soulecrat, ordinis Minorum, plures propositiones propugnavit, quibus Christi paupertatem rerum omnium dominium excludere, contra Joannis XXII. definitionem statuebat. Eas tandem ejuravit anno 1569.

Arnaldus Montanerii, ex Catalaunia oriundus, errorem damnatum de paupertatis Christi natura propugnavit, addens neminem damnandum qui S. Francisci habitum detulerit. Damnatus est anno 1372.

Turiapini, dicti etiam Sodalitas pauperlatis, Beguardorum errores in Calliis el Allobrogibus restaurarunt ; omnique posthabito pudore, nudi mcoitobant, libidinem<|i*o palam, canum Imorc. exercebant. Voce non esse orandum, sed corde tantum docuerunt.

Raymindus Luu.cs, ortu Majoricensis, professione mercator, falsis revelationibus deceptus, plurimos errores hausit. Eos damnatos esse a Gregorio XI anno 1376 Diploma illius in Directorio Eymerici testatur. Hteretieo animo eum scripsisse non constat; quamvis non facile assentiamur illis qui eum Inter sanctos Martyres ordinis S. Francisci recensent. Lullistæ tamen haeretici fuere, qui scilicet errores illos aliosque propugnarunt, doctrinam Lulli Spiritui sancio tribuentes, eamque relinendam, quando tempore Antichristi omnes theologi a fide delicient, ut ipsi audacter pnedicebant. De Trinitatis el Incarnationis mysterio, sicut el dc aliis pluribus fidei doctrinis haud recte sentiebant Lullistæ.

Raymunuus Neophytus de Terraga, ex Rabbino Hebræorum factus Christianus, plurimas hxrelicas propositiones protulit, quas Gregorius XI damnavit. Inter exteras docuit : « Qui victi suppliciis, Deum negant ore, sed corde adorant, non solum non peccare, immo remuneratione dignos esse. » Peccatorem omnem, dum peccat, voluntatem suam divinæ conformare : xque enim placere Deo bona ct mala ; xque Jud® desperationem, et Petri contritionem : sectam Mahomclis esse æque catholicam ac fidem Jesu Christi. »

Joannes Wickleff, theologus Anglus, a præfeclura collegii Oxoniensis, quæ monacho ex praescripto Simonis Isiepi archiepiscopi Cantuariensis, debebatur, dejectus Summi Pontificis sententia, anno 1375 hærcsim spargere *capit.* Fatalem rerum omnium inducere satagebat necessitatem, cui el ipsum Deum subjici ausus est asserere, in Papam tamquam in Antichristum vehementius debacchatus est. Sacerdotibus et prxlatis omnibus potestatem

omnem abjudicabat, si forte reatu gravi tenerentur, eamque tribuebat piis laicis. Ad principes suam temeritatem extendit, ea prolata propositione : » Nullus est dominus civilis, nullus praelatus, nullus episcopus, dum est in peccato mortali. » 1 Eleemosynas monachis el sacerdotibus datas, onere precum vel Missarum imposito , simoniæ arguebat. Ites temporales possidere Ecclesiæ nefas esse, principesque debere eas sibi vindicare asserebat. ' Plures de Sacramentis errores propugnavit, transsubstantiationem in Eucharistia impugnans ; utrum autem præsentiam rcalcm admiserit, non satis compertum est. Purgatorium, ct Imaginum el Sanctorum venerationem minime negavit. Errores suos in Concilio Lontlinensi, dicto *Concilio terræmolus,a* motu lerræ dum celebraretur , ejuravit, simulato forsan animo, et in Ecclesiæ pace visus est mori ; quapropter eum vel hypocritam , vel Catholicum, La Roque, Calvinianus licet homo, merito pronuntiat.8 Præter hoc Concilium habitum anno 1582, aliud celebratum est anno 1596, a Thoma Arundellio Canluariensi archicpiscopo, aliud Oxonii anno 1408, aliud Londini anno 1413, contra Wicklefflanam hæresim , quæ, extinclo auctore anno 1384, adhuc grassabatur Joannes XXIII. in synodo Romana anno 1413 eam pariter damnavit ; et in Concilio Conslanlicnsi anno 1415 ea damnatio renovata est. 4

Joannes de Montesono, Hispanus gente, ordinis Prædicalorum , ct Theologus Parisiensis, 14 propositiones erroneas propugnavit anno 1587; quas cum lueretur magister el procurator ordinis , velando ne Dominicam carum damnationi subscriberent, cx academia Parisiensi annos 25 manserunt omnes illius ordinis professores exclusi.

SÆCULO IB.°

XV. ineunto sæculo Hussilarum litorosis in Bohemia erupit, auctore Joanne cx villa Hess, acadcmiæ Pragensis rectore. Hic articulorum WicklefR a Pragensi academia damnationi subscripserat , errores tamen illos propugnare ausus est, tum in academia, postquam , orto dissidio, Teutonici recesserant , tum in templo quod Belhlecm nuncupabatur. Sectatores habuit clericos ærc alieno vitiisque gravatos, nonnullos etiam doctrina claros, quos pigebat humili loco stare , dum alios nobiliores sibi, quamvis doctioribus, præponi viderent. Inter hos Hieronymus Pragensis et Jacobellus Misncnsis fuerunt insignes. Petrus Dresdcnsis morem Ecclesiæ quo Eucharistia sub panis specie , omisso calice, administrabatur, primus repiehcndit, unde Hussilæ *Cfilixlini* vocali sum. *Thaboriloe* dicti sunt a loco natura munitissimo, quem occupabant Hussilæ, armis jam certantes. Immania in sacerdotes cl monachos facinora palrarunl, duce Zischa, qui bellum gessit acerrimum cum Sigismundo Imperatore, postmortem Hussi hærcscos damnati. *Orcbilœ* etiam, qui Hussi propugnabant placita , horrendam in ecclesiasticos viros crudelitatem exercebant. Horum exercitui præcral Bredricus, presbyter Moravus , qui uxorem duxerat. Mortuo Zischa, nonnulli e Thaboritis neminem qui ei succederet dignum putantes, *Orphanorum* sortiti sunt nomen, distinclumquc constituerunt agmen , quod communi consilio regebatur.

'I) xtvii. inter propositiones a Cone. Constanliensi damnatas.

jj) vide ejus Triatogum I. iv. c. xvii. et sc<j.

I») Hist. Euch. c. lxx. (*) Seas. viii.

Docuil Huss Ecclesiam >li · pr · ·'· · slinaiis conslarc , et prædcslinaium semper manere membrum Ecclesiæ , licet aliquando excidat a gratia adventitia , sod nona gratia prædestinalionis. Papæ negavit primatum , cumque Antichristum vocavit. Censuras ecclesiasticas , el obcdienliam parvi fecit Indulgentias etiam impugnavit. Principes civiles ad auferenda bona temporalia ecclesiasticorum hortatus est.

Transsubslanliationem confessus est Huss, * Confessionem partem esse poenitentiae docuit ; 1 agnovit Extremam Unctionem , imo septem esse Sacramenta , quæ efliciunt quod figurant, et quorum tria imprimunt characterem. Purgatorium admisit, 3 Sanctos invocandos fassus est. * Beatam Virginem laudibus extulit ; Imagines honore religioso non fraudavit.8 Hæc fere omnia, aliaquc catholicae doclrinæcapita , pleriquc Hussilæ tenuerunt, ut liquet ex Pragcnsi Hussilarum synodo anno 1421, cl cx articulis 23 Hussilarum Pragcnsium contra Thaborilas, relatis a Cochkeo. 6 Praecipuus horum error respiciebat communionis sub ulraquc specio necessitatem , quaproplcr *Calixlini* dicti sunl, ut a 'Thaborilis mullos errores propugnantibus distinguerentur. Post plura præjudicia Joannis Huss errores in Concilio Constantiensi anno 1113 profligati sunt, ipseque in hærcsi pertinax curiœ sæculari iraditus , Concilio fatenle se, præter pœnas ecclesiasticas, nihil in eum posse. Imperator Sigismundus Ludovico Bavarite Duci jussit ut *igne* periret, juxta leges tunc vigentes. Eum proplerca incusarunt Bohemi violatæ fidei public® ; dederat quippe Joanni Huss salvum conductum ; *sed a tanto* crimine facile vindicatur, quum salvus conductus communi forma concessus solum efficeret ut ipse libere posset Concilium adire, seque ab impactis erroribus vindicare, non tamen ut juste damnatus prenant evaderet. Fræteren . fuga sese proripere conatus, Joannes privilegium concessum amiserat, ejusque errores seditioni cxcilandæ erant accommodati.

Hieronymus de Praga Hussilicos errores in Concilio ejuravii,7 sed in hæresim relapsus, in judicium vocatus est. Præter errores immania etiam in concionalores catholicos crudeliaque facinora , et lurbæ cxcitalæ ei objecta sunt, ipseque proplerca damnatus, quum fateretur se, metu impellente, Hussi placita prius abjurasse, simul que se Transsubstanlialionis dogmati cx animo adhærere contra accusatores suos vehementer contenderet. Sæculari potestati traditus, igne combustus est.

Fratres Bohemi dicti sunl quidam ex Hussitis, anno 1467 , qui sese a C.alixtinis separarunt, duce Kelcsiski sutore, cos arguentes, quod, præter calicis usum, Romanis per omuia similes essent. Rejecerunt transsubslantiationem , orationes pro defunctis, Sanctorum cultum , et imprimis Papa; potestatem. Hodie vocantur *Ifontviani.*

Secta *hominum Intelligeniia* orta est auctoribus Guillclmo de Hildernissen Carmelitauo ct .Egidio Canioris ia ico, Belgis. Asserebat Ægidius sc esse .Salvatorem hominum , qui per ipsum Christum viderent, sicut per Christum Patrem ; diabolum omnesque homines tandem salvandos ; actus carnales sino peccato exerceri ct ad Dei voluntatem referendos ; aliaque tradebat principia perversa. Ejuravit errores suos Guillelmus anno I4tl.

(I) Tract, do Sac. corp et sang. Domint.
•f, Tract, do Pœnit.
;j) Sera», dc Eiequiia.
i/ In taciti. Cdci si><r.
'5) L. Ce Jmag. adorat.
r·) L. t . biat Ilusait. ;? Se-a. ii«.

AoANiT.F. anno 1420, auctoro Pikardo ex Gallia Belgica, orli sunt. Hi in Bohemia grassati insulam quam Jam, amne l.usinicio cinctam, occuparunt, in qua cl nudi inccdcrc ct promiscuam oxercere libidinem non verebantur Eos omnes, duobus tantum exceptis, Zisclia Thaborilarum dux gladio delevit. Sæculo XVI. alii eadem labe inquinati apparuerunt, duce Adamo Pastore, matrimonium tamquam per se malum damnantes Ex Aiiabaplistis quosdam « vidit nudos discursilarc nostra Hollandia anno 1555 » inquit l.indanus Ruremundensis episcopus.*

Joannes Parvus, theologus Parisiensis, propositionem lle tyranni cæde protulit, quam Concilium Coiistanliense tamquam haereticam damnavit: « Quilibet tyrannus potest el debet licite cl meritorie occidi per quemcumque vassallum suum, vel subditum, etiam per clancularcs insidias, et subtiles blanditias vel adulationes, non obstante quocumque præslilo juramento, seu confoederatione factis cum eo, non cxpeclata sententia vel mandato judicis cujuscumque. »*

Matth.ecs Grabon, cx ordine Prædicalorum, in plures errores impegit, impugnando vitam communem, quam degebant quidam nullo religionis volo adstricti. 25 illius propositiones damnatas ipse abjuravit.

Petris de Osma, Thcologiæ in urbe Salmanticensi professor, anno 1479, divinam confessionis sacramenlalis institutionem negavit, aliosque propugnavit errores, quos post Toletanum archiopiscopum Sixtus IV. damnavit.

Hermanis Ruissvich, anno 1199, Ilagæ, Christum negavit, et Evangelium inter fabulas recensuit: animam asseruit esse mortalem; infernum nullum esse; aliaque a fide prorsus aliena docuit.

SÆCULO 16.·'

Fosbarh, anno 1501, in Bohemia grassati sunt, qui pra*ter errorum portenta, scelera turpissima in fossis et speluncis patrabant.

Martinus Lutherus, Islcbii in Saxonia, plebcis parentibus. anno 1183 natus, fulminis in sodalem immissi iclu pericrriliis, «terrore et agone mortis subitae circumvallatus, emisit coactum cl necessarium votum, » ut ipse narrat, ct in ordinem Errmitarlim S. Augustini ingressus, Thcologiæ professor creatus est anno 1508. Quum Leo X. S Petri templum, a Julio II. inchoatum, perficere cupercl, fidelium per orbem ad lanium opus largitiones solicitavil, propositis etiam indulgentiis, iis qui pio animi motu eas impertirentur. Alberto, Marchioni Brandcburgensi, ct archicpiscopo Moguhtino, injunxit Pontifex, ut indulgentias per Germaniam promulgaret, qui Joannis Tclzclii ordinis Praedicatorum professoris, cælerorumque illius ordinis professorum opera ea in re usus csl. id Auguslinianorum promovit invidiam, qui Dominicanorum, ut aiebant, abusus vehementer redarguere aggressi sunt, favente Staupitio, vicario Generali in Germania ordinis Eremitarum. Inter alios Lutherus scripsit epistolam ad archiepiscopum, anno 1517, querens de immodicis illis laudibus quibus Dominicam indulgentiarum vim offerre dicebantur, et contra eas palam debacchari coepit Ad justificationem discutiendam progressus, eam in imputatione exirinscca jusliliæ Christi, speciali fidei apprehensæ, constituit, Sacramenlorumquc inhærenlcm vim denegavit. Veniae certitudinem omnimodam haberi po. se, quin tamen dc cordis poenitentia certi simus asseruit. Ad Papam delatis ejus erroribus, se

I l.ib. Dubitantium dial. »·

(1) Vide Cone. Const, acta Sees. xv.

natalissimum ail ponllOeia mandala Bclplenda aimulavlI, Christum men, utaiehal, audilnrus. Λ Leone W njus errores damnali sunt in Junii 1.120; quod cum accepisset Lutherus, pontificium diploma, uria cum Juris Canonici Corporc, publice Wittcmbergæ combussit, 10 Decembris die ; librumque scripsit *contra exeerabilem .Inlichristi Bullam,* aliumque t/e *Captivitate Babylonica.* Exinde sese divinitus missum ad reformandam Ecclesiam jactabat, omniaque munia ecclesiastica pro lubito usurpans, Nicolaum Amsdorfium episcopumNaumburgcnsem constituere aggressus est. Landgravio Hcssiæ induisit ut secundam duceret uxorem , priorc adhuc superstito. In Pontificem principesque ei faventes vehementius invectus, plurimos maximosque motus in Germania excitavit, bclliqueincendium gravissimum. Scriptis suis plurima inseruit ridicula, obscocna,ct turpia. Probavit, summisquecelebravit laudibus Leonardum Koppcn , aliosquc ejus asseclas, qui septem virgines nobiles cx monasterio Nimicensi rapuerunt, quarum unam, Calharinam de Doré nuncupatam, suo loro sociavit, tresque ex ea reliquit filios. Obiit anno 1540, 17 dic Februarii, Islcbii, noctu , cum sero praecedenti opipare cœnassct, ct facetiis pro more induisisset.

Sacramentariorum error, negantium Christum in Eucharistia adesse, propugnatorem) habuit Andrcam Carlosladium, archidiaconum Witlcmbergensem , qui primus reformatorum sacerdotum uxorem duxit; sacrilegam nuptiarum umbram cæteris Missae ofllcia celebrantibus , ul Deo ob spretam coelibatus legem gratias tribuerent. Huldricus Zuinglius, Tigurinus pastor, anno 1519, cumdem errorem cum aliis quamplurimis prtedicavil, peccatum originis , Baptismi vim , purgatorium cl Pontificis primatum impugnans. Obiit in acie adversus catholicas Helvetiorum iribus , die II Octobris 1331. Joannes OEcolampadius, ab ordine S. Uirgiltie apostata , linguarum peritia clarus , eidem adhaesit errori, diversam tamen adhibuit verborum Domini explicandorum rationem. Dicitur Basile® exanimis in lecto repertus anno 1331. a fuemina quam duxerat, ut nonnulli suspirati sunt, suffocatus. Philippus Melanchton , in Palalinalu natus, il annos naius, Luihcro comitem sc adjunxit, anno 1521, plurimumquc caus® illius inservivit, humaniorum hierarum elegantia insignis. Augustanam conscripsit confessionem, in qua emollita sunt duriora Lutheri placita, quapropter *molles Lutherani* Confessionisi® dicti sunt. Dc Eucharistia, sicut et de justificatione varie scripsit. Martinus Bucerus, Germanus, ab ordine Dominicano apostata, Elisabeth® sanctimoniali matrimonii nomine junctus, subtilitate ac ambagibus verborum insignis , Sacramcnlariorum errorem propugnavit , verbis tamen ambiguis suam sententi >m sæpius obvelans. Gaspar Schvenkfcldius, nobilis Silesius, novam excudit explicationem verborum Christi, el docuit Spiritui sancto interius illustranti mentem , non vero Scriplur® liter® esse attendendum. Joannes Brentius, Sucvus, Wiltembergensis canonicus et sacerdos, factus apostata, uxorem duxit, docuitque inter plures errores Corpus Christi vi hypostatic® unionis esse ubique , specialem propterea negans in Eucharistia existendi ralionem

Prutestantium nomen ortum est anno 1529 ..occasione protestationis edit® a nonnullis principibus et civitatibus Lutherana labe infectis, contra regulas in conventu Spircnsi statutas ad pacem imperii inter tot dissidia servandam. Quum anno sequenti Carolus V. in comitiis Augustanis ediclum edidisset, catholicis principibus et ordinibus consentientibus , quo omnes in prisca religione permansuros absque ulla molestia sanciebatur, donec a Concilio dis-

sidia terminaremur, Protestantes fœdus Smalkald.æ inierunt anno 1551, ul sesc armis tuerentur. Pax Norimbcrgcnsis inter Imperatorem et foederatos, anno <552, die 15 Julii coaluit, ca ratione ut nemini religionis causa molestia usque ad futurum Concilium inferretur.

Lutheranos inter el Sacramcntarios, gravissimis dissidiis divisos, concordia inita est anno 1556, Witlembergæ edita formula, quæ ambiguitate verborum utrisque placeret, ad horum tamen errorem propius accedens. Eam sic explicatam a Bucero quum Helvetii recepissent, Lutherus ira excandescens,vinculum pacis iterum abrupit, vohementiusque Sacramcntarios est insectatus.[1] Catholicos inter et Lutheranos, in comitiis Wormatiensibus ct Ratisponcnsibus anno 1510, concordia frustra lentata est.

Suspensa ob morbum contagiosum Tridcntina synodo, quæ dic 15 Decembris anno 1515 inchoata est, Imperator Carolus V. anno 1518, in Augustanis comitiis edictum promulgavit, in quo quid « *inierim* » servandum foret Proteslantibus in re religionis præscripsit : unde nomen edicto. Libellum improbavit Pontifex, Cæsaris in rebus religionis sanctiones ecclesiastic» auctoritati noxias censens. Protestantes plcrique eum quoque rejecerunt. Qui eum amplexi sunt, dicti sunt, *Inlcrimislte,* qui eliam *Lipsici, Cœsarci* cl *Francici,* vocabantur, pro diversitate rationis qua eum servandum censebant. Cæsarci calicis usui, ct sacerdotum connubio favebant.

Quum copiæ protcslanlicæ, duce Mauritio Saxoni» Septemviro, OEniponte Carolum V. fuga sese proripere compulissent, pax in comitiis Passaviensibus, anno 1555, coaluit, ct in Augustanis, anno 1555, confirmata est. Ad concordiam animorum inducendam plura habita sunt theologorum catholicorum cum Lutlwrnnis colloquia, absque ullo prorsus fructu. Inter Prolestantes ipsos sæpius frustra lentata est concordia, editis lldei formulis admodum diversis. Cum Græcis etiam fœdus doctrinæ inire irrito conatu aggressi sunl anno 1570, Jcremia patriarcha veterem fidem eorum commentis, pluribus epistolis, opponente.

Andreas Osiander, Rrandchurgcnsis, schisma inter Lutheranos fecit, docendo hominem justificari non fide, sed eadem justitia essentiali qua Deus justus est. Paroxismo epileptico cxtinctus est anno 1552.

Matthias Flaccus Illyricus, Magdeburgonsis minister, rigidorum Lutheranorum dux, peccatum originis ipsam esse hominis substantiam docuit.

Anarattist/E, anno 1522 orti sunt, auctore *Nicolao Slorkio,* seu Pelargo dicto, Silesio, qui a Lulhero deficiens, revelationes per Michaclcm Archangclum jactabat. Plurimis rusticis ut Baptismum iterum reciperent persuasit, omnesque ei adversantes igne ferroque delendos docuit, sectatores suos adhortatus ul in episcopos, pastores, monachos sævirent, eorumque aedes sacras diruerent. Ei adjutor accessit Thomas Muntzcrus, sacerdos catholicus olim, deinceps Luthcranus, qui rusticorum in Germania helium plurimum promovit, ideoque capite plexus est, postquam tamen poenitentiam professus susceperat Sacramenta. Anno 1551 in civitate Westphalia* Metropoli, Miintzer vulgo dicta, Joannes Matthias, pistor llarlemiensis, ct Joannes Bockhold, sartor Lcidensis, seditiones cædcsquc excitarunt, morte aut exilio mulctantcs quicumque Baptismum iterum suscipere nollent. Lulherum ipso Romano Pontifice deteriorem inclamabant. Principis Monasleriensis, qui ct episcopus erat, auctoritatem abrogare aggressus, obsessa urbe, in eruptione Joannes

(I) Vide Hoipinian par. II. hiat. Sacr. p. S03.

Matthias occisus est. Regimen tunc ca-SbMvII Joannes Bockhold , qui ab en-lhusiasia fabro aurario rex conclama tus, « Rex juslitiæ hujus mundi ap-pcllari ipse voluit. In adulterio depre-hensus , scxdccim sibi sumpsit uxores adflagitiiignominiam velandam, sedi-vino monitu polygamiam instaurare ja-clans. Praecipuus Anabaptistarum error infantium Baptisma, quod nullatenus valere contendebant, respexit; sed el de polygamia, juratione nunquam li-cita, aliisque plurimis , errarunt. Se-pluaginla eorum sectæ olim enumera-bantur , quorum aliqui nuncupabantur *Melchioritœ, Mentionitas, Davidiani* seu *Georgiani, Libertini.* Eorum singulos errores recensere nimis longum esset, Mennonitæ hodierni in Pennsylvania infusione conferunt Baptismum.

Baptistæ ante medium sæculum sc-plimum orti sunt. 1 Immersionem so-lam esse validam baptizandi formam contendunt. In plurimas dividuntur se-das , quarum præcipuæ sunl *Baplistœ Generales,* seu *sirminiani*, qui a quo-dam Smith, olirn Anglicanæ Ecclesiæ ministro , sæculo 17 ineunto , suam hauserunt doctrinam , quæ Pelagianis erroribus infecta dicitur; cl *Baplistœ Particulares* , seu *Calviniani,* qui præ-destinationis errorem ab b.rrcsiarcha Calvino mutuantur Sunt etiam *Baplistœ apertis Communionis (Open Comma-nion Baptists,)* qui consortium religio-nis ct Eucharistiam omnibus qtiacum-que raliono baptizatis, indulgent; et *stricta: Communionis (Close communion Baptisls ,* vulgo dicti,) qui cos mensa sacra interdicunt qui immersi non fue-rinl.Suut eliam *Baptista:Christ ani,* qui seclariorum nomina rejicientes, omnes sectas Christiano nomine appellandas volunt, codemquefruiconsortio; qupd cæteri tamen prorsus avcrsanlur. Non-nulli omnem lidci formulam rejiciunt, Scripturam solam communioni.; tesse-ram habenti / (*Baptiita* id-circo dicti; quum alii *Credo-Baptishr* ob quasdam lidei formulas appellentur, Alexander CampbelltM celebris in Vir-ginia prseco, qui versionem novi Testa* menti a Géorgie Campbello Edembur-gensi concinnatam in usum deduxit, novæ divisioni pra buit occasionem. Qui ea utuntur dicuntur *Campbellitœ.* Sunt etiam qui sabbatum judaicum servant « Seventh-day Baptists. ·· idcirco dicti,

Joannes Calvinus , seu *Chauvin*, No-vioduni Veromanduorum . anno 1509 natus, aliquamdiu ecclesiasticis studiis. aliquamdiu eliam Juri Civili operam quum navassct, in errores Novatorum prolapsus est, quos in libro Inslilutio-num, edito anno 1535, propugnavit, a Genevensibus jam hæresi infectis ele-cius est anno 556 Theologiæ professor, etsi nullo sacro ordine insignitus Sum-mam auctoritatem sibi usurpavit, quan do anno 1511 , probante Senatu, disci-plinæ leges numquam abrogandas lu-lit, Catechismum quoque edidit, et formulam precum ecclesiasticarum , ct Sacramentorum administrandorum, Mortuus est anno 1561, placidissime, si Bczæ credamus, sed inter voces hor-rendas cxccrationiset imprecationis, si Bolseco, ad Ecclesiam jam pœnitcnii animo reverso, tides sil adhibenda. Fuit fere indefessus in studiis, in sen-piis clegaus el vehemens; cæteroquin minime Theologus, Parum religiose de vocibus *consubstantialis, Injposlascos, Trinitatis*, sensit, 1 etsi Trinitatis my-sterium adeo propugnaverit, ul Serve-tum illud denegantem morte mulctan-dum curaril Christum eliam « qualc-nus æternus Dei sermo est · ab initio creationis fuisse mediatorem docuit. * Christum « diros in anima cruciatus damnati ac perditi hominis · pertulisse *impie* asseruit. ‘ Deum , etsi verbis id

v j0 ,ol »■· Trac'· de Uip'· '· "· "- Ci· in'..- ' « c *i,i· "· 0·

(S) Ad Colonos contra Slanciturn.
(I. In.I.I. ii. c. M,i.

deneget, rc tamen vera auctorem pcccati faci. Hominem esse lapsum « quia decreto suo sic ordinarat » Deus, tradidit; hominesque Dei arbitrio, citra proprium meritum, in æternam mortem prædeslinari : nec solum ad damnalionein, sed ad eam quæ pro damnalionis causa ostenditur, corruptionem Dei ordinatione reprobos prædestinalos 1 Liberum arbitrium titulum esse sine re; Deumque non ila voluntatem movere ul noslræ postea sit cieclionis motioni obtemperare aut refragari, aiebat Concupiscentiam, etsi involuntariam, esse etiam in baptizatis verum peccatum docuit. Justificari quemque · dum ex Evangelii doctrina agnoscit se Deo reconciliatum n propugnavit, fide scilicet sola, quamvis contendat fidem ipsam justificantem solam non esse. Fidem ac justitiam electorum propriam esso, nec unquam amitti « inter gravissimos lapsus, » ' contendit, Omne peccatum æternam mereri mortem, nec veniale dici, nisi quatenus eleclis ad mortem non imputatur, quia « nulla est damnatio iis qui sunt in Christo Jesu « statuit 8 « Omnia horniuum opera, si sua dignitate censeantur, nihil esse nisi inquinamenta et sordes; » et legis perfectam observalionem esse impossibilem effutiit. Confessionctn, indulgentias, purgatorium, Sanctorum invocationem, Romani Pontilicis primatum, Conciliorum auctoritalem, Imaginum cultum, potestatem Ecclesiæ ferendi leges, coelibatum sacordotum, vola, jejunia, ordines religiosos, acerrime impugnavit, Lulhcri inslar. Ordinationem duobus Sacramenlis quæ Lutherus admisit fere adjunxit. ' Baptismum Christi ac Joannis cumdem fuisse asseruit. Baptismum ne* ccssarium non esse ut lilii fidelium salutem assequantur, affirmavit, eo quod, nl aiebat, Dei foedero cum parentibus includerentur. Dogma catholicum dc substantiali Christi Domini in Enchéri* stia præsentia negavit; ne tamen vide* rctur *Saeraincnlariis* assentiri, <|iii panem et vinum cucharisticum mera esse symbola contendebant, docuit ipso « in cœnæ mysterio per symbola panis et vini Christum vere nobis exhiberi, adeoque corpus et sanguinem ejus, in quibus omnem obedientiam pro comparanda nobis justitia adimplevit : quo scilicet primum in unum corpus cum ipso coalescamus; deinde participes substantial ejus facti, in bonorum omnium communicatione virtutem quoque sentiamus. » 6 Verbis lam-n adeo ma· gnificis nihil praeter virtutem Christi corporis et sanguinis fide perceptam significare voluit. Mulieri quam deseruit maritus, cum scorto in locum igno* tum abiens, nubendi facultatem concedit. ° Matrimonii vinculum causa fo - nicalionis solvi declarat. Ministri Calviniani eligebantur Genevæ a ministrorum collegio; pones Senatum tamen erat cos rejicere, populi vero erat, si quid obstaret, eorum electioni objicero. Ministris seniores populi plurimis in rebus jungebantur, ul communi consilio et opera res procederent; el sic ministris el senioribus simul convcnientibus presbyteria, et synodi eorum conflabantur, pari vi suffragiis singulorum tribula.

Calvini sectatores in Gallia vocabantur *Ilugonolti,* a vocibus Helveticis qu;e Fœdcratos significant, ut nonnulli conjiciunt; in Scotia ct Anglia *Puritani,* eo quod, rejectis Ecclesiæ Anglicanæ cæremonns, puritati cultus se studere jaclarent; *Presbyterium* etiam, desumpto vocabulo a cœlu seniorum. *Ecclesia Anglicatia,* etsi episcopalem ordinem retineat, pluresque ritus Romanis haud

(I) Inst. I. iv. c. *xiv.
(Î) Ibidem I. iii. c.ii. η. II. IS.
(*) Ibidem I. ii. C. vii). n. 50,
(I) Ibidem I. iv. e. xviii. n. 19, io.
(1) Ibidem I. iv. c. xvii. η. II.
(0) Ep. ad Valerian. Pol. p. t iq.

absimiles, Calvinianam doctrinam fovet 30 articulis, 17" vero præcipue. *Ecclesia Scotica* (Anglice *The Kirk of Scotland)* Joannis Knox opera anno 1300, Caiviniana placita amplexa est, aonoque 1689 episcopalem ordinem penitus abolevit. Qui ab ecclesia Scot ea dissentiunt, etsi Calvinum ducem agnoscant, *Seceders* vulgo vocantur, a voce latina *secedo. Jndependentes* unamquamque Ecclesiam particularem sui juris faciunt, *Congregationulislœ* idcirco nunc communius apud nos nuncupati. Joannem Robinson anno 1607 agnoscunt auctorem , quo duce Anglia relicta, ad Balaviam commigrarunt; el ex iis plurimi anno 1620 ad Novam Angliam sese contulerunt. *Piscaloriani* a Joanne Piscatore , Argentinensi , Calvinianæ lheologiæ professore , dicti. singulares sententias a Calvinianis discrepantes propugnarunt. Sed præ cæteris celebres sunt *Arminiani,* qui, duco Jacobo Arminio, theologia; professore Lugduni Batavorum, Calvinianos errores de prædestinatione cl necessitate fatali abjecerunt, in Pelagianorum tamen castra longiui procedentes. Ili etiam *Remunstranles,* a libello supplici quem ordinibus Hollandiæ ct Frisia) Occidentalis obtulere , dicti sunt, el *molles* etiam *Calviniani*. *Rigidi e* contra *Calviniani* eorum adversarii vocabantur, sicut et *Gomaristæ*, a Francisco Gomaro, ejusdem academiæ professore. Ili coacta synodo Dordracena Arminiana placita damnarunt anno 1619. Barnefcldus ordinum cancellarius, ob propugnatas Arminii sententias, capite plexus est, Hugo Grotius cum aliis duobus carceri mancipatus. Accusabantur tamen quod principi Arausicano faverent.

Aj it it r in it ar h plurimi hoc sæculo orti sunt, agmen ducente Michaclc Scrvcto, Hispano medico , qui ca de causa Genevæ, curante Calvino, combustus est, anno 1553. Valentinus Gentilis Neapolitanus, Georgius Blandrata, Alcialus, Bcrnardinus Ochinus, Grihnldus, Franciscos David, et l.ismanius in eodem hilo baseront. Valentium idcirco capite damnatus est Rcrnæ m Helvetia . anno 1556; Alcialus ad Mahometanos defecit; Blandrata trucidatus est a cognato, qui suis bonis inhiabat ; Gribaldus peste interiit; David domo ruente O|i-pressusest ; l.ismanius in puteum præcipitem se dedit ; Ochinus psalten» obiit.

So c ix iax i eadem hæresi infecti auctorem agnoscunt *LœUum Socinum,* Senis oriundum, qui, medio sextodecimo sæculo, pestilentissimum virus effudit Eum secutus est nepos Faustus Socinus, qui in Transylvania el Polonia hæresim propagavit, Joanne Crellio. aliisque faventibus. Docuerunt hi nihil credendum quod humani intellectus superet captum, proindeque mysterium trium in divina essentia personarum rejiciendum : Spiritum sanctum esse meram efficaciam Dei, minime vero personam. Christum esso hominem, qui Dei Filius ob mirabilem conceptionem sine viri opera, el ob doles divinitus datas dicitur; cum nobis tradidisse sancta morum præcepla, optimumque præbuisse exemplum , quin tamen nostrorum peccatorum luerit pœnas Peccatum originis negabant, omnemqite Baptismi necessitatem el vim sustulerunt. Fidei el gratiæ ad salutem necessitatem inficiabanlur, prædicantes hominem natura» viribus posse legem morum servare , et sic adipisci coelestem beatitudinem. Reprobos in æternum non esse cruciandos contendebant, sed posl poenas deliciis æquales ad nihilum redigendos. Alia quamphiriina tradidit sectatoribus suis Socinus fidei adversa. Apud nos *Iiiilarii* audiunt, *ob* unicam quam in Deo agnoscunt personam. Sectam hanc , qoæ *Doismuni* vere profitetur, quamvis Scripturas aliquatenus venerari so profiteantur, propagavit in America· fiederalis provinciis ab anno 1704 Anglus *Priestley*. *Hodierni* Unituri!

Scripturarum divinam inspirationem vel omnino negant, vel quoad aliquas dumtaxat partes admittunt. Nonnulli desum ex Joscpho ct Maria genitum contendunt ; dæmones existera ct nobis insidiari plerique denegant ; animam humanam a corpore divulsam existerc plures inficiantur, contendentes totum hominem simul surrecturum. Universalem omnium , etiam impiorum , salutem post abstersas peccatorum maculas tradunt.

Michael Bajcs, Lovaniensis academiœ professor, novas quasdam opiniones dc libero arbitrio, statu primi'hominis, operibus, ctdc rebus aliis propugnavit, quas Pius V. damnavit, 79 improbando propositiones solemni decreto , edito anno 1568 Acquievit ipse, errores tamen damnatos restaurarunt Jansenius el ejus sectatores , de quibus postea.

SÆCULO 17."

Vanini, sacerdos in Apulia natus, in Galliam profectus, undecim sociis in varias Europæ provincias distributis , Atheismum propagare studuit ante annum 1019. Scripsit librum dc miris naturae arcanis.

Illuminati quidam in Hispania dicebantur, qui, sæculo decimo sexto exeunto, ct initio sæculi sequentis, errores perniciosos de matrimonii usu, morumque principiis in Andalusia spargebant. Venia ab Inquisitore Generali pœnitentibus oblata, ocio fere millia hominum errores abjecerunt, cxlinctaque esi in Hispaniis secla. In Picardia iidem errores plurimos ulriusque sexus sectatores nacli sunt. Regia auctoritate coercente, pestis hæc grassari desiit anno 1623.

Jansenismus ad annum 1650 refertur, quamvis et in Baji erroribus el in Calvinianis prius exlilerit. Eos renovavit Cornelius Jansenius Episcopus Iprensis in Batavia, exarato libro, quem «Augustinum » appellavit, genuinam sancti Augustini doctrinam dc gratia , libero arbitrio et prædcsiinalionc explicare se profitons. Anno 1658 in mortis discrimine constitutus, librum post illius obitum edendum amicis fidis concredidit, pnefatus se judicio Sedis Apostolicæ eum subjicere : quod tamen utrum ex animo feçeril gravis est ratio dubitandi. Librum e praelo vix prodeuntem damnavit Urbanus VIII. anno 1611 ; ct quinque ex eo excerptas propositiones, quibus el præceplorum Dei servandorum impossibilitas, el insuperabilis graliæ vis adslruebantur, sicut etiam mors Christi pro omnibus omnino hominibus tamquam Semipelagianus error rejecta est, damnavit solemni definitione anno 1655, Innocentius X. Plurimis dolis pontificiam definitionem eludere conati sunt Jansenii sedatores, contendentes scilicet propositiones reprobatas libro Jansenii non contineri, casque Calvini sensu, non vero Jansenii, esse haereticas; ad quæ tollenda effugia novæ a pluribus Pontificibus editæ sunt Constitutiones. Inter factionis antesignanos fuere Joannes Vergerius de Haurannc abbas S. Cyrani, Antonius Arnaldus , vir eruditissimo , de perpetua Ecclesiæ circa Eucharistiam fide , opere insignis, pertinaci tamen novitatis Jansenianæ defensione fœdalus; et Paschasius Quesnellus, Oratorii Berulliani presbyter. Hic virus spargere lentavit in opere « Observationum moralium in novum Testamentum » anno 1695 edito. Perniciosissimum librum reprobavit solemni de,creto Clemens XI, damnatis 101 propositionibus oχ eo desumptis, Constitutione quæ incipit : « Unigenitus Dei Filius, » anno 1751 edita Bullæ ponlificiæ restitit Cardinalis Noallius , archicpiscopus Parisjensis , qui librum antequam ederetur probaverat. Ab ca appellarunt futurum Concilium 4 episcopi, quibus adhæscrc

Cardinalis Noallius, el 12 alii episcopi, cum pluribus academiis per regnum, Sorbona inclusa, quamvis Bullam plcræque jam antea, vivente Ludovico XIV. acceptassent. Cardinalis Noallius a communione fidelium remotus est ob pertinaciam, ct episcopus Saniticnsis propter oamdem causam suspensus ab omni ordine ct ofllcio. Tandem, anno 1758, Cardinalis Noallius jam proved® ælalis pœnitenti animo Apostolicæ Sedis veniam petiit, Bulla simpliciter acceptata; quem imitatæ sunt Sorbona, et ploræquc aliæ academiæ el communitates religiosæ. Fraudes, mendacia, conatusque omnes Jansenianorum enarrare non suppetit animus. Latucrunt diu intra Ecclesiæ sinum, ejusque filiossese jactare non verebantur, etiam dum pertinaci animo pontificias definitiones, loti Ecclesiæ probatas, impugnantes, ejus viscera factione, schismate, et hærcsi lacerarent.

Eomundus Ricnnnius, Doctor Parisiensis, anno 1651, totam ecclesiasticam potestatem penes universam multitudinem, qua Ecclesia constat, esse contendebat, ab eaque ad Summum Pontificem, cæterosque præsulesderivari. Libellus ea de re editus a Conciliis duobus provincialibus, et a Sede Apostoiica damnatus est, ipseque duobus ante mortem annis suos retractavit errores.

Isaac de la Peyrere, Burdigalensis, Calvini seclæ Præadamitarum hæresim excogitavit, homines longe ante Adam creatos asserens; quem tamen errorem, cæterosque omnes postea abjecit, catholicam amplexus fidem Romæ coram Alexandro VII.

QuAKERonuM, seu Tremantium, secta anno circiter 1647 orta est, auctore Georgio Fox Anglo, In vitia *hominum, ct* in ritus ministrosque Ecclesiæ Anglican® vehementius invectus est *in* ipsis eorum templis. Ex tremore quo, adveniente Spiritu, dicuntur concussi, vocabulum *Quakerorum eis adhæsit.* In unum conveniunt, silentiumque servant usque dum se Spiritu afflatos sentiant, liberamque relinquunt omnibus utriusque sexus condonandi facultatem, prout Spiritus eis dederit. Enthusiastarum more per vicos publicos olim ferebantur, clamores minasque contra magistratus, et pastores ecclesiarum edentes. Margarita Feli, Fosi uxor, «esc insignem concionibus suis effecit. Quidam Taylor nomine fustibus punitus est, eo quod turbasse sequentes habuerit, qui eum regem Israel, unicumque Dei filium conclamantes, « Hosanna filio David » iterato protulerunt. Fox ipse aliquando carceri mancipatus est. Gulielmcs PexN, qui anno 1(181, a Carolo II. obtinuit hanc Americæ Septcmtrionalis provinciam, quæ ab ipso vocatur *Pennsylvania,* seciam amplexus est el fovit. Statuunt *Quakeri* Scripturas esse quidem Dei verbum et regulam lidei, sed secundariam dumtaxat, quum interiori Spiritus illustrationi primus locus tribuendus sil: Baptismum aquæ rejiciunt, baptismo Spiritus, ut ajunt, lanium agnito; dicunt scilicet aquam in Joannis baptismate tantum usurpatam, id ad tempus institutum. Eucharistiam pariter denegant omnino, ne umbra quidem illius retenta, sed corpus ct sanguinem Christi spiritu percipienda docent. Juramenta nunquam licere propugnant: arma gerere detrectant, *bella omnino* vetita habentes: omnes honoris titulos, ipsasque usitatas salutandi formulas, « Domine » aut « Domina, » damnant tamquam illicitas, sicut etiam omnes ludos recreationis nomine usurpatos. Vestes peculiares induunt. A principiis moribusque majorum suorum recentiores in America Quakeri sensim recedere noscuntur.

QiIETIST.E, auctore Michaele Molinos, sacerdote Hispano, Italiam ea circa tempora infestarunt. Perfectionis statum esse docuit summam iiidiflerentiam, adeo ut anima perfecta nec do

coelis ncc de inferis forci ullatenus solicita; ncc ægrc ferret gravissimas icnlaiioncs, ncc aliquid a Deo unquam polcrct. Turpissima flagilia velare ha ratione studuit, ca tamquam dæmoni: tentationes sequo flnimo ferenda asse rens. 68 propositiones Molinosi da mnatæ sunt ab Inquisitione Suprema. probante Innoccntio XI-, anno 1687; ipseque carccri mancipatus, ubi pœnitens obiit. Semiquielismus, a Fcnclon archiepiscopo Cameracensi propugnatus, a Sede Aposlolica anno 1699 rejectus est, sedente inca Innoccntio XII., qui 23 propositiones cx libro « de sanctorum principiis, n desumptas reprobavit. Decretum pontificium suscepit 'egregius Præsul summa 'reverentia, et a sententiis illis de perfectione recessit, quas eximius in Deum amor pcpercrat : in eo scilicet versabatur illius error, quod censeret habitualem dari perfectionis statum, in quo anima charitate adeo flagraret,ulde inferno, aut dc Paradiso, nil curaret.

Laxiora morum principia damnata sunt ab Innocenlio XI., anno 4679. Probabilium opinionum usus rejectus est, quando de valore Sacramentorum agitur, vel in rebus cætcris, si tenuissima sit probabilitas. Imo in judiciis necesse est ut judex probabiliorem sententiam sequatur; et in rebus ad salutem necessariis debet unusquisque tutiorem eligere partem, quapropter damnata est opinio infidelem excusandum qui opinionem sequitur minus probabilem, ideoque rejicit fidem sibi propositam.

Severiora morum principia, ex auctoribus Jansenianis decerpta, solemni decreto Alexandri VIII., anno 1690, reprobata sunt. Impugnabant scilicet hi novatores praesentem Ecclcsiæ disciplinam de administrandis Sacramentis Eucharisliæ ct Poenitentiae; asserebant ca quæ ignari patramus, aut inviti patimur, nobis imputari ob causam voluntariam, Adæ scilicet ipsum; omnia peccato inquinari, qua· cx Dei umore non procedunt; el affirmabant, non licere sequi opinionem inter probabiles probabilissimam.

SÆCULO 18."

Duncari, orti sunt anno 1724, auctore Concado Peysal, Germanus natione, qui, mundi pertaesus, ad solitudinem quinquaginta millibus passuum Philadelphia dissitam recessit. Capitis capillos aut barbam nunquam radunt Hominum mulierumque nullum permittunt consortium, praeterquam in solemnibus quibusdam occasionibus, in quibus in unum conveniunt, ct caTnibus ovium, non vero aliorum animantium vescuntur. Aliis temporibus a carnibus omnino abstinent, oleribus tantum vescentes. Nullum sexuum commercium, etiam nomine matrimonii, indulgent. Peccatum originis denegant, sicut et æternasimpiorum poenas, omnes ad salutem aliquando perducendos contendentes.

Methodistæ, sic dicti a methodo quam in exercitiis religionis servarent, orti sunt anno 1729, auctoribus Joanne et Carolo Wesley, Anglicanæ Ecclcsiæ ministris. Hi plerique agnoscunt mortem Christi pro omnium omnino salute, ideoque *<irminiani* apud alios Calviniano errore infectos audiunt. Justificationem fide contingere docuit Joannes Wesley, ea scilicet animi persuasione qua quisque Christum pro sc mortuum credit : quo temporis momento Deum ei peccata condonare asseruit. Hanc fidem ait Deum concedere nullo nostro merito, sed sola sua misericordia, iis omnibus qui peccata el pravitatem suam plene sentiunt. Pœnitentia, juxta ipsum, fidem praecedit, bona opera sequuntur. Rationem qua suam adoptionem a Deo quisque ex Spiritus interiori testimonio novit, ex-

licarc non est aggressus, sed eam adeo fideli justificato manifestam . ut luce meridiana sil clarior, contendit. Perfectionem tantam se. assequi posse jactant Methodistæ, ul peccati nullo amore amplius irretiantur; sed ad suum consortium recipiunt omnes qui iram venturam se fugere velle declarant : quos tamen, si in graviora delicta labantur, ex suis coetibus pellunt. Ex numero quodam coetuum lit *Circuitus,* ul aiunl, quem sciliccl duo aut tres præcones, quorum unus *superintendens* dicitur, per annum,aut ad summum per duos annos , visitant. Ex numero quodam circuiluuin fit « *Districtus ,* » seu territorium quod peculiari solicitudinc regit præco a *coitu annuo (annuat conference')* designatus titulo « Senioris Praesidentis » *(Presiding Elder).* Singulis trimestribus hic invisit coelus suæ curae concreditos, collationesque habet cum cæleris præconibus hortatoribus, aliisque minorum graduum officialibus. Prælcr annuas collationes coelus quidam solemnior singulis quadrienniis congregatur , dictus « generalis collatio » *(generat conference,)* in quo delegati ex annuis collationibus conveniunt. Tres episcopos in foederatis Provinciis, quorum unus collationibus praesidet, habent Cœtus alios habent minus solemnes, quos « *Class-Meetings.* » ‹ *Band-Meetings ,* » « *Watch-Nights,* » « *Love-Feasls ,* » ct « *Prayer-Meetings,* » Anglice vocant. Classis quæque ex duodecim aut pluribus infra viginti personis utriusque sexus constat, quæ semel in hebdomade convçniunt, præside quodam ex illis designato « *Class-Leader,* » hymnos canunt, preces effundunt, monitaque singuli a praeside accipiunt. *Sociorum Cœtus (Band-Meetings)* iribus vel quatuor ejusdem sexus, ætatis, et conditionis, constat, qui similia exercitia peragunt, *L'igiliæ Nocturna, (WatchrNights)* fiunt semel in anno, tribus aut quatuor praeconibus cum magna turba convenientibus vespere intra horam octavam aut nonam P M. Ex iis unus concionatur, cætcri preces effundunt, hortantur , hymnos canunt usque ad mediam nodem. *Festa Amoris . (Love-Feasts')* fiunt singulis trimestribus. Cœtus solis seelæ asseclis constat, incipilque cantu ct precibus. Postea panis frustula una cum aqua omnibus in signum mutus charilalis distribuitur. *Orationis Cœtus (Prayer-Meetings)* frequenter fiunt, in quibus sæpe aliquis hortationem effundit. In omnibus cœlibus sæpe adslanles testantur quid in se effecerit Spiritus, *suam experientiam ,* ul aiunl, *prœbentes (giving in their experience.)*

Methodist.« Calvisiam, seu Whitfieldiani a cæleris anno 1741 discesserunt, duce Whitfield , qui Calvini placita de prædcslinalione propugnabat. Rccenliores duritiem illam aliquando emolliunt, pluresquc Ricardo Baxter ministro Presbyleriano, seu Puritano.assentiunlur, qui omnibus gratiam communem dari contendit, cui si obediant, gratiam salutarem assequuntur, quamvis nonnullorum decernatur salus absque ulla meritorum prævisione.

KilhamiT/E , seu xov.« Uxioxis Mεтπodist.e , *(Kil/tamiles* or *New-Connexion Methodists,)* anno 1797, cætcrorum deseruerunt consortium , regimen sibi constituentes reipuhlicæ admstar, iu quo scilicet ministrorum et populi partes suæ forent.

SwEDEXBonciAXi, seu Ecclesia nov.« Hierosolvmæ, auctorem habent Baronem Swedenborg, qui anno 1743 se arcana mundi spirituum , Deo revelante, didicisse dicebat. Distinctionem personarum in Deo denegavit, Christum ipsum esse Jehovah, ejusqueassumptam naturam, divinam ex unione effectam, esse Filium , ejusque divinam virtutem esse Spiritum sanctum dictitans. Christum Redemptorem luisse nostrorum scelerum poenas inliciabatur, docens eum nos tantum redemisse, quatenus vieto-

riis suis dæmones nobis fnsidiantes procul disjecit Asseruit etiam Swedenborg unumquemque hominem cum spiritibus semper communicationem servare,qua deficiente, ncc cogitare, nec aliquid efficere posset aliquis.

Rationalist.·: in Germania orti sunt modio sæculo decimo octavo,Semlero auclore, qui Scripturas ad normam solins rationis interpretandas docuit. Eas ex Spiritus sancti speciali inspiratione conscriptas negavit, humante industrii et ingenio eas tribuens. Qua? in ea tradunlur mysteria rejecit, rationis principiis accommodans. Quæ referuntur miracula mylhum esse vel allegoriam , vel visionem, vel ægræ menu's somnium , vel rem imaginibus orientalilibus ornatam docuit. Prophetiam penitus subvertit, vates Judæos nonnisi poetico quodam ornatu adjecto, veritates naturales tradidisse affirmans. Pestis hæc, qua miracula, mysteria, vaticinia tolluntur, fere omnes theologos prolestanlicos in Germania infecit, el has cliam invasit provincias.

Saltatores (Anglice *Jumpers)* anno 1700 in Vallia *[Wales)* orti sunt. Divino spiritu se agitatos putant, dum saltant, vociferantur, aliaque indecora gaudii indicia edunt, « *Gogoniant,* » i e. « gloriam » inclamantes.

Qui Shakers , seu *Shaking Quakers* dicuntur, a Tremantium secla discesserunt, auctoribus Jacobo Wardley , Anglico sartore, et uxore illius, sed præcipue agmen ducente Anna Lee, quæ maler omnium agnita est, anno 1774 ad liltoraNeo-Eboraci appulerunt, el in Albania urbe hujus provinciæ sedem fixerunt. Docent Annam novum regnum spirituale fundasse, regno Christi perfectius , eamque filiam Spiritus sancti praedicant. ipsi Spiritui genus femineum tribuunt : mysterium Trinitatis repudiant : Jesum natum c Josepho cl Maria asserunt , ipsumque a Christo, qui unctio divinitus in Jesum immissa ab iis habetur , distinguunt, Sexuum commercium ad procreandam sobolem omnino damnant, quamvis mulieres et homines in iisdem domibus habitent, el in templis aliisque locis conveniant. Sallant ordinibus duobus mulierum et virorum constitutis, Deumque sic dicunt coli. Totam Socictalem mulier gubernat « Matris » nomine insignita, cui assidet vir potestate ei secundus.

Sandemaniani seu Glassitæ *Sandemanians* or *Glassiles)* auctorem habent quemdam Sandeman nomine. Docent fidem qua justificamur esse merum assensum revelatæ veritati. Singulis Dominicis Camam eucharisticam faciunt, et Inter matutinas ct vespertinas preces Convivium amoris *'Jove-feast* celebrant, in quo omnes se invicem osculantur, quod ct faciunt quotiescumque aliquis eorum societatem amplectitur, Apostolica verba nimis ad litteram intelligcntes. Mortuus est auctor sectæ in Nova-Anglia, quo ex Europa migrarat, anno 1771.

Jemima Wilkinson, mulier Americana, asseruit sc anno 177G mortuam esse, cl ad coelos conscendisse, postea voro vilæ restitutam , et futurorum jam præsciam , cdrdis arcanorum consciam , morborum curandorum potestate pnedilam sescjactabal ; sectatores invenit nonnullos.

Hopkinsiani *(Hopkinsians* or *Hopkintonians)* vocali sunt a Samuele Hopkins, præcone, qui primam ecclesiam Congregationalistarum in loco vulgo dicto « Newport, Rhode Island » regebat. Calvinistarum doctrinam de prædcslinatione tenent, idcoque Hopkinsiani Calvinislæ dicuntur. Asserunt cos qui Deum non amant nihil perficere dum religionis officia exterius complent. Adæ lapsum esse tantum occasionem cur Deus posteros ejus peccato inquinatos in mundum inducat, causam vero nequaquam affirmant.

Ilicksitæ , auctore Elia Hicks, e Quakerorum secla ante paucos annos orti

,,,πî Scriplam ditet formulam, cl prædlcandi tempus slalutum vindicant; Deismum tamen Christiano nomme dicuntur prollIerl. Magnum exarsit in secla dissidium , el de domilnis cl rebus oeteris temporalibus gravissimæ lites coram tribunalibus civilibus in statu Neo-Jersææ agitatæ sunt ; ncc pax composita est, nisi scissa secla. Quaker! igitur ab Hicksitis jam distinguuntur, ct separatos celebrant conventus.

Mormonit.e ante paucos annos orti sunlinStalu Neo-Eboraceno , auctore Joscpho Smith , qui librum magni pretii se invenisse dicebat. quem Mormon appellabat Hunc historiam dicunt esse, et religionis codicem , scriptum a quibusdam Israelitis, qui in dispersione duodecim tribuum ad Américain appulerunt . a quibus Indi traxerunt originem. 1 Ediderunt fidei expositionem A'ashingionopoli, urbe fœderalarum provinciarum principe, anno 1800. Se vocant sanctos novissimorum dierum; Latter-day Saints. 3 In Deum el Filium ejus Jesum Christum se credere profitentur, quem Mediatoris apud Deum muncre fungi dicunt, de ejus divinitate silentes. Scripturas se excipere obvio quem ferunt sensu, explicandas scilicet eadem qua alius quilibet liber ratione; mystico sensu, el privata, quam dicunt, interpretatione rejectis. Dispensationem Evangclicam docent revelasse unum Dominum , unam fidem , unum baptisma, unum Spiritum sanctum , unam religionis systema, et unam Ecclesiam, seu cultorum coetum in doctrina conjunctorum, et in veritate fundatorum : nec Deum systematum inter se contrariorum esse auctorem. ideo ab omnibus sectis se habent alienos, ul pristinam fidem sanctis semel traditam restituant. Fidem in Evangelium . peccatorum pœnitenliam, et immersionem in peccatorum remissionem cuilibet injungi dicunt, baptismo infantium rejecto. Neminem nisi rite missus fuerit, quodlibet sacrum munus peragere posse, cum emphasi quadam tradunt, legati ab Anglia ad foederatas provincias missi, usi exemplo : hic enim mandatum sibi munus , litteris exhibitis , debet probare. Manus imponunt, ad munus Spiritus sancti impertiendum, cujus dona jactant, prophetiam , linguarum scientiam , visiones . revelationes. Panem et vinum cujuslibct hebdomad® prima die in memoriam corporis fracti , el sanguinis fusi sumunt, el ægrotantes seniores accersuni, ul hi pro iis orent, et manus iis imponant, *vel eos oleo inungant in* nomine Domini, ul sanentur. De millcnnio similia cæteris ejus patronis tradunt, cauli tamen ne

(I) We have implicit confidence in the · Book of Mormon. » not, however, as a new Bible to exclude the old , as some have falsely represented. We consider the « Book of Mormon «as a historical and religious record , written in ancient times by a branch of the house of Israel, who peopled America, and from whom the Indians are descended. The Book of .Mormon corroborates and confirms the truth of the Scriptures , by showing that the same principles were revealed and enjoyed in a country and among a people far remoto from the acenes where the Jewish bible was written·

The Book of Mormon opens the events of an-

Amène. U P™'< · »"«*

„ Γ|,1 o» ▮ ⁎ » .

„ , «Γ. · I ~ » · "▮"

dwindled to insignificance in midnight darkness , and whose former greatness was lost in oblivion , or only known by the remains of cities, palaces, temples, aqueducts, monuments , towers, fortifications, unintelligible inscriptions . sepulchres , and bones. The slumber of ages has now been broken The dark curtain of the past has been rolled up. The veil of obscurity has been removed as it regards the world called new. The ancient events of America now stand revealed in the broad light of history, as far back, al least, as the first peopling of the continent alter the flood.

(i) Vide ipsum documentum : . An address4y Judge Higbee and Parley P. Pratt. Ministers of the Gospel uf the church of Jesus Christ of Latter-day Sainis. > Washington. February 9, taiQ.

annum secundi adventus Christi definiant : prius enim Hicrosolymas mitificandas dicunt, Judæis illuc congregatis: tempus aulem imminere credunt. Polygamiam palam luentur et exercent. Sectæ auctorem cum paucis ex suis in carccrcm conjectos occiderunt anno 1844 in statu Illinosiensi homines vi irruentes , carcere effracto. Territorium *Vlah* nunc occupant, el polygamiam palam exercent.

Millerilæ anno 1840 in statu .Massachusetts orti sunt, auctore Joseph Miller, qui die quodam Martii sequentis finem mundo futurum prænuntiavit , Scripturas ita interpretans. Vana commenta dissipavit eventus, sed sectatores ejus adhuc reperiuntur.

Ilærcscs , schismata , el portenta errorum recensuimus, ul humani ingenii cl superbite figmenta, quæ divinæ veritati adversantur, innotescerent evitanda , ct magisterii a Christo instituti utilitates magis magisque , eorum erroribus qui eo carent patefactis, commendarentur:'· Neque enim aliunde hæreses obortæ sunt. aut nata sunt schismata , quam inde quod sacerdoti Dei non obtemperatur : nec unus in Ecclesia ad tempus sacerdos, ct ad tempus judex, vice Christi cogitatur, n uti optime animadvertit Cyprianus. 1

(t) Ad Cornel. I. i. ep. iii.